

Y MARFER

O

DDUW IOLDEB

YN CYFARWYDDO

dyn i roddio fel y rhengo ef

Fodd Duw.

Yr hwn lytr a osodwyd allan yn Saelwng
waith y gwir barchedig Dād yn Naw Llo
Escob Bangor, ac a gyfithwyd yn gym
eg o waith Rom. Vaughan o Gaergai yn S
Feirionedd. wr bonteddig, yn y Flwydd
e oed Jeln 1600.

Pummed argraphiad yn Gymracg, wedi
gwellau llawer o gam yspeliadau oedd
yr Argraphiadau craill.

adumigledeb y mae'r addemiad or b
dd yr awron, ac o'r hwn a fydd. I Tm

Argraphwyd yn y Mwythig, ac
yno gan Thomas D.

Celt 5027.2.30

*

Ward fund

Last leaf wanting

158-15
20

At yr uchel alluog dywysog Charles Tywysog Cymru.

CH R I S T J E S U Tywysog y Tywysog-
ion a fendithio eich mawredd a hîr ddyddiau
ac amlder o'i radau ar gynnydd? yr hîn a'ch gw-
nelo chwi yn wir ffynnadwy yn y bywyd hwn, ac
yn ddedwydd dragwyddol yn y byd a ddaw, i *Tim*
6. 15. *Dat.* 17. 14.

Fe faethodd *Jonathan* dair o faethau i beri i *Dda-
fydd* g'lio ym mhellach oddi wrth ddiog faint *Saul*
i *Sam.* 20, 20 Ac dymma'r trydydd llythyr a scri-
fennais inneu, i dynnu eich *mawrbydi* yn nes at ffafr
Duw, gan hyfforddi eich calon i ddechreu fel *Josiah*
yn eich ieuengetid, i geisio Duw *Dafydd*, ac *facu*
eich Tad, nid o ran fym môd yn amneu fod eich
Mawrbydi yn gwneuthur hyn, heb fy addysc i ond
o ran y mynnwn gyda'r Apostol i chwre *amharu*
mewn gras, ffydd, a gwybodaeth, a phob *afidrwydd* yn
yn eich carlad i wasanaeth Duw, a gwir grefydd, a *Tim*
8. 7. Ni bu erloed fwy o eisiau union bur ddi't ym-
dig athrawiaeth, canys y mae 'n debygol fod y
bardd yn brudlo am ein hamser ni yn hyn o am-
soddd *Obsequium amicos, veritas odium parit.* *Gwneith*
a bair gariad, gwir a bair gas. Ac nid *amharu*
gan weled ein bod ni wedi eingadael i weithio yr
amser, yr hwn gan ei fod yn ddiwaeddaf fydd ang-
arhaid iddo fod yn waethaf ei ddyddiau. A phar-
todd y geill fod yn waeth, gan weled na wyl gwa-
redd pa fodd y bydd gorwageiddiaeth, nac anywredd
amwreddusach? Ac fel y cyfrifid or blaen *buym* yn
wyaf sancteiddiol, y rhai a ddangosfu swyaf zel-
chariad yn eu crefydd: yr awrhon, se ai cyfrif-
wy yn gallaf, y rhai fy'n gwneuthur y bu-
af o'u ffydd. Y mae'n ymddangos yn eiddo

D Hpthyr

y rhain ydyw y dyddiau diweddas; o ran bod di-
 falwch am y stat dragwyddol gwedi llifeirio (fel
 y rhagddywedodd Crist y bydden *Math 25. 5.*)
 Dros bob gradd o ddynion, megis y mae y rhan
 fwyaf sy'n byw yr awrthion a ~~many~~ *serch tuagat eu*
llawenydd bydol, nag at eu Duw, a'u llawenydd tra-
 gwyddol 2 *Tim 3. 4.* Ac or rhai fydd yn cymme-
 ryd arnynt ddangos serch tuagat Dduw: o Dduw
 Pa galon sancteiddiol ni waeda, weled ansynched
 y maent yn dyfod: weddio, mor ddianrhydeddus
 y gwrandawant air Duw? mor ddieithr ydynt ar
 fwrdd yr Arglwydd? mor gyfannedd y maent yn
 olygwyr ar chwaryddiaeth yr staid; Lle (er eu
 bod yn Gristianogion) yr ymhyfrydant eu hunain
 wrth wrando eillion y cythraul yn gwatwor cre-
 fydd, a thrwy gabledd yn camarfer geiriau yr Scry-
 thur sanctaidd yn eu chwareyddfau, mor gynefin ac
 yr arferir pibellau *Tobacco* mewn tafarndai: Felly
 yr hwn yn y ddyddiau hyn a edrycheu *am nerth du-*
mioldeb y gae yn brin iawn weled eulun o hono
 mewn llawer o gristianogion. Ni bu erioed fwy o
 bechu, na llai gofid cydwybod am bechu, Ni bu y
 Barowr erioed nes i ddyfod, ni bu erioed lai o
 barodrwydd erbyn ei ddyfod, A phe deuai y priod
 fab yr Awrthion, pa rifedi (or rhai sy'n eu tybied
 eu hunain yn ddigon *doeth a gwybodol*) a gaid ynfor-
 wynlon ffolion, *heb un defnyn o olew ffydd gadwediga*
yn eu lampau? Mat 25 8. O blegid y callineb mwy
 af fydd gan lawer yn yr oes hon, ydyw bod y
 gallu dwyllo eraill yn gyntaf, a'u twyllo eu hunain
 yn y diwedd.

Ac os digwydd ryw amser i ryw lyfr da ddyfod
 i w dwylaw; neu ryw feddwl da ddyfod i w pennat
 hyn a bair iddynt gofio fyrred yw'r oes hon,
 gwannedd yw eu siccrwydd hwynt am fywyd tra-
 gwyddol pan ddatfyddo y bywyd hwn; ac fel
 m

Gorcbymynnedig

mae iddynt ryw bechodau cytunachol am yr rhai y
mae yn rhaid iddynt edifarhau, neu gael eu colpi
yn uffern yn ol hyn. Y mae *diosalmch* yn ebrwydd
yn Sio ynghluf y rhagrithiwr, (er bod yn iadws
iddo feddwl am y pethau hyn) nad yw hi etto am-
fer, ai fod ef etto yn ddigon ieuangc; er na eill nas
bo'n gwybod fod llawer myrddiwn cyn ieuanged
ac ynteu, yn barod yn uffern, eisiau edifeirwch am-
ferol y mae *rhysyg* yn ei sicrhau yn y glust arall,
y geill ef yn ol hyn gael amfer pan fo'n sefur i
edifarhau, a pha wedd bynnac y mae craill yn
marw, ei fod ef yn ddigon pell allan o ergid mar-
wolaeth. Ac am hynny efe a eill yn hyf gymmeryd
peth y chwaneg amfer i ddilyn ei drachwantau me-
lus, ac i chwanegu ei olud ai lywodraeth. Ac ar
hyn (megis diogwas *Salomon*) y mae yn ymroi i
ychydig gyscu etto, i ychydig heppian etto, i ychy-
dig blethu dwylaw i gyscu yn ei bechodau arferol.
Nes o'r diwedd i anobaith (gwrthun lawforwyn
diosalrhwydd) ddyfod i mewn heb ei disgwyl, a
dangos iddo fod ei awr wedi dyfod, ai amfer gwe-
di myned heibio. Ac nad oes iw ddisgwyl ond
marw, a chael cospedigaeth. Na fydded hyn ddie-
ithrol i neb, o ran gormod y fywaeth a wyddant
ei fod yn wir, a mwy (oni chant fwy a ras) fydd
debygol i gael eu gwenheithio fal hyn i'r diwedd.
Ac yn y diwedd eu maglu iw dinistr ddiwedd,
Yn fy nymuniad gan hynny am *iechydwr iach*
ffredinol, ac yn enwedig am ddaioni tragwyddol
i'ch ardderchawgrwydd chwi, mi a ymegniais i
digo allan o gymyscedd dadleuon anibennus, yr
hyn ymarfer o wir *dduwoldeb*, yr hwn oedd yn blode-
u cyn i'r ymrasaelion gwrthwynebus yma ddeori;
yr hwn a ddug fy llafur egwan i lechu dan gysgod
denydd eich mawrhydi, a thrwy, gael y fath gro-
llaw, ni eill fod yn anghroesawgar i Eglwys G.

P llythyr

Os bod yn grefyddol ym *mab* oesoedd ydoedd yr anrhydedd mwyaf : pa faint mwy anrhydeddus yw, yn yr oes anghrefyddol hon, fod yn wir ymddiffynwr a phatrwm duwioldeb? duwioldeb a wnaeth i *Ddaifydd, Solomon, Iabosaphat. Ezechias, Josias, Zerubbabel Constantinus, Theodosius, Edward y chweched, y Frenhines Elizabeth, y tywyfog Harri, a llawer o dywyfogion crefyddol eraill, gael eu hanrhydeddu, fel y mae eu henwau hwy (gwedi eu marwolaeth) yn arogl per mal olew gwerthfawr yn eglwys Dduw a'u cyffadwraith cyn felused a mael yn ein geneuau, neu megis pereiddlais miwsic mewn llysiennu-wledd o win; Preg, 7. Lle y mae bywyd y tywyfogion anuwiol: eu bucheddau yn braenu ac yn drewi ynghoffadwriaeth pobl Dduw. A pha anrhydedd yw i wir mawrion gael mawr oruwchafiaeth ar y ddaiar, pan fo Duw yn cyfrif eu henwau yn anheilwng i'w scrifennu yn llyfr y bywyd yn y nesoedd?*

Duwioldeb ydyw'r peth sy'n encinio enw da Tywyfog, ac yn gwneuthur ei wynebpryd i ddifcleirio o flaen dynion, a'i enaid yn ogonddus ym mhlith Angelion, Canys fel yr oedd wyneb *Moses* wrth ymddiddan yn fynych a Duw, yn difcleirio yngolwg y bobl; *Exod. 34 29 30.* Felly trwy fynych weddio (yr hyn yw ein hymddiddan ni a Duw) a gwrando ei air (yr hyn yw Duw yn llefaru wrthym ni'nau) ni gawn ein cysnewyddio o ogoniant i ogoniant, gan yspryd yr *Arglwydd*, yn un llun at *Arglwydd. 2 Cor 3 18.* A chan weled mor ddi-sic yw'r bywyd hwn i bawb yn enwedig i dywyfogion: pa athrawiaeth fydd resymmolach i dywyfogion, ac i ddeiliaid fyfyrion arno, nar hon fydd yn dylfu i ddyn pechadurus ei wadu ei hun, gan farweddio ei lygredigaeth, fel y gallu feddiannu Crist wrth yr ieuchdwriaeth, ac ymwrthod a gau ddi-fyrwch

Gorchymynnedig

fyrrwech y byd darfodedig, i gael ineddu y gwirne-
 fol ar tragwyddol lawenydd; i w gwleuthur yn
 wir *anrhydeddus* ger bron Duw mewn duwioldeb,
 y rhai ynt yr awrhon *anrhydeddus* yn unig ger bron
 dyn mewn gwagedd. Pa draul bynnac a wnelom
 mewn daiarol wagedd; gan mwyaf naill ai fe fydd
 farw gyda ni, a'i yn y man ar ein hól Eithr yr
 hyn a dreiliom ni fel *Mair*, yn arfer o dduwioldeb
 a bery yn goffadwriaeth dragwyddol, *Mat 26. 13.*
 O blegid'i *dduwioldeb y mae'r addewid yn y byd hwn*,
ac yn y byd fydd i ddysod, Eithr heb dduwioldeb; nid
 oes dim diddanwch i'r cydwybod oddisewn; na dim
 tangneddyf oddillan i w ddisgwyl yn y byd hwn,
 na dim dedwyddwch tragwyddol yn y byd a
 ddaw. Pa Fodd y geill duwioldeb nad addawo idd-
 o ei hun, gael ymgeled i w bucheddol o'ch mawr-
 hydi? gan eich bod yn unig fab ac aer i'r fath lywi-
 awdr grasufol; yr hwn nid yw yn unig yn ymddi-
 ffynnwyr y ffydd mewn enw, eithr yn ymddi ffyn-
 nwyr y ffydd mewn gwirionedd; megis y mae'r
 byd yn deall wrth weled ei ddy fceidiaeth yn argy-
 oeddi gau athrawiaeth *Bellarmin*, ac fal y curodd
 i lawr diwysennau cabledd annuwiol *Vorstius*. Oh
 mor hawdd hefyd yw i'ch Mawrhydi chwi fod
 cystal [oni fyddwch well] a'r rhai a aethant o'ch
 blen, mewn gras a mwredd; os gosodwch eich ca-
 lon i geisio, ac i wasanaethu Duw, gan ystyried
 mor grefyddol y Cafas eich *Mawrhydi* ddygiad i fy-
 nu, gan dduwiol a rhinweddol olygwyr ac Athra-
 won; a hefyd eich bod chwi yn byw yn yr amser
 y darfu i ddoethineb Duw a gofal ein brenin buch-
 eddol, osod ar yr eglwys hon, (i w hanrhaethad-
 wy lawenydd) ail *Jeboiada* anrhydeddus, (*Archeb-
 cob Caergaint*) Yr hwn a wna ddaioni i'n Israel ni
 tuagat Dduw, a'i dŷ ef, gan yr hwn y geill eich
 Mawrhydi beunydd gael dysgu purciddia crefydd.

Hlythyr

ym mhob amkenon, o ran iechydwrïaeth eich enaid oddisefwn; a doeth gyngor i hyfforddi eich cyflwr eiddiallan. Ac i'ch blaenllymmu yn hytrach i fod yn ewyllysgarach i ymarfer duwioldeb goruchel, meddyliwch yn fynych rhyngoch a chwi'ch hun, fod eich *Mawrhydi* yn clywed eich tâd *Iaco* fucheddol yn dywedyd wrthy'ch, megis y dywedodd *Dafydd* gynt wrth ei fab *Salomon*; 1. Chron. 28, 9. *A thithen Charles fy mab adnebydd Dduw dy dâd a gwasanaeiba ef a chalon herffath, ac a meddwl ewyllys-gar; Canys yr Arglwydd fydd yn chwilio yr holl galon-man ac yn deall pob dychymyg meddylian; o cheisi ef, ni a'i cel, ond os gwrthodi ef, ese a'ch wrthyd tithen yn dragymydd.*

Er mwyn eich cyfarwyddo yn well i geisio, ac i wasanaethu yr *Hollalluog Dduw*, yr hwn fydd raid i'ddo fod yn brif ymddiffynnwr i chwi yn eich bywyd, ac yn unig ddiddanudd i chwi yn eich marwolaeth. Yr ydwyf yma-unwaith etto' ar blyg fyinglimas yn offrw m fy hen hatling mewn argraff newydd yn nwyllaw eich mawrhydi, gan offrw m beunydd dros eich Ardderchawgrwydd at yr Ardderchoceaf fyingofstyngedig weddi, ar i chwi fel y tyfoch mewn maint ac oedran, felly (fel eich *Meistr Crist*) gynnyddu mewn ffafor a doethineb gyda Duw a dynion daionus: a'r erfyniad hon ni pheidi-af byth, ymmhob peth arall mi orphwyfaf,

*Tn vfyddwas wrth orchymmyn
eich mawrhydi tra bwys:*

Lewis Bayly

AD CAROLUM PRINCIPEM

*Tolle malos; extolle Pios, cognosce Teipsum,
Sacra tene, Paci consule, disce pati,*

Hynny

H Y N N Y Yw.

Chwyn y drwg oddiwrth y da;
A derchasa'r diwyd;
Gwel beth wyt, câr Dduw a hedd,
A dysc ammynedd besyd.

Y Cyfieithydd ar henw y Hlyfr.

UNdeb duwioldeb di waelder
Mwy cynnydd lle gwneler,
May ei yrfa oi ymarfer
Tueddwn oll at Dduw ner

yma cawn

Arfer duwiolder di waeldaith
Arfer bywyd perffaith,
Arfer am wir fwrw ymmaith,
Bêch i lawr ebychiol naith,

wirfodd

Arfer rôl dldol mewn dedwydd
Arfer bair llawenydd,
Arfer gwn ar fawr gynnydd
Arfer dda ar foren ddjdd

arsaeth

Arfer bob amser o ymfwyn
Mewn crefydd oren swyn,
Canllaw os ti ai cynllwyn
Fawn fath yw, i nef i' th ddwyn

cryswaith

Mawli'r cyfieithydd o waith Gryffyth Philip,

1. **C**Yfieithydd purffydd perfffaith dysgedig
Dwys gydu synwyr ffaith
Tdyw Rolant wrthmaith
Vaughan a wna ei ran i'r iaith
2. Trauthodd cyfieithodd cof aeth oi ddeall
Ai dduwiol wybodaeth,
Tn swyn iawn eise a wnaeth
I Frydain arfer odiaeth
3. Troi'r llyfrau gorau er gwirio i'r byd
Yr wybodaeth sy ynddo,
Troi'r ieithoedd i'rwy wir welibio
Tn iaith ei fam a wnaeth fo.
4. Arfer ddyn purwyn er para d' arfer,
I derfyn d' orphwysa,
Gorau arfer a gyrfa
Ymarfer duwiolder da.
5. Arferion treion' at reol, arfer
I o fod chwant cawdol,
Arfer ni ddwr fryn ol,
Afer daa, arfer dduwiol
6. Arfer a goelir i gelyn gwr doeth
Tn gair Ddu gyferbyn,
Er ei arfer ai ersyn
Tnnod teg i enald dyn

YR YMARFER

O

DDUW IOLDEB

*In cyfarwyddo dyn i ryngu
bodd Duw.*

PWy bynnac wyt fydd yn edrych yn y llŷst hwn; na chymmer arnat fyth ei ddarllen, onid ymaroi o'th galon i fod yn ddisrifol ar ferwr o dduw ioldeb. Etto ddarllen ef, a hynny yn fuan, rhag cyn i ti ei ddarllen trolio, i dduw (trwy rwy farwolaeth ddilymmwrth) dy dorri di ymaith am dy hennu ioldeb cynefin,

Oddieithr i ddyn wir adnabod Duw, ni ddichon. ac ni chais moi iawn wasanaethu ef. Canys pa fodd y ddichon dyn garu yr hwn nid edwyn? A phwy a anghydedda yr hwn y mae yn tybied nad rhaid iddo wrth ei gymnorth? a pha fodd y caisneb gynnorthwy Duw drwy nas. yr hwn erioed nid adnabu ei drueni ei hun o na-
niadeth. a m hynny dywed yr Apostol (Heb. 11. 6. rhaid i'r neb fydd yn dyfod at Dduw gredw ei fod ef, a'i fod yn obrwng i'r rhai sy'n ei geisio ef.) ac yn gymmaint ag y ddichon bod dim gwir dduw ioldeb, heb wybodaeth o Dduw; na dim ymarfer o jawn wybodaeth gan ddyn. heb ei adnabod ei hun: nyni gan hynny a olodwni lawr wybodaeth am fiwrl ydi Duw, a thrueni dyn, megis yn yllfemi llaf ac angenrheidiol o Ymarfer dduw ioldeb.

A G W E D D I A D E G L U R

*O sylwedd a phriodoliaethau DUW, allan o'r SCRY
 THURLAN, cyn belled ac y mae yn addas i bob
 Cristion ei wybodi ac yn angenrhaidd eigradu i'r neb a
 synno fod yn gadwedig,*

ER naddichon un creadur hysbysu pa beth yw Duw,
 o herwydd diamgyffred yw, yn trigo yn y goleuni
 yr hwn ni ellir dyfod atto, etto fe ryngodd bodd i w
 fawrhydi ef ei ddaddeuddio ei hun i ni yn ei air cyn bell-
 edd ag y gallu ein dealltwriaeth wan ei ddiarnad yn
 oleu, fel hyn

*Duw yw'r un ysprydol, ac anberffynol berffaith sylwedd,
 yr hwn sydd ai hanfod o honaw ei hun yn dragwyddol. Yn
 y sylwedd Dduwiol yr ydym i ystyried dau beth, yn gyn-
 taf, Yr amryw ddull ar hanfod ynddo. Yn ail ei briodol-
 iaethau*

Yr amryw ddull ar hanfod yn y Duwdod a elwir
 personau person yw sylwedd wahanoly Duwdod

Yn y Duwdod y mae tri pherson; Y Tad Y mab, yr
 Ysryd glân

T tri phersonau hyn nid ydynt dri o sylweddau di-
 dolaidd, eithr tri hanfod gwahanredol neu dri amryw
 ddull ar hanfod o un ac unrhyw tylwedd y duwdod: ac
 felly person yn y duwdod, yw deall anwahanedig a
 hanfod anghyfrannol, yn byw o honaw ei hun, ac heb
 ei gynnal gan arall.

Yn undeb y duwdod y mae lluosogedd, yr hwn nid
 yw ddamweiniol, (canys y mae Duw yn Weithred neu
 waith yw ac ni chynnwys atto dim damweiniau) na
 sylweddol, (canys, Duw un sylwedd yw yn unig) eithr
 personol.

Y personau yn yr un sylwedd, hon nid ydynt ond
 tri yn y dirgelwch hwn y mae *alius* & *alius* arall ac ar-
 all, eithr nid *aliud* & *aliud*, peth arall a pheth arall

Sylwedd y Duwdod ynddo ei hun, ni wahenir, ac ni
 wahanredir, eithr y tri phersonau yn sylwedd y Duw-
 dod

● Ddudoldeb

nod a wahanredir yn eu plith ei hunain mewn tair ffordd
Yn gyntaf wrth eu henwau yn ail Wrth eu trefn yn dry-
ydd Wrth eu gweithrediadau.

Yn gyntaf Wrth eu henwau fal hyn

Y Person cyntaf a elwir y Tâd ; yn gyntaf, o herwydd
ei fâb naturiol *Crist*, yn ail, o herwydd yr etholed-
igion ei blant o fâbwysiad, sef y rhai nid ydynt ei blant
ef o naturiaeth, ond a wnaed yn blant iddo o ras.

Yr ail person, a elwir y mab o herwydd ei genhedlu
ef o sylwedd a naturiaeth ei dâd, ac eise a elwir y *Gair* ;
o herwydd mai cenedliad gair ym meddwl dyn yw'r poth
nessaf a ddichon mewn rhyw fodd ddangos i ni gyffelyb-
rwydd o'r agwedd y cenhedlwyd ef er *tragwyddoldeb* o
sylwedd ei dâd; ac o herwydd hyn *hesyd* y gelwir ef *Do-*
ethineb ei dad, *dibar 8. 12 2.* O herwydd mai trwyddo
ef yr hyspysodd y Tâd o'r dechreuad ei ewylllys am ein
lechydwriaeth ni; o hyn y gelwir ef *logos* quasi *logos*;
y person yn llefaru wrth, neu trwy y Tâd. O herwydd
mai eise yw prif destyn holl air Duw, neu'r *Gair brennau*
am yr hwn y llefarodd Duw, pan addawodd yr *bâd ben-*
digidig i'r tadau tan yr hên Destament.

y trydydd person a elwir yr Yspryd Glan : yn gynt-
af, am ei fod yn *ysprydol* heb gorph: yn ail, o herwydd
ei *chwthu*, ac megis ei anadlu oddiwrth y Tâd a'r mab.
sef yn deilliaw oddiwrthynt ill dau. Ac *he* a elwir yn
sanctaidd, neu yn lan yn gyffal o herwydd ei fod yn sa-
nctaidd yn ei naturiaeth ei hun, ac hesyd yn ddigyfrwng
sancteiddydd holl etholedig bobl Dduw.

2. Wrth ei trefn fal hyn

Personau y Duwdod ydynt naill ai'r Tâd, neu y rhai
ydynt o'r Tâd, Y Tâd yw'r person cyntaf yn y go-
goneddus drindod; heb dderbyn na'i sylwedd na'i de-
chreuad gan neb arall, eithr ganddo ei hun, yn cyne-
dlu ei Fâb, ac ynghyd gyd a'i Fâb, yn anfon ei Yspryd
glan er *tragwyddoldeb*.

Y personau y rhai ydynt o'r Tâd yw, y rhai o her-
wydd eu personol hanfod sy ganddynt holl sylwedd y
Duwdod er *tragwyddoldeb*, wedi ei gyfrannu iddynt o
ddiwrth

Yr ymawm

oddiwrth y Tad. A rhai hyany ydynt naill a'i oddiwrth y Tad yn unig, megis y Mab; neu oddiwrth y Tad a'r mab megis yr Yspryd Glân.

Y mab yw'r ail person o'r *Drindod ogoneddus*. Ac unig genedledig Fab ei *dad*, nid o ras, ond o naturiaeth; yn cael ei hanfod o'r *Tad* yn unig, a holl hanfod ei dad trwy genedliad tragwyddol ac a anfuferedig, ac ynghyd a'r *Tad* yn anfon yr Yspryd glân O herwydd ei sylwedd herffeith gwbl o honaw ei hun y mae; eithr o herwydd ei berson, o'i *dad* y mae, drwy genedliad tragwyddol Canys nid yw y sylwedd yn cenedlu sylwedd, eithr person y *Tad* sydd yn cenedlu person y mab, ac felly y mae ef yn *Ddew* o *Ddew*, yn cael oddiwrth ei dad ddechreuad ei Person a'i drefn, eithr nid dechreuad ei sylwedd a'i amser.

Yr yspryd glân ydyw y trydydd Person o'r drindod fendigedig, yn deillaw, a chweddi ei anfon yn gyftal oddiwrth y *Tad* ar mab, drwy dragwyddol ac anesfurot ysprydoliaeth. Canys fel y mae'r Mab yn derbyn oll sylwedd y ddwedd drwy Genedliad, felly y mae'r Yspryd glân yn ei dderbyn yn gyfan trwy ysprydoliaeth. Y drefn hon rhwng y tri pherson a ymddengys yn hwn: fel fod y Tad yr hwn sydd yn cenedlu, o flaen y Mab yr hwn a genhedlwyd; a'r Tad a'r Mab o flaen yr Yspryd glân, yr hwn sydd yn deilliaw oddiwrth y ddau.

Y drefn hon a wasanaetha i ni i ofod allan ddau beth: yn gyntaf, y dull pa wedd y mae y drindod yn gweithio yn eu gweithrediadau oddiallan: megis bod y Tad yn gweithio honaw ei hun drwy'r Mab a'r yspryd glân; y Mab oddiwrth y Tad a thrwy'r yspryd glân; yr yspryd glân oddiwrth y Tad ar Mab yn ail, i neillduo y dechreuad digyfrwng cyntaf, oddiwrth yr hwn y mae y gweithrediadau cyffredin hynny oddiallan yn tarddu Oddiymma y deillaw, yn gymmaint ac y mae y *Tad* yn ffynon a gwreiddyn y drindod, a dechreuad pob gweithrediad oddiallan: enw *Duw* mewn *parthynas*, a'r cyfenw creawdr yn y credo, a roddir mewn modd hynodol i'r *Tad*; ein prynedigaeth i'r Mab; a'n sancteiddiad i berson

son

son yr yspryd Glan, megis gweithredyddion digyfrwng
or gorchwyliau hynny a hyn hetyd yw'r achos y mae'r
Mab fel y mae'n gyfryngwr yn rhoi pob peth ar law ei
dadi ac nid ar yr yspryd glan; a bod yr scrithur yn dy-
wedyd cyn fyayched ein bod ni wedi ein cymmodi a'r
Tad.

Oai bae'r drefn oruchel hon, neu'r deuluaeth nid oes
na chyntaf na diweddaf, nac uwch nac is ym mhllith y tri
personau, canys o ran naturiaeth cydhanfod y maent, o
ran brain go-gyfuwch ydynt, ac o ran amler go-gyd-
dragwyddol.

Holl sylwedd y duwdod sydd ym mhob un o'r tri phe-
rson: eithr a gnawdiwyd yn unig yn yr ail person. Ief
y Gair, ac nid ym mherlon y Tad na'r yspryd glan, o
herwydd tri rheswm.

1. Fel y gallai Dduw Tadyd yn hytrach egluro faint yw
ei gariad tuacat ddyaol ryw; yn rhoddi ei unig achedig
Fab i gymmeryd cnawd arno, ac i ddioddef marwolaeth
er mewn iechydwrriaeth dyn.

2. Fel y gallai ef yr hwn yn ei Dduwdod oedd yn fab
i Dduw, fod hetyd yn ei ddyndod yn Fab dyn rhag i en-
w Mab fyned i arall, yr hwn wrth ei dragwyddol an-
digaeth nid ydoedd y Mab.

3. O herwydd mai gweddeiddiaf oedd i'r Person
hwnnw, yr hwn yw sylwedd, a gwir ddelw-lun ei drag-
wyddol dad. Adgyweirio neu edfrydu ynom ysprydol
ddelw Dduw, yr hon a gollasem.

Yn y cnawdoliaeth, ni throed mor Duwdod yn ddyn-
dod na'r dryndod yn dduwdod, eithr y Duwdod mai y
mae yn ail Person, neu'r Gair, a gymmerodd arno y
dyndod sef cwbl o naturiaeth dyn, corph ac enaid. a'i
briodoliaethau naturiol a'i wendid perthynafol ond y
rhod yn unig.

Yn ail Person ni chymmerodd arno Person dyn, ond
naturiaeth dyn. Felly nid oes gan y naturiaeth ddynol
no'r hanfod personol o'reiddo ei hun. (canys felly y
byddau dau Person yn Grif) eithr hanfod y mae efe
yn y gair, yr ail person. Canys megis na wna enaid
a chorph, ond in person dyn, felly duwdod a dyndod ni
wna

wna ond un person Crist.

Dau naturiaeth y Duwdod a'r dyndod ydynt mor ddiymmod wedi eu cysylltu ynghyd drwy berſonol undeb. fel megis na ellir byth eu gwahanu or neulltu. felly ni chymysgir hwynt; eithr parhau y maent byth yn wahanredol wrth eu hamryw sylweddol briodoliaethau; y rhai oedd ganddynt cyn eu cyd cysylltu. Megis wrth esampl. *Anberfynoldeb y duwiol anian* ni chyfrenir *ir dynol anian* na therfynoldeb y dynol i'r duwiol.

Etto o herwydd yr undeb perſonol hwn, y mae y fath gyfundeb priodoliaethau yn y ddau naturiaeth. fely mae yr hwn sydd briodol i'r naill weithiau helyd i w briodol i'r llall. Megis pwerau o *Dduw* yr eglwys ai briodol i'r *llad*: ac y barns ef y byd drwy y *Gŵr* yr hwn a ordeiniodd. *Aet 20. 28. ar 17. 31.* O hyn y canlyn. er bod dynol ryw Crist yn gweredig. ac am hynny yn derfynol ac yn gyn hwyledig anain, ac na ddichon fod yn bresennol ym mhob man. drwy ofodiad gweithredol. neu gynhwylad cyffens yn ol eu hanfyd naturiol: etto o herwydd bod ganddo wedi ei gyfranru atto Berſonol hanfod mab *Dduw*, yr hwn sydd anfeidrol ac anherfynedig a chweddi ei uno a *Dduw* yn y cyfryw fodd, ac na ellir yn unlle byth ei wahanu oddiwrth *Dduw*, am hynny y gellir dywedyd am *gorph Crist* ei fod o herwydd ei berſonol hanfod ym mhob lle.

3. P gweithrediadau drwy'r rhai y gwanharedir y tri pherson

Y Gweithrediadau ydynt o ddau fath, naill a'i oddiallan: a'r rheini ydynt mewn rhyw fodd gyffredinol i bob un or tri phersonau: ai oddi mewn ynghylch y personau yn eu plith eu hunain, a'r rheini ydynt hollawl yn anghyfunol.

Gweithrediadau cyfunol y tri pherson oddiallan ydynt y rhai hyn.

Creadigaeth

Creadigaeth y byd yn perthyn yn neilltuol i Ddau Tâd; Prynedigaeth yr Eglwys i Ddau'r Neb; a Santeiddiad yr etholedigion i Ddau yr yspryd glân. Eithr o rhan i'r Tâd greu, a'i fod rhagllaw yn llywodraethu'r byd drwy'r Mâb, yn yr yspryd glân, am hynny y gweithrediadau hyn oddiallan yn gyffredin yn yr Cythrau, a gyfrifi'r weithiau i bob un o'r tri pherson, ac am hynny a elwir cyfrannogawl a gwahanol.

Y Gweithrediadau angyfrannol, neu briodoliaethau y tri pherson oddimewn ydynt y rhai hyn: sef. 1. *Genedlu*, a hynny a berthyn yn unig i'r Tâd: yr hwn ni wnaethpwyd, ni creuwyd ac ni chenedlwyd gan arall.

2. *Bod yn genedledig neu wedi ei genedlu*: a hynny a berthyn yn unig i'r Mâb: yr hwn sydd o'r Tâd yn unig heb ei wneuthur na'i greu eithr wedi ei genedlu.

3. *Deilliau oddiwrth y ddau*: a hynny a berthyn yn unig i'r Yspryd glân, yn hwn sydd oddiwrth y Tâd, a'r Mâb, heb ei wneuthur, na'i greu, na'i genedlu, eithr yn deilliau.

Felly pânddywedom fod sylwedd y Duwdod yn y Tâd yn ddigenedledig, yn y Mâb yn genedledig, ac yn yr Yspryd Glân yn deilliau: Nid ydim yn gwneuthur tri sylwydd, eithr yn unig yn dangos amryw ddul ac hanfod, drwy'r hwn y mae'r unrhyw sylwedd digymmysg digenedledig, dragwyddol. Yn bod ym mhob un o'r tri pherson: sef, hyn nid yw yn y Tâd drwy genedliad, hynny sydd yn y Mâb wedi ei gyfrannu oddiwrth y Tâd drwy genedliad: ac yn yr Yspryd glân wedi ei gyfrannu oddiwrth y Tâd a'r Mâb drwy deilliau.

Y Rhai hyn ydynt weithrediadau angysfunol, ac a wnant neulltuaeth; nid sylweddol, damweiniol neu resymmol, ond union fodol Neu hysfodol, essentialis: wahanrodiad rhwng y tri pherson. Felly megis yr hwn sydd Dâd yn y Drindod nid yw yn Fâb: yr hwn sydd Fâb yn y Drindod nid yw yn Dâd: yr hwn yw'r Yspryd glân yn y Drindod, nid yw na'r Tâd na'r Mâb, ond yr Yspryd yn deilliau oddiwrth y ddau; er nad es ondun ac unrhyw sylwedd yn gyffredin iddynt ill o'r ddeud.

Megis gan hynny yr ydym yn credu fod y Tâd yn Dduw, y mab yn Dduw, yr Yspryd glân yn Dduw; felly credu yr ydym hefyd, mai Duw yw'r Tâd, Duw yw'r Mab, a Duw yw'r Yspryd glân. Eithr o herwydd y gwahanrediad bodol hwn, person y naill nid yw, ac ni ddichon byth fod yn berson y llall. Gan hynny tri pherson y Duwdod nid oes mohonynt yn wahanol oddiwrth y sylwedd, eithr mewn môd; ond yn fodol y mae rhagoriaeth rhyngddynt, ac fe ai gwahanredir o herwydd eu priodoliaeth personol, megis y Tâd Duw ydyw, yn cenedlu Duw'r Mab; y Mab Duw ydyw, cenedledig gan Dduw'r Tâd; ar Yspryd glân Duw ydyw yn deilltaw oddiwrth y ddau, set Duw'r Tâd a Duw'r Mab. O hyn y digwydd fod yr Scrythyrau yn arfer o enw Duw, mewn dwy ffordd. un ai sylwyddol, ac yno 'n arwyddocau y tri pherson go-gyd a'i gilydd, ai personol ac yno drwy gyfranddwyn nid yw yn arwyddocau ond un o'r tri pherson yn y Duwdod. Megis y Tâd, 1 Tim. 2, 5. Neu'r Mab. Ait. 20, 28. 1 Tim 3, 16. Neu'r Yspryd glân: Ait. 5, 4. 2 Cor. 6, 16.

Ac o herwydd nad yw sylwydd y Duwdod (cyffredin i'r holl dri phersonau) ond un, hwnnw a alwn ni Undod. Eithr o herwydd bod tri pherson gwahanredol yn yr un sylwedd diwahanedig hwn, nyni alwn hwnnw y Drindod. Yn gymmaint a bod yr Undod hwn yn y Drindod, a'r Drindod yn yr undod, yn ddiregwrch fanitaid; mae an hytrach i'w addoli yn grefyddol drwy ffydd, nag i'w chwilio allan yn rhy fanwl drwy reswm ymmbellach nag y dadcuddiodd Duw yn ei aia

I'w ym hyn y dangoswyd yr amryw ddau ar banfod yn sylwedd y Duwdod, bellach am ei briodoliaethau.

PRiodoliaethau ydynt fath ar ddarluniadau o sylwedd y Duwdod, a adroddir yngair Duw, yn o gwendid ein dealltwriaeth ni, er mwyn ein cymmorth fdeall yn haws naturiaeth sylwedd Duw, ac i'w ddin

D Dduwialdeb.

nad oddiwrth bôb sylweddau eraill. *Pridoliaethau Duw ydynt o ddau fâth, un ai gadwedigol ei hanfodol.*

Y Pridoliaethau galwedigol ydynt o dri math: 1. y rhai a arwyddocant sylwedd Duw: 2. y Perlônau yn y Sylwedd. 3. y rhai a arwyddocant ei welthredoedd sylweddol ef.

Un or math cyntaf ydyw yr enw *Jehovah*, neu yn hytrach *Jehouah* yr hwn sydd yn arwyddoca'r hantod tragwyddol o honaw ei hun, yn yr hwn sydd heb ddechreu na diwedd, y mae pethau eraill oll yn dechreu ac yn diwedd. *Esa. 42. 8. Psal. 83. 18.*

Duw a ddywed wrth *Moses* *Exod. 6. 3.* Nad adnabwyd ef gan *Abraham*, *Isaac* a *Jacob* wrth ei enw *Jehova*. (nid oran nâd adwaenent mai enw Duw oedd hwn, canys hwn a arferent yn eu holl weddïau) ond o ran na chwylent hwy fyw i weled Duw yn cyflawni mewn gweithred yr hyn a addawaseu iddynt, fef gwaredu yn rasfol eu hâd hwynt allan o'r *Aipht*, a rhoi iddynt wir seddiant yngwlad *Canaan*. Ac felly nid bod yn unig yn *Dduw Ollalluog*, gwneuthurwr pŵ-dim, eithr hefyd yn cyflawni mewn gweithred i'r plant, yr hyn a addawaseu yn ei air i w tādau, yr hyn beth y mae'r enw hwn *Jehova* yn enwedig yn ei arwyddocan. Ac o'r achos yma y mae *Moses* yn ei alw ef *Jehofa* yn y cyntaf, Pryd yr oedd yr holl greaduriaeth wedi ei gwbl orphen, *Gen. 2. 4.* A'r enw rhyfeddol hwn a argrephir ar dalcen y dŵg gorchymmyn, yr hwn a adroddwyd ar ymwared yr *Israeliaid*, i fod yn rheol cyflawnder, yn ol yr hyn y dylent wahanathu eu Gwaredydd yn nhir yr Addewid.

Yr enw hwn sydd mor llawn o ddirgelwch Ysprydol, hyd onid yw yr Iddewon yn dal fod ei adrodd yn bechod; eithr onid yw bechod ei ferisennu, pamam y byddeu yn anghyfreithlon ei adrodd?

Yr enw sanctaidd hwn ar *Dduw* a'n dŷc ni:

1. Yn gyntaf. beth yw Duw, fef hanfod dragwyddol o honaw ei hun.

2. Yn ail, pa beth yw efe i eraill; oblegid oddiwrtho ef y mae yr holl greaduriaid eraill wedi derbyn ei hanfod.

3. Yn drydydd; fel y gallom ni yn hyfa goelio ei addewidion: canys ef a gyfenwir *Jehosâ*, midyn unig o herwydd eu anafod, ac am beri i bôb peth fod; Eithr yn enwedig o herwydd ei addawidion grafusol, y rhai yn ddiammeu a gyflawna ef yn ei amser gosodedig; ac felly a bair i hynny fod, yr hyn nid ydoedd o'r blen. Felly yr enw hwn sydd yn wŷfleuraid i nîar gael o honom faddeuant on pechodau fel yr addawodd, ar ein hedifeirwech: A derbyn ein eneidiau ar ddydd marwolaeth, ac yn yr adgyfodiad cyfodi ein cyrph mewn gogoniant: fywyd tragwyddol. *Isaia. 55. 7. Ioan. 11. 15.*

Yr ail enw yn hynodi sylwedd Duw yw *Eheieb*; ni ddarlennir ond unwaith, *Exod. 3. 14*. O'r un gwreiddyn ac yw *Jehovah*; yn arwyddocau ydwyf; neu mi fyddaf; canys pan ofynodd *Moses* i Dduw, wrth ba enw y galwai efe ef.

Yno Duw ai cyfenwodd ei hun; *Eheieb* *Asher* *Eheieb*; ydwyf yr hwn ydwyf: neu mi fyddaf yn a fyddaf: gan arwyddocau ei fod ef yn hantod tragwyddol, ac ang-hyfnewidiol; oblegid gan weled fod pob creadur yn amserol, ac yn gyfnewidiol, ni ddichon nebryw creadur ddywedyd; *ero qui ero*; byddaf yr kyn a fyddaf. Yr enw hwn yn y Testament newydd, a roddir i'n Harglwydd Crist, lle gelwir ef *Alpha* ac *Omega*, y dechreu a'r diwedd, yr hwn sydd, yr hwn a fy, a'r hwn sydd a'r ddyfod, yr hollalluog, *Datc. 1. 8*. Canys yr holl amser a aeth heb bio; ac a ddaw, sydd beunydd yn bresennol o flaen Duw. Ac at yr enw hwn y mae Christ ei hun yn bwrw amnaid. *Joan 8. 58*. Cyn bod *Abraham* yr wyf fi. Yr enw hwn hefyd a ddyleu ddyfod i ni ddal ein creadwriaeth cyntaf i'n cof bob amser, a'n llygredigaeth presenol, a'n gogoneddiad ly' ar ddyfod. Ac nid ym'odloni ein hunain, ag mi fûm dda, neu mi fyddaf dda, eithr bod yn dda yn yr amser presennol; fel pa bryd bynnac y danfono Duw am danom, i'n casso wedi ymbaratoi iddo.

Y drydydd enw yw *Jah*, yr hwn megis y mae yn dylud or un gwreiddin, felly nid yw ond crynhoad

D Dduwioldeb.

II

neu Grŷnoded Jehovah, yn arwyddocau Arglwydd, o herwydd efe yw dechruad, a hanfod pob hanfod. Enw ydyw a roddir synychaf i Dduw pan ddigwyddo rhyw ymwared nodedig, neu leshad, yn ol ei addewid ef o'r blaen; Ac am hynny y gorchymynnir i'r holl creaduriaid yn y nesoedd ac yr y ddaiary, glodtori ac anrhydeddu Duw yn yr enw hwn *Iab Pſal. 68 4.*

T'pedwerydd yw *Curios* Arglwydd, yr hwn yn synych a arferir yn y Testament newydd. Canys *curio* neu *curō* a arwyddoca ydwyf : felly a arwyddoca yr hanfod gyntaf o rywbeth, neu awdurdod. Pryd y rhoddir yn *bendant* i Dduw y mae'n cyfateb i'r enw Hebreaeg Jehovah, ac felly gweddi ei gyfieithu gan y dŷg a thriugain cyfieithwyr. Canys Duw sydd felly yn *Arglwydd*, ac o honaw ei hun yn *Arglwydd* ar y cwbl. Yr enw hwn a ddyleu ddwyn ar gôf i ni beunydd, ufuddhau iw orchymynion ef, ac ymddarostwng iw cwyllys bendigedig. a'i arfaeth, gan ddywedyd gyda'g Eli, *yr Arglwydd yw efe, gwnaed o fyddo da yn ei olwg ef.* 1 Sam. 3 18.

Y Bummed yw, *Theos* Duw, wedi ei arferu chwechant o weithiau yn y Testament newydd; a chan scriffennyddion halogedig yn fathredig. Yr enw hwn a ddyfodd o herwydd ei fod yn rhedeg trŵodd, ac yn amgylchu pob peth, neu yr hyn sydd yn arwyddocau llosgi neu gynneu, Canys goleuni yw Duw. ac *amdur gwres*. *goleuni*, a *bywyd*, yn y creaduriaid oll! naill ai'n ddigyfrwng o honaw ei hun, neu yn gyfrngol trwy ail achosion. Yr enw hwn a arferir naill ai'n amhriodol ai'n briodol. Amhriodol, pan roddir ef, naill ai trwy *ddull* *New ffigur*. i lywodraethwyr, neu ar gam i eulunnod, Eithr pan gymmerir yr enw hwn yn briodol, ac yn ddi dueddol, y mai yn arwyddocau tragwyddol sylwedd Duw, *yr hwn sydd goruwch pob peth*, a *thrwy bôb peth*, yn rhoddi bywyd a goleuni i'r creadurlaid oll, ac yn eu cynnal, a'u llywodraethu yn eu hagwedd a'u trefn ryfeddol. Duw sydd yn canfod pawb, ym-mhob llecedd Edrychwngan hynny ym-mhob man pa beth a wnelom yn ei olwg ef.

Hyd yn hyn, am yr enwau sy'n arwyddocau hanfod Duw,

YRenw yn arwyddocau y personau yn yr hanfod, yn bennaf y *un*, sef *Elohim*

Elohim sy'n arwyddocau y Barnwyr cedeyrn; enw o'r rhif lluosog ydyw, i hyfysu Trindod personan yn undod sylwedd. Ac er mwyn hyn, y mae'r Yspryd glan yn dechreu y Bibl cyfegrian a'r enw lluosog hwn ar Duw, wedi ei gyflylltu â *Gair* or rhif unig; sef *Elohim Bara* *dis creavit, neu Duwiau a greawdd.* y *Duwiau* cedyrn; neu yr *holl dri phersonau* yn y *Duwdod a greawdd*; yr Iuddewon hysyd a ddaliant sulw ar y *gair bara*, ei fod o dair llythyren. *Tr hebreuaeg*, yn hynodi dirgelwch y drindod, wrth beth Ben y Mab; wrth resh Ruach. yr yspryd; wrth *Aleph. Ab.* y Tad. Eithr y dirgelwch sanctid hwn a ddyscir yn eglurach gen *Moses*. Gen. 3. 22. A *Jehovah Elohim* a ddywedodd; *wle y dyn a aeth megis un o bonom ni* Gen. 19. 24, *Jehovah* a lawiodd ar *Sodom* a *Gomorah* *frwmstan a than* oddiwrth *Jehovah* or nesoedd; hynny yw, *Duw* y Mab. oddiwrth *Duw* y Tad, yr hwn a roddes bob barnir *Mab*, Joa. 5. 22. edrych *Psal.* 33. 6. *Esay* 63 9. 10. Y rhif unig o *Elohim* yw *Eloah*, yn dy fod o *Alah*, efe a dyngodd, o herwydd ymmhob achos *mawr* *le* byddo yn angearhaid olrhenn y gwirionedd, ni a ddylem dynguyn unig ei enw *Duw*, yr hwn yw y *Barnwr mawr* cyfiawn yn y nesoedd, ac ar y ddai-

Tr enw hwn Eloah, nid arferir, ond yn anfsynych megis yn *Habac.* 3 3 *Job.* 4 9 *Job.* 12. 4. acyn 15. 8. 6. 2. *Psal.* 18. 32. *Psal.* 114. 7. Unwaith y mae ganddo enw lluosog wedi ei gyflylltu atto, *Job* 35. 10. Dd ni dlywed neb pale y mae *Elohai Gofai*, yr *holl lluosog* yr hwn am gwnaeth? i ddangos dirgelwch y ragwyddol drindod. Hefyd yn fynych sef a osodir *Elohim* y rhif lluosog ynghyd a *gair* lluosog er mwyn hyfysu y dirgelwch yn addisritach, Gen. 35. 7. 2 Sam 7. 23. *Isa.* 24. 19. Jer. 10-10. *Elohim* hefyd mewn troell ymroddda roir yn enw

O Dduw ioldeb.

17

i lywodraethwyr. o herwydd ail lywyddion Duw ydynt
megis i *Moses* Exod 7 1. *Jehovah* a ddywedodd wrth
Moses, Gwêl mi a'th wneuthym yn *Dduw* i *Pharaoh* Sef
Elohim. Sef. mi a'th olodais di yn gennad i arddangos
dy fod yn lle yr un *Duw* tri. ac i synegi ei gennadwri
ai ewyllys ef i *Pharaoh*. Cynfyaycheogan hynny ac y
darllenom neu y clywom yr enw hwn *Elohim*, ni a
ddylem feddwl ystyried fod duwdod y tri pherson gwa-
hanredol yn un sylwedd a bod *Duw* yn *Jehovah Elohim*.

**Bellach y carlyn yr enwa'u, a arwyddoc-
ant sylweddol weithredoedd Duw, y rhai
pdynt y pump hyn yn entwedig.**

1. **E**L, yr hyn sydd gymmaint ag. y *Duw cadarn*,
ac a'n cyfc fod *Duw*, nid yn unig yn *gadarnas*,
yn wir *gadarnid* ei hun, oi sylwedd ei hunan: eithe
mai efe hefyd, yw'r hwn sydd yn rhoddi pob nerth a
gallu i'r holl greaduriaid; am hynny y gelwir *Crist* Isay 9
6. *El Gibbor y Duw cadarn*, nag ofned plant *Duw* gryfder
gelynion, canys *El* ein *Duw* ni sydd gryfach na hwynt.

2. *Shaddai*, hynny yw, *Oll-alluog*, wrth yr enw hwn y
arferu *Duw* ei henwi ei hun wrth y *Patrieirch*, *Mys-
suf* ei *Shaddai*, sef y *Duw cadarn Ollalluog*. O blegid ef
fod yn gwbl alluog i ymddiffyn ei weision oddiwrth bob
drwg; i w bendithio a phob doniau ysprydol, ac amlerol
ac i gyflawni ei addewidion oll, y rhai a wnaeth ef idd-
ynt, am y bywyd yma, ac am yr hwn sydd i ddylod. Yn
enw hwn a berthyn i'r *Duw* ioldeb, ac nid i neb ryw gre-
adur: nage, nac i *ddyndod* *Crist*. Hyn a ddichon ei
dysgu ni gyda'r *Patriarch*, i osod ein holl ymddiried y
Nuw. Ac heb ammen nas cyflawna ef ei addewidion.

3. *Adonai*, sef *Arglwydd*, yr enw hwn, fel y mae *Mos-*
pretiaid yn nodi, a geir bedair ar ddeg a chant o weith-
iau, yn yr hen Testament. Ar gyffelybiaeth y rhodd
yr enw hwn i greaduriaid, eithr yn briodol y perthyn
i *Dduw* yn unig. Fe al harferir *Malach* 1. 6. *Tu y rhai*
lluosog, er mwyn arddangosdirgelwch y ddyndod *San-*
aidd, Os fyf yw *Adonim*, *Arglwydd*, ymmbys i'r y

*Yn? Adonai yr unig. Aeonim y rhif lluosog. Yr enw hwn a roddir i Grift. Dan. 9. 17. llewyrcha dy wynneb ar dy gyssgr ahrheithiedig er mwyn adonai (yr Arglwydd Crist) Clywed yr enw sanctaidd hwn a eill ddyscu i bob dyn ufuddhau i orchymynion Duw, a'i ofni ef yn unig, na chafso neb ond efe lywodraethu yn ei gydwybod, ac ymestyd yn dynn (a deheulaw ffydd) yn ei air ef, a'i addewid, a hynny fod Duw ynghrist yn Dduw iddo yn-
tau. Felly gallo ddywedyd gyda Thomas. Tydi yw fy Arglwydd am Duw*

4. *Yn Helion. fef Goruchaf, Psal. 9. 2. ar 92. 9. dan. 4. 17. 24. 25 34 Aet, 7. 48 Yr enw hwn a rydd Gabri- el i Dduw wrth fynegi i'r Fair sorwyn y gelwid y dyn buchan a enid o honi hi yn Fab i'r Goruchaf. Luc. 1. 32 Felly g darfu Yr Diafol enwi Crist, Luc. 8. 28 Hyn sydd yn addyscu yn gyntaf, fod Duw yn ei hanfod, ai ogo- niant yn rhagori (tu hwnt i bob melur) ar holl grea- duriaid y nesoedd a'r-ddaiar. yn ail, na ddylei neb fal- hebio o ddim anrhydedd na mawredd dalarol.*

Yn drydydd, os deisyfiwn wir oruchafiaeth, ymegnio a ddylem i gyrraedd cyfundeb gyda Duw mewn gras o gogoniant

5. *Abba enw o'r Syriaanaeg, yn arwyddocau Tad, Rhuf 8. 15. Hwn a gymmerir weithiau yn sylweddol am y tri pherson, megis yngweddi yr Arglwydd; weithiau yn berfonol megis y mae yn Mat. 11. 25. Canys Duw sydd dad i Grift o naturiaeth. ac i grifionogion o fab- wys a rbad. Crist a elwir y Tad tragwyddol, Ela. 9. 6. O herwydd ei fod efe yn ein hadgenhedlu nitan y Testa- ment newydd, Duw a elwir hefyd Tad y goleuni, Writ hwn nid yw goleuni'r haul ond cysgod, Jag. 1. 17. Ob- tegid ei fod ef yn trigo yn y goleuni na ellir mor dysad- ato, 1. Tim 6. 16. Ac etefydd awdwr nid yn unig o oleuni'r haul, eithr hefyd, o holl oleuni rheswm natur- iol, a gras goruwch naturiol (yr hwn sydd yn goleuo pob dyn a'r sydd yn dysod i'r bŷd. Joan, 1. 9.)*

Yr enw hwn a'n dysc ni, fod yr holl ddoniau a dder- nytiwn ni oddiwrth Dduw, yn deilliaw o'i gariad tadol i'r unig.

Yn ail y dylem ni ei garu ynteu eiliwaith meigs eu blant anwyl. yn drydydd, y gallwn ni yn ein holl angenion a'n trallod alw arno yn hŷf. megis ar dād am ei gymmorth a'i ymwared. Fel hyn ni a ddylem grybwyll am sanctaidd Enwau Duw. na byddeu hynny yn dwyn ar gos i ni ei ddaioni ef tuacattom, a'n dyledion ninnau tuacatto yntau. Ac yno y cawn ni wybod mor gyffurus yw gwneuthur pob peth yn enw Duw, Duw ar ymadrodd arferedig ar dafod pob dyn, eithr y gwir ddiddanweh oddiwrtho (drwy aneallgarweh) fydd adnabyddus i galennau ychydig ddynion.

Doethineb mawr, a pheth anrhaeddol i gryfhau ffydd Cristion (a fyfyrion am Grift) yw gwybod wrth ba enw y mae galw ar Dduw. megis yn yr hwn yr hysbysodd am dano ei hun, ei fod yn dra ewyllysgar, ac yn barottaf iw gymmorth. ai gynnorthwyo ef yn ei ing a'i adfyd. Chwannogrwydd awuddus iadnabod Duw, yw'r dyfiwolaeth ddiammheuf o'n cariad ar Dduw, ac o ffatr Duw tuacattom ninnau. Plal. 91. 14. 15. *Am iddo roddi ei serch arnaf. am hynny y gwaredaf ef; am iddo adnabod fy enw. mi a'i gwrandawaf. mewn ing y byddaf gyda'g ef y gwaredaf ac y gogonedd af ef.* Ec, A chadarnhad mawr ar ffydd yw dechreu ynddeallgar pob peth yn enw Duw. **Hyd yma am y Priodoliaethau enwol, neu berthynol i enw Duw.**

Y Priodoliaethau sylweddol ydynt o ddau fath, naill ai anghyffredinol ai ymgysfattedbol.

Y Priodoliaethau anghyffredinol ydynt gyfryw, ag allant mewn rhyw fodd gytturo (neu weddu) i un math ar greadur ond i Dduw yn unig. T rhai hyn ydynt ddau, sef di gymmysgedd, ac anherfynoldeb.

Digymmysgedd ywr hyn dywy ba un, y mae Duw yn ddiligr oddimith bob cymmysgiad gwahanlad lluosogiad, diwyddiadau neu rannau cyfansoddol iw dirnad, nai deal, megis pa beth bynnag yw efe, hynny yw efe yn hanfodol.

Ec bod o Dduw yn dri nid yw hyn yn rhywⁿ ro eis digymmysgedd Neu symlmydd; canys Duw fydd dri, nid

nid trwy gyfylltiad rannau eithr drwy gydhanfod personau.

Anherfynoldeb yw, drwy'r nyn y mae pob peth sydd yn Nuw heb na mesur na therfyn, na diben, uchod, isod, ymlaen ac yn ol.

Or ddau hyn angearheidiol yw tarddu allan dri eiraill o briodoliaethau anghyffredin.

1. *Ammesuredigaeth, neu bobilaeth, neu Bod ymbole ar unwaith* drwy'r hyn y mae ef o anherfynedig amgryhaedd yn llenwi y nefoedd, a'r ddalar, ac yn cynnwys pob lleoedd heb yspaid, lle. neu derfyn yn dichon ei gynnwys ef, ac heb fod yn absennol yn unlle, mae yn bresennol ym hob lle.

Y mae pedair gradd o *bresennoldeb Duw*, y gyntaf sydd gyffredinol, drwy'r hon y mae Duw ym mhob lle yn llanweddus, neu yn llenwi pob man, eithr nid yn unlle yn gymbodoligaid.

Tr ail sydd enwedigol, drwy'r hon y dywedir fod Duw yn y nefoedd, o herwydd bod yno ei allu. a'i ddoethineb, a'i ddaioni mewn modd mwy rhagorol iw gweled ei mwynhau; Ac hefyd o blegid oddiyno yn arterol y mae ef yn fywallt ei fendithion ai farnedigaethau.

Yn drydydd, mwy enwedigol, drwy'r hon y mae Duw yn preswyllo yn ei Seinftiau.

Yn bedwerydd, mwyaf enwedigol a digyffelyb, drwy'r hon y mae cyflawnder y Duwdod yn preswyllo yn ghrisfyn gorphorol.

2. *Anghyfnewid ioldeb*, drwy'r hwn y mae Duw heb gyfnewid oll: yn gyftal o herwydd ei sylwedd, ai ewyllys.

3. *Tragwyddoldeb*, drwy'r hwn y mae Duw heb ddechreuad iw ddyddiau, na diwedd iw amser: a cheir derfynau o ran rhagfynediad, neu ôl ddilyniad,

O ran dim a aeth o flaen neu a ddel o'i ol.

Hod yn hyn am y Priodoliaethau anghyffredin. Persynasol i Duw yn unig. Bellach am y rhai tueddol, neu gyfryw ac a edrychant tua'r creaduriaid.

Y Rheinî ydynt hump:

**1. Bywyd. 2. Deall. 3. Ewyllys. 4. Gallu
5. Datwrbydi**

BYwyd Duw yw hwnnw, drwy y hwn, megis trwy'r
fwyaf barhaus, a phurhaf weithred, y mae efe nid
yn unig, yn byw o honaw ei hun, ond yn sythol ffrwd
ffynnon y bywyd o'r hon y mae yr holl greaduriaid
a cael eu bywyd yn gymmaint ac mai ynddo ef y ma-
nt yn byw, yn symmud, yr anadlu, ac yn bod. Ac oble-
dd nadoes gwahaniaeth rhwng ei fywyd ef ai hanfod.
m hynny y dywedir. mai i *Dduw yn unig y mae anfar-*
uoldeb (*Act 17. 18. 1 Tim. 6 16.*)

2. Deall neu wybodaeth Duw, yw'r hyn trwy ba un
wrthun hur weithred) y mae ef yn gwybod yn berff-
fich ynddo ei hun bob peth ara fu erioed. *ydynt, neu a*
ddant: ei meddyliau a bwriadau calon pob dyn oll (*Jer*
17. 10. Rhuf. 8, 33.)

Y Gwybodaeth hwn yn Nuw sydd naill ai cyffredinol
trwy'r hwn y gwir Duw o honaw ei hun bob peth yn
ragwyddol. Y da wrtho ei hun, y drwg wrth y da
wrthgefn iddo ; gan ofod ar bethau damweiniol, goel-
oren dramweiniaeth, ac ar bethau angenrheidiol, dde-
ffangenhaid. Acfel hyn yn gwybod pob peth ynddo
o honaw ei hun. efe yw'r achos o'r holl wybodaeth
ydd ym-mhawb yn gyftal dynion ac Angelion, yn ail.
ealltial, yr hwn a elwir gwybodaeth cymmeradwy,
trwy'r hwn yr edwyn efe wrth eu pennau, ac y cydne-
ydd yn rafusola'i etholedigion am yr eiddaw, ei hun
Tim. 2. 19.

Deall hefyd a gynnwys ddoethineb Duw, drwy'r hwn
creawdd ef yn hygall bob peth oddiddym ddeunydd,
newn rhif, mesur, a phwys, a rhagllaw a'i rheola. ac
i cymhwysa hwynt, i wafanaethu ei arfaeth sanct-
iddias, a'i ogoniant ei hunan.

3. Ewyllys Duw yw'r hwn drwy ba un angenrhaid
ddoei ewyllysio ei hun, megis y prif-ddaioni: A thrwy
ewyllysio ei hun fe a ewyllysia yn rhwydd ddigym-
mell.

mell oll tethau da eraill y rhai ydynt oddiallan idda

Ewyllys Duw er nad yw ynddo ei hun ond un, meg y mae ei hanfod, etto o herwydd amryw amlygynna ac effeithiau, fe ai gelwir yn yr Scrythyrau wrth amryw enwau sef,

1. *Cariad*, wrth yr hwn y deallir Tragwyddol wyl yfiad da ein Duw, drwy'r hwn ir ordinhaodd iw ethol digion fod yn gadwedig yn rhad drwy Grift; acy rhyddid ynt bob doniau angenrheidiol ir bywyd yma, ac hwn sydd ar ddyfod, gan ym odloni ynddynt hwy, ac y eu gwasanaeth. 1 Joan 3, 1. Gen. 4. 4.

2. *Cyfiawnder* yw dianwadal ewyllys Duw, drwy'r hwn y gobrwyd eise ddynion ac Angelion yn ol eu gweithredoedd; gan golpi y diedifarus yn ol eu haeddedigachau, yr hyn a elwir *cyfiawnder ei ddigofaint* ef; a thallu i'r flyddloniaid yn ol ei addewidion, yr hyn a elwir *cyfiawnder ei ras* ef. Rhuf. 2. 5. ar 9. 15. 16.

3. *Trugaredd*, yr hwn yn unig yw ewyllys da Duw, pharoddrwydd ei serch i fadden pechadur edifeiriol bechodau ai ddrwg foddion.

4. *Daioni*, drwy'r hwn y mae Duw yn ewyllysgar y cyfrannu o'i ddaioni iw greaduriaid; ac o herwydd fod ef yn ei gyfrannu yn rhad, fe ai gelwir ei grâs, ne rhad.

5. *Gwviriomedd*, drwy'r hwn yr ewyllyfia Duw yn dianwadal y pethau a ewyllyfio: gan ddibenu a chyflawni bob peth ar a ddywedodd yn ei amser gosodedig Psa. 146. 6.

6. *Ammynedd*, drwy'r hwn y mae Duw yn ewyllysgar yn peidio a chospi y rhai drygionus, cyhyd ac y ceir nadhao ai gyfiawnder, a hyd oni byddo eu pechodau hwythau yn addfed.

7. *Santfeiddrwydd*, drwy'r hwn y neilltuir natu Duw oddiwrth bob halogedigrwydd; acy casha eise bo bryntai; ac felly gan fod yn llwyr bureidd-lân ynddo ei hun, y mae yn ymhoffi ymhurdeb a diweirdeb ei weffion, oddifewn a oddiallan, yr hyn a dywalltodd ef ynddynt. 1 Pet. 1. 15. 16. 1 Thef. 4. 3.

8. *Dig*, drwy'r hwn y deallir digymmod a chyfiawnder ewyllys

wyllys Duw; yn ceryddu yr etholedigion, ac yn rhoddi dial
chobedigaeth ar y gwrthodedig, am y camman a gyn-
ygiant iddo ef ac i w ddewlsedig. A phan gospo Duw
doft. ac yn drwm, yno y gelwir Digofaint, amserol
Etholedig, tragwyddol i'r Gwrthodedig. Psal. 106,
29, 40, 41.

Gallu Duw yn yr hwn, drwy ba un ydichon efe o ho-
law ei hun, ac yn ddiattal wneuthur pa beth bynnac a
wyllysio, ar a fo yn cydtuno a'i naturiaeth ef, a thrwy
yr hwn megis y gwnaeth efe, felly y mae efe rhagllaw
yr rheoli y nefoedd a'r ddaiar, a'r holl bethau ynddynt.
Yr holl alluog nerth hwn yn Nuw sydd naill ai'n holl-
awl, trwy'r hwn y dychon efe ewyllysio, a gwnethur
hwn nac a ewyllysio, neu nac a wnelo. Mat. 3. 9. ar 20
3. Rhuf. 9. 18. neu weithredol. trwy'r hwn, y gwna
Duw beth bynnac a synno ei ei wneuthur, Psal. 115. 3.

5. *Mauvurbydi* yw'r peth drwy'r hwn y mae Duw o'i
wir ollawl awdurdod ei hun yn teyrnalu, ac yn rheoli,
megis Arglwydd a Brenin, a'r yr holl greaduriaid gwe-
ddig ac anweledig; a chanddo gyfiawnder a medoliant
ar bob peth, megis oddiwrth yr hwn, ac er mwyn yr
hwn y mae pob peth. A hefyd gyfiawnder gallu. fel y
dichon ef fadden anwiredd pawb oll a ewyllysio ef eu
harbed. a gorchfygu ei elynion, y rhai a synno efe roi
dlaled. arnynt a'i deftrwyio. heb fod yn rhwymedig i
roddi i nebryw greadur reswm o'i weithred: ond gwn-
euthur ei sancteiddiaf ai gyfiawnaf ewyllys ei hun iddo
yn gyfraith tra pherffaith a thragwyddol. Oddiwrth yr
holl briodoliaethau hyn y cyfydun, yr hwn yw prif-
feddigrwydd. neu berffeithrwydd Duw.

Bendigedig rwydd yw'r perffaith a'r anfesurrol swyni-
anta'r lawenydd a gogoniant, yr hwn sydd gan Dduw
yndo ei hun yn dragywydd; ac sydd achos o bob ded-
wyddwch a pherffeithrwydd, a feddiannu pob creadur yn
ol ei fesur. 1. Tim. 6. 15.

Y mae *Priodoliaethau* eraill a roddir neu a gyfrifir i
Dduw ar gyffelybiaeth. ac yn amhriodol yn y Scryth-
yrau sanctaidd, megis (trwy ddull ar ymadrodd Ief. An.
bropomorphosis, dynawl agweddiad) aelodau dyn, llygaid,
slustiau,

chustiau, ffraenau, genau, llaw, troed, &c. neu synhw
 raua gweithrediadau dyn megis gwelyd, clywed, an
 gli, gweithio, rhodio, taro &c. Neu trwy ddul ar yma
 rodd a elwir *Anthropopatheia*, neu o anwyddau dyn g
 ŷniau, cynhyrhadu dyn, sef llawenydd, tristwch, hysp
 wch, prudd-der, cariad, cas, &c. Neu fel pan henwer
 trwy *Analogia*, neu trwy gyffelybrwydd, yn graig, yn dŷ
 yn astalch, ac felly. Arwyddocad y rheini pob llyfr
 ddeongllad ai hyspyfa.

**Am yr holl briodoliaethau hyn, rhai
 i ni ddal y rheolau cyffredin yma.**

Nid oes unrhwy briodoliaeth a ddichon adroddi
 Neglur hanfod Duw, o herwydd ei fod yn anherfyn
 ac anrhaethol:

Pa beth bynnac gan hyuny a draethir am Dduw, n
 Duw ydyw; eithr yn hytrach se eill wafanaethu i gy
 northwyo ein *mennyddiau* gweinïon ni, i ddirnâd yn e
 rheswm, ac i adrodd ar ein geirieu, Fawrhydi ei dd
 wiol arian ef, cyn belled ac y bu wiw ganddo ei ddat
 uddio ei hân ini yn ei air

2. Holl *briodoliaethau Duw* a berthynant i bob un
 tri Pherson, yn gyftal ac i'r hanfod ei hân, byd y godde
 y *briodoliaeth* herfonol Megis *Trugareddy* Tad y
Trugaredd yn cenedlu: *Trugaredd y mab* yw *trugaredd*
 cenedledig, *trugaredd* yr Yspryd glân yw *trugaredd*
 deilliaw, ac felly am y lleill.

3. *Priodoliaethau bodol Duw*, nid *Sylweddol* oes raga
 riaeth rhyngddynt a'i hanfod. Oblegid eu bod, hw
 felly yn yr hanfod, fel y maent yn wir hanfod ei hân
 Gan hyuny nid oes dim yn Nuw arnad ydyw un ai h
 anfodai person,

4. *Priodoliaethau sylweddol Duw* nid amgenant
 naill oddiwrth y llall o ran sylwedd, nac o ran g
 fodol hanfod (o-blegid beth bynnag fydd yn Nuw sy
 un hanfod syml, ac un ni chynnwys wahanïad) ond y
 unig yn ein rheswm a'n deall ni, y rhai gan na allw
 wybod pethau daiarol wrth un unig *weithred* heb gy
 northw

orthwy llawer o weithredon gwahanredol, sydd raid i
w'rth angenrheidiol gynorthwy gan lawer o weithre
ongwahanredol i adnabod yr *anfeidrol Dduw*. Am
ynny (i ddywedyd yn briodol) nid oes yn Nuw lawer
briodoliaethau ond un yn unig, yr hwn nid yw ddim
angen, ond duwiol hanfod y *Duwdod*, wrth bā briodol-
ethau bynnag y galwoch ef, Eithr er mwyn ein
heswm ni, y dywedir eu bod yn gynnifer o briodoliae-
thau gwahanol. Oblegidein dealltwriaeth ni a ddirnad
wrth enw trugaredd ryw beth dieithrol oddi wrth y peth
elwir *cyfiawnder*. *Priodoliaethau* hanfodol Duw gan
ynny nid ydynt ynddynt eu hunain yn wahanol.

5. *Priodoliaethau sylweddol* Duw nid ydynt rannau,
eu gynneddffau sylwedd y duwdod, na digwyddiadau
yr hanfod, megis mewn sail; Ond gwir hanfod Duw
a gyfan ac yn gwbl. yn gymmaint a bod pob cyfryw
priodoliaeth *nid aliud & aliud*, peth arall a pheth arall.
Eithr yr un a'r unrhyw beth. Nid oes gan hynny yn
Duw ddim maintiolaeth, wrth yr hwn y dywedir, ei
d efe yn gymmaint a chymmaint; na chynneddffau o
erwydd pa rai y gellir dywedyd ei fod efe y fath ar
fath, Eithr pa beth bynnag yw Duw, y cyfryw a'r un-
rhyw yw wrth ei hanfod. Wrth ei hanfod y mae'n ddo-
eth, ac am hynny doethineb ei hun, wrth ei hanfod y
mae efe yn drugarog, ac am hynny trugaredd ei hun;
wrth ei hanfod y mae yn dda, ac am hynny yn ddaioni
ei hun, wrth ei hanfod y mae yn gyfiawn, ac am hynny
yn gyfiawnder ei hun, &c. I fod yn fyrr, Duw sydd
wr heb *faintioli*, *daionus*, *cywir*, a *chyiawn* heb *gyneddff*
drugarog heb wyn, *gweithred* heb gynnwrf, ymhob lle
a hresennol heb gyflead, heb amser er hynny yn gynt-
ac yn *ddiwaeddaf*. Arglwydd yr holl *greaduriaid*
ddimwrth yr hwn y *derbynniant* oll eu hunain, ar holl
daioni sydd ganddynt; er hynny *nid rhaid* iddo ef, ac
id yw yn derbyn dim *ychwanegiad* *daioni* neu ddedwy-
ch oddi wrth neb arall

Dymma wir agweddiad Duw, cyn belled ac y dat-
diodd efe ei hun i ni yn ei aif.

Yr *athrawiaeth* hon (yn anad un) sydd raid i bob
gwir

gwir ymarferwr Duwioldeb ei gwybod yn addas
angenrhaidd ei chredu o ran pedwar achos arb
nig, fel.

1. Fel y gallom adnabod ein gwir a'annig Ddu
oddiwrth gam ddiwiau ac enlunnod. Canys y p
treliad hwn ar *Dduw* sydd adnabyddus iawn iw
hwys yn unig, yn yr hon yr egurodd efe ei h
yn rasusol.

2. I fesydlu yn ein calonau ni sawr ofn ei Fa
rhydi ef tra hŏm yn tybied yn rhyfeddol o honaw, am
fymrwydd a'i anherfynoldeb; a'i addoli ef, am ei a
mesurolddeb, anghyfnawidioldeb, a'i dragwyddolde
ac yn ceisio doethineb oddiwrth ei ddeall, ai w
bodaeth ef; yn ymddarostwng iw fendigedig ewyll
ai arfaeth; yn ei garu ef, am ei gariad, trugare
daioni, ammynedd, flyddio iw air ef, o ran ei w
ionedd, ei ofni, o ran ei allu, ei gyfiawnder, a'i d
gofaint, ei berchi ef am ei sancteiddrwydd, ai fo
annu ef am ei fendigedigrwydd. A darlynu an
ef tra fom byw, yr hwn yw unig Awdwr ein byw
ein bdd, a'r holl bethau daionus sydd genym.

3. I'n cymmell ni i ddilyn Yspryd *Duw* yn
sanctaidd briodoliaethau, ac i ddwyn (mewn rhy
fesur) ynom ragddelw neu gysfelybiaeth o'r ddoet
ineb. Cariad, daioni, cyfiawnder, Trugaredd, gwi
onedd, ammynedd. Zêl, ac oi ddigofaint ef yn e
byn pechod, fel y gallom ninnau fod yn ddoethio
gariadus, gŕfion, drugarogion, eirwir, ddioddefgar.
yn llawn Zêl fel y mae ein *Duw* ni.

4. Yn ddiweddaf, fel y gallom ni yn ein holl w
ddiau a'n myfyrdol, iawn synnied ei dduwiol Fa
rhydi ef. Ac nid yn oly gwrthgas a'r cablaidd drat
feddyliau, y rhai o naturiaeth a gyfodant ym mhe
nau *dynion*, megis y ddechymygant fod *Duw* yn d
bry i bèn wr yn eistedd mewn cadair. A bod yr
Drindod, fendigedig yn debyg i'r eulyn tri-rhannu
a beintieu y pabyddion yn ffenestri eu heglwys.

Gan hynny p'n fych i weddio at *Dduw*, Lle
red dy galon wrtho ef megis wrth un *Tragwydd*
anfeid.

ntfeldrol. ollalluog, sanctaidd, doeth, cyfiawn, trugar-
og yspryd; a pherffaith-gwbl anwahanol hanfod o
dri gwahanredol bersonau, Tâd, Mâb, ac Yspryd
glân: yr hwn gan ei fod yn bresennol ym mhob lle,
sy'n llywodraethu y nefoedd, ar ddajar: yn dirnad ca-
lonnau pawb, yn gwybod trueni pob dyn, ac yn unig
a ddichon roddi i ni bob doniau a fyddo arnom ni
eu heisiau, a gwaredu holl bechaduriaid edifeirlol,
y rhai a chalonau ffyddlon a geisiant (er mwyn
Crist) ei gymmorth ef i fyned allan o'i holl flin-
derau, a'u cystuddiau pa fath bynnag. Gen. 17. 1
Esfay. 6. 3. ac 63. 16. Math. 11. 28.

Eisiau y gwir wybodaeth hwn am Dduw, sy'n pe-
ri i lawer wneuthur eulyn o'r gwir Dduw: a hyn
yw'r unig achos, pa ham y mae cynnifer yn proff-
essu pob rhan arall o grefydd Dduw mor amhar-
chus, ac mor rhagrithus Lle pe adnabyddent yn un-
ion, ni seiddient amgen na ddeuent iw wasanaeth
ef. A chwedi dysod, ei wasanaethu mewn ofn ac
anrhydedd; canys cyn belled ac y mae dyn yn ofni
Duw, y mae ef yn ei adnabod; ac yno y mae dyn
yn gwir adnabod Duw; pan gysyllto ei ymarfer ar
ysfyrdod, a hynny fydd.

1. Pryd bo dyn telly yn cydnabod ac yn anrhy-
deddu mawredd Duw, megis yr eglurodd efe ei hun
ei Air.

2. Pryd (oddiwrth wir a bywiol ystyriaeth pri-
ndoliaethau Duw) y maga ynghalon dyn, gariad,
ofn, ac ymddiried yn Nnw: canys medd Duw ei hun;
Os ydych chi dâd pa le y mae fy anrhydedd? Os yd-
ych chi feistr pa le y mae fy ofn? Mala. 1. 6. ○
profwch a gwelwch mor ddaionus yw'r Arglwydd, medd
Isaia. 4. 9. Y neb o'i gdnabyddiaeth ni phro-
fodd ei ddaioni ef. nid edwyn mor ddaionus yw efe
Yr hwn (medd S. Joan. 1 Joan. 2, 4) a ddywed
ei fod yn adnabod Duw, ac heb gadw ei orchymyni-
n ef, celwyddog yw, a'r gwirionedd nid yw ynddo, cys-
belled gan hynny, ac y bom yn gwneuthur ar ol
Duw, mewn daioni, cariad, cyfiawnder, trugaredd, am-
mynedd.

mynedd, ac eraill o'i briodoliaethau ef, cyn belled
a bynny yr ydym yn adnabod Duw

3. Pryd trwy ochain dirgeledig ac a difrifol
wyllysryd ein calonau, y byddom yn hiraethu, a
gael perffraith a chyflawn wybodaeth o'i fawredd
yn y bywyd fydd a'r ddyfod.

4. Yn ddiwaeddaf, hyn a ddatcuddia pa cynt lle
edd yw nlier y rhai a wir adwaenant Dduw; Ca
nys nid edwyn heb Dduw ond yr hwn a'i caró ef
a pha fodd y geill dyn ddewis na charo ef, gan e
fod yn brif ddaioni pes adwaenai ef? Gan weled fo
natur Duw yn ymll dynion i garu ei ddaioni; a phw
bynnao a garo ddim yn fwy na Duw nid yw de
wng o Dduw. A'r cyfryw yw pob un a elyd serch
a hoſſder ei galon ar ddim arall ond ar Dduw, ga
hynny os wyt yn credu fod Duw yn ollalluog, p
ham yr ofni gybrauliaid a gelynion, ac nad wyt y
hyderus yn ymddiried yn Nuw; ac yn ymbil an
ei gymmorth ef ym mhob tralloſau a pheryglon
Os wyt ti yn credu fod Duw yn anfeidrol, pa fod
y Hysfidi ei annog ef i ddigofaint?

5. Os wyt yn credu fod Duw yn anoeth pa fod
y clywi di ar dy galon allael rhagrithio a bod y
ffuantwr? Os wyt yn credu mai Duw yw'r prif
ddaloni, pa ham nad yw dy serch di wedi ei olo
arno ef yn fwy nac ar holl dda bydol; Os wyt
credu mewn gwirionedd, fod Duw yn fawrwr cy
awn, pa fodd y meiddi di fyw mor ddistaw mewn
pechod heb edifarhau? Os wyt yn gwir gredu fo
Duw yn ddoethaf, pahâm nad wyt yn rhoi am
ef am wastadhau a threfnu gwrthwynebion, a di
mygon, yr hwn a wyr pa fodd i dueddu pob peth
goreu i'r saml ai carant ef? Os wyt ti yn gwir go
lio fod Duw yn eirwir, pa ham yr amheui di
addewidion ef? Ac os wyt yn credu fod Duw yn
brydfershwch, ac yn wir berffeithrwydd, pa ham
wyt yn ei wneuthur ef yn brisnod unig i'th ho
hoſſderau a'th ddymuniadau? Canys o cheri di
gwch, efe yw'r tegcaf; o chwenychi gyfoeth,

yw'r cyfoethogcaf; o cheifi ddoethineb, efe yw'r doc-
 thaf; pa odidawgrwydd bynnac, a welaiſt mewn neb-
 ryw greaduriaid, nid yw ddim ond megis gwreichionen
 o'r hyn mewn perffeithrwydd â herfynol fydd yn Nuw
 A'r pryd y caſſom ddigyfrwng gyfundeb yn y neſoedd
 gyda Duw, Ni gawn y pethau hyn oll yn berffaith
 wedi ei cyfrannau i ni O fod yn fyrr, ym hob daioni efe
 yw oll yn oll, Car yr un Duw daionus hwnnw, ac ti a
 fyddi yn eu garu ef, yn yr hwn y mae holl ddamn
 donniau yn aros. Y neb gan hynny a chwennycho gae
 gwir wybodaeth am Dduw, rhaid iddo ddysgu ei adna-
 bod ef drwy gariad. Canys *Duw cariad yw, a'r gwybod-
 aeth o gariad Duw fydd uwchlaw pob gwybodaeth* Eph.
 3. 19 Canys pob gwybodaeth, oddieithr gwybod pa
 lodd y cerir Duw, ac y gwaſaneithir ef yn unig; nid
 yw ddim ar air Salomon, ond gwagedd o wagedd, a bli-
 nder ylpryd.

Ennyn gan hynny o fy Arglwyddes, nage yn hytrach
 fy Arglwydd *Gariad perffaith*, dy gariad dy hun yn fy e-
 naid, yn enwedig gan ryngu bodd i't yn ol fy uno i a thi
 trwy waed Crift, gael o honof ſynghyfarwyddo trwy
 wybodaeth dy rās. I gymmun dy ogoniant, yn yr hwn
 y mae fy mhrif ddaioni am dedwyddyd tragwyddol yn
 ſefyll.

Mal hyn wrth lewyrchei *Air ei hun* y gwellſom y tu
 eefn i *Jehovah elohim*; y tragwyddol drindod, addoli yr
 hwn fydd wir dduwioldeb, creda yn yr hwn fydd gadwe-
 digol ffydd, ac union wirionedd; ir hwn oddiwrth gread-
 uriaid yn y neſoedd, a'r ddaiar, y byddo *Moliant, goll-
 uogaeth, a gogoniant yn dragwyddol*. Amen.

Hyd yma am wybodaeth o Dduw; Bellach am wybo-
 daeth o ddyn ei hun. Ac yn gyntaf am gyflwr ei dru-
 eni ef, a'i lygredigaeth heb adnewyddiad trwy Grift,
Myfyrdod am drueni dyn, heb ei gymmodi a Duw ynghriſt.

O Scerbwd gwael, ym mha gwrr y dechreuaf fi ad-
 rodd dy drueni didrangcedig? Yr hwn wyt wedi
 dy euog farnu, yr awr gyntaf y cymmeraiſt *ſylwedd* yn
 y groth, a chwedi dy farnu i *farnwlaeth dragwyddol*, cyn
 dy eni i ſywyd amſerol Gwlr yw, y medraf gael dech-

renad ar dy drueni, eith m wa ym mha lân y mae i mi geisio y diwedd. Canys pan oedd *Adda* ac *Efa* wedi eu creu ar lûn delw Duw ei hun, ac yn preswyllo ym mharadwys, mal y gallent hwy, ai hiliogaeth fyw y bywyd anfarwol mewn dedwyddwch, a holl greaduriaid y ddaiar dan eu llywodraeth, ond yn unig, na chaent archwaethu o ffwrwyth un pren er mwyn dangos ufuddod i'r creawdr Hollalluoga er darfod i Dduw eu gwahardd hwy a'u gorchymyn i ymgadw oddiwrth hyn o beth bychan dan boen cospedigaeth angeu tragwyddol, er hyn hwy a gredasant i air y cythraul o flaen gair Duw, drwy geisio gwneuthur Duw (pes gallasant) yn gelwyddog. Ac felly drwy fod yn anniolchgar am yr holl ddoniau a gawsent ar law Duw, hwynt hwy a aethant yn anfodlon iw cyflwr presennol, fal pe buasai Duw yn rhoddi y gorchymmyn hwnnw iddynt o gynfigen a chrintachrwydd, ac â goellasant y gwnai diafol hwynt yn gyfrannogion o bethau anrhydeddusach nac a roesai Duw iddynt erioed, ac yn eu balchder hwy a wnaethant fradwriaeth yn erbyn y goruchaf, a thrwy fod yn ddiystur ganddynt fod yn ddeiliaid i Dduw, hwy a chwennychasant fod yn dduwiau eu hunain. neu yn ogyfuweh a Duw, yno nes iddynt edifarhau, (trwy golli llun delw Duw) hwy a aethant yn debyg i'r cythraul, ac felly eu holl hiliogaeth hwynt. megis hepioliaeth *wrthryfelgar* (tra byddont faldithen yn anedifeiriol) ydynt yn ddarostyngedig yn y byd yma i ddi-oddef pob trueni helbulus, ac yn y byd a ddaw i'r lân tragwyddol a ddarparwyd i ddiafol ac i'r angelion.

Bwew ymniaith gan hynny dy wagedd amhwyllig, a chymmer olwg ar dy drueni gresynol: yr hyn beth o lawm ystyri, nid wyfyn ammen nas gweli di fod yn well o lawer fodo honot heb eni, na bod hebrâs i ymarfer a Duwioldeb

Ystyr gan hynny dy drueni, 1. Yn dy *fywyd*. 2. Yn dy *farwolaeth* 3. Ar ol dy *farwolaeth*.

Yn dy *fywyd*. 1. Y trueni sydd yn dilyn dy *gorph*. 2. Y Trueni sydd yn gwrthuno dy *enaid*.

Yn dy *farwolaeth* ystyria y pethau ydynt yn gorthymu

ymmu dy gorph a'th enaid.

Ar ol marwolaeth ystyr y trueni a dafiant dy gorph ath enaid ynghyd i dan uffern.

Ac yn gyntaf gadewch i ni gymmeryd golwg ar y trueni sydd yn canlyn y corph, yn ol trefn pedair oes dyn.

1. *Mebyd.* 2. *Ieuengtaid* 3. *Oedran gwr.* 4. *Hemiant.*

1. Mebyrdod am drueni mebyd.

BEth oeddit ti pan oeddit yn faban ond megis anifail ar lun dyn? onid ymhoethiaeb trachwant i'th ynnillwyd, dargelwch cywilydd a'r gwarth a dyfodd o'r pechod cyntaf anedig? Fael hyn i'th fwriwyd ar y ddaiair yn ymdrabaeddu mewn gwaed, a budreddi yn fudr iawn pan ddarfu i fab Duw, yr hwn ni bu ddirmygus ganddo gymmeryd arno ddynawl antan, a'r gwendid perthynafawl i hynny, etto dybied yn anweddaidd iw sancteiddrwydd ef, fyned i'r groth iw ymddwyn yn ol y dull a'r modd pechadurus yr ynnillir dym a bod yn gywilydd gan dy fam di adrodd y modd i'th aned, pa ryw achos gan hyn sydd i ti i ymfroffio o'th anedigaeth, yr hon oedd yn boen selldigedig i'th fam, ac i titheu dy hun yn borth, trwy'r hwn y daethost i'r bywyd helbulus? Ac o ran na fedrit y pryd hyany-fynegi faint oedd dy drueni ar eisiau, mewn dagrau a gwylofain dydi ai dangosaisst yn oreu ac y medrit.

2. Mebyrdod am drueni ieuengtyd.

BEth ydyw bachgen neu langc ieuangc, ond megis anifail heb ddofi. ai holl weithredoedd yn lledisot ac yn ffromwyllt, yn wrthnyfig i gymmeryd cyngor da er ei glywed, ac mai Eppa heb ymlawenhau mewn dim ond oferedd a ffolineb? Am hynny cyn gynted ac y dechreuaisst gael dim nerth, a dealltwriaeth, se ath gadwed allan o law dan y wialen, dan ofn tad a mam, ac athrawon; fel pe buaisst wedi dy eni i fyw yn ol dysceidiaeth craill. ac nid yn ol dy ewyllys dy hun. Ni bu farch lluddedig erioed chwannocch i ymadel ai bynnac oeddit ti i fyned allan o'r cyflwr caeth yma. cy wr ni thal son am cano,

3. Mpyrdod am drueni oedran gwr.

PA beth yw cyflwr gwr ond mor, yn yr hwn mal ton-
 nau y mae'r naill orthrymder yn dilyn y llall, ar o-
 laf yn waeth na'r cyntaf? Cyn gynted ac y dechreuafst
 orin y byd, di a ymdroifst mewn cymmwl o drueni, dy
 gnawd sy'n dy arwain i drachwant, y byd yn dy hudo i
 ddigrifach, ar cythraul yn dy gymmell i bob math ar
 bechod; ofn gelynion sy'n dy ddychrynu, ac erlyn cyf-
 alith yn dy flino, y mae cammau ar law cymydogion
 drwg yn dy orthrymmu, a gosalon am wraig a phlant
 yn dy ddiddymu, ac aflonyddwch rhwng cefeion cyhoe-
 ddus, a gati gymdeithion (gan mwyaf) yn dy orthrech-
 u; y mae pechod yn dy frathu di oddifewn, a Satan yn go-
 lod ei rwyd o'th haen. cydwybod am bechod sy'n dy
 gynllwyn o'th ol; yr awr hon y mae adtyd a'r dy law
 allwy yn dy lido, yn yman y mae helaethrwydd ar dy
 law ddehau yn gwenheithio i ti; goruwch dy ben y mae
 dial Duw dyledus am dy bechod yn barod i ddescyn ar-
 nat, a than dy draed y mae safn uffern yn agored i'th
 dratylngcu. ac yn y cyflwr bresynol hwn i bale yr ai di
 am lonyddwch ac ymwared? y mae'r ty yn llawn gos-
 alon, y mae'r maes yn llawn o drafferthion, a'r wlad o
 anwybodaeth, y ddinas o gynhennau, y llyso gynfigen
 yr eglwys o bleidiau, y moro speilwyr, y tix o ladron
 Neu; mha ryw gyflwr y mynnit fyw? Gan fod golud
 iw genfigennu a thylodi iw ddiystyru, synwyr iw ang-
 hoelio, a diniweidrwydd yn wawd, ofergoel iw gwatwor,
 a chrefydd iw hamheu, drygioni yn cael ei fawrhau, a
 rhinwedd ei amherchi. Oh pa ryw fath wisg o bechod
 fydd yn dy amgylchu di mewn byd o anwiredd? Beth
 yw dy lygald onid ffenestri i edrych ar wagedd? Beth
 yw dy glustiau onid ffodiardau iollwng llifeiriant traw-
 slineb i mewn? Beth yw dy synhwyrâu ond gosgymmon
 i onnyn tan i'th drachwant? Beth yw dy galon, ond
 yr enion ar yr hon y darfu i Satan lunio llun echrys
 dy holl amcanion diffaeth? Wyt ti o rieni urddol? y
 mae yn rhaid i ti dy fwrw dy hun mewn perigl i ryltel
 lleithrol, i geisio ynnill anrhydedd daiarol; rhaid i ti

yn fynych roi dy fywyd yn ddibris mewn cad beryglus, rhag dy fwrw di yn llyfr-was; wyt ti wedi dy eni o radd isel? O f' Arglwydd pa fath boen ac anhunedd fydd raid i ti ddwyn gartref ac oddicartref, i geisio ynnill dy gynhaliaeth? a'r cwbl ondodið yn brin i borthi dy angen; a phan gaffo un ynnill ychydig, yn ol mawr iafur a hir boen, beth am leied o sicrwydd fydd iddo yn yr hyn a gafodd? o ran di a weli drwy athrawiaeth beunyddiol, fod yr hwn oedd gyfoethog ddoe, yn dlawd heddyw: yr hwn oedd ddoe yn iach. heddyw yn glaf: yr hwn oedd ddoe yn uchel ei grechwen, fydd heddyw ag achos iddo i udo yn alarus yr hwn oedd ddoe mewn parch, fydd heddyw mewn gwarth ac ammarch; yr hwn oedd ddoe yn fyw, fydd heddyw yn farw: ac ni wyddest pa cyn gynted; neuym mha ryw fodd, y byddi di farw dy hun. A phwy a fedr gyfrif ei golledion, ei wrthwynebion, ei guriau, ei warthruddian ei glefydau, a'r gofidiau y rhai a ddigwyddant i ddyn pechadurus? Heb yngan chwaith am farwolaeth plant, cymdeithion, neu gyfaeafaid, yr hyn fydd yn fynych yn chwerwach wrthym, nac yw marwolaeth ei hunan.

4. Mysfyrdod am trueni henaint.

PA beth yw henaint, onid tommen lawn o yseubion gofidiau? canys os tynnu a wnei i gyrhaeddyd hiroes y mae'r henaint arfoel yn dy oddiwes, yn dyfod tan ymgrymmu, yn lyfrdanllyd, a'r wyneb, yn grych, a'r dan-nedd yn bydron, a'r anadl yn ddrewllyd, yn ffrom o an-ynadrwydd, yn dsiannu o sychder y cnawd a'r golwg yn pallu, a'r clywed yn adiffaeth, a dolur iw amgylchu, y ddeupen yn plagu ynghyd gan wendid, heb ffrwyth o wybodaeth yn yr un or pum synwyr, ond yn unig i wybod oddiwrth boen: yr hwn fydd yn gwynio ym mhob aelod o'i gorph, heb obaith o gael esmwythdra oddiwrtho, nes iddo ei dafu efi i waelod ei fedd.

Hyn ymma am y trueni fydd yn canlyn y corph: yr awr hon am y trueni fydd yn canlyn y renaid yn bennaf yn y byd hwn.

5. Dyfyrddodau am trueni yr Enaid yn y bwyd hwn.

TRueni dy enaid a ymddengus yn eglurach os ystyrl
Yn gyntaf, y dedwyddwch a gollodd efe.

Yn ail, y trueni a dynnodd efe ar ei ucha ei hun trwy
bechod.

Y dedwyddwch a gollodd efe oedd yn gyntaf, bod yn
gyfrannog o ddelf Duw, trwy'r hyn yr oedd ef yn gy
ffelyb i Dduw mewn gwybodaeth, i allael yn berffaith
ddeall dadcuddiedig ewyllys Duw. Yn ail, gwir sanct
eiddrwydd, trwy'r hwn yr oedd efe yn lân oddiwrth
hob bai halogedig. Yn drydydd, y cyflawnder, trwy'r
hwn yr oedd efe yn gallu hyfforddi ei holl alluoedd na
turiol, a threfnu yn union ei holl weithredoedd, yn de
illiaw oddiwrth y galluoedd hynny. Gyda cholli y de
wisfedig lun hwn, efe a gollodd gariad Duw, yn yr hwn
yr oedd ei fywyd ai dedwyddwch yn sefyll. Os colled
am olud bydol a'r bruddha diyn fawr, pa faint mwy
y dylen golled am y nefawl drysor yma dy drymhau?

Yn ail, y trueni a dynnodd yr enaid ar ei warcha ei
hun sydd yw ystyried mewn dau beth.

1. Pechod. 2. Melldith.

Pechod ydwyll ysgredigaeth cyffredinol yn gyftal o'i
naturiaeth ac o'i weithredoedd: canys y mae ei natur
ef yn hylithr i hechu yn oesdadol ym-mhob math ar
bechod, y meddwl wedi ei lenwi yn llawn o wagedd, y
dealltwriaeth wedi ei dŵyllu gan anwybodaeth, yr e
wyllys heb chwenych dim ond oferedd a phethau
drwg, y mae gwrthuni mor nerthol gydag ef, fal nad
yw'r deisyfiad yn synych yn ufuddhau i reoledigaeth
rhewm yn yr enaid adgenhedledig: a'r ewyllys yn
gwiblo i ganlyn gwyniau pechadurus. Pa gymaint
gan hynny ydwy nerth y deisyfiad ar ewyllys yn yr en
aid gwrthodedig, yr hwn sydd yn aros yn oesdadol yn
ei ysgredigaeth anianol? O hyn y mae yn digwyddo
fod dy enaid truan-wedi ei ymwrthuno gan bechod, ym
ddiwyno gan drachwant, ymanrheithio gan fudreddig
ymchwyllo gan ddrygnaws, ymroi i wyniau, ymddi
hocni

hoeni gan genfigen, yn ymlythu a gormodedd, yn ym-
drabaeddu mewn meddwdod yn berwi gan lid, yn ym-
ofci gan greulondeb: a gogoneddus lūn Duw, wedi ei
gyfnewid i lun y diafol echryston. hyd oni ddarfu i'r Ar-
glwydd unwaith eiddis arbau ddarfod iddo ef erioed mneuth-
ur dyn, Gen. 6 6.

Oddiwrth y cyntaf fef peched. y mae y rhan arall o
drueni yr enaid yn dyfod, fef melldith, o'r hon y mae
dwy radd; Sef mewn rhan *Yngylawn*;

Melldith mewn rhan ydyw, yr hon yr ydis yn ei
rhoddi ar yr enaid yn ei fywyd a'i farwolaeth, ac fydd yn
gyffredin iddo ef gyda'r corph, Y felldith ar yr enaid
yn y bywyd yma, yw digofaint Duw yr hwn fydd gor-
uwch ben y fath greadur, fal y byddo pob peth nid yn
unig gofidiau, eithr rhadau a bendithion hefyd. yn ym-
chwelyd yn dramgwydd iddo.

Dychryn cydwýbod fydd yn ei droi ef oddiwrth Dduw
a'i wasanaeth, fal nas melldia ddyfod yngwydd ei
sansteiddrwydd ef; onid ymroi i gaethiwed Satan, ac
w ddeisyfiadau gwaellion, a'i drachwantau ei hunan.

Hyn yw melldigedigrwydd yr enaid yn y bywyd:
weithian y canlyn melldigedigrwydd yr enaid a'r corph
ymmarwolaeth.

**Hyfryddod am drueni y corph a'r enaid
wrth farw.**

G Wedi i'r gwr oeddrannus ymdrech a hir glefyd, a
dioddef dygyn benyd, ac yn disgwyl cael peth ef-
nwythdra; yno y daw Angeu i mewn llofrudd naturi-
eth, melldith Dduw, cigydd uffern, ac a edrych yn
du-oe'r arw-ddig yn wyneb yr hen ddyn: heb na thru-
arhau wrth ei oedran, nac ystyried ei hir nych na
hymeryd gwobro arian, neu aur er cyd-ddwyn na wna;
ai chymmer er arbed ei einioes ef groen am groen, na
lim a'r fydd ar ei helw, ond curo i lawr a wna brifran-
an ei gorphllyn, ai restio ef i ateb ger bron yr uffern
ffadwy. A chan dybied na phrysur yr henddyn i ddyf-
od gydag ef yn dra buan: Of Arglwydd pa rifedi o
bicellau gofidus y mae efe yn ei ergydio trwyddo ef:
sef

ses gwaiw doluriau, clymmau gwithi, y cryd, peswe
llafur, poerion oerllyd, cnoseuydd, gwewyr, tostedd, a
cyfryw.

Oh pa fath oer echryslon olwg ydyw ei weled af ar
wely. gwedi i anghen iroddi iddo ef, ei ffrîw marwolaeth
pa fath lychwys oer fydd dros ei holl gorph? pa ry
grynfa fydd ar ei holl aelodau? y mae'r pen yn llam
a'r wyneb yn glasu, y trwyn yn duo, ar ên yn llaeth
llinynnau y llygaid yn torri, y tafod yn bloesci, ar anaf
yn byrhau, ac yn aroglu yn drwm; y setnig yn grillia
ac ar bob ebweh o'r genen y mae llinynnau y galon y
barod i dorri. Yrawr hon y mae'r enaid truan yn d
all yn hysbys fod ei gorph daiarol yn dechreu marw
ac megis o flaen ymddattodiad hollawl. neu ddiwedda
deiliadaeth y byd mawr. *Y try yr haul yn dywyllwch, a
floer yn waed, a'r ser a syrthiant o'r wybrennau, ar awy
a fydd yn llawn tymheffloedd a ferennau gwibïog tan
llyd, y ddalar agryn, a'r mor a rua, a chalonnau dgonion
lewysu gan ofn yn disgwyl diwedda'r y cyfryw ddechre
ad ofnadwy, felly tuacat ymddattodiad dyn (yr hwn y
y byd bychan) ei olygon, y rhai ynt iw cyfseiybu
haul a'r floer, a gollant eu goleuni, ac ni chanffyddau
ddim ond euogrwydd gwaedlyd pechod: y synhwyr
eraill megis y ser y rhai ydynt lai, a dywyllant ac a sy
thiant y naill yn ol y llall: ei feddwl, ei reſwm, ai go
megis nesol nerthoedd yr enaid, a gant eu hysgwyd ga
echrydus dymheffloedd anobaith, a chyn sellto dan u
ern; ei gorph daiarol sy'n dechreu figlo a chrynu, a
desnyddiau gwlyblon megis mor a fai yn llenwi, a rua
ac a chwrtant yn ei dagell, ganddisgwyl beunydd a
derfyniad galarns ar y cyfryw ddechrenad dychrynadwy.*
Tra fyddo efe fal hyn tan ddyfyn i ateb yn y *sestion*
lawr gar bron Duw, wele y mae chwarter *sestion* i fwr
carcharorion, iw chadw ynddi, ei hun oddisewn lle
mae *rheswm* yn eistedd mal barnwr, ar cythraul yn rhoi
bilo enlittmant cyn helaethed a llyfr *Zachari. 5. 2.*
yr hwn y gosodir ar lawr yr holl gamweddan a wnaeth
ost erioed a'r holl weithredoedd da a esceulusaist e
gwneuthur erioed, a'r holl seildithion, a'r barnedig

au dyledus i bob rhyw beched. Dy gydwybod dy hun
h gyhudda; a'th gof a dyftiolaetha yn doft i'therbyn,
angeu a saif wrth y barr yn barod, megis dihenydd-
creulon i wneuthur diben o honot: Os tydi fal hyn
yddi yn dy euog-farnu dy hunan; pa todd y gelli di
nelyd union farn Duw yr hwn sydd yn gwybod oddi-
th dy holl droseddau yn well na thi dy hun? Ti a
wenny chit fwrw allan o th teddwl goffadwriaeth dy
wireddau, y rhai sy'n dy orthrymmu; eithry maent
y yn dyfod i'th gôr yn gynt o lawer o hynny, ac ni
anant moubwrw allan, ond llefain wrthit, *Nyni yw dy*
hibredodd, ac ni a'th ganlynnu. A thra to dy enaid
fal hyn oddifewn, allan o bob trefn a thangneddyf,
blant, dy wraig ath gyteillion ath syfddanant, dan
abil a thi am ofod trefnwr dy dda, rhai yn llefain,
rhai yn disgwyl, rhai yn ceisio, rhai yn twyllo, rhai yn
sturio, rhai 'n cyffuro, oll megis cyhyrod i'th frathu,
ran peri i'th ofid fod yn fwy gofidus.

Yr awrhon y cythraulaid, y rhai a ddaethant o uff-
n i ddwyn ymaith dy enaid, lydd yn dechreu ymddan-
as iddi, ac yn disgwyl am dani iw chymeryd ai dwyn
maith. Cyn gynted ac y delo hi allan o'r corph. Aros i
ewn a synneu, ond deall y mae fod y corph yn dech-
u marw bob ychydig, ac yn barod fal hen dy amharu
yrthio am ei phen: y mae hi yn ofni dyfod allan, o
egid bod yr *usferingwn* hynny yn gwilio ei dyfodiad.
O eise, yr hwn a dreuliodd lawer o *ddyddiau* a nosau
ewn gwag ofer ddigrifwch, a rodai yr awr hon yr holl
d (ped fai ar ei law) am gael un awr o amleri edifa-
u, ac i ymgymodi a Duw. Ond ni eill hynny fod o
erwydd y mae ei gorph, (yr hwn oedd yn cydlynio
efi wneuthur pechod) yn anghymmwys ollaw! yr
hon i uno agef yngwaith edifeirwch, a rhaid yw
edifeirwch yn yr holl ddyn.

Yr awrhon mae eise yn gweled fod ei holl lawenydd
edi dafod, fal pe na buasai erioed, ac nad oes dim iw
belond poenydiau, y rhai a bery heb drangc na gor-
ep. Pwy a eill ddatcan yn gyflawn ei ofid am y pe-
dau a aethant heibio, ei ddialedd am ei drueni Pre-
fennol

lennoh; a'i ddychryn am y poenau sydd i ddyfod:

Yn hyn o gyfyngdra caeth, y mae ef yn edrych ymhob man am ymwared, ac yn ei weled ei hun ym mfordd yn ddigynnorthwy. Fael hyn ynghannol ei ddyngaledi a'i drueni, (yn chwannog i glywedy dim iafo gyflur) y mae efe yn treuthu yr ymadrodd h neu'r cyffelyb wrth y llygaid.

Olygaid, y rhai oeddych gynt mor graff eich gol a fedrwch chwi ganfod dim ymwared, na gweled ffon yn y byd i mi i ochel y perffgl echryslon yma ? ond maellinynnau y llygaid wedi torri, ni allant hwy wled y gannwyll sydd yn llosgi o'i flaen, ef na gwe gwahaniaeth rhwng dydd a nos.

Y mae yr enaid (wrth weled nad oes dim cyffur gael gan y llygaid) yn dywedyd wrth y clustiau glustiau, y rhai oeddych arfer o gymmeryd disyrro wrth wrando ymadroddion mwynbêr, a phrydsferth cerddwriaeth ; a fedrwch chwi gylwed dim newydd, Sôn am ronyn o gymmorth i mi ? Y Clustiau naill y maent mor fyddarion, ac na chlywant ddim yn y byd a'i y mae'r clyw cyn wanned, ac nas geill ddiodeffo wed ei gyfeillion anwylaf yn siarad ag ef. a pha hancai y clustiau hynny glywed dim hanes am laweny ym marwolaeth, yr rhai ni allent aros clywed newydd on da yr Esengyl yn eu bywyd ? ni eill y glust na chy morth nac ymwared.

Yno y dengys ef ei gwyn wrth y tafod. o dafod, hwn a arferit ymffroftlo gyda'r gwyachaf yn awr pa y mae dy sawr air, a'th ryfyg cynhennus ? yr awr yn syng-haledi mwyaaf a eilli di ddywedyd dim yn mhlaid ? oni eilli di na dwndrio y gelynion yma a'th riau bygythiol, nai hywothu a'th ymadrodd tēg ? o och. y mae'r tafod er ys deuddydd gwedi colli'r paraf ni eill yn ei angenocid mwyaaf, na galw am ychyd ddiol, na dymuno ar gyfaill dynnu a'i lys y cornbo sydd ym mron ei dagu.

Gan na fedrodd gael etto ddim gobaith o ymwared feddywed wrth y traed ; pa le yr ych chwi o draed ; rhai gynt oeddych gyfl ym i rodeg : a eilwch chwi

yn i unlle allan or lle peryglus yma ! y mae'r traed
lys yn farw sythion; oni symmudir hwy ni symmudant
Yno y try ef ei achwyn at y dwylaw, o ddwylaw, y
ai yn fynych a gawsoch ganmoliaeth am wroliaeth,
ewn heddwch a rhyfel, y rhai yn fynych a fnoch yn
ddiffyn i mi fy hun, ac yn ddefnyw i'm caseion : ni
arnaf fi erioed fwy caledi nac yr awrhon, y mae an-
yn edrych yn gothin arnaf, ac yn fy lladd, y mae'r
llyllon uffernol yn disgwyl o amgylch fy gwely i'm dif-
tha, cynnorthwywch yr awr hon, neu fe ddarfu am
arnaf yn dragwyddol. Och, och, y mae'r dwylaw mor
einion, ac yn crynu, fal na allant estyn un llwyaid o
lybanniaeth at y geneu i gynnorthwyo natur ffenti-
dig.

Yrenaid truan yn ei weled ei hun wedi ei adael yn
atig, ac yn llwyr ymddifad o gyfeillion, ymwared, a di-
danwch, ac yn gwybod fod yn rhaid iddo cyn pen awr
ned i'r tragwyddol boenau, a ddychwel at y galon (yr
on or oll aelodau yw'r cyntaf yn byw a'r olaf yn ma-
w) oddiyno y mae ef yn adrodd y galarnad toffurus
yn rhyngddo ac ef ei hun. O pa fath ddifffetibeth a-
tawen wyf ! pa fodd y mae gofidiau angeu i'm hamgyl-
au ! pa fodd y mae llifeiriant Bellial yn fy nychrynu !
pa fodd y darfu i faglu y farwolaeth gyntaf ar ail, fy
alar unwaith ! Ob mor ddiflymmwth y lladrattaodd
angeu attaf a'i gerddedid dirgeledig ! mal yr haul, yr
hwn nid yw y llygaid yn ei ganfod yn fymud, er bod ei
ymmudiad o'r cyflymmaf o; fel y mae angau yn dangos
id arnaf yn ddi drugaredd ! se ddarfu i Dduw'r dru-
garedd fy nghwbl wrthod, a'r cythraul yr hwn nid ed-
ryn drugaredd. fy'n disgwyl am danaf i'm cymmeryd,
a sawl gwaith i'm rhybuddiwyd am y dydd galarus
hwn gan ffyddlon bregethwyr gair Duw, a minneu heb
menthur ond gwawd o hynny ! pa fudd sydd i mi yn
wro'm balehder, a'm tŷ prydferthlan, a'm gwisgoedd
sythion ! pa betha ddaetho felusdra fy holl ddaintei-
llyn ! yr holl olud bydol y bum ofalus i'w casglu a ro-
ddwn yr awr hon am gydwybod dda, yr hwn yn ddiosol
ddarfu i mie'i esculuso, pa lawenydd sydd i mi yr awr
hon

hon am fy holl gnawdol ddigrifwch a aeth heibio
yr hwn y golodais fy mhrif ddifyrwch ! nid oes
chwantau cnawdol hyany ond breuddwydion twyllon
ac yr awr hon a aethant ymmaith megis cysgod ddi-
edig, eithr meddwl am y poenau tragwyddol y
sydd raid i mi eu goddef ynghysfais y byrr ddigrif
hwnnw, sydd i'm poeni cynddwrg ag uffern cyn fy
ed i uffern. Etto yr ydwyf yn gwir gyfaddet mai
haeddais yr wyf yn cael, a myi wedi syngwnenthu
lun Duw yn enaid rhelymmol, ac yn gallu dirnad
hyflwr fy hun, a chael cynnig i mi drugaredd cyn iyn-
ed, ac ymbil a myi am ei dderbyn, yn gwrthod
Duw, ac yn dewis dilyn trachwantauechbod o flaen cre-
dduol a ryngu bodd Duw : fy amser byrr a dreulias
ddiried, heb ystyried pa gyfrifon a fyddai raid i mi
y dydd diwedd ac yn awr boll feluswedd fy mywyd
clid yngtgd, ni chystadleu y rhan leiaf om poenau
ennol : y llawenydd a gefais nid oedd ond amferol
a ddarfucyn i mi yn brin ond ei ddechreu : fy nhrif
sydd dragwyddol a di drange, O na ddarfuaasai i mi
lio yr amser, a swriais yn ofer yn chwarae cardiau
flau, a chwaryddiaeth eraill a'r cyffelyb helynt
aith, yn ddarlain yr Strythyr, yn gwrando pregeth
yn derbyn y cymmun, yn wplu am fy mbechodau, yn
yddio gwilio a gweddio, fal y gallafwni yr awr hon
adef mewn gobaith diogel o iechydwrriaeth tragwyddol
O na hawn yn awr i ddechreu fy mywyd drachefn
fely dyffyrwn y byd hwn a'i oferedd ! mor bur ac
fucheddol y byddwn fyw, mor fynych yr awn i'r
wys i lansteiddio dydd yr Arglwydd ! Ped fai Satan
cynnig i mi holl drysor, diddanwch, a gornwchafael
byd hwn, ni chafai efe fyth fy hudo i anghosio y gos-
hyn yn yr awr ddjweddas. O gorphilyn llygredig
burgyn drewllyd, pa fodd y chwaraodd diafol hudo
eth a nyni ein dau ? Pa fodd y darfu i ni wafanaeth
a thwylo yn aill y llall ? a thynnu damnedigaeth g-
lon arnom ein deuwedd ? vr awr hon y mae tynght
yn fwy grefynnus na'r awfail sy'n trigo yn y ffôr ; o
wydd y mae yn rhaid i mi fynned i ateb ger bron b-

37
e cyfion farnwr nef a dalir : lle ni chaf fi neb i ddad-
drofod, ar diawlaid melldigedig yma, y rhai ty gyd-
byddus am holl ddrwg weithrecoedd a fyddant i'm
huddo, ac ni allaf fy efcusodi fy hun. y mae fyngbalon
hyn eufys yn fyngbyhuddo, yr wyf yn sicr o gael
amnedigaeth o flaen yr orseddfaingc, ag oddiyno fy
afgo gan gythraulaid uffernol, i'r caethiwed anrhae-
adwy, a'r poenau didraegc o'r tywyllwch eithaf. lle
chaf fi weled mor goleuni mwyach y peth godidawg
ntaf a'r a wnaeth Duw. myfi yr hwn ymmlaen llaw
eddwn yn ymogoneddu fy mod yn rhydd-was, ydwyf yr
rhon gwedi fyngwarcheu tan grafangau Satan : fel
petris ddychrynlyd o fewn Crafangan y gwalch rhei-
us. Ymha le y caf letty heno, a phwy a fydd yn gyf-
illion i mi? o ddychryn i feddwl am dano, o ofid i'w yst-
ried : o mellditbier y dydd yn yr hwn im ganwyd. na
dded y dydd y beichiogodd fy mam arnaf yn fendigedig
melldigedig fydd o'r dyn a ddymedodd wrth fy nbad fe a-
d i ti fab, ac a'i cysfurodd melldigedig a fyddo y gwr
hwnnw, am nas lladdasau fi : O na buasai groth fy mam
fedd i mi. neu na buasai ei chroth byth heb escor, O pa
am i daethym o'r groth i ddioddef yr uffernol arteithiau
yn ac fal hyn i ddibennu fy nyddiau trwy gywilydd
agwyddol. Melldigedig fo'r dydd i'm cysyllted ar
b gorph drygionus. O na allwn gael cymmaint ffafr.
na chawn weled mo honot ti syth mwyach ; y mae
hymadawiad ni yn dra chwerw, ac yn alarnus. eithr
hail gyfarfod ar y dydd ofnadwy hwnnw i dderbyn
flawndra ein haeddedigol ddialedd. a fydd o lawer
wy echrys ac annoddefusach. Ond beth yr wyf i'w
ddwl fal hyn, wrth alarnad rhyhwyr yn ceisio oedi yr
fer, fe ddaeth yr awr ddiwaedda. yr wyf yn clywed
yynnau y galon yn torri. y mae'r ty pridd hwn yn
ympo ar fy mhen ; nid oes yma na gobaith. nac ym-
ared ; na lle i drigo yn hwy, y mae yn anghenrhaid i
gychwyn. Tydi ysgerbwd budr, oh ysgerbwd budr.
lle bydd wych, bydd waeth, my fi a'th adawaf, ac
lydan grynu. y mae fe yn dyfod allan, ac yn ddi-
amwth y mae'r dreigiau uffernol yn ymaflyd ynddo.

ac yn ei ddwyn yn nerthol *Mal llif cornant* i'r pwll h
waelod, yr hwn sy'n llosgi o dan a brymston: *Ne* yr y
yn ei gadw mewn carchar poenedig, nes y byddo y dy
mawr ar farn gyffredinol. Yn ôl yn y rhoir yr sgerb
dryglawr yn y hedd, yn yr hon weithred gan mwyaf
mae'r *meirw yn claddu meirw*: hynny yw, y rhai ydy
farwol mewn pechod a gladd-nt y rhai a fuont fei
am bechod. Actal hyn yr angwyl ar bydol di-ailge
edledig, yr hwn a wnaeth y ddaiar yn beradwys iddo
hun, ei *fol yn Ddaw*, a'i drachwant yn gyfraith, ma
darfu iddo ef yn ei fywyd hau gwagedd, felly yr awrh
wedi ei farw, efe a feda drueni. Yn ei wynfyd efe
esceulusodd wasanaethu Duw, yn ei adfyd y mae D
yn ei necau ynteu o'i gymmorth, a'r cythraul yr hwn
bu efe yn hir yn ei wasanaethu, sydd yn awr or diwe
yn talu iddo ei gyflog. Ffiiaidd oedd ei fuchedd, melli
godig ei farwolaeth. Y cythraul a gafodd ei enald,
hedd ei gorphilyn; yn yr hwn sy *bwl o lygredigae*
ogof marwolaeth, daiardŷ *galar*, gydawn y diffeith
anheilwng yn pydru, a'r lasn yn *llawn* pridd, ei *fol*
llawn prysed, a'i barwyden yn *llawn* dryglawr, yn d
myl adgyfodiad ofnadwy, pryd yr adgyfylltir a'r ena
fel megis y cyttunafant a'u *gilydd* i wneuthur peche
felly y cant gyd boenydio gyda'u *gilydd* yn dragwydd.

A hyn am drueni yr enaid a'r corph wrth farw,
hyn nid yw ond *mell dith* mewn rhant *Bellach* y cant
cyflawnder mell dith, yr hyn yw trueni yr enaid a'r cor
yn ôl *marwolaeth*.

**Dysfyrddod am drueni dyn yn ol marwolaeth,
eth, yr hyn yw cyflawnder mell dith
digrwydd.**

Cylawnder *mell digedigrwydd* (pan syrthio ar g
dur, na allo odddef ei bwys) sydd yn ei wthio
lawr i ddyfnder *diwaelod* digofaint *anibennus* yr *Oll all*
Ddaw, Luc. 16. 23 yr hwn a elwir *damnedig aeth* uff
Mat. 23. 33-y cyflawn fellt digedigrwydd hwn sydd
a'i neulluol, a'i cyffredinol.

Neulltuol ydyw. (yrbyn mewn mesur llai o gyflawndra) sydd yn discyn a'r yr enaid yn ddi atteg, hwn gyntaf ac yr ymwahano ef oddiwrth y corph.

Oblegid yn y munyd yr ymadawo, y mae'n bresennol yngwydd ac yngolwg Duw. Canys pan ballo ganddo ef weled a'i lygaidd corphorol, gweled a wna mewn modd ysprydol: fel *Stephan*, yr hwn a welodd *ogoniant Duw*, ac *Jesu yn sefyll ar ei ddehaulaw*; *Act. 7. 5.* Neu falgwr a aned yn ddall, ac ni wellai ddolm erioed, wedi cael ei olwg drwy sawr wrthiau, yn gweled yr haul, yr hwn ni wellai erioed or blaen. Ac yno trwy dyfiolaeth ei gydwybod ei hun, y mae *Crist* y barnwr cyfion, yr hwn sy'n gwybod pob peth, yn peri iddo (drwy ei asseidrol allu) ddeall y gosp a'r farn sydd ddyledusiddam ei bechoedau, a pha gyfryw sydd ei helynt dragwyddol. Ac yn y modd hyn yn sefyll yngolwg y nef, ac yn anghymmwys o herwydd ei *astendid i fyned i'r nef*; yr ydis yn dywedyd ei fod yn sefyll ger bron gorlodd, fainc Duw. Ac yno yn ddifymwth y mae'r angylion drwg, y rhai a ddaethant iw gyrchu, yn ei ddwyn bendramwnwgli uffern; lle y cedwir ef yngharchar mewn *tragwyddol boenau*, beunyddiol, nes dyfod y *farn* i'r ydydd ofnadwy: eithr nid yn y dygyn boenau eithaf, y rhai a dderbyn efyn gwbl yn y dydd diweddf.

Cyffredinol gyflawnder melltith sydd mewn mesur heathach o *gyflawndra*, yr hwn a ddisoynar y ddau, sef enaid a chorph; pryd y dygir (drwy alluog nerth *Crist*, yn barnwr nef a daiar) uno uffern, a'r Hall allan orlodd, megis carcharorion, i dderbyn barn ofnadwy yn ei drwg weithredoedd. *Datc. 11, 18. Dan. 12, 1. 2. 5. 18.* Pa fodd y bydd y *gworthodedig*, pan fyddo'r cor yn rhuo, ar ddaiar yn cryau, a nerth y nesoedd yn glo, gan ddychryndod (oddiwrth yr arwyddion nesoel acat ddiwedd y byd) yn amhwylo. Oh pa fath gyfchalarus sydd rhwng yr enaid colledig a'r corph, wrth eu hail gyfylltiad yn y dydd dychrynadwy! O sugnodd pechod, a mign o fudreddi (medd yr enaid wrth gorph) pa fodd yr ydis yn fygorthrechgu i fyned, a chefn i'w fewn di? nid megis i gysannedd i drigo

ond megis i garchar i benydio ynghyd. O fel yr wyt
 yn ymddangos yn fyngolwg iel merch *Jephie* i'm hang-
 ariol gyftudd! O Dduw na bnaist ti byth bythol yn py-
 dru yn y bedd, tal nath wellwn byth mwyach; O pa w-
 radwydd a ddygwn ni ynghyd, wrth glywed adrodd ar
 ofteg o flaen Duw, dynion, ac Angelion, yr holl ddirg-
 ef bechodau y rhai a wnaethom ynghyd; a gollais i y-
 nef o wir gariad ar y fath fargyn drewllyd; a'i ty di-
 yw'r enawd yn ôl trachwantau yr hwn yr ymroais i w-
 neuthur cymmaint o odineb; O fol gwrthun pa fodd y
 bum mor ffolath wneuthur di yn Dduw i mi; O mor
 wallgofus oeddwn redeg yn wysg fy mhen i'r cystuddiau
 yma o *boendu annibennus*, er mwyn meddiannu llawen-
 ydd munydiol. *Cbwychwi greigiau a mynyddoedd pa ham*
yn ych yn neidio fal hyddod; Psal 114 4. ac na chwym-
pwech arnaf i'm cuddio rhag wyneb yr hwn sydd yn dysod i
eistedd a'r yr orseddfainge accw; Oblegid y mae dydd
maur ei ddigofaint ef wedi dysod, a phwy a ddichon sefyll
Danc. 6, 16, 17. O ddaiar pa ham y cryni fal hyn wrth
weled yr Arglwydd, ac nad agori dy safn i'm llyngcu i
wared sely gwnaethost a Chorab, ac mal na'm gwelid
mwy.

O Elyllon damnedig, mi a fynwn pe gallech yn ddi-
 ned fy rhwygo i yn ddrylliau, dan ammod y drylliech
 fi on i'm gwnelid yn ddiddim. Eithr tra fych di, fal hyn
 yn ymohio yn ofer dros dy drueni, yr Angelion a'th
 iulgant di ymmaith, yn ffyrnig. o ymmyl dy fedd i ryw
 le cyfagos at frawdle Crist, yn yr hwnle tra fych di fal
 gaffi feldigedig, wedi dy ddidoli i sefyll i wared ar y
 ddaiar, megis ar law affwy y barnwr. *fe gyfris Crist ar*
gyhoedd yr holl ddoniau a dywalltodd arnat, a'r holl
arteithiau a ddioddesodd trolot, ar holl weithredoedd di
a adewaisst ditban heb wneuthur, a'r holl ffielddra gwabard-
dedig a wnaethost yn ei erbyn ef a'i gytreithiau.

Dy gydwybododdifewn [yn waeth na milo dyffion]
 a'th cybudda; y cythraulaid y rhai a'th ddenodd di i
 holl ddiriedi deygionus, a *fyddant* o'r naill-tu ef o'th gy-
 dybod, yn dwyn cyfiliolaeth i'th erbyn; ar y tu arall
 y fall y Selogellau bendigedig a'r Angelion, i gydbre-
 cyfiawnder

D Dduwialdeb

27

Cyfañder Crist, gan ffeiddio creadur mor *astan*. Oth
 ôl sw'n *echryslawn* aneirif gyfeillion colledig a damned-
 igion gresynol, yn aros am dy gyfeillach. Oth *flaen* di
 yr holl fyd yn llosgi yn fflam o dan : goruwch dy ben di
 y bydd y Barnwr llawnddig, a chosp haeddedigol yn ha-
 rod i adrodd y farn ith erbyn. Oddi tanat genau gw-
 ffeichionllyd y gauffwrn ddiwaelod yn agored i th dder-
 byn. Yn y *cyflwr* gresynol hwn, te fydd amheffibl i ti ym-
 gadw. o blegit dan yr ammo⁴ honno ti a fynnit pe
 cwympei y graig *fwyaf* ar dy *uchaf*. Dat 6 16 17. ym-
 ddangos a fydd anescorol i ti. ac etto y mae'n rhaid i't
 fesyll allan gyda'r colledigion eraill i dderbyn y farn hon
 arnat. *Set Ewch oddiwrthif chwi fellldigedig i'r tân tra-*
gwyddol, yr hwn a ddarparwyd i ddiabol ac iw angelion,
Mat. 25 41.

Ewch oddiwrthif] dyna neulltuaeth o'ddiwrth bob
 gorfoledd a dedwyddwch.

Chwi fellldigedig] Dyna'r yscymundod creulonddwys
I'r tân] dyna greulonrhwydd *Tragwyddol*] dyna barhad
 y poenedigaeth. *A ddarparwyd i ddiawl ac iw angelion*] dyna'r
 penyd uffernol ar benydwyf. O farn ofnadwy i
 rhag yr hon di eill y rhai damnedig mor diange : yr
 hon pan adrodder, ni ellir byth ei throï yn ei hôl : yn
 erbyn yr hon ni ellir bwrw efscusodlon : oddiwrth yr
 hon ni ellir myned i fan aralli *achwyn naci appello* i
 felly nid oes i'r rhai colledig ddim i ddigwyddo ond,
 poenan uffernol, y rhai a fydd heb esmwythau'r penyd
 na dibennu'r amser. Oddiwrth yr orseddfaingc hon,
 rhaid i'r angelion dy dafu di (ynghyd ar holl gythren-
 llaid damnedig ar gwrthodedigion) i'r pwell heb waelod
 ar *tywyllwch eithaf*, yr hwn sy'n llosgi o dan a brwmstan
 a dragwyddol, Dat. 21. 8. I'r fan hon cyn gynted ag ith
 effir, di gei glywed y fath alar, gwylofain, ac ochneidi-
 au, nad oedd gwaedd Corah. Dathan ac Abiram pryd
llyncodd y ddalar hwynt ddim tebyg i'r udfa yma. nage
 glywed yr oernad yma, di a debyg it dy fod yn uff-
 er cyn dy fod yno.

I'r hwn o'wll heb waelod, gwedi unwaith dy fwrw, di
 ydd yn syrthio bob amser ac er hyany byth heb gael

gwaelod : ac ynddo y byddi byth yn cwynfan heb neb a doffurio wrthit di a wyli yn ddibaid gan angerdd poenau y tan, ac etto dy ddanedd a gryn rhag maint yr oerfel ; di a wyli wrth feddwl fod dy drueni yn ddi ymwarded ; ac a wyli wrth feddwl na wna edifeirwch ddim lleihad ; di a wyli wrth feddwl pa wedd am gyfgodau o ddifyrwch byrr y darfu i'r fyrrthio i ofidiau poenau tragwyddol ; di a wyli wrth weled na eili gwylofain y chwaith i ti ronyn lleihad ; ie ac yn wlo di a wyli ychwaneg o ddagrau nac fydd o ddwfr yn y mor ; oblegid y mae dwfr y mor yn beth tersynol, eithr gwylofain y gwrthodedig a fydd anherfynol.

Yno caiff dy lygaid serchogaidd eu cyfuddio wrth edrych a'rylprydion erchyll ; dy glustiau moethusglyw eudychrynu gan oernad y cythraulaid yn udo, a rhinogian dannedd y gwrthodedigion poenedig ; dy drwyn meindlws a gais ei lenwi a drygsawyr drewedig frwmflan ; dy archwaerth dewisol a boenir a newyn anguriol ; dy gëg feddw a lych gan lychedd anniffoddadwy ; dy feddwl a gyfluddir wrth gosio mai o serch i ddifyrwch amferol, yr hwn sy'n diflannu cyn bloedeuo, y buoff mor ynfyd a cholli y llawenydd nefol, a rhedeg yngwysc dy ben i'r poenau uffernol, y rhai a barhant tu hwnt i dragwyddoldeb. Dy gydwybod yn oesadol a'th frath di pan fyddyliech, mor synych y darfu i Grif trwy ei bregethwir gynnig i ti faddeuant am dy bechodau, a chynig teyrnas nefoedd i ti yn rhwydd ac yn rhad, os ty di a wnalt gymaint a chredu ac edifarhau, ac mor hawdd y gallest ti dderbyn trugaredd yn y dyddiau hynny, mor agos a fuoff lawer gwaith i edifarhau. ac etto se ddartu i ti gynnwys i'r byd dy gadw yn anedifeiriol, ac yn awr fal y mae dydd y *drugaredd* wedi myned heibio, ac ni lewyrcha byth drachefn.

O fal y bydd dy ddealltwriaeth ar bigau dur, wrth ystyried, ddarfed i ti o chwant i gyfoeth darfodedig, golll y trysor tragwyddol, a chyfnewid dedwyddwch neu am drueni uffern. Lle bydd pob rhan o'th gorph (heb na thorr na rhai a'r boenau) yn cael yr un ffynyd epenyddio yn dragwydd. Yn y Penyddiau uffernol yma

arh ddifuddir yn dragwyddol o olwg bendigedig yr Ar-
glwydd, yn yr hyn y mae gwir ddawn a bywyd yr enaid
yn sefyll. Ni chei di tyth weled golouni, nac un gol-
wg ar lawenydd, ond gorwedd mewn tragwyddol boenau
y gwyllywch eithaf: lle na bydd treln ond dychryndod,
na llais ond llais cabl-wyr, a rhai yn udo, na fwn ond
fwn y poenau ar penydwy, na chymdeithas ond gyda
diafol ai angelion, yrhai gan eu bod mewn penyd eu
hunain ni allant gael dim llonyddwch ond porthi eu
cynddaredd yn dybenydio di. Lle bydd poenedigaeth
heb doffuri, trueni heb drugaredd, alaeth heb gymm-
orth, gweiddi heb ddistawu, aflonydd heb sefur, cyff-
rdd heb esmwythdra, lle mae y prysf heb farm, a'r tan
heb ddiffoddi, lle bydd digofaint Duw yn ymafiyd a'r dy-
enaid a'th gorph, fal y fflam dan ar y pyg a'r brwmffan
yn yr hon ti a gei losci yn oestadol, a byth heb ddarfod
marw beunydd, a byth heb farw beunydd yn ymrwyfo
mewn gofidiau angau, a byth heb gael gwared o hon-
ynt nac adnabod diben a'r dy boenau, telly pan ddar-
wyddo i ti eu dioddef hwynt risedi mil o flynyddoedd am
bob mil o welltglas fydd ar y ddaiar, neu dywod ynglan
ymor, nid wyt ti ronyn nes i gael diben ar dy boenau
na'r awr gyntaf i'th daffwyd iddynt, ie y maent cyn
belledd oddiwrth ddiweddu nad ynt hwy ond dechreu
beunydd. Ond pe bai yn ol mil o filiwn o flynyddoedd
obaith y cai dy enaid colledig ddibendod ar y penydiau
hyn, se fyddai hynny beth cyffur, teddylied fod ryw am-
fer y diwedd i ddyfod, eithr cyn fynychod ac y byddo
meddwl yn cofio y gair yma byth, dyna uffern arall yn
ghanol uffern

Y meddylfryd hwn a bair i'r colledig weiddi onai o
ai, cymainta phedywedent ouc aei ouc aei, O Arglw-
ydd nid byth, nid byth eu cydwybod a'i hettyb fal y gare-
sfain, aei, aei, byth byth, oddiyma y cyfyd eu toffur o
ai, sef, gwac, ac oeh yn dragwydd Dyma yr ail farw-
olaeth, sef yr union gyffredinol y flawnder o'r holl fell-
dithrwydd a thrueni, yr hyn fydd raid i'r holl wrthode-
digion colledig ei dioddef, tra fyddo Duw a'i seintia-
u gyfrannog o ogoniant a dedwyddwch nesol yn drag-
wydd.

Pr Dmarter

Hyn yma am drueni dyn ynghyflwr llygredigaeth oddieithr ei adnewyddu drwy rās Ynghrist.

Yn ol hyn i canlyn gwybodath am fywyd dyn, o herwydd gradd ei adgenhedliad trwy Grift.

Byfardod am gyflwr Cristion gwedi ei gymmodi a Duw ynghrist.

Y Rawrhon gadewch i ni weled, mor ddedwydd yw gwr duwiol mewn cyflwr o adnewyddiad wedi ei gymodi a Duw ynghrist. Y gwr duwiol yr hwn fydd a'i natur lygredig gwedi ei adnewyddu trwy rās ynghrist, ac a wnaethpwyd yn creadur newydd, fydd fendigedig o herwydd tri pheth, Yn gyntaf yn ei fywyd. Yn ail yn ei farwolaeth. Yn drydydd ar ôl ei farwolaeth.

1. Eiddedwyddwch yn ei fywyd nid yw ond mewn rhan. hynny a gynhwysir mewnfaith o bethau.

Yn gyntaf, O ran ei fod wedi ei ymddwyn trwy'r yspryd, ynghroth ei fam, sef yreglwys, Joa. 3. 5. Gal. 4. 26. ac fe a aned, nid o waed, nac o ewyllys y cnawd, nac yn ol ewyllys dyn, eithr o Dduw. Joan. 1. 13. yr hwn Ynghrist ydyw ei dad ei, felly mae llun Duw ei dad, yn adnewyddu ynddo ef ar gynnydd swyswy beunyddiol.

2. Yn ail, efe a gatodd yn rhad, ac yn gyflawn, ei ymddwyn haeddedigaethau dioddefaint Crist, taddeu iddo i holl bechoiau gwreiddiol a gweithredol, a'r euogrydd, a'r colpedigaeth a ddigwydd iddynt, a holl gyflwnder Crist a gyfrifir yn rhwydd ac yn gyflawn iddo, felly y mae Duw wedi uno atto, ac yn ei weled ynddo i ac union ynei olwg a'i gyfrif. Rhuf. 4. 7. 8. 25.

3. Yn drydydd y mae efe gwedi ei ryddhau oddiwrth methiwd Satan, a'i wneuthur yn frawd i Grift, ac yn ei etifedd i feddi innu teyrnas nesoedd, yn ysprydol frenhac offeiriad; i offrymmu aberthau ysprydol i Dduw trwy ffrwyd Crist, Rhuf. 8. 17. 1. Pet. 2. 5.

4. Yn bedwerydd, y mae Duw yn ei arbed ef fel yr arddyn ei fab ei hun a fai yn ei wasanaethu, ar arbed ymddyn sefyll fal hyn.

5. Nid yw Duw yn dal sulw ar bob bai, eithr yn cyddwyn a'i wendid Exod. 34. 6. 7. Ni theifl Tad cared-

ig ei fab allan i'r drws yn ei gletyd.

2. Nid yw yn ei gosbi pan ei ceryddo yn ol ei haedd-
edigaeth, Psalm. 103. 10.

3. Y mae ef yn ei geryddu ef yn gymbedrol, pan welo
nad oes dim arall a eill-beri iddo ei wellhau ei ruchedd,
2 Sam. 7. 14. 15. 1. Cor. 11. 32.

4. Y mae ef yn rasuol yn derbyn ai ewyllysgarwch, er
bod ei ufudd-dod yn amherphaith, ac felly yn dewis am-
can ei feddwl, o flaen teilyngdod ei weithred, 2 Cor. 8.
12.

5. Y mae ef yn troi y melltithiau a haeddodd ef yn
geryddon tadol i'r pob peth, gofidiau y bywyd, marwol-
aeth, i'r hyd yn oed ei bechodau, yn ddaioni iddo, Rhuf.
8. 28, Psal. 119. 71.

6. Y mae Duw yn rhoddi iddo ef ei yspryd glân, yr
hwn fydd

1. Yn ei sancteiddio trwyddo a'r agynnydd, hyd oni
byddo fwy fwy yn marw i bechod, ac yn byw i gyfiawnder,
Rhuf. 8. 10.

2. Yn sicrhau iddo ei fabwysiad, sef, ei fod ef trwy ran
yn blentyn i Dduw, Rhuf. 8. 16.

3. yn ei gyffuro ef, i ddyfod mewn byfdrâ, ac ymddiri-
ed ger bron Duw, Ephes. 3. 12.

4. A wneiff iddo yn ddiofn ddywedyd *Abba Dâd*, Gal.
4. 6.

5. A dywallt i'w galon ef ddawn gweddi sancteiddiedig
Rhuf. 8. 26:

6. Yn ei roi i goelio ei fod ete a'i weddian yn gyme-
radwy, ac yn cael ei wrando gan L duw er mwyn Crist
ei gyfryngwr, Rhuf. 8. 16. 27.

7 Yn ei lenwi ef. 1. A beddwch eiddwybod 2. Allaw-
nydd yn yr Yspryd glân; i'w cyffelybu i'r hwn, nid yw
pob llawenydd daiarol ond gwael ac ofer yn ei olwge
Rhuf. 5. 1. ac pen 14. 17.

6. Y mae ef yn cael ei lywodraeth o newydd ar
creaduriaid, yr hyn a gollasai wrth gwmp *Adda*: a
o hynny y mae iddo lawn rydd did i swynhau yr holl be-
thau nis gwaharddodd Duw, mal y gallu eu trin a chy-
dwybod dda. Oblegit y mae iddo sicrwydd diogel

y bywyd hwn o wir gynhawnder yn yr holl bethau yn y nef, ac ar y ddaiar. Ac efe a geist gyflawn heddych iawn feddiant o honynt yn y bywyd fydd iddyfod. Pſal. 8, 5. 1 Cor. 3. 22.

O hyn y digwydd nad yw'r holl rai gwrthodedig ond trawsgelidwadau ar y cwbl oll y maent yn eu meddu, o ran nid oes iddynt gyfrannedd o'u beiddawen bunain ond uffern. Act. 1. 25.

7. Y mae iddo ef sicrwydd o dadol ofal Duw, iw ymddiffynddydd a nos: yr hwn ofal fydd yn sefyll yn y tri pheth hyn sef.

Yn gyntaf, yn darparu iddo holl angenrheidiau ei enaid a'i gorph, yn y byd hwn ac yn y byd a ddaw: tel y ho efe yn siccr naill a'i i gael ei gyfraid, neu i gael ei oddefgarwch i fod yn fodlon ir hyn fydd ganddo. Mat. 6. 32.

Yn ail, am fod Duw yn rhoi iw *Angelion* sanctaidd orchymyn megis iw *weiridogion* i wilio arno ef yn ddyfal, er mwyn ei ddaloni. ei mewn perigl i wersyllu o'i amgylch o ran diogelwch iddo ymha le hynag y bydd. Ie cymorth Duw a'i hymddiffyn ef, mal *cwmwl lliw dydd ac fal calofn o dan lliw nos*, a'i ragluniaeth a'i celdw oddi amgylch rhag gallu y cythraul. Pſal. 34 7. Job 1, 10.

Yn drydydd, am fod golwg yr Arglwydd arno, a'i glustiau yn oeldadol yn barod, i weled ei gyflwr, ac i wrando ar ei gwynfan, ac yn ei amser nodedig, iw waredu ef allan o'i holl orthrymderau.

Hyd yn hyn am fendigedig gyflwr y duwiol, ar dyn adgenhedledig, yn y bywyd yma, bellach am ei fendigedig stat yn ei farwolaeth,

Pſyriaeth am wynfydedig gyflwr y dyn adgenhedledig yn ei farwolaeth.

PAn ddanfono Duw angen, megis ei gennad i gyrchu y dyn adgenhedledig, y mae ef yn dysod iw gyfarfod hanner y ffordd i'r *Nesodd*: canys y mae ei serch i'wymarweddiad yno o'i flaen ef Phil. 3. 20, Nid yw Angel

Angen na dieithrol nac ofnadwy iddo. Nid yw ddieithrol, oblegid yr oedd efe yn marw beunydd, nac ofnadwy, o ran tra fu fyw, marw ydoedd, a'i ffrwyd a guddiwyd gyda Chrïst yn Nuw. Col. 3.3. Marw gan byhny iddo ef, nid yw ddim amgen onid gorphwyso oddiwrth ei boen yn y byd, a myned adref i dy ei dad, i ddinas y Duw byw, i Ferusalem nefol, i blith myrddiwno Angelion i gynulleidfa gyffredinol, i Eglwys y cyntafenedig, at Duw barnwr pawb oll, at ysprydion y rhai union a berffisbiwyd, at Fesu Cyfryngwr y Testament newydd. Heb 12, 22, 23. Tra fo ei gorph yn glaf, y mae ei feddwl yn iach, o herwydd bod Duw yn gwneuthur ei wely oll yn ei gletyd. Psal, 41. 3 ac yn ei gryfhau ef a fydd ac a ddiodeffgarwch ar wely ei dristwch. A phan fyddo yn cychwyn myned i ffordd yr holl fyd, y mae ef (mal Jacob, Moses, a Josuab) yn rhoi cyngor ac athrawiaeth dduwioliw blant a'i gynefasiaid i wasanaethu y gwir Dduw, a'i anrhydeddu yn union holl ddyddiau eu henlloes. Ei enaid bendigedig, ni anadla allan ddim ond bendithion, a'r cyfryw ymadroddion ag a fo arnynt fias oddiwrth yspryd sancteiddiedig. Megis y mae ei ddyn ef oddiallan yn gwanhau; felly y mae ei ddyn ef oddimewn yn cynnyddu, ac yn cryfhau. Pan fo ymadrodd ei dafod ef yn pallu, y bydd ocheneidiau ei galon yn Nefaru yn uwch at Dduw. Pan fo golwg y llygaid yn tywyllu, y mae'r yspryd glan yn ei oleuo ef oddimewn a helaethrwyddo oleuni ysprydol. Nid yw ei enaid yn ofnus, eithor yn hyderus i fyned allan o'r corph, ac i drigo gyda'r Arglwydd 2 Cor. 5. 8. Y mae ef yn ocheneidio mal Paul, Cupio dissolvi. Tr wyf yn deisyf fy nantod, a bod gyda Chrïst, Phil, 1. 23. Ac megis dafydd, fel y sycheda y bydd am ddyfr neint, felly y sycheda fy enaid am danat i'r Dduw, y mae fy enaid yn sychedu am Dduw, am y Duw byw. Pa amser y caf ddod i ymddangos ger bron Duw? Psalm. 42. 2 y mae ef yn gweddio gyda'r Seintïau, pa bys o Arglwydd yr hwn wyt sanctaidd ac union? Tyred Arglwydd Jesu, tyrred chwyppyn. Dat. 22. 20 A phan ddol amser terfynedig ei ymddattodiad, pryd ei bo yn gwybod ei fod yn myned at ei Dad, a'i Waredydd, mewn

mewn heddwrch cyfwybod, a gobaith sicr o gael mudi
 euant o'i holl bechodau trwy waed yr oen, y mae ei
 capu mal yr hen *Simeon* fendigedig, ei *Nunc dimittis*
 yr awrbon *Arglwydd* y gollyngi dy was mewn tangnedd
 yn ol dy air, *Eccl.* 2: 29 aca ddyru ei enaid megis
 ddwylaw ei hun yn nwyllaw ei Dad nefol, gan ddywed
 gyda *Dafydd* i'r ddwylaw di ô Dad-yr wyf yn gorchy
 myn fy enaid, oblegid tydi am gwaredaist o *Arglwydd*
Dduw'r gwirionedd. *Psal* 31, 55, archan ddywedyd gy
Stephen: *Arglwydd* *Jesu* derbyn fy yspryd. *Act.* 7. 55
 cyn gynted ac y rhoddo ef ei yspryd bendigedig i fyn
 yn ebrwydd y mae'r Angelion sainfaidd (y rhoi oed
 ynt yn gwilio arno ef o'i enedigaeth hyd ei farwolaeth
 yn dwyn ei enaid i'r nef, fel y dygafant enaid *Lazarus*
 i lonwes *Abraham*, yr hon yw Teyrnas nefoedd; i h
 ed i'r hon y mae Angelion da, a gweithredoedd da
 unig yn cyd ymdelthio a'r enaid: ynaill i roi i fyn
 peth a orchymynwyd iddynt, a'r Halli gael eu gwo

Y corph mewn amser cyfaddas megis *Teml sanctaidd*
 Yr yspryd glan, aelod i *Grist*, priddwerth gwaed *M*
Duw, a esyd ei gydsrodyr yn barchedig i huno yn
 fedd, megis yngwely *Crist*, mewn gobaith sicr o g
 deffroi yn nydd adgyfodiad y cyfion, i fod efo'r enaid
 gyfrannog o'r bywyd a'r gogoniant tragwyddol,
 oblegid hyn fe elwir yn fendigedig nid yn unig eneid
 y ffyddloniaid, eithr eu cyrph hefyd.

Hyn yma am y fendith sydd yn ddescyn ar enaid
 chorph y dyn adgenhedledig yn ei farwolaeth. Gadew
 i ni weled ymmhellach pa ryw fendith sydd i ddilyn
 enaid a'i gorph yn ol ei farwolaeth.

**Myfyrdod am gyflwr bendigedig y dyn
 adgenhedledig ac ol ei farwolaeth.**

Y Cyflwr yma sydd a chair gradd arno.
 Yn gyntaf o ddydd marwolaeth hyd yr adgyfodiad
 Yn ail, o'r adgyfodiad hyd oni adrodder y farn
 Yn drydydd, yn ol y farn, i barhau yn dragymydd.
 Cyn gynted ac y darfyddo i'r dyn adgenhedledig

roddi ei enaid i synu i Grift, y mae'r Angelion sanct-
 aidd yn ei dderbyn i'w cadwraeth. ac yn odi-atteg, yn
 ei ddwyn i'r nef, ac yno yn ei roi yn anrheg ger brôn
 Crist; lle yr ydis yn ei goroni, *a choron cyflawnder, a gho-*
goniant. Tim, 4° 8. Dat, 2 10 nid yr hon a haeddodd
 o herwydd ei weithredoedd da, ond yr hon a addawodd
 Duw o'i ddaloni haelionus, i'r rhai oll o wir gariad ar-
 noyn y byd hwn a'i gwafanaetho ef, ac a geisio ei ogo-
 niant. Oh pa ryw lawenydd a fydd hynny i'th enaid ti!
 Yr hwn ni bu arferedig o weled dîm ond trueni pechad-
 urlaid, gael gweled wyneb Brenin y gogoniant; Ie
 gweled Crist i'th croesawu, cyn gynted ag i'th ddygir
 i'th flaen, gan ei Angelion sanctaidd, a'i groesaw yw
 yn, *euge bone serve & sef yw hynny, dagwnaethoff, croe-*
saw mas da & ffyddlon &c. dos i mewn i lawenydd dy Fai-
lre: a pha ryw orfoledd a fydd i ti weled mil miliwn o
Serubiad, Seraphiaid, Angelion, Gorseddfaingciau, Arg-
nyddiaethau, Tysfogaethau, Galluogrwydd? Ephes 1
 1. Yr holl Batrieirch sancteiddig, Prophwydi, Offeir-
 iad, Apostolion, Merthyron, Cyfaddefwyr: a holl en-
 idiau dy gymdeithion, cyfnesafiaid, gwyr, gwragedd,
 phlant, ar cwbl o'lo Seinetiau Duw, y rhai a ymad-
 fant o'th flaen di mewn gwir ffydd Crist. yn sefyll
 ger brôn gorseddfaingc Duw mewn anrhydedd a gogo-
 niant? Os oedd brenhines Sheba wrth weled rhwyf ac
 arddiniant Salomon, o wir syndod yn dywedyd: *dedwydd*
yn dy wir, dedwydd yw dy weision yrhai fydd yn sefyll o'th
faen, i glywed dy ddoethineb; pa lawenychu a wna dy
 enaid ti, wrth ei weled ei hun wedi cael ei gynnwys, i
 edymhlith y gynullelfa ogoneddus yma, i edrych ar
 ddigedig wyneb Crist; i ddignad nerth ei ddoethineb?
 Yr yw anrhydedd a fydd i'r wrth weled cynnifer mil o
 oedd fydd yno, yn dy groesawu di i'w nefol gymdeith-
 ion. Canys fel yr oeddynt oll yn llawenychu pan droist
 edifarhau; felly yr awr hon y maent hwy yn llawenach
 wrth weled dy goroni, ac wrth dy gantod yn derbyn y
 coron yr hon oedd yn ghadw i ti oni ddelit. Oblegid
 y mae coron Merthyrdod i'w gosod am ben y Mer-
 thyra ddiodesod arteithiau er mwyn Efengyl Crist:
 Coron

Coron Morwyndod ar ben y Forwyn a orchfygod Drachwant. Coron Duwioldeb a Diweirdeb, ar ben y rhai oedd yn gogoneddu Crist yn union, ac yn cadw eu priodas yn ddi-halog: Coron gweithredoedd da, ar ben rhoddwyr elusenau, y rhai a fuant syber wrth dlo-dion: coron y gogoniant dilygredig, ar ben y bigeiliaid y rhai trwy eu pregethau, a'u hesamplau da, a droesant lawer enaid o lygredigaeth pechod i ogoneddu Duw mewn sancteiddrwydd buchedd. Pwy a ddichon adrôdd yn helaeth faint gorfoledd y *llu* nesol yma, wrth dy goroni *di* a gogoniant, a'th drwsiadu mewn disclaer wile cyfiawnder, ac wrth weled Palmwydden buddugoliaeth yn dy law? o wŷched fydd ganddynt ddarfod i *ti* ddiangor rhag holl drueni'r byd, rhwydau'r cythraul, a phoenau uffern; a chael o honot yn *lle* hynny orphwysfa a de-wyddwch yn dragywydd? Oblegid y mae pawb yno yn ymhyfrydu cymmaint mewn happusrwydd un arall ac yn eu happusrwydd eu hun, a gweled un arall yn cael ei garu gen Dduw cystal a'i weled *ei* hun, le y mae ganddynt gynnifer o amryw fath ar lawenydd, ac sydd iddynt o gyfeillion i gydlawenhau. Ac yn y gwynfyleddig ar bendigedig gwflwr yma, y mae yr enaid yn gor-phywys gyda Christ yn y *nef*, hyd ddydd yr adgyfodiad pan gyflawnir nifer *ei* chyd wafanaethwyr, a'i chydfr-dyr, yr hyn y mae'r Arglwydd yn *ei* gyfrif yn amser byr.

Yr ail radd o ddedwyddwch dyn yn ol marwolaeth fydd o amser yr adgyfodiad, hyd oni adrodder y fari ddiweddaf. O herwydd ar y dydd olaf.

1. Yr wybrennau defnyddol, y ddaiar ac oll sydd o'i mewn a ymddetd, ac a burir a than, 2 Pet 3 10 12

2. Ar sain yr udcorn diweddaf, neu ar lais Crist yr Archangel, yr unrhyw gyrph ac a oedd gan yr etholedigion or blaen. (er eu bod wedi eu troi yn bridd ac yn ddaiaren) a gyfyd drachefn. Ac yn yr un munyd, y ail ddychwel enaid pob rhyw ddyn i'w gorph *ei* hun, trwy rluwedd cyfodiad Crist eu pen; ac a adfywheir; ac adgyfodir o'u beddau, megis ped faent yn deffroi yn gwelyau; 1 Cor 15 52, 1 Thes. 4 14 16, Joa. 5

ec 37 Rhuf. 8 11 A pha wedd bynnag y darfu i erlid
 r creulon ddryllio eu cyrph hwynt yn ddarnau. neu
 dda yn ulw: etto *fe* gaiff yr *etholedig* weled fod yn
 yn y dydd hwnnw: na *sythiodd blewyn o'u pen hwynt*
 3. Hwyt hwy a ddeuant allan o'i beddau bob un o
 nynt, megis *Joseph* allan o garchar, neu *Daniel* allan
 au y llewod, neu *Jonah* allan o fol y morfil.

4. Gwedi bywhau mal hyn holl gyrph yr etholedigi-
 hwy a godant yn y cyfryw berffeithrwydd naturia-
 ac y buasent yn ol eu hardymerwch anianol, o bua-
 ddjanafus. ac yn y cyfryw oedran, ac y bydd dyn
 ymufaf ynghylch ei dair a'r ddeg ar hugain oed pob
 yn ei ryw priodol ei hun; yr hyn beth y mae'r dysc-
 dwyr yn tybied fod yr Apostol yn pennodi atto yn y
 risu hyn; *Oni ddelom ni eu gyd oll yn ddyn perffaitb*
mesur oedran cyflawnder Crist. Eph, 4 13 *Tertul de*
sur.

Pa anaf bynnag oedd o'r blaen ar y corph, megis
 llineb, neu gloffi, neu wargrymni. y pryd hynny *fe*
nir ymaith, Ni bydd Jacob yn gloff, nac Isaac yn
 all, na Leah yn llygadwyr, na Mephibosheth yn gloff
 ydd; Canys gan na fynnal dafydd na dall na chloff
 dyfod iw dy. I lai o lawer a *fyd Crist* o dallineb a chlo-
 i gros yn ei gyfanned nesol *Fe* wnaeth *Crist* yr holl
 lillion i weled. y *mudiaid* i lefaru. y *byd lariaid* i gly-
 ar cloffiôn i rodio, &c. ar a ddaeth atto *ef i ofyn*
 ras ar y ddalar; mwy o lawer yr *iatha efe* holl am-
 herffeithrwydd y *rhai* a gymmero *ef* yn gyfrannogion
 goniant yn y nesoedd *Ymblith y llwythau bynnag* nid
 an egwan, y *dyn cloff a neidia fel yr bydd, a rhafod y*
muda gan. Iſa. 35 6.

Ac y mae'n ddigon hyspysol wrth weled ddarfod i
 greu ein rhieni cyntaf ni. nid yn sechgyr nac yn
 naf gwyr, ond ynghanol perffeithrwydd eu hoedran.
 bydd yr anaplasis *sef* y creadw iaeth newydd gwedi
 wolaeth, ymmhob modd yn berffeithiach na'r pla-
sef y deunyddiad cyntaf ar ddyn. o'r hwn y cwymp-
sef i gyflwr marwol. Ac *nid* vw debygol y gall me-
 yr hwn nid yw ond amherffeithrwydd a honaint

yr hwn fydd lygredigaeth. gydhuno yn dda. a gorph perffaith gogoneddus

1 Cyrph yr etholedigion *wedi eu cyfodi* mal bygant *bedair* tra rhagorol goruwch *naturiol* rinwedd oblegid.

1 He a'u cyfodir *hwg mewn nerth* trwy'r hwn y gant *fod* byth yn gadwedig rhag pob *diffyg* a gwenac yn gallu parhau heb arfer o *fwyd*, diod, neu *wisc*, fathgynhallaeth. 1 Cor 15 43

2 *Mewn anlygredigaeth* trwy'r hyn ni byddant *ddigwyddedig* i unrhyw fatha'r amherffeithrwydd, a clefyd, neu farwolaeth.

3 *Mewn gogoniant* trwy'r hwn y *discleiria* eu cyrph mor eglur *ar bant yn y ffurfafen*, a chwedi eu gwneud mor amlygol, eu *benidiau* a oleua trwyddynt yn gogoneddus o lawer na'u cyrph, Mat, 13 43 o'r *ogoniant* yr ymddangosod tri arwydd lewyrch, y cyrph yn *wyneb Moses* Exod 34 27, yr ail yn y *cyfnewidiant* ddull Crist yn y mynydd, ar trydydd yn *wyneb pryd* phen. Mat 17 Aft 6 15.

Tri arwyddocâd *diogel* o *ogoniant* ein cyrph ar y gogoneddus hwnnw. Yno y rhydd *Dafydd* beibio ei *bigeilaid*, ac a *wisc* am dano drwsiad mab y brenin, tu nid Jonathán. Yno pob Mordecai *cywir*, yr hwn alarodd dan *schiblin* cnawd llygredig, a *gaiff* ei ddynadau a harddwych *wisc frênbinol*; ac a *gaiff* Goron Arerchawgar ei ben, fel y gallu yr hollfyd weled felyneir *yr hwn y mae brenin y brenbinoedd yn ei anrhydedd*. Os gwna yrawrhon cyfodiad un haul ir borau ymddangos mor ogoneddus; O mor ogoneddus a fydd y ddu hwnnw pan fyddo aneirif fydd fyddiwn o gyrph *seindiau*, a'r Angelion yn ymddangos yn oleuach eglurdeb yr haul! a chorff Crist mewn gogoniant rhagori arnynt oll.

4 *Mewn esgudrwydd* neu gyflymdra, trwy'r hwn geill eu cyrph hwy ymgysfodi i gyfarfod yr Arglwydd ar ei ddysodiad gogoneddus yn yr awyr, fel yr eryn rhedeg at *lelyfa* h. Matth. 24 28.

At yr hwn esgudrwyddar gyrrhy *seindiau*, y mae
prop

hwyd yn pennodille y dywedodd, Efaï 40 31
hwy a wellhant eu nerth, acchedant fel cryrod,
stant ac ni flinant, rhodiant ac ni ddiffygiant. Ac
cyflwr hwn y gellir cymhwylo y geiriau hyn o
ethinebi; sef yn amfer eu gweledigaeth y discleiri-
d, ac y rhedant yma a thraw, megis gwreichion
yn soff.

Ac o herwydd y pedair cynneddfau hyn, y mae Paul
alw cyrph y rhai etholedig a gyfodwyd, yn yspyd-
oblegid mewn cynneddfau y byddant ysprydol,
yn unrhyw byth mewn sylwedd. 1 Cor 15 46,

Yn pha wedd bynnagy mae pechod a llygredigaeth
cyflwr marwol hwn, yn gwneuthur dyn yn is nac
yllion, etto diau pan gorono Duw ef a gogoniant
urhydedd, ni fedrafi ddirnad pa fodd y bydd dyn
dim oll yn is na'r Angelion, oblegid Ysprydion
hwy, ac felly y mae dyn hesyd o herwydd ei en-
le a mwy na hynny, hwy a gant gyrph ysprydol
eu ffurfio yn gyffelyb i gorph gogoneddus yr Ar-
dd Iesu Grist. Phil 3 21 Yn yr hwn y mae natur
guedi ymdderchafu trwy undeb personol i ogoni-
Duwdod, ac i anwahanol gymdeithas y Drindod
igedig; yr hwn anrhydedd ni chennadhaodd ef er-
w Angelion. Heb 2 16 Ac o herwydd hyn y mae
ragorffaint uwch eu llaw hwynt oll. Nage nid
hwy ond ysprydion gwel eu trefnu i fod yn wei-
gion i'r etholedig. Heb 1 14 a chynnifer o hon-
ry cyntaf a wrthwynebodd wneuthur hyn o swydd
chadwodd y drefn gyntaf osodedig, am eu balch-
dastlwyd i lawr i uffern; Nid yw hyn yn lleihau
gddod yr Angelion, ond byspysu faint yw cariad
tuagat ddynawl ryw.

Yn yr am yr etholedigion, y rhai a fyddant yma yn
ar yr ail dyfodiad disymmwrth i Grist: Yn yr
rhyfelygredigaeth y byd a'r gweithredoedd o'i
mewn mwyd ar drawiad amrant llygad, a'i go-
hwynt lle y bont. naill a'i yn malu mewn melin
uniaeth, a'i yn rhodio rhyd meusydd difyrwch,
gorwedd mewn gwely llonyddwch, ac felly gen
lofci

lofci eu amhuredd a'u llygredigaeth o gyrph mar
a'u gwna hwynt yn gyrph anfarwol, a hyn o gyfne
a fydd iddynt hwy yn lle marwolaeth. 1 Cor 15

Yno y buiff yr enaid drwy lawenydd gyfarch ei go
gan ddywedyd. *Ob da ymgyfarfuom ni eilwaith fych*
er anwyl, mor hyfryd yw dy lais, mor howddgar yw
wynebpryd, gwedi gorwedd cyhyd mewn agennau o
glau, ac mewn dirgel lochesau'r hedd! Can 2 14
wyt ti yn wir yn breswylfa cyfaddas, nid yn unig i
drigo ynot, ond y cyfryw un y mae'r Yspryd glan
gweled yn gymmwys genddo aros ynddo, megis
demiiddo yn dragywydd. Bellach y darfu gauaf
holl orthrymderau, llifeiriant ein trueni a sychodd
hysb. Y mae cyrph ein ketholedigion frodyr yn
ddangos yn ddilcleiriach na blodau'r Lili ar y dda
te ddaeth yr amser i ganu Halalub, a llais yr ude
a glywir yn ein sir, Tydi a suott synghymar-wr y
waich yr Arglwydd, ac yn gysaill i mi mewn erlidi
chammau, er mwyn Crist a'i Efengyl: yr awrhon
cawn ni fyned gyda'i gilydd i lawenydd ein Harglwy
Megisy dygaisf y groes gyda'm fi gys. felly yr awr
gyda myfi y'cei wisc y goron. Megis yr hauaisf gyda
yn helaeth mewn digrau felly yr awrhon y med
helaeth gyda myfi mewn gorfoledd. O bendigedig, i
bendigedig a fo'r Duw daionus! yr hwn (tra fu yn
gwrthodedig acw yn treulio eu holl amser mewn
chder, chwantau cnawdol, hwyta yfed, a gwagedd
lagedig) a roes i ni ras i gydtynnu a'n gilydd yn gw
ymprydio, a gweddio yn darllain yr Scrythrau,
cadw y Sabbothau, yn gwrando pregethau, yn der
y Cymun sanctiidd, yn cynnorthwyo'r tlawd; gan a
o weithredoedd Duwioldeb ymmhob gofyngeidd
ydd tuacat Dduw, a rhodio yn gydwybodus i wneuth
yn o' ein galwedigaeth tuacat ddynion.

Yn y man ni chei di glywed son am dy bechoda
herwydd *fe a'u maddenir, ac a'u cuddir, Psal 32* i
pob gweithred dda a wnaetho^r er mwyn yr Arglw
a gynhoeddir ac a obrwyir. Llonna dy galon, o
wydd y mae dy Farnwr yn grawd o' th grawd, ac afo

Yr fwrn dithau. Cyfod' dy ben i fynu; a gwel yr Angelion gogoneddus yma; megis lluo Gabriellaid yn eiddog attom; i ddywedyd i ni fod dydd ein hymwared wedi dyfod, Dan 9, 21, Luc. 21 28 ac i'n trosglwyddo i yn y cymylau i gyfarfod ein iachawdwr yn yr awyr, wele y maent hwy gar llaw: Cyfod gan hynny fynghomen, fynghariad, fy mhrydferth, a thyred ymaith. Can 2, 13, 17. felly fel yr iyrchod neu geirw ianaingc, y maent hwy yn rhedeg gyda'r Angelion tuagat. Grift troddychrynadwy lynyddoedd Bether.

6 Y byw ar meirw ynghyd, yn y modd hyn gwedi eu hywchau au gogoneddu, a gynnnullir allan o law trwy weinidogaeth sanctaidd Angelion Duw, o bob cwr a pharthau'r byd, ac a gippir ynghyd yn y cymylau. i gyfarfod yr Arglwydd yn yr awyr, ac felly a deuant gyd-ef, yn rhan o'i rwyfsg ogoneddus i farnu y colledig a'r Angelion drwg: 1 Thef 4, 17, 1 Cor 6, 1, 3. Y deuddeg Apostol a fyddant yn eistedd ar ddenddeg gorddfaingc (Yn nesa at Grift) i farnu y deuddeg llwyth rhai a wrthodasant wrando yr Efengyl a bregethw- trwy eu gweinidogaeth hwynt. A'r holl Seindiau mewn anrhydedd ac urddos, yn nesa attynt hwythau; megis barnwr hefyd i farnu yr angelion drwg, a dyni- bydawl. Ac megis y derbyniodd pob un o honynt y bywyd yma ras i fod yn chwanogcach nac eraill, i fod allan ei gogoniant, ac yn fyddlonach i wafanae- au ef; felly y bydd eu gogoniant a'u gwobr hwythau i fwy nag eraill yn y dydd hwnnw. 2 Cor, 9, 6.

Y lle ar fan yr ymgalglant ynghyd at Grift, a'r lle eistedd Crist, i farnu, a fydd yn yr awyr gornwch i'n Jehosaphat, wrth fynydd yr olewydd, yn gyfa- i Jerusalem, ar y tu dwyrain oddiwrth y Deml, fel mae'n debygol drwy bedwar o relymmau.

1 Yngyntaf, oblegid bod yr scrythur sanctaidd yn awyscymaint a hynny mewn geiriau hygoel: Joel 3, 12. mi a gynnnullaf yr holl genbedloedd i ddyffryn Je- saphat, ac a ymresymma a hwynt yno. Par i'th alluogion seyn i lawr o Arglwydd, deffroed y cenbedloedd a deu- i fynu i ddyffryn Jehosaphat Oblegid yno yr eisteddas

i farnu y cenbedlaedd o angylch; Jehosaphat o'i gyfleuthu yw, yr Arglwydd a farn, a'r dyffryn hwn a gafodd y caw yma, oddiwrth y fuddugoliaeth fawr a roes yr Arglwydd i Jehosaphat, ac i'w werin ar yr *Amoniaid*, *Moablaid* a *thrigolion mynydd Seir*, 2 Cron. 20, i. 22, 26. Yn hon fugoliaeth oedd arwydd o'r fugoliaeth ddiwedda a rydd Crist y barnwr pennaf i'w etholedigion, ar holl elynion yn y fan honno y dydd olaf, fel y mae holl Iddewon yn ei ddeongli, Edrychwch Zachar. 14, 5. Psal. 50, 1, 2, 3, 4, 5. Oll yncyttuno y bydd y lle yng hylch yno.

2 Yn ail, Oblegid megis y darfu ynghylch yno, groesfhoelio Crist, a'i draddodi i gywilydd cyhoeddus, felly uwch ben y lle hwnnw yr adgyfodir ei ogoneddus o feddfaingc yn yrawyr, pan ddel efe i ymddangos mewn *Barn*, i eglurhau ei fawredd a'i ogoniant, Canys y mae yn addas i Crist farnu y byd a barn gyfion yn y fan honno, lle y bu efe ei hunan yn cael eu enog farnu, a gondemaio yn anghyfiôn.

3 Yndrydydd, Oblegid gan weled y danfonir yr Angelion i gasclu ynghyd yr etholedigion oddiwrth y pechwar gwynt, o'r naill gwrr i'r Nefoedd i'r llall; y mae yn hawdd profi y bydd y lle y cynhullir hwynt oll ynghydiddo, yn agos i Jerusalem, a dyffryn Jehosaphat, yr hon fan y mae y rhai sydd gyfarwydd ym mesfuryddiaeth y byd, yn adrodd ei fod yn ganol-barth wyneb-ddaiar: canys os y terfynau eithaf oddiwrth ba rai, fydd pedwâr cyrrau y byd, rhaid yw i'r ymgyfarfod ynghylch y *parfedd-bwynt*, sef, y canol.

4 Yn bedwerydd: Oblegid i'r Angelion ddywedyd wrth y discybillion; mai megis y gwelfant hwy Crist ymdderchafu oddiar *synydd yr olewydd*, yr hwn sydd a wehlaw dyffryn Jehosaphat; felly yr un agwedd y daefsiwared o'r Nefoedd. Aët. 1, 9, 10, 11, 12. Dyma felly *wl Aquinas* a'r holl *Tsgolwyr*, oddieithr *Lombard* ac *Alexander Hales*.

5 Yn diwedda; pan fyddo Crist yn eistedd yn ei feddfaingc ogoneddus, gyda llawer miloedd o Seindiaid ac Angelion, yn llewyrchu yn oleuach na chynifer

Haulau mewn gogoniant, ac yn eistedd o'i amgylch : a chorff Crist mewn gogoniant a phrydferthwch yn rhagori arnynt oll : y colledigion gwedi eu didoli, ac yn aros ar y ddalar i wated (canys y llaw ddeheu fydd yn arwyddocau bendigedig, ar llaw aswy, meddigedig gyflwr) Crist yn gyntaf a adrodd farn gollyngdod a rhyddhad, a thragwyddol fendith i'r etholedigion. Yn gyntaf o herwydd wrth glywed hynny, y myn ef cwahanu gofid y gwrthodedig, Yn ail, i ddangos ei fod ef yn barottach i roi Trugaredd na *Barn*. Ac fathyn o orseddfaingc ei Fawrhydi yn yr awyr (yr golwg ac yngllyw yr holl fyd) y datcan ef wrth ei etholedigion : *Deuwch chwi fendigedig blant fy nhad, meddiennwch y deyrnas a barotowyd i chwi : yn dechreuad y byd*, &c., Mat. 23. 34.

Deuwch chwi] dyma ein bendigedig undeb ni a Christ, a thrwyddo ef a'r holl Drindod.

Fendigedig] dyma ein rhyddhad ni oddiwrth ein holl awireddau, a'n cyflawn gynyscaeddu a gras, a dedwyddwch.

Blant fy nhad] dyma'r Awduroddiwrth yr hwn trwy Crist y mae ein hapusrwydd ni yn deilliau.

Meddiennwch] dyma ein mabwysiad ni.

Y Deyrnas] gwelwch ein etifeddiaeth, a'n meddiant.

A barotowyd] gwelwn ofal Duw drose ei ddewisedig.

Er pan seiliwyd y byd] o rad tragwyddol, anghyfeidiol etholedigaeth Duw!

Oh mor rhwymedig yw'r eneidiau hynnvigaru Duw, hwn o'i wir ewyllys da a'i arfaeth, a'i dewiloddac a'i trodd hwynt, cyn iddynt wneuthur na da na drwg, Ius. 6 3.

Canys yr oeddwn newynog, &c.

O Ddaioni Crist, yr hwn fydd yn dal sulw ar boll weithredoedd ei blant, i'w gwobrwyo hwynt am danynt : pa hwn fydd yn cymmeryd pob gweithred trugaredd a eler iddynt hwy er ei swyn ef, fel pe gwneuthid iddo hwn. Deuwch attaf fi, yn yr hwn y credasoch cyn i'w syngweled; i Pet 1, 8. yr hwn a garasoch, ac a daloch mor ewyllysgar, a thrwy lawer o orchymderau

Deuwch yr awrhon o flinder i orphywys, o gywilydd iogoniant, o safn angen, i lawenydd bywyd tragwydd.

Er fy mwyn i y difenwasant chwi; ich erlidiwyd, a chwi i'ch melldisbiwyd.

Ond yr awrhon yr ymddengys i'r holl Esauiaid melldigedig accw, mai chwi ydyw y gwir Jacobiaid, a gennydderbyn bendith eich Tâd nefol, a bendigedig y cewch fod i'ch Eiddau eich mammau, ach cydnefeidiaid a'ch gwir thodasant, ac a'ch rhoesant, ymmaith, er mwyn fynd i wirionedd i, yr hwn yr oeddych chwi yn ei faentumlo. Ond yn awr fy Nhad i a fydd yn Dâd i chwi, a chwi ydychydig yn feibion ac yn terched iddo yn dragwydd. 2 Cor, 6, 18.

Pe a'ch bwriwyd chwi allan o'ch tiroedd a'ch bywyd, ac ym adawsoch a'r cwbl er fy mwyn i a'm hefyd i'ch gyl, eithr fel y bo yn eglur na chollasoch moch ennill eithr ennill wrth golli; yn lle etifeddiaeth a meddiant bydol, chwi a gewch feddiannu gadael myfi etifeddiaeth fy nheyrnas nefol, lle y cewch fod o herwydd cariad y feibion; O herwydd braint genedigol yn etifeddiaeth, O herwydd anrhydedd yn frenhinoedd, O herwydd ffeiddrwydd yn offeiriadau. Ac chwi allwch yn hyspied yr awrhon i'r meddiant, o blegid fyn nhad a'i dparodd, ac a'i cadwodd i chwi er yr amser cychwyn gylodwyd fail y byd.

Yn ebrwydd yn ol y farn hon o ryddhad a bendith mae pob un yn derbyn ei goron yr hon y mae Crist i'ch barnwr cyfion yn ei roi am eu pennau, megis gwobr hon a addawodd efe o'i ras a'i drugaredd, i ffydd gweithredoedd da y rhai oll a garent ei ymddangosiadau mewn gogoniant. 2 Tim 4, 8.

Yno pob un gan gymmeryd ei goron oddiam ei ben ar lawr (fel petteu) wrth draed Crist; a chan ymollng eu hunain ag un galon, ac un lleferydd, mewn uch a chyfundeb nefol a ddywedent fel hyn; Datc. 10. Moliant anrhydedd, a gogoniant a nerth, a diolchsyddo i ti yr oen bendigedig, yr hwn wyt yn eistedd a' osodd saingc, a laddwyd, ac a'n prynaisst ni i Dduw waed, a bob cenedl ieithoedd a phobloedd, ac a'n gwngost ni yn frenhinoedd, ac yn offeiriadau i Dduw, i deyrda i'ch yn dy degnas yn oes oesoedd, Amen.

Yno y cant hwy einedd yn eu gorlleddeingciau, a'u trefn, megis barnwyr ar y gwrthodedigion, ar Angelion drwg, i glodfori a dwyn tyftiolaeth o union farn Crist y Barnwr goruchaf. 1 Cor. 6, 1, 2.

Gwediadrodd barnedigaeth y colledigion, y cyflawna Crist ddwy weithred arbennig.

1 Yn gyntaf rhoi yr etholedigion iw Dâd: Joan. 17, 13, 14, 15. *Gwel o Dâd cyfion, dyma y rhai a roddaiſt i mi, mi a'i cedwais bwynt, mal na chollodd un o bonynt, mi roddais iddynt dy air di; ac hwy a'i credasant ef, a'r byd a'i cashaodd hwynt am nad oeddynt o'r byd, megis nad oeddyn innau o'r byd.*

Ac yr awrhon O Dâd, myfi a fyynnwn i'r rhai a roddaiſt i mi, fod gyda mi, lle yr gdwys fel y gwelant y gogoniant a roddaiſt i mi, fel y byddwys fi ynddynt hwy, a thi huanynof finneu, fel y gwnele'r hwynt yn berffaith yn un, fel y gwypo'r byd mae ty i am hanfonodd i, a'th fod yn eu huanynwys fel y ceraiſt fi Joan 17, 23, 24.

2 Yn ail, Crist a ddyru i fynu y deyrnas i Dduw y Tad, hynny yw, a baid a gwasanaethu swydd ei gyfryngdod, wrth yr hon, megis y mae yn Frenin, Offeiriad, Prophwyd, ac yn ben yr Eglwys, se fathrodd ei elynion, a reolodd ei bobl ffyddlon, a'i Yspryd, ei air, a'i Sacramentau. Felly pan fo efe yn gado ei Deyrnas o ras, tros ei Eglwys yn y byd hwn ynddiatteg se a lywodraetha fel y mae yn Dduw gogyfuwch a'r Tad, a'r Yspryd Glân, yn ei deyrnas o ogoniant yn dragwydd, Nid i leihau dim a'r deilyngdod ei Ddyndod, eithr i hyspyfu yn glurach ogoniant ei Dduwdod, Felly megis y mae ef yn Dduw, efe a gaiff o hynny allan, ym hob cyflawndr heb gyfryngau oddiallar, reoli oll ym oll. 1 Cor 15, 24.

O'r orfodd a'r brawdle yma, y cyfyd Crist a'i holl onedddus gynulleidfa o etholedig Angelion, a Seintiau, a eiff i fynu yn orfoleddus mewn trefn, a llywodraethu y nefoedd, a'r cyfryw hyfrydlais cerddwriaeth neoliw canlyn: Faf y caffo y gan honno, a ddywedodd ffydd ei gwirio yn hollawl; se aeth Duw i fgnu mewn orfoledd, yr Arglwydd gyda swm yr udeorn, cenwech i Dduw, cenwech foliant i'r Brenin, cenwech foliant;

oblegid Duw ydyw brenin yr holl ddaiar; efe bia ymdderchafu mewn mawredd. Pl. 47. 5. 6. 7. 9. A'r briodasgerdd honno yn loan; ymlawenbawn, ac ymbystrydwn, a rhom anrbydedd iddo ef. o blegid y mae priodas yr oen yn dyfod, a'i wraig ef a ymbarottodd. Alelujah. O blegid yr Arglwydd Dduw ollalluog sy'n teyrnasu. Dat. 19. 6. 7.

Y trydydd, a'r radd olaf o fendigedig gyflwr y dyn adgenhedledig yn ol marwolaeth, sydd yn dechreu at ôl adrodd y farn a bery yn dragwyddol heb drangc na gorphen.

Myfyrdod am gyflwr bendigedig y Dyn
Adgenhedledig yn y nef, gwedi ei derbynio ef ei farn o ollfyngdod, ger bron braidd i ole Crist, a'r Ddydd y farn ddiweddaf.

YMma y mae fy myfyrdod yn llewygu a'm Pin Scrifennu yn cwmpo o'm llaw y naill heb allael deall, a'r llall heb allael rhoiar lawr, y diddanwch tra godidog, a'r tragwyddol bwys gogoniant (o'r hwn nid yw holl ddioddefiadau y byd hwn yn deilwng) 2 Cor. 4. 17 Rhut. 8. 18. Yr hwn a gant hwy (sef yr etholedigion) gyda a'r Drindod fendigedig ei feddiannu, o'r pryd y derbynir hwynt gyda Christ yn gŷt etifeddion, o'i deyrnas, a'i lawenydd tragwyddol.

Etto ni a allwn roi cais arno fel hyn; y mae'r Scrifthur sanctaidd yn dangos allan (i'n dealltwriaeth ni) gogoniant y tragwyddol a'r nefol lawenydd mewn peth war peth. Set

1 Y Lle 2. T Golygon, 3. Rhagorfreintiau yr etholedigion yno 4. ffrwythau, effeithiau y rhagorfreintiau hynny.

P Lle.

YLle ydyw nef y nefuedd, neu y drydydd nef. yr hon aelwir paradwys i Bren 8. 2. Cor. 12. 24. Y lle ydychwinnodd Crist (yn ei ddynol anian) ymbell uwchlaw y sbell nefuedd weledig. Stafell y priodas-fab, yr hon y mae y ffurfafen a llen frith las o fer gwreichionllyd, phlanedau gogoneddus yn ei chuddio, mal na eidd llyd aidd llygredigol y cnawd moi chanfod.

Yr yspryd glân (gân ei osod ei hun at ein gwendid ni) sydd yn datcan gogoniant y lle hwnnw, yr hwn nid all heb ei iawn brisio, wrth ei gyflybu a'r pethau gwerthfawroccaf yngolwg dyn. Ac am hynny mae ef yn Ei gyflybu i'r ddinas fawr sanctaidd a elwir Ferusalem nesol Lle yn unig y mae Duw a'i bobl. (y rhaisydd gadwedig, a chweddi eu scrifennu yn llyfr yr oen) yn cyfanneddu, wedi ei hadeiladu oll o aur coeth, yn debyg i wydr gloiw neu risial, ei mur o faen Jasper, a sail y mur o ddeuddeg rhywogaeth o feini gwrthfawr, a deuddeg o byrth, a phob un wedi ei adeiladu o un perl, tri phorth yn tueddu tuacat bob un o bedwar congl y byd; ac Angelwrth bob porth, (fel cynifer o borthorion) fel na chaffo dim atlan ddyfod i mewn iddi; mae yn hedwar ochrog, ac am hynny yn berffaith; yr hyd, y lled, a'r uchder syddo'r un taint, deudeng mil o stadiau i bob ffordd, am hynny ehang a gogoneddus, rhyd canol ei beolgydd, y mae afon bur o ddwfr y bywyd yn hedeg yn oestadol, yn louwed a'r grisial, am hynny yn iachus. Ac o'r naill du i'r afon y mae pren y bywyd yn isfu yn dragwydd, yr hwn sydd yn dwyn deuddeg math ar ffrwythau, am hynny yn ffrwythlon. A dail y pren sydd iechyd i'r centelloedd, am hynny yn iachus Dat 21.

Nid oes gan hynny fangre mor ogoneddus o ran creadigaeth: mor hyfryd o ran diddanwch: mor gyfoethog, o ran meddiant, mor gysurus o ran cyfannedd. O blegid y brenin yno ydyw Crist, y gyfraith, cariad, yr aurhydedd, gwirionedd, y dyngnbeddysf. dedwyddwch, y bywyd, y tragwyddoldeb. Y mae yro oleuni heb dywyllwch, llawenydd heb pruddder, iechyd heb glefyd, cyfoeth heb eisiau, geirda heb anair; glendid heb anaf; esmwythdra heb poen: golud heb rydu; bendith heb drugem; ac hyfrydwch byth heb ddibennu. Mor union y gallwn ni lefain allan gyda Dafydd am y ddinas hon: Pethau gogoneddus a draethir am danat ti o ddinas Duw. Psal 87, 3. Ac etto yr holl bethau hyn a ddywedir yn ol gwendid ein dealltwriaeth ni. O blegid y mae'r oestadol yn rhagori ar yr rhain oll mewn gogoniant, cynhelled na ddichon tasod dyn ei iadrodd, na chalon dyn ddinad ei ogoniant, megis y tyfhiolaetha Paul yr hwn a ynddo, 1 Cor. 2 5, 2 Cor. 12 4, E 4 0

O nedwch i ninnau ymhoffi yn y bythod yma
brenniau, neu feini, neu dai wedi eu tylino o bridd
y rhai nid ynt ond pebyll annuwioledeb, ac annedd
au pechaduriaid; eithr disgwyliwn yn hytrach, ac
hiraethwn am y ddinas nesol yma, *saer ac adeiladydd* yr
bon yw Duw. Yr hon y darfu iddo ef, (*yr hwn nid*
yw gwyilydd ganddo i alw yn Dduw i ni) ei pharattoi
ni, Heb. 11. 10.

2° B. Golygyn.

Y Cyflawn fendigaidd, ar gogoneddus olygyn i'r holl
ddeallus, a'r rhesymmol greaduriaid yn y nef ydyw
Duwdod, mewn Trindod o berfonau, heb yr hwn nid
oes na llawenydd na dedwyddwch, eithr gwir gyflawn-
dra gorfoledd sydd yn sefyll yn ei fwynhau ef.

Y Golygyn hwn a gawn ni ei fwynhau mewn dwy
ffordd,

Yngyntaf, trwy fendigedig olwg ar Dduw.

Yn ail, trwy gyfrannogi Cymmun digyfrwn ar
Dduwiol anfan ef.

Y wynfydedig olwg ar Dduw ydyw honno yn unig
sydd yn rhwngu bodd i anherfynol feddwl dyn. Canys
y mae pob peth yn tueddu at y perfeddbwynt neu
canol. Duw ydyw perfeddbwynt yr enaid: am hynny
(fel colommen Noah) ni fedr ef gael gorphywys, nac
ymflawenbau, nes y dychwelo i'w fwynhau ef.

Nid oedd y cwbl a roes Duw i Fofes yn bodloni
feddwl ef, oni chaf ef weled wyneb Duw: am hynny
mae yr holl Eglwys yn gweddio yn ddisfrisol; Duw
drigarbâo wrthym, ac a'n benditbio, a thywynned llewyn
ei wyneb arnom, Psal, 67, 1. Pan welodd Paul un-
waith y fendigedig olwg honno: byth o hynny allan
wnaeth gyfrif o olud neu ogoniant y byd hwn, yn ei
herwydd mwy nag o dom; ac yn ei holl fywyd o hynny
allan ni bu ef ond ocheneidio (*cupio dissolvi*) yr wyf yn
dymuno fy natod, a bod gyda Crist. Ph. 1 23, Crist hys-
a weddiada yn ei weddi ddiweddas tros ei holl etho-
ledigion ar gael o honynt feddiannu y weledigaeth fen-
digedig yma; Joa. 17. 24. T Tâd, y rhai a roddai
i mi, yr wyf yn ewyllysio lle rwyf si, sod o kongnt kngnt
a'n belyd gyda myfi; (i ba beth?) fel y gwelont fyng

goniant; &c. Os discleiriodd wyneb *Moses* pryd na
 buasai ond deugain niwrnod gadâ Duw, ac heb weled
 dim ond ei *du cefn*; *Exod.* 34. 29. pa fodd y byddwn
 ni yn discleirio, pan fo'm yn cael ei weled ef *wyneb*
 yn *wyneb* yn dragywydd, a'i adnabod ef fel yr adwei-
 niu ninnau, ac fel y mae efe? 1 *Cor.* 13. 31. 1 *Joan.*
 2. Yno ni elwir yr enaid mwyach, *Marab*, *sef*
chwêrdder, ond *Naomi*, *sef tegwch*. Oblegid fe drŷ
 Duw ei chwerwder byrr ef, yn brydferthwch a glen-
 id tragwyddol. *Ruth.* 1. 20.

Yr ail fodd i feddiannu y golygŷn hwn, yw cael
 bydd-deb a chydündeb tragwyddol gydâ Duw yn y
 sefoddd. Hyn yr ydym ni yn ei gael, yn gyntaf,
 trwy fod megis yn aelodau i Grif, gwedi ein huno
 i Ddyndod ef, a thrwy ei Ddyndod, (yn bersonol
 gwedi ei uno a'r Gair) yr y'm gwedi ein huno ag
 ef, megis y mae efe yn Dduw; a thrwy ei l duwdod
 i holl Drindod.

Y colledigion yn y dydd olaf a gânt weled Duw
 fel barnwr cyffon) iw cospi, eithr o ran bod y cym-
 mun yma yn niffyg, ni chânt hwy na grâs na gogo-
 iant oddiwrth. Canys diffyg y Cymmun hwn a
 naeth i'r cythraulaid (pan wellant Grif) lesain
 llan, *Quid nobis tecum & sef, beth sydd i ni a wnelom*
ti. O Fab y Duw goruchaf? eithr (trwy rŷm y
 cymmun yma) fe eill yr enaid edifeiriol lyned yn
 ef, a dywedyd wrth Grif (fel *Ruth* wrth *Boaz*)
ada aden gwisg dy drugaredd dros dy lawforwyn.
sy nghyfathrachwr ydwyf ti. Ruth. 3. 9. Y Cym-
 mundeib hwn a addawodd Duw i *Abraham*, pan ro-
 dodd efe ei hun yn wobwr fawr iddo. *Gen.* 15. 1. Ac
 mae Crif yn gweddio a'r iw holl Eglwys ef gael
 swynhau. Y Cymmundeib hwn y mae *St. Paul*
 ei roi ar lawr ar un gair lle dywedodd, *T bydd*
ni ni oll yn oll. *Joan.* 17. 20. 21. 1. *Cor.* 15. 18.
 yr yw fod Duw yr awrhon i pi oll yn oll, eithr
 gyfrwng, a mesur bychan. Eithr yn y nef Duw
 hun yn ebrwydd mewn cyflawnder mesur heb
 majad, a fydd i ni yn bob daioni. ar allo ein hen-
 au ni, a'n cyrph ei ddeisyf a'i ddymuno. Efe ei
 hun

hûn a fydd yn iechidwriaeth, ac yn llawenydd i'n heneidiau. yn fywyd ac iechyd i'n cyrph, yn lendid i'n llygaid, yngerdd i'n clustiau, mêl i'n geneuau, perffecti rogl i'n ffroenau, ymborth i'n boliau, goleuni i'n dealltwriaeth; bodlonrhwydd i'n meddyliau; a ddi-yrwrch i'n calonau; a pha beth a eill fod yn eiddiau lle bydd Duw ei hun yn eniad i'n heneidiau ni? Yr holl nerth synwyr, diddanwch; rhinwedd hliwiau, perffaithdra, melusdra, a'r holl ddaioni sydd mewn dynion, anifeiliaid, pysgod, adar, prennau, llysfiau, a'r holl greaduriaid, nid ydynt ond meg gwreichion o'r pethau fydd yn Nuw ei hun mewn perffeithrwydd anfeidrol. Ac ynddo ef y cawn meddiannu mewn modd perffeiddiach, a bendigedigach o lawer. Efe ei hûn a wafanaetha'r trô yn ei lle hwynt oll: Na'r creaduriaid gorau (y rhai sydd i'n gwalanaethu ni yr awrhon) ni chânt gymmar o aurhydedd a'n gwasanaethu ni y pryd hynny. *Bydd eisiau pa'r haul, na'r lleuad, i lewyrch y gogadinas honno.* Qblegid y mae gogoniant Duw yn goleno hi, Datc. 21. 23. Ni bydd chwaith yn rhad wrth un math ar greadur pryd y byddom yn meddiannau y creawdr ei hunan. Pan fôm ni gogoniant hynny, yn gweled rhŷw beth godidog mewn rhyddid greadur, dywedwn wrthym ein hunain, pa faint godidocach yw'r hwn a roes y godidawgrwydd yma? Pan welom ni ddoethineb dynion, y rhai fydd yn meistr creaduriaid cryfach na hwynt eu hunain; a'i deod liad yn rhag flaenori yr haul ar lloer, gan osod y lawr yr amser yr ecclipsiant, neu y tywyllant hwydydydd dywedwn wrthym ein hunain, Oh mor rhyfeddol ddoethineb Duw, yr hwn a'i gwnaeth hwynt meg godidoc! Pan ystyriom ni nerth y Morfeirch, y phantiaid, Temestly gwynt, a thwrff y daran ddychrynlyd; dywedwn wrthym ein hunain mor nerthol mor aliug, mor ofnadwy yw'r Duw hwnnw, sydd yn gwneuthur y cryfion ar erchill greaduriaid ym y fôr. Pan fôm ni yn archwaethu pethau melusber, dydydydd dywedwn wrthym ein hunain, Oh mor felus ydydd Duw hwnnw, oddiwrth ba un y cafodd yr holl greaduriaid.

aid hyn eu melidra ! Pan fôm ni yngweled cyfliwi-
Perffaith, y rhai sydd ar flodau, ac adar, neu'r
endid cariadus sydd a'r *ferched*; dywedwn, Oh mor
hwdgar yw'r Duw a wnaeth y rhain yn hwdgar !
Ac os darfu i'n Duw anwyl raglunio i ni gynifer
ddifyrrwch godidog, tra fôm yn myned trwy *Bochim*,
dyffryn hwn o wylofain; Pa fath ddidanwch yw
wnnw, a ddarparodd efi ni pan gaffom ni fyned i
ewn i *lys llawenydd ein meistr* ? Pa todd y bydd ein
eneidiau ni yno yn hymhyfrydu o gariad ar y fath
duw cariadus ? mor ogoneddus yw'r golwg o Seinti-
netol, ac mor garuaidd yw golwg ein *Iachawdwr*
afusawl.

P Rhagorfreintiau sydd i'r etholedigion yn y nesoedd.

O Herwydd y Cymmun hwn a Duw, fe sydd i'r
Etholedigion bedwar o ragorfreintiau tra god-
og yn y nesoedd.

1. Yn gyntaf, *hwyt hwy a gânt deyrnas Dduw yn*
iffuddiaeth; ac a gant fod yn wŷr rhydd *O Jerusalem*
nesol, 1. Pet. 1. 4. St. Paul o herwydd ei fod yn
dinasydd rhydd o *Rufain* a ddiangodd heb ei fflang-
llu; Aët. 22. 26. 28. eithr y rhai a fo unwaith yn
dinasyddion rhyddion. *O Jerusalem nesol*, fyddant byth
angol oddiwrth ffangellau poenau tragwyddol. O-
legid y rhyddhâd yma a brynwyd i ni, nid a *rhif o*
ian, ond a gwerthfawr waed Christ. 1. Pet. 1. 19.

2 Yn ail: hwy a gânt oll fod yn *frenhinoedd*, ac yn
ffiriaid; Datc. 5. 10. Ysrydol frenhinoedd, i deyrn-
u gyd a Christ, i orfoleddu goruwch Satan, y bydd
gwrthodedigion, *Rhus*. 16. 20. Ac offeiriaid Ys-
rydol o *foliant a diolch* yn dragwydd. 1. Pet. 2. 5.
M hynny y diwedir eu bod yn gwisgo *Coronau a gow-*
eu, Datc. 6. 11. O pa gyffur a diddanwch yw hyn
flodau tlodion, a llawer o blant ar eu helw ? os hwynt
y a'u mæthant ac a'i meithrinant yn osn Duw,
fod yn wir gristianogion, yno y byddant yn ddau
gynifer o *Frenhinoedd* ac *Offeiriaid*.

3. Yn drydydd eu cyrph hwynt a oleu fel discleir-
deb

heb yr haul yn y ffurfafen : fel gogoneddus gorph Crist
 yr bwn a ddifcleiriodd yn eglurach na'r haul hanner
 dydd, pan ymddanghofodd ef i Paul Mat. 13. 43. Phile
 3. 21. Act. 22. 6. Llewyrch neu gysgod o'r hwnes
 oleuni gogoneddus oedd ymrithiad Moses ac Eli ph
 gyda'r Arglwydd ar y mynydd sanctaidd, Luc. 9. Ma
 9. 3. Am hynny (medd yr Apostol) fe a gyfyd y
 gorph gogoneddus, ie yn gorph ysprydol, 1. Cor.
 44. Nid o herwydd ei sylwedd, ond o herwydd
 gynneddau, yn ymgynnal trwy foddion ysprydol,
 chanddo gyflymdra (fel Angel) i escyn ac i ddifcy
 Oh pa anrhydedd ydyw bod ein cyrph ni (y rhai sy
 braenu yn waslach na burgyn yn y byd) yn cael
 badgyfodi mewn gogoniant yn debig i gorph m
 Duw ei hun!

4. Yn ddiweddaf, y maent hwy yno gyda'r An
 elion sanctaidd, heb na blinder na lludded yw cy
 ryblu, yn cynnal Sabboth oesdadol i ogoniant, a
 rhydded, a mollant y Drindod tra bendigedig, am
 gwaredu, a sancteiddio yr Eglwys; ac am ei allu
 ddoethineb, ei gyfiawnder, ei drugaredd, a'i ddaion
 yn llywodraethu nêf a daiar. Pan fydech di yn g
 rando cydfeiniad malysgerdd gyda miwsic, myfyr
 mor ddedwydd fyddi pan fych gyda chôr o Angeli
 a seintiau nefol yn cydganu dy ran o'r Alleluiah ysp
 dol honn, ar y tragwyddol sendigedig Sabboth :
 bydd y fath amryw ddisfyrnwch, a digonolrhwydd
 lawenydd, a'c nad adwaenant fyth flinder wrth
 gwneuthur, na diwedd o'u hyfrydwch,

4. Ffrwythau digwyddedig oddiwrth y rhagorfreintiau hynny.

Oddiwrth y rhagorfreintiau hyn, y cyfyd i'r et
 oledigion dri math a'r effeithiau hynod.

HWynt hwy a gant adnabod Duw trwy wybo'ael
 perffeithlawn; cyn belled ac y byddo possibl
 creaduriaid ymglyfred y Creawdr. O blegid yno
 cawn weled y Gair y Creawdr; ac yn y gair, yr ho
 greaduriaid a'r a greawdd y Gair; fel nad rhaid i
 ddydd

dyfscu wrth y pethau a wnaethpwyd, wybodaeth am
 anô ef, trwy'r hwn y gwnaethpwyd pob peth. Y
 creaduriaid godidoccaf yn y bywyd hwn, nid ynt ond
 megis *llen dywyl* gwedi ei thynnu rhwng Duw a ni;
 phan dynnir y *llen bonno* o'r neill du, yno y cawn
 weled Duw wŷneb yn *wyneb*, a'i *adnabod fel i'n* had-
 waenir, 2 Cor. 3. 16. 1 Cor. 13. 12 Nyni a gawn
 dydnabyddiaeth ar allu y Tâd, ar ddoethineb y Mâb,
 ar far tād yr Yspryd glân, ac ar anwahanol anian y
Orindod fendigedig. Ac ynddo ef ni gawn adnabod
 id yn unig ein holl *gyffeillion* y rhai a fu farw mewn
 fydd Crist, ond yr holl fyddloniaid hefyd a'r a fu
 lloedd ac a fydd byth Canys.

1. Y mae Crist yn dywedyd i'r Juddewon y caent
 hwy weled *Abraham, Isaac, ac Jacob, a'r holl broph-*
etiaid yn nhefnas Dduw: am hynny hwy a gânt eu
 hadnabod hwynt. *Luc. 13. 28.*

2. Yr oedd *Adla* yn ei ddiniweidrwydd yn gwy-
 bod fod *Efa* yn *ascwrn o'i ascwrn ef*, ac yn *gnavud o'i*
gnavud ef, cyn gynted ac y deffrodd efe, Gen. 2, 23:
 gwell o lawer y cawn ni adnabod ein tylwyth, pan deff-
 rom ni gwedi ein perffeithio, a'n gogoneddu yn yr ad-
 yfodiad.

3. Fe adnabu yr Apostolion Crist yn ol ei adcyfodi-
 ad, a'r Seintiau y rhai a gyfodasant gydag ef, ac a ym-
 dangosasant yn y ddinas sanctaidd. *Mat 27. 53,*

4. *Peter, Iago, ac Joan* a adnabuant *Moses, ac Elias*;
 y gwydd newidiad, *Mat. 17. 3. 4.* Pa saint mwy
 gydnabod a gawn ni y naill a'r y llall, pan fêm ni
 gweri gweri ei gogoneddu.

5. Yr oedd *Difes* yn adnabod *Lazarus* ym mon-
 wes *Abraham*. *Luc. 16. 23.* Mwy hytrach y caiff
 yr etholedigion adnabod eu gilydd yn y nesoedd.

6. T mae Crist yn dywedyd, *Matth. 19. 28.* y
 caiff y deuddeg Apostol eistedd a'r ddauddeg gorsedd-
 ingc, i farnu (a'r y dydd hwnnw) y dauddeg llwyth,
 am hynny hwy fyddant i'w hadnabod, ac felly yn
 dilynawl yr adwaenir yr holl Seintiau eraill.

7. T mae *Paul* yn dywedyd y cawn ni y dydd hwn-
 adnabod megis i'n adwaenir minnau-gan Dduw;

ac y mae *Awstin* (o'r lle yma) yn cyfluro gwraig wddw, gan eifichau hi, mai fel y gwelodd hi ei gwr y byd hwn a'i llygaid corphorol, felly yn y byd i ddod y caiff hi adnabod ei galon ef, a pha beth oedd *feddyliau* a'i amcanion. Gan hynny wyr a gwagedd rychwch at eich gweithredoedd, a'ch meddyliau, o bligld fe fydd y cwbl i'w gweled ryw ddydd yn gyhoeddu edrychwch i Cor. 4. 5.

8. *Tu* yr hên Destament yr ydys yn dywedjd, fod ffyddlonniaid gwedi eu cynnull at eu tadau; wr hynny mae ein gwybodaeth ni am ein cydnabod, a cyfeillion yn parhau heb pallu.

9. Cariad byth ni chwmp ymmaith, i Cor. 13. Am hynny gwybodaeth y sail o honaw, fydd y aros yn y bywyd arall.

10. Oblegid y dydd diweddaf y *dadcuiddir* bygyffion yr *Arglwydd*: pryd y *gobrwyr* pob dŷn yn *olweithredoedd*, *Rhuf* 2. 5. 16. Ac os eglurir gweithred pob rhyw dŷn, hytrach o lawer y dygir y gweithredydd i'r goleuni Os caiff dynion dryglonus n cyfrif am bob gair ofer, *Math*. 12. 36. mwy o lawer y cair adnabyddiaeth ar yr ofer *fiaradwyr* eu hunain. Ac oni adwaenir y dynion, ofer iawn yw cyhoeddi gweithredoedd. Am hynny (medd yr Apostol) *pryd a ddaw ger bron i roi cyfrif am y weithred a maeith ef yn ei gorph*, *Ec*. 2 Cor. 5. 10 gwelwch *Doethineb*, *Pen*. 5. 1 Er ei amryw raddau a galwedigaeth sef swyddogaeth gweinidogaeth Teuluyddiaeth ballu iê fe bald Crist a rheoli fel y mae yn gyfryngwr, a seola oll yn oli. fel y mae yn Dduw gogyfuwch a Tâd, ac a'r Yspryd glân, i Cor. 15. 24. 28.

Y mae cimmaint o ragor rhwng y gwybodaeth eill dynion ei gael yn y byd hwn, a'r gwybodaeth gawn ni yn y nesodd, ac fydd rhwng gwybodaeth plentyn ni fedro mor dywedjd yn groiw. a'r dy cawdwr neu'r Philosophydd gorau yn y byd, i Cor. 13. 11.

Y rhai sydd yn fychedu am wybodaeth, byddau hiraethus am fod yn fyfyrwyr o'r ffynnon ddyfn-ddu yma.

O blegid yr holl oleuni, trwy'r hwn yr ym yn adnabod dim yn y byd yma, *nid yw ddim ond gwir gylt* oduw, eithr pan fom ni yn adnabod Duw yn y nesoedd, gawn ynddo ef adnabod trefn gwaith y creadigaeth, dirgeledigaethau gwaith ein prynedigaeth; ie ni aawn gymmaint o wybodaeth am y creawdr a'i weithredoedd, ag yw bosibl i greadur ei ddeall a'i amgyffed, Eithr tra fom yn y bywyd hwn, nynia allwn ddybedyd gyda Job mor fychan yw'r peth yr ydym ni yn ei ymed am dano? Job, 26, 14. A'n sicrhau ein hunain gyda mab Syrac, fod etto bethau mwy na'r rhain yn addiedig, ac na wellom ond ychydig o weithredoedd Duw.

2. Hwyt hwy a garant Dduw a chariad tra pherffhllawn, gymmaint ac a fyddo bosibl i greadur allu. modd i garu Duw ydyw, ei garu ef erei twyn ei hun a mesur, yw ei garu ef yn anesfrol. Gany's yn y bywyd hwn (wrth adnabod Duw yn unig o ran) *nid ydym ni garu ef ond mewn rhan*: eithr pan fo yr etholedon yn y nesoedd, yn cyflawn adnabod Duw, yno yddant yn cyflawn garu Duw, Ac o herwydd yr anrifiachosion o gariad, yr hyn a gant hwy ei adnabod ynddo ef, hwy a fyddant mewn serch anfeidrol i wffi ef.

3. Hwyt hwy a gant eu llenwio a phob rhyw lawenydd nesol, a dy law ddehau (medd *Dafydd*) y mae llawenydd a dragwyddol, Psal. 16 11 *Ie [medd ef]* hwyt hwy a gant eu diodi ag a fon hyfrydwch. Psal. 36, 8. O blegid cyn gynted ac y caffo yr enaid ei gynnwys i fewn weithredol feddiant ar ddedwyddol hanfod Duw y mae yn mwynhau holl ddaioni, hawddgarwch, gogoniant pherffseithrwydd yr holl greaduriaid [o'r holl fydd] a hyfswllt ar unwaith, gwedi eu gosfwyno iddo yn y lygiad ar Dduw. ond yw neb mewn cariad, yno y caiff ynghau y peth sydd fwy cariadus. od yw neb yn ymff mewn glendid, nid yw'r glendid teccaf ond pridd wrth yr hwn sydd yno: yr hwn sy'n ymhyfrydu mewn llawenydd, yno y caiff aneirif rywogaethau o law, heb na gofid i w luddias, na phenyd i w dorri, yr

yr hwn fydd yn caru anrhydedd, yno y caiff ef heb
air cynfigen i w radwyddo. Tr hwn fydd yn caru tryd
yno y caiff feddiannu yr hwn ni ddygir byth oddi ar
Tuo y cant hwy ddealltwriaeth heb anwybodaeth jech
heb glefyd, a bywyd na eill marwolaeth ei derfynu.

Ar un gair, edrychwch pa faint y mae y byd
herwydd goleuni, difyrwch a chyflur, yn rhagor
ar y groth gyfng dywyl yn ar hon ith cenedlw
yn blentyn: y cymmaint arall y mae y byd fydd
ddyfod, yn rhagori ar y byd hwn, mewn llawenydd
ac hyfrydwch dedwyddol. Mor ddedwydd fyddwn
y pryd hynny, pan fo y bywyd hwn gwedi ei gynnw
wid, a ninnau gwedi ein trofclwyddo i'r san honno.

4. Hwylt a lenwir a llawenydd anrhaethadwy
yn dy wydd di [Medd Dafydd] y mae cyflawnd
llawenydd, Plal 16, 11, a'r llawenydd hwnnw, a gyfng
yn benaf oddiwrth weled Duw ac o weled yr holl
gelion sanctaidd, ac eneidiau bendigedig y gwyr cy
awn perffaith, y rhai fydd mewn llawenydd, a goga
lant gydag ef. Ond yn enwedig o'r golwg hyfryd a'r
cyfryngwr y Testament newydd, Heb 12, 24. ein
manuel ni, Duw wedi ei wneuthur yn ddyn, ei we
ef a fydd yn brifachos o'n dedwyddyd ni, a'n gorff
edd. Os darfu i'r Israeliaid yn Jerusaleu ffordd
llawenydd hyn oni ddadseiniodd y ddaiar, wrth w
coroni Salomon; Pa faint a fydd llawenydd yr eth
edigion yn y nêr, wrth weled Crist, (y gwir Solom
gwedi ei ymwisco a gogoniant? O darfu i Joan
yddiwr yn ei wydd ef o wir llawenydd neidio yng brôth
fam, Luc. 1: 44. Pa faint y cawn ni ymorfoled
mewn hyfrydwch, pan fo ef nid yn unig gyda ny
ond yn om ni yn y nesoedd? Os darfu i'r rhai o et
ion llawenythu cymmaint, pan wellant ef yn faban
gorwedd yn y preseb; Mat 2. 10. Pa orfoledd a ly
i'r etholedigion o'i weled ef yn eistedd yn Fren
yn ei orseddfainge nefol? O bu Simeon hên mor lla
on wrth ei weled ef yn blentyn yn y deml yn nwyll
offaith i w gyflwyno i'r Arglwydd. Luc. 2. 28. pa fa
mwy a fydd ein llawenydd ni, gael ei weled ef
Frenin, yn llywodraethu pob peth a'r ddeheulaw

3? O bu *Joséph a Mair* mor llawen pan gawsant ym mhilith yr *atbrawon yn y deml*, *Luc. 2, 46* Pa maint llawenach a fydd ein heneidiau ni pan welom ef a eistedd yn Arglwydd ym mhilith, Angelion nesol-ymma y llanwenydd hwnnw sydd yn eiddo ein Har-
 lwydd ni *Matth. 25, 21*. Yr hwn (fel y dywaid yr *apostol*) ni welodd llygad, ni chlywodd clust, ac ni eillalon dyn *moi ddirnad* : *1 Cor. 2, 9*. Yr hwn o ran a eill mor myned ynom ni, nyni a gawn fyned iddo

4. Yn olaf, hwynt hwŷ a feddiannant y bendigedig r gogoneddus gyflwr yma yn dragwydd. Am hyn-
 y y gelwir ef y *bywyd tragwyddol* : ac y mae Crist a dywedyd : y llawenydd *hwnnw ni ddwg neb oddi-ym*, *Foan 16, 12*. Pôb llawenydd arall a ddertyd a maint a fyddo. Gwlêdd Ahasferus a *barhâodd gant phedwar ugain o ddyddiau* : *Esth. 1, 4*. Eithr ese, a'i wêdd, a'i holl lawenydd aethant heibio. Pe caid yn bydol ei gymmerŷd i'r gogoniant nesol, i gyd-ymdeithas ag Angelion, iw ddigoni a phob math a'r llawenydd, a hyfrydwch, (a hynny dros amser) fe yddai hyn byth mawr ganddaw ; eithr cael un medd-
 annu hwynt yn dragwyddol heb drang na gorphen, a eill wrando hynny, heb ryfeddu ! a phwŷ a eill lynnied, heb fynnu o'i blegid ? Holl Seindiau (Crist) cyn gynted ac y darfu iddynt wir arch waethu llawenydd tragwyddol hwnnw) oeddynt yn cyfrif all gyfoeth a digrifwch y byd hwn, megis yn golled yn dom, wrth ei gyffelybu i'r llall, *Phil. 3, 8*. Ac hynny (trwŷ ddyfal weddi, ymprydio, elusen, llofain, ffydd, a buchedd dda) yr oeddynt hwŷ yn atgymmerŷd poen er mwyn eu sicrhau eu hunain o'r *bywyd tragwyddol* hwn ; (Aco serch iddo, fe ddarfu iddynt yn ewillyscar naill a'i gwerthu, a'i rhannu eu all gyfoeth bydol, a'u meddiannau *Aët 2 4*..

Y mae Crist yn galw yr holl Gristianogion yn farch-
 wŷyr : a *bywyd tragwyddol* yn faen gwerthfawr, yr
 y mae y *marchnadiwr* doeth yn ei bwrcas, i'w pe-
 rth a gorsod iddo dalu am danog wbl oll ac a feddo,
Matth. 13,

Pan glybu *Alexander* fod cytoeth mawr yngwyllys ddydd y dwyrain, yn ebrwydd efe a ranodd ei deyrnas ei hun, sef, *Macedonia*, rhwng ei gapteinniaid a filwyr; *Hephestion* a ofynnodd iddo beth oedd ei fedd wrth wneuthur hynny: *Alexander* a atebodd, mai mwy oedd genthau am gyfoeth yr *India* (a'r yr hon yroedd ef yn gobeithio y cai ar fyrr fod yn berchenog nac am yr holl deyrnas a adawfai *Philip* ei dâd iddo yn *Macedonia*. Ac oni ddylai Gristianogion fod mwy genthynt am dragwylldol gyfoeth y nêf, fydd mewn enwog, (yr hwn a gânt ei berchenogi cyn pen hysgryddiaid) nac am fodach lygredig y ddaiaren lychlyd yr hwn ni phery ond tros dymmor? *Abraham* a Sarai a adawfent eu gwlad eu hunain, a'u meddiannau i *geir* *Dinas* saer ac adegladwydd yr hon yw *Duw*, Heb. 11. 15, 16. Ac am hynny ni phrynasant ddim tir, ond yn unig lle i gladdu. Y mae *Dafydd* yn well gantho ddydd yn y lle yma, na mil mewn lle arall: ie bod yn borthor yn nhŷ *Dduw* oedd well gantho nac aros mewn gwladion babellau anwiredd, Psal. 84. 10. *Elias* a ymblyodd yn daer a'r Arglwydd, am dderbyn ei enaid i deyrnas nefol: Ac a aeth yn ewyllyscar, er ei fod mlynedd yno mewn cerbyd tanllŷd, 2 Bren, 2, 15.

Paul (Pan gafodd unwaith weled y nêf) oedd benwydd yn dymuno ei ddastodiad i fod gyda *Christ*, Phil. 23. *Peter* [pan galodd ef weled llewyrch y gogoniant dragwylldol ar y mynydd] a ddeisyfodd gael trigo yn holl ddyddiau ei fywyd gan ddywedŷd, O Arglwydd da i ni fod yma, Matth. 17. 4. Pa faint well y tyf *Peter* yr awrhon o'i fod yn y nefoedd? *Crist* [ychyd cyn ei farwolweth] a weddiodd â ei Dâd am ei dderbyn ef i'r rhagorol ogoniant, Joan. 17. 5. Ac y mae'r *Apostol* yn tyftiolaethu, mai o herwydd y llawenydd bron osodwyd o'i flaen, y dioddesodd ef y groes, ac y diroddodd gyrryllydd, Heb. 12. 2. Pe cai ddyn unwaith well yr hyfrydwch hwnnw, fe a ddioddesai [o bai hysgrydd gan marwolaeth er cael meddiannu y dedwydd hwnnw un diwrnod.

St. Austin a ddywaid y byddai efe fodlon i obedi

poenau iufferu, er mwyn ynnill y llawenydd yma, yn gynt
nac y collai efe ef.

Ignatius (disgŷbl Paul) pan oeddid yn ei fygwth ef
(ac ynteu yn myned i ddioddef) a chreulondeb y
poenau, a atebodd trwy sawr ffydd hyderus; *Tân*,
crogbrennau bngŷffloedd, *torri fy escryn, fy nbynnau*
yn aelodau, llethu fy nghorff boil boenau y cythraulaid
gofhyd, delont-arnaf fi, O caffi feddianu fy Arglwydd
Jesu a'i deyrnas. Y cyfryw gefnogrwydd meddwl a
ddangosodd Polycarp, yr hwn ni ellid peri iddo wadu
Crist yn y dim lleiaf, rhag ofn un math ar farwolaeth.

A'r unrhyw feddylfryd yr atebodd *Basil* i werlid-
wir, pan geisiasant ei ddychrynu ef a marwolaeth
idd ofnai [heb efe] farwolaeth byth, yr hon ni ell dim
nimaid, ond fy nbrosfglwŷldo at yr bwn am gwnaetha
O darfu i *Ruth* adael ei gwlad a chalyn *Naomi* ei
gwaid, i fyned ac aros gyda hi yngwlad *Canaan*, (yr
hon nid yw ond portreiaid o'r nef) yn unig am yr hyn
a glywai hi am *Dduw Israel*, [er nad oedd iddi ei
addewid o gael dim rhan yno] pa fodd y dylit ti
ganlyn dy fam sanctaidd yr *Eglwys* i fyned at *Grist*
i nefol a'r tragwyddol *Ganaan*; yn yr hon y rhoes
Dduw i ti ef feddiaeth tragwyddol, gwedi ei sicrhau trwy
gyfammod sanctaidd gwneuthuredig yn ei air ef, *scrif-*
tedig a gwaed ei fab, seliedig ai yspryd, ac a'i sacra-
mentau hyn yw dy ddedwyddwch tragwyddolyn nheyr-
nas nefoedd, lle bydd dy fywyd yn gyfundeb a'r ben-
igedig *Drindod*, a'th lawenydd yngwydd yr oen, dy
wydd canu, dy gerdd *Aleluiah*, dy dyd garddorion
leiatiau, ac *Angelion*; lle y mae ieuengtyd yn cyn-
yddu heb heneiddio byth, glendid yn parhau heb
ddifannu; cariad yn amlhau byth heb oeri, iechyd heb
wanhychu, a bywyd yn aros byth heb ddiweddu.

Byfyrddod yn hyfforddi *Cristion* i gym-
harfso atto ei hun, yn ddioed y rhagddy-
wededig wvbovaeth am *Dduw*, ac am
dano ei hun.

I a well gan hynny o ddŷn, mor resynol a melli-
gedig yw dy gyflwr di, trwy lygredigaeth dy
natur,

74 natur, heb Grift : yn gymaint ac y mae yscrethynt
yn cyffelybu dynion drygionus, i lewod, cirth, teir
cyffylau, cwn, ar fath greaduriaid gwlktion yn eu by
wjd : a diammeu fod cyflwr dŷn diadgenedledig yn
farwolaeth yn waeth na *chi*, neu'r creadur brynt
yn y byd. Oblegid yr *anifail* [yr hwn ni wnaed on
er mwya dŷn] Pan fyddo marw, y mae yn diwedd
ei holl drueni yn ei farwolaeth. Ond dŷn sy'n medd
enaid *rhesymol*, ac *aufarwol*, gwedi ei wneuthur ar
Duw, i wasanaethu Duw, panddibenno trueni y byw
hwn, y mae yn rhaid iddo roi cyfrif am ei holl anw
edd, a dechreu goddef y trueni hynny, y rhai ni d
meddant byth. Nid oes greadur yn y byd ond d
yn gorfod iddo roi cyfrif o'i fuchedd yn ei farwo
aeth; nid rhaid i greaduriaid anifeilaidd direfsw
roi cyfrif am eu gweithredoedd, na'r Angelion da
bod ganddynt reŷwm roi cyfrif chwaith, am nad o
yaddynt ddim pechod. Ac am yr angelion drwg, y mae
hwy heb obaith, gwedi eu heuog farnu yn barod : f
nad rhaid iddynt hwy wneuthur cyfrif ymmhellad
Dŷn yn unig yn ei farwolaeth fydd i roi cyfrif go
bron Duw am ei fywyd.

Or tŷ arall yr wyt yn gweled [o ddŷn] mor dde
widdola bendigedig ŷw dy gyflwr gwedi dy wir gym
modi a Duw ynghrist, yn hŷn o beth dy fod yn ca
all dderbyn llŷn delw Duw, acadferiad o'th lywodraeth
ar yr holl greaduriaid, nid wyt ti ond *y chydig i's na*
Angelion yn y byd hwn, a gogyfuwch a'r Angelion
yn y byd a ddaw ; ie o herwydd dy natur wedi ei derd
afu trwy bersonol undeb a *Mâb Duw*, a thrwyddo
a gogoniant y Drindod, goruwch Angelion; cytelli
frawd Angelion mewn gras ysprydol, a gogoniant
tragwyddol. Dy di a welaiŷt mor ogoneddus a phe
ŷaith ydŷw Duw, a bod dy brif lawenydd a'th dde
widdwch yn sefyll ar gafael tragwyddol gymmunde
a'i *Fawrhydi* ef.

Yrawhon (gan hynny) o bechadur anedifeiriol
yn ymyscaroedd *Jesu Crist*, yr wyf yn deisyf arnat;

yn dy dynghedu fal yr wytyn caru dy iechydwrïaeth
hun, yn ddisrifol i ystyried gyda myfi, mor gau, mor
er; ac mor wael, yw'r holl bethau sydd yn dy attal,
th rwydo yn y gresynol a'r melldigedig gyflwr yma,
yr hwn yr wyt yn byw, ac sydd yn dy rwyfro i ga-
fatr Duw, a gobaith o dragwyddol fywyd a dedwy-
dwch.

**Byfyrddod am y rhwystrau sy'n attal pech-
adur oddiwrth ymarfer Duwfoldeb.**

Rhwystrau hynny ydynt saith yn arbennig,

1. Yn gyntaf, *Camgymerid yn anwybyddus iawn*
deall rhyw fannau o'r scriythur sanctaidd, a rhyw fannau
brif-byngciau crefydd grïstïanogawl.

Yr scriythrau a gamgymerir yw y rhai hyn r

1. *Ezech. 33. 14. 16.* Pa bryd bynnag y ho yn edifar
an bechadur ei bechod, mi a ollyngaf dros gof yr holl,
ac oddiymma y mae y dyn cnawdol yn casglu y geill ef
edifarhau pan fynno.

Y mae yn wir, pa bryd bynnag yr edifarhao pecha-
ry maddau Duw; eithr nid ydyw yr scriythur yn dy-
eddyd, y geill pechadur edifarhau pan y mynno, ond
an roddo Duw iddo ei ras Llawer (medd yr scriyth-
) pan fynnent edifarhau, a wrthodwyd; ac ni allent
edifarhau, er iddynt geisio yn ddysfal trwy ddagrau,
Ech. 12. 17. Pa gyflur y mae yr scriythur hon yn ei ro-
ll i ti, yr hwn nid edifarhalst, ac ni wyddost pa un a
mai a'i cael grasi edifarhau yn ol hyn, a'i nas ceffych?

2. *Math. 11. 28* Deuwch attaf fi bawb a'r sydd yn
derog, ac yn llwythog, ac mi a esmwytha arnoch. O
lymma y mae'r dyn drygionus yn deall, y dichon ef
ysfod at Grïst pan fynno. Eithr y mae yn rhaid iddo
ybod, na ddaeth dyn erioed at Grïst, ond yr hwn (fel
gwaid Peter) gan adnabod ffordd cyfiawnder, a o-
lodd halogedigaeithau y byd, trwy adnabyddiaeth
Harglwydd, a'n iachawdwr *Jesu Crïst. 2 Pet, 2, 20.*
Dysod at Grïst yw edifarhau a chredu. A hyn ni
chon neb ei wneuthur, oddieithr i w Dd nesol ei
a'i ras ef. *Ila 1. 18. Ioa, 6. 35 44*

3. Rhuf. 8. 1. *Nid oes damnedigaeth i'r rhai sydd yn
brist Jesu.* Gwir : ond y cyfryw yw y rhai *nid* ydynt
yrhodio yn ol y cnawd [*felyr wyt ti*] eithr yn ol yr Yf
ryd. yr hyn ni ddarfu i ti etto erioed ymroi i wneuthur

4. 1 Tim 1. 15 *Crist Jesu a ddaeth i'r byd i iachau pe
chaduriaid.* Sc. Gwir ; ond y cyfryw bechaduriaid,
rhai mal *Paul* a droant oddiwrth eu buchedd anwired
us : ac nid fel dydi yr hwn wyt yn parhau i fyw mew
camwedd. O blegid gras *Duw* yr hon sy'n dwyn iechy
wriaeth i bob dyn, lydd yn dylgu i ni wadu anuwioledd
a thrachwantau bydol, yn byw yn sofr, yn gyion ac yn
dduwiol yn y byd presenol hwn. Tit. 2, 11, 12.

5. Dihar 23. 26. *Y mae gwr cyfiaw yn cwmpo seir
waith yn y dydd, ac yn cyfodi, &c. [yn y dydd,]*
yw yn yr scrithur : yr hyn beth nid yw i'w ddeall a
gwmpo i bechod, ond syrthio i drallod, yr hyn y mae
ei elyn llidiog yn ei ddarparu i'r *cyfiawn* ; oddiwrth
hyn y mae *Duw* yn ei waredu : a phe bae yn meddwl
cwmpo i bechod, a chodi o bechod, beth yw hyn i
yr hwn y gall pawb weled dy gedymmau bob dydd, o
ni all na *Duw* na dyn weled dy gyfodiad eilwaith dr
edifeirwch ?

6. Esay 64, 6 *Ei holl gyfiawnder ni fydd mal brattia
budron.* Oddiyma y mae'r Cristion cnawdol yn caschu
gan weled nad yw gweithredoedd *gorau* y *saintiau* gor
ddim gwell : wrth hynny y mae ei weithredoedd yn
yn ddigon da : ac am hynny nid rhaid iddo chwilio
ymofidio gormod fod ei grefydd mor amherffaith. O
nid yw *Esay* yn y lle yma yn meddwl gweithredoedd
adgenedledig, megis gweddïau *disrifol* yn enw *Duw*
cardodau elusenaidd o eigion trugaredd ; diodde o
chos yr *Efengyl*, colli ei dda, a cholli ei waed, a'r
weithredoedd, y rhai y mae *Paul* yn eu galw yn *ffrwy*
yr Ysryd, Gal. 5. 22 Eithr y prophwyd gan wneuthur
gostyngedig gyffes yn enw *Eglwys* yr *Juddewon*,
syrthiasu hi oddiwrth *Dduw* i ddellw-addoliaeth,
cydnabod, mai tra fuont hwy ttwy waith eu pechod
afan, gwedi eu neulltuo oddiwrth *Dduw*, megis cle
ongwahanol o achos eu doluriau heintus, a'u cadach
halog

ogedig y faent neilltuol oddi wrth ddynion; Nid allai
cyflawnder goreu hwynt fod ond yn wrddodedig yn
golwg ef. Ac er nad yw ein gweithredoedd gorau ni,
cyfladlu a chyflawnder Crist) ddim gwell na brâl-
u aflan : etto yn derbyniad Duw er mwyn Crist fe
gelwir yn *wisc wen* ; iê lliain pur disclair, digon an-
byg i frithni y slewpart a'r gwllocoedd budron. Dat
8. Jer. 13 23 Zac. 3, 4.

7. *Faco 3. 2. Mewn llawer o bethau yr ydym ni bawb*
llithro. Gwir; ond nid yw plant Duw yn pechu ym
hob peth fel yr wyt ti, heb na ffrwyno eu trachwant-
na mawrhau eu llygredigaethau ac er bod gwedd-
lion pechod yn aros yn y plant cûaf gan Dduw, onid
reidiol iddynt leſain beunydd, Ein tad yr hwn wyt
yn y nefoedd, maddau i ni ein dyledion; Etto yn y
testament newydd ni elwir neb yn gyffredinol yn be-
chaduriaid, ond y rhai di-ailgenedledig, Eithr yr *Ad-*
genedledig, o herwydd eu astudrwydd, awydd frydig i
safanaethu Duw mewn purdeb fa eteiddrwydd ym
hob lle a elwir yn *Saint*. Yn gymmaint a bod Joan yn
wedyd mai pwy bynnag a *aned o Dduw ni phecha* ; i
Joan. 3 9° hynny yw, nid yw yn byw mewn atfendid
newylllycar, gan adael i bechod reoli ynddo fel yr yd-
yd ti. Na thwylla mo honot dy hun ag enw Cristion;
wy bynnag a fo arferol o fyw mewn rhyw bechod ana-
u, nid yw efe yn byw mewn cyflwr gras. Pob un gan
hynny (medd St. Paul) a *enwo enw Crist ymadawed ag*
anwired, 2. Tim. 2. 19. Nid yw'r adgenedledig yn
pechu ond o wendid, y maent hwy yn edifarhau, a
Duw yn maddau; am hynny nid ydynt yn pechu i *farw-*
laeth, i Joan 5. 16. Y mae'r colledig yn pechu yn fal-
culus o'u llawn awydd, ac yn ymlawenhau ynddo : fel
gwir fodd y mae pechod yn ymadel a hwynt cyn
ydynt hwy ymadel ag ef. Nid edifarhant ac ni faddau
Duw. Am hynny y mae eu pechodau yn *farwol*, (medd
Joan) neu yn hytrach yn *anfarwol* megis y dywaid
Paul, Rhuf. 2 5. Nid iawn elcus [gan hynny] yw
wedyd, pechaduriaid ydym ni oll. Gwir gristionog-
[di a weli] ydynt oll yn Saint.

8. Luc 23, 43. Y lleidr a drôdd ar y ffyn o'i enau a dderbynniwyd i Baradmys. Beth am hynny? O cafi fi gymmiant o amser, ac y gallwyf ddywedyd wrth farw, Arglwydd trugarha wrthyf, mi ginenen yr un ffynyd fy achub am gwaredu. Ond beth oni chaf di? ac etto llawer yn y dydd hwnnw a ddywaid Arglwydd, Arglwydd, a'r Arglwydd nid adnebyddio honynt. Matt. 7. 22, 23. Y lleidr a achubwyd o herwydd iddo edifarha: eithr ei gyfaill ni chafodd rās i edifarhau, eise aeth yn ddamnedig, Gochel ghyannŷ, rhag wrth hyderu mewn hwŷr edifeirwch y dyddiedd ar y ddaiar, orfod arnat edifarhau yn rhwŷr heb ddiwedd yn uffern.

9. i Joan. 1. Gwaed Jesu Grift sydd yn ein glanba ni oddiwrth bob pechod, ac i Joan. 2. 1. O phecha neb mae i ni ddadleuwr gyda'r Tâd, Jesu Grift y cyfion. Oh cyffurus! Ond gwrandewch beth y mae St. Joan yn ei ddywedŷd yn yr un lle: fy mblant bychain y peitho bŷn a scrifennais atoch fel na phechoch. Os dy di (gan hynnŷ) a adewi dy bechod, y cyffurau hŷn sydd yn dy eiddaw, onldê ni pherthynant i ti.

10. Rhuf. 5, 20. Lle yr amblhâodd pechod, mwy o lawer yr amblhâodd grās.

Oh odiaeth leithr gwrandewch beth a ddywaid Pa yn ôl hynnŷ, beth a ddywedwn gan hynnŷ, a barhaw mewn pechod, fel yr amlhao gras? na atto Dŷw. A ninnau wedi meirw i bechod, pa wedd y byddwn sy etto ynddo ef? Rhuf. 6, 1, 2. Nid ŷw y lle yma y dylen i ni ryfygu, ond na ddylem anobeithio. Nid oes gan hynnŷ yr un o'r addewidion hŷn, yn addo grās neb, ond i'r galon edifeiriol.

Seillau crefŷdd a gangymmerir ydynt:

1. Oddiwrth athrawiaeth cyfiawnhâd trwŷ ffŷdd y unig: Cristion cnawdol a gasel: nad ydŷw gweithredoedd da'angerheidiol, y mae yn canmol eraill a wneud gweithredoedd da, eithr y mae ef yn coelio am dano e hun y bydd eise cadwedig trwŷ ei ffŷdd, heb wneuthur dim or fâthi bethau. Ond efa ddylai wybod, er na ŷw gweithredoedd da'angerheidiol i gyfiawnhau dy

ato y maent yn angenrheidiol i iechydwrïaeth :
 Cansys gwaith Duw ydym, wedi ein creu ynghrist
 Iesu i weithredoedd da, y rhai a ragddarparodd Duw
 i ni rodio ynddynt; *Ephs. 2, 10* Pwŷ bynnag gan
 hyany mewn oedran a synwyr ni wnel weithredoedd
 da wedi ei alw, ni eill ef fod yn gadwedig : ac ni
 ragddarparwyd ef erioed i fywyd tragwyddol. Am
 hyany i dywed yr scrythur y tâl *Crist i bob dyn yn ol*
weithredoedd, Rhuf. 2, 6. 2 Cor, 9, 6. Dat, 21, 12.
 Nid yw Crist yn gwneuthur cytrit o ddim oedd yn
 yr Angelion o'r saith Eglwys, ond eu gweithredoedd,
Dat 2, ac 3. Ac yn y dydd diweddas, ef a rydd yr
wisfeddiaeth nesol, yn unig i'r rhai a wnaethant weith-
 redoedd da, yn porthi'r newynog, yn dilladu'r no-
 eth, ac felly, *Math. 25.* Yn y dydd hwnnw cyfiawn-
 der a wisg y goron, *2 Tim. 4, 8* Heb cyfiawnder heb
 goron, heb *weithredoedd da* [yn ol ei dalent] heb
 wob gan *Dduw* oddieithur dial. Bod yn gyfoethog
 mewn gweithredoedd da, ydyw 'r sail gadarnaf o'n
 ffrwydd ni i dderbyn bywyd tragwyddol, *1 Tim 6,*
19. Oblegid gweithredoedd da ydynt wir ffrwythau
 wir ffydd, yr hon fydd yn ymasfyd ynghrist a'i uf-
 oddod i iechydwrïaeth. Ac nid oes ffydd arall yn
 lleihau ynghrist, ond yr hon fydd yn gwithredu trwy
 parïad *Gal. 3, 6.*

Ac [oddieithr yngweithred cyfiawnhâd] y ffydd
 hon fydd yn unig cyfiawnhau, nid yw yn unig un-
 ier, eithr ynghyd â gweithredoedd da, Felly pren
 i ffrwyth, yr haul a'i lewyrch, y tan a'i wrês, y dwfr
 i wlybannïaeth. a'r ffydd honno, yr hon nid ymgyfi-
 wnha trwy weithredoedd da oslaen dynion, nid yw
 ffydd farwol : yr hon ni chyfiawnha fyth enaid
 yn o *flaen Duw* *Jag, 2, 26,* Ond y ffydd fydd yn cyfi-
 wnha a bureiddia y galon, ac a sancteiddia yr holl
 yn trwyddo. *Akt. 15, 9* *1 Thef. 5, 23.*

Oddiwrth athrawiaeth tragwyddol rha ddarparïad
 Duw a'i ddigyfnewidiol osodiad, y mae ef yn casglu, Os
 ragddarparwyd ef i fod yn gadwedig, ni eill ef amgen
 i bo, os i ddamnedigaeth, ni eill Moddion wneuthur
 iddo ddim.

ddim daloni. Am hynny nid yw holl weithredodd Duw ioldeb ond ofer. Eithr *es* a ddylai ddysgu ddar-
fod i Dduw ragddarparu at y moddion, fel at y diwedd.
Yr hwn gan hynny a ragddarparodd Duw i fod yn
gadwedig, hynny yw, at y diwedd, a ddarlun iddo
ragddarparu yn gyntaf i gael *ei* alw, a'i sancteiddio,
a'i gwneuthur un agwedd a llŷn *ei* Fâb, yr hyn yw
moddion, a'r rhai (medd Petr) a ddewiswyd i iach
ydwriaeth a ddewiswyd hefyd i sancteiddiad yr yspira
1 Per. 2, 16. Rhuf. 8 29, 30. Os dydi gan hyuny
ar dy alwad ath ofodi dy hun at air, ac agwedd Crist
dy Arglwydd, ac a ufuddheir i ddaionus gynhyrfladau
yr Yspryd glân, drwy ymadel a phechod, a byw mew
bucchedd dduwiol: yno bydded diogel gennit, dy fo
yn unol rheini, yn ddiammeu a ragddarparwyd i iech
ydwriaeth tragwyddol. Os amgen, na seia ar ragddar-
pariad Duw, ond ar dy bechod dy hun, a'th wrthryfel
garwch. Ymchwel di at Dduw, a Duw yn rasu
ath dderbyn di, fel y derbynniodd y Tâd y Mâb a fra-
lon; ac wrth dy droiad, fe fydd eglur, yn gyftal i Ang-
elion ac i ddynion; *dy fod yn perthyn i'm erboledigant*
es. Luc 15 10 24. Onis gwnei, pahan yr achab
Duw di?

3. Pan glywo y Cristion cnawdol, nad oes gan Ohe-
ddyn ryddid ewyllys at ddaioni, y mae *es* yn gollw
awen y ffrwyn at *ei* feddwl llygredig *ei* hun, fel ped f
heb allu nac ymatal nac ymgolpi yn ddigwyddedig
gwneuthur Duw yn awdr o bechod, gan iddo odd
ddyn rodeg i'r angenrhaid yma. Ond *es* a ddyleu
bod roi o Dduw i Adda rydd-did ewyllys, i sefyll yn
ddiniweidrwydd os mynneu: eithr dyn a gamarfer
odd *ei* ewyllys rhydd, ac a'i collodd *ei* hun, ac ynt
4
Gwedi y cwmp, y mae i ddyn ynghyflwr llygred
gaeth, ewyllys rhydd at y drwg, ac nid at y da.
blegid yn yr ffrâf hon [medd yr Apostol] nid ydym
yn gallael meddylid un meddwl da. 2 Cor. 3 5.
nid ydyw Duw rwymedig i roi i ni eilwaith yr hyn
gollafom yn enbydus, heb gymmeryd gosol mwyad
am *ei* yn still drachefn. Ond cyn gynted ac y bydd
dyn yn adgenedledig, y mae grâs Duw yn byfforddi

Wyllys at ddaioni, fel y mae ef yn gwneuthur yr holl be-
 han da a'r a wnelo, ac ewyllys rhydd; Oblegid felly
 mae'r Apostol yn dywedyd fod Duw o'i ewyllys dâ
 n gweithredu ynom yn gyftal yr ewyllys a'r gwaith,
 Phil. 2. 12 2 Cor. 7. 1. Y rhai [fel y mae'r Apostol
 yn ei ddeonglu] ydym yn ein glanhau ein hunain
 ddiwrth bob balogrwydd cnawd ac Tſpryd, gan berffeithio
 yn sancteiddrwydd yn ofn Duw. Ac yn y cyflwr yma,
 mae i bob Cristion ewyllys rhydd; ac fel y mae yn
 gynyddu mewn grâs, felly y mae ei ewyllys yn cyn-
 yddu mewn rhydd-did: Oblegid pan fo y mab yn ein
 gwneuthur ni yn rhydd, yno yr ydym ni yn rhydd ddiogel;
 lle bo yſpryd yr Arglwydd yno y mae rhydd-did, Joan.
 36 2 Cor. 3, 17. Canys y mae'r yſpryd sanct-
 iodd yn tynnu eu meddyliau, Joan. 6, 44. Nid o'u han-
 iodd ond trwy'rassau ca iad, Can. 1, 4, Gan lewyrchu
 eu meddyliau i adnabod y gwirionedd; gan gyfnewddio
 eu calonau i garu y gwirionedd adnabyddus: gan
 certhu pob un o honynt (yn ol y grâs a dderbyn-
 iodd) i wneuthur y daioni, yr hyn y mae yn ei
 garu. Eithr nid wyt ti yn arferu mo rydd-did dy
 feddwf, cyn beiled ac y rhoes, Duw ef yn rhydd;
 Oherwydd yr ydwyf ti yn fynych yn ewyllysgar [yn
 orbyn cyfraith Dduw, i beryglu dy enaid dy hân] yn
 gwneuthur peth, yr hyn ped fae gyfraith y Brienin
 dan boen marwolaeth, neu golli dy dda yn ei wahardd
 neu ei wrthwynebu, nis gwneit. Na wna gan hyn-
 ny moth ddiffyg ewyllys rhydd i ddaioni i fod yn gym-
 malne achos o'th waith yn pechu, ac yw eisiau calon
 gariadus i wafanaethu dy Dâd nesol.

4. Pan glywo y dyn cnawdol, na ddichon neb [yn
 pan gwmpodd Adda] gyflawni cyfraith Dduw,
 a chadw ei holl orchymynion; Y mae ef yn byseds
 bechu yn rhyfygus fel rhai eraill; ac yn ei fodloni ei
 hun ac ychydig feddyliauda; ac onid yw ef yn gwbl
 ynddrwg a'r gwaethaf, y mae ef yn gweled ei
 bod ei hun yn gyftal adgenedledig ac yw'r gorau.
 ac y mae ef yn cyfrif pob ewyllys na chau o wneu-
 thur

thur daioni, neu o wrthwynebu'r drwg, yn amhosibl
 blrwydd y gyfraith. Lithr *ef* a ddyleu ddysgu, [*ef*
 yn ol y cwmp] na allodd neb ond Crist, (yr hwn
 oedd yn *Dduw* ac yn *Ddyn*) gyflawni yr holl gyfraith
 yn berffaith : etto y mae pob gwir grifion, cyn gyntet
 acci bo yn adgenedledig, yn dechreu cadw holl orch-
 mynnion Duw mewn gwirionedd, er nas geill mewn
 perffleithrwydd cyflawn. Ac felly (gyda Dafydd) ma-
 ent hwy yngosodd eu colonnau i gyflawni gorchymyn-
 ion Duw bob amfer hyd y diwedd. Psal. 119 112, Ac
 yno y mae Ysryd y grâs (yr hwn yn ol yr addewid)
 dywelltir allan yn amlach dan yr *Efengyl*) yn eu didd-
 annu hwynt, ac ya eu cynorthwyo yn eu hamcanion
 wneuthur yr hyn a orchymmynno ef iddynt ei wneuth-
 ur. Joel 2. 28, 29. Ac wrth wneuthur hynny, y mae
 Duw yn derbyn eu *hemyllyst* da a'u dyfalwch yn lle cy-
 flawniad y gyfraith. Gan osod haeddedigaethau Crist,
 [yr hwn a gyflawnodd y gyfraith trosom ni] i atter-
 drws ba beth hynac a fo diffygiol yn ein hufydd-dod ni.
 Ac o herwydd hyn, y mae St. *Joan* yn dywedyd, nad yd-
 y gorchymynion Duw yn drymmion. 1 Jo. 3. 5.

Ac y mae St. *Paul* yn dywedyd, yr wyf yn gallu pob
 peth trwy Grif yr hwn fydd yn fy nerthu i Phil. 4. 13.
 Ac yr ydys yn dywedyd am *Zachari* ac *Eliabeth*, iddynt
 hwy rodio yngorchymynion yr Arglwydd yn ddiargy-
 edd Luc. 1. 16. Ac o'r echos yma y mae Crist yn erchi-
 iu ddisgyblion gymmeryd gosol am gadw ei orchymyn-
 nion : megis y dytiolaeth gywiraf o'n cariad tuacato.
 Joan. 15. 10 Cymmaint gan hynny y mae dyn yn car-
 u Crist, ac y mae efe yn gwneuthur cydwybod o rodio
 yn ei orchymynion ef; a pha twyaf a fo ein cariad ni
 tuacat Crist, lleiaf a fydd ein poen ni yn cadw ei
 gyfraith.

Mellith y gyfraith, yr hwn (dan y Testament
 hen) oedd mor ddychrynadwy, dan y newydd trwy fal-
 wolaeth Crist a ddiddymwyd i'r adgenhedledig Y tost-
 edd oedd yn ei gwneuthur yn amhosibl i'n naturiaeth
 ni o'r blaen, fydd yr awrhon gwedi ei dymmeru gan yr
 Ysryd i'r newydd-cnedig, fel y mae hi yn ymddangos

hawdd, ac yn eimwyth. Yr oedd yr Apostolion
a dirio a'r yr Iddewon, a'r cenedloedd digred, nad
edd bosibl cadw'r gyfraith drwy nerth naturiaeth
igredig. Ond pan fyddent hwy yn dysgu Cristion-
ogion credadwy, y maent hwy yn gofyn usudd-dod
r gyfraith (yr hon yw rheol cyfiawnder) sef gwir
sudd-dod, *mewn gair a gweithred; mawrhan eu hael-
dau; croeshoelio y cnawd ei wynnau a'i drachwantau;*
edysodiad i newydd-deb buchedd, rhodio yn yr Yspryd,
crachysgu y byd drwyffydd, Rhuf. 15. 18 Col. 3. 5
Gal. 5. 24 Rhuf. 6. 4. 5. ac 8. 11. 1. Joan. 5. 45
Fel er na allo neb ddywedyd gyda Chrii, *Pwy o*
bonoch am bargyhoedda i o bechod, fe ddichon pob
Cristion adgenedledig ddywedyd am dano ei hun,
Pwy o bonoch am bargyhoedda fi o fod yn odinebwr,
miniwyr, tynghedwr, meddwyn, lleidryn, ocerwr, gor-
brechwr, balch, cefigennus, yn gybydd, yn dornwr y
haboth sanctaidd, yn gelwyddog, yn esceuluso cyffredin
nasanaeth Duw, a'r fath hechodau dybryd gorth-
wm? ac onid e nid yw eise wir griffion. Pan bei-
lio dyn a gwneuthur cydwybod o ddilyn llywodra-
eth cyfraith Dduw, yno y mae Duw yn ei roddi
ateu i fynu i w arwain gan ei drachwantau ei hun,
arwydd pennaf o feddwl anghymeradwy, Rhuf.
24. 28. Fel hyn y gyfraith (yr hon gwedi y cw-
mp ni ddichon neb oi naturiol allu ei chyflawni)
gyflawnir mewn gwirionedd gan bob Cristion ad-
genedledig, trwy rasusol gynnorthwy Yspryd Crist.
Rhuf. 8. 9. Luc. 11. 13. A'r yspryd hwn a rydd
Duw i bob Cristion a weddio am dano, ac a ost-
ngo ei galon i gadw ei gyfreithiau ef.

V. Pan glywo y dyn di-adgenedledig, fod Duw
ymhoeffi mwy yn y meddwl oddisewn nag yn y
yn oddiallan, yno y mae eise yn meddwl ynddo ei
un, fod pob parch, neu gresydd oddiallan, naill
n ofergoel a'i yn afraid.

O hyn v digwydda mai anfynechiawn y gostwng
a'r ei liniau yn yr Eglwys, a'i fod yn gwisgo
ei ben wrth ganu Psalmau, neu a'r weddïau
cyffredin

84
 cyfrëdih yr hyn beth ni chynnygiai y budredd br
 yngwydd tywylog, neu wranrhydeddus. Ac am y can
 efe ei feddwl i Dduw, y mae yn tybied mewn peth
 eraill y gall ddilyn arferion y byd Y mae efe yn rhoi
 ei feddyliau, ac yn rhoi hyn a hyn i Duw a hyn a hyn
 i w drachwantau; *ie* efe a ran y dydd Sabboth a Duw,
 a rudd gan mwyaf, y naill hanner i Dduw, ac a drefn
 y Hall yn gyfan yn ei ddifyrwch ei hun. Eithr g
 bydd (o ddyn cnawdol) na fyn yr hollalluog D
 mo'i wasanaethu ag hannerau. o herwydd efe a greaw
 aca waredodd yr holl ddyn, Ac fel y mae Duw yn
 eiddio gwasanaeth y dyn oddiallan, heb y galon o
 mewn, megis rhagrith; *felly* y mae *ef* yn cyfrif gwa
 naeth oddimewn, heb anrhydedd oddiallan yn ffic
 beth halogedig; y mae *ef* yn gofyn y ddau yn eu wasa
 aeth, Yn dy weddi (gan hynny) ymoftwng ar dy lin
 i dyftiolaethu dy oftyngeiddrwydd, dercha dy olwg,
 ddwylaw, i arwyddocau dy *grediniaeth*, goftwng dy
 i lawr, cura dy ddwyfron, yn arwydd o'th edifeirw
 ac yn enwedig galw a'r Dduw a chalon bur. gwasana
 tha ef yn sanctaidd, yn gyfan, ac yn unig, Canys Du
 a thywylog y byd hwn, ydynt ddau Arglwydd gwrthw
 neb i w gilydd, am hynny *nid yw* bosibl i neb wasana
 u'r ddau.

VI. Y mae Cristion diadgenedledig yn cymmer
 gwrando pregethiad yr Efengyl yn beth a ellir ei be
 cor, a bod iddo ei ddewis a'i arfer a'i peidio a'i ar
 pan fynno; Ond pwý bynag wyt a fyanit yn ddiog
 sicrhau dy galon, o'th fod yn un o ddewisedig ddech
 Crist, rhaid i ti gymmeryd gosol mawr, a gwneuth
 cydwylbod [os im bosibl i ti] i wrando pregethu g
 Duw, O blegid yn gyntaf, pregethiad yr Efengyl ydy
 'r prif gyfrwng trefnedig a osododd Duw i ddychwely
 eneidiau y rhai a ragddarparodd ef eu bod yn gadwed
 am hynny y gelwir yn allu Duw er iechydwriaeth i
 dyn sydd yn credu. Rhuf. 1. 16. Ac lle *nid yw* yr ord
 hwn hwn, y mae'r bobl yn golledig. Dih 29. 18. a ph
 y bynnag a'i gwrthodo, *fe fodd* esmwythach i dir S
 om a Gomorha ddydd y farn nac i'r bobl hynny L
 10

12. Yn ail, pregethiad yr Efengyl ydyw *bannu*
Crist, at yr hon yr ymgynnnull yr holl fuwyr, a'r etholedig-
ethu bobl. Esay, 11, 12, ac 2 2 3 Pan oloder allan y ta-
r hon megis y gwneir a'r ddydd yr Arglwydd, *nid*
efe o bobl Dduw yr hwn ni ekyrcho attu, ac ni ddiscyn
ysfagn o ddwfr ei rās ef a'r ei enaid Zac. 14 17. Yn
rydydd, dyma'r moddion c; ffredin, drwy'r hyn y mae'r
gwyspyd glān yn ennyn ffydd yn *ein* calonau, heb yr
Dduw yn *ni* allwn *ni* ryngu bodd Duw. Rhuf 10 14 Os gw-
ando a'r *lais Crist* yw'r nōd pennaf a'r etholedig dde-
aid *Grist*, ac a'r gyfaily priod-fab, Joan. 10. 2. ac 3.
Yno *ni* ddichon na bo hwnnw nod dychrynadwy o
wrthodedig, yr hwn a esculuso, neu ddiystyro w-
ando pregethiad yr Efengyl. Na fyddylid neb *fod* yr
madrodd hwn yn ffol, O blegid trwy'r ffolineb *yma a'r*
pregethu y mae yn rhyngu bodd i Dduw achub y rhai a
adant 1, Cor. 1, 11. Ofnadwy yw eu cyflwr hwynt
tan hynny, y rhai sy'n byw mewn heddwch, heb ofal
am bregethiad yr Efengyl. A eill dynion ddisgwyl am
regaredd Duw a dirmygu y moddion *im* gael? yr hwn,
nedd Crist am bregethwyr *ei* Efengyl, *a'ch dirmygo*
hwi am dirmyga innau, Luc 10. 16. yr hwn sydd o Dduw
wrendy eiriau Duw, am hynny *nid ydych chwi yn gw-*
ando am nad ydycho Dduw. Joa. 8. 47. *Oni* buaseu bre-
gethu o Joan *fedyddiwr* *ni* buasai yr Juddewon byth yn
glaru *oni* buasai i'r Israeliaid glywed cennadwri Phi-
las, *ni* wylasent byth *oni* buasi i'r rhai a groeshoeliodd
Crist glywed pregeth Peter, *ni* buasai tyth gynhyrfriw
en calonau, Act, 2, 37. *oni* bai glywed o'r Ninifei-
th bregeth Jonas *ni* buasent bwy byth yn edifarbau. Jon,

5. ac *oni* wrandewi dithau ac edifarhau, *ni* byddi di-
dyth yn gadwedig, Luc. 13. 5. Dihar, 28. 9.
VII Yr opiniwn nad yw'r Sacramentau ond arwy-
llon noethion, a selau o addewid Duw a'i rās *ni*,
wazeth fawr rwystr ar Dduw ioldeb; lle mewn gwi-
nedd y maent yn selau yn gyftal o'n gwafanaeth a'n
ydd. *bodd ni* i Dduw; yr hwn wafanaeth, onis cyfl-
wenn iddo ef, *nid* yw'r Sacramentau yn selio dim
L. *ni*. Eithr o derbyniwn hwynt tan swriadu
bod

derbyn y Cymmun, nac o sancteiddio Sabbath yr Arch-
 wydd, &c. Eithryn dyngwyr, yn odinebwyr, yn feddw-
 yn gribddeilwyr, ac felly, &c. yno y maent hwy yn
 led nad ydyw y sanctaidd ordiniadau hyn, bethau o
 wysmawr : canys pe byddent, ni wnai y cyfryw wyr
 mawr doethion cyn lleied cyfrifo honynt. Ac wrth yn
 maent hwy yn tybied nad yw crefydd beth angen-
 heidiol. Ac am hynny lle dylent (fel Cristianogion)
 wyfo yn erbyn ffrwd anuwioledeb tua'r nesoedd, y ma-
 nt hwy yn ymroi i fyned gyda'r llawer oedd bendram-
 awgl i uffern ; gan dybied fod yn amhosibl i Dduw
 llwng cynnifer i ddamnedigaeth. Lle oni bai ddarfed
 Dduw y bydd hwn ddallu llygaid eu meddyliau, fe ddysc-
 yr Sgrifthur Sanctaidd iddynt, nad llawer o rai doeth-
 yn ôl y cnawd, nad llawer o rai galluog, nad llawer o
 ai bonneddigion a elwir, &c. 1. Cor. 1. 26, Ond gan
 wyf y tlodion sydd yn derbyn yr Efengyl, Ac ychydig
 o gyfoethogion a fydd cadwedig. Joan. 11. 5. Matth 19.
 24, Ac er bod llawer gwedi engalw, etto ni bydd ond
 ychydig wedi eu dewis. Ac nid iw maintiolaeth lliaws yn
 llw cadw oddiwrth ddamnedigaeth megis y dercha-
 dd Duw rai gwyr i fowredd uwchlaw eraill ; felly y
 ae ef yn disgwyl iddynt flaenori eraill mewn crefydd
 duwioldeb : Onid e, mawredd gwedi ei gamarfer yn
 mfer eu gorchwyliaeth, a dry yn fwy colpedigaeth idd-
 yn eu dydd cyfrif : y pryd y bydd y gwyr mawr, a'r
 lluoigion pechadurus, yn gyftal a'r tlodion, caethlon,
 lludion, yn dymuno i'r creigiau a'r mynyddoedd syr-
 ho arnynt a'i cuddio oddiwrth wyneb y Barnwr, ac
 diwrth ei gyfion haeddedigol ddigofaint. Datc. 6. 15
 Nid ydyw ond cyffur gwan i ti, gael cynulleidia
 wr o wyr mawrion gyda thi, yn gyfrannogion o'th
 gwyddol boenedigaethau. Nid yw rhyfedi y pech-
 ariaid yn ysfafnhau, eithr yn trymhau y pechod, me-
 yn Sodam, gwell yw gan hynny, fod yn gadwedig
 a g ychydig yn yr Arch, na bod gyda'r holl fydd yn
 di yn y diluw, Gwell yw rhodio gyda'r ychydig Du-
 yn llwybr cyfing yr Iscrythrau i'r nesoedd, nac
 athio gyda'r dyrfa anuwiol rhjd y ffordd lydan sydd
 yn

yn tywys i uffern. Matth. 7. 13. Na âd gan hyn samplan gwyr mawr anuwïol dy attaloddiwrth edigwch; canys ni eill eu mawredd hwy y dydd hwanw hachub eu hunain oddiwrth eu mawr anfeidrol bod edigaethau.

Y trydydd peth sydd yn rhwystro Duwiolddeb.

3. Diangc yn hŷr heb haeddedigol goſp yn y bywn, O blegid (medd Salomon) na wneir y farw fan yn erbyn drwg welthredwr, am hynny y mae lonnau meibion dynion gwedi ymroi yn ollawl i wethur drwg, heb adnabod fod daioni Duw yn eu tyw edifeirwch Preg. 8. 11. Rhuf. 2. 4. Ond pan gamarer ei ammynnedd ef, ac addfedu pechod dyn, fe fy ei gyfiawnder afa'r unwaith yn dechrau, ac yn gwethur diben o bechadur; ac ynghyfa'r ei fod yn hwyrdig i lid, ac yn hir ymaros, fe dery o'r diwedd hydref, a thrymder cospedigaeth. 1 Sa. 3. 12. Er eu gael i redag fwy-fwy ar gyfrif holl ddyddiau eu beiddetto bid diau y cant dalu yr badling eithaf yn nydd marwolaeth. A thrafont yn eu tybied eu hunain ddalangol oddiwrth ddialedd, y maent eufus gwedi eu ro a'r trymmer o farnedigaeithau Duw, sef a chalon eill edifarhau Rhuf. 2. 5. Y gareg yn yr arennau, a'r chwŷigen sydd benyd anguriol yn lladd Cyrphlleroedd o ddynion. Eithr nid dolur ond y garreg yn galon; o'r hon y bu Nabal farw, yr hon a laddodd ddiwn o encidiau. Gwrthod y maent brofedigaeth Caei groes; ond maent yn cael eu llabyddio gan ddihe ddur uffern i angu tragwyddol.

O blegid nad yw llawer o'r pendefigion pennaf, a bñneddigion gorau, yn cael eu taro a barnedigaeith fennol; am dyngu yn ſelldigedig, godinebu, medd treſſio, halogi'r Sabboth, ac eſceuluſo yn ddirmys addoliant Duw, a'i waſanaeth; yno dechreu maent ammeu rhagddarparwch Duw a'i gyfiawnder. Y dlygad hyanya chwenychent hwy eu tynu allan o Ddymor ewyllyſgar, ac y tynnodd y Philistiaid lygaid y hon Peth Iw o'ni yn fawr yw, rhag iddynt annoſ

Arghe

Arglwydd i lefain yn eu herbyn, megis y gwnaeth
Sampson yn erbyn y *Phylistiaid*: Gan escululo 'r gyf-
 aith a rhodio yn ol eu calonau eu hunain; hwy a
 dynnant (hyd y del erddynt hwy) olygon i'r *rhag-*
oniaeth am *cyfiawnder*. Arweiniwch fi gan hynny at
 prif golofnau hyn ar yr rhai y mae y deyrnas yn
 sefyll; fel y gallwyf dynnu y deyrnas a'r eu pennau,
Israhel dial arnynt a'r unwaith am fy nau lygad. *Parn.*
 21. 26. Na âd i ammynedd Duw rwyfstro dy edi-
 teirwch, ond am ei fod eie yn ymorhous, er mwyn
 hynny bydd dithau chwannocchach i edifarhau.

T Pedwerjdd peth sy'n rhwystro Duwioledeb.

4. *Rhyfygu o drugaredd Duw.* Oblegid pan argy-
 fferdder dynion yn gyfion am eu pechodau, yn ebrw-
 dd y maint hwy yn cymmeryd yn ymddiffyn idd-
 iant y darian yma, *lef y mae Crist yn drugarog*; ac
 hwy mae pob pechadur yn gwneuthur Crist yn ym-
 ddynnwyr ei bechod ef: Megis pe buasai ef yn dy-
 o'r byd er mwyn pleidio gyda phechod, ac nid i ddi-
 strisio gweithredoedd y cythraul. Ar hyn o beth y mae'r
 triffion cnawdol yn rhyfygu, er iddo barhau dro-
 nwyd yn ei bechod na fythâ Duw moi ddyddiau.
 Ith beth yw hyn, ond bod yn anghredadyn digel?
 yna ammeu naill ai nad yw Duw yn gweled ei bech-
 od; neu os yw yn gweled, nad yw yn gyfion. Canys
 Cysw yn credu fod Duw yn gyfion, pa fodd y geiff
 dybied fod Duw yr hwn sy'n colpi rhai eraill yn
 ym am bechod yn ei garu ef, yr hwn sydd yn ewyll-
 ian parhau'n oestad mewn pechod? gwir yw fod *Crist*
 yn drugarog, eithr i bwy? yn unig i'r rhai a edifarhao
 oddi drô oddiwrth eu hanwiredd yn *Jacob*. Ond o
 neb yn ei fendithio ei hûn yn ei galon, gan ddyt-
 t i'w dydd, *mi* gaf dangnهدdyf, er i *mi* rodio yn ol cyn-
 i'w dydd fy nghalon fy hûn, gan chwaneu medd-
 iant at lyched, ni bydd yr Arglwydd drugarog wrth
 i'w dydd, &c. *Esay. 59. 20. Deut. 29. 19.* O ynyddion!
 i'w dydd ymfendithio eu hunain, pan fyddo Duw
 i'w dydd galw hwynt yn felddigidig. Edrych gan hyn-
 i'w dydd cyn belled wyt oddiwrth gael editeirwch ynot

dý hŷn, cyn belled a hynny wyt oddiwrth siccrwydd a gael trugaredd Ynghrist. *Gadawed gan hynny y dryglo usei ffyrdd, a'r gwr anwir ei seddyliau, a dychweled yr Arglwydd, ac efe a gymmer drugaredd arno, at ein Duw ni, ac efe a arbed yn helaeth, Esa. 55.*

Nid yw anobaith yngyful mor beryglus a rhyf. Obligid nid ydym ni yn darllain yn yr holl scrith yrau, oddieithr am dri neu bedwar, y darfu i anobaith ofnadwy eu gorchfygu: eithr fe ddarfui yn yg diosal ddanfon myrddiwn yn ddifdaw i golledig. Megis gan hynny yr oedd y llangesau yn Israhel canu yn eu downfiau, *fe ladodd Saul ei fil a Dabshal ei ddeng mil*: felly y gallaf finnau ddywedyd, ddanfon i anobaith o drugaredd Duw yrru miloedd yn golled a rhyfyg o drugaredd Duw yrru deng miloedd yn golledig, a'i danfon yn fyw i uffern, lle y maent yn anhebb heb gymmorth nag esmwythdra, na dim gobaith o ymwared. Foes Duw nawdd i'r lleidr; ond i'w gyfaill: *Luc. 23.* Duw a roes nawdd i un, fel byddel i neb anobeithio: ni roes Duw nawdd ond i'w fel na byddau i neb ryfygu, sicrwydd hyfryd i bechgynur a edifarhau: dim cyssur i'r hwn a fyddo yn arwnganediseirol. Y mae Duw yn aneirif ei drugaredd eithr yn unig i'r rhai a drô oddiwrth eu pechod i'w wasanaethu ef mewn sancteiddrwydd: *heb yr unig ni chaff neb meled yr Arglwydd. Heb. 12. 14.* Gadw di gan hynny oddiwrth y rhwystr hwn o ryfancosia mai fel y mae Crist yn wareddwr, y mae Moses gybuddwr. Bydd fyw gan hynny fel pe na bae yr Efengyl: bydd farw fel ped fae heb fod un gyfarhêd dy yrfa yn y bywyd fel ped faet dan lywodraeth Moses, ymâd a'r bywyd yma fel pe na bâet yn âd bod heb ond Crist, ac ef gwedi ei groeshoelio, na yga uni fynni di fod yn golledig, edifarhau o'r fod yn gadwedig.

Tpammed peib sy'n rhwystru duwioldeb.

4. Cyfeillach ddwng, yr hyn yn gyffredin a elwir deithion da: Eithr mewn gwirionedd prif offern

thraul i rwystro pechadur truan i edifeirwch a duwioledeb. Yr arwydd cyntaf o ffafr Duw i bechadur, yw rhai iddo ras i ochel cyfeillion drwg: y cyfryw rai ag fydd yn ewyllylgar yn ymdrybaeddu mewn pechod, gan ddiystyru moddion eu galwedigaeth, gan watwor purdeb crefydd rhai eraill, a bod yn gywilyddi fydd gristlanogawl trwy eu bucheddau halogedig. Y rhain fydd yn eistedd ynghadair gwaithmormyr: Psalm, 1. 1. Oblegid pan fo Duw yn cynnwys pechadur i fod yn un o'i bobl, y mae efe yn erchi iddo ef ddyfod *allan o Babilon*. Dat. 8. 4. Bob cynulleidfa ddygionus yw Babilon. *Allan o'r hon nailla'i ymgadwed pob plentyn i Dduw, neu os bydd ynndi tybied fod yn clywed llef ei Ddâ y'n dadseinio yn ei glust, Fy mab tyred allan o Babilon*. Hwŷ'n gyntaf ac yr edrychodd Crist o'i drugaredd a'r *Bedr*, *efe aeth allan o'r gynulleidfa, yr hon oedd yn neuadd yr Archoffeiriad, ac â wylôdd yn chwermôst am ei bechod* Luc, 22. 62. *Dafydd* ar ei ddychweliad (yn addunedu dilyn buchedd newydd) a ddywedodd; *ewch ymmaith oddiwrthif holl weithredwyr anwedd*, Psal, 6. 8. Fel ped fariyn amhosibl fod yn ddyn newydd, hyd oni adawai ymmaith yr holl hên gyfeillach ddygionus: siccras profedigaeth o grefydd gwr ydyw dull a buchedd ei gyfeillion. Cyfeillion halogedig ydynt elynion pennaf i dduwioledeb a diffoddwyr deisyfiadau sanctaidd.

Llawer gwaith y mae Crist dlawd (wrth ymgynnig i waileni ynot) yn cael ei dafu i'r *stabl*: tra fo y cyfeillion drygionus hŷn, wrth yfed, chwarae, a digri-luch, yn cymeryd yr stafelloedd gorau yn *lletty* dy galon. Oh na âd i gyfeillach daiarol bechaduriaid dy rwystro di i gymdeithas Seint ac Angelion nesol

T chweched peth sy'n rhwystro duwioledeb.

6 *Ofn meddylgar, rhag i fmarfer a duwioledeb, wnaithur gŵr (yn enwedig gŵr ieuanc) i fod yn rhy brudd ac yn hendwm, lle mewn gwirionedd ni eill neb gael llawenydd gwell, na mwy achos i orfoleddu na'r duwiole grefyddol gristion.*

O blegid cyn gynted ac y maent hwy yn cael eu cy-
gnwahanu, drwy ffydd y mae iddynt dangnheddyt gy-
Duw, Rhuf. 5. 2. A mwy llawenydd na hynny niall
Heb law hynny y mae ganddynt eufys deyrnas y gra-
mudi deiscyn i'w calonnau, yn sicrwydd y cant (yr am-
ser y gwelo Duw fod yn dda) eiscyn i deyrnas ei agoni-
ant ef. Yn y deyrnas hon o rad y mae tri pheth : y
gyntaf cyfiawnder ; O blegid drwy gael cyfiawnder
Crist i'w cyfiawnhau gerbron Duw, y maent yn bwria-
du hwy'n gyfion o flaen dynion Rhuf. 14. 17. Yn a-
tangnheddyf, canys y mae heddwoch cydwybod, yn an-
wahanol yn canlyn ymarweddiad gyfiawn. Yn drydydd
llawenydd yr yspryd glân : yr hwn llawenydd yn unig
sydd i'w gael mewn heddwoch cydwybod dda, ac sydd yn
chlaw pob deall, Phil. 4. 7. ni eill na thafod ei ddatcan-
na chalon ei ddirnad, ond yn unig yr hwn sydd i'w ga-
ffael, a'i feddiannu. Dymma y cyfiawndra llawenydd
a addawodd Crist i'w ddiscyblion ynghanol eu gorth-
ymderau ; Llawenydd yr hwn ni allu neb ei ddwyn
oddiarnynt. Joan. 16. 22. 24. Mwyniant y llawenydd
hwn yr oedd Dafydd) yn ei edifeirwch) mor ddifrifol
yn ei ersyn a'r law Dduw ; Dyro drachefn i mi lawe-
nydd dy iechydwrïaeth, Plal. 51. 12. Ac os ydyw yr
Angelion yn y nesoedd, yn llawenyachu cymmaint a'r
droiad pec hadur ; Luc. 15. 10. Y mae'n rhaid i lawe-
nydd pechadur edifeiriol fod yn dra mawr aruthr yn ei
galon ei hun. Ffrifwch bydol sydd yn odi mor gynnat-
am bennau dynion, ac yn llenwi cwysau eu calonnau
gofidiau angen. Cystudd duwiol y rhai duwiol (pan we-
lo Duw yr achos i'w profi hwynt) sydd yn peri iddynt
edifeirwch diedifeiriol ; 2 Cor. 7. 10. Canys hyn sy'n hy-
fforddi eu iechydwrïaeth. Ac yao ym mhob rhyw orth-
rymder, hwy a allant fod yn ddiogel o gael yr Yspryd
glân i fod yn ddiddanydd iddynt ; Job. 14. 16. yr hwn
a wna i'w diddanwch amlhau trwy Grifft, fel yr amlhau
dioddehadau Crist yn om, 2, Cor. 1. 15. Ond tra so dyn
yn byw mewn anuwioledeb, nid oes iddo heddwoch, medd
Ilay Pen. 57. 21. ei chwerthiniaid effydd ynfydrwydd
medd Salomon, Preg. 2. 2. Nid yw ei gyfoeth ef on-
claf

medd *Abacuc*; *Pén. 2. 6.* Ie nid yw'r Apostol yn
 enghur mwy cyfrif o honynt nac o dom, *Phil. 3. 8.*
 a'i holl lawenydd
 erfyna mewn gwylofain, medd Crist, *Luc. 6. 25.* Na
 gan hynny i'r ofn gau hwn dy rwyf trodi i ymarfer a
 wioledeb. Gwell yw myned yn glwyfus gyda *Lazarus*
 nes oedd, na myned yn llawn o lawenydd a digrifwch
 da *Dives* i waelonion uffern. Gwell ydyw galaru
 amser gyda dynion, na bod yn poeni yn dragwydd
 cythreiliaid.

Elthfed peth sydd yn rhwystr o du wioledeb

A'r peth olaf, ydyw gobaith o hir enioes, Canys
 bai ddyn o fuchedd ddrwg, yn tybied fod y flwyddyn
 yn flwyddyn ddiweddaſ iddo, y mis hwn, yn fis di-
 gdaſ, yr wythnos hon, yn wythnos ddiweddaſ, a'i
 sibl na wellhau, ac na chyfnewidieu ei fuchedd an-
 zeddus? gwnae'n sicr, se arferai y moddion goreu i
 edifeirwch ac i fod yn ddyn newydd Elthr fel y
 goludog yn yr Efengyl, yn addo iddo ei hun law-
 o flynyddoedd i fyw mewn esmwythdra, hawddfyd,
 digonedd; Pryd nad oedd iddo ef un. noswaith i fyw
 hwy, *Luc. 12. 19, 20.* Felly llawer o'r glothinebwyr,
 Epicuriaid drygionus, sy'n gau addaw iddynt eu hun
 llawer blwyddyn o enioes, pan fo edafedd eu hoedl
 wedi ei ddirwyn hyd yr eithaf. Felly y mae *Jer-*
 yn pennodi yr achos o bechodau, a gorthrymder-
 yr Juddewon, gan ddwedyd, nid yw hi yn meddwl
 diweddd Galarnad *Jer. 4. 9*

Nid yw'r ysbaid hwyaf rhwng dyfodiad dyn o'r groth
 tyddiad i'r hedd ond byrr: O blegid dyn a aned o
 nid oes iddo ond byrr amser i fyw: ychydig o
 ddian, a'r rheini yn llawn o helbul. Ac oni bae ym-
 era duwioledeb, pa faint gwell ydyw cyflwr y plent-
 sedyddied ddoe, ac a gladdwyd heddyw na *Methu-*
 yr hwn a fu fyw naw cant a naw a thrugain o
 yddoedd, ac yno fu farw? O'r ddau dedwyddach
 plentyn, o herwydd bod yn llai ei bechod, a llai
 fluddiau; a pheth sydd yr awrhon yn atos oddi-

yn rhydda o'th Anrhydedd ; *fe* rydd angen cyn bo
 dy anrhydedd *di* yn y llwch : ac a'th wna *di* cyn wa-
 da'r ddaiar, yr hon yr wyt yn *ei* lathru tan dy dra-
 Clyw *di* yr hwn sydd yr awrhon yn darllain y llyfr
 wn, bydded diogel gennit cyn bo hir, y bydd dau o dy-
 au, lle y mae yr awrhon dy ddau lygad wedi eu gosod.
 ac *fe* gaiff rhai eraill ddarllain gwirionedd o'rathrawi-
 eth hon a'r dy benglon noeth *di*, yr hyn yr wyt dithau
 i ddarllain yn awr yn y llyfr bychan yma. Pa cyd
 ynted nis gwn *i*, ond hyn a wn *i* yn ddiogel, *fod* dy
 arfer *wedi ei* osod a'r lawr, dy fisoedd gwedi eu rhagor-
 einio, ath ddyddiau wedi eu rhifo ; *le* a'th awr ddiwe-
 haf gwedi *ei* phennodi tu hwnt i'r hon nichai *di* fyned
 14. 5. 14. Psal. 90. 12 Dan. 5. 26 Joan 11. 9. Ob-
 ledig yno y cyntaf *anedig* o Angeu *wedi ei* ymddercha-
 da'r *ei* farch gwelwlas, Daf. 6. 8, a ddesyn wrth dy
 llaw, ac er dy holl gyfoeth a'th anrhydedd, (ac wyl-
 iain dy gynysfaid) a'th ddwg *di* ymmaith, yn rhw-
 ian dy ddwyllaw ath draed, mal carcharor iddo, ac a gei-
 dy gorph dan lwyth o ddaiar, *oni* ddel y dydd yn yr
 w ith ddygir allan i dderbyn yn ol y perhau a wnae-
 h yn y corph, pa un bynnaga'i da, a'i drwg 2 Cor.
 10. Oh na ad gan hyuny i gau o baith o enioes anwa-
 dy rwyfiro *di i* *fod* yn brelennol ymarferwr o ddu-
 foldob crefyddol y mae Duw heddyw yn cynnyg ei
 ond pwy sydd yn addo *y foru?* y mae llawer o wyr
 eungc yr awr hon yn uffern, yrhai oedd yn bwriadu
 farhau yn eu henaint, ond *fei* torredd Angeu hwynt
 ymmaith yn eu hanedifeirwch, cyn iddynt *ddyfod* i'r
 awr yr oeddynt yn eiddarparu i edifarhau Pan hwyaf
 byddo dyn yn glaf. *anhawsaf* fydd *ei* iachau. Oblegid
 mae arfer o bechod, yn magu caledrwydd calon,
 13. 3, A'r rhwyftrau y rhai sydd yn dy luddias *di*
 awr hon i edifarhau, a fydd yn swy rhwyftr i ti *fel*
 ynnych at henaint.

Amr *synbwrol*, yn cymmeryd taith bell, ac rhyd
 add fudr, ni ddyru y pwn mwyaf a'r *y march* gwann-
 Ac a pha ryw fath a'r gydwybod y gelli *di* osod y
 mawr oedifeirwch a'r dy henaint dinerth blin-

dig? Lle'r wyt yr awrhon yn dy lawr gryfder, heb allu
ei godi, eithr yn hytrach yn barod i wegain tano ei
A'i argoel doethineb yw i'r hwn a fo yn myned i
fordwyo i daeth bell beryglus, aros i chwarae ac
gylu tra bae'r gwynt yn gwasanaethu, a'r mor yn
dawel, y llong yn hwylus, a'i llywýdd yn iach, a'r
morwýr yn gryfion: Ac yno gotod allan pân fae'n
gwyntoedd yn wrthwýnebus, a'r tywýdd yn dymhestl-
lwg, a'r môr yn rhuadwý, a'r llong yn fraenllýd, a'r
llywýdd yn glaf, a'r morwýdd yn ffeintiedig? Am
hynny o enaid pechadurus, dechreu droi at Dduw
trafyddo dy fywýd, dy iechýd, dy gryfder, aeth ieu-
engtyd yn parhau; cynnesbau y blynyddoedd, yn yr
rhai y dywedi nîd oes i mi ddim diddanwch ynddynt.
Preg. 12. 1. T cyntaf anedig a'r blaenffrwyth yr oedd
Dduw erioed ya ei gofyn yn ei wasanaeth, a'r rheini
iw haberthu iddo ef yn ddioed, Exod. 22. 29 Exod. 13.
2. Bellý y darfu i Abel gyfiawn aberthu iddo ef o'i
blaenffrwyth, a'i wýn breision: Gen. 4. 4. A rheswm da
yw, gael o'r Arglwydd gorau, ei wasanaethu yn gyntaf,
aca'r pethau gorau. Holl wesion Dduw gan hynny
ddylent gofio gwasanaethu eu creawdr yn nyddiau eu bi-
euengtid Preg. 12. 1. ac yn blygeiniol fel Abraham, Aber-
thu i Dduw eu heisaac ieuangc. Gen. 22. 3. fel ieuengtid
eu heinis. Ni chewch edrych yn fy wýneb i (ebr
fashaph wrth ei frodyr. Gen. 43. 3) oni ddggwch chi
eich brawd ieuangaf gyda chi. A pha fodd y cei di
edrych yn wýneb Jelu, os rhoddi di flynyddoedd dy
ieuengtid i'r cythraul, ac heb ddwýn iddo ef ddim ond
dy henaint ddall, gloff, grybachlýd. Cynnig hynny i'th
dywýsog (medd Malachi, Pen. 1, 8,) os ef ni dderbyn
y cyfryw iu wasanaethu, pa fodd y cynnwýs tywýsog y
tywýsogion y fâth un i fod yn wás iddo? O Mynach
Brenin Babel, (Dan. 1. 4,) gael gwyr ieuengc i'th
benrýd, a'r cyfryw a fae â nerth galluog ynddynt, i sefyll
yn ei llys: a gaisf Brênin nesoedd nèb i sefyll yn ei ly-
pedd, ond y clóff a'r dall, y cyfryw yr oedd enaid Daf-
ydd yn eu casbau? 2 Sam. 5. 8. wyt ti yn tybied pr-
rych di gwedi gwasanaethu Satan â'th brif flynyddoedd

Yngi di fodd Duw a dyddlau'r cŵn? Oh gothel
Dduw dy droi di heibio, at dy hên feistr drachein
el megis y darfu i ti holl ddyddiau dy fywŷd wne-
u'r *wafanaeth ef*; felly y gallo efe yn y diwedd dalu
dy gyflog. A'i amser cyfaddas ydyw hwnnw i gym-
yd mewn llaw ddifrifol orchwyl edifeirwch, (yr hwn
r gorcheftwaith mwyaŷ) i droi dy enaid pechadurus
Duw; pryd na elli a'th holl rym droi dy esgyrn
haeddig ar dy welŷ esmwyth? Os wŷt yn ei weled yn
eth anawdd i ti yr awr hon, ti a gei ei weled yn an-
awfach y pryd hynnŷ. O blegid fe gynnydda dy be-
hod di yn gryfach, a'th gryfder yn wannach, dy gyd-
bodaeth a bwŷla arnat, poen a'th pendafada: osn mar-
wolaeth a'th synna di, ymweliad dy gyfnefafiaid a'th
frdana di, fel oni byddi di ym mlaen llaw, a'th gon-
lau yn llawnion o ffydd, *ammyneid, a diddanwch*,
elli na myfyrrio dy hun, na gwrando geiriau o gyflur
eraill, na gweddio dy hun, nac uno ac eraill i we-
dio trosot, Fe allae mae'r parlŷs mŷd a'th gymmer di,
en'r fath syndod marwol fel na ellych di na chofio
Dduw, na meddwl am dy gyflwr dy hun, ac onid
yt ti yn haeddu yn dda i Dduw anghofio dy waredu
dy farwolaeth, yr hwn nid wŷt yn meddwl ei wafa-
ethu ef yn dy fywŷd? osn marwolaeth a bŷr i lawer
pryd hynnŷ leŷain, *Arglwydd, Arglwydd*; ond y
ae Crist yn tyftiolaethu, *nad adnebŷdd ef mo honŷnt*
yr eiddo ef. Mat. 7. 22. Ie llawer yr amser hynnŷ
leŷau, *trwŷ ddagrau a geisiant edifeirwch, ac etteŷnt*
drant moi gael. Heb 12. 17. Oblegid nid oes gan
nydd-did meddwl i edifarhau pan synno ei hun, ond
na synno Duw roi iddo ei rŷd. Ac os darfu i drugar-
ei dangos ei hun mor anymbilgar nad agorai hi ei
fŷth i ddeifŷfyddion mor dyner a morwŷnion, a
wŷthau mor dŷer a churo; Matth. 25. 11. 12. o
wŷdd ddyfod o honŷnt yr rhyhwŷr i guro. *Ta*
tybi di y goddef hi i ti fŷth lŷned iw phŷrth, a
then mor ffaidd aŷlan, na feddyliaŷt di erioed adael
bod, nes i bechod yn gyntaf dy adael di; ac ni
eriod a'th ddyrnau dy hunan a'r gyfŷr caŷlon
edifeirwch.

Oh mor gyfiawn y mae ei rhad bi yn gommedd
 pyrth y nef pan fydd di yn curo yn dy angenoetid
 hwn yn dy helathrwjdd ni oddest i Grist, pan
 yn curo, ddytodd i mewn i ddôr dy galon. Datc. 3.
 Na hydera a'r edifeirwch diweddar, nac a'r hir enid
 nid ar edifeirwch diweddar; o oerwýdd peth iw ofni
 fawr ydýw, rhag i'r edifeirwch hwnnw (yr hwn
 mae ofn yn ei beri) farw gyda'r dýn a fôn mawr.
 A'r rhagrithiwr yr hwn a dywýllodd eraill yn ei fyw
 a ddiehon ei dwýllo ei hun yn ei farwolaeth.
 Yw Duw yn derbyn ond aberthau ewýllysgar
 edifeirwch a rynga bodd iddo ef, y mae yn rhaid
 fod o'r ewýllys, ac nid o. antodd. Nid ar fywýdd
 o blegid y mae henaint yn cwýmpo a'r wartha
 wddf ieuengtid; ac fel nad oes dim siccerach na
 wolaeth, nid oes dim mor ansiccer a'r amser i farw
 ie yn fynych o amser pan fo addfedwch pechod
 prysuro, trwy greulonrhwydd yn pechu, y mae Duw
 yn ddisymmwrth yn torri ymmaith fucheddawyr
 ionus, naill a'i a'r cleddyf, anghymmedroldeb, glosbini
 neu'r cyfrýw glesyd gwrthwýnebus. Oni weli di mai
 ysprýd drwg fydd yn rhoi yn dy ben oedi dy edifeir
 onid elych i'th henaint; Pan yw esamplau be
 yddiol yn dangos i ti, nad oes un o fil a'r fydd yn by
 ar dy lwýbr di fyth yn ei chyrhaeddýd? Gáid i far
 aidd Ysprýd Duw dy gýnhysfu di, rhag ymroi
 honot mwýach i fwýta ac i yfed gyda'r meddawn, na
 i'th feistr ddaufon angau am danat yn y dýdd ni by
 yn meddwl am danó, ac mewn awr ni bych yn ei dd
 gwýl ac fellý yn ddisymmwrth dy dorri di ymmaith
 rhoddi i ti dy gyslog gyd a'r rhagrithwýr lle y mae gwýl
 fain a rhingcian dannedd, Mat 24. 48. 49. 50. 51. Eitho
 ceri di fywýl hir, ofna Ddaw, a bylled hir gennit am fym
 tragwýddol. Dih. 3. 1, 2. Y bywýd hwýaf pan ddél
 ddiben eithaf, nid ymddengys ei fod ond fel chwedl
 ddgmedpwýl. tARTH yn diflanu, cysgod yn cilio, breudd
 lliswyr yn ryfu ac yn blodeuo y borau a phrydan swm
 af ymmaith, ac agwýwa; neu fal gwennol gwehydd, yr
 wstb ei thoflu yma a thraw a ymddadlifa yn swan i dda

Gal. 9. 5 9 Jag. 4 14. Psal 109. 23. ac 76. 5. 1 Petr
4. Esay, 58. 12. Nid yw ond munyd (medd St Paul)
yn iydrydd dyn, gan hynny yr hwn er cael mwyni-
at pechod dros amser, a anturia golli tragwyddol bw-
s gogoniant 2 Cor. 4. 17.

Dymma saith brif rwystrau Dawioldeb, y rhai sydd
ald eu bwrwallan, fel y saith gythraul o Fair fagdalen
yn i ti fyth allu dysod yn wir ymarferwr Dawioldeb ;
neu gael dim diogel obaithi fynbau, naill a'i flafr oddi-
wrth Grift drwy rād, a'i cymdeithas gydag ef mewn
gogoniant.

¶ Clo cyngan.

Iddiweddu'r cwbl ; yn gymmaint a'th fod ti yn gwe-
led nad hwyt heb Grift, ond caethwas i bechod, aillt
angen, ac ymborth i bryfed, ath feddyliau yn ofer, a'th
weithredoedd yn difaith, a'th lawenydd yn brin yn ca-
el dechreuad, ath drueni byth heb adnabod tertsyn ; Pa-
wr doeth ac yn wysg ei ben i'r cyfryw uffernol boenau,
er cael o honaw ef wrth fym mewn pechod, ynnill iddo
ei hun dros amser emerodraeth *Augustus*, cyfoeth *Cre-
sus*, neu hyfrydwch *Salomon*, cyfrywysdra *Achitophel*,
neu ddainteithfwyd ac esmwithwisc *Dives* ? O ran beth
a dal i ddyn (*faly mae ein* Iachawdwr yn dywedyd)
ynnill yr holl fyd dros amser, a cholli ei enaid ei hun ya
uffern yn dragwydd.

A chan dy fod'r unagwedd yn gweled faint yw dy
ddedwyddwch ynghrist, ac mor ofer yw y rhwystrau
sydd yn cau rhyngot ti ac ef ; gochel (fel y mae'r Ap-
ostol yn cyngori) siommiant pechod Heb 3. 13, Ca-
nys y pechod hwnnw, yr hwn sydd yr awr hon yn rhy-
ngu bodd i'th natur llygredig, a sydd ryw ddydd yn el-
yn i'th enaid cyfluddiol, (ac yn y cyfamser) cyn y dir-
nedech a galeda dy galon ddiedifeiriol.

Ymte pechod fel Sarp ymddargos yn ddeg i'r
golwg, ond gochel y colyn sydd yn ôl, ffrwyth gwenwy
allod yr hwn, pes adwaenit, difyddit mor ofalus i flo-
rhag pechod ag rhag y sarp, Canys,

1. Pechod ni wnaeth erioed ddaioni i neb, a phaf o bechod a wnel dyn, mwy ffaidd y mae yn ei wneithur ei hun ger bren Duw, a mwy casaus ger bren dynion daionus.

2. Pechod a dynnodd ar dy uchaf di, yr holl writhnebion, Colledion, gwarthruddiau, a chlefyddau a'r ddigwyddodd i ti eriod, Tsfydion (medd Dafydd) Oblegid a chamweddau. ac o herwydd eu hanwiredau a gystuddu. Psal, 107. 17. Y mae Jeremi dan gwynfan yn gofyn achos, Pabam y cystuddir y dyn byw? a'r Yspryd glir yn ateb, dyn a gystuddir am ei bechod. Galarnad Jer. 3. 39. O hyn y mae'r Prophwyd yn llefain yn alar yn erbyn pechod, megis yn erbyn yr achos o'u hothrymderau, gwae mlyn awr bechu o honom. Galarnad Jer. 5. 16.

3. Oni edifarhei di yn fuan am dy bechodau, hwy a dynnant, arnat ti etto swy o ddialedd, gwrthwynebi colledion. cywilydd. a chospedig aerth nac a ddigwyddodd i ti hyd yn hyn. Darllain Levit, 26. 28. Ec. Deut 28. 15. Ec.

4. Ac yn ddiweddas oni thefli bechod ymmaith, (pa gyflawmer dy anwired) Duw a'th deist di ymmaith am bechod. Gen. 15. 16. Oblegit fel ymae ef yn gyfion, felly efe a all ladd a thafu i uffern holl bechaduriaid calw galed anedifeiriol, Os tydi gan hynny a fynni ochel ffurthau melldigedig pechod yn y bywyd hwn, a'r digofaint tragywyddol dyledus iddo yn y byd a ddaw, a'th sicrhau dy hun, nad wyt ti yn un o'r rhai a roddwyd heibio i fod yngolledig, yna gad i'm cyngor i [o bechadur truan] fod yn gymeradwgy gennit, Torr ymmaith dy bechodau i'rwy gyflawnder, a'th anwiredau wrth ddangos tragyredd i'r trueiniaid. Dan 4. 27. O bydded bellach ddiwygiad o'th amryfussedd. Ni ddywedodd Nathan ond un ddammeg, ac fe droed Dafydd 2 Sam, 12. 1, 2, 3, 4, 13. Ni phregethodd Jonas ond unwaith i niniveb, a'r holl ddinas a edifarhaodd, Jon 3. 5. Nid edrychodd Crist ond unwaith ar Bedr, ac efe a aeth allan ac a wylodd yn chwilio ddiw Luc, 22, 26. Ac yn awr gan dy fod ti yn ynyh ac yn gariadol yn cael dy ddeisyfu, nid gan brophwyd

prophwŷd, ond gan Crist Arglwydd y prophwŷdi; ie a
 Duw ei hun, drwŷ ei gennadon yn attolwg i tigyt-
 ag ef, 2 Cor. 5, 20 gad ymnaith dy odineb gyda
 Dafydd, edifarhâ am dy bechodau fel gwir Ninifit, a
 thra byddo Crist o'i drugaredd yn edrych arnat, gad
 ymnaith dy gyfeillion drygionus, ac *wŷla yn chwermwost*
 am dy feiau anwireddus:

Na fodlona mo honot dy hun a'r grefydd ffurfiol, yr
 hona luniodd gwŷr diadenedig iddynt eu hunain, yn
 lle duwioledeb ddiragrith, Canŷs mewn amltra opini-
 onau, y mae y rhan fwyaf agos wedi colli yr ymarfer
 o wir ffydd, Na thŷb fod yn Gristion digon da, o ble-
 git dy fod di yn gwneuthyd fel y mae y rhan fwyf, ac
 o ran nad wyt yn gynddrwg a'r gwaethaf, Nid oes dŷn
 yn y bŷd mor ddrygionus a bod ei ymarweddian yn tu-
 eddu at bob mâth ar feiau, O herwŷdd y mae anghy-
 sondeb [Antipathi] rhwng rhai beiau a'u gilydd, Ond
 cofia beth y mae Crist yn ei ddywedyd, *Oddiithr i'ch*
ysfawnder fod yn helzetbach na chysfawnder yr scrifenydd-
ion a'r Pharaŷæid, nid ewch sbwi i mewn, mewn un
modd i deyrnas nefoedd. Math 5, 20. Ystyria ynot dy
 hun belled wŷt ti o'ly Pharŷæail *mewn ymprŷdio gwe-*
ddio, mynych dramwŷ i'r Eglwŷs, a rhoddi elusenau,
 Meddwl ynot dy hun pa nifer *O Baganiaid*, y rhai nid
 adwaenent fedŷddd, etto mewn rhinweddau gwŷbod-
 awl, a gonestrwŷdd buchedd, oeddŷnt yn rhagorillawer
 arnat ti, pa le wrth hynny y mae bywŷd Crist dy feist, ?
 a pha cyn belled wŷt ti oddiwrth fod yn wir Gristion ?
 Os wŷt ti yn ewŷllysgar yn ymroi i fyw mewn un mâth
 ar bechod anafus, nid elli di gael enaid adgenedledig,
 er i'r ddiwŷgio dy fuchedd mal Herod oddiwrth lawer
 o feiau eraill Mar. 6; 10. Ymae'n rhaid i'r gwir griff-
 ion gymmerŷd gofal i rodio mewn uniondeb calon, yn
 ol holl orchymynnion Duw, yn gyŷtal yn y naill a'r llall
 O blegit medd St. Fago, *yr hwn a ballo mewn un prync*
gyfraith (yn ewŷllysgar) ŷŷld euog o'r cwbl Jac. 2, 10.
 Ac y mae pedr yn erchi i ni rododi beibio (nid peth ond)
 allid, cynfigen, twyll, a rhagrith, &c. 1 Pet. 2. 1 Un
 peched

pechod sydd ddigon er peri eu id yn golledig heb
ifeirwch; Na freuddwydia am fyned i'r nef rhyd ffordd
agofach neu hawlach na'r hon a lualodd Duw i ni yn
Air. Nid ydyw'r ffordd i'r ne oedd yn hawdd a chyffwrdd
din, ond cul a chylyng, Mat. 7. 14 *ie* cyn gyfynged
y mae Crist yn tyftiolaethu fod yn anhawdd i ddyn
goludog fyned i deyrnas nefoedd Math 19. 23 A'r rheini
sydd yn myned i mewn nid ydynt ond ychydig, na eill
yr ychydig rai hynny mor myned i mewn o'r trwy
ymdechru, a bod rhai o'r rheini a ymdrechant he
allu myned i mewn Luc 13. 24 Hyn a wyddu ho
Santiau Duw (tra fuont fyw yma) yn dda. Pryd
oeddynt drwy aml ymptydiau, difrifol weddiau, mo
fynych yn gwrando y gair, a derbyn y Sacramenta
a thrwy y cyfryw amltra o ddagrau heilddion yn greff
ddol ersyn a'r ddwyllaw Duw, er mwyn Crist, am ga
en derbyn iw Deyrnas.

Oni choeli di hyn o wirionedd, yr wyf fi yn hysp
i'r mae'r diafol yr hwn sydd yn peri i ti yr awrhon ga
lio fod yn hawdd it fyned i'r ne a ddywaid it yn ol h
ei fod yn waith anhawf yn y byd. Os wyt ti gan h
ny yn chwennych ynnill sicrwydd diogel o iechydd
aeth i'th enaid, ac i fyned y ffordd union i'r nefoc
cais yn ebrwydd mal morwyn ddoeth olew Duwiol
yn lafern dy ymarweddiad, fel y gellych fod mewn p
odrwydd gwasdadol i gyfarfod y priodfab, pa un by
aga del a'i trwy farwolaeth a'i trwy Farn, Math.
1. Yr hyn fel y gellych yn haws ei wneuthur, Bydd
hyn yma i ti yn ymarfer beunyddiol.

**Y modd y mae i wr neillduol ddechrau
borau mewn Duwioldeb,**

CYn gynted ac y deffroech y borau cadw ddor
galon yn gauad, na chaffo seddylfryd bydol fyned
o'i mewn nes dyfod o Dduw i'w mewn yn gyntaf, a g
iddo ef o fagen pawb eraill gael y lle cyntaf ynd
felly pob meddylliau drygionus, naill a'i ni feidd
fynd i mewn, neu fe ellir yn haws eu cadw hwy

allan : ac se fydd y galon a-mwŷ o flas sancteiddrwydd
 y Dduwioledeb arni yr holl ddiwrnod a'r di hynny Eithr
 ni bydd dy galon a'r dy ddeffrôad cyntaf, gwedi ei
 llenwi a rhyw ffyriadau am Dduw, a'i air, a chwedi
 ei thaelu fel y lusern. *Tn y Babell forau a bwŷr, ag alev*
olewydd Gair Duw : Exod. 27, 20. 21. a chwedi ei
 phereiddio ac arogldarib gweddi : Fe gais Satan ei
 llenwiâ gofalon bydol, ac a deisyfiadau cŵawdol, hŷ-
 donid ei bi yn anghymmŷs i wasanaeth Duw, yr holl
 ddwthwn hwnnw, heb anfon allan ddim ond drygsawr
 geiriau llygredig celwŷddog, a llŵon cablaidd am-
 bŷllig,

Dechrau gan hynny waith pob dŷdd â gair Duw
 a gweddi, ac âbertha i Dduw ar allor calon ddry-
 lledig ruddfan dy Tŷpryd, Rbŷ. *A lloiau dy wesusau,*
Hose 13. 2 Yn offrm boreuol, a blaenffŷth y di-
 wrnod, a chŷn gynted ac y deffroch dywed wrtho ei
 fel hŷn.

Deilltuol ymddiddanïad byrr pan ddeffro
dyn gyntaf y borau.

Y enaid fydd yn disgwyl am danat ti (O Arglwydd)
yn fwy nac y mae y gwilwŷr am y borau : Duw gan
hŷn trugarha wrthib a thŷwŷnned dy wŷneb arnaf, de
llta y borau hwn a'ib drugaredd, fel y gorfoleddwŷs,
y llawenychwŷs dros fy holl ddyddiau, Pŷal 130 6.
Pŷal 67 ac 90. 14,

Myfyrdod Boreuol.

O no myfyria neu feddwl.

Ei y gall yr Holl Alluog Dduw (yn yr adeyfodiad)
 gôdi dy gorph di allan o'r bedd o hŷn marwolæth,
 a hawsed ac y gallod ef y borau hwn, dy ddeffroi
 yn dy welŷ allan o'th hŷn naturiaeth. A'r wawriad
 hwn ddŷdd o adeyfodiad y *dem Crist i'm ogoneddu*
ei Saint, a phob un o gyrph y miloedd o'i Saint
 edi eu gwneuthur unagwedd a'i gorph gogoneddus ef
 oleuo mor eglur a'r haul. *Mat 13, 43. Luc. 9 31.*

Phil. 3. 21. A'r holl Angelion unffunŷd, yn llewynu yn eu gogoniaint; a chorff Crist yn rhagori arny oll mewn discleirdeb a gogoniaint: a'r Duwdod uwch ei law ynteu. Os gwna tywyniad un Haul i'r bonafod mor ogoneddus; Pa fâth forau disclaer gogoneddus a fydd hwnnw, yn yr hwn y bydd mil miliwn gorff goleuach o lawer na'r haul yn ymddangos, a yn canlyn Crist, megis cymdeithion gogoneddus i ddyfod i gadaw y Sefsiwn gyffredinol o gyfiawnder, ac i farnu Angelion drwg a dynion anuwiol? Oh na ddwylw, difyrrwch darlodedig, neu wag ogoniaint y dwnnon hwn, beri i ti golli dy gyfran, a'th wobro hytrydwch a gogoniaint tragwŷddol y dŷdd hwnnw, yr hwn yn briodol a elwir *adcyfodiad y cyfiawn*. Luc 14. 14. Aet 17. 31. Y mae gan anifeiliaid lygaid i weled cyffredinol lewyrch y dŷdd, eithrymgais drdy orana llygaid dy ffydd i ragweled goleuni gogoneddus y dwnnod yma.

2. Ni wŷddost ti mor agos attat ti yr ydoedd y spryd drwg (yr hwn ddŷdd a nos mal llew rhuddwŷdd yn rhodio oddiamgylch, dan geisio dy ddifetha di. Pet. 5. 8.) Tra roeddit yn cyscu, ac na ellit ti modwaredu dy hun. Ac na wŷddost ti, pa ryw niwaidd wnaethu i ti, oni bae i Dduw (yr hwn ni chŷscu ac ni hŷnu) dy amgylchu di a'th eiddaw, a'th ymddiffyn a'i Angelion sanctaidd bendigedig. Psal. 121. 4. Psal. 34. 7.

3. Pan glywŷch di y ceiliog yn canu: cofia Bedd i wneuthur a'r ei ôl, galw ith gof geiliaglais soniarus y ruddorn diweddas, yr hwn a'th ddeffry di oddiwrth y meirw. Ac ystyria ymhâ gyflwr y byddit ti pe udcaneu ef y awthon, ac ymrô i fod yn gyfryw, ac y mynrit dy fod y pryd hwnnw, rhag yn y dŷdd hwnnw, i ti ddymuno na buafit erioed yn gweled y dŷdd hwn; a mellidithlo dŷdd dy enedigaeth naturiol, eisiau hod wedi dy eni o newŷdd trwy râd ysprydol. Pan gano'r ceiliog y mae'r lleidr yn anobeithio am ei speilfa, ac yn gadael ymmaith ei amcana'i fwriad y noson honno: felly

Felly y cythraul sy'n peidio a cheisio gwall ym mhellach, gan glywo ef yr enaid bucheddol yn deffro ei hun a boreuol weddi

4 Cofia fod yr Hollalluog Dduw ynghylch dy wely eu gweled dy orweddiad i lawr, a'th cyfodiad i fynu: yn deall dy feddyliau, ac yn gydnabyddus a'th boll ffridd. Psal. 139. 2. 3. Cofia yr unffunud fod ei Angelion sanctaidd, y rhai a wiliodd trosot, ac a'th amddiffynnodd trwy'r nos, yn gweled hefyd y môd y deffroaist, ac y codaist. Gwaa bob peth gan hynnŷ megis yngwŷdd yrnadwŷ Dduw, ac yngolwg ei Angelion sanctaidd. Gen. 32. 1. 2. Psalm 91. 5. 11.

5. Tra fŷch yn gwisco dillad am danat, cofia mai yn orchgudd cywilŷdd y rhoddwŷd hwŷnt a'r y cyntaf, a'n hwŷ yn ffrwŷth pechod, a'u bod wedi eu gwneuthŷd o arwiscoedd crwŷn, ac amhuredd anifeiliaid, melirwon. Am hynnŷ pa un bynnag a ystyriech, ai'r deffrodd ai'r ordeinhad cyntaf: y mae i ti felly achos fecthan i falchio o honŷnt: ac achos fawr i fod on offyngedig wrth eu gweled a'u gwisco, gan weled nad yw'r gwiscoedd gwerthfawroccaf, ond llen wŷchi i oruwchguddio y cywilŷdd budraf. Myfyria yn hytrach mai felly mae dy wisg yn gwasanaethu i guddio dy gywilŷdd, ac i gadw dy gorph rhag anwŷd. Felly y dylit ti fod mor ofalus i guddio dy enaid a'r wisg briodas honno, sef, cyfiawnder Crist: yr hwn (o ran bod ein ffydd i'w dderbŷn) a elwyr cyfiawnder y Saint. Rhuf. 13. 14. Datc. 19. 18. Rhag tra fôm ni wedi ein trwsiadu yn wŷchion yngolwg dynion, ein bod yn noeth (a'n holl anharddwch i'w weled) yngolwg Duw, Eithr gallael o honom ein cuddio ein hunain â chyfiawnder Duw [megis a mantell] oddiwrth warth tragwŷddol: ac achlesu ein heneidiau odd wrth yr oerni tanbaid, yr hwn a hair wylofaen a rhingcian dannedd. Matth. 23. Ystyria gyda hynny pa fâth bobl tendigedig a gwyddu ein cenedlaeth ni. pe bae bôb gwisg o fidan yn addi o enaid sancteiddiedig. Ac etto se dybiai ddŷn, ac oddiwrth y rhai, y cyfranodd Duw fwyaf o'i ddonau oddi allan iddynt, y deileu ef gael mwŷaf diolch oddi-

fewn. Eithr os prifia yn amgen fe brifia eu taledigaeth yn *drymmach yn nydd eu cyfrif* Luc 12. 48.

Ystyria fel y mae trugaredd Dduw yn *adnewyddu i ti bôb borau*, gan roddi i ti megis bywŷd newydd i ac yn peri i'r haul (yn ôl ei yrfa ddibaid) gôdi darcheta i roi i ti olenni na âd gan hynnŷ iw oleuni gogoneddus dywŷnnau'n ofer; eithr achub y blaen yn hytrach ar gyfodiad yr haul (cyn synyched ac ei gellych) i dalu diolch i Dduw; gan ymoftwng i lawr ar dal dy liniau wrth erchwŷn dy welŷ, cyfarch ef ar dorriad y dŷdd a rhyw foreuol ddefosiwn, neu erfynniad neillduol; yn cynnwŷs cyffes oftyngedig am dy bechodau, maddennant am dy gamweddau, a diolch am ei holl ddonniau, a deisyf ei rasuol ymddiffyn i'w Eglwys, ac i ti dy hun, ac i bob peth perthynasol i ti.

Addysc ferra, o'r modd y mae darllain yr
llythyrau sanctaidd, unwaith bob
blwyddyn trostynt, yn hawdd, yn fuddiol,
ac yn barchedig.

O Nd megis ac y mae ffydd yn enaid, fellŷ darllain a myfio ydynt dad a man gwueddi.

Am hynnŷ cyn i ti weddio y borau, yn gyntaf darllain bennod yngair Duw, yno myfyria dros amser wrthit dy hun pa-bethau godidog a fedri di eu cofio o honaw.

Yn gyntaf: pa gyngor ac addysc at weithredoedd da, neu fuchedd sanctaidd.

Yn ail; pa fygythiau o farnedigaeth yn erbyn y fâth a'r fâth ar bechod, a pha rŷw esamplofnadwŷ o gôsp a dialedd Duw ar y fâth a'r fâth bechaduraid.

Yn drydydd, pa fendithion a addawodd Duw i *amgynheda, diwgeirdeb, Trugaredd, elusen, zêl neu ddyfal serch yn ei wasanaethu, cariad perffaith, ffydd, a gobanz yn Nuw*, a'r cyfryw rinweddau Cristionogawl.

Yn bedwerydd, pa sawl ymwared grasuol a weithredoedd Duw; pa fâth fendithiau hynodol a dywalltodd

af, ar yr rhai a tuont weision cywir a gwrelog iddo.
Yn bumed, cymmer y pethau hyn at dy galon dy
hun, ac na ddarllain mor pennodau hynny, megis
istoriau ofer, eithr megis cynnifer o Lythrau, neu
Epistblau gwedi eu hanfon i lawr oddiwrth Dduw o'r
nesoedd attat. *Canys, pa bethau bynnag a scrifenwyd*
o'r blaen, er addysc i ni yr scrifenwyd hwynt, Rhuf. 15.
4.

Yn chweched, darllain hwŷ gan hynny trwŷ'r fâth
barch fel pe bae Dduw ei hun yn sefyll yn dy ymmŷl,
ac yn llafaru y geiriau hyn wrthit, i'th annog di i'r
cyfryw rinweddau, ac i droi dy feddwl oddiwrth y
cyfryw ddrygioni: gan dy sicrhau dy hun os cair y
fâth bechodau (a'r rhai yr ydwŷt yn darllain am
danynt yna) ynot ti heb edifeirwch, y daw y cyfryw
ddialedd arnat; eithr os arferi di a'r cyfryw Dduwiol-
deb, a gweithredoedd bucheddol, y cyfryw fendichion
addig, wŷdda i ti a'th eiddaw.

I fod yn fyrr, casgl y cwbl a ddarllennŷch di yn yr
Scrythur Sanctaidd, a dyro hwŷ at y ddwŷ golofn
arbennig yma, sef naill a'i i grysbau dy flydd, a'i i
chwanegu dy edifeirwch: *Canys megis yr oedd sustine*
& Abstino, cyd-ddwg ac ymmattal, yn grynoded o fywŷd
Philosophydd da: fellŷ crede & resipisce, cred ac edifarha,
ydwŷ'r cwbl o broffers gwir Gristion.

Un bennod addarllenner fel hyn trwŷ ddealldwriaeth
ac a fyfyrer arno dan gymmerŷd attat dy hun, a bortha
ac a gyffura dy enaid, yn well na phump a ddarllennir
ac a redir droŷtynt heb ddal sulw ar yr ergyd na'r
grawŷr, ac heb gymmeryl ystyriaeth o honaw tuaca-
tat dy hun. Os darllenni di dri phennod bob dydd
yn y môdd hyn; sef, un y borau, yr all brydnawn, a'r
drydydd y nôs, (a darllain rhai o'r Psalmau yn lle llieth,
cynifer ac a ofodwŷd yn llyfr gweddi gyffredinol yr
Eglwŷs iw ddarllain a'r foreuol neu brydnawnol weddi)
di darllenni yr holl scrithur *canonical* yn y flwyddyn,
oddeithr chwe phennod, yr *hyn* a *elli* eu ychwanegu
i ddisc y *dŷld* olaf o'r flwyddyn. Darllen y Bibl mewn
trefn

treſu a'th hyffordda di i ddeall yn well yr hifſori, a meddwl yr ſcrythur ſanſtaidd. Am yr Apocrypha, yr hyn a ſcriſennwyd trwy Yſpryd dyn di a eili eu darllen wrth dy feddwl, a chredu iddynt cyn belled ac y maent hwy yn cyttuno a'r ſcrythur gaononical, yr hon a ſcriſennwyd trwy walth yr Yſpryd glân.

Ond odid tydi a ddywedi na 2d dy negeſau, i ti gymmaint amſer a gallael o honot ddarllen pennod bob borau, &c,

O ddyn, cofia nad yw'r bywyd hwn ond byrr, ac nad yw dy holl drafferthion yma ond er mwyn y bywyd byrr hwn, eithr iechydwrïaeth neu ddamnedigaeth ffriddragwſyddol. Cyſod yn foreuach o hynny bob borau; Siomma dygnawd ſwrth o gymmaint a kynnſogyscu, ond na thwylla mo'th enaid am ei ymborth, na Duw amſer wafanaeth. Gwafanaetha yr Holl Alluog yn union trſych yn cael iechyd ac amſer.

Gwedi i ti (mal hyn) ddarllaindy bennod, a hodym barod i weddio, cofia fôd Duw yn Dduw ſanſteiddrwydd, o'r hyn y mae yn eithrhybuddio ni cyn ſynyched, gan adrodd, *byldwch chwi yn ſanſtaidd fel yr wyf finnau yn ſanſtaidd*, Exod 26. 36. Lev 19 2. 1. Pet. 2. 5. A phanddinſtriodd ef Nadab ac Abihu a thân diſymmwth, am aberthu poeth offrw m â thân dieithr. Levit. 10 2. 30. (megis y rhai yn y dyddiau hyn ſyn aberthu gweddïau o galonnau llawn o dân, llid, a thrachwant) ni roddoſt yr Arglwydd un rheswm arall am ei farnedigaeth ond hyn: *mi a ſanſteiddir yn y rhai a neſant atiaf*. Mal pe buafai ef yn dywedyd, oni allaf figael fy ſanſteiddio ynlddnt hwy, y rhai ydynt weifion i mi, drwy iddynt ſyngwafanaethu a ſanſteiddrwydd perthynafol; mi ſynnaſ fy ſanſteiddio arnynt hwy gan eu diſa hwynt a'm bſarnedigaeth gſiawn, yr hyn y mae eu hanwiredo hwy yn ei haeddu. Ni all Duw gan hyony aros aſſendid, neu anharddwch ewyllyſcar, yn y rhai a'i gwafanaetho ef: yn gymmaint ac y gorchymynnodd ef i'r Iſraeliaid, pan fyddent yn y maes yn erbyn eu gelynyion, gloddio â rhawffon i guddio yr ben a ddarſtbraiddiwrthyn; ei reſwm ydyw, *O herwydd bod yr Arglwydd*

dy Dduw yn rhodio ym mhlith dy wersyllau, i'th
naddu, ac i roddi dy elynion o'th flaen di; am hynny
bydded dy wersyllau yn sanctaidd; fel na welo ynor ti
llim byyntni, a throï oddwrthit. Deut, 23. 13. 14.

Osmyn ef i wŷr fod mor sanctaidd yn amser rhyfel yn
y maes; pa faint mwy o sancteiddrwydd, y mae ef yn
eiddigwyl a'r ein dwylaw ni yn amser heddwch yn ein
tai? Am hynny medd Zophar yn Job, Pen. 11. 13. 14.
Oidodi a barotoi dy galon ac a estynni dy ddwylaw at yr
Arglwydd i weddio, os oes ddrygioni yn dy lam, bwrw ef
ymmaith ymmhell, ac na ddioddes i anwireded drigo yn
dy luestai. Canys fel y mae Esay yn dywedyd, Pen, 1.
15. O bydd dim aflendid yn ein dwylaw ni (hynny yw,
un mât ar bechod, am yr hwn nid ydym yn edifeiriol)
a ini eslyn ein dwylaw atto ef, a gwneutkur llawer o
weddiau, fe guddia'r Arglwydd ei lygaid oddiwrthym,
a ni vurendy mo'n eisygniau. Am hynny cyn i ti weddio,
gad i Dduw weled dy galon yn gyfluddiedig am dy
bechod, a'th feddwl gwedi ymroi yn ollaw trwy gy-
northwyad ei rad ef) i wellhau dy fuchedd. Ac yno
gwedi ymolchi a thaclu dy gorph â gwisc fel y gweddai
i'th alwedigaeth, ac i ddelfw Dduw, yr hon a ddygi,
aeddôr dy statell, discyn a'r dal dy ddeulin wrth erch-
wyn dy wely, neu ryw fan gyfleus arall; ac mewn
modd parchedig derchafa dy galon ynghyd a'th ddwy-
law, a'th lygaid, fel yngwydd Duw, yr hwn sydd yn
gweled meddyltryd yr enaid o'i fewn. Offrymma
Dduw oddiar allor calon ddrylliedig, dy weddi yn
aberth boreuol, trwy gyfryngdod Crist, yn y geiriau
byn, neu'r cyffelyb.

Gweddi y borau.

Hollalluog a gogoneddus Dduw, cyflawn dd-
ymgyffred Allu, a Mawrhydi, gogonaint yr hwn
ddichon nef a nefoedd ei gynnydd, Edrych i lawr o'r
nefoedd arnaf fidy wasanheilwng, yr hwn wŷf yma yn
ymddarostwng fy hun, wrth droedfaing gorfeddfa-
nydd, ac edrych arnaf [o D. d] trwy derlyngdod a
H 4 chysfryngdod

chysfyngdod Jesu Grist dy anwyl Fab, yn yr brod yn unig i'rb sodlonir, O blegit o honot fy hŷn, nid wyf deilwng i sefyll ger dy fron, neu i lefarn am gwefusau aflan wrth y fâth Dduw sanctaidd ac ydwyf ti. Canys ti a wyddost, mai mevin anwiredi i'm llunimyd, ac mewn pechod y beichingodd fy mam arnaf. A dartodi mi ollawf fyw mewn anwired : fal y torrais dy holl orchymynion sanctaidd, trwŷ ddeisyfiadau pechadurus, meddyliau aflan, geiriau drygionus, a gweithredoedd diffaeth, gan adael heb wneuthur lawer o weithredon Duwioldeb, yr hŷn yr wyt yn ei erchi i'rb wasanaethu, a gwneuthur llawer o'r drygioni, yr hŷn a waharddaist tan bonn cospedigaeth dy ddigofaint di.

[*Tma y gelli d' gysfaddes dy ddirgel bechodau wrth Ddum, y rhai sydd drymmaf ar dy gydwybod : a dangos y lle a'r amser a'r sut a'r modd y trofedaist, : i Bren. 8. 27, Dan. 9, 28, Pla 51. 5, gan ddymedyd*

Onid yn enwedig yr ydws fi yma yn cyfessu o ddysnder calon wrthi,] &c.

Ac am y pechodau hynny, (O Arglwydd) yr wyf yn sefyll yma yn euôg o'rh felldith, a holl drueni y hwyd hwn, a thragwyddol gospedigaeth yn nhau niferu yn ôl y bywid gresynus hwn, osty di a deli i mi yn ôl fy haeddedigaethau. Ie Arglwydd yr wyf yn cysfaddes mae dy drugaredd sydd yn parhau yn dragwydd, a'rb tosturiaethau byth ni phallant ; hynny yw'r achos nas darfu am danaf er ys dyd liau Eithr gyda thi (O Arglwydd) y mae drugaredd, ac amlder o ymwared. Gan hynny ym amlder dy drugaredd, a'm cyfan ymddiried yn haeddedigaethau Crist, yr wyf yn deisyf ar dy dduwfol Fawrhydi, nad elych i'r farna'th mäs, ac na chraffa a'r sy anwired : canys os gwnei ni chysfawnheir neb yw yn dy llwg di. Eithr bydd drugarog wrthi, a golch ymmaith holl fryntni fymhechod a haeddedigaethau y gwerthfawrocaf maed, yr hwn a dywalltodd Jesu Grist drosof. A chan weled iddo ef oddef pwys y felldith, yr hon oedd dyledus i'm pechodau i ; O Arglwydd gwareddi oddiwrth y mhechodau, ac oddiwrth yr holl farnedigaethau ydd goruwch fy mhen yn ddyledus i miam danynt :

phellbâ hwyf o'rth olwg, cyn belled ac yw y dwyfrain oddi-
 wrth y gorllewin, cladda hwynt ym medd Crist: fel na
 trwythont fyth i gyfodi yn f'erbyn i'm cywilyddio yn y
 byd hwn, nac i'm heuog-farnu yn y *byd sydd ar ddyfod*.
 Ac nid wyf yn attolygu it yn unig (*O Arglwydd*)
 olchi ymmaith fym mhechodau a gwaed dy oen di-
 ftycheulyd, eithr glanhau fy nghalon hefyd oddiwrth
 bydrni fy llygredigaeth anianol, Galarn. 3. 22. Psa.
 130. 4. Psa. 143. 2. Eze. 3. 6. 25. 1. Joa. 1. 9. Psa. 103.
 12. Fel y clywys dy Yspryd ar gynnŷdd yn *lladd* pech-
 ad yno yn ei allua'i weithrediad. Fel y gallwys a
 hwyf rhydd did meddw, ac ewyllys ufudd, dy wasana-
 ethu di y tragwyddol Dduw, mewn sancteiddrwydd a
*hysbysu*nder y *dydd bedd*u. Dyro i mi räs mal trwy
 gynhyrriad, a chyfarwyddyd dy sanctaidd Yspryd hwn-
 aw y parhawys i fod yn wasanaethwr *ffyddlon*, a di-
 suant i ti byd *ddirwedd* fy enioes, Mal pan ddibenno y
 bywyd marwol hwn, y gallwys fod yn gyfrannog o
 enfarwoldeb, a dedwyddwch tragwyddol yn dy deyrnas
 efol. Yn y cyfamier o Arglwydd, tra byddo yn rhyn-
 arodd i'th radlawn ewyllys, fod o honof fi yn aros i
 treilio, ac i ddi'eannu y cyfrif *buchan* fydd yn ol o'm
 nyddiau yr hyn a ordeinaist i'm i tyw yn y dyffryn *hwn*
drueni, dysc i mi felly gyfrif fy nyddiau, fel y digwys fy
 nghalon i *ddoethineb*. Ac fel y chwanegoch di ddyddiau
 fy enioes, felly o Arglwydd daionus chwanega edi-
 eirwch a gwellhad at fy nyddiau, i fod, megis yr
 hwyf mewn blynyddoedd, yn cynyddu mewn gras a
 saf gyda thi, a chydâ'th *holl* hobl. Ac er mwyn hyn
 cynyscaedda fi a'r *holl* râdau a wyddost eu bod yn
 diffygiol yno, ac yn angenrheidiol i mi, a phâr
 cynydd ar yr *holl* ddoniau da, a drefnaist i mi yn
 irod, fel y gallwys â mwy nerth ddilyn y cyfryw
 bywyd duwiol ac ymarweddiad bucheddol, ac y byddo
 ynew di yn cael ei ogoneddu, eraill yn cymeryd
 thrawiaeth dda oddiwrthif, am henaid yn cael ei ym-
 orthi yn llawen a thynghneddys cydwysbod, ac yn llawn-
 borthofoledd yr Yspryd glân. Ac yma (*O Arglwydd*)
 a fy rhwymedig ddiêd, y talaf it ddiolch o eigion
 calon

calon oftyngedig, am yr *holl* fendithiau, y rhal
 ddaioni a dywellai i arnaf; yn *enwedig*, am ddarfod
 o'th *gariad baelionus*, yn ôl dy, *ragluniarth dragwydd*
fy ethol i cyn seiliad y bŷd, fel, y byddwn yn sanctaidd
ynghrist fesu; Luc. 1. 74. 75. Mat. 24. 13. Psal. 90. 12.
 Am ddartod iti syngfreu ar dy *lŷn* dy hunain, a dechreu
 edfrydu yno, yr *hŷn* a gollwyd yn fy hynafiad cyntaf
 am ddarfod i ti tyngalw trwy waith dy *Yspryd*
 hregethiad yr *Esfengyl* a derbyniad y *Sacramentau*,
 wŷbodaeth dy rās cadwedigol, ac i ufudd-dod dy *enw*
ys bendigedig; Am ddarfod i ti fym mhrynu am gwa
 redu o boenau uffern a chaethiwed Satan, a gwerth
 lawrocaf waed dy unig anedig Fab; am ddartod i
 trwy *ffydd ynghrist* syngnyfiawnhau i, yr hwn o herwi
 natur ydwŷf *blentyn y digofaint*; am ddarfod iti fy *sanct*
eiddio i mewn mesur da, â'th Yspryd glân, a rhoddi
mi gyhŷd o amser i editarhau, a hefyd moddion
edifeirwch. Yr ydwŷf yn *diolch* i ti *hefyd* *Arglwydd*
daionus, am fy mywŷd fy *iechŷd*, synghytoeth, fy *yn*
borth, syngwile, fy *nhangnheddyf*, fy *hawddfyd*, a
helaethrwŷdd; ac am ddarfod i ti fy ymddiffyn y no
 hon, oddiwrth *oll niweidiau* a pheryglon y corph a
 enaid, am cadw yn ddiangol hŷd ddechreu y *dŷd*
beddŷw. Ac *fel y darfu i ti ddeffroi* synghorph o gŵi
felly attolwg deffro fy enaid o bechod a diotalwch
enawdol; Ac *fel y perais i olenni y dŷdd lewyrchu*
fy llygaid corphorol; *felly* O *Arglwydd daionus*, pŷ
 oleuni dyair *â'th Yspryd sanctaidd ddiscleirio yn syng*
balon, Dyro i mi rās i *rodio megis un o blant y goleuni*
 mewn *oll oftyngeiddrwŷdd y dŷdd hwn ger bron dy*
wŷneb, fel y gallwŷf ymegnio i gadw ffydd â chydwybodaeth
lân yn wastod tuacattati a dynion, yn fy *holl feddyliau*
 geiriau a gweithredoedd, Bendithia *felly* *Arglwydd*
 graflawn fy *holl syfyriadau am gorchwylion*, y rhal a
 gymmerwŷf yn llaw y dŷdd heddyw, *mal eu byddon*
 yn tueddu at dy ogoniant di, daioni eraill, ac at ddidd
 anwech fy enaid am cydwŷbod fy hŷn. yn y dŷdd
 bysaf yn rhoi y cyfrif diweddasger dy fron di am danyf
 Luc

16. 8. Phil. 2. 15, 2. Cor. 2. 5, 10; Oh fy Nuw,
 dy wās na wnelwyt ddim drwg i nēby dŷdd hwn :
 rhyglydded bodd i'th ewyllys bendigedig, na allō'r
 thraul, nac un o'i angelion melldigedig, nam gelynion
 diog wneuthur i mi orthrech ddrwg neu niwaid.
 i'th bod o lygaid dy ragluniaeth i wilio drosos am
 laioni, ac nid am ddrwg: A gorchymyn i'th An-
 gelion sanctaidd gastellu o'm hamgylch, i'm hymddiffyn
 i'n cadw i yn fy mynediad allan am dyfodiad i mewn,
 yr addewait eu caent wneuthur o amgylch yr rhai
 olhent dy enw. Canys i'th law di o Dād y gorb-
 mynas fy enaid, fy ngorchmystion, a chwbloll a'r a feddas i
 eu cadw, eu hymddiffyn a'u coleddu gennit; gan
 dyn hyssus na ddichon dim niwaid-ddrwg ddigwŷddo
 r peth a gymmerych di yn dy gadwraeth. Ac os di-
 wŷdda i mi un amser y dŷdd hwn trwy wendid dy
 nghofio di, etto yr wŷf yn attolwg i't (O fy Nuw)
 dy drugaredd syngbafio i Ac nid wŷf (rasol Dād) yn
 nig yā gweddio drosos fy lŷn, eithr yn deilys arnat
 dyn drugarog wrth dy holl Eglwys, a'th hobl etho-
 dig, ple bynnag y maent yn walcaredig, yn byw ar
 ŷneby ddaiar, Cadw hwynt rhag llied, digofaint, a
 threulondeb v cythraul, y b d ar Anghrist. Dyro i'th
 Esgyl awdd-deb rhydd, a gorfoleddus trwy'r byd,
 i'r mwyr troiad y rhai a berthynant, i'th deyrnas, a'th
 theoledigaeth.

Bendithia yr Eglwysydd a'r teyrnasfoedd (lle yr
 dym ni yn byw) a thangnedlys cyfiawnder, a chrefydd
 da. Ymddiffyn Fawrhydi y Frenhines rhag ei holl
 elynion, a channiadhâ iddi hir hoedl mewn iechyd, a
 dedwŷddwch i lywodraethu arnom. Bendithia y Dy-
 wŷfoges Sophia a'r holl dwŷfogol hepil; Chwanega
 iddynt ddonniau ardderchawg, a rhadau Ysrydol fel
 eu byddont gymhesur i'r lleoedd a drefnaist iddynt.
 Zac. 3. 2 Psal. 91. 11. Nehem. 13. 31, Hyfforddia holl
 Arglwŷddi 'r cyngor, Escobion, gweinidogion yr
 Eglwys, a lwyddogion i lywodraethu'r hobl mewn
 ŷwir ffydd, tangnbeddys, cyfiawnder, ac ufudd-dod. Bydd
 drugarog

drugarog wrth yr holl frodyr y rhai a'th ofnane
 alwo ar dy enw. A chyffura gynifer o honynt ag
 yn glâf, neu yn addig yn northwy mewn corph neu fedd
 bydd gariadus yn enwedig, wrth yr holl rai sy'n go
 adfyd a chyftudd' er mwyn tyfiolaeth i'th wirionedd
 a'th Efengyl sanctaidd: A dyro iddynt ymwared gr
 usol allan o'u holl flinderau y ffordd y gwelo dy de
 iol ddoethineb fod yn oreu: er gogoniant dy
 helaethrwydd i'th wirionedd, ac er mwyn chwane
 eu cyffur a'u diddanwech. Prysur a dy ddyfodiad
 lachawdwr bendigedig, a therfyna y dyddiau pechadu
 yma. A dyro i mi rās i fod fel mormwyn ddoeth yn ban
 ag olew yn fflusern ith cyfarfod ti priodfâb fy ena
 pa un bynnag ei delych a'i yn nydd marwolaeth, a'i
 nydd y Farn; Ac yno Arglwydd Jezu tyred pan fgnwyd
 io Arglwydd Jezu tyred ar frîs. Hyn a phôb don
 eraill a wyddost ti fod yn ddiffygiol ac yn anghent
 idiol i mi, y dydd hwn ac yn dragywydd yr mîs yn y
 bil, ac yn deisyf yn oftyngedig eu cael ar dy law o
 grasusol: Gan roddi i ti dy ogoniant, yn y ffur
 weddi a ddyscodd Crist ei hun i mi ddywedyd wrthi

*Bia Tâd yr hwn wyt yn y Nefoedd, sancteiddier
 enw, &c.*

Myfyrdod i'n hannog i weddio y boreu.

OS bydd Satan pan fyddych yn amcanu gweddio,
 ceisio gennit goelio fod dy weddi yn rhyhir,
 am hyny fod yn well i ti naill a'i eu gadael hwy heib
 a'i eu torri yn fyrrach; Myfyria mae gweddi yn
 aberth ysprydol â'r hon y rhyngir bôdd Duw: Heb
 15. 16. Ac am hynny y mae yn anfodloni y cythrau
 ac mor wrthwynebus i'th gnawd. Plyg gan hynny
 serch (byd mynnu bid peidio) at y fâth ymarfer san
 taidd; Gan dy sicrhau dy hun fod hynny yn rhyng
 bôdd i Dduw yn fwy, o gymmaint ac y mae yn an
 fodloni dy gnawd ti.

2. Nac anghofia fel y mae'r Yspryd glân yn rhoi
 lawr megis yn brifnod ar golledigion, ni alwant ar

Arglwydd

glaydd, ni alwasant ar Dduw, Plal. 14. 4. A phan
 gylodd Eliphaz i Job dorri ymmaith o'n Duw, a dar-
 dduw ei fwrw ef allan o'i ffafwr ef, y mae yn ei ar-
 gelli am attal ei weddiger bron Duw, Job. 15. 4. gan
 eithur y naill yn achos o'r llall, Or tu arall addaw
 Dduw. Pwŷ bynnac a alwo ar enw'r Arglwyd cad-
 dydd fydd Rhuf. 10. 13. Y mae'n ddiau y neb ni wnel
 dybod o'i ddylêd i weddio, nad oes mor rât yr Yf-
 ydd glân ynddo ef. Canys Yspryd y grâs a gweddi yd-
 yr un, Zech. 12. 10, ac am hynny y mae gras a
 weddi yn myned ynghyd. Ond yr hwn a fedio (nos a
 brau) weddio at Dduw a chalon editeiriol, diogel ei
 yn cael ei fesur o rât yn y byd hwn, ac y caiffei
 o'r gogoniant yn y byd fydd i ddyfod.

3. Cofia mae fel y mae llyfiant ar fwyd, a phoen
 ddywedydd, yn ddau arwydd o gorph clwyfus,
 diffygaint mewn gweddi, pan fych yn ymddiddan
 Duw, a diosolwch yn gwrandu, pan fo Duw drwy
 yn llefaru wrthit tithau, ydynt ddau arwydd diam-
 o enaid clwyfus.

4. Galw i'th gôf ddyfal grefydd y Cristionogion yn
 Eglwys gynffledig, y rhai a dreilient lawer nol-
 gyfian i wilio ac i weddio, er cael maddeuant am
 pechodau, Ac fel y byddent barod erbyn dyfodiad
 Crist. Ac megis nad oedd ddigon gan Ddasydd wedd-
 nos â borau, â phrydnawn, eithr segodai i synu bas-
 banner nôs i weddio at Dduw, Plal. 55. 16. 17, Plal.
 119. 62. Ac o darfu i Grist edliw, a cheryddu ei ddis-
 ybillion, am na wilent un awr gydag ef i weddio, Mat.
 26. 40. Pa gerydd a haedditi, ar hwn wyt yn tybied
 pedwerydd ran awr yn rhyhir, i't i weddio? Os
 darfu iti dreilio llawr awr yn edrych ar chwaryddiaeth
 i'r diwrnodau a nosweithiau cyfan, yn chwara ddisiau
 bardiau i fodloni dy gnawd, bydded cywilydd gennit
 tybied fod gweddio, o hyd pedwaredd ran awr, yn betb
 rhyhir i'm hymarfer i wasanaethu Duw.

5. Ystyria, os ydyw os Papiſidiaid, yn eu hofer goel
 wyll, mewn tafodiaith anadnabyddus, am hynny yn
 ddiadeciladaidd,

ddiadeiladaidd, 1 Cor. 14. 15 (yr hyn yn unig a welir
i blant Babilon ddirgelridd fawr, Gen. 11) yn rhwng
yn mwmllo forau a hŵyr gymmaint ugenniau o
Mariau a Phater Nosterau, a'r eu Padêrau, a gwel-
iau i addoli delwau : Pa fodd y byddant hwy yn eu cre-
ydd ofergoelaidd yn codi yn y farn yn d'erbyn di-
hwn wyt yn addef dy tod dy hun yn wir addolwr i Grist.
Os wyt ti yn tybied fod y gweddïau hyn yn or-
tâsc, y rhai oran maint sydd fyrrach na'u rhai hwynt,
o ran ffrwyth o lawer y fwy buddiol, yn unig yn tr-
eddu at ogoniant Duw, a'th ddaioni, dithau, a chm-
eu cynnill ynghyd allan o ymadroddion yr scriythur
megis y gallech di lefaru wrth Dduw, yn gyftal yn
eiriau bendigedig ei hun, ac yn dy dasodiaith, gartref
dithan. Bydded cywilydd genit fod y Papiſidiaid yn e-
hofergolus addoliad o'r creaduriaid, Yn eu hymddang-
eu hunain yn fwy crefyddol na thydi yn addoli y gw-
a'r unig Dduw ; Joan. 17. 3. Ac mewn gwirionedd
gweddi mewn crefydd neillduol, a ddylai fod y
ymadrodd parhaus, ac nid yn ddrylliedig ddarnau.

6. Yn olaf, pan ddêl y fâth feddylliau yn dy ber-
naill ai i'th gadw oddiwrth weddio, ai i beri i'th abe-
gosi gweddio ; cofia mae y rheini ydynt yr *chediaid*
anfonodd yr un drwg i ddifa'r kâd da, a chyrph dy
berthau ysprydol ; eithr ymegnia gyda'g Abraham, yn
gwjlltio hwynt ymmaith Math. 13. 4. 19. Gen. 25. 11.
Etto er hynny o byddi di yn deall ar ryw amser, fod dy
yspryd yn syfrdan, a'th feddwl yn *angbymmws i weddio*
ac i grefydd ſancteiddiol, na ymdrech ormod y pry-
hynny ; eithr tan dy ymoftwng dy hun wrth glywed
dy wendld, a'th syfrdanrhwydd, gan wvbod fod Duw yn
derbyn y meddwl *emyllysgar*, 1 Cor. 8. 12. (er ei fod
wedi ei orthrymmu gan fauch y cnawd) ymegnia am-
fer arall i dalu vnghyfair dy anewyllysgarwch yn aw-
gan ddyblu dy Zêl ; ac am yr amser preſenol gorch-
ymyn dy enaid i Dduw yn y weddi ferr yma, neu i
cyfryw..

Gweddi foreuol arall fy ferrach.

Wir rasulol Dduw, a thrugaroccaf *Dād*, mwyfi dy
 Was anheilwng wyf yma yn cydnabod, mae fel i'm
 myyd mewn pechod, felly y bum *fyw* mewn an-
 wedd, ac a dorrais bôb un o'th orchmynnion mewn
 weddwl, gair, a gweithred : gan ddilyn deisyfiadau *fy*
 a thrachwantau *fy nghnawd*, heb otal gennif am *fy*
 nodwya *fy* hun yn ôl dy air, a'th Yspryd sanctaidd *di* :
 am hynny yr wyf yn haeddu yn *gyflawn* oll gy-
 llydd a thrueni yn y byd hwn, a thragwyddol
 lannedigaeth yn *nhân uffern*, pe gwobrwyit fi yn ol dy
 yfiawnder di, am haeddedigaeth innau. O herwydd
 ham, o nefol *Dād*, yr wyt yn attolygu i ti (er mwyn
 lab *Jesu Grist*, ac er *mwyn* teilyngdod y farwolaeth
 mewn a'r *dioddefaint* creulon, yr hyn yr wyf yn ei gredu
 dioddefodd trolof) faddau a phardynu i mi fy holl
 chodau, am gwaredu oddiwrth y cywilydd a'r dial-
 yr hyn fydd ddyledus i mi o'i plegid, Ac anfon dy
 spryd glan i'm calon, yr hwn a'm sicrhao i o'th fod
 yn *Dad i mi*, a minnau yn *fâb* i tithau, a'th fod i'm
 a'r *chariad* digysnewidiol ; a gad i'th unrhyw *Yl-*
 yd fy nhywys i yn y gwirionedd, a chroeshoelio fwy-
 ynof holl gnawdol a bydol darchwantau, fel y bo
 echod fwyfwy yn marweiddio ynof : ac fel y gallwv
 wasanaethu di, mewn diragrithiol gyfiawnder, a sanct-
 drwydd y dydd hwn, a holl ddyddiau *fy* mywyd ; fel
 an ddiweddo y bywyd marwol hwn, y gallwv (drwy
 drugaredd. Ynghrist) fod yn gyfrannog o'th ogon-
 tragwyddol yn dy nefol deyrnas. Ac yma O Arg-
 ydd yr wyf o eigiawn calon yn diolch i ti, am yr
 fendithiau a dywelldaist ar fy enaid a'm corpho
fy estol i o'th *gariad*, *fyngwaredu* drwy dy *Fâb*,
 a sancteiddio drwy dy Yspryd glan, am fy ymddiffyn
 ieuengtyd hyd y dydd hwn a'r awr bresennol o'th
 luniaeth trá grasulol.

Yr wyf yn diolch i't yn bendisaddeu am fy ymddiffyn
 hon oddiwrth bob peryglon a niweidiau, a'm
 dwyn

dwyn yn ddiangol hyd ddechrau y dydd heddyw,
 awrhon O Arglwydd daionus: yr wyf yn attolog
 cadw fi rhag llaw oddiwrth bob drwg niweidiol
 ac rhag fyrthio mewn un math ar bechod gorthr
 ennyn dy ddigofaint di: gosod dy ofn o flaen fy n
 gon, a'th fryspryd i reoli fy nghalon, megis y byddo y
 oll a feddyliwyf, a ddywedwyf ac a wnelwyf y
 heddyw, yn tueddu at dy ogoniant di, daioni eraill
 thangneddyf fy nghydwybod fy hun. Ac er mwyn
 ny, yr wyf yn fyngorchymmyn fy hun, fy llwybrau
 gweithredoedd, a chwbl a berthynant i mi, i'th rai
 hyfforddiad a'th gadwraeth di: gan ddeifysu arnat
 cadw bwynt a minneu, rhag pob drwg: a rhoddi
 rada'th fendith ar ein holl lasur goneft a'n hamcan
 bucheddol. Ymddiffyn yr holl Eglwys rhag creu
 deb y byd, ac Anghrist. Cadw ein Brenbines
 rhag pob rwyll a bradwriaeth, caniadha iddi lywodra
 arnom yn hir, ac yn ddedwyddol. Bendithia y Dy
 fogdes Sophia: Cynysgaedda hwynt a'th nesol na
 gwared hwy rhag pob drwg. Bendithia yr holl elgw
 wyr, a'r fwyddogion a'r cyfryw ddoniau a rhadau,
 a wyddost ti fod yn anghenrheidiol i'w lleodd. Synia
 bawb a'r a'th ofnant, ac a grynant wrth glywed
 farnedigaethau. Cysfura bawb a'r fydd yn glwyf
 ac yn ddiymwared. Arglwydd cadw fi drwy ffydd,
 edifeirwch mewn gwasdadol barodrwydd i'm diwedd
 Fel pa un bynnag ai byw ai marw fyddwyf, i'm
 yn eiddotti, i'th ogoniant di, am hlechydwriaeth dr
 wyddol ineu, trwy Jesu Grist fy unig Iachawdr
 yr hwn enw bendigedig, yr wyf yn ersyn y trugaredd
 hyn ar dy law, ac yn rhoddi i ti dy fawl a'th ogonia
 yn y weddi a sancteiddiodd ef ai wesusau ei hun, g
 ddywedyd,

Ein Tâd yr hwn wyt yn y Nefoedd, &c.

Pechwaneg o spyrddodau i'n hannog ni
 weddio y harau.

NA thybia fod negesau, na thrafferth yn y byd
 maint a fyddont) yn elcus gweddol i ad
 gwe

1. Iddi foreuol ymmaith, eithr myfyrria.

2. Mae pa fwyaf fo dy negesau, o ran hynny y mae
tiwy achost weddio am rad Duw a'i sendith arnynt;
na weled fod yn sicr na lwydda dim heb ei sendith ef.
3. Fod llawer dyn pan fae yn ei dybied ei hun ddiog-
el yn cael ei wrthwynebu yn gyntaf o'r cwbl, felly
felly dithau:

4. Fyned llawer dyn allan o'i ddrws ac heb ddych-
wyl byth yn ei ol drachefn. Llawer dyn a gododd yn
ych lawen y borau, ac a gaed yn farw cyn y nîs, felly
gall ddigwyddo i tithau. Ac o byddi mor ofalus (cyn
fyned allan) i yfed, er mwyn cadw dy gorph rhag
fyrddiffaith; pa faint mwy gofalus y dylit ti fod i
fyrddio i ymddiffyn dy enaid rhag profedigaethau niwe-
l?

5. Nad yw'r amser a dreuliaist ti yn gweddio, yn
wyfiro dim; eithr yn hyfforddi, ac yn llwyddo dy
aith negesau.

6. Mae, pan fyddych yn myned allan i drin y byd,
fod yn myned i anialwch llawn o beryglon anadnab-
us: lle y cyfarfyddi a llawer miaren iddrylliody en-
ta, llawer o faglau i rwygo dy fywyd, a llawer o hel-
ti ddisetha dy enaid. Maes ydŵw o wellt rhywiog,
ar yn llawn o feirph gwenwynllyd. Na arturia gan
fyned yn noeth ym mhllith y mieri hyn, cyn i ti
fod a Chryst am dy ddiliadu di a'igyfiawnder ef: nac
fyned trwy'r hoenynnau a'r cynllwynau hyn, cyn i ti
fod am ragddarparwch Duw i fod i'th cyfarwyddo:

7. Iddi rodio yn droednoeth trwy'r maes prysedog hwn,
ti ti gael dy draed wedi eu hymwisgo ag elgidiau
toad Efengyl Tangnheddyf: a gweddio fod y
ph bres yn oestadol yngolwg dy ffydd: i gael felly
yn sicr oni ddoi adref yn sancteiddiach, na byddych
gwaeth na'r pryd yr aethost di allan o'r drws

8. Iddi hynny er mainta fyddo dy frys, neu er cymmaint
fod dy negesau, etto na ddos yn eu cyich, nac allan
dy, nes i ti or lleiaf ddywedyd y weddi ferr hon,
y cyfryw.

Boreuol weddi ferr.

O Drugarog Dad, er mwyn Jesu Grist, yr wyf
 attolygu i ti taddeu i mi fy holl gyhoeddus a dy-
 eledig bechodau, y rhai ar feddiwl, gair a gweithred
 wnaethym yn erbyn dy dduwiol Fawrhydi; A gwared
 oddiwrth yr holl farnedigaethau dyledus i mi am
 ynt, a sancteiddia fy nghalon a'th lan Yspryd, fel y gall
 wyf o hyn allan arwain bywyd duwiolach, a mwy budd-
 eddol. Ac yma o Arglwydd, yr wyf yn aberthu molu-
 r'th enw sanctaidd, am ddarfod i ti fy niddanu i y
 hon a chymesurdeb o gwsg, ac esmwythdra Yr wyf
 attolwg i ti hefyd y dydd hwn, ymddiffyn fy enaid
 corph rhag pob rhyw berŷglon a niweidiau. Ac
 mwyn hy, yr wyf yn fyngorchymyn fy hunan, a
 holl orchwylion i'th fendigedig gadwraeth a'th reol-
 igaeth; gan ddeisyf arnat, pa un bynnag a wnelwyf
 byw, ai marw, i mi fyw, a marw, i'th ogoniant ti, ac
 iechydwrtaeth fy enaid truan, yr hwn a brynaist
 werthfawr waed. Bendithia fi gan hynny O Arglwydd
 yn fy mynediad allan am dyfodiad i mewn: A chan-
 ha pa peth bynnag, a seddylwyf, a ddywedwyf, neu
 gymmerwyf mewn llaw y dydd heddyw, ei fod yn
 ddu at ogoniant dy enw di, at ddaioni eraill, a didd-
 web fy nghydwybed fy hun, pan ddelwyf ger dy fron
 i wneuthur fy nghyfrif diweddas. Caniadha hyn o nefe-
 Dad er mwyn dy fab Jesu Grist, yn yr hwn enw bend-
 gedig, yr wyf yn rhoddi i ti dy ogoniant, ac yn erlynnu
 dy ddwyllaw, yr holl radau eraill, a wyddost ti eu bo-
 yn anghenrheidiol i mi y dydd hwn, ac yn dragywyd
 yn y weddi a ddyscodd Crist ei hun i mi, gan ddywed-
 iis Tad yr hwn wyt yn y nefoedd. &c.

**Dysfyrddodau yn arwain Cristion, fel
 galla ef roddio yr holl ddiwrnod gyf
 Duw i'w mal Enoch.**

G Wedi i ti ddechrau fel hyn, gwilia mor ddysfal a
 gellych yr holl ddiwrnod yn ol hynny ar dy feddiwl.

lan, geiriau, a gweithredoedd: yr hyn beth a elli di
ce wneuthur yn hawdd, os ymbili am gynnorthwy YG
Duw, a synnied yr ychydig reoliau hyn.

En gyntaf, am dy feddyliau

DYdd ofalus i ddodi heibio bob pechod yn y cynnwrf
Deyntaf. Taro i lawr blant *Babilon* wrth y meini, tra
sibont yn ieuainge Sathra wŷau yr Alp (mewn pryd)
magiddo dorri allan yn sarph Psalm. 137. 9 Esay 59
Bydded pechod yn ddiethr i'r galon, ac nid yn cyf-
aneddu ynddi. Gochel gwympe yn *fyrych* i'r unrhyw
pechod, rhag i arfer o bechu dynnu ymmaith gydwy-
dd o bechu, acyno yr aimor ddigwilydd *fellaigedig*, na
nelech di nac ofni Duw, nac anrhydeddu dyn.

2 Na ad i'th *feddwl* ym *sodloni* mewn nebryw feddyl-
id, yr hwn a *fyddo*, naill a'i ambofhl i'th ei gy'awni,
anfuddiol wedi ei wneuthur: eithr yn hytrach medd-
am wagedd y byd i'w ddiystyru; am *farwolaeth* i
llgwyl am dani; am *farnedigaeth* i'w gochelyd; am
i ddiange rhagddi; ac am y *nefaedd* i'w deisysu.

3 Na ddeisysia gyflawni dy *feddwl* ym mhob peth;
i'r dyse nacau i'th dy hun y deisyladau bynny, (er
med y bont yn rhyngu bodd i'th *meddwl* ym *thal*
neu ceffych abair ogan i'th *gred* i'th *meddwl* i'th
an. Ystyria y diwedd ym mhob peth cyf i'th dechrau
weithred.

4 Chwillia beunydd *fryf* i weled dy drueni dy
oachos anghrediniaeth, neiliduol gariad, ac ewyll-
wn dorriad cyfraith Dduw; a gwel ddiffyg trugar-
Dduw, trwy haeddedigaethau dioddesaint Crist i
y *gyfryw*; *fel* pe gosjnnid i'th *pa* *greddur* *waelaf* ar
i'th? y gallo dy gydwybod ateb: *Myfi fy hun o ber-*
ff mbechodau: ac o'r tu arall pe gotynid i'th, *pa*
yr wyt ti yn ei gymmeryd yn beth mwyaf gwerth-
yn y byd? bod o'th galon i'th ateb, *un deffyn* o
Griff i olchi ymmaith *fy mbechodau*. Ac *fel* yr
yn priso yn iechydwaiaeth dy enaid, na *fydd* *fyw*
yn math a'r bechod *byffgus*. Oblegit gwir *fydd*,
ad i bechu, byth ni chytunanta i gilydd.

5. Ymdlanos dy fod yn wir was i Grifft, nid yn unig yn dy alwedigaeth gyfredinol, megis trwy synych arfer y gair a'r *Sacrament* iu; eithr he yd yn neilltuo gan wneuthur cydwybod i ochel pob pechod adnabyddus aci ufud i hau i Dduw ym mhob un o'i orchymynion: *Mal Josias*, yr hwn a drodd at Dduw a'i holl galon, yn ol cyfraith *Moses*, i *Bren-13. 25. A Zachari ac Elizabeth*, y rhai a rodiasant yn holl orchymynnion a deddau'r Arglwydd yn ddifeisus *Luc, 1. 6* Eithr o digwyddiadau O wendid un amser gwympto i ryw fath ar bechol, na orwedd ynddo, eithr ymgysfoda o honaw chwyppu drwy edifeirwch difrifol, gan weddio am faddeuant, ac i'th gydwybod gael ei heddychu, a'th casineb i bechol ei chwanegu, a'th fwriad i wellhau ei gydgyrfio yn hollaw i

6. Gochel fod yn hoffi cael canmoliaeth wenheithu gan y bobl, ni ddaw'r diwedd o hynny fyth i ddaioni. A er i ti gael mawl trwy haeddiant rhyglyddus, derbyn yn gall, rhag iddo hrfio yn fwy peryglus na diystyrwch. O blegid nid yw'r gwyr mawr yn chwennych ond cadw yn isel y rhai a lysant hwŷ am eu hanheilyngdod, eithr forrant ym ith y rhai y bont yn eu cynfigennu am eu mawredd. Hwnnw gan hynny fydd wir union gall, yr hwn (wrth ystyried yr ymadrodd o'r blaen) ni bydd o yn hoffi nag yn llysu canmholiaeth. Eithr ymogen er dim i feddwl anafodlongar letysa ynot, canys fe ddiech on wneuthur mwy o alaeth nag a wyddost, Trugaredd hynod yw ym mysg y llawis o fendithiau a gefaist, gae rhai gwrthwynebiau. Y mae Duw yn rhôddi i ti lawer o fendithion, rhag trwy eisiau a thithau yn blentyn iddo, i ti anobeithio. Ac y mae ef yn danfon rhai gwrthwynebiau, rhag mewn gormod llawnder (wrth fy yn ffôl) i ti ryfogu. Llauer o'r rhai a ymgysfodasant o bunain i uchelfreintiau, a fuasent yn eu bodloni eu hunain a breintiau is, pa gwybuaient eu mawrion beryllau hoffa gan hynny gymmedroldeb o flaen mawredd ac yn dy ewyllys di bydded gennit olwg ar ewyllys Duw rhag i'th weithred dy hun ymchwelyd yn ddiniestr i hunan, Dedwyddol yw'r dyn yr hwn yn y byd byrr

y mae'r byd yn cael lleiaf cydnabod arno, am y byddo ef yn gwir adnabod Duw ac ef ei hun. Pa wrthwyneb byanag gan hynny a ddigwyddo i ti: cofia ei fod yn llai nac y mae dy bechodau yn ei haeddu. Cyfrif gan hynny Grist yn swyaf llawenydd, a phechod yn swyaf pruddder i ti; na chyffelyba un mathar eisiau i eisiau grâs, nac un math ar golled i'r golled am ffafr Duw: ac yno yr anafodlonrhwydd oddiallan a orthryma laiar dy feddwl oddifewn. A chyn fynyched ac y cynnygio Satan wneuthur cynnwrf o anafodlonrhwydd yn dy feddwl fryd, cofia athrawiaeth Paul, ni ddygafom ni ddim i'r byd, ac aglur yw na allwn ni ddwyn dim arian chwaith. Am hynny o bydd genym yn borth a dillad, ymfodlonwn ar hynny. Canys y rhai sydd yn ewyllysio ymgysioethogi, sydd yn syrthio i brofedigaeth a magl, a llawer o chwantau ynfyd a newidiol, y rhai sy'n boddi dynion i ddinistr a cholledigaeth. 1 Tim 6, 7, 8, 9. Gweddia gan hynny gydag Agur dderib: O Arglwydd na ddgro i mi na thylodi na chysioeth, poriba fr am digonedd o fara, rbag i mi ymlenwi a'th wadu di, a dymedyd prwy fyw'r Arglwydd: a rbag i mi tyned yn dlawd a lledratta, a chymmeryd enw fy Nuw yn ofer. Dihar 30. 8. 9.

7 Na ddyro fwy o feddwl ar bethau bydol, nac sydd angenrhaid o ran cyflawni dy le, a chynhaliaeth dy fywyd, ac yn wastad gofala fwy am bethau nesol, nac am bethau daiarol, Col. 3. 1. 2. Phil. 3. 20. a bydded mwy gofidus gennit, am yr ammarch a wnelir i Dduw, nac am y llwyr-gam a gynygier i ti dy hunan. Josu. 7. 9. Phil. 139. Ond os cam neillduol a gyanygir i ti, cydddyga fel Cristion trwy ammynedd Ni bu erioed un diwaid yn cael cam, os cyd-ddygai yn ddioddefgar, a gorfyddai yn y diwedd Eithr y mae dy enw da (meddai) yn y cyfamser yn cael anaf, cyd-ddyga hynny helyd, yn ammyneddgar. Canys yr hwn yn y dydd olaf a rydd i'th gorph di adgyfodiad. a ganiadha yn ddiogel, a'n amser gweddol, adgyfodiad i'th enw da. Os ty di a ryddi yn anoddefgar, yn ymwenwyno, ac yn ymofidlo oachos bod yn cael cam, y briw yr wyt yn ei wneuthur i'th hun, sydd fwy na'r hyn y mae dy wrthwynebw'r

ei wneuthur i ti. Ni elli chwath mo'i lawenycheu ef yn fwy, na chael o hono glywed fod hynny yn dy ofidlo a trwyddot. Eithr o gelli ddangos ammynedd ar y ddaiar, se ddengys Duw ei fod ynteu yn gyfion yn y nesoedd. Gweddia troffo ef; Canys os da wyt ti dy hun, ni elli na lawenychi o gweli dy elyn pennaf yn dyfod yn ddyn da ynteu. Eithr os ef ni yrrwrthyd a'i dwyll, ac a'i farlais, ymro di i weddio, gan dy orchymmyn dy hun a'r achos at Farnwr cyffion nesa ddaiar, a chan ddywedyd gyda Jeremi: O Arglwydd y lluoedd, barnwr cyfiawnder, a chwiliwr yr arennau a'r galon: dialedt fydd eiddo; i ti y datcuddiais fy' nghwyn Jer. 11. 20. Yn y cyfamfer gwilia (gyda Dafydd) am yr Arglwydd; bydd o gyflwda, ac ie a ddiddana dy galon.

8 Pa fwyaf a ganmolo eraill arnat ti am ryw weithred odidog, bydd dithau fwyaf gostyngedig yn dy feddyliryd dy hun Nac ymhoffa mewn gwag ganmholiaeth dyn; yr oedd y forwyn fendigedig mewn ymdrech meddwl, pan gafodd hi ei gwir ganmol gan yr Angel. Hwyt hwy a glodforir gan Angelion yn y nef, y rhai a ochelant ganmholiaeth dynion ar y ddaiar. Nid rhaid i ti chwath mo'th canmol dy hun; os da gwnei, di giddigon i yrhoeddi dy foliaet. Na fydd ymosyngar i wybod gweithredoedd rhai eraill, eithr yn hytrach bydd o falus: na wypo neb arall un gamweithred o'th eiddo di.

9 Na chyfrif un Pechod yn fychan, canys y mae dial Duw yn ddyledus i'r lleiaf: ar lleiaf a'th fwriafai di yn golledig, oni buafai i Fâb Duw farw drosot. Bydded gresynus gennit (wrth hynny) drufeni dy gyflwr dy hun; ac fel y byddo'r achos yn gofyn galara am anwredd ymarfer, Eze 9. 4 gweddia ar i Dduw ei wellhau, ac na fydd di un o'r rhai, a'i gwneio yn waeth.

10. Yn ddiweddas, mynych feddwl fyrrer yw dy enioes a siored yw marwolaeth; a dymuna enioes dda, a flaen henioes hir: Canys fel y mae yn well un diwrnod o enioes dyn na'r oed hwyaf i garw neu i gigfran: felly un dydd gwedi ei dreilio mewn duwiol grefydd, felly morthfawrotatb na bollfawr i dyn a ddarfyddo yn balog.

Moes unwaith gan hynny bob dydd rifo dy ddyddi-
an, rdyddu ymmaith y rhai a ddartuont, (mal breudd-
wyd neithiwyr a ddiſflannodd) a thynnu yaghyd y rhai
i dydd fod, (gan fod y naill hanner iw cyſgu allan,
a'rall yn helbulus, gan orthrymderau y byd, dy afie-
dyd dy hun, a marwolaethu cynneſeifaid) gan gyfrif
yn unig y dydd preſennol yn eiddot ti, yr hun treilia
i'r pe bai heb fod i ti im dreilio un dydd ond hwnnw.

Yn ail, am dy eiriau.

Cofia fod yn rhaid i ti roi cyfrif am bob gair ſegur.
Mat. 12 36. a bod y gwr doethaf wrth ſiarad gor-
mod, yn myned tu hwnt iddo ei hun. Dihar. 10. 19
Gochel gan hynny bob anibennus ac ofer ſiarad, o'r
lyn antynych y daw diddanwch, a thra mynych edifei-
ruch, yn enwedig mogel atebion byrbwyll, pryd y
mae y tafod yn rhedeg o flaen y meddwl, y gair oedd
eiddot ti tra cedwaſt ef i mewn, y mae'n eiddo arall
cyn gynted ac yr aeth allan. O gywilydd a gwarth,
pinfyddo tafod dyn ei hun yn dyfod yn dyſt yn ei erb-
yn, i wradwyddo ei wyneb ei hunan. Ynteu bydded dy
eiriau yn anaml, ac yn bwyllig, rhaglyſyria ydyw y
peth yr wyt ar ſedr ei ddywedyd, yn weddaidd iw
ddywedyd, na haera fwy nag a wypych di ei fod yn wir,
a dewis dewi o flaen ſiarad yn ddiffrwyth, neu chwedl-
ena rheſwm di-ddentyd, Jag. 1. 19

2 Eled dy galon a'th dafod ynghyd mewn goneſtrw-
ydd, a gwirionedd, caſh i'ragrith a chelwydd mewn ar-
all, ffeiddia ynot dy hun, neu ſe ffeiddia Duw dy di am
hynny. O blegit y mae ef yn caſhau y dyn eelwyddog
a'r cythraul ei Dâd eſt'r un ffunydd, 1 Pet. 2. 1. Pſal. 38
7 Gwybyddir unwaith dy fod heb wneuthur cydwybod
ddywedyd celwydd, ni choelia un dyn mo honot pan
tyddych yn dywedyd y gwirionedd, Os celwyddog i'th
ſwacnant, pryd y traethech wir ni'th goeliant, eithr o
byddi yn caru y gwirionedd, ſe a goelir i'th air di o fla-
en llwſun celwyddog. Mawryw'r meddiant ſydd gan
ſtan ar yr rhai a ymarſeto a dywedyd celwydd, me-
na ſedrant ond dywedyd celwydd, er na byddo iddynt

clw yn y byd oddiwrtho; ac er na bo neb arall yn per-
 iddynt ei ddywedyd. Na ad i'th ddigofaint barha-
 wedi ei darfyddo'r achos; gwel byth ragoriaeth rhwng
 yr hwn sy'n gwneuthur cam o herwydd ei wendid
 neu yn erbyn ei ewylllys,) a'r hwn sy'n trawseddol
 lawnsryd yn falaisus, gad i'r naill gael trugaredd, ac
 i'r llall gael cyfiawnder.

3. Cadw dy ymadrodd oddiwrth bob hudreddi a ser-
 thrwydd, mor lan ag y mynnit gadw dy fwyd oddiwrth
 wenwyn, a bydded dy ymadrodd yn gytryw ag a fyddo
 da i adeiladu yn fuddiol, ac yn peri gras i'r gwranda-
 wyr, Eph. 4. 29 Bydd mwy difrifol yn siarad am y gre-
 fydd, nac yn siarad am bethau bydol.

O duelli i't gyfeiliorni, nag ymdro yn wargaled i ar-
 os yn dy fai, *gorfoleda wrth gael y gwirionedd, a mawr-
 yddaf.* Myfyria gan hynny ar dri pheth, *jes i ddeall yn*
dda, i ddywedyd yn dda, a gwneuthur yn dda. A phan
 gyfarfyddych di a phlant Duw, bydd sic o gynnill rhyw
 lesiad oddiwrthynt, dysc ganddynt gwbl ac a ellych o
 ddaioni, a chyfranna a hwynt yr holl bethau daionus
 a wyddost ditheu. Pa fwyaf o ddaioni a ddyscechi o
 raill, mwyaf a ddysc Duw i tithau, Marc. 4. 24
 25 Canys megis y mae rhoddion dynion wrth hir
 ymarfer o honynt yn delwi ac yn darfod, *felly*
mae doiniau Duw o'u hir ymarfer yn cynnyddu, ac
 yn chwanegu, *Megis ystenaid o olew y wraig we-*
ddw ddyledog, yr hwn pa fwyaf a dywalltai hi o
honi, fwyfwy a fyddai ynddi, 2 Bren. 4. 2,

4. Gochel gredn y cwbl a ddywedpwyd i ti, ac
 na ddywed y cwbl a glywych di, Canys os gwne-
 ni chei di hir *feddu cyfeillion* cywir, na byth eisiau
 blinderau trymmion. Preg 3. 7. Luc, 2. 19. Am
 hynny mewn cyhuddiadau, bydd yn gyntaf ddiogel
 o'r gwirionedd, yno barna. Ac *felyr wyt yn priso*
geirda calon onest, na ad fysi gafinob mewn drygnau
beri i ti adrodd, yr hyn a ddarfu i gariad mewn cym-
deithas dy rwymo di (er ys hir o amler) i w gadw yn
gyfrinachol. Eithr rhag oln y fath wyniau, synn
ddau beth.

Yn gyntaf, er maint dy gydnabyddiaeth, na wna yr
 yn geseilltrawd o'th cytrinach, ond un a fyddo yn
 irotai Duw, y cyfryw nid rhaid i ti byth moi *ofni*.
 o digwydda i chwi amrafaelio mewn rhyw beth-
 neillduol, etto cariad cristianogawl, *prif* fail eich
 fellach, ni chwympa ymmaith byth: ac ni chyn-
 ofn Duw iddo *ef* wneuthur dihrdra â thydi.

Yn ail, na wna ddim yngŵydd dy gyfaill dinasol, am
 rhyn nielli *fod* yn ddiangol, oddieithr ei gadw yn gyf-
 achol: nag yr un peth am yr hwn (o daw achos) y
 dd rhaid i ti ei *ofni*: os *ef* a briffa i *fod* yn elyn ana-
 siiti. O gwnaethost ti ddim ar *fai*, gofon taddeu-
 ati Dduw, a pherswadia dy di dy hun, ac nid dy
 yfaill, i gadw dy gyfrinach dy hun. Canys bydd ddi-
 gel pa gyfeillach bynnag a osodir ar sail amgen nag
 i wir grefydd, os yr *achos* o honi a fetha, y mae'r gyf-
 ellach yn myned i'r gwellt: Ac yn hytrach, o herwyd
 y mae Duw yn magu gwirionedd, heddwch, a chym-
 eithas ymhlith dynion, mae y byddem *fyw* i wneuthur
 ioni y naill i'r llall: *felly* y mae'r cythraul beunydd
 i hau celwydd, amrafael, a gelyniaeth, i beri (os
 all *ef*) i'r cyfeillion anwylaf, ddisetha eu gilydd.

Na wna goeg ddigrifwch o wendid un arall: cofia
 y un dy hunan. ffeiddia synwyr gas, a naturiaeth
 ronty dyn sydd (pan *fo* ei mennydd yn deall rhyw ach-
 os watwor) yn trafaelio megis gwraig feichlog,
 es cael *ei* ben yn rhydd oddiwrtho. Ie gwell ganddo
 lli *ni* gyfaill gorau nai wawd dihiraf, eithr o bydd
 not hoen i *fod* yn llawen, cymmer ofal mawr am dri
 oeth. Yn gyntaf, na byddo dy ddigrifwch yn gwrth-
 wynebu *iawn* grefydd.

Yn ail, na byddo yn erbyn cariad perffaith.

Yn drydydd, na byddo yn erbyn diweirdeb. Ac yno
 bydd mor llawen ac a synnych, yn unig yn yr Arglwydd.
 Phil. 4. 4.

Na fydded llawen gennit weled codwm i'rth
 elyn, oblegit ni wyddost pa fodd y bydd dy ddiwed
 dy hun. Eithr grofoledda swy wrth weled gwellhad
 yn dihiraf, nac wrth weled ei gopedigaeth. Na
 chafu

chastha un dŷn, rhag oln bod Crist yn ei garu y
bwn ni fyn i ti gashau'r bwn a garo ef. Yr oedd Crist
 yn dy garu di, pan oedd it yn elyn iddo, *Rhuf. 5. 10.*
Eph. 2. 4 Am hynny drwy haeddedigaeth
 ei waed, *y mae ef yn ersyn arnaf er ei swyn ef garu dy elyn,*
nacâ ef (a thithau yn Grifftion) os llyfeli. Nid yn
 ef yn gogyn ond maddeuant o gant o geniogau am
 faddou, *at o ddeng mil o dalantau.* *Math. 18. 24. 28.*
ac 25. 28. Trugain can-mil o goronau, am ddeg
 coron. Ychydig o faddeuant dŷn am anherfynol faddeu-
 auant yr holl *Alluog Dduw, er i ti dybied, nad yw dy*
elyn yn haeddu maddeuant etto y mae Crist yn deilwng i'w anrhydeddu.

7. Dywed y gwirionedd, ac na ofna wŷneb dŷn,
 pan fyddo gogoniant Duw neu ddaioni dy gymydog
 yn ei ofyn ar dy law: wrth ynnill câs y Tywylog
 lawer gwaith yr ynnillir cariad Duw: ni cheiff gwen-
 naith ond byr barhau mewn cymmeriad, na gwir-
 onedd mor hir aros mewn *ambarch.*

8. Tybia ei fod yn gyfaill cywir flyddlon, a *ddym-
 do i ti dy feiaŷ yn eglur mewn dirgelwch.* Yr hwn
 fydd yn dy weled ti yn trofeddu, ac heb ddywedyd
 ti dy fai, naill a'i mai ef yn gwenhieithio i't am dy
 ffart, neu *ni feiddia ef rhag ofn mo'th anfodloni.*
 Grefynus ydyw cyflwr yr hwn, wrth ei raid *ni feddo*
un i'w ynghori. Argyoeddiad, os cyfion os anghyfi-
 on, pa un bynnag *a'i o enau cydymmaith, a'i o enau*
gelyn y delo, ni wna fyth niwaid i wr synhwyrol. O
 blegid os bydd hynny yn *wir,* dyna *i ti rybydd i well-*
han; os anwir, dyna ddangos i ti beth i'm ochel-
felly, ym mhob ffordd y mae yn gwneuthur i'w
câll yn well, neu yn ddichlynnach. Ond *oni elli aros*
dy argyfeiddi, na wna dithau ddim achos o argyfeid-
iad.

9. Na chrybwŷlla Dduw, ond trwy ofn ac an-
 rhydedd, megis yn ei glyw *a'i olwg.* Canys gan we-
 led nad ydych chi deilwngi arferu ei enw llanddaidd
 ein geneuau: llai o lawer y dylem ni gamarfer ei enw
 bendigedig ef yn ofer yn ein hymadreddion. Canys

arler beunydd, mewn oter, byrbwyl, neu gau lyfon,
fodd arwydd *diamheus* o enaid *ni wir* otnodd **Dduw**
criod. Gweddia gan hynny gyda Dafydd, pan fydd-
ych i lefaru mewn rhyw achos a ddichon beri digo-
aint fel hyn : *Gosod Arglwydd gadwraeth o flaen fy*
minau : cadw ddrws fy ngwefusau, Psal. 141. 3.

10. Yn olaf, bydd weddaidd yn canmol, yn wybodol
yn cyfarch, yn gymdeithgar yn cynghori, yn erugar-
og yn maddeu, yn ffyddlon yn addo, yn hael yn gwo-
hwyo twrn da, heb wneuthur taledigaeth *rhinwedd*,
yn wobra ffafor. 2 *Pet.* 1. 12. *Rhuf.* 12. 10. 2 *Thef.*
3. 15. Psal. 15. 4.

Yn drydydd am dy weithredoedd.

NA wna ddrwg er gallael *ei* wneuthur : Oblegid
ni chynnwys Duw *i'r* pechod llelaf (heb ei feir-
ch chwerwdôst) ddiangc yn ddigosp Na ad un da-
ion ar a ellych heb *ei* wneuthur. Na wna ddim all-
a o'r h alwedigaeth. nac yn dy alwedigaeth, cyn *i* ti
i agyntaf gymmeryd cyngor gan *air Duw*, Psal. 119.
101. *I wybod a fyddo y peth yn gyfreithlawn, a'i na*
fyddo ; a gweddio am ei fendith ef ar dy amcannlon,
ag yno gwna ef yn enw Duw a chalon lawn o gyflur ;
gan orchymmyn y rhad a'r cynnydd iodo ef yngallu
yr hwn y mae bendigo, a llwyddo pa orchwyl bynnag
addarparwyd i wogoniant.

2. Pryd *i*th arweinir *i* brofedigaeth, *i* wreuthur
gweithred ddrwg, cofia fod Satan gyda'i orchwyl ef.
Na ad gan hynny *i* blentyn *i* **Dduw** fod yn offer *i* aill
cuddihired. Casha *v* gorchnyl, mal yr wyt yn ffeir-
ddo yr awdur, ymosyn a'th cydwylhod y ddau beth
yn : a fynnu *ni* *i* arall wneuthur tal hyn a mi ? Mat.
23. 11. Pa i yw ateb a rôf *i* **Corist**, yn nidd fy nghyf-
nif. Os fyfi (yngwrthwneb im gwylbodaeth a'm cydwyl-
hod) a wnat yr anwired, a'r pechod hwn yn ei erbyn
Luc. 16. 2. Cor. 6. 2. Cofia gyda *Joseph*, er nad oes
dyn yn gweled, etto y mae Duw yn gweled y cwbl.
39. 9, 11. Ymad gan hynny a'th holl bechodau,
(gyda

(gyda Joseph) yn gyftal y rhai ydynt gyfrinach-
 ond yngolwg Duw yn unig, a'r rhai ydynt eiddo
 yngolwg dynion. Oblegit Duw fel y mae yn gyfiaw,
 (oddieithr i't brysuro i edifarhau) a ddwg yr holl bech-
 odau dirgeledig i oleuni cyhoeddus, megis y dygoll
 rai Dafydd gar bron boll *Israel, achar bron yr haul*.
 Sam. 12: 12. Bydded gan hynny bechodau dirgeledig
 mor ofnadwŷ gennit ag yw cywilydd agored. A goch-
 el hwynt oll yn gyffredin, mal na byddych yn cenn-
 adhau i't dy hun un neillduol bechod anwŷl, yr hyn
 y mae llygredigaeth dy anian yn cyttuno yn oru ag
 efo; oblegit *fe* fedr y cythraul cyfrwŷs-ddrwg, dda-
 enaid dŷn ynglŷn, cyn dynned wrth un, ac wrth lawer
 o bechodau: ac yn dynnach wrth un â fyddo yn rhy-
 gu bodd i ti, nac wrth yr holl rai y byddych yn dech-
 rau eu caschau. Ac fel yr wyt yn chwennych ym-
 adael ar pechod, fellŷ bydd atalus i ochelyd yr ach-
 os.

3. Ermwŷn cwblhau gweithredoedd da o fewn dy-
 alwedigaeth, nac ammeu ragluniaeth Duw. er i
 wled y mo dion naill ai'n weinïon, ai'n ddiffygol.
 Aco bydd y moddion yn ymgynig i ti, bydd ddiogel
 eu bod hwŷnt yn gyfreithlon: a chwedl ei cefŷch
 foddion cyfreithlon, gwilia hyderu mwŷ arnynt hwi,
 nac ar Dduw ei hun. Cymmerŷd poen mewn galwed-
 igaeth gyfreithlon, ydyw moddion cyffredinol Duw,
 drwŷ'r rhai y mae Duw yn bendithio ei blant â pheth-
 au oddiallan. Gweddia gan hynny am fendith Duw
 ar ei foddion ef. Bydded gennit feddylfryd nefe-
 mewn bydol a daïorol drafferth; Gwna dy egni gorau
 a gorchŷmmyn y digwŷddiad i ragordeiniad doethineb
 y goruchaf Dduw. Na feddwl gael llwŷddiant wrth
 foddion a felldigodd Duw. Nid elw yn ydiwedd yw
 yr hyn a ynnillych wrth golli dy enaid, *Mat. 16. 26*.
 Ymmhob gweithredoedd a moddion gan hynny, ja-
 egnia gyda Pbaul, i gadw cydwŷbod lan bob amser tuat
 Dduw, a dynion *Act. 24. 16*.

O ran, cydwŷbod sy'n gwaredu,
 cydwŷbod sydd yn euog farnu,

D Dduwioldeb.

*Cyflwynbod garw nod, yn ol gwaith gwallas,
bair golli dŷn diffaith,
Cyflwynbod mewn cyd-obaith,
a geidw dŷn gwedi ei daith.*

4. Car bob pethau daionus er mwyn Duw ; a châr Duw er ei fwyn ei hŷn. Tra fyddych yn dal Duw yn gyfaill it, nid rhaid i ti ofni pwy a fyddo gelyn i ti : canys naill a'i se a wna Duw dy elŷn i fod yn gyfaill it, a'i se a'i ffrwyna ef, fel nas gallo wneuthur idm niweid i ti. *Rhuf. 8. 31. Diba. 16 7.* Erioedd ni orchfygwŷd un dŷn gan ei elyn, nes i'w bechod ef yn gyntaf gael y llaw'n uchaf arno, a Duw ei adael ef iddo ei hŷn. Yr hwn gan hynny a synno fod yn gadwedig rhag ofn ei elynion, a byw yn wasdad yn ffaith Duw pruned ynfydrwŷdd yr amser a aeth heibio ag edifeirwch difrifol ; edryched at yr amser presennol trwy tanyldra Duwiol grefyd, a gwiliad yr amser sydd iddyfod trwy ragwybodaeth di-esceulus *Pfal. 27. 11. 12. 13.*

5. Dyro i bob dŷn yr anrhydedd dyledus i'w alwedigaeth, eithr anrhydedda ddyn yn fwy am ei ddaioni, nac am ei sawredd. Ac ar law pwy bynnag y cefaisst i dwrn da, cofia [yn ol y gallu a roddes Duw i ti] fod yn ddoilchgar iddo. Cydnabydda hyn yn gariadus o ffien dynion, a gweddia trosto at Dduw a chalon ewyllysgar, a chyfrif bob bendith a dderbynniaist oddi-wrth Dduw, yn arwydd o'i dragwyddol gariad, i'th cymhell i dduwiol fywyd.

6 Na falchïa o achos dy olud bydol oddi allan, nac o achos dy ddoniau ysprydol oddi fewn. Nid o achos dy lla bydol oddi allan, obegit fel eu daethant yn diwedd-ar, felly yr ânt ymmaith drachefn yn ddilymmwath, am hynny y golled o honynt sydd lai i'w chwyno. Nac am ddonniau oddi fewn chwaith canys fel y darfu i Dduw eu rhoi, felly'r un agwedd efe a'i dwg hwynt ymmaith, Os (gan anghosio y Rhoddwr) y camarferi di ei ddonniau, i chwyddo dy galon a balchder o'i haddedigwedd dy hŷn, ac i ddiystyru eraill, er mwyn

mwyn pa rai y darfa i'r Ollalluog Dduw dywally y cyfryw ddonniau arnat. Oes gennit ti un rhin a bair i ti feddwl yn dda am danat dy hun? ym arnat titheu ugain o feiau a ddylai yn hytrach be i ym ddangos yn waet yn dy olwg dy hun.

Bydd yn gyfryw un yngolwg Duw, yr hwn sydd yn gweled dy galon, ac yr wyt yn ymddangos yn olwg dynion, y rhai sydd yn gweled dy wyneb. Nid ymfodlona mo honot dy hun ag enw da oddiall pan fyddo dy gydwŷbod oddifewn yn dywedŷd i ti nad wyt yn ei haeddu, ac am hynny nid eiddio ti mo honaw. Enwda haeddedigol, am beth bynnag y byddo oddieithur am *Duwioldeb*, a beir y *gchydig* a llai a dal. Nid ddarlennais erioed yn yr holl scrithyrau sanctaidd am edifeirwch rhagrithiwr; ac nid rhyfedd: Canys yn ol pechu, dychwelaid ydyw yr unig fodd sydd wedi ei adael i iachau pechaduriaid eraill; ond pa ryw fodd sydd i'w gael i'w ddychwelŷd ef, yr hwn a drôdd *droad* ei hun yn bechod? Gwae gan hynny yr enaid nid yw, ac etto sy'n ymddangos yn fucheddol.

7. Dal sulw ar Ddihenydd ofradwy y dynion melle digedig hynodol, i ffeiddio eu gweithredoedd drygionus; edrych ar *fywyd y duwiol*, fel y gellych ddysgu gweneuthur ar ei ol: *a'i ddiwedd bendigedig*, fel y gellych gael cyflur oddiwrtho. Num. 23. 10. Psal. 37. 35, 36, 37. Gwna barch i'th well, dal sulw ar y doeth, cynnal gymdeithas y dyn goneft, a char y dyn credyddol. A chan weled fod natur lygredig dŷn yn tueddu at *Ragrith*; gochel arferu crefydd yn ddibrio ac yn scoewan, heb na gosal na *chydwybod* i gynnyddu yn dduwiolach a sanctaiddiolach oddiwrthi. Ymwrando gan hynny pa fodd yr ymglywych (trwy arferu moddion Duw beunydd) yn mawrhau dy lygredigaeth, ac yn cynnyddu mewn sancteiddrwydd: Ac na wna ddim llun neu wagfost i ymdangos; yn sancteiddiach oddiallan, nac wyt ti (yngolwg Duw) oddifewn yn dy galon. Math. 23. 27, 28.

8. Cais lywodraethu y rhai sy'n byw tan dy awdurdad

trwy gariad, yn hytrach na thrwy ofn : Canys llywodraethu trwy gariad fydd hawdd a diogel, eithr gofal a dychryn a fydd byth yn canlyn creulondeb ; Gorthrechriad a bair i'r rhai a oithrechir ddilgwyl odfa i'w gned oddi dan yr iau, yr hon nid ydynt fodlon i'w dwyn ; Nid ad cyfiawnder Duw chwaith, i lywodraeth a seiliwyd ar greulondeb barhau yn hir. Cofia er eu bod trwy ddymol ordinhâd, yn dy wafanaethu di ; etto trwy briodol drefn gyfiawnach, gweision i Dduw ydynt ; ie a chan eu bod yn Gristianogion, nid megis dy weision, eithr uwchlaw gweision, brodyr annwyl yn yr Anglwydd. *Philem. 16* 1. *Cor. 9, 5.* Rheola gan hynny ar Gristianogion (gan dy fod yn Gristion) mewn cariad, a thrugaredd, fel Crist dy ben Athro.

Cofia, mai o holl weithredoedd dyn, nad oes dim yn peri fod Swyddog yn debyccach i Dduw (rhaglaw i'r hwn yw ef) nac yw gwneuthur uniondeb yn union. O ran cyflawni yr hyn beth mal y dylit.

Yn gyntaf bydded gennit ti glust agored i wrando achwynion cyfiawn am anghyfiawn weithredoedd.

Yn ail, dod felly fenthyg un glust i'r cyhuddwr, fel y bych yn cadw y llall i'r ymddiffynnwr ; Canys yr hwn a farno gyd a'r naill du cyn gwrandio y ddau, er lldo farnu yn gyfiawn, y mae ef yn farnwr anghyfiawn.

Yn drydydd, wrth wrando'r ddeutu, na ogwýdda at y llaw ddehau o serch, nac at yr aswy o gafneb ; megis i goelio rhesymmau o dehygoliaeth gan gyfaill, o flaen y gwirionedd eglur gan gal ddyn.

Yn bedwerydd, na ddyro nâg o gyfiawnder, (yr hwn yw *regia mensura*, sef *mesur brenhinol*) i'r deiliaid gwaelaf. Eithr gâd i achos y gwan a'r anghênog, y cryfar cyfoethog, fod yn yr unrhyw bwysau gwaftad. Os canfyddi o'r naill du mewn rhyw achos, frynni-
au uchel o gyfrwysdra dikhellgar, ymbleidio cadarn, ag
erill baerllŷg gorthrech ; ac o'r tu arall bannylau isel,
todi, diniweidra, a gwendid di ymwaredol. Paratôa
dy flodd (fel y mae Duw yn gwneuthur) i farnu,
ysfodi pannylau, a thynnu i lawr frynniau, a rhoi,
angh-

anghyffelybiaeth yn gyffelyb; Luc 3. 4, 5. *Esaï* 40. Fel y gosodych *sail* dy farn ar dir gwaldad; Mewn achos o *unfondeb neu gam rhwng plaid a phlaidd*, bydded dy gydwybod yn ofalus, *jus dicere*, i adrodd y gyfraith yr hon a wnaethpwyd, *secundum allegata & probata*; yn ôl y pethau a daerir ac a brifier; 2 Cron 19. 10. Yn hytrach nag *jus dare*, i wneuthur cyfraith dy hun, yn ôl awdurdod, *sic volo sic jubeo*, sef felly y wŷf yn mynnu, felly yr wŷf yn gorchymmyn; gan ofni y felldith honno, *Deut.* 27 17. *Mell-digedig yw bwn a symmudo derfyn tir ei gymmydog*. Mewn achosion am fywyd neu farwolaeth, bydded Barnwyr yn gyffelyb i Elobim, mewn cyfiawnder yn cosio trugaredd. *Hab.* 3 2. Ac felly yn edrych a milain olwg Cyfiawnder ar y weithred. fel y byddo tofturus olwg *Trugaredd* ar y drwg weithredwr. Gan ddeongli ffafr y gyfraith i fod yn ffafr o fywdd, lle byddo grâs yn addo gwellhâd, eithr o bydd cyfiawnder yn gofyn i farw, rhag marw-undeb, a bod yn rhaid torri ymmalchaelod pydryd, rhag i'r holl gorph bydrn, *fiat justitia, gwneler cyfiawnder*. Eithr pan fŷch yn rhoi dy farn ar arall, cofia fod dy farn dy hun yn crogi goruwch dy ben. Ym mhob achos gan hynny barnwyr yn gyfiawn, oblegid yr wŷt ti yn sicr o gael Barnwyr cyfiawn, gar bron yr hwn y mae'n rhaid i ti ar fynder fyned i ymddangos, i gael dy farnu dy hun, pryd hynny y gelli di adael i'th gyfaill hŷn o Farwnad yn dy ôl.

*Nuper eram Judex, jam Judicis ante Tribunal.
Subsistens, paveo, judicor ipse modo.*

Hynny yw,
Barnwr doeth a sum i gynt
yn cael yr helynt orau,
Ac yr awrbon ofnog wr.
ger bron y Barnwr finnau.

Llawer fydd (ni wn i o herwydd pa ham) a ymosodiant o herwydd cyfraith y deyrnas, Eithr y gwyr a

beth a ddichon atteb gyda'r Apostol, *Nos scimus bonam esse Legem, modo Iudex ea legitime utitur; Nyni a myddam mai da ym'r gyfraith os arfer dyn hi yn gyfreithlon*, 1. Tim 1. 8. Ac myfi a'i galwaf ef yn Farnwr cyfiawn, calon yr hwn ni ddichon llygredigaeth gwobrau, oingelynnion, na chariad cyfeillion ei dynnu oddiwrth ymarfer cydwybodus a'r gorchymynion yma. Ac wrth yr anaml fath anrhydeddus Farnwr hwnnw, y dywedaf gyda *Jehosaphat; ymwrolwch, a gwneuch blyffwader, yr Arglwydd, sydd gyda'r datonus* 2 Cron 19. 11.

10 Yn ddiweddar, na wna un difyrrwch yn arfer neu yddol i ii. Nid yw yr ymarfer hwyaf o digrifwch ond byrr, eithr y poenau am gamarfer digrifwch ydydd dragwyddol. Arfer gan hynny o ddifyrrwch cyfreithlawn cyn belled, ac ei byddo i'th wreuthur yn dyfwrph a'th feddwl yn gymmesurach, a chyffurufach i wreuthur gwalanaeth Duw, a'r dyledion perthynasol i'w alwedigaeth. Y mae dy waith yn fawr, nid yw dy amser ond byrr. Ac y mae'r hwn sydd yn talu gwobr i bobun fel y byddo ei waith ef, yn setyll wrth y drws, *Dat. 22. 12, Jag. 5. 9. Meddwl pa waith sydd etto yn ol yr araf y gweithiaist yr amser a aeth heibio; a pharhaif a syddei gennit, pe bai dy Arglwydd yn dy alw i'r ei fron y dydd heddyw. Bydd ofalus o hyn allan, i wreuthur yr elw gorau a ellych o'r amser byrr sydd i ti, o'i, fel y gwnai ddyn o hen ammodau a fai ymmron med allan: A phan fych yn bwriadu difyrru yr amser dy hun, cofia leied yw amser dy enioes, ac am hyn na ellir difa llawer o hyany mewn seguryd, digrifwch, chwaryddiaeth, a gwag oferedd: Gan weled nad ydychwbl ond yspaid byrr i'w dreilio yn gwneuthur y gorau a fedrych. O blegid ni chreuwyd dyn er mwyn ymddifyrru, ymddigrifo, neu chwareu; eithr i'w alanaethu Duw mewn Crefydd yn ddytal, ac i wasanegu ei gymydog yn gydwybodus yn ei alwedigaeth a'i felly i'w sicrhau ei hun o iechydwrriaeth tragwyddol i'w gan hynny golli'r amser, yn un o'r colledion mwyaf. Pryn yr amser yn ofalus, a bydd bra-doeth i'w hysgu, fel pan ddelf yr amser, yn yr hwn ni chei mor*

had yn orchmyliwr mwyach ar y ddaiar ; y byddo
 Arglwydd yn dy groesawu di a'g Euge bone serve,
 da was da, ac yn rhoddi i ti le gwell yn y neioedd,
 cai ya llawen swynhau llawenydd dy Arglwydd
 dragywydd;

Prydnawbol fyfyrdod

Pan yr hwypr : pan fyddych yn dy baroto
dy hun i gmerch dy elinwythder. m
fyria ar yr pchedig byngciau hyn.

1. **G**An weled fod dy ddyddiau wedi eu cyfrif, ac
 ychwaneg o'r cyfrif wedi ei dreithio ; a'th fod y
 agofach i'th ddiwedd o ddiwrnod.

2 Eistedd i lawr ennyd, cyn i ti fyned i'th wely,
 ystyria wrthit dy hun, pa beth a welaisst, a glywaisst
 neu a ddarllennaisst y dydd hwn, a haeddai goftadwr
 eth, mwy naca welst, a glywst, neu a wyddist o'r blaen ;
 a gwna y deunydd goreu a ellych o honynt Eidd
 yn enwedig galw i'th gof pa bechod a wnaethost y dydd
 hwnnw yn ethyn Duw neu ddyn : a pha ddaioni a ad-
 waisst heb wneuthur : ac ymostwng dy hun am y dde-
 beth hynny. O thebygi i ti dy hun wneuthur dim
 cydnabyddia mai rhad Duw oedd hynny, a dyro iddo
 y gogoniant a chyfrif y dydd hwnnw yn golledig y
 hwn ni wnaethost ti ddim daioni.

3 Os gwyddost i ti wneuthur un pechod gorthwr-
 trwy wendid neu brofedigaeth gref : Na rynga gyl-
 nes darsod i ti ar dy liniau wneuthur cymmod neill-
 ol a Duw yng Hrist am hynny ; yngystal drwy gyffwrdd
 dy fai, a thrwy ddyfal weddio am gael gollyngdod
 maddeuant. Felly wrth wneuthur dy gyfrif yn union
 Christ bob nos, se fydd i ti lai o dasg, wrth wneuthur
 y cyfrif diwaethaf, o flaen ei Fawrhydi yn nydd y Fari.

4. Os digwydda i ti un dydd syrthio allan a neb, Na
 fachluded yr haul ar dy ddigofaint di y nolon hon
 Eph. 4. 26. Os bydd dy gydwybod yn cyhuddo i ti
 enthur cam ag ef, cydaebydd ar bai, ac ymbil ag
 am faddeuant, Os efe a wnaeth gam a thydi, cyn

ei gymmod iddo, ac oni chymmōda ef, etto maddeu di
iddo o'th galon, Math 5. 23. Ond mewn un modd na
ysga fod yn ddialwr drofot dy hun. Canys felly yr w-
yt yn gwneuthur cam deublyg a Duw: yn gyntaf, am
gynnyg dwyn cleddyf cyfiawnder o'i law ef, fel pe bai
ef heb fod yn gyfiawn, ac ynteu wedi cadw taludial yn
ei law ei hun. Yn ail am gamarfer awdurdod ar ei was
ef, heb droi'r achos atto ef i w wrando, ac i w farnu, yr
hwn sydd yn Arglwydd, ac yn Feistr i chwi'ch deuweddi
Heb lawhynny; yr wyt ti yn tueddu gormod or naill
du i fod yn ddialwr. O blegid pe ba it ti i roi dialarnat
dy hun, ti ai rhoddi't yn rhy yseafn, ac ar dy elyn yn
rhy drwm. Am hynny Duw piau dial, dithen piau
maddeu.

Ac yn dyfisiolaeth ddarfod i ti yn ollawl faddeu iddo
ef, gweddia at Dduw am gael o hono faddeuant o'i fai,
a gwellhād o'i fucheddi ac yn ol hynny o daw achos (o
bydd yn dy allu) gwna iddo gymmwynas, a gorfoledda
yn ei wneuthur: Canys yr hwn sydd yn gwneuthur dai-
oni i w elynion, sydd yn ei ymddangos ei hun yn fāb
Duw, a'i wob'r sydd gyda Duw ei dad.

5. Nac arsera o gwsc megis moddion i fodloni syrthni
mwill dy gnawd. Eithr megis yn *feddiginiaeth* i adnew-
yddu dy synhwyrau, a'th aelodau blinion: Cymhedrol-
eb o gyscu sydd yn ysgafnhau y meddwl, ac yn bywhau
y corph, eithr anghymhedrol gwsc sydd yn trymhan y
mwill, ac yn tewychu y llall.

6. Cosia fod llawer yn myned i w gwely, ac heb gyf-
odi byth drachefn, hyd oni deffroer i adgyfodi wrth laia
ofnadwy yr udcorn diwedda. eithr yr hwn sydd yn cyscu
ac yn deffro gyda gweddi, sydd yn cyscu ac yn deffro
gyda Christ, Os dymuni gan hynny gyscu yn ddiosol,
ac yn ddlogel, ymddyro dy hun i ddwylaw Duw, tra by-
dych yn effro, Ac felly dos i'th wely gyda pharch i
Dduw, ystyriaeth dy drueni dy hun, yr hyn a
llai argraphu yn dy galon mewn peth mesur, trwy'r
modd hyn, neu'r *cysfrym fyfyrddod*.

Dullain bennod yn yr unrhyw drefn ac a osodwyd
i wneuthur yn y borau, a phan ddarfyddo

ari, goftwng i lawr ar dal dy liniau wrth erchwyn dy wely, neu ryw le cyffus arall yn dy stafell, a chian dderchafu dy galon, dy olygon, a'th ddwyllaw, at dy dda nfol, yn enw a chyfryngdod ei sanctaidd Fâb Jesu, gweddio atto ef, os oes gennit y dawn i weddio.

1. Gan gyfaddef dy bechodau, yn enwedig y rhai a wnaethost y dydd hwnnw.

2. Gan ymbil yn ddifrifol er mwyn Crist am gael maddeuant, a rhyddhad oddiwrthynt.

3. Gan attolygu i'r Yspryd glân dy ragflaenu i wellhau dy fuchedd.

4. Gan roddi diolch am yr holl ddoniau a dderbyniais, yn enwedig, am dy gadwedi aeth y dwthwn hwnnw.

5. Gan weddio am lonyddwch, ac ymwared y noson honno.

6. Gan gofio stat yr eglwys, y Ffranhines, ar biliogaeth frenhinol, Gweinidogion gair Duw, a Swyddogion, a'n holl frodyr ymweledig neu erlidiedig.

7. Yn ddiweddas, gan dy orchymmyn dy hun a'th ei ddo i'w gadwraeth grasusol

Hyn oll, a elli di ei wneuthur yn y geiriau hyn, neu'r cyfryw.

Pr ydnawol weddi.

O Dra-grasusol Dduw, a thrugaroccaf Dâd yr hwn wyt o dmgylch fy ngwely, yn gwybod yn bysbys fy ngormeddfa am cyfodiad, ac wyt yn âgos at y rhai oll a alwant arnat mewn gwirionedd a phurdeb. Myfi bechadur truan ly'n attolwg i ti edrych arnat a golygon dy drugaredd, ac nid craffu arnaf fel yr ydwyf o honol fy hun; O blegid yno ni cheit weled ond creadur diffaid, ac amhur, gwedi ei lunio mewn anwiredd, ac yn byw mewn pechod, fel y mae yn gywilydd gennif dderchafu fy ngolwg tuar nesoedd. gan wybod mor orthrwym pechais yn erbyn y nesoedd, ac o'th flaen di. O blegid (O Arglwydd) mi a drofeddais dy holl orchymynion a'th union ddeddfau, nid yn unig trwy esculudra gwendid, eithr trwy rŷyg ewyllyfcar yngwrthwyllyd fy ngwybodaeth fy hun; ie yn erbyn cynnwys dy Y

yspyd glân fy nghadw hefyd yn undeb yr Eglwys, fy
 nhywys yng wirionedd dy air am hymddiffyn, nad ysgo-
 gwyl byth oddiwitho i *Babeldd-dra*, nac i'r un amryfuf-
 odd arall, na gau addoliad. Agored dy yspryd fy llygaid
 fwyfwy, i weled pethau rhyfedd allan o'th gyfraith di. Ac
 agor fy ngwefusau, fel y byddo fy ngeneu heunydd yn
 ymddiffyn dy wirionedd, ac yn gosod allan dy foliant.
 Chwanega ynof yr holl ddoaniau daionus, y rhai o'th
 drugaredd a ganniadheist i mi yn barod; a dyro i mi
 yspryd dioddefgar, a chalon ddiwair, meddwl bodlonol,
 serch pur, ymddygiad gweddol, a'r holl radau eraill, a
 wyddost ti fod yn angenrhaid i mi, i lywodraethu fy ng-
 halon yn dy ofn ac i unioni fy mywyd yn dy flair: fel
 pa un bynnag, a'i byw a'i marw a wnelwyf, y gallwyf
 fyw a marw i ti, yr hwn wyt fy Nuw am gwaredydd.
 Acyma o Arglwydd, yn ol fy rhwymedig ddled, y rho-
 ddai i't ddiolch tramawr oddiar Allor calon oftyngedig,
 am dy holl ddonniau a'th fendithion, y rhai yn rasusol ac
 yn helaeth a dywelltaist ar fy enaid am corph, tuacat y
 bywyd hwn, a'r bywyd sydd i ddysod: yn bendisadden
 am fy etholedigaeth, creadigaeth, pynedigaeth, cyfiawnbad,
 sancteiddiad, am hymddiffynniad o'm bieuengyd hyd y
 dydd ar awr bresennol yma: ac am y diogel obaith a ro-
 ddai i mi o'm gogoneddiad. Hefyd am fy ieochyd, fy ng-
 hyfoeth, fy ymborth, fy ngwilcoedd, am dedwiddfyd,
 ac yn enwedig, am ddarfod i ti fy ymddiffyn y dydd hwn
 aeth heibio rhag pob peryglon a niweidiau, yn fy ngh-
 orph, am henaidd, gan fy nghynyfcaeddu i ar holl bethau
 ydoedd angenrheidiol i mi. Ac fel yr ordeiniaist y dydd
 i ddyn i lasurio ynddo, a'r nos i gymmeryd ei esmwythder
 (Psal. 119 18) Felly yr wyf yn attolwg i't sancteiddio
 i migwsc ac esmwythder y nos hon, fel y mwynhawyl
 bynoy megis cyffur rhadlawn o'th fendith di. Mal pan
 ddarfyddo im corph swrth gael ei lonni a'i ddiflino a
 chymedroldeb o gwsc a llonyddwch, y gallwyf a mwyn-
 nerth rodio gyda thi, gan wneuthur y cyfryw weithre-
 doedd da a orchymynaist, pan ryngo bodd i'th dduwllio
 allu fy nffroi y borau nelfaf. A thra bwsyn cyscu, bydd
 i geidwacdd Israél yr hwn ni hunaf, ac ni chwsc, o'th ragl.

uniaeth sanctaidd i'm hymddiffyn rhag pob peryglon
 fel na' allo Satan na'i angelion drwg, nac un gelyn ara
 wneuthur i'middim drwg, neu niweid. Ac i'r perwyl ym
 a, gorchymyn i'th Angelion Sanctaidd Gastellu o'm ho
 mgylch, i'm cadw a'm gwaredu : fel yr addewaist y ca
 ent wneuthur o amgylch yrhai a osnant dy enw. A chan
 wybod fod dy enw yn dwr cadarn, diogel i'r rhai a redant
 ato ; yr wyf yma yn fyngorchymyn fy hun (a chwbl
 a berthyn i mi) i'th sanctaidd gadwraeth a'th ymddiff
 ynniad. Os dy ewyllys bendigedig fydd alw am danaf
 om cwsc : O Arglwydd, er mwyn Iesu Grist cymmer
 drwgaredd arnaf, a derbyn fy enaid i'th deyrnas nesol.
 Ac o rhynga bodd it chwanegu dyddiau at fy mywyd. O
 Arglwydd, chwanega wellhad at fy nyddiau ; diddysna
 fy meddwl oddiwrth ferch i'r byd, ac i oferedd bydol ;
 a phar i mi gymhwysu fy ymarweddiad at y nef, a phe
 thau nesol. A pherffeithia ynot beunydd y gorchwyl da a
 ddechreuaist, i ogoniant dy enw, (Psal. 121. 4. Daf. 12.
 7. Psal. 34. 7. Diha 18. 10.) ac i iechydwriaeth fy en
 aid pechadurus. O Arglwydd yr wyf yn erfyn arnatam
 ymddiffyn, a chadw rhag pob niweid drwg, neu berigl,
 dy holl eglwys, mawrhydi y Frenhines, a'r Dywysoges,
 Cadw hwynt ym mhuirdeb dy wirionedd, a llwydda hwy
 nt a phob grâs, a dedwyddwch. Bendithia yr holl Ben
 naethiaid, Gweinidogion, a Swyddogion yr Eglwys, a'r
 Teyrnas hyn, Bawb o honynt a rhadau angenrhaid i
 lleoedd, a'u galwedigaethau. A bydd di o Arglwydd yn
 ddiddanwch ac yn gyffur i'th holl bobl, y rhai a welaist
 ti yn fda eu goswyo ag un math ar glefyd, gwrthwyne
 eb, neu gystudd Pryfura, o Dad, ddyfodiad ein Hargl
 wydd ni Iesu Grist. Gwna i mi fod ollawl yn feddylgar
 am fy niweid, ac am y cyfrif fydd raid i miei wneuthur
 fel y pryd hynny : ac yn y cyfamser i ganlyn Crist yn yr
 adenedigeth ; maly caffwyf gyfla Crist gyfran yn adcy
 fodlad y rhai cystawngwedi y dibeno y bywyd mawrol hyn.
 Tlanta hyn, a'r holl fendithiau eraill a wyddost ti (O Dad)
 fod yn ddiffygion ynot, ac yn angenrheidiol i mi, yr wyf yn
 ffynedig yn ymbil, ac yn deisyfu eu cael ar dy ddwyllaw,
 enw a bysffirgddod Iesu Grist dy Fab, yn y ffurf ar weddi
 ddysfod.

yn fan etaldd, yr hwn oedd yn fy ngalw i oddiwrthyt,
 fel y darfu i mi anafu fy nghydwybod, a dligio dy Ysp-
 ryd glan, trwy'r hwn i'm seiliwyd hyd ddydd prynedi-
 gaeth. Tydi a gyflegraist fy enaid a'm Corph i fod
 yn demlau i'r Yspryd glan, (Pla. 139. 2, 3. 145. 18.
 u. 9. Heb 9, 6, Eph 4 30.) Myfi bechadur gwael, a
 halogais y ddau a phob math ar aflendid a budreddi.
 Fy llygaid wrth gymmeryd difyrwrchi i graphu ar ofe-
 redd, fy nghlustiau yn gwrando amhur ac aniwair ym-
 adroddion, fy nhasod yn cablu ac yn dywedyd celwydd,
 fy nwyllaw mor llawn o amhuredd, fel y mae'n gywil-
 ydd gennif eu codi attat; am traed yn fy nwyn yn ol
 fy llwybrau fy hun; fy rhewm am deall, y rhai sydd
 mor fywiol mewn mainach bydol, ydynt ddall ac aneall-
 gar, pan ddelwyf i ddadleu, neu i fytyrio am netol ac
 ysprydol bethau: fy nghof, yr hwn a ddylei fod yn dryff-
 ordy pob daioni, nid yw mor gymhesur a pharod i go-
 fiodim, ac yw i gofio gwagedd ac ynfydrwydd. Ie Arg-
 lwydd, trwy wybodaeth alarus yr wyf yn canfod mai
 curiol gan oll fwriad meddylfryd sy nghalon fod yn
 drygionus bob amser. fy mhechodau ydynt amlach na
 gwallt fy mhen, ac hwy a dyfasant trofot megis gwa-
 han-glwyf ffieiddiol, fel nad oes o wada y troed hyd y
 pob, un man na rhan heb fod yn glwysedig oddiwrth-
 ynt. Y maent hwy yn peri i mi ym dangos yn wael yn
 lyngolwg fy hun; pa faint mwy ffaidd ydwys gan hyn-
 ny yn dy wydd di? Ac ymarfer o bechod gan mwyaf a
 dynnodd ymmaith deimplad cydwybod am bechu, ac a
 luscodd ar fy uchaf y fath syndra o swmwr, a chaledweh
 calon; fel nad yw dy farnedigaethau pan adrodder
 gan ffyddlon bregethwyr dy air yn erbyn fy mhechod-
 au, yn fy nychrynu i ddychwelyd attat ti, trwy ed-
 ifeirwch difrifol. A phe bae ti Arglwydd yn fy ng-
 wobrwyo yn ol dy gyfiawnder di, am haeddedigaeth
 iau, mi gawn wradwydd a damnedigaeth yn dra-
 nwydd. Eithr gan weled, mai o'th drugaredd an-
 fedrol y gwaredaist fi hyd yn hyn, ac wyt beun-
 dd yn gwilio am fy edifeirwch: yr wyf yn ofyn-
 nio yn deilys arnat, er mwyn y dirfawr Angau,

ar Dioddefaint gwaeddyd a ddioddefodd Jesu Crist dros of, fadden a phardynu i mi fy holl bechodau am hanwreddau, ac agoryd i mi ffynnon redegog gwaed Crist, fel yr addewaist ei hagori tan y testament newydd i'r *edifeiriol* o dŷ Dafydd (Esay. 1. 6. Rhuf. 3. 15 Zech. 13. 1.) fel y byddo fy holl bechodau am haflendid wedi eu trochi yn ei waed, eu claddu yn ei farwolaeth, a'u cuddio yn ei ffrwiau, fel na ddolont byth i gael eu gwled mwyach, i'm cywilyddio yn y byd hwn, nac i'm henog farnu ger bron dy orseddfainge yn y byd sydd i ddysod. Ac yn gymainto Arglwydd ac a gwyddost, nad oes ym meddiant dyn droi ei galon, oni byddi ti yn gyntaf roddi iddo ras i ymchwelyd; a chan weled fod cyn hawsed i ti fy ngwneuthur yn gyfion, ac yn sanctaidd, ac erchi i mi fod felly: O fy Nuw, dyro i mi ras i wneuthur a orchymynais, ac yno gorchymmyn a fynnych di, ac ti am cei yn barod i wneuthur dy orchymmyn sanctaidd. Ac er mwyn hyn dyro i mi dy Yspryd glân, yr hyn a addewaist ei roi (hyd ddiwedd y byd) i'ch holl etholedigion bobl A gâd i'ch unrhyw Yspryd glân bureiddio fy nghalon, iachau fy llygredigaeth, sancteiddio fy anian, a chyffsegru fy enaid am corph, megis y byddont yn demlau i'r Yspryd glân, i'ch wafanaethu di mewn sancteiddrwydd a chyfiawnder holl ddyddiau fy mywyd: fel pan orphennwyf (trwy gynnorthwy dy Yspryd sanctaidd di) fy ngyrfa yn y bywyd darsodedig hwn; y gallwyf yn llawen adael y byd yma, a gorchymmyn fy enaid i'ch ddwyllaw Tadol, mewn diogelobaith o fwynhau y bywyd tragwyddol gyda thi yn dy deyrnas nefol, yr hon a ddarperais i'ch seintiau etholedig, y rhai a garant yr Arglwydd Jesu, ac a ddisgwyllant am ei ddysodiad.

Yn y cyfamser (o né ol Dâd) yr wyf yn attolwg i'ch lân Yspryd weithredu ynaof y cyfryw edifeirwch disrifol (Mat. 28. 20. i Tim 4. 7. Mat. 25. 34) fel y byddwyf trwy wylo fain yn galaru am fy mhechodau a aethant heibio, trwy ofid calon yn oftyngedig am fy mhechodau presennol, ac am holl egni yn gwrthwynebu y cyfryw bechodau budron o hyn allan A gâd i'ch unrhyw Yspryd

En ol hynny dywafu.

Dy Râd O Arglwydd Iesu Crist, dy serchonesol Dâd,
dy gymdeithas a'rh ddiddanwch, o fendigedig a
sancteiddlan Tŷpryd, a fo gyda myfi ac agyfanneddo yn
ymbalon, y nos hon, ac yn dragyŷdd. Amen.

Ynodan ymgysodi gyda pharch sancteiddiol, myf-
yda wrth dynnu dy ddillad oddiam danat.

**Pethau i fysyrto arnynt pan fyddych
yn diosc oddiam danat.**

Fod y dydd yn dyfod, pryd i'rh ddinoether mor
noeth oddiwrth y cwel a feddi di yn y byd, ac
wtti yr awrhon oddiwrth dy ddillad : Nid oes gem-
liti gan hynny yma ond benthg yr holl bethau dros
anser, megis gorchwylwr a hynnŷ i rod-di cyfrif. Luc.
16. 2. Am hynnŷ tra yr ymddiriedr i ti am yr orchwyl-
iwr hon bydd gall a ffyddlon.

Nudus in hunc nudum veni, quoque nudus abibo.

lef :

*J'r byd dros ennŷd draws anian daethym
I diibio 'n noeth aflan,
Hefyd o fyd yn y fan
Felly yr af fi allan*

2 Pan ganfyddych dy wely, pared hynnŷ, i ti fedd-
wlam dy fedd : Job 17. 13. yr hwn fydd yr awrhon
yn wely Crist, Canys Crist (gan rod-di ei gorph sanct-
idd dridiau a theirnos i orwedd yn y bedd) ai sanct-
eiddodd, ac (megis) a'i twymnodd ef i gyrph ei Saint
Iorphywys a huno ynddo hydforeuddydd yr Adcysodiad ;
felly yr awrhon nid yw marwolaeth i'r ffyddloniaid
ond hŷn esmwyth, a'r bedd ond gwely Crist, lle y mae
ei gyrph yn gorphwys ac yn cyscu mewn tangneddys ;
hyd i'r lemŷrch byfryd foreuddydd yr Adcysodiad iddynt.
Ela. 20. 26.

Cofia wrth weled dy wely.

Ut somnus mortis, sic lectus imago sepulchri.

lef :

Bydded

Bydded cŵsc sydd gyssur maeth,
 Yn ail marwolaeth gennyd;
 A'r gwely gwel yn ail i'r bedd,
 Lle rhaid i'r orwedd hefyd,

Bydded gan hynny ddillad dy wely yn arwŷddocra
 ti bridd y ddaiar, yr hwn a'th oruchguddia; a'th gyni
 sau dyamdo; dy gwsc dy farwolaeth: dy ddestrodd
 adgyfodiad. A phan orweddych yn dy wely a deall
 honot fod cyscu yn nesau; *Dywaid, mewn heddwch*
garweddaf ac i'r hunaf, canys ti Arglwydd yn unig cy
caist mewn diogelwch. Psal 4 8. Faf hyn gan agori
 dy galon bob borau yn grefyddol, a'i chau drachen
 hob nŵs a gair Duw ac a gweddi, megis a chlô ac agori
 iad: Ac felly gan ddechrau y dydd ag addoliant Duw
 a myned rhagot yn ei ofn, a'i ddiweddu yn ei ffaf
 di a fyddi sicro gael bendith Dduw ar dy holl orchwy
 ion, a'th amcannion, y dydd hwnnw: a'r noson, ti
 elli dy sicrhau dy hun, y cei gyscu yn ddiogel, ac y
 hyfryd ym mreichiau rhagluniaeth dy Dād nesol.

Hyd yn hyn am y Duwioledeb, yr hwn a ddylai bo
 Cristion ei arferu beunydd yn neulltuol. Yma y can
 lyn yr hyn sydd raid i Berchen tjaeth ei ymarier
 gyda'i deulu.

Hyfryddau am Duwioledeb teuluaid

O Sgalwydd di i gadw tŷ a thylwyth, na thybia fo
 yn ddigonabl i ti dy hun weddio a gwasanaethu Duw
 yn union, eithr rhaid i ti beri i bawb a fyddo tan dy
 lywodraeth wneuthur yr unrhyw gydâ thi. Am gyn
 awni hyn o ddld, yr oedd Duw yn ymfodloni cysgu
 yn Abraham, na chelai ef yr hyn a wnai rhagddo
 Gany's (medd Duw) *mi a'i budwaen ef, y gorchymmy*
ef i'm blant, ac i'm dylwyth ar ei ôl, gadw o bonynt ffordd
Arglwydd, gan wneuthur cyslawnder a barn, fel y dygo
Arglwydd ar Abraham, yr hyn a lefarodd-ese am dan
Gen 18 17. 19 Ac yr oedd gan Abraham ddeunaw
 thrychiant o byfforddus weislon, a anesid yn ei dy ef: yr
 neith y rhai yr achubodd ef Lot ei nai o ddwylaw

yscodd ef ei hunan i mi i'w dywedyd wrthit. (Dat. 22
Mat. 19 28. Luc. 14. 14) *Ein Tâd yr hwn wyt, &c.*

Prydnawinol weddi arall sydd ferraeth.

O Dragwyddol Dduw a netol Dad, oni bae fy addys-
cu am sicrhau trwy addewidion dy Efengyl, (ac
implau *Peir, Magdelen, y Publican, y Mâb asradlon,*
llawer eraill o bechaduriad edifeirol) dy fod ti yn
lawn o drugarogrwydd, ac yn barod i faddeu i'r pech-
aduriad trymmaf eu beichiau o bechod, pa bryd bynnac
dychwelant attat ti a chalonnau edifeirol, gan ym-
hidio am eu pechodau, a deisyfu dy rās: *Luc. 22 6. 1.*
7. 47. Mi fyddwn gwedi anobeithio o ran fy mhech-
adau heb ronyn 'cyflur ynosi i rytygu dyfod o'th flaen
wrth ystyried caledwch synghalon, afreoledigaeth
ferch, aflendid fy ymarweddiad, trwy y rhai y trof-
odais dy holl gyfreithiau, ac yr haeddais dy sellidib,
yn hyn a alleu beri i'm corph gael ei gyftuddio a
byw halnt echryllon, am henaid ei nychu gan far-
dardib pechod, am enw da gael ei soddi gan waith
bradwryddus, a gwneuthur fy meddiannau yn agored
hob math ar wrthwrynebion a damweiniau. Yr wyf
cyfaddef *O Arglwydd, Mae dy drugaredd di yw'r*
achos na ddarfu am danaf; Eithr o fy Nuw megis y
darfu i'th drugaredd yn unig attal dy franedigaeth
hag delycyn arnat hyd yn hyn, telly yr wyf yn ofi-
weddig yn attolwg i ti yn ymyscaroedd drugareddau
Jesu Grist, yn yr hwn yn unig i'th fodlonir, na thâl i mi
fod fy haeddedigaeth, eithr maddeu yn rhwydd ac yn
ddi i mi, fy holl bechodau, a'm hanwiredau; a
fodloni fy'n lân oddiwrthynt a rhinwedd y gwerthlawr-
caf waed, yr hwn a gollodd *Jesu Grist* trofod. Canys
yw'r unig phwy yw'r a'i wead ef yw'r unig seddi-
gwrth a ddichon iachau fy eolur. A ese yw'r *Sarph*
a all fy ngwneuthur yn iach oddiwrth y gwen-
i, a'r hwn y darfu i *Sarph danllŷd* fy mhechodau
a gwenwyno fy mri wedig am clwystedig enaid.
Oni i mi (yr wyf yn atolygu it) dy Yspryd glân,
a sicrhau o'm *mabwysiad*, ac i gryfhau fy ffydd, i
daneigu fy edifeirwch, i oleuo fy neall, i buro fy
nghalon,

nghalon, i unioni fy ewylllys a'm deisfyfiadau,
 sancteiddio trwof, (*Galarn. 3. 22. Mal 3. 6. Col 3.*
Mat. 3. 17. Gal. 4. 5. 1 Thef 5. 23.) fel y cad-
 gwbl oll om byspyd, fy enaid am corph, yn diargyoda
 nysfodiad ein Harglwydd Jesu Grift. Ac yr awrhon o
 glwydd yr wyf yn rhoddi i't ddiolch amoliant ewy-
 yscar, a'm ddarlod i ti fy nghwaredu y dydd hwn, o
 wrth bob peryglon a niweidiau, er drygced i'r hach-
 wn, ac er maint fy anwiredd. Yr wyf yn attolygu
 ti hefyd fy nghadw y nŏs hon, rhag y llaw rhŏladr
 yr hwn ddydd a nŏs sy'n rhodio oddiamgylch gan ge-
 fy llyngau. Gwilia di O Arglwydd trolof y nŏs hon
 i'm gwared rhag ei greulondeb a'i brofedigaethang-
 gad i'th drugaredd fod yn achles a tharian i mi, rhag
 ei anghymodol lid a'i aruthrol ddigofaint. Ac o
 mwyn hyn, yr wyf yn fy ngorchymyn fy hun i
 ddwyllaw a'th gadwedigaeth di, gan atolygu i ti o
 Arglwydd a'm Duw, na chynhwysedh i Satan, nac
 un o'r aelodau diffaith, allu gwneuthur i mi ddim d-
 dra neu niweid drwg y nŏs heno. A chaniadha o
 glwydd daionus, yn cyfscu ac yn effro, yn byw ac yn
 marw, i mi gyfscu, a deffro, byw a marw i ti, ac i
 oniant dy enw, ac i iechydwrïaeth fy enaid. Argl-
 wydd bendithia a chadw dy etholedigion bobl ym m-
 lle. Canniadha i'n Brenhines hir a dedwyddol lly-
 draeth arnom, bendithia y Dywysoges *Sophia* a'n h-
 Swyddogion, a Gweinidogion dy Air. Cyflura bay-
 a'r y tydd mewn trueni, angen, neu glefyd: o Argl-
 wydd daionus dyro i mi rŏs i fod yn un o'r *mornys-
 tall*, fel y parotŏwff syngalon megis lamp yn llaw
 olew ffydd, a discleirdeb gweithredoedd da, i gyfarfod
 Arglwydd Jesu, hyfryd brïodfab fy enaid, ar ei ail d-
 iodiad disymmwrth yn ei ogoniant. *1 Petr. 5. 8.* Can-
 niadha hyn o Dŏd nefol, er mwyn Crist Jesu, fy na
 Iachawdwr am Cyfryngwr, yn yr hwn Enw bend-
 gedig, ac yn ei bynod eiriau ei hunan y galwaf am
 fel i'm dyscodd;

I'n Tŏd yr hwn wyt yn y nefoedd.

Gen. 14. 14. Ac y mae *Jofuah* dduwiolwch
 cyllolaethu ger bron yr holl bobl, er llythio o
 yr oll oddiwrth wir a doli Duw, etto ete a'i dyl-
 a wasanaethant yr Arglwydd. *Josh. 24. 15,* Ac
 mae Duw ei hun yn gorchymyn yn neillduol bob
 rhen tjaeth i athrawiaethu eu teulu yn ei Air, a'u
 yn i fynnu yn ei ofn a'i wasanaeth. *Bydded y geiriau*
yn gdwyl yn eu gorchymyn i ti heddw, yn dygalon.
Byddych yn dy dy, a phan gerddych ar y ffordd, a phan
gerddych i lawr, a phan gosodych i fynu, &c. Ofna
 yr Arglwydd dy Dduw a gwasanaetha ef, *Deu. 6. 7.* Yr
 oedd Dafydd wedi trefnu ei dŷ yn ôl y gyfraith hon,
 elchae na ddŷn twyllodrus drigo yn ei dŷ eithr y cyfryw
 wasanaethai Dduw, ac aroddai mewn ffordd berffaith.
Sal. 101. 6. 7. Yr oedd *Hefther* dduwiol yn dysgu ei
 llesau i wasanaethu Duw mewn gwaddi ac ympryd,
Ps. 4. 16. Ac er mwyn hofforddi dy deulu mewn zêl
 i grefydd union, hoffa yn swyaf y rhai a welŷch
 ymroi yn orau i wir dduwioldeb. Hynny a fydd
 ddiol i ti o herwydd dau achos. Yn gyntaf, se a
 endithia Duw yn hytrach, ac a lwyddianna lafur, a
 chwyd dwylaw y cyfryw weision duwiol. Canys yr
 oedd *Laban* yn gweled fod Duw yn ei fendithio oblegid
Jacob: Gen. 30. 27. Ac yr oedd *Potiphar* yn deall,
 yr Arglwydd gyda *Joseph* yn llwyddo'r cwbl oll oedd
 ei law ef; ei pan dastwyd *Joseph* yn wirion i'r car-
 char, yr oedd pennaeth y carchardd yn gweled pa beth
 a wnaï ef ei fod yn llwyddo: Ac am hynny y
 addes pennaeth y carchardd yr holl garcharorion
 tan law *Joseph Gen. 39. 3. 22. 23.* Yn ail pa union-
 afy gwasanaetho Dŷn Dduw, fyddlonaf fydd ei wasana-
 eth i tithau.

Pe bai bob perchen teulu fel hŷn yn ofalus yn ôl
 ei rwymedig ddled, i ddwŷn i fynu ei blant o'i dylŷth
 yn ofn Duw, a'i wasanaeth, yn ei dŷ ei hun, ynd y
 llenwid Tŷ Dduw, yn well ac i'r ymwelliad a Bwrdd
 yr Arglwydd yn synychach ar y dŷdd Sabbath; a llaf-
 ur a phregethiad y Bigellaid a ddygeu firwyth yn well
 nac

nac y mae. Ni byddau ffyrdoedd y trefi a'r di-
cyn llawned o rai meddwon, anudonwyr, pute-
ac halogedig watworwyr gwir dduwioldeb a ch-
sanctiaidd: ni byddau Llŷs *westminster* mor ll-
ymryson gwrthwynebus, *holion ceccrus*, ac ymda-
anghrifftianogawl, ac ni byddai'r carchardai bob
fryn mor llawn o ladron, speilwyr ffydd sawr, b-
wyr, a llofruddion.

Eithr o fywaeth ni wna y rhan fwyaf o berchen-
amgenach defnydd oi gweision, nac o'i haniellia-
am y caffont hwy eu cyrph i wneuthur eu gwasana-
ni waeth ganddynt er i'w heneidiau wasanaethu
cythraul. Etto yr achwyn cyffredinol yw, fod g-
fion da a ffyddlon yn anhawdd, ac yn a naml i'w
Gwlr, eithr yr achos o hynny yw, fod cyn amle-
uwiol ac halogedig *Feistrid*, Canys esampl ac ath-
wlaeth meistr duwiol a bucheddol a wna wâs da
ffyddlon, fel y tyftiolaetha esamplau o *Abraham*,
Isaiah, *Dffydd*, *Cornelius*, &c. Y rhai oedd ganddynt
weision da o herwydd eu bod yn feistred duwiol,
chysryw rai ac oeddynt ofalus i wneuthur eu gweis-
yn weision i Dduw.

Prit lasur a gosal llawer ydyw, codi ac ardderchi-
eu tai: ac etto codont ynforau, ac elont yn hwy-
gylau, a bwtaont fara gosalwch: se a'r cwbl yn of-
cansys ac yr *Arglwydd* nid adeilada y tŷ. (hynny yw,
di teulu) ofery llasuriant wrtho. *Psalm* 27. 1. 2. Can-
Duw a seliodd hyn yn gyfraith digysnewidiol, y
allt ei lid ar y teulu oedd ni alwasant â'r ei enw ef
Duw a dynn y drygionus allan o'i babell, ac a'i
treiddia o dir y rhai byw. *Jer.* 10. 25. *Psal.* 32. 5. I
pan gyflawner eu hanwiredd, y gwna ef i'r w-
chwdu allan ei bell *Canaanitiaid* *Levit.* 18. 25. An-
hyany gwir grefydd, a gwasanaethu Duw ymhlith
teulu, ydyw'r adeilad orau, a'r scrifenaçau diogelaf
ficrhau tŷ a thir ar ddyn, a'i eifeddion. Canys y cy-
awn a eifedda y ddaiar, ac a bresswylia ynddi yn di-
grydd. *Psal.* 37. 29.

Os dymuni gan hynny gael bendith Dduw arni

14
a'th deulu: naill a'i cynt a'i gwedi dy neill-
weddi dy hun, galw ynghyd bob borau i ryw
gyflens dy holl deulu; ac yn gyntaf, naill a'i
gwedi dy neillduol weddi dy hun, galw yng-
bob boreu i ryw statell gyflens dy holl deulu; ac
gyntaf, naill a'i darllain dy hunan iddynt bennod
air Duw, neu bair i un arall a fedro ddarllain yn
wollythyr; O chei ennyd *di elli* ddeongli iddynt
adnodau daionus: ac yno gan fyned i lawer ac
deullin gyda hwylt, mewn modd parchedig *fel y*
wepwŷd or blaen, cyd-weddiwch yn y modd hŷn.

Boreuol Weddi tros y Teulu.

Arglwŷdd ein Duw, a'n Tâd nesol, yr hwn wŷt
unig creawdwr, a llywiawdwr *nes* a dafar, a phob
sydd o'i mewn, yr ydym ni yn cyfaddet ein bod
anheilwngi ymdangos ger dy fron di, gan ystyried
amf bechodau a wnaethom yn erbyn y nesoedd, ac
th flaen di: ac *fel* i'n ganwŷd mewn pechod, ac yr
ym beunydd yn torri dy gyfreithiau, a'th orchym-
nyon sanctaidd, yngwrthwynebi'n gwybodaeth a'n
wybod: er i ni wybod mai ty di yw'r creawdwr, yr
a'n prynaisf â gwaed dy unig anedig fab: a'n
mudd, yr hwn wŷt yn rhoddi *i ni* yr holl ddaioni
rhadau sanctaidd a feddiannom yn ein heneidiau,
cyrph. A pha gwneit ti a nyni maly mae ein
hanwiredd a'n hanolchgarwch yn haeddu; pa i beth
allu Arglwŷdd a allwn ni ei ddisgwil oddiwrthit ond
wilydd a gwarth yn y bŷd hwn, ac yn y bŷd a ddaw
ostiant a damnedigaeth dragwŷddol? Etto o Ar-
glwŷdd, yn ufydd-dod dy orchymyn, ac yn y diogel
sydd genym yn anrhaethol ac anherfynol drugar-
us dy Fab Jesu Grist ein Jachawdwr; Nyni dy weisi-
truaidd, gan chwenych codi oddiwrth orfeddfainge
dy gyfiawnder, (lle yr ydym yn gyfiawn gwedi ein
angfarnu) a dyfod ger bron gorseddfainge dy rad, lle
mae trugaredd yn llywodraethu i faddu pechod amf
o eligion ein calonnnau yn oftyngedig yn atolwg
allwng heibio, a maddeu *i ni* ein holl seiau a'n
hanwireddau;

hanwireddau; fel trwy rinwedd gwerthfawrocc
 ed *Jesu Grist*, dy oen gwirion, yr hwn a dywall
 ef yn dra helaedd er mwyn tynnu ymmaith bech
 y byd: y gallu ein holl bechodau yn gyftal gwreidd
 a gwneuthuroi, gael felly eu glanhau a'i golchi
 maith fel na byddont byth yn fauch arnom, ac
 chyfodont yn y farn i'n herbryn. Ac nynti attol
 wn i ti O Dad daionus, er mwyn dirfawr Anga
 dioddetaint *Crist*, Na chynnwys i'r felldith ofnadur
 ar dial echrws, yr hyn y mae dy gyfraith yn ei
 wth, a'n pechodau niunau yn ei gyfion haeddu, sy
 lo arnom. Ac yn gymmaint O Arglwydd, ac i'n
 cir gan dy air di, na chalff delw addolwyr, godnib
 cyhyddion, ymrisonwyr, meddwyr, gloshinebwyr, a'r
 ryw fucheddwr afredus etifeddu deyrnas netoedd; i
 wallt rad dy sanctaidd Yspryd ynom, fel y goleuo
 calonau i ddarnad a ffordd ein pechodau i w ffrid
 hwynt, ac i'n cynhyrfer swyfwy i fyw mewn new
 deb buchedd, a chariad i'ch Famrhydi: fel y chwanc
 ynom beunydd, utydd-dod i'ch air a gosal cydwyl
 a'm gadw dy orcoymynnion. Ac yr awrhon O Argl
 wydd ni roddwn it darmaurddiolch o ddyfnder calonau
 a'm ddarfod i ti ein hethol, ein creu, ein gwared
 ein galw ein cyrannhau, a'n sancteiddo mewn rhy
 fesur yn y bywyd hwn, ac am roddi i ni ddiogel
 baith o ogoniant yn dy deyrnas nesol pan ddiwedd
 bywyd marwol hwn. Yr ydym yn diolch it hefyd
 ein bywyd, ein hiechyd, ein golud, ein rhyddid, ei
 llwyddiant a'n heddwch: yn enwedig o Arglwydd
 barhaus gymmorth dy Efengyl sanctaidd i'n plith,
 ein harbed hyd yn hyn, a channiad hâu i ni y cyf
 amser grasfol iedifarhau, Ni a'ch follenwn un agw
 am yr holl drugareddau eraill a dywelltaist arnom,
 bendisaddeu am ein cadw a'n gwared y nos hon a
 heibio, oddiwrth bob niweid a allai ddigwyddo
 Cyrph a'n heneidiau. A chan i ti eindwya yn ddiog
 hyd ddechrau y dydd heddyw, ni a atolygwn i ti
 hymddiffyn a'n hyfforddi ni ynddo. Bendith
 chadw ni yn ein mynediad nilan, a'n dyfodiad i

dd heddyw, ac yn dragywydd. Cysgodâ nyni o Arglwydd, rhag holl brofedigaethau y fall, a channiadha ni, fod dy Angelion sanctaidd i'n cadw, a'n gwaredu ein holl lwybrau.

Ac er mwyn hyn, yr ydym ni yn ein gorchymyn yn huanain, a chwbl oll a berthynant i ni, ac sydd oddi orthym, i'th ddwyllaw di, a'th gadwedigaeth galluocaf Arglwydd cadw hwynt rhag pob drwg, llwyddâ hwynt a phob rhadaw, a llanw hwynt a'th ddaioni Ymddiffyn nyni hefyd y dydd hwn, rhag cwmpo i fewn un gorthrwm bechod: yn enwedig i'r rhai y mae ein natwriaeth ni yn hylithr i dueddu attynt. Gosod willadwmeth o flaen drws ein gwefusau, fel na ddigiom moth i'rhydi ag un math ar ffeillion neu amhwyllog llyfau, neu a rhyw fatb ar ymadrodd distaith neu gelwyddog: Dyro i ni feddyliau dioddefgar, pur a diwair galonnau, a holl radau eraill dy lan ylpwyd, a wyddost ti eu bod yn anghenrhaid i ni, fel y gallom dy wasanaethu di, mewn sancteiddrwydd a chyfiawnder. A chan weled fod yn ôfer holl lasur dyn, heb dy fendith di: Bendithiz bob un o honom yn ein lleoedd a'n gadwedigaethau neilltuol, *Uniona di weithredoedd ein dwylaw arnom ni, a llwyddâ ein gorchwylion; Canys oddieithr i ti ein barhain atb râd; ni eill ein namcannion ddibennu'n dda. A darpara i ni O Dâd, yr holl bethau a wyddost ti fod arnom eu heisiau, i'n heneidiau, a'n cyrphy dydd heddyw. A channiadha i ni fedru myned trwy beresindod y dydd byrr hwn, fel gan fod heb olod ein calonau ac olm darfodedig, a cytarfyddom yn y ffordd: y gallo ein heneidiau hiraethu am ein cartref yn dy deyrnas dragwyddol.*

Ymddiffyn (hefyd O Arglwydd) holl stat yr eglwys, a phob aelod neilltuol o honi: yn enwedig ni a attolygwn i ti barhau tangeddyf a llwyddiant yr eglwys i'r teyrnasau hyn lle yr ydym yn byw. Cadw a gwared rhag pob drygau a pheryglon, ein grasuol Frenhin George ydywysog, a'r tywyysogawl heppil. Amlha eu dyddiau mewn hyfrydwch a hawddfyd: ac yn y diwedd corona hwynt a gorfoledd a gogoniant yn dragywydd, Bendithiz

thia holl weinidogion dy air, a Swyddogion, a'r holl
dau angenrheidiol i'w lleoedd, a llywodraetha di hwynt
fel y llywodraethont hwythau arnom ni, mewn heddw-
cha duwioldeb. Aco'th trugaredd Arglwydd, cynnorth-
wya bawb o'n brodyr sydd yn gyftuddiol, yn glwyfol,
neu yn rhyw fodd arall yn ddigonnorthwy, yn enwedig
y rhai a boenir, naill, a'i a chydwybod ddrwg, o blegit
iddynt bechu yn erbyn dy Air, neu am eu cydwybod
dda, O herwydd na phechant yn erbyn dy wirionedd.
Pâr i'r rhai cyntaf wybod, nad oedd un ddefnyn o waed
Crist yn ddefnyn o ddialedd, eithr oll yn ddefnynau o
râd grymmiol i beri maddeuant pechodau, i'r trosedd
wyr mwyaf yn yr hollfyd. Ac am y lleill O Arglwydd,
naad i'th hir ddioddef ârwch, nai rhoi hwynt allan o
gyffur yn rhybell, na llawenychu gormod ar eu gelynn-
ion; eithr canniadha iddynt ammynedd i ôddef, a gra-
fusol a buan ymwarel, y ffordd y byddych yn ei gwel-
ed yn orau i'w cynnorthwy hwynt, ac i'th ogoniant di-
thau.

Dod râs i bob un o honom i fod bob amser yn gofgar
am ei ddiben diweddat, ac i fod wedi ymbarotoi a ffydd
ac a'g edifeirwch, megis a gwisg briodas, erbyn yr am-
ser y gelwch arnom allan o'r byd pechadurus hwn.
Ac yn y cyfamier y gallom ni ym mhob peth, ac o fla-
en pob peth gelfio dy ogoniant, fel pan ddarfyddo
bywyd marwol hwn, y byddom gyfrannogion o anar-
woldeb yn dy fendigedig, a'th tra ogoneddus deyrnas.

Y doniau hyn, a chwbl eraill O nefol Dâd, a wyddont
eu bod yn anghenrhaid i ni, ac i'th holl Eglwys, yr yd-
ym ni yn offryngedig yn eudeislytu a'u herfyn ar dy ddw-
ylaw, gan derfynu ein amherphaith weddi yn yr odia-
tholwedd a'r ddi yr hon a ddyscodd Crist ei hunan i
ni, gan ddywedyd:

Ein Tâd yr bwn wyt yn y nefoedd, &c.

*Ar ol gweddllo aed pob un o'r teulu ymmaith, gwel-
iddynt yn ofn Duw gymmeryd bywyd, a'r boreuol ymborth
a drefnodd Duw iddynt; y plant i'r ysgol, y gweision at
gwaith, pob un at ei swydd, a Meistr a Meistrres y teulu
eu galwedigaethau, neu at ryw ymarfer goneft i'w dysgru-
lled y gwelont yn gymhesur.*

Tmarfer o Dduwialdeb ar brydiau, a threfn yr ymborth

CYn ciniaw a Swpper, pan fyddo'r *Bwrdd* gwedi ei chilio, meddylia wrthit dy hunan am y *Myfyrdodau* hyn; I weithredol *dyfnaeth* yn dy galon o dadol raglunieth Duw, a'i ddaioni tuacattat.

Myfyrdod o flaen Ciniaw neu Stopper.

MYfyria *foð* newyn yn debyg i'r *clefyd* a elwir y *Blaid*, yr hwn oni phorthi di ef, *se* a'th *fwy* di *igyd* : Ac nad yw bwyd a diod ond *Phyfygwriaeth* neu *foddion* a dresnodd Duw i ddiddanu, ac i iachau yr aniol wendid hwn, a'r ungentrhaid sydd ar ddyn. Arter gan hynny o *fwyta*, ac *yfed*, o ran cynnal a chyffuro gwendid dy anian; yn hytrach nac i gyflawni dymuniadau a thrachwantau dy gnawd. Bwyta gan hynny i *fyw*, eithr na *fydd* *fyw* i *fwyta*. *Arloeswr* tref yr hwn sydd a'i i *fywolaeth* i garthu, sydd well na'r hwn sy'n byw yn unig i lenwi gaudai. Nid oes wasanaeth yn y byd mor wael i ddyn, a bod yn aill caeth iw fol ei hun, y mae'r *Apostol Paul*, yn eu galw hwynt *Bol-dduwiau* : *Phil. 3. 19* Am hynny ni allwn yn hyfeu cytenwi, fel y mae'r *scrythyrau* yn galw delwau eraill *Gallulim*, *Tomdduwiau Hab. 2. 18. 19. 2.* *Brenhin 17. 12.* Ac *fel* *ndoes un weithred* (heb son am ordeinhad Duw) yn gwneuthur dyn yn debyccach i anifail, nac ydyw bwyta ac *yfed* : Felly camarter neu ormodedd o *fwyta* neu *yfed*, hyd loethineb, meddwi, a chwydu, a wnaiff ddyn yn waelach neg *anifail*,

2 Myfyria am *ollalluogrwydd* y goruchaf Dduw, yr hwn a wnaeth y creaduriaid hyn o ddim : *Heb. 11. 3.* Am ei ddoethineb, yr hwn sydd yn porthi aneirif o greaduriaid trwy'r holl sydd, gan roddi cynhaliaeth i bob perchen enioes ar a greawdd : *Psal. 145. 15. 16.* Yn hyn sydd yn rhagori ar ddoethineb yr holl Angelion o'r *aeff*, ac am ei rywiogrwydd a'i ddaioni, yn porthi ei wlydynion. *Math. 5. 45.*

3. Myfyria pa nifer o rywogaethau ar greaduriaid, o bwystfilod, pyscod ac adar, a gollasant eu bywyd, i dlyn llybiaeth i'th borthi di; ac fel y mae rhagddar

pariad Duw o fanau anghyfpell, yn trefnu i ti y pethau hyn ynghyd ar dy fwrdd i' th ymborth. Ac fel y mae a'r creaduriaid meirwon yma, yn dy gynnal di yn fyw mewn iechyd.

4. *Myfyria*, gan *fol* i ti *gynnifer* o wyflon o dadol haelioni Duw, o'i ddaioni, a'i drugaredd euacattar, ac fydd o feigiau o *fwylydd* ar dy *fwrdd*; oh na chynnwys dithau yn y cyfryw le, y cyfryw Dduw grasusol i gael ei amherchi trwy watworgerdd, sertheidd neu dyngu, na' th gydfrawd trwy absen gwradwyddus anair, neu enllib.

Ti scrifen uwch ben bwrdd St Awstin oedd hon;

Quisquis amat dictis absentum rodere famam,

Hanc mensam vetitam noverit esse sibi.

lef;

Tneb a ddwedo air o'i ben

Drwg absen i'w gymydog

Tmadawed ar bwrdd bwn

Enllibiwr twm celwyddog.

5. *Myfyria*; modd na *fwytar* dy Arglwydd Jesu Grifft ddim ymborth un amter, nes iddo yn gyntaf *fendig* o creaduriaid, a rhoddi diolch i'w Dâd *nesol am danynt*. Ac yn ôl eilwper *diwedda*f, yr ydym yn darllain iddoef ganu Psalm. Luc. 9. 16. ac 22. 19. Mat. 14. 19. ac 26. 21. 30. Canys hyn oedd orchymyn Duw; *Pan fwyttewch a' th ddigoni, yna y benditbi'r Arglwydd dy Dduw*, &c. Deut. 8. 10. hynny oedd arfer y Prophwydi; *canys ni fwytai y bobl ar eu gwleddoedd, nes i Samuel yn gyntaf fenditbio eu bwyd*. 1 Sam. 9. 13. Ac y mae Joel yn dywedyd wrth bobl Dduw. *Tna y bwyttewch, gan fwytta ac ymddigoni, ac y moliennwch enw'r Arglwydd eich Duw*. Joel 2. 16. Hyn hefyd a ymarferai yr Apostolion; *Canys yr oedd St Paul*. yn y llong yn rhoddi diolch cyn bwyd yngwydd yr holl bobl oedd ynddi. Act. 27. 35. Gwna gan hynny yn y fath sanctaidd weithred, ar ôl y *fath Feist* bendigedig, a dilyn y cyfryw *nifer* o athrawon toilwng a'i canlynodd ef, ac a aethant o' th flaen di.

o herwydd nad arferaiſt erioed o dalu diolch ar
 dyddiau, am hynny y bydd cywilydd gennit yr awrhon,
 ffordd i ddechrau, na thybia yn gywilydd it wneuthur
 y peth a wnaeth Crift; eithr yn hytrach bydded cy-
 wilydd gennit *ddarfod i ti eſceuluſo cyhydry cyſrywddy-*
lledus orchwyl Criftianogawl. Ac os rhoddodd Mâb
 Duw y fath ddiolch i'w Dâd *neſol* am y cinlaw o fara-
 lidd ac *ycbydig byſcod*, Joa. 6. 9 pa fath ddiolch a ddy-
 hi y fath ddyn pechadurus ac wyt ti, dalu i Dduw am
 rſyſyw amllder o ddanteithion moethus? pa gynnifer
 o wir grſtianogion, a lawenent gael llenwi eu bollau
 â cammeidiau yr wyt ti yn eu gwrthod; ac fydd arnynt
 eiliau yr hyn yr wyt ti yn ei weddill? mor galed y mae
 rhai eraill yn gweithio am eu hymborth, a thithau yn
 cael dy lyniaeth gwedi ei baratoi it, heb arnat na pho-
 en na gofal? i ddibennau, os oedd delw addolwyr Paga-
 naidd yn eu gwleddoedd, yn arfer o ſoliannu eu gau-
 dduwiau; Dan. 5. 1, 4 Pa gywilydd ydyw i grſtion, na
 ſolianna y Gwir Dduw (ar ei ginlaw neu ei ſwper) yn
 yr hwn yr ydym ni yn byw, yn ſymmud, ac yn bôd;
 Aſt. 17 28.

6. Myfyria, mai rhaid i'r corph, yr hwn yr wyt ti yr
 awrhon mor foethus yn ei borthi ſod (ni wyddoft pa
 cyn gynted) yn fwyd i *bryfed*, lle a gellid dywedyd wrth
 lygredigaeth, ty di yw *ſy nhâd*: ac wrth y *pryf*, ty di yw
 ſymam a'm chwaer Job 17 14.

7. Myfyria, *ſel* y mae bwrdd llawer dyt wedi ei wn-
 euthur yn *ſagl iddo*, Pſal 69. 12. Megis trwy anghym-
 hedroldeb, ac aniolchgarwch, y mae y bwyd yr hwn a
 ddylai faethu ei gorph, yn ei ladd a gornfodedd; yn gy-
 mmaint a bôd mwy yn cael eu *diſetha* gan y *ſagl* hon
 na chan y cleddyf. A chan weled wedi'r *ſeildith*, ſod yr
 awr o fwyd a diod (ac o'r holl greaduriaid un agwedd
 yn aſſan i ni nes ei ſancteiddio trwy air Duw a gweddi
 i Tim. 4. 4 5. ac nad yw dyd yn byw yn unig trwy ſa-
 rſond trwy bob gair a ddaw allan o enau Duw, a'i ſen-
 dith yr hyn a elwir ſſon y barâ; Mat. 4. 4 Lev. 26. 26
 Nac eifftedd gan hynny i lawr i ſwyta heb weddio, ac na
 dyſod, cyn i ti roddi diolch i Dduw, Ymbartha i ddi-

goni dy anian, a chysod a phêth chwant arnat, a chofn dy griffianogawl frodyr tlodion, sy'n goddef newyn, a arnynt eisiau y pethau fydd i ti amllder o honyat.

Gweddi ti fisyrio ar y pethau hyn, neu'r cyfryw, bydd un Samuel yn bresennol yn y lle, derchafa dy galon, dy ddwyllaw, a'th olygon trwy barch ac anrhydedd dyledus at y Creawdr mawr, a phorthwr yr holl greaduriaid; a chyn bydd gweddia atto fal hyn;

Gras cyn bydd.

O Dra-grafusol Dduw, ac anwyl Dâd, yr hwn wyt yn porthi yr holl greaduriaid byddol, y rhai fydd a'th goglyd ar dy dduwiol ragddarparwch; ni a atolygwn i ti sancteiddio y creaduriaid hyn, y rhai a drefnaist i ni, dyro iddynt rinwedd i faethu ein-cyrph, mewn bywyd aclechydd; a dyro i ninnau râd iw derbyn yn llariaidd ddiolechgarg, megis o'th ddwyllaw di, fel trwy nerth y rhai hyn, ac eraill o'th fendithion, y gallom rodio mewn uniondeb o'n calonau, o flaen dy wyneb y dydd heddwdd, a holl ddyddiau ein henïoes, trwy Jesu Grist ein Harglwydd. *Amen.*

Neu fal hyn.

TRa-grafusol Dduw, a thrugarog Dâd, ni a atolygwn i ti sancteiddio y creaduriaid hyn, i'n hymborthi gwn a hwynt yn llunigeth iachus i'n cyrph, a ninnau yn ddiolechgarg am dy holl fendithiau, trwy Grist ein Harglwydd an hunig waredwr. *Amen.*

Gras arall cyn Bydd.

O Dragwyddol Dduw, yn yr hwn yr ydym ni yn byw yn symud, ac yn bod, ni a atolygwn i ti fendithio dy greaduriaid hyn i'th wefion, megis trwy eu nerth a hwynt, y gallom fyw i ofod allan dy foliant a'th ogoniant, trwy Jesu Grist, ein Harglwydd a'n hunig Iachawr. *Amen.*

Ar ol pob pryd bydd bydd mor ofalus am danat dy hun a'th deulu. ac oedd Job am dan ei bun a'i blant, Job 1. 4. hag pan fydddech yn llon m. 10 fwyt, neu yfed i ryw ymadrodd llybro allan o'ch geneu i'n aallo ddigio Duw, neu wneudur cam'a dyn, Ac am hynny, trwy'r unrhyw fath ymlyngiad, ac anrhydedd gweddo, dyro ddiolech i Dduw, a gweddia atto fal hyn.

Bendigedig

O Dduwiolder.

155

Endigedig fyddo dy enw di, O Arglwydd ein Duw,
 am dy ddoniau hyn, a'r rhai y daru i ti gyffwrdd
 a dadebru ein cyrph : O Arglwydd bydded gwiw
 ganig, un agwedd borthi ein heneidiau ag yspryd-
 ol ymborth dy air a'th Tŷpryd sanctaidd i fywyd tra-
 gwyddol. Arglwydd cadw ac ymddesfyn dy holl Eglwys :
 ein grasfol Frenhines, y Dywysoges Sophia,
 i Tywysogawl Heppil. Maddeu i ni ein holl bechodau,
 a'n haniolchgarwch, na chraffa a'r ein hanianol
 aneirif lygredigaethau, par i ni oll feddwl am ein
 duedd, ar cyfrif fydd raid i ni ei wneuthur y pryd y
 hynny. Yn y cyfamser caniadba i ni iechyd, tangen-
 eddys, a gwirionedd, trwy Jesu Grift ein Harglwydd,
 ein hunig Iachawdwr. *Amen.*

Deu fel hyn.

Endigedig a fyddo dy enw sanctaidd Oh Arglwydd,
 am y doniau yma, a'r rhai y daru i ti ein llon-
 ni a'n llawennu y pryd hyn. Arglwydd maddeu i ni
 ein holl bechodau, a'n hefcepluldra : cadw a gwared
 y holl Eglwys, y Frenhines, ar holl rywogaeth fren-
 hinol, a Ddod i ni iechyd, heddwch a gwirionedd trwy
 Grift ein hunig Iachawdwr. *Amen.*

Deu mial hyn.

A i a roddwn i ti ddiolch O Dad nefol, am borthi ein
 cyrph mor rasfol a'th creaduriaid daionus, i'r by-
 wyd amserol hwn ; ni a attolygwn i ti un ffynyd borthi
 ein heneidiau a'th air sanctaidd i fywyd tragwyddol.
 Cadw O Arglwydd dy holl Eglwys, y Frenhines, a'n
 lliogaeth frenhinol ; A pharha dy Râd a'th trugaredd
 macattom Yng Hrist ein hunig Iachawdwr, *Amen.*

Arferiad Dduwiolder yn yr Hwyr.

In yr Hwyr pan fo'n amser cysadda i ddysol-
 gysannoedd ac esmwythdra, galar ynghyd drach-
 esn dy holl deula. Darllain lennod yn yr u-
 modd ac yr adroddwch it yn y Barau. Yno d-
 mynn dihyr arfer sanctaidd ein Harglwydd

ddiscyblion) can *Psalms*: *Eithr wrth ganu Psal-
mau, naill a'i ar ol Swpper, neu ryw amser arall,
cadw y rhealedigaeth hon, syddyn canlyn.*

Rheolau i'w cadw wrth ganu *Psalmau*.

1. **G**Ochel ganu y *Psalmau* bendigedig o ran difyr-
wch cyffredinol: megis y bydd rhai dynion o
ysprydau aflan, y rhai a ganant y *Psalmau* sanctaidd
ynghymmysc a *dyriau* halogedig. Gair Duw ydynt, na
chymmer mo honynt yn dy enau yn ofer.

2. Cofia ganu *Psalmau* *Dafydd* ag *Ysyrŷd Dafydd*,
Mat 22, 43.

3. Gwna yn ol dosparth St. Paul, *sef. mi ganaf a'r yf-
pryd, ond mi ganaf a'r ddeall hefyd* 1 Cor. 14, 15.

4. Tra fyddoch yn canu, byddwch oll yn bennoeth-
ion, ac ymddygwch chwi eich hunein, gyda pharch
gweddus, megis o flaen Duw, gan ganu i Dduw yn ei
eiriau ei hun: eithr byddwch ddiogel i'r peth hyn
wneuthur mwŷ o ddiddanwch yn eich *calonnau*, nac o
gerddwriaeth yn eich *clustiau*: Col 3, 16 Eph. 5,
19. Canys y canu yn y galon trwy räs, ydyw'r hyn
y mae'r Arglwydd ym ymhoffi ynddo, yn ôl yr hên odl
yma.

*Non vox, sed votum, non musica chordula, sed cor,
Non chamans, sed amans psallit in aure Dei.*

Nid peraidd lais cerddwriaeth crêd

Ond yr adduned hylwŷdd,

A chalon bur garedig lon,

Yw'r gân ger bron yr Arglwydd,

5. Tydl a eili o gweli fod yn dda, ganu yr holl *Psal-
mau* trostynt mewn trefn: o ran maent eu gyd, yn dra
hyfryd a chyflurus. Eithr o mynni di ddewis rhyw *Psal-
mau* neillcuol cyfaddas i ryw amserau, ac achosion:
a'r cyfryw (wrth eu mynych arfer) y gallo dy ddyn-
ion yn hawlaf eu dal i'w côf.

Tuo cân.

Yn y borau, *Psal.* 3, 5, 16, 22, 144.

Yn yr hwŷr, *Pfal.* 4. 127. 141.

Am drugaredd yn ol gwneuthur pechod *Pfal.* 51. 103.

Mewn clefyd neu orthrymder, *Pfal.* 6. 13. 88. 91. 137. 146.

Ar ol myned yn iach o glefyd, neu o bechod i'r iawn. *Pfal.* 30. 32.

Ar y dydd Sabbath, *Pfal.* 19. 92. 95.

Yn amser llawenydd. *Pfal.* 80. 98. 107. 136. 145.

O flaen Pregeth. *Pfal.* 1. 12. 147. y rhan gyntaf, a'r bumed, o'r 119.

Ar ol Pregeth, y Psalm a fynist ar a fyddo yn perthyn i destyn y bregeth.

Wrth dderbyn y Cymmun. *Pfal.* 22. 23. 103. 111. 113.

Am diddanwch ysprydol, *Pfal.* 15. 19. 25. 46. 67. 112. 116.

Yn ôl cael cam neu wradwŷdd, *Pfal.* 42. 69. 70. 140. 144.

Ar ôl y Psalm ymofynged ar eu gliniau mewn modd anrhydeddus, fel yr adroddwyd or blaen, ac aed y pen teulu) neu y pennaf yno yn ei absen) i weddio fel hyn.

Prýdnawol weddi tros y Teulu.

O Dragwyddol Dduw, a thrugaroccaf Dâd, Nyni dy weision anheilwng a ymdarolh yngwn ein hunain i lawr o Naen troedfainge dy *Kad*, gan gydnabod ein bod ni yn etifeddu llygredigaeth ein *Tadau*, a thorri o honom / yn weithredol dy holl orchymynion fawdaidd, ar feddwl, gair a gweithred, fel nad oes dim daioni wrth natur yn cyfanneddu o'n mewn. Canys y mae ein calonau ni yn llawn o falchder, dirgeledig anoddefgarwch, rhagrith, celwŷdd, trachwant, gwagedd, haogedigrywŷdd, anhŷder, gormed, cariad i ni ein hunain, ac i'r byd, rhy fychan o gariad i'r ac i'r deyrnas, ac yn wâg heb ddim ffydd, cariad, anoddefgarwch a'r cytryw râdau ysprydol. Pe haist ni hynny yn myned a nyni i'r Farn, ac yn chwilio ein

ein hanlanol lygredigaeth, a dal fulw ar y ffrwythau
 effeithiau mēldigedig a dyfodd o hono ; Fe allai Sata
 ein cyfrif, a'n nodi yn uniawn yn *ei eiddo ei hun*, ac
 allem *ni addisgwil dim* arall oddiwrth dy Fawrhydi, ond
 dy *ddigofaint* ti, a'n damnedigaeth ninnau, yr hyn er
 hir o amser a haeddalom.

Eithr o Dād daionus, er mwyn Jesu Grift dy anw
 fāb, yn yr hwn yn unig i' th fodlonir, ac er mwyn haed
 edigaethau yr angeu chwerwdoft, a'r dioddefaint g
 aedlyd, yr hyn yr ydym yn ei gredu a oddefodd trolo
ni trugarha wrthym, maddau a deleua *ein* holl bech
 odau, a rhyddha *ni* oddiwrth y gwarth a'r cywilydd sy
 ddyledus i *ni* am danynt, fel na allont fyth gyffwrdd
 nyni, i'n gwradwyddo yn y byd hwn, nac i'n heuog-
 nu yn y byd sydd i ddyfod Ac megis y creuaist ni i
 wasanaethu di, a'r holl greaduriaid eraill i'n gwasanae
 thu ninnau : felly *ni* a atolygwn i ti anfon dy Yspryd
 glān i'n calonau, fel trwy ei lewyrch a'i weithredia
 ffrwythlon, y gwelom ac yr ymwrandaŵon a'n pechod
 au, ac a'n llygredigaethau anianol, megis na byddom
 gmedï *ein* dāllu ynddynt trwy ymarfer, fel y mae y col
 edigion : eithr bod o honom ni fwyfwy yn eu ffeiddio
 hwynt, ac o'n calonau yn dra ofidus am danynt, gan
 ymgeio i ymarfer pob moddion da iw gorchfygu, ac i
 fyned allan o honynt. Oh par i *ni* glywed gallu marw
 olaeth Crist yn lladd pechod yn ein cyrph marwol ; a
 rhinwedd ei adgyfodiad yn cyfodi *ein* heneidiau i new
 yddeb buchedd. Ymchwel ein calonau, gof i'wng ei
 trachwantu, adnewydd *ein* meddyliau, glanha *ein* be
 niau ; ac na chynnwys mo honom i foddi yn *ein* hanw
 reddau budron, ac yn nysyrrwch pechodlawn yr oes hon
 yr hyn beth a ddygodd filoedd bendramwnwgl i ddeff
 yw tragwyddol : Eithr gweithia ni heunydd fwyfwy
 a wedd a chyffelybiaeth dy Fāb *Jesu Grift*, fel y gall
 mew'n cyfiawnder, a sancteiddrwydd, dy wasanaethu
 a' th ogoneddu ; megis gan i'w yn dy ofn, a marw
 dy ffāfr, y caffom (yn yr amser a ofodais) gyfran
 adgyfodiad y cyfiawn, i fywyd tragwyddol. Yn y cyfiaw
 fer o Arglwydd, chwanega ynom ffydd yn addewidiau
 hyfryd

Ydy dy Efengyl, edifeirwch oddiwrth weithredoedd
 eirwon, diogelwch o'n gobaith yn dy addewidion, ofn
 enw, casineb ein pechodau, a chariad tuacat dy blant
 yn enwedig tuacat y rhai y gwyddom fod arnynt ei-
 au ein cymmorth a'n diddanwch; megis trwy firwy-
 hau duwioldeb, a bywyd cyfiawn, y byddom sicr o fod
 dy Yspryd sanctaidd yn aros ynom, a'n bod yn blant i ti
 trwy *fabwys arhad*. A channiadha i ni o Dad daionus,
 arhad o iechyd, tangnheddyf, a chynhaliath, a'r holl
 pethau eraill oddi allan, cyn belled ac y gwelody Dduw-
 iol Ddoethineb fod yn addas, ac yn angenrhaid, i bob
 un o honom.

Ac yma O Arglwydd, yn ol ein rhwymedig ddled, yr
 ydym yn cyfaddef dy fod yn dra thrugarog wrthym,
 mewn holl bethau y bywyd hwn; eithr yn drugarog an-
 seiddrol, mewn pethau o fywyd gwell, ac am hynny yr
 ydym o eigion ein beneidiau yn rhoddi i ti holl ddoloch
 ewyllyscau holl galonnau gofnygedig, am yr holl sen-
 dithiau a doniau a dywelltaist ar ein beneidiau a'n
 cyrph; gan gydnabod mai tydi yw Tad y *goleuni oddi-
 miz* ba un y discyn pob rhoddiad *daionus*, a phob rhodd
 berffaith; ac i ti yn unig y traddodwn oll *ogoniant*, aurh-
 ydedd, a moliant am danynt, yr awr hon ac yn dragy-
 ydd. Eithr yn bendisaddeu yr ydym ni yn *clodfori* dy
 dduwiol Fawrhydi, am ein cadw y dydd hwn yn ddiangol
 oddiwrth pob peryglon, a niweidiau, mal na ddarfu i'r
 un o'r barnedigaethau (y rhai yr oedd ein pechodau yn-
 eu haedlu) ddigwyddo i'r un o honom. O Arglwydd dai-
 onus, maddeu i ni y pechodau a wnaethom y dydd hwn
 yn erbyn dy dduwiol Fawrhydi, ac yn erbyn ein cydfrod-
 yr, ac er mwyn *Jesu Grist*, dyro ein cymmmod i ni am da-
 nynt. Ac yr ydym yn attolygu i ti un agwedd, o'th un-
 rhyw anseiddrol *daioni* a'th trugaredd, ein cadw a'n ym-
 ddiffyn, a chwbla berthynant i ni y nos hon, rhag
 pob perygl tân, ylpail, dychryn Angelion drwg, neu
 ryw ofn neu niwaid arall, yr hyn o herwydd ein
 pechodau a allai yn gyfion ddigwyddo i ni

Ac fel y gallom fod yn gadwedig *dan gysgod dy esg*
di, yr ydym ni yma yn gorchymyn ein cyrph, a'n he-
 eidiâu, a chwbl oll ac a feddom, i'th ollalluog gad-
 digaeth. Arglwydd bendithia ac ymddiffyn, yn gyf-
 hwŷ a ninnau, oddiwrth bob drwg, A thra fyddom
 yn cyfgu bydd di o Dâd, yr hwn nid *wyt yn cyfgu na* y
buno, yn gwiliad dros dy blant, a dyro orchymmy
 i'th Angelion sanctaidd i *werfyllu o amgylch* ein tŷ a
 trigfa, i'n ymddiffyn rhag pob niweidiau; megis gan
 gyfgu gyda thi, y gallom y borau nessaf gael ein deffo
 genrit ti, ac felly gwedi ein cyffuro a'n dadebru
 chymedroldeb o gŵsc, y byddom yn gymmesurach
 osodallan dy ogoniant ynghydwybodus ddledlwyddan
 ein galwedigaethau.

Ac hefyd nyni a attolygwn it (o Arglwydd) fod yn
 drugarog wrth dy holl Eglwys, a channia dhâ dy ba-
 haus danghneddyf i'r feyrnasau yma le yr ydym ni yn
 byw, gan droi oddiwrthym yr holl gyftuddiau, y rhai y
 mae *pechodau* y genedlaeth hon y llefain am danynt.

Ymddiffyn ein bucheddol Frenhin George rhag pob
 bradwriaeth a niwaid, bendithia y Prince y Cymru
 a'r tywyfogawl heppil. Bendithia ein holl swyddogion
 a gweinidogion dy air, a'r holl rai a'th ofnant di ach
 alwant ar dy enw, a'n holl frodyr, a'n chwiorydd
 Cristianogawl, a'r y sydd yn glwyfus, neu mewn rhyw
 fodd arall yn orthrymedig: yn enwedig y rhai sydd yn di-
 oddef *adfyd er mwyn dy Efengyl sanctaidd*, Canniada
 iddynt ammynedd i oddef dy gerydd, ac ymwared y
 pryd ar modd y gwelo dy dduwiol ddoethineb fod yn
 orau. Ac na ad i ni byth o Arglwydd angosio ein
 diben diweddaſ, ar cyfrif sydd raid i ni ei roddi y pryd
 hynny. (Pf. 91. 5. 11. 12. Luc. 21. 35, Math. 25. 3.)
 Yn ein biechyd a'n hawddfyd, par i ni feddwl am glefyd
 aradfyd i ddyfod *fel na allo y pethau hyn ein goddim*
fel magl: Eithr bod o honom mewn mesur da, megis
 morwynion call, wedi ein paratoi ein hunain erbyn
 dyfodiad Crist, *anwyl briodfab ein beneidiau*. Ac y
 awrhon o Arglwydd tra-chyfiawn sanctaidd, yr ydym
 yn cytaddef, nad oes un achos y dylet ti (yr hwn
 wyt yn casâu pechod gymmaint) wrando eirch
 pechaduriau.

chaduriaid : ond yn unig er ei swyn ef, yr hwn a
 rhoddefodd am bechod, ac ni phechodd. Gan hynny
 yn unig gyfryngdod dy dragwyddol Fab Jesu Grift,
 yn Harglwydd, a'n Hiachawdwr, yr ydym yn ofi-
 agedig yn ymbil am y rhai hyn, a'r holl ddoniau
 eraill a wyddost ti eu bod yn angenrheidiol i ni, gan
 ddiol ein erfynniau amherffaith hyn, yn y wir sancti-
 add weddi a ddyscodd Crist ei hunan i ni ei dywedŷd
 wrthit, *Ein Tâd &c.*

*Dy râd O Arglwydd Jesu Grift, dy ferch o nefol Dâd,
 dy gymdeithas a'th ddiddanwch, O sanctaidd a hendigedig
 Iân Ysryd, a fyddo gyda'n ni ac a drigo yn ein plith y nos
 hon, ac yn dragwydd, Amen,*

Yno wedi ymgysfarch y naill y llall, fel y perthyn i
 Gristianogion, y rhai ydynt *lestri y grâs*, a themlau i'r
 Ysryd glan, ymadawant yn ofn Duw, bob un i'w
 csmwythdra, gan arfer peth o'r mysfyrdod neilltuol a
 ofodwyd o'r blaen, am *brydnawn*.

Hyn yma am gyhoeddus Arfer O Duwioldeb perchen
 tyaeth, esio a'i deulu bob dydd; weithian *ycanlyn ei*
 Arfer ef. o Dduwioldeb gyda'r Eglwys ar y dydd Sabbath,

Myfyrdod am yr union fodd o Arfer Duwioldeb, ar y dydd Sabbath.

FE a tyn yr hollalluog Dduw gael ei addoli, nid yn
 unig mewn modd neilltuol, gan ddynion a theulu
 neilltuol : eithr hefyd mewn trefn swydd cyhoeddus, gan
 yr holl rai duwiol *wedi* eu hymgynnill ynghyd mewn
 eglwys weledig : *megis* trwy y moddion hyn yr adna-
 bydder ef, nid yn unig i fod yn Dduw ac Arglwydd i
 bob neilltuol ddyn; eithr hefyd i greaduriaid yr holl fydd
 cyffredinol,

Holl. Eithr pa ham nad ydym ni Gristianogion tan
 y Testament newydd, yn cadw y Sabbath ar yr un
 feithfed dydd, ac yr oeddid yn ei gadw tan yr hen?

Mi atebaf; Oblegit i'n Harglwydd Jesu, yr hwn
 yn Arglwydd ar y Sabbath, a'r hwn y mae y gyfraith
 ei hun yn gorchymyn i ni wrando, ei newid o'r feith-
 fed dydd, i'r dydd cyntaf o'r wythnos, ar yr hwn yr
 ydym

ydym ni yn cadw ein Sabbath. Canys y mae
gylwr Sanctaidd yn rhoi ar lawr, ddyfod o'n
lwydd i ganol y gynnulleidfa sanctaidd, ar y ddau
cyntaf o'r ddwy wythnos gyntaf yn ôl ei Adgy
ac yno y bendigodd ef yr Eglwys, ac yr anadlodd
Yspryd glân ar ei Apostolion, ac a roddes iddy
agoriadau gweinidogawl, a'r gallu i rwymo ac i rh
hau pechodau. Joan. 20. 19. 20. 21. 22. 26,
mae yn debygol iawn ddartod iddo ef mewn de
barchedig wneuthur. felly, bob dydd cyntaf o'r wy
thnos, tros y deugain niwrnod y bu ef ar y ddaiar, th
ei adgyfodiad a' idderchafiad. Canys y degfed diwr
a deugain ar ôl hynny, yr hwn oedd y dydd cyntaf
wythnos, yr ymgynnullodd yr Apostolion ynghyd.
yr hwn amser, y rhoddos orchymynnion iu Apostolion
ac y dywedodd iddynt y pethau a berthynent i ddy
Dduw, Aët. 1. 3. 4. Darllain Cîryl ar Joan, llyfr 12
58. hynny yw, efe a roes athrawiaeth iddynt ym
y dylent hwŷ trwy'r holl Eglwys (y rhai oeddynt
troi) newid y Sabbath i ddydd yr Arglwydd; a chorpu
rol aberthau o anifeiliaid, i Ysprydol aberthau o folia
gwelldi a chalonnau edifeiriol; offeiriadaeth Lefi tan
ddeddf, i griffianogawl weinidogaeth yr Efengyl: tan
a Synagogau yr Juddewon, i Eglwys a thai gwelldi
Yr hên Sacramentau *ses enwaediad*, a'r oen *pasc*, i
dydd a Swpper yr Arglwydd, &c. Fel yr ymddeng
wrth yr uarhwy ymadrodd, Aët. 19. 8. Aët. 28. 23
Col. 4. 11. Wedi ei roddi ar lawr am yr holl gwbl
athrawiaeth Paul, trwy'r hon y gweithredwyd yr
gyfnewidiau hyn, lle y dygai ffrwyth. Felly meg
bu Crist ddeugain niwrnod yn athrawiaethu Mo
ym mynydd Sinai, ac yn dangos iddo y modd y dysc
ac y llywodraethai yr Eglwys tan y ddeddf: felly
a arhosodd ddeugain niwrnod i ddyscu ei ddiscybl
yn Sion, pa beth a bregethent, a pha fodd y rheole
yr Eglwys tan yr Efengyl. A chan weled fod yn
eghur, mai osawn y deugain niwrnod hynny, yr
neddodd Crist beth a ddylei gweinidogion y gair
athrawiaethu, a pha wedd y dylent lywodraethu yr E

iddo ddiwedd y byd : Eph. 4. i 11 12 *nid rhaid*
na ddarfu iddo ef, o fewn y deugain nhiwrnod
hefyd osod ar lawr ar ba'ddiwrnod y dylent gadw
Sabbath, a gwneuthur cyffredinol orchwyl eu gwe-
idogaeth ; yn enwedig, gan weled fod Duw tan yr hên
Testament, yn ei ymddangos ei hun mor ofalus yn ei
oedd *Ddesodol*, a'i ddeddf *Ceremoniaidd*, i lunio yn gyft-
amser, a'r modd *in* addoli ef. Nid ydyw hefyd
eth *in* anghofio, fel y darfu i'r Arglwydd, yr hwn sydd
amseroedd a'r prydiau yn ei feddiant ei hun, ordeinio
dydd cyntaf o'r wythnos ynddo i ddanfoni i lath o'r
ef yr Yspryd glân ar yr Apostolion ; mae y dechreu-
tyn gyntaf ar y dydd hwnnw, ac y parhaufant byth
on ol hynny, i arfer ar gyhoedd eu gweinidogaeth i
regethu y gair, a chyfrannu y Sacramentau, ac i roi
llyngdod o'i pechodau i'r pechaduriaid edifeiriol
18. 2. i 4 31. 36 37. 38. 42. Ar y sail hon a'r cy-
felyb, y mae *Athanasius* yn tyfiolaethu ddarfod i'r Arg-
wydd ei hun gyfnewid y dydd Sabbath.

Megis gan hynny y gelwir y Cymmun *swpper* yr Ar-
glwydd, o herwydd i'r Arglwydd ei ordeinio yn goffad-
wriaeth o'i farwolaeth ; felly y Sabbath Cristianogol a
gysenwir dydd yr Arglwydd, o herwydd i'r Arglwydd ei
ordeinio er coffadwriaeth o'i adgyfodiad. Ac megis y
mae enw yr Arglwydd yn anrhydedd i'r naill, felly y
mae un agwedd i'r llall. Datc. 1. 10 1. Cor 11. 26.
Megis hefyd yr oedd Arglwydd y Sabbath o herwydd
i ragorffaint ardderchawg, a'i awdurdod goruchel yn
gallael, felly yr oedd iddo achos hefyd i newid y Sab-
bath sanctaidd o'r seithfed dydd, i'r dydd ar yr hwn yr
dylm ni yn ei gadw, Canys am y Sabbath hwnnw
oedd yn canlyn y chwe diwrnod y bu Dduw yn
morphen y Creadigaeth ynddynt ; nid oedd mor cyf-
ryw ddi ail osodiad, neu achos reidiol *in* sancteifi-
ddio yn dragwyddol, na allai yr un awdurdod ar
sefom ac achos mwy, ei gyfnewid a'i droi i ryw
dydd seithfed arall. Canys nid yw'r gorchymyn yn
oedd, Cofia gadw yn sanctaidd y seithfed dydd nes-
yn ebrwyd i yn canlyn y sbwrched dydd o'r Creadiga-

eth, neu'r seithfed yma, neu'r seithfed accw. Einbr
gyffredin coha gadw y seithfed dydd yn sanctaidd. Ac
dywedyd yn briodol, megis yr ydym ni yn cymmeryd
diwrnod i fod yn wahanrediad amser, a elwir naill
dydd naturiol, yn cynwys 24 o orriau, neu ddydd celly-
ddyddol, yn cynwys 12 o orriau, sef o godiad haul hyd
ei fachludiad; a chyda hynny ystyried sefyll o'r haul ar
brydnawngwaith yn amser *Josbua*, tros ddiwrnod cyfan.
Jof. 10, 12. 13. a myned o'r haul yn ei ol ddeg a raddau
(sef pum awr, agos i hanner diwrnod celfyddydol) yn
amser *Ezecias*: 2 Brenb. 20. 11. Ni allai yr Iddewon eu
hunain gadw eu Sabboth ar yr amser pennodol, a gwa-
hanredol, a elwid yn y cyntaf y seithfed dydd oddiwrth
y creadigaeth.

A chyda hynny, o herwydd amryw brydnawnau neu
meridianau, a rhagoriaeth yr amser o godiad neu fach-
ludiad yr haul yn y naill fan rhagor y llall, amgenat
dydd mewn rhyw fan y pedwaredd ran, mewn man ar-
all yr hanner, mewn man arall ddiwrnod cyfan. Am
hynny seithfed dydd yr Iddewon ni ellir moi gadw yn
ollawr yr un amser ym mhob man yn y byd.

Yr awrhon ein Harglwydd Jesu Grift, gan fod iddo
el Awdurdod megis Arglwydd ar y Sabboth, ydoedd gan-
ddo hefyd fwy rheswm ac achos i droi y Sabboth o seith-
fed dydd yr Iddewon, i'r seithfed dydd ar yr hwn y mae
y *Cristianogion* yn cadw eu Sabboth.

1. O herwydd bod ei Adgyfodiad ef oddiwrth y mel-
rw, yn gweithredu newydd greadigaeth ysprydol o'r
byd heb yr hwn y buasai holl *biliogaeth* Adda yn cael
eu taffu i'r *dinistr* tragwyddol. Ac ni buasai holl orchest-
ol orchwyl y creadigaeth cyntaf yn *peri dim diddanwch*
ni.

2. Aco herwydd y newydd greadigaeth ysprydol hwn
y mae'r scriythur yn dywedyd yr hen bethau a aethant
heibio, wele gwnaethpwyd pob peth yn newydd: Cre-
aduriaid newydd, pobl newydd, *dynion newyddion*, gw-
bodaeth newydd, Testament newydd, gorchymyn
newydd, henwau newyddion, ffordd newydd, *caniad*
wydd, gwisg newydd, gwin newydd, costrelau newydd.

Jerusalem newydd, nef newydd a daiar newydd. 2 Cor. 1. 17. Gal. 6. 15. 1 Petr. 2. 10. Eph. 4. 24. Col. 3. 10. Mat. 26. 28. Datc. 21. Ac am hynny anghenrhaid yw, bod dydd Sabboth newydd yn lle'r hên, i anrhydeddu a molianu ein Gwaredydd, i fyfyrïo ar orchwyl ein iechyd-wriaeth, ac i ddangos newydd gyfnewid yr hên Destament.

3. O herwydd mai ar y dydd hwn y gorphywysodd Crist oddiwrth holl boenan ei ddioddefaint, ac y gorphennodd anrhydeddus weithred ein prynedigaeith. Osodd gan hynny ddibenïaid gwaith y creadigaeth cyn-
 uss, trwy'r hyn yr oedd Duw yn ei ymddangos ei hun yn ollalluog i'w greaduriaid, yn haeddu Sabboth i ddwyn cofiadwriaeth am y cyfryw orchwyl, er anrhydedd i'r gweithredydd, ac am hynny y mae yn ei alw, fy *Nydd sanctaidd* : Eſay 58. 13. gwell o lawer ymddangos *newydd* byd, a wnaed trwy adgyfod-
 od Crist (yn yr hyn yr eglurwyd ei fod yn fâb Duw Rhu. 1. 4) yn haeddu Sabboth er mwyn tragwyddol goffad-
 wriaeth o honaw i anrhydedd Crist, am hynny y gelwir yn deilwng *Dydd yr Arglwydd* : Dat. 1. 10. Canys me-
 ga yr oedd yr ymwared allan o gaethiwed *Babylon*,
 gan ei fod yn fwyaf, yn tynnu ymmaith enw yr ym-
 wared allan o wlad yr *Aipht*, Jer. 23. 7. 8. felly y dydd
 yr hwn y darfu i Crist orphen prynedigaeith y byd,
 i haeddodd yn deilyngach, gael Sabboth i'w gadw arno,
 ar dydd ar yr hwn y gorphywysodd Duw yn ôl
 Creadigaeth y byd. Megis gan hynny yn y *Creadigaeth*,
 y dydd cyntaf ar yr hwn y gorphennwyd, a gyslegrwyd
 yn Sabboth; felly yn amser y *Prynedigaeth*, y dydd
 cyntaf ar yr hwn y perffecithwyd, sydd raid ei gadw
 yn orphwysfa sanctaidd : fel y cadwer y seithfed yn
 cofiad yn ôl *Moddol* orchymmyn Duw. Yr oedd yr
 ddewon yn cadw y dydd olaf o'r wythnos, gan ddechrau
 ei Sabboth gyda'r nos pan orphywysodd Duw i seith
 ymddangos Cristianogion yn anrhydeddu'r Arglwydd yn
 well gan ddechrau eu Sabboth gyda'r dydd, pryd y
 oedd yr Arglwydd. Neh. 13. 19. Math. 28. 1. Yr
 ddylent hwy yn cynnal eu Sabboth, er dwyn cofiadwri-

100
aeth o greadigaeth y byd; iê, dydd yr Arglwydd, ei fod yn gyntaf o'r Creadigaeth a'r Prynedigaeth, bân i ni gofio yn gyftal am wneuthuriad yr hên, ac am warediad y byd newydd.

Megis gan hynnŷ yr oedd Duw tan yr hên Ddfeiment yn dangos ei ogoniant yn y saith o ganbwylbrenau, a'r chwech o geingciau, &c. Exod. 25. 31. gan ei rhoi i feddwl am greadigaeth y goleuni, a gorphywysfa y Sabboth; felly tan y Testament newydd y mae Crist gwr oleuni y byd; yn dyfod ynghanol saith o lampau, a saith ganbwylbren aur, i beri i ni feddwl am anrhydedd ein gwaredydd Yngoleuni yr Efengil, ar orphwysfa yr Arglwydd y seithfed dydd. Datc. 1. 13. A chan weled fod y prynedigaeth, yn gyftal o ran gallu a thrugaredd yn rhagori ar y Creadigaeth cyn belled, yr oedd yn sefyll gyda rheswm da, mai'r gwaith mwyaf a gaf anrhydedd y diwrnod. Ac nid yw yr anrhydeddus eiddo dydd yr Arglwydd, yn lleihau gogoniant y Sabboth elthyr yn hytrach wedi ei roddi atto, y mae yn chwabegu ei urddiniant: megis y mae'r enw Israel wedi ei at Jacob, yn peri y Patriarch yn fwŷ anrhydeddus. Gen. 32. 28.

Y Rheswm a gymmerwŷd o esampl gorphywysfa Duw oddiwrth weithred creadigaeth y byd, a barhodd mewn ffrwyth, hyd oni orphwysodd Mâb Duw oddiwrth weithred prynedigaeth y byd, ac yno y cyntaf a roddes i'r olaf.

- 4. O herwydd fe ragddywedpwŷd yn yr hên Testament, y cedwid y Sabboth tan y Testament newydd ar y dydd cyntaf o'r wŷthnos. Canys yn gyntaf, yn y 110 Psalm yr hwn sydd brophwydoliaeth am Crist, a'i deyrnas; yr ydis yn adrodd yn eglur, y byddai diwrnod uchel i ymgyfarfod, yn yr hwn y byddai bob Crist yn ewyllysfaer yn dyfod ynghyd mewn barddoniaeth sancteiddrwydd. Tn gymmaint ac na byddai dim glan tanghedyf, ar y sawl o deuluoedd y ddaiat nid elai synu i Ferusalem (sef i'r Eglwys) i addoli y Brenin Arglwydd y lluoedd. Zac. 14. 27. Yr awrhon ar haddiwrnod y mae cadw y Gwŷl sanctaidd, a'r cyfarfod

ymddengys yn *Mat. 21. 24. Act. 4. 11. Eph. 2. 20.* A thrwy gypsyniad yr holl lddewon, megis y mae *Hier-*
em yn tyfiozethu. Can ddangos ym mlaen llaw fel
 byddai Crist trwy farwolaeth gywilyddus, megis
 maen gwrthodedig gan yr adeiladwyr (sef prif lywod-
 methwyr Judea) etto trwy ei adcyfodiad gogonedd-
 us, yr ae yn ben i'r gongl : y mae ei yn deilyf i'r holl
 Eglwys gadw yn sanctaidd y dydd, ar yr hwn y gorph-
 ennai Crist y gorchwyl rhyfeddel hwn, gan ddywedyd,
Dyna'r dydd a wnaeth yr Arglwydd gorfoleddwn, a
lawnychwn ynddo. adn. 24. A chan weled mai ar
 dydd hwn y mae yn eglur i'r wîr, yr hwn a ddy-
 wedodd *Retr am Grist, sef ddarfod i Dduw ei wneuth-*
u yn Arglwydd ac yn Grist. Act. 2. 36. Ac am hyn
 y mae'n rhaid i'r holl Eglwys tan y *Testament new-*
 edd gadw yn sanctaidd ddydd adcyfodiad Crist. Yr
 oedd *Rabbi Bachai* yn gweled hysod trwy gwmp *Addaf*
 i'r chweched dydd, mai ar y dydd hwnnw, y gorph-
 ennai y *Messias* weithred prunedigaeth dyn. *Zohar* ar
Gen. Dalen 21 A chan fwrw at ymadrodd *Boaz*
 i'r *Ruth*, cwsf byd y borau, y gorphwylai y *Messias*
 a eisfodd tros eu holl Sabboth hwylt. Y mae yn
 eiddo oddiwrth yr ymadrodd yn *Gen. 1.* ar y dydd
 cyntaf, bydded goleuni, y cyfodai y *Messias* ar y dydd
 cyntaf o'r wylthnos o farwolaeth i fywyd, ac i gwnai
 i oleuni ysprydol yr Efyngyl oleuo i'r byd, yr
 hon oedd yn gorwedd mewn tywyllwch a chysgod an-
 gyf. Yr Awdur o'r llyfr *Hebre-waed* a elwir *Sedar*
Olam Rabba, pennod, 7. a gofia lawer o bethau an-
 gyfdeddus a wnaethpwyd ar y dydd cyntaf o'r wylth-
 nos, megis cynifer o arwyddion, neu frudiau ar y
 dydd addoliad Duw tan y *Testament newydd* i'r
 dydd hwn. Megis, ar y dydd hwn y bu
Mawrhydi Duw yn gorwchguddio ei bobl.
 a'i feibion a ddachreuasant wasanaethu fwydd eu
 i'r *addoliad*. Ac y darfu i Dduw yn gyntaf i'rondith-
 i'r bobl. Tywysogion y bobl a aberthasant yn gynaf

100
 i Ddau ar gyboedd. Y dydd cyntaf, ar yr hwn y ddif-
 cynnodd tân o'r nef. Y dydd cyntaf o'r byd, o'r flwyddyn,
 o'r misoedd, o'r wythnos, &c. Ar cwbl oll yn pennodi
 y byddai ef yn ddydd cyntaf, ac yn briswyl sanctaidd
 o'r Testament newydd. Y mae St. Augustin yn pro-
 fi allan o amryw fannau, a rhesymau, o'r Serythur
 sanctaidd, fod y Tadau, a'r holl brophwydi, yn rhagwel-
 ed, ac yn gwybod fod yr wythfed dydd o Enwaediad tan
 y Testament hên, yn arwddocau dydd yr Arglwydd.
 Ac y cyfnewidid y Sabboth o'r seithfed dydd i'r wythfed,
 neu i'r dydd cyntaf o'r wythnos. Ac y mae Junius allan
 o Cyprian yn dywedyd, fod yr Enwaediad wedi ei orch-
 ymmyn ar yr wythfed dydd, ar yr hwn ddwydd y cyfodai
 Crist, oddiwrth y meirw. Y mae y gymanfa Foro Fu-
 lienſe yn mynegi; fod Esay yn prophwydo y cedwid y Sab-
 both ar y dydd cyntaf o'r wythnos. Os oedd y dirgei-
 wch hwn i'w weled mor amlwg gan y Tadau, tan
 gyfodau yr hên Testament; diogel ddarfod i Ddau
 y byd hwn ddarlun yn dôt feddyliau y rhai ni allant
 weled y gwrlionedd o hynny, tan oleudislaer lewyrch
 yr Eſeangyl. Am hynny y cyfnewid hwnar y dydd Sab-
 both tan y Newydd, nid ydoedd ddim ond cyflawni yr
 hyn oedd wedi ei ffurfio a'i ragbrophwydo tan yr hên
 Testament.

5. Yroedd yr Apostolion yn yr holl Eglwyſi Gristi-
 anogawl, (y rhai a blannafant hwy) yn ol meddwl a
 gorchymyn ei Harglwydd, ac hyfforddiad yr Tſpſy-
 glân, yr hwn oedd bob amser yn eu cynnorthwyo, yn or-
 deinio i'r Cristianogion gadw y Sabboth sanctaidd, ar y
 seithfed dydd hwnaw, ſei y cyntaf o'r wythnos: 1 Cor
 16. 1, 2. Am y gasgl i'r Sainſt megis yr ordeiniais
 Eglwyſi Galatia, ſelly gwnewch chwithau. Pob dydd cy-
 ntaf o'r wythnos &c. Pan ddeloch ynghyd yn yr Eglwys
 (ar ddydd yr Arglwydd yn y cyfieithiad ſyriacc a
 Arabiacc) i ſwyta Swpper yr Arglwydd i ddangos a
 ddwyn ar gôſ ſarwolaeth yr Arglwydd byd oni ddél &c.
 1 Cor. 11. Yn yr rhain eiriau gwelwch:

i. Ddarfod i'r Apostolion ordeinio y dydd hwn
 gadw yn sanctaidd; am hynny ordeinhâd ddudiol

defod oruchel.

2 Fod y dydd hwnnw yn cael ei enwi y dydd cyntaf o'r wythnos, am hynny nid feithfed yr Iuddewon, nac un arall.

3. Pob dydd cyntaf o'r wythnos; yr hyn fydd yn dangos tragwyddoldeb.

4. Ddarfod ei ordeinio yn holl Eglwys Galatia, yn gyffwrdd ac yn Corinth, a gosod o hono ef holl eglwys y Sainc yn un drefn mewn tangneddyf 1 Cor 14. 33. am hynny yr oedd yn gyffredinol.

5. Mai gorchylion y dydd hwn, ydoedd casglu i'r Hawd (yr hyn fydd eglur yn Act. 2. 42. Ac yn nhyfolaeth Justin Martyr Apol 2) gan rhai a fyddent wedi ymgynnull ynghyd yn y gynulleidfa sanctaidd, ar ôl gweddiau, Pregethiad y gair, a chyfrannu y Sacramentau: am hynny yr oedd yn Ysprydol.

6 Y mynnai ef symmud y pryd i gasglu (er ei fod yn angenraid) erbyd ei ddyfodiad ef, rhag i hynny rwyfiro ei waith ef yn pregethu; eithr nid symmud eu cyfarfod. sanctaidd hwy ar ddydd yr Arglwydd; O herwydd hwnnw oedd yr amser gosodedig i addoli'r Arglwydd yn gyhoeddus, yr hyn fydd yn ddangos angarheidrwydd.

Ac yn yr unrhyw Epistol y mae St. Paul yn rhagdyfiolaethu na roddes ef iddynt hwy un ordinhad na athrawiaeth arall, ond yr hyn a dderbyniodd ef gan yr Arglwydd, 1 Cor 11. 1, 2 a'r 15 3. Yn gymmaint ac y mae ef yn eu gorchymmyn hwy fel hyn, os oes neb yn tybied ei fod ei hun yn prophwyd, neu yn ysprydol, cydnabyddedd y pethau yr wyf yn eu scrifennu atioch, mai gorchymunion yr Arglwydd ydynt. 1 Cor 14. 37. Eithr ef scrifennodd attynt hwy, ac a ordeiniodd yn eu plich gadw'r Sabboth ar y dydd cyntaf o'r wythnos: am hynny cadw y Sabboth ar y dydd hwnnw ydyw gwir o'r gorchymyn yr Arglwydd. A pha fodd y dichon ef fod i'w ail yn wir brophwyd, neu fod iddo ddim o ran ystyriaeth Duw yn ei galon, yr hwn gan weled mor eglur i'w dydd yr Arglwydd wedi ei drefnu a'i ordeinio gan yr Apostolion, na chydnebydd mai gorchymyn y

Arglwydd ydyw, cadw yn sanctaidd ddydd yr Arglwydd; Y mae'r Iddewon yn cyfaddef mai yr Apostolion a wnaeth y gyfnewid hon ar y Sabbath, *Petr A. phon ni Dialog. contra Judeos, Tit. 12* Y maent hwy gan hynny yn ddallach, ac yn ben-feddwach nac Iddewon, y rhai a wadant hynny yn halogedig.

Yn Troas yr un agwedd yr oedd St. Paul gyda saith o brif Efangylwyr yr Eglwys, sef, *Sopater, Aristarchus, Secundus, Gaius, Timotheus, Tichicus, a Trophimus*, a'r holl Cristianogion oedd yno, yn cadw y Sabbath Sanctaidd ar y dydd cyntaf o'r wythnos, yn gweddio, yn pregethu, ac yn derbyn y Cymmun. *Aët. 26 4, 5, 6.*

Ac fel y mae yn beth i'w ddyfal synnied nad yw *Luc.* yn dywâd yd fod y discybillion wedi eu crychu i wrando ar Paul yn pregethu, eithr wedi i'r Discybillion ddyfod ynghyd i dorri bara y dydd cyntaf o'r wythnos, hynny yw i fod yn gyfrannogion o'r Cymmun sanctaidd, ar yr amser y dangosid marwolaeth yr Arglwydd, trwy bregethiad y gair, *1 Cor. 11. 26.* Paul a bregethodd iddynt hwy, &c. Ac nid oedd neb yn cadw y cyfarfod hwnnw ond y Cristianogion, y rhai yn unig a elwir yn ddiscybillion, *Aët. 11. 26* Eithr yn Philippï lle nid ydoedd etto yr yn discybl, yr ydis yn dywâd i Paul fyned a'r eu dydd Sabbath hwy i'r sanctaidd oedd yr Iddewon a'i Proselitiaid yn arfer o weddio, ac yno y pregethodd ef iddynt, *Aët. 16 12. 13* felly mae mor olau a'r Haul, mai defod ac arfer y Cristianogion ychudd, adael heibio seithfed dydd yr Iddewon, a chadw y Sabbath, a'i hymgyfarfod sanctaidd ar y dydd cyntaf o'r wythnos, *Aët. 21, 4.* A phaham y mae St. *Ioan* yn galw hwn yn ddydd yr Arglwydd, ond o herwydd ei fod yn ddydd hyspys ym mhilith pawb i'w sancteiddio yn ychuddus, er anrhydedd i'r Arglwydd Jesu, yr hwn a ysfododd i fwyd o farwolaeth ar y dydd hwnnw, trwy'r holl Eglwys a blannasai yr Apostolion, yr hwn y mae St. *Ioan* yn ei alw ddydd yr Arglwydd; er mwyn cynhyrfu Cristianogion yn hytrach i roi cofiadwriaeth diolchgar i'w eu prynedigaeith, trwy adgyfodlad Crist oddiwrth

y meirw. A chyd a'r dydd, y trôed hefyd fendich y Sabboth i ddydd yr Arglwydd, o blegid bod yr koll Sancteiddrwydd perthynol i'r byd newydd hwn ynghrist, ac oddiwrtho ef yna llifeirio i Griftianogion Heb. 2. 5 ar 2, 11. ar 5. 9. Ac o herwydd na ddichon ddyfod Awdurdod honno oedd gen Grift a'i Apostolion ; nac achosdebyg i greadigaeth newydd y byd ; Am hynny ni ellir byth cyfnewiduo i'r dydd hwn i ddydd arall, tra byddo'r byd yn sefyll : Ychwanega at hyn, fel y mae'r Scrythur yn dangos na wnaethpwyd dim wrth osod a phlannau yr Eglwys yn y cyntaf, ond trwy unig drefn ac hyfforddiad neillduol yr Apostolion 1 Cor. 11. 34. 1 Cor 14. 36, 37. Titus 1. 5. Aët, 15. 6, 24 Ac ni wnaeth yr Apostolion ddim, heb eu hardal oddiwrth Grift, 1 Cor. 11. 23.

Ynteu sancteiddio'r Sabboth ar y seithfed dydd nid yw Ddeddf *ceremoniaidd* a ddiddymwyd, eithr y gyfraith foefol a thragwyddol a berffeithwyd Felly yr unrhyw orchymmyn tragwyddol, yr hwn oedd yn rhwymo'r Iddewon i gadw y Sabboth ar y seithfed dydd hwnnw, er mwyn sanctaidd glôdfori creadigaeth y byd, sydd yn rhwymo Cristianogion i gadw yn hybarch y Sabboth ar y seithfed dydd hwn, er cofiadwriaeth o brynedigaeth y byd : canys y pedwerydd gorchymmyn yr hwn sydd gyfraith foefol, sydd yn erchi cadw seithfed dydd yn sanctaidd yn dragwydd. A Moesolrwdd y gorchymmyn hwn, megis am ylleill eu gyd, a ddylem ni ei arferu yn fwy crefyddol tan yr Efyngyl, nac yr arferai yr Iddewon tan y gyfraith, yn gymmainta darfod ini (yn y Bedydd) wneuthur *cysammod* hynodach â Duw i gadw ei orchymmynion : a darfodi i Duw wneuthur ammod a ninnau, i'n rhyddha oddiwrth y *felldith*, a'n cynnorthwjo a'i Yspryd i gadw ei gyfreithiau. A bod y gorchymmyn hwn am y Sabboth, yn gyffal a'r naw eraill yn foefol ac yn barhaus, fe ymddengys yn eglur wrth y rhesymmar hyn sydd yn canlyn.

Deg o resymmau yn dangos fod gorchymyn yn Sabbath yn foefol.

11. **O** Herwydd bod yr holl resymmau am y gorchymyn hwn yn foefol, ac yn dragwyddol; a *darfod i Dduw ein rhwymo ni i ufudd-dod y Gorchymyn hwn*, a rhesymmau ffrwythlonach nac i'r un o'r lleill. Yn gyntaf am *eifod ef yn rhagweled, naill a'i yr esceululaf ddynion anghretyddol yn ddiotalach*, neu eu torrent hwy y *gorchymyn hwn yn bysach* nac yr un o'r lleill. Yn ail, o blegid mai yn ymarfer a chyflawni y gorchymyn hwn, y mae cadwraeth yr holl rai eraill yn sefyll yr hyn sydd yn peri i Dduw achwyn cyn fynyched, *fel ei addoliad ef wedi ei esceululo*, neu *ei roi i lawr pan syddo'r Sabbath*; *naill a'i gwedi ei esceululo*, *ai ei drofoddu* Jer. 47, 22, Eze. 20. 19, 20. 21. 24 ac 23, 38. Fe allai bery i ddyn synnu (medd Mr Calvin) Yhyried mor fynych, ac â pha ryw Zel, a thynggedu difrifol y mae Duw yn erchi (i'r rhai a fynnant fod yn bobl iddo ef) ansteiddio y seithfed dydd Ac fel y mae Duw'r *dragredd*, yn anghugarog yn cospi a marwolaeth erwin y lawla dorro y gorchymyn hwn; megis pe bai hyn yn gobl o'i anghydedd a'i wasanaeth.

Ac y mae yn ddiogel, am yr hwn ni wnel gydwybod o dorri'r Sabbath, na wna ef (i wasanaethu ei dro) gydwybod o dorri yr un o'r gorchymynion eraill, am y gallu ef wneuthur hynny heb amharch iw gorph, na chwmwl i'w eirida, ac allan o berygl cyfraith dyn. Am hynny y golododd Duw y gorchymyn hwn ynghanol y ddwylech, O herwydd *fod ei gadw ef yn gynnorthwy i gadw'r lleill eu gyd*. Anrhydedd cydwybodus i'r Sabbath, vdyw mam yr holl greidd a'r ddyfod dda yn yr Eglwys. Tynnwch ymmaith y Sabbath, a gwasanaethed ob dyn Dduw pan synno, a pha beth a ddaw ar fyrr o *efydd*, a thangueddyf, ac o'r drein yr hon a fydd Duw gadw yn ei Eglwys? i Cor. 14. 33 40. *T dydd Sabbath ydyw dydd marchnad Duw am luniaeth yr wythnos*, yr hwn y myn ef i ni ddysod atto; a phrynu ganddo bwr nac arian, Fara yr Angelion, a Dwfr y bywyd.

Gall y Sacramentau, a llaeth y Gair, i borthi ein hen-
gidlau; aur wedi ei buro, i gyfoethogi ein dydd; gwr-
thlawr eli llygaid, i iachau ein dallineb ysprydol, a gw-
llo dillad gwynion, o gyfiawnder Crist, tel nad ymdd-
angoso gwarth ein noethdarni. Esa. 55. 1. 2. Dat. 3. 18
Nid yw ef bell oddiwrth wir Dduwioldeb, yr hwn a w-
nel gydwybod o gadw y dydd **Sabbath**, eithr yr un fydd
yn cyd ddwyn ai gydwybod, i dorri y **Sabbath** er mwyn
elalw a'i ddifyrwrch ei hun, ni ystyriodd, ac ni wybu ei
galon ef erioed, pa beth yr oedd ofn Duw, neu wir gre-
tydd yn ei feddwl. Canys am y Gorchymmyrn hwn y gell-
ir gwirio ymadrodd St. Jaco, yr hwn a ballo mewn un,
fodd yn euog o'r cwbl Jac. 2. 10. Am hynny gan weled
darfod i Dduw gan o amgylch y gorchymmyrn hwn, a
chynifer o relymmau moelol, y mae yn dra eglur fod y
gorchymmyrn ei hun yn *foesawl*.

2. O Herwydd ei orchymmyrn gan Dduw i Adda yn
alddiniweidrwydd, pryd yr oedd ef yn dal ei ddedwydd-
wch nid trwy ffydd yn haeddedigaethau Crist, ond trwy
afodd-doda, gyfraith Dduw, heb arno a siant lun Ce-
monï i arwyddocau y Prynedigaeth a wnaï Crist. Ni
eill gan hynny Sabbath o'r seithfed dydd fod yn Cerem-
oni syml, eithr yn rhan hanfodol o addoliad Duw, gor-
chymmynnedig i ddyn, pryd nad oedd ond un cyfiwr i
dynion. Gen. 2. 8. Ac os oedd yn angenrhaidd i'n henafi-
aid gael dydd Sabbath i wasanaethu Duw yn eu perffec-
tirwydd, rheittlach o lawer i'w hiliogaeth hwy gacw
Sabbath, ynghyflwr eu llygredigaeth. A chon weled i
Dduw ei hun gadw y dydd hwn yn far etaid, pa fodd y
dichon y dyn hwnnw fod yn far etaid, a fyddo o wiriodd
ei galon yn ei halogi ef?

3. O blegid ei fod yn un o'r Gorchymmynnion a lef-
arodd Duw a'i enau ei hun, ac a scrifennodd ddwywaith
a'i fyledd ei hun ar *Lechau* o gerrig, i ddangos eu haw-
donod, a'i parhad. Exod. 34. 1. &c. Yr holl orchym-
mynnion a scrifennodd Duw oeddynt foefola thragaydd-
ol a rheini a gyfrifir yn ddeg: Pe byddai hon yn Ce-
monï i'w diddymmu, yro ni byddai ond *naw* o orchym-
mynnion. Deut. 4. 4. 13. Y Ceremonïaidd orchymmynnion

oedd iw diddymmu trwy Grist, a scrifennasit i gyd o waith *Moses*; eithr hwn o'r Sabbath, gyda'r naw erall oedd wedi ei scrifennu a llaw Dduw ei hun, ac a roddodd yn yr Arch, lle na roddodd dim o'r gyfraith Ceremonïaidd: 1 Bren 8, 9 Heb. 9. 3. I ddangos y byddent yn rheoledigaeth dragwyddol i'r Eglwys, otto y cyfryw a allai neb yn ollawl eu cyflawni a'u cadw, ond Crist yn unig.

4. Oblegid fod Crist yn tyfïolaethu na ddaeth efe dorri y gyfraith ddefodol: ac na ddiddymmid y lleiaf o honi ynt yn ei deyrnas eitan y *Testament newydd*. Yn gymmaint a bod pwy bynnag a dorro *un* o'r gorchymynion lleiaf kyn, ac a ddysco i ddynion felly, lleiaf y colwir ef yn nheyrnas nesoedd: hynny yw, ni chai ef ddim lle yn ei Eglwys. Rhu. 5. 17. Mat. 5. 19. Yr awrhon y mae y gyfraith ddefodol yn gorchymmyn un dydd o'r saith i gadw yn sanctaidd yn dragwydd. Ac y mae Crist ei hun yn cofhau yn eglur gadw Sabbath ymmhlith ei Gristianogion, wrth ddinistriad *Jerusalem*, ynghylch dwy deugain o flynyddoedd yn olei adcyfodiad. Yr amler y oedd holl Ceremonïau *Moses* (o dieithr bwyta gwaed, phethau a degid) trwy ofodiad cyhoeddus a chylfnder yr holl Apo. olion, wedi eu rhoi heibio a'u diddymu yn yr Eglwys Cristianogawl. Ait, 15. 20-21, 24, 28. Ac am hynny yr oedd Crist yn cynghori ei ddifgyblion i weddio, na byddai eu ffledigaeth hwy yn y gauaf, na y dydd Sabbath, Mat 24. 20. Nid yn y gauaf; am y byddai (o herwydd bryntni y ffyrdd a'r tywydd) eu ffledigaeth hwy yn fwy poenus a thrafferthus iddynt; Nid y dydd Sabbath, o herwydd y byddai yn fwy gofidus i calonnau, dreilio y dydd hwnnw mewn llafur i achub bywyd, yr hwn a orchymmynnaasai Duw ei dreilio mewn gorchwyllion ad arferian sanctaidd, i ddiddanu eu heronau. Yr awrhon pe buasai sancteiddiad y Sabbath a dydd hwn ond Ceremonï; ni buasai ddim gofid iddynt i fod ffo ar y dydd hwn, mwy nac ar ddydd arall o'r wythnos, eithr lle y mae Crist yn gweled ei fod yn beth adwya gofidus, o'r ffordd iddynt ffo ar y dydd Sabbath; ac hynny y mae yn dymuno ar ei eiddo ef weddio at Deu na byddai y cyfryw achos; y mae'n eglur yn dangos

ad ydyw cadw y Sabboth yn Ceremoni wedi ei diddymu, eithr yn orchymmyn Moesol, wedi i Grist ei olod a'r lawr a'i gydfurfio ym mblith Cristianogion. O Mynnwch chwi wybod y diwrnod ar yr hwn yr ordeiniodd Crist i Grifftianogion gadw y Sabboth; se a ddywed St. Joan chwi maiar ddydd yr Arglwydd, Dadc. 1. 10. O mynwch chwi wybod pa ryw ddydd o'r wythnos oedd hwnnw, St. Paul a ddywed i chwi mai pob dydd cyntaf o'r wythnos ydoedd. 1 Cor. 16. 2.

Megis y cynghorodd Crist felly y mae Cristianogion yn gweddio, ac yn ol eu gweddiau se ddarfu i Dduw) tychydig cyn dechrau y rhyfel) trwy lesferydd rybuddio yr holl Grifftianogion yn Jerusalem i ymadel oddiyno, ac i fyned i *Pela*, tref fechan tu hwnt i Iorddonen; *Ench, bift, l. 3 chap, 5*. Ac felly i ochel digofaint Duw, yr hwn a ddilcynnai ar y ddinas a'r genhedlaeth. Gan na ddichon Cristion(felly) heb ofid calon ddianc i achub ei fywyd ar y dydd Sabboth; pa fath orfoledd a diddanwch, a eill fod i wir Cristion a elceulafo orchwyllion sanctaidd o addoliad Duw yn yr Eglwys, i dreilio y rhan fwy o ddydd yr Arglwydd mewn chwaryddiaeth gnawdol, neu drafferthion halogedig? A chan weled fod di-
nistrriad Jerusalem, yn gyntaf yn arwyddocau, ac yn sic-
rtau dinistrriad y byd: Mat. 24. 35. Pwy ni wel fod yn
chaid i'r Sabboth sanctaidd barhau mewn anrhydedd
y ddiwedd y byd?

5. O blegid bod yr holl gyfraith ceremonïaidd wedi
gorchymmyn i'r Iddewon yn unig, ac nid i'r Cened-
loedd; eithr y gorchymmyn hwn o'r Sabboth sanctaidd,
megis priodas da ordeiniodd Duw ynghy i wr diniwei-
rwydd, pryd nad oedd ond un cyflwr i ddynion oll, ac
yn hynny wedi ei orchymmyn i'r Cenedloedd yn gyf-
fwr i'r Iddewon. Onid oedd yr holl fwyddogion, a
merchen tai tan orchymmyn i beri i'r holl ddiethriaid (*o*
gyffal a'i teuluoedd, a'i deiliaid eu hunain) gadw y
Sabboth sanctaidd, megis yr ymddengys wrth y pedwe-
rth gorchymmyn, ac ymarfere *Nehemiah*. Neh. 13. 15.
Yr holl Ceremonïau oedd ganol fur o wahaniaeth
y Iddewon ar Cenedloedd, Eph, 2. 14. Eithr gan
weled

weled fod y Cenedloedd yn gyftal a'r Iddewon, yn ym-
 yn i gadw y gorchymmyd hwn, y mae yn eglur
 yw ef Ceremoni Iddewaidd. A chan weled fod yr
 yw awdurdod am y Sabboth ac fydd am briodas : fe
 chon dyn ddywedyd, nad yw priodas ond cyfraith Ce-
 moniaidd, yn gyftal a'r Sabboth. A chofia, lle yr ydych-
 galw priodas ond unwaith yn *gyffammod Duw. Dihar.*
 17. O herwydd i Dduw ei hordeinio yn y dechreu-
 felly y gelwir y Sabboth ym mhob lle, *Sabboth yr An-
 lwydd dy Dduw*, o ran i Dduw ei ordeinio yn yr un de-
 reuad, o ran amser, cyflwr, a pharhad, Am hynny
 Ceremoniaidd ydyw,

6. Y mae llygredigaeth ein haniau, yr hyn a ganfydd-
 ir yugwrthwynebiad cyhoeddus dynion drwg, ac me-
 cyrinachol anewyllyscarwch dynion da, i sancteiddio
 Sabbath yn bur, yn dangos yn ddigon eglur fod gorch-
 ymmyn y Sabbath yn *Tsphydol* ac yn foelol. *Rhuf. 7.*
Amos, 8. 5.

7. O blegid, megis y darsu i Dduw trwy ddeddf dra-
 wyddol, wneuthur yr Haul, ar lleuad, a'r goleuadau
 y ffurfafen, nid yn unig i wahanu rhwng y dydd a'r
 eichr i fod hefyd yn arwyddion, am dymhorau, am d-
 ddisu, ac am flynyddoedd : felly yr ordeiniodd efe yn
 Eglwys a'r y ddalar, y Sabbath sanctaidd i fod, nid
 ynig yn dymmor gosodedig i'w addoli ef yn barchedig
 ond hefyd yn ddolparth tragwyddol, a *me fur ar yr*
fer megis y mae saith ddiwrnod yn gwneuthur wythnos
pedair wythnos mis, a deuddeg mis yn gwneuthur blwydd-
odyn : felly saith o flynyddoedd a wna Sabboth o flyny-
ddoedd, saith Sabbothau o flynyddoedd, a wna Jubill,
Blwyddyn bysrydwch 7 neu 80 Jubili, neu 4000 o fly-
ddoedd, neu ar ol Ezeiel, 4000 o guluddau, holl am-
y Testament hen, hyd oni ddæeth Crist trwy ei fedd
i'i bregethiad i ddechreu cyflwr y Testament newydd.
 Ni allai chwaith fyned ym mlaen yma heb ryseddu,
 y parhaodd Sacrament yr Enwaediad yn yr Eglwys
 o Jubiliau sef o amser Abraham, i'r hwn y rhoddodd
 gyntaf, hyd Bedydd Crist yn yr Iorddonen : yr hyn o-
 n naion gynnifer o Jubiliau (yn ol cyfrif *Buchol*)

Barhaufai y byd o *Adda* i enediggaeth *Abrabam*. Mo-
dechreuodd ei weinidogaeth yn yr 80 flwyddyn
oed. Crist a gymmerai ei swydd yn llaw, yn y 80
oedran y byd. Yr oedd *Joseph* yn ddeg ar hugain,
ddechreuodd ef lywodraethu ar yr *Aipht*, Gen. 41.
Ar *Leuitiaid* a ddechreuent wafanaethu yn y *babell*,
a fyddent ddeg a'r hugain oed; felly *Crist* un agw-
r, i gylatseb y dull a'r arwyddion hyny, a ddechreu-
odd ei *Weinidogaeth* yn y degfed a'r hugain Jubili a'r ol-
af, *Ysai* a'r rhyd yr oedd ef yn cerdded ar ei ddeg ar hu-
gain oed, Luc 3. 23 ynghanol wythnos ddiweddar *Da-*
nial felly (gan barhau yn ei weinidogaeth ar y ddai-
tros dair blynedd a hanner) a orphenodd ein *pryn-*
edigaeth a phennod *Daniel*, trwy ei farwolaeth wirion ar y
40 oed. Y rhan fwyaf o'r holl gyfaewidiau mawrion, a'r
mwyddiadau dieithrol, yr rhai a gwympodd allan yn
y *Belwys*, a ddigwyddodd naill a'i yn y flwyddyn yn *Sab-*
othau, a'i yn y flwyddyn *Jubili*? Megis i ddwyn esampl
deg wythnos a thrugain *Daniel* oedd ynt yn ddechreu-
u y flwyddyn gyntaf o *Cirus*, a'r 3439 flwyddyn o oed-
u ym y byd, a gynhwylant ynddynt yr unrhif o flynyddo-
edd, ac yr oedd y byd yn ei gynwys o wythnosau o flyn-
yddoedd hyd y pryd hynny: a chynifer o wythnosau o fly-
nyddoedd, ac a barhaufai y byd o Jubiliau. Deg wythnos
a thrugain o flynyddoedd *Daniel*, a gynhwylant bedwar
deg a phedwar hugain o flynyddoedd fengl: y
cyn hynny 490 wythnosau, neu *Sabbothau* o flynyddo-
edd. Diwedd-nod *Daniel* oedd 70 wythnosau, ac yn y byd
y flwyddyn *Jubiliau*; felly i gyfluro'r Eglwys am 70 o flynyddo-
edd o gaethiwed, yr hyn a ddarfuasai iddynt eu ddiodd-
i, fel y Babilon megis y prophwydodd *Ieremi* Pen. 25,
yn yr 12. mae *Gabriel* yn dywedyd i *Daniel*, mai yn ni-
wed 70 o wythnosau, neu *Sabbothau* o flynyddoedd
yn hynny yw deg a thrugeinwaithfaith waith o flynyddo-
edd, neu huncantonid deg o flynyddoedd, y gweithred
eu hymarweddiad tragywyddol oddiwrth y
m trwy farwolaeth *Crist*, cyn sicred ac y cy-
n grawrhon eu gwaredu allan o gaethiwed *Babilon*.

Yr yspaid terfynedig hwn gan Daniel, Pen. 9. 24.
edd yn cynnwys 70 o Sabothau, neu 10 Jubili o
yddoedd, yw dechreu yn y rhydd-did cyntaf a
niadhaodd Cyrus i'r Juddewon, y flwyddyn gyntaf
deyrnasiad ei ar y Babiloniaid, yr hyn a grybwyddir
yn Eza: 1. 1. Ac yw yn diweddu yn union yr amlych
y bu farw Crist ar y groes. O farwolaeth Crist, mae
ddiwedd olaf wŷthnosau Daniel, hyd yr unfed ar ddechrau
a thrugain i Grift, y mesurir y byd wrth y saith fabwl
neu saith Saboth o flynyddoedd, yn gwneuthur un Jubili
gyfan. Ar ôl diwedd y saith telau hynny, y mae
urir y byd hyd ei ddiwedd wrth y saith udcyrn, Dan. 9.
4 ac 8, ac 9 7. Pob un yn cynnwys 249 o flynyddoedd.
Megis y mae rhai yn tybied, yng hylch pen 249 o
flynyddoedd etto, ymddengys y gwirionedd i
Enoch y seithfed yn ôl Addaf, gwedi iddo fyw gynni
fer o flynyddoedd ac fydd o ddyddiau yn y flwyddfa
sef 365 a gafodd ei gyfnewidiad gan D D U W
y flwyddyn Sabbothaidd. Moses y seithfed oddiwrth
Abraham, megis ail Enoch a gladdwyd gan Ddum, ac
a enefid yn y flwyddyn Sabbothaidd o'r byd, sef 297
ac yn 777 ar ol y diluw. Ar ol cyfrif Broughton
wardwyd, megis Noah newydd mewn Arch o gymysg
ac a fu fyw yn adeiladydd i'r Eglwys, cyhŷd ac eiddo
Noah yn adeiladu'r Arch, sef 1200 o flynyddoedd. Yn
addewid i Abraham a wnaethpwyd yn y flwyddyn
Sabbothaidd, yr hon oedd 2023 o'r byd. Y chweched
flwyddyn i Josuah yr hon oedd 2500 o flynyddoedd
yn ôl creadigaeth y byd, yn yr hon y meddiannwyd
ac y rhannwyd y tir rhwng meibion Israel, oedd flwy
ddyn sabbothaidd, a'r 50 Jubili ar ol creadigaeth
y byd. Ar y flwyddyn hon y dechreuodd Moses ei Ju
bili, ar hwn (megis a chadwyn o ddêg ar hugain o
ddolennau y rhwymodd ef ranniad meddiant Gwlad
Canaan i'r Israeliaid trwy Josuah, byl at agori teyrn
nesoedd i bawb a gredai trwy Jesu. Ac felly y mae
dwy Eglwys yr Juddewon, megis gyda ffrwd hyfryd
o Jubiliau, oddiwrth yr arwyddocâd i'r tylwedd o C
naan i'r nesodd O Josuah i'r Jesu: Canys Crist
ddiwedd

...y degfed ar hugain Jubili *Moses*, ac ar ddech-
...y degfed ar hugain Flwyddyn o'i oedran, with
...ydd a agorodd y Nefoedd, ac a roddes y wel-
...eth egluraf o'r Drindod fendigedig, ar a welid
...echreuad y bŷd. A thrwy arian llais udcorn ei
...ngyl, y mae yn cyhoeddi, yn ol prophwydoliaeth
...y, lechydwr iaeth tragywyddol i bawba edifarhant,
...grellant ynddo ef *Esa. 61. Luc 4.*

A blwyddyn genedigaeth ein Iachawdwr Crist, yr
...oedd y 3948 o oedran y bŷd, oedd ar ddiwedd
...yddyn sabbothaidd : ar 564 seithweithiad o'r bŷd
...mae *Moses* yn gwneuthur oedran cyffredinol pob
...i fod yn ddeg saith, *Psalms 90*, ac yn gyffredinol
...ewn pob saith mhlynedd y digwydd rhwy gyfne-
...id neu dramgwydd hynodol ym mywyd dŷn : Ac nid
...yfedd, canys fel y mae *Hipocrates* yn mynegi, fod
...plentyn yn y groth ar y seithfed dydd ar ol ei ym-
...wyn, ei holl aelodau gwedi eu ffurfio, a'i fod o'r
...dd hwnnw allan yn cynnyddu iw berffaith ened-
...gaeth : yr hyn a fydd yn oestradol, naill a'i yn y
...afed, a'i yn y seithfed mis. Yn ei seithmwydd
...y moe'r plantyn yn hwrw ei ddannedd, a rhai
...wydd yn tyfu yn ei lle. A phob saith mhlynedd
...ll hynny, y mae rhyw gyfnewid neu ddigwyddiad
...mywyd dŷn : yn enwedig yn naw gwaith saith sef-
...Flwyddyn *Climasterical*, yr hon drwy brawf a welwyd
...dyngghedsennol i lawer o'r gwyr dyscedig, a fuont
...llewyrch i'r bŷd. Ac os hwynt hwy a ddiangent
...y Flwyddyn honno, etto y rhan fwyaf o honynt
...madawfant a'r bŷd hwn o fewn rhyw seithweith
...yddyn. *Lamech* a fu farw yn y 777 o'i enioes, *Me-*
...usalem yr oelwr hwyaf o feibion dynion, a fu fa-
...yn nechreuad ei 900 a 70 o Flynyddoedd. *A-*
...ham a fu farw, gweddi iddo fyw bump ar hugaid-
...saith o flynyddoedd. *Jacob* gwedi iddo fyw un
...hugaidwaith saith o Flynyddoedd. *Dauid* gwedi
...fyw ddengwaith saith o Flynyddoedd. Felly y
...Galen, felly y gwnaeth *Petrarch* yr hwn
...mae *Bodin* yn scrifennu) a fu farw ar yr un
...dydd

dydd or flwyddyn ac y ganehi. Felly y gwnaeth y
 oherb formynaid Frenkies, o fendigedig anfarwol go-
 nadwrieth, yr hon a ddaeth i'r byd hwn noswyl gwa-
 e lligath y Fair Formyn, acaeth o'r byd a'r noswyl Can-
 nadwri Mair Formyn (Hi fu gynt y mae'r bi'rawbor
 (dyni ddywedyl i chwili ddigon) ar y ddaiar bon yn
 embkaen i'f a'r ail Formyn o'r nef uchaf) Hipocrates a fu
 Eirw yn y 15 seithweithflwydd. Hierom ac Isocrates
 yn y 13 Plini, Bartolus, a Casar yn yr 8 seithweith-
 flwydd, A Jobannes de temporibus, yr hwn a fu fyw
 361 o Flynyddoedd, a fu farw yn y 53 seithweith-
 flwydd o'i eniws. Y cyfelyb a erlid ei nodi a'i ad-
 rodd am awen i'r rai eraill. Ac mewn gwirionedd
 y mae holl fywyd dyn wedi ei fesur wrth y sabboth;
 Canys na nifer hynnag a fyddo dyn fyw y na o flyny-
 ddoedd, etto nid yw ei fywyd ond bywyd o saith o
 ddyddlau gwedi eu hamhau; felly yn y rhif saith y
 mae cyflwnder dirgelaid, yr hyn ni ddichon ein deall-
 twriaeth moi amgylfred.

Yr holl oruchel trefniad hon ar Bethau rhyfedd
 cyn fywyd hys yn saith, a'n rhybuddia ni i ddyfal-
 fyrio am sabboth hendigedig y seithfed dydd, i ad-
 nio'r ac i adfodi Duw yn y bywyd hwn: megis o sab-
 both sabboth y gillom ni gael ein cyfaewidio i'r trag-
 wyddol sabboth gogoneddus o hyfrydwch, a dedwyd-
 wch, yn y bywyd sydd i ddyfod.

Wrth ystyriaeth yr hyn beth, hawdd y diehon
 dyn ar a edrycho yn yr Histori sanctaidd, ddeall fod
 holl yrfa a rhod y byd, yn cael ei lywodraethu, a
 ddarparu, megis mewn cadwyn o raglunlaeth Duw
 yr hwn sydd yn trefnu pob peth mewn rhif, mesur
 a phwy. Yr holl amseroedd gan hynny, a fesurir, wrth
 y sabboth: fel na eill amser a'i sabboth byth gael
 moi gwahanu. Na'i neillduo: Ac y mae'r Angel
 tyngu Dat 10: 6. Y caiff y mesur hwn or am-
 bethau, byd na byddo amser mwyach. Ac megis
 cafodd y sabboth ei olodiad, cyntaf yn y llyfr cyntaf
 o'r sorythyru, felly y cafodd ei huchad yn yr olaf
 megis y mae y llyfr hwn yn Gwarchod y dydd, felly

dydd hwn yn arddo y llyfr : yn gymaint a dattu-
 y pethau fydd ynddo ar ddiwrnod mor sanctaidd,
 a ddiad yr Arglwydd ar ddydd yr Arglwydd. Dat. 1.
 Cyn hawled iddynt gan hyny dynnu'r haul, neu'r
 leud, a'r fer allan o'r Nefoedd, a deheu y sabboth san-
 ctaidd (llathen yr amser) allan o'r Eglwys : gan weled
 ordinio y sabboth yn yr Eglwys (yn gyftal ar haul ar
 leud yn y ffurfafen) er mwyn gwahaniaeth yr amser
 3. Oblegid i'r holl Eglwys trwy gyttundeb cyhoedd-
 u, er yn amser yr Apostolion, yn oestadol ddal bod gor-
 dymyn y Sabboth, yn foefol ac yn dragwyddol gyf-
 nith Dduw, a bod cadw y Sabboth ar y dydd cyntaf o'r
 wythnos yn ofodiad o'r eiddo Crist a'i Apostolion.

Y Gymanfa a elwid *Synodus Colonienfis* fy'n mynegi,
 ddydd yr Arglwydd yn barchedig yn yr Eglwys byth
 er amser yr Apostolion. Ignatius Escob Antioch (yr
 hwn oedd yn byw yn amser St. Joan) a ddywed, Cad-
 w pob un ar a garo Crist ddydd yr Arglwydd yn sancti-
 aidd, yr hwn fydd ogoneddus o nerwydd ei adcyfodiad ef, a
 hwn y dyddiau, yn yr hwn y gorchfygwyd Angau, ac y
 adcyfodiad bywyd i ni yngkrist. Iustyn Martyr, yr hwn
 oedd yn byw ychydig ar ei ol yntan, fydd yn dangos fod
 y Cristianogion yn cadw eu Sabboth ar ddydd yr Argl-
 wydd, megis yr ydym ni'nau. Origen, yr hwn oedd yn
 byw yn y 180 flwydd, ar ol Christ, fydd yn dangos y ca-
 dwpam y cyfnewidiwyd y Sabboth i ddydd yr Arglwydd
 dy. Homi 7, super Exo. Y mae Augustin yn dywedyd,
 ddiadodi dydd yr Arglwydd i'r Eglwys trwy adcyfodiad
 yr Arglwydd ar y dydd hwnnw. Et ex illo Cæpit habere
 sollicitudinem suam, Aug. de. tem. serm. 251. sef o bynny
 y ddiadodiad gael bod yn wyl, a Christ a ordiniodd yn
 gyntaf ei gadw yn sanctaidd. Ac mewn man arall, mae'r
 Apostolion a archodd gadw dydd yr Arglwydd yn arbelwyl
 a ddiadodi, oblegid ar y dydd hwnnw, y cyfodiad ein iach-
 uddoddiwrth y meirw, yr hwn befyd o'r arhos hon-
 ni a thwir dydd yr Arglwydd.

Megis gan hynny y dywed Dafydd am ddinas
 Eial. 37. 3. Felly y gallaf finnau ddywedyd
 dydd yr Arglwydd, Gogoneddus hysbais a ddi-

medir am danas iio ddydd yr Arglwydd. Canys yr
yn ddydd genedigaeth y byd, y dydd cyntaf yn yr hwn
y dechreuodd creaduriaid gael bod. Ynddo ef ei tyn-
wyd y Goleuni allan o dywyllwch. Ynddo ef y rhodd-
yd y gyfraith ar fynydd Sinai. Ynddo ef y cyfododd yr
Arglwydd o farwolaeth i fywyd. Ynddo ef y cododd y
feinectian allan o'u beddau, gan siccerhau mae arno ef y
cyfodae Cristianogion i newydd-deb buchedd. Ynddo ef
y discynnodd yr Ysryd glan ar yr Apostolion. Ac y
mae yn ddigon cyffelybus, mai ar y leithfed dydd, pa-
rdeano'r faith udcorn; y cwympa Jericho felldigedig
byd hwn, aca rhyddein gwir Jesu i ni y meddiant adde-
widiol o wlad Canaan nefol Josh. 6. 16. Dat. 10. 7.

Y neb a synno weled cyfundeb yr hen amseroedd, ag
arfer yr Eglwys o'r cyntyd yn hyn o beth, darlenned
*Histori eglwsg Eusebius Lib. 4. Cap. 23. Tert. Lib. de id-
ololatria. cap. 14. Cherys. serm 5. de Resurrectione. Constit.*
Apostol. Lib. 7. Cap. 37. Cyril in Johan. lib. 12. cap. 58.
o'r meddwl hwn y mae'r boll iachus scrifennyddion new-
yddion. Edrych Fox ar Apoc. 1. 10, Bucer in Mat 12. 11.
Gualt. in Malach. 3. Hom 23, Fulk ar y Testament Rhod.
Apoc. 1. 10. Chem. Exam. Con. Trid, Par. 4. de dis-
fustis Wolph. Chronol. lib. 2, Cap. 1. Armin. Thes. in
4. praecept. Ac aneinif o rai eraill. Junius ddyscedig o
gaiff ddywedyd tros y cwbl. *Quamobrem cum dies Dom-*
inicus, &c. Am hynny gan meled fod dydd yr Arglwydd
yn gystai trwy waith Crist (sef trwy ei adcyfodiad ai
hych ymdangbosiad i'w ddiscygliod ar y dydd hwnnw
trwy esampyl a gosodiad yr Apostolion, a thrwy ar-
weiddadol ben brif Eglwys, a besyd trwy dystiola-
d y serythrau, wedi ei gadw a'i olod yn lle'r fab
yth Juddewald : inepte faciunt, y maent hwy y
gmunwbur yn ynfyd, y rhai a ddywedant mai o d-
yddodiad yr ydis yn cynal dydd yr Arglwydd, ac
o'r serythur, megis y gallont hwy yn y modd hwnnw
fod ar lawr a ffurfio traddodiadau dynion. Ac ei
waith, achos y cyfnewid hwn oedd adcyfodiad Crist
a'r lleihad o adferu'r Eglwys trwy Grif. coffad-
m o'r hwn leihad a ddaeth yn lle coffadwriaeth
creadigaeth

digaeib, Non humana traditione, sed Christi ipsius
 servatione & instituto. *nid trwy draddodiad dyn, ond*
trwy ofodiad ac archiad Crist, yr hwn yn gystal, ar ddydd
madrysodiad, ac ar bob wythfed dydd ar ol hynny, byd oni
derchafodd i'r Nef, a ymddangosodd i'w ddiscyblion ac
addaeib iw cynulleidfaoedd.

9. Oblegid fod yr Arglwydd eu hun yn hyspysu mai
 siben neu'r achos o'r **sabbath** yw bod yn arwydd ac yn
 abrawiaeth dragwyddol rhyngddo ef ai bobl, mai efe yw'r
 Jehovah trwy'r hwn y sancteiddir hwynt, ac am hynny
 rhaid iddo ef yn unig gael ei addoli ganddynt: a than
 boen **cospedigaeib marwolaeth**, y mae'n gorchymmyn ei
 hobl yn dragywydd i gadw hyn o goffadwriaeth yn ddi-
 hilog. **Exod. 31. 13. 14** Eithr y defnydd, a'r diwedd
 hwn sydd foefol a thragywyddol. Am hynny y mae'r
 sabbath yn foefol ac yn dragywyddol, y peth y sancte-
 diodd Duw yn dragywydd. *na rhyfged un dyn ei wneuthur*
yn gyffredin, neu yn halogedig. Ar y sail hon, y mae
 ei gorchymmyn yn galw y dydd hwn, **Sabbath yr Arglwydd**
 Dduw, ac y mae Duw ei hun yn ei alw ei ddydd
 sanctaidd. Ac ar yr unrhyw sail helyd, y cyflegrodd yn
 hen Destament, ei holl Sabothau, a'i ddyddiau gwylli-
 on, i addoli, ac anrhydeddu Duw yn unig. Gosod Sab-
 both gan hynny er anrhydedd i nebryw creadur, sydd
 bechod gorthrwm, a ffaidd ddelw addoliad. Canys y
 mae'r llech gyntaf yn ei wneuthur yn rhan o addoliad
 Duw, fod Sabboth i'w anrhydedd ef. *felly yn Levit. 23*
37, 38 &c. Ac yn **Ezec. 20. 20.** **Neb 9. 14.** Y sab-
 both a roddir ar lawr am holl addoliad Duw. Ac y
 mae ein Iachawdwr yn dylcu fod yn rhaid i ni addoli yr
 Arglwydd Dduw yn unig. **Mat. 4.** Am hynny cadw
 Sabboth er anrhydedd i Dduw yn unig. Y mae'r
 Ysryd glân yn adrodd ei fod yn un o bechodau
 mwyaf Jeroboam ddarfod iddo orchymmyn **achel**
 o'r **dyghymgg** ei galon ei hun. **1 Bren. 12. 33.** Ac
 mae Duw yn bygwth ymweled ag Israel a'm ga-
 dyddiau **Baalim**, hynny yw, yr Arglwyddi, me-
 t y gwna'r papitiaid i'r teinfstiau, **Hof. 2. 13.** a
 wedd fod y cyfryw yn ei anghosio ef. Ac mewn

Gwrlonedd nid oes neb lai ei gotal i gadw saboth yr Arglwydd, na'r rhai sydd fwyaf eu hofergoellon i gadw gwyliau a dyddiau dynlon. Am hynny mae Eglwys Rufain yn arferu gorthrwm ddelw addoliad.

Yn gyntaf, wrth gymmeryd arni ordeinio sabothau, yr hyn sydd yn perthyn yn unig i Arglwydd y saboth i wneuthur.

Yn ail, wrth gyffegru y dyddiau gwyllion hynny i anrhydedd creaduriaid, yr hyn sydd gymmaint a'u gwneuthur hwy yn dduwiau sancteiddiol.

Yn drydydd, gan rwymo wrth y dyddiau hynny addoliad Duw, gweddiau, ympryd, a haeddedigaeth.

Yn bedwerydd wrth ofyn ar y dyddiau hynny o ddychymyglad dyn, fefur mwy o barch, a sancteiddrwydd, nac ar ddydd yr Arglwydd, yr hwn a orchymynnodd Duw: yr hyn beth sydd o un effaith a pherchi *Ang brist* o flaen *Crist*. Ein Heglwys ni a ddiddymodd ac a rodd heibio yn gyfiawn holl ddelw addolaidd ac ofergoelaidd wyliau: ac y mae hi yn unig yn cadw ychydig ddyddiau gwyllion, er anrhydedd i Dduw ei hun, ac o ran *esmwythder* i wafanaethyddion. *Deut.* 5. 14. Er bod defod er ys hir amfer, yn ein trechu ni i arfer yr hen henwau er mwyn deiparth dinafol; megis yr arferodd *St. Luc.* o enwau halogedig *Castor* a *Phollux*. *Act.* 28. 11. a'r *Cristianogion* o *Fortunatus*, *1 Cor.* 16. 17. *Mercurius*, *Rhuf.* 16. 14, a'r *Juddewon* o ddydd *Mordicheus* *2 Macab.* 15. 37.

10 Yn ddiweddaf, clamlau o farnedigaethau Duw ar droseddwyd y sabath, a allai yn ollaw telia a dwyn ar ddeall i'r rhai sydd a'i calonnau heb galedu, mor greulon y mae yr holl Alluog Duw yn digio wrth yr rhai a halogant ddydd yr Arglwydd yn ewyllysiol.

Yr Arglwydd (yr hwn sydd ffordd arall yn Dduw'r drugaredd) a orchymynnodd labyddio i farwolaeth yr hwn (o'i seddwl *rhysgyus*) oedd y cyanutta ar y dydd sabath. *Num.* 5. 32. Nid oedd y welthred ond bechan, gwir; ond yr oedd

el bechof yn fwy, am iddo (ar achos cyn lleied) ryfegu torr y fath orchymmyn tramawr.

Nicanor am iddo ryfegu ymladd yn erbyn yr Juddewon ar y dydd Iabbath, a laddwyd ei hun a 35000 o'i wyr.

Llafurwr wrth falu ei yd-ar ddydd yr Arglwydd, a gafodd ei flawd wedi ei losci yn ulw.

Un arall yn dwyn ei yd ar y dydd hwn, a gafodd ei yscubor a'r holl yd oedd ynddi wedi ei losci gan dan o'r nesoedd, y dosffon nesaf ar ol hynny. *Disp de tempore sermo 117. Thom, cantipra lib 2.*

Hefyd rhyw wr ardderchawg, yr hwn oedd arseml ag halogi y saboth with helwriaeth, a gafodd fab o'i wraig ac iddo ben yn debyg i ben ei, ac a chlustiau a gweflau, yn udo fel bythoiad.

Gwraig chwannog i'r byd yn nyddullin yn Cinglat yn Ffrainge, oedran Crist 1559, wrth arfer gyda'i morwynion weithio ei chylfyddydd ar ddydd yr Arglwydd, se a ymddangosodd megis tan iddynt yn ennyn yn y llin, eithr heb wneuthur dim niweid; yr ail saboth ei llin a gymmerodd dan, ond se a'i diffoddwyd yn hawdd eithr a hi heb gymmeryd rhybudd yr hyn y trydyd Saboth cymmerodd dan drachefn, ac a loscodd y ty, ac a ddeifiodd y wraig chwannog a dan o'i phlant, fel y buont feirw draannoeth: eithr trwy drugaredd yr Arglwydd, un plentyn a achubwyd yn ei gryd ac a dynnwyd allan o'r tân heb losci.

Ar y 13 o Jonawr, oedran yr Arglwydd 2582, ar ddydd yr Arglwydd ym Mharis Garden yn Llundain, yr yscaffadiau a gwmpodd dan y bobl, with ymarthlygu a'r arth, fel eu lladdwyd with yn ddifymmwth, ac aneirif a friwyd ac a anafwyd. Rhybudd i'r cyfriw rai, a fyddo'n cymmeryd mwy difyrrwch ar ddydd yr Arglwydd, o fod mewn chwaryddfau, yn gweled digrifwch cnawd, na bod yn yr Eglwys yn gwasanaethu Duw a ysprydol weithredoedd Duwioledeb.

llawer o esamplau ofnadwŷ o farnedigaeithau Duw o waith tân, yn *ein dyddiau ni* a ddigwyddodd i lawer dref lle'r ydoedd halogedigaeith dydd yr Arglwydd yn cael ei groesawu.

Stratffordd ar Avon a ddifawyd gan mwŷaf, ddwy-waith gan dân; bob gwaith ar ddydd yr Arglwydd, *fel* ar y naill sul, *fel* pettau heiddŷw, ac ar gyfeirir yn dydd, ym mhen y flwyddyn drachefn: yn bennaf am halogi dydd yr Arglwydd, a diystyru ei Air yngenau ei weinidogion ffyddlon.

Tiverton tref yn *Defonsir* (coffadwriaeth yr hon a bair im calon wŷlo o docturi) oeddyn cael ei rhybuddio on synŷch gan ei Bigail bucheddol, y dantona'r Dduw fyw ddialedd trwm arni, am ffeiddfudr halogi dydd yr Arglwydd, yr hŷn a ddigwyddai yn bendant o achos bod ei marchnad ar y dydd oedd yn canlyn. Cyn pen hŷn o amser ar ol ei *farmolaeth ef*, ar y trydydd dydd o *Ebrill*, yn oedran yr Arglwydd 1598 y darfu i Dduw (mewn llai na banner awr) ddifa a than disymmwth dychrynadwy yr holl dref, ond yr Eglwys y *Dadleudy*, a'r *Blusendai*, nen ychydig o anneddau tlodion, lle gallasai ddŷn weled pedwar cant o dai cyfanneddol ar nhwaith yn llosgi, a mwy na ddeg o deugain o ddynion wedi'r fflam neu *disfa*. Ac yr awrhon eilwaith gwedi rhoi y llyst hwn allan gyntaf, ar y pumed dydd o fis Awst, 1612 (pedair blynedd ar dddeg ar ôl y waith gyntaf) yr enynnodd tân yn yr holl dref eilwaith, ac ei difawyd oddieithr ddeg ar hugain o dai rhai tlodion, yr *yscol*, a'r *elufendai*. Y mŷent hwŷ yn waeth na deillion, y rhai ni chanfyddant fod hŷs Duw yn hŷn o beth. Canniadaed Duw iddŷnt ei rŷs y pryd yr ad-eiladont hi neffaf, i newid ei dŷdd marchnad, ac i symmud, pob achosion o halogi dydd yr Arglwydd. Cofied i'r graill dŷr *Siolan*: Luc. 13. 4, a chymerant rybudd wrth weled cospedigaeth eu cymmydogion. O *ffynhiau Duw*: Jer. 17. 27, a choeliont propheta Duw os mynnant fŷyddo, i *Chro*. 20. 20, llawer o esamplau eraill o farnedigaeithau Duw a ellir eu hysbys, eithr onid ŷw hŷn yn ddigon, i ddychryn

rhag halogi yn ewyllyscar ddydd yr Arglwydd, rhagot yn dy halogedigaeath, se a allae ei gwnaith yr Arglwydd dydi yn ensampl nessaf, i ddylcu eraill i gwl y Sabbath yn well.

I mae ef yn cospi rhai yn y bywyd hwn, i ddan-gys rhydd ef ei ddialedd yn y dydd diweddaſ ar yr holl dra drawieddo ei Sabbath yn ewyllyslawn;

Fel hyn y dangosafom yn eglur, fod gorchymmyn y Sabbath yn ddefodol, a bod ei newid ef, o'r feithfed ddydd i'r dydd cyntaf o'r wythnos, wedi ei osod trwy awdurdod Crist a'i Apostolion. Eithr fel wrth gyhoeddi'r gyfraith, y cyssylltwyd amryw Ceremoniau perthynol i'r Iuddewon yn neilltuol. i beri i'r bobl hynny fod yn fwy gofalus i gyflawni'r gyfraith : megis wrth y gorchymmyn cyntaf, eu gwarediad o'r Aipht, yn arwyddocaen eu gwarediad hwŷ o uffern; at y pumed gorchymmyn, hysg dyddiau Tngbanain, yn argoel o fywyd tragwyddol yn y Nefoedd. at y chweched gorchymmyn, dirwest oddiwrth waed a pheithau a dagwyd : yn arwyddo gofal i ymgadw oddiwrth bob math ar losruddiaeth; ac at y gyf-nith ei gyd, Ceremoni y las o femrwm, Num. 15. 38. i'r hoi i seddwl ymgadw o fewn ymylau'r gyfraith. Felly'r un agwedd at y pedwerydd gorchymmyn y chwanegwydd rhai Ceremoniau a berthynent i'r Iuddewon yn briodol, ac nid i bobl eraill; megis yn gyntaf, y ddau offrwm gorchymynnedig iddynt ar y Sabbath, Num 28. 9 10 i ddangos fel y mynnaid Dduw i wasanaethu a mwŷ anrhydedd ar y Sabbath, nae ar dyddiau'r wythnos : yn ail, y gorchymmyn caeth na heneid iân ar y dydd Sabbath, na thrwfid bwyd, Exod 34. 23 ac 16. 23. Ac na wneid un rhyw lasur corph-tuol, y ddau beth i ddwyn ar gof iddynt eu gwaredigaeth o'r flwrn dân, a'u caethiwed yn yr Aipht, trwy arw-einlad Moses ar y dydd hwnnw; a hysyd i arwyddocaen iddynt ymwared tragwyddol i'r heneidiau o dân uffern trwy farwolaeth Crist. Yn drydydd, cadw y Sabbath ar y feithfed dydd union yn ol trefn y creadigaeth, gan arwyddocaen i'r Iuddewon : y deuai Grist, trwy ei farwolaeth, gan orphywys ar eu Sabbath hwynt yn y bedd.

i beri iddynt lonyddwch a gorphwysdra oddiwrth
ac iau y Ceremoniau cyfreithiol, yr hon ni allodd
padau ni, na ninnau ei dwyn, Aët. 15 10 Col. 2 16
17.

A phaddellw bynnac ym mharadwys cyn cwŷmp oŷa
nad ydoedd cadw y Sabboth ar y seithfed dŷdd o
creadigaeth yn Ceremoni, eithr prawfo berffeithrwydd
etto yn ol y cwŷmp ef a aeth yn ceremoniaidd, ac yn
gyfnewid o herwydd yr adferiad trwŷ Grift. Megh
daeth bywyd dyn yr hwn o flaen y cwŷmp oedd anfarw
ol, ar ol hynny i fod yn farwol, a noethni yr hwn o flaen
llaw oedd yn harddwch, a ddaeth yn cywilydd gwedi
hynny: a Phriodas a ddaeth yn arwŷdd o'r dirgeledig
undeb sydd rhwng. Crist a'i Eglwys, Ephes 5. A
gyflawni y Ceremoniau (y rhai er mwyn yr Juddewon
a chwanegid at y Sabboth) fe ddarfu i Grift yn ol
farwolaeth orphywys yn ei fedd holl ddŷdd Sabboth yr
Juddewon, ac wrth orphwys felly, efe a gyflawnodd yr
holl Ceremoniaidd angwanegiadau hynny.

Yr awr hon, fel na ddarfu i ddyspeidiad o'r Ceremoniau
cysylltedig at 1, 5, ar 6. gorchymynnion, ac at briodas
mo ddiddymm y gorchymynnion hynny, na phriodas
fel na byddent yn ddosparthau tragwŷddol o addoliad
Duw a chyfiawder dyn: ni ddarfu chwaith, i ddyn
miad y Ceremoniaugofodedig at y Sabboth, ddiddymm
gweddeidd-dra y gorchymmyn am y Sabbath: felly
bod y Ceremoniau wedi eu rhoi beibio, wrth ddysfodiad
y Sylwedd; ar cystod wedi cilio o ran i Grift y corph
a guddio; etto yr orphwysfa sanctaidd, yn hon a orch
ymmynuŷd ac a gadwyd, cyn bod na'r Juddewon yn
bobl, na'r Ceremoniau hynny wedi eu cysylltu at y
Sabboth, a barhaodd yn dragwŷddol gyfraith Duw,
trwŷ'r hon y mae holl hiliogaeth Addaf yn rhwymedig
orphywys oddiwrth eu gorchmynion cyffredinol, fel
gallont gwbl dreulio pob seithfed dŷdd mewn cyhoed
anrhydedd a gwasanaeth yr unig Duw, eu Creawdwr
a'u gwaredŷdd; eithr yn sylwedd y pedwerŷd gorch
ymmyn ei chrybwyllir am un mæth ar Ceremoni.

Y Padleuon pennaf, yn erbyn defod y Sabboth yn

1. Geiriau St. Paul at y Galatiaid, cadw yr ydych
 ddiarnodau a misoedd, ac amseroedd, a blynnyddoedd, &c
 Gal. 4. 10. Eithr nid ffw yr Apostol yno yn condemnio
 neu yn beioar y Sabboth Moesol, yr hwn a alwn ni dydd
 yr Arglwydd; a'r hwn a ordeiniafai ef ei hun, yn ol
 orchymmyn Crist, yn yr Eglwys hynny o Galatia a
 Corinth, ac a gadwasai ei hun mewn Eglwys eraill, 1
 Cor. 16. 1 ac 14. 37. Act. 20. 7. eithr y mae ef yn
 dywedyd am ddydiau, am amseroedd, a blynnyddoedd yr
 Juddewon, ac am gadw y Sabboth ar y leithfed dydd yn
 ol y creadigaeth, yr hyn y mae ef yn ei alw cysgodau
 ysbaid i ddyfod, gwedi eu diddymmu yn awr trwy Grist
 y corph; ac yn ygyfraith hwynt a elwir Sabbothau; eithr
 gwedi eu gwahanredu oddiwrth y Sabboth Moesol, Col
 2. 17. Levit. 23. 37. 38.

2. Geiriau St. Paul at y Coloffiaid, fef, Am bynny na
 farned neb arnoch shwi am fwyd neu am ddiod, neu o
 ran ddydd gwyl, neu newydd loer, neu sabbothau, Col. 2. 16.
 eithr y mae'r Apostol yn meddwl sabbothau Ceremo-
 nialdd yr Juddewon, megis o'r blaen.

3. Yr hyn a scrifennodd yr unrhwy Apostol at y
 Rhufeiniaid, fef, y mae un yn barnu diwrnod uwch-
 law diwrnod, ac arall yn barnu pob diwrnod yn o gyl-
 uwch, &c. Rhuf. 14. 5.

Eithr nid yw St. Paul yn gwneuthur dim, o'r fath
 gyfrif, canys nid yw y ddadl yno rhwyng yr Iddewon
 a'r cenhedloedd, eithr rhwng y Cristianogion cry-
 stion a'r gweiniaid, Rhuf. 15. 1. Y rhai crystion oedd-
 ynt yn cyfrif y naill ddydd uwchlaw'r llall, megis y
 mae yn ymddangos wrth fod dydd wedi ei orchym-
 nio, a'i gadw yn yr Eglwys, ymmhob man yn adna-
 bodus, a pharchedig wrth yr enw hwn, fef dydd
 yr Arglwydd. Ac am hynny mae St. Paul yn dywed-
 yd yma, yr hwn fydd yn ystyried y diwrnod hwn i'r
 Arglwydd y mae yn ei ystyried. Ystyried yr hwn,
 a'r dydd cyfaewid seithfed dydd yr Juddewon, rhai
 Cristianogion gweinlon (fel llawer heddyw) a dybi-
 odd ydoedd angenrheidiol; Felly onis myn gwyr

(o achos dddymmu dydd yr Juddewon) anrhydedd a chadw yn sanctaidd ddydd yr Arglwydd, eithr ei gwrthfelig fel diwrnod arall; y mae hyn (medd yr Apostol) yn argoel o'i gwendid hwy, a hynny sydd raddi o ddwyn ag efo, nes eu caffont hwy amser i gael eu hathrawiaethu ymmhellach yn yr iawn. Pob dad arall a wrthwynêbo y gorchymmyn hwn nid yw on ofer, ac ni thâl moi ateb.

Pr union fodd o gadw yn sanctaidd ddydd yr Arglwydd.

YR awrhon sanctaiddiad y Sabboth sydd yn sefyll mewn dau beth. Yn gyntaf, yn gorphwys oddi wrth bob gwaith a gorchwyl cyffredinol ar a berthynol i'n hywyd anianol ni.

Yn ail, yn cyssregu yr orphysfa honno yn gwbl ollaw i wasanaethu Duw; ac i arfer y moddion sanctaidd, y rhai a berthynant i'r bywyd ysprydol.

Am y cyntaf

I gweithiau, o'r gorchwylion sydd raid i ni bridio a hwynt, ydynt yn gyffredin holl ddinasol a gwledig dras-arthion, o'r lleiaf hyd y mwyaf, Ex. 31. 12. 13. 29. 30.

I hysbysu yn eglurach;

Ymattalier yn gyntaf, oddiwrth holl weithredoedd ein galwedigaeth hyd yn oed medi amfar cynhaiaf.

Yn ail, oddiwrth ddwyn beichiau, a phynnau, megis y mae'r Carwyr; neu farchogaeth allan o ran elw neu ddifysrwech; se a orchymynnodd Duw y rhai yr anifeiliaid orphwys ar y dydd Sabboth, fel y tor-aid ymnaith oddiwrth ddyn bob achos o ymdeithio, ac o lasurio gyda hwynt. Deut. 5. 14. Exod. 34. 21. Lev. 17. 21, 22, 27. Y mae Duw yn ceniadu iddyn hwy lonyddwch a'r y dydd hwnnw, a'r sawl heb ang- henrhaid, sydd yn dwyn eu llongyddwch oddi arnynt ar ddydd yr Arglwydd, se fydd gruddfanau yr anifeiliaid luddedig trueia yn codi yn y farn yn nydd yr Arglwydd yn eu herbyn. Rhuf. 2. 22. 'Run agwedd yw thâl sydd yn treilio y rhan fwyaf o'r dydd hwn yn eiddo, a'u paintio a'u porthio eu hunain, megis y rhai gan wneuthur gwaith y cychraul ar ddydd Duw.

drydydd, oddiwrth gadw ffeiriau a marchnadod, beth yn amlaf y mae Duw yn ei gospi a phla tan, neu lileiriant aruthrol.

Yn bedwerydd oddiwrth fytyrio ar lyfrau, neu gelwydd, oddieithr ar yr Scrythyrau sanctaidd, a Duw-adeba Canys y mae'n rhaid i ni geisio bod yn draffnog yn yr *yspnyd* ar ddydd yr Arglwydd. I fod yn fyr, y mae'n rhaid i ti y dydd hwnnw adael ymmaith bob gorchwyl yn dy alwedigaeth, megis ei gallo yr Arglwydd wrth ei alwad ef wneuthur ei waith ef yn ot. Canys ni fendithia'r Arglwydd ddim ar a ynnillir wrth orchwyl cyffredin ar y dydd hwn; eithr te brifia megis aur Achan, yr hwn o herwydd ei gael yng wrthwyneb gorchymmyn yr Arglwydd, a ddag felldith Duw ar y cwbl arall a gasclend yn gyfreithlawn. Ac os darfu i Grifff fflangellu ymmaith megis lladron, y rhai oeddynt yn gwerthu ac yn prynu yn y Deml, yr hon nid oedd ond Ceremoni iw diddymma ar fyrr; a ellir tybied y cynwys ef y rhai hynny i ddlangc yn ddigerydd a syrddo yngwrthwyneb ei orchymmyn, yn prynu, ac yn gwerthu ar y Sabboth, yr hwn yw ei gyfraith dragywyddol? Crifff sy'n galw'r cyfryw yn ylliegr speiliwyr, ac hwy allant yn gyffal ledratta y Caeogl oddiar Fwrdd yr Arglwydd, a dwyn oddiar Duw y rhan swyaf o ddidd yr Arglwydd iw dreilio, a'i wrw heibio, yn eu trachwantau eu hunain. Fe giff y cyfryw rai ryw ddydd weled, fod Barnedig-athau Duw yn drymmach nac y mae dynion yn meddwl eu bod.

Yn bumed, oddiwrth bob *difgyrrwch* a *digrifwch*, y rhai ydynt gyfreithlawn amser arall; Canys oni ddydd gneuthur gorchwylion cyfreithlawn ar y dydd hwn, trach o lawer y dylem ymgadw oddiwrth ein *difgyrrwch* cyfreithlawn, yr hwn sydd yn dwyn ymmaith ein hysbys, a'n hewyllys oddiwrth fytyrio pethau nesol yn hysbys nac un weithred neu lasur corphorol. — *Esey* 58. 14. Canys ni all fod i ddyn sydd yn *gmdigrifio* yn yr Arglwydd, *Psal* 37. 4. Un difgyrrwch nac hyfryd-awwy, na sancteiddio dydd yr Arglwydd. Canys i ddichon

ddichon fod mwy gortoledd i ddyn a fyddai wedi
ogfarnu, na chael dyfod i llŷs ei Dywylog i gael
dwn, a'i faddenant yn seliedig? neu i un a fydd
glwyfus anefcorol, na chael dyfod at y *Phŷgywr* a
ei iachau ei? neu i fab afradlon a fuasai yn ymbor
ar y mës gyda'r Môch, na chael ei gynnwys i ddydd
i swytta bara y Bywyd ar Fwrdd ei Dâd? neu i'r hwn
o herwydd ei bechod sydd yn ofni clywed fôn am
wolaeth, na chael clywyd diogelwch oddiwrth Ddu
am fywyd fragywyddol? Os wyt yn canniadhau dyfyr
wch i't dy hun, neu i'th wâs, canniadha hynny yn
o'r chweddiwrnod, y rhai sydd eiddot ti, nid ar ddydd
Arglwydd, yr hwn nid yw eiddo i'ti nac iddynt h
thau. Nid oes gan hynny, un difyrwrch corphorol
arferu, oldieithr yr hyn a allo ddiddau'r enaid i w
euthur gwafanaeth yr Arglwydd yn fwy cyflurus.

Yn chweche, *oddiwrth swytta yn dwn*, neu yf
gormodedd o win, neu ddiod gref, yr hyn a ddich
ein gwneuthur ni yn syfrdanllwyd, ac yn anghy
mwy i wafanaethu Duw a'n calonnau, ac a'n med
yliau. *Eph 5 18. Deut 28. 47.*

Yn seithfed, oddiwrth bob siarad am berthau bydd
yr hyn a luddias sancteiddio'r Sabboth, yn fwy na g
eithio, gan weled y gall dyn weithio ei hun, eithr
all siarad ond gydag un arall. *Esa. 58 13.*

Yr hwn sydd yn cadw y Sabboth yn unig wr
orphywys, sydd yn ei gadw ef megis anifail. Can
gorphywysfa ar y dydd hwn a orchymynnwyd i Grist
ionogion, cyn belled ac y byddo yn gynnorthwy
sancteiddrwydd; a gwaharddwyd gwaith cyn belled
ac y mae yn rhwystr i addoliad Duw *oddifennu*
oddi allan.

Os ydyw gan hynny bob arferion o *ddiffrwch*
rhaf ydynt gyfreithlawn amser arall, heb fod i'w c
nwys ar y Sabboth; hytrach o lawer y mae p
rhaf ydynt anghyfreithlawn bob amser arall, yn a
awl yn waharddedig. Pwy yn ddialaeth a ddich
oddef gweled Cristionogion yn cadw dydd yr A
wydd, megis pe baent yn cynnal digwyl ac yn arll
Gw

i Bacchus, ac nid i anrhydedd yr Arglwydd
 uchawdwr a Phrynwr y byd ? Oblegid wedi
 gadael naethant Dduw un awr fach i ymddangos yn
 oddiallan, y maent hwy yn treulio y darn ar-
 ddwydd yr Arglwydd, yn eistedd i lawr i fwyta
 nefod, ac yn cyfodi i chwareu : 1 Cor. 10, 7. Ex.
 18, 19. Yn gyntaf ymdorlwythant a bwyd
 fodd, ac yno porthant eu trachwariant a chwara-
 wnt a dawnsiau. Yn erbyn y cyfryw halogedi-
 th, y mac'r holl Athrawon Sanctaidd, yn gyftal
 hên a'r newydd, yn tyfhiolaethau ac yn beio
 drachwerw : yn gymmalnt a bod Augustin yn
 iro mai gwell yw aredig na dawnfio ar y dydd
 sabboth. Augustin tit. Psal. 91.

Yr awrhon yn enw yr Hollalluog Dduw, yr hwn
 orphywysodd yn ol creu Nefoedd a daiax : ac yn
 ei ddaegywyddol Fâb Jesu, prynwr ei Eglwys yr
 ar fyrr a farna yr holl ddynion, yn ol yr ufudd-
 da ddangosfont i'w orchymynnion ef : yr wyf yn
 i ti, yr hwn wyt yn darllain y geiriau hyn,
 egis y byddo i ti ateb ger bron wynebpryd Crist
 holl Angelion Sanctaidd y dydd hwnnw, gyd bwyfo,
 ythyried, pa un a wna dawnfio chwareu interlud,
 mwm, cardiau, tabler, towlwrdd, Bowllo,
 chwareu tenis, arthlygu'r Arth, cwmplaeath,
 wffio, a'r cyfryw arferion ynyd o Robin Hood,
 dawnsiau, gwyl mab sanau, chwareuon Mai, a'r
 felyb a'i bod yn orchwylion i Dduw i roi ei fendith
 iant, ac iw cynnwys ar y dydd Sabboth, a'i nad
 iant. A chan weled na ddylid gwneuthur un wel-
 led ar y dydd hwn, oddieither y cyfryw a fyddo
 llannu Duw, neu'r cyfryw ac y gallom ddligwyl
 i Dduw arni Pa fodd y meiddi di wneuthur
 hynny ar y dydd bendigedig hwnnw, ar
 ni feiddi di erchi i Dduw ganiadha ei fen-
 dith i'w mwynhau ? Clyw hyn a dychryna o i'w
 halogedig o'r oes halogedig !

O galon rewlŷd, gwol ddi ystyr a gwag o ras Duw
 yr hon gan fod bob dydd o chwech, bob awr ym mhob
 dydd, bob munyd ym mhob awr, yn cael archwaethu
 trugaredd dy Dduw ynghrist, heb yr hwn, bob munyd
 y buafit yn ddiannu! Etto ni chlywi di yn dy galon o-
 wylls i allael treisio yr on diwrnod hwnnw o'r wyth-
 nos, yngwafanaeth dy Feistr, yr hwn a gadwodd ef i
 addoliant a'i foliant ei hun. Rhoddod dynion ar law
 yn efcusion a synnont, er mwyn ymddiffyn eu haloged-
 gaeth; ac atebont beth bynnac a roddo'r cythraul yn
 eu pennau; etto mi ddymunwn arnynt gofio, gan wel-
 led mai hen draddodiad yn yr Eglwys ydyw. (*Last
 lib. 3 c 1.*) Y byddai ddyfodiad yr arglwydd ar ddydd
 yr Arglwydd, lefed gorfoledd y fae iddynt gael eu go-
 ddiwes yn arferu cnawdol ddifyrwrch i ryngu bodd iddynt
 eu hunain, pryd y byddo eu Meistr hwy yn dirlgwl
 eu cael yn ei wafanaethu ef mewn gorchwylion ac ar-
 ferion ysprydol. Fe ddymunai'r adyn mwyaf haloged-
 dig y pryd hynny yn hytrach gael ei ddal ar ei linell
 yn gweddio yn yr Eglwys, nag megis gaff yn crychno-
 tio yn y dawns. Oni ddichon hyn eu cynhyrfu, mi
 ddymunwn etto ar ein rhai gwyichion ammur feddw
 pan fyddont yn dawnsio ar ddydd yr Arglwydd, yng-
 wrthwyneb gorchymyn yr Arglwydd, feddwl nad yd-
 ynt ond dawnsio ar fin y pwl; ac na wyddant pa
 gyntaf o honynt a syrth i mewn. I'r hwn yn ol iddynt
 gwympo unwaith heb edifeirwch, ni all mawredd yn
 hed eu hachuboddiwrth ddial y Duw mawr, gorchymyn
 yr hwn yngwrthwyneb eu gwybodaeth a'u cydwy-
 bod, yr oeddynt hwy mor rhyfygus yn ei drawfedd
 i'rall gan hynny orchymmyn Duw moth ddychryn-
 u, na gair Duw moth gyngori di, Nid dywedaf fi ddi-
 wed y peth a dywedodd St. Joan om blaen i, yr hwn
 fyddi frunt bydded frwnt etto. *Dat. 22. 11.*

Am yr ail.

*Yssegriad gorphwysfa'r Sabboth sydd yn sefyll, yn cyf-
 amu'r math ar ddyledion: yn gyntaf, cyn: yn ail, yn
 y dydd, gwedi gorchwylion cyffredin yr Eglwys
 i'rall i'r cyslawni cyn y gwafanaeth cyffredin.*

Yn ystuglio mewn pryd y noson o'r blaen, megis y
dy gorph yn ddistinach, a'th feddwl yn gymwy-
sio i sancteiddio'r Sabboth drannoeth. Canys o ddi-
sgy parodrwydd hwn, tydi dy hun a'th weision pan
byddwch lluddedig gan lasur a gwilio y nos o'r blaen, a
byddwch mor bendrymmion y pryd y dylech fod yn
gwahanaethu Duw, ac yn gwrando heth a ddywaid ei Tŷ
yn ei wirth yr Eglwys o ran athrawiaeth i'ch eneidiau
2. 3. Na byddwch yn gallael dal moch pennau i
magan gysgu i ddianrhydedd Duw, trawgwydd yr
Eglwys, a gwradwydd i chwi eich hunain. Am hynny
ymae'r Arglwydd yn gorchymyn i ni, nid yn unig
yn sanctaidd; eithr hesyd ym mlaen llaw gosio y
ydd Sabboth i'w gadw yn sanctaidd, gan barotol ein
albonau, a rhoi heibio bob peth a'n rhwystru ni i'w ga-
dw ef yn ddydd gogoneddus i'r Arglwydd, Eilay 58° 13.
Am hynny lle mae'r Arglwydd yn y gorchymynion ei
will, naill ai yn erchi gwneuthur neu beidio a gwneuthur;
y mae ef yn rhoi y ddai ar lawr yn y gorchymm-
ion hwn, a hynny trwy *Memorandum* (sef cofiad) hy-
mhol. Megis pe bai Feistr yn rhoi siars a gorchymm-
ion i'w was am edrych yn dda ac yn fanwl at ddeg a be-
nau mawrion; Eithr i fod yn fwy gosafus i gosio un
deg hynny yn enwedig, er mwyn amryw reymmar
tion; Oni ddylai was flyddlon a garai ei feistr, ddan-
mwy gosaf hynod am y peth hwnnw, nac am yr holl
achwyllion eraill?

Fel hyn yr oedd *Moses* yn dylcu y bobl dros nos i go-
sio'r Sabboth; *Exod.* 16 23. Ac yr oedd hi yn dde-
barfer sanctaidd ym mhlith ein benafiaid, pan a-
gloch osber ar y noswyl o'r blaen, se a ymadaw-
i'r *Ysrahel* a'i orchwyl yn y maes a'r *Crestwr* i'r gyll-
ion ei fwch, ac aent i'r Eglwys i brydianol wne-
barotol eu heneidiau; fel y gallai eu heneidiau
i'w sirolach i addoli Duw ar y dydd Sabboth.

21 feddiannu y noson honno dy lestr dy hun mewn
anrhydedd ac anrhydedd; 1 *Cor.* 7 5. Megis y gellir
roi dy enaid yn anrheg burach yng nllug Duw
drannoeth.

3 I godi yn blygeiniol yn noreu ddydd Sabbath.
ofalus gan hynny I godi yn foreuach ar y dydd hwn
nac ar y dyddiau eraill; yn gymmaint ac ymae gwaith
Sabb Duw iw roi o flaen traferthion bydol; O her
ydd nad oes un Meistr iw wasanaethu cyffal a Duw
ac yn y diwedd, nid oes well cyflog yn y byd iw gael
nac am ei wasanaeth ef.

4. Pan fyddych gwedi coſl, ystyria wrthit dy hun
ryw bechadur aflan wyt; ac i ba gyfryw le sanctaidd yn
ydwyd yn myned i ymddangos, sef ger bron y gw
Dduw sanctaidd, yr hwn sydd yn gweled y galon, ac yn
caisau pob amhuredd a rhagrith. Ymhola a thydi dy
hungan hynny cyn i ti gychwyn i'r Eglwys, pa becho
dau trymmion a wnaethost yr wythnos a aeth heibio
cyfaddes hwynt oll o flaen Duw, ac yn difrifol gweddia
am gael maddewant am danyn ac felly gwna dy gymm
od dy hun a Duw ynghrist. Adnewydd dy addunedau
i fyw yn fwy cydwybodus, a gweddia am ychwanegu
doniau a roddwyd i ti, ac am roddi i ti y rhai fydd am
at ti eu heiliau. Eithr yn enwedig gweddia am ras
arwando gair Duw yn fuddiol wrth glywaid ei ddarlenn
a'i bregethu, a gallael o honor dderbyn y Sacrament
sanctaidd yn gyflurus (os dydd i gymmuno a fydd;) a
gweddia ar i Dduw a'i Yspryd glân gynnorthwyo y pro
gethwr, i adrodd rhwybeth i ladd dy bechod, ac i gyfluro
dy enaid, Col. 4. 3. Yr hyn a elli di ei wneuthur yn y
modd hyn, neu'r cyfryw.

Boreuol weddi ar y dydd Sabbath.

O Arglwydd goſuchif, O Dduw tragwyddol, yr hwn
sydd a'i boll weithredoedd yn ogoneddus, a'i feddyli
ar yn ddifysant Ni ddichon bod dim well na moliannu
am, a ddaem dy drugareddau yn y borau, ar y sanctaidd
a'i benderfyniadau ddydd Sabbath. Canys dy ewyllys a'th
chymyn ywi ni sancteiddio y dydd hwn yn dy foli a
wasanaethu, ac i ddwyn ar gof yn ddiolchgar, yn gyf
am greadigaeth y byd trwy allu dy Air, a gwaredigae
dynawl ryw trwy farwolaeth dy Fab. I ti Arglwydd
yr hwn yn cyfaddes ymae Mawredd, a gallu a gogoniant

aruchaf i'eth, a barddwch: Canys y cwbl yn y nefoedd,
 yn y ddaiar sydd eiddor ti: y deyrnas sydd eiddo ti Ar-
 chedd, yr hwn hefyd a ymdderchfaist dy ben ar bob peth.
 Cyfeir hefyd ac anrhydedd a ddeuant oddiwrth ti, a thi
 sydd yn arglwyddiaethu ar bob peth, ac yn dy law di y mae
 wrth a chadernid; yn dy law di hefyd y mae mawrbau, a
 rhoddi gras i bawb. Yr awrhon am hynny o fy Naw,
 y môlyannaf dy enw sanctaidd; o herwydd lle yr oedd-
 yn i bechadur truan gwedi annog dy anfodlonrhywydd
 i'ch ddigotaint cyn fynyched, er hynny o'th rad a'th
 ddioni (hebddal iulw ar fy halogedigaeth a'm gwen-
 did) ryngu bodd it ymchwanegu y Sabboih hwn at rif
 fy nyddiau. rhynged bodd it hefyd, O Dād nēol, er
 mwyn haeddedigaethau *Jesu Grist* dy Fāb, (adcyfodiad
 gogoneddus yr hwn y mae'r holl *Eglwys* heddyw yn ei
 glodfori) faddau a gollwg drosogof, fy holl bechodau am
 camweddau. (*Tma y gelli gysaddef pa bechod o'r wyth-
 nos aeth heibio sy'n gwasgu ar d; gylyw bod.* Joan. 129)
 Yn enwedig O Arglwydd, glanha fy eidd oddiwrth y
 bechodau bryntion hynny, a gwaed dy bur oen gwrl-
 on di frycheulyd, yr hwn sydd yn tynnu ymmdaith bechodau
 y byd. A phar i'th yspriyd sancteidd, farwau twyfwy
 fy llygredigaethau, megis i'm adnewydder ar lun dy
 ddelfw di, i'th wasanaethu di mewn newydd-deb buchedd
 a sancteiddrwydd o ymarweddiad. Ac megis y dartsu i
 ti o'th frugaredd fynghadw i yn ddiangol hyd ddechreu
 ydydd bendigedig hwn; felly yr wyf yn ymadolwyn it,
 ti wneuthur yn ddydd cymmod rhwng fy enaid pechadu-
 rus a'th dduwiol Fawrhyl. Dod i mi ras iu wneuth-
 ur yn ddydd o edifeirwch tuagattat ti, felly byddo dy
 ddioni yn ei felio ef yn ddydd o' faddeuant i mitafel y
 gallwyf gofio mai cadw yn sanctaidd y dydd hwn, yw'r
 gorchymmyn a scrifennodd dy fys dy hun. Megis y
 gallwn i ar y dydd hwn fyfyrto ar weithredoedd gogo-
 neddus ein creddigaeth, a'n prynedigaeth; a dylen y modd
 i adnabod, ac i gadw y cwbl eraill o'th cyfneithiau a'th
 gorchymynnion sanctaidd. Ac yn y man, pan fyddwyf
 ymhlith y gynulleidfa sanctaidd, yn ymddangos yn dy
 ger bron dy wyneb, i offrw m i'f ein boreuol aberth a
 ffaith

foliant a gweddi : ac i wrando berth a lesara yr yspryd
mbregethiad dy air) wrth dy wâs : O na ad i'm pechodau
tefyll megis cwmwl i attal fy ngweddiau rhag der-
afu attat ti; neu i gadw yn ol dy rad rhag descyn trwy
dy air yn fynghalon. Myfi a wn O Arglwydd, ac yr
wyf yn crynu wrth feddylled, fod sair rhan o'r hâd da yn
fyrthio mewn tir drwg. O na ad i'm calon i fod yn de-
byg i'r ffordd fawr, yr hon trwy galedweh ac eisiau
gwir ddealltwriaeth, nid yw yn derbyn mor hâd nes
dyfod yr un drwg a'i ddwyn ymmaith : nac yn debyg
i'r tir craigiog, yr hwn sydd yn gwrando yn llawen tros
amser, eithr yn cillo cyn gynted ac y codo na phrofe-
digaeth, nac erlid er mwyn dy Estengyl di : nac yn de-
byg i'r tir dreiniog, yr hwn gan ofalon y byd a melyswedd
bucheid a daga yr hâd megis nas gallo ddwyn ffrwyth i
berffertbwydd : Eithr yn debg i'r tir da, y byddwyf a cha-
lon bawddgar gydwybodus, yn gwrando dy air, ac yn ei
ddeall a'i gadw, ac yn dwyn ffrwyth trwy ammynedd, yn
ymesur y gwelo dy ddoethineb fod yng ymhesur er mw-
yn dy ogoniant di, a'm diddanweh tragwyddol inneu.
(Matth. 13. 1 &c. Luc. 8. 25. Col 4. 3. Aët. 26. 18.)
Agor hesyd yr wyf yn attolwg it O Arglwydd ddrws yr
ymadrodd, i'th was yr hwn a anfonaisf attom ni i agor-
ed ein llygaid, ac i'n troi o dywyllweh i oleuni, ac o feddi-
ant Satan at Dduw : fel y derbynion faddenant pechodau,
a chyfran ym mysc y rhai a sancteiddwyd trwy ffydd yng-
hriff. A dyro i mi ras i ymoftwng fy hunan at ei Wei-
nidogaeth ef, yn gyfial pryd y byddo yn fy nychrynu i a
Barnedigaethau, a phan fyddo yn fy niddanu i a'th dru-
gureddau di. Ac fel y byddwyf yn rhoi fy nbraferch ar-
no er mwyn ei orchwyl, Oblegid ei fod yn gwilio tros fy
enaid, megis un a fydd raid iddo roddi cyfrif am dano i'm
Arglwydd. Dyro i mi ras i'm ymddwyn fy hu ymmhl-
ith y gynulleidfa sanctaidd mewn gweddeidd-dra, a
pharch, megis yn dy wydd di, ac yngolwg dy Angelion
sanctaidd. Cadw firhag fyrthni a chyscu, ac rhag holl
feddyliau gwib grwedrus; a bwriadau bydol ; sancteidd-
ia fyng-hol megis y byddo yn gymmwys i dderbyn, ac
yn hyddal i gosio yr holl athrawiaethau buddiol daion-

455
Dyscir i ni allan o'th Air di. At fel y gallwyf
trwy gynnorthwy dy Ysryd glan arferu yr addysc ar
moddion hynny, i'm hyfforddi mewn hawddfyd, am cy-
mewn cyfudd, er mwyn gwellhau fy muchedd, a
hologoniant i'th enw. A bod y dydd heddyw, yr
hen y mae dynion anuwiol halogedig yn ei dreilio yn
eu difyrwrch a'u trachwantau eu hunain, i mi (megis
moeth wasanaethwyr ffyddlon) allael dirfawr ymhyr-
chu yn ei gysegru ef i'th anrhydedd a'th ogonedd di, heb
amharhau fy ffyrdd fy hun, na cheisio fy enghylls fy hun,
na dymedg fy ngeiriau fy hun. (1 Theſ 3, 12. Heb 13
7. Eſa 58. 13. Bla 66. 33.) Eithr gan roi heibio yn
ffidat weithredoedd pechod, a gweithredoedd fy ngat-
hedigaeth gyffredinol, y gallwyf trwy dy ras di, glyw-
eddyf yn nghalon ddechreuad y Sabboth tragwyddol, yr
un mewn llawenydd a gorfoledd anrhaethadwy a gaf
eddyf gysegru gyda'th Seindiau a'th Angelion, i'th fali-
ddoli yn dy deyrnas nefol yn dragywydd. Yr
oll bethau yn yr wyf yn dragofyngedig yn ymbil am
hysat, yn enw a chyfryngdod ein Harglwydd Iesu, yn
hurfar weddi a ddyscodd ef i ni.

Ein Tâd yr hwn wyt, &c.

Gwedi i ti fel hyn barotol dy enaid dy hun o'r neill-
l, os oes ofal ti a thylwith i ti galw dy deulu yng hyd,
arllain bennod, a gweddia megis yn nyddiau yr wyth-
nos: Eithr cofia ddibennu y barotoad, ar dyledion neill-
l hyn, fel y gellych di a'th Deulu fod yn yr Eglwys
yn dechreu y gweddiau. Onid e fe ddichon eich nei-
llol arferion fod yn rhwystr ac nid yn barotoad. A
hira fyddyck di (a'th deulu) mewn hollawl barch yn
myned tuar Eglwys, myfyried pob un fel hyn wrtho ei
hunan.

**Pethau i'w myfyrrio wrth fyned i'r
Eglwys.**

DY fod yn myned i lys yr Arglwydd, ac i lefaru
wrth y *Dau mawr* mewn gweddi; ac i glywed
i lawrhydi yn llefaru wrthit tithau yn ei Air; ac
derbyn ei rad a'i fendith ar dy enaid, a'th iasurgonest.

yr hyn a wnaethoff yn y chwe' diwrnod a achael
helbio.

2: Dywed wrthit dy hun hyd y ffordd; Fel y brofi
bydd am yr asonydd dysfroedd, felly'r hiraetba sy
am d'inat ti o Dduw. Sychedig yw fy enaid am Dduw
am y Duw byw; pa bryd y deuas, ac yr ymddangosaf
bron Duw? Canys gwell yw diwrnod yn dy gynteddau
na mil yn lle arall, dewiswn eistedd wrth y rbiniog
nhyfy Nuw, o flaen trigo ym mhebyll annuwioldeb. A
hyanny minnau a ddeuas i'rb dy di yn amllder dy drug
edd, ac a aldolaf di, a'th deml sanctaidd yn dy ofn
Psal. 5. 7. ac 42. 1, 2, ac 84. 10.

3: Ar dy fynediad i mewn i'r. Eglwys, dywed, am
ofnadwy yw ylle hwn? nid oes ymia onid i'rb i Dduw,
dyma borth y nefoedd, diau fod Duw yn y fan hon, y me
e'r Arglwydd yn ddiamau gyda'r bobl yma. Gen. 28.
16. 17 i Cor. 14. 25. A chan ymostwng a'th wynebtu
llawr wedi ydelych i'th le, dywed, O Arglwydd hollaf
drigfan dy dy, a lle preswylfa dy ogoniant, Un peth gy
hyunny a ddeisyfais i gan yr Arglwydd, hyunny a geisias, se
cassael trigo yn nhy'r Arglwydd boll ddyddiau sy mynydd
iedrych ar brydferthwch yr Arglwydd, ac i ymosyn yn
Ddeml, am hyunny'r aberthaf yn ei babel ef ebyrth gorsf
edd, canaf, ie canmolaf yr Arglwydd. Clyw o Aglwydd
sy llyfergid, trugarba besyd wrthif. gwrando arnaf. pa
lesmyf arnaf. Daioni a thrugaredd yn ddiau am cany
ant, oll ddyddiau sy mynydd, a phreswylfa yn nhy'r Argl
ydd yn draggydd. Ac tel dyma y parodrwydd argn
do ar ein traed yr bedd Solomon yn ei gynghori i ni
wnenthur, cyn myned i dy Dduw, Psal. 26. 8. ar 27.
6. ar 23. 6. Preg. 5. 1.

Pr ail math ar ddyledion i'w cyflawni ym
nablich y gynnulleidfa Sanctaidd.

PAn ddechreuo'r gwasanaeth gad ymmaith dy neill
ddool fyfyrïadau, a gad i'th galon uno ar Gweinid
aca'r holl Eglwys, o ran eich bod megis yn un com
ynghrist, ac o herwydd bod Duw yn Dduw'r drefn, a
af yn wenthur pob peth yn yr Eglwys o un fryd ag
gal

Cany y mae gorchwylion yr Eglwys yn gyhoeddi ar yn gyffredinol. 1 Cor. 13. 12 Act 2. 2 46. ar 4. Am hynny balchder anwybodus yw i ddyn dybied i'w weddïau neillduol ei hun yn i'w rwythlonach, na weddïau cyffredin yr holl Eglwys. — Salomogan hynny fydd yn cyngori dyn i beidio a bod yn bysffur i draed dim yn yr Eglwys ger bron Duw. Præg 5 1 Gwyddi gan hynny pan fyddo'r Eglwys yn gweddïo, Can ganonont hwythau, ac ym mhob gweithred o fyned i liniau, sefyll, eistedd, a'r cyfryw drefn arferol, a Ceremonïau diniweid (er mwyn gochel tramgwydd, a rhadw cariad perffaith, a thyffiolaeth o'r holl ufydd dod) ynolod dy hun at arfer yr Eglwys, yr hon y byddych chi byw ynddi.

Tra byddo'r Pregethwr yn deongli ac egluro gair i Arglwydd, edrych arno; canys y mae hynny yn gyorth mawr i'w anog di i wrando, ac i'w gadw rhag i'w seddyliau crwydrus; felly yr oedd llygaid prawb oll yn y Synagog yn craffu ar Grist tra yr ydoedd yn pregethu; ar holl bobl oedd yn glynu wrtho i wrando arno. Luc 4 20 Luc 19 48 Cofia dy fed yno megis un o ddiablon Crist, i ddyscu gwybodaeth iechydwrtaeth er mwnt i'w pethau, trwy diriondeb trugaredd ein Duw Luc 1 77.

Na fydd gan hynny yn yfcol Crist, megis bachgen er mewn yfcol Gramadeg, yr hwn er clywed yn fynych, fydd byth heb ddyscu ei wers; ac yn myned i'r yfcol yn oesdad heb ddyscu un twn da; yr wyt ti yn eathu hyn mewn bachgen, y mae Crist yn ei ffeiddio ynot i'w rhau. Gan hynny er mwyn cael o honot fwy budd a lles wrth wrando, dyfal roda.

1. Gyd-glymiad ac eglurhad y testyn, [neu'r tecst] 2. Beth yw prif amcan, neu swriad yr Yspryd glan yn y Testyn.

3. Dosparthiad a rhannau y Testyn.

4. Tr aibrawiaethau, ac ym mhob aibrawiaeth y prauwst, y rhesymau, a'r defnyddïau o bonaw.

Y ffordd ar dull hawsaf o'r cwbl i'r bobl y fawr cychwyn i'w cychorthwyo i gosio'r bregeth, ac am hynny i'w rheithio ei chael yn arferedig gan Ffigeiliaid Hyn

ddiawn, y rhai ydynt ewyllysgar i athrawiaethau a detaid yngwybod aeth Duw, a'i wir grefydd.

Os bydd ddsparth y Pregethwr yn rhy fanylaidd yn blethedig, yno gwna dy orau ar gofio.

1. *Pagysr gw berbau a ddyfcaist ti, ar na wyddist ti ei blaen, a bydd ddiolchgar.*

2. *Par yw hechodau yr oedd ef yn ei bargjoeddi, i rhai y mae dy gydwybod yn dywedyd i ti, dy fod ti yn nog, ac am hynny rhaid i ti wellhau.*

3. *I ba rinweiddau y mae ef yn annog, y rhai nid ydynt berffaith yn ot ti, ac am hynny ymegnia i w barferu a mw ameb a diwydrwydd.*

Eithr wrth wrando, bwrw fod pob ymadredd attatt dy hun, ac fel pe bai Dduw yn dywedyd wrthit ac ni dyn, Esa 2 3 Aet 10. 33. ac na fydded cymmaint genit am glywed geirian y Pregethwr yn melus seino y dy glust, ag am ymwrando a ffrwyth yr Yspryd y gweithredu yn dy galon. Am hynny y dywedir cyfnyched, Dat. 27 Yr hwn sydd ganddo glust, gwrandawed pa both y mae'r Yspryd yn ei ddywedyd wrth y Eglwys. Ac onid oedd ein calonau ni yn llosgi yno tra'r ydoedd ele yn ymddiddana ni ar y ffordd, a tra'r ydoedd ele yn agoryd i ni'r Scrythrau? Luc 24 34. Ac mae y fendith wedi ei haddaw i rhai a wrandawu y Gair fei hyd, Luc. 11 28. Dyma ein haberthw ei human yn gymerodwy i Dduw. Dyma'r argoel hyn odfaf ar Seintiau Crist, y nod hawlaf i adnabod defaf Crist, y sein egluraf o etholedigion Duw. Dent 33 Joan 10 27. Joan 8 47. Y gwir waed, yr hwn sydd megis yn ein huno ni i fod yn garenydd ysprydol, yn ffrwyth ac yn chwioridd i Fab Duw, Luc 8. 21. Dyma gelfyddyd oreu o ddal col i wrandawr dyfal. Pandra ydyddo'r bregeth.

1. Gochel ymadel mal y naw gwahanglwyfus, a darfod i ti dalu diolch a moliant i Dduw am dy athrawiaeth iachusol trwy weddi, a chanu Psalm. A phwyddir yn adrodd y fendith, saf i fynu i dderbyn dy ran o honi, a gwrandaw hi megis pe bai Griff ei h Gweinidog yr hwn yw ele) yn adrodd y cyfryw wrth

O hlegit yn yr achos hwn y mae'n wir, y neb fydd yn
 rhwngwrandio chwi, fydd yn fy ngwrandio i; Luc 10 16.
 ac y mae'r dydd Sabboth yn fendigedig, o herwydd i
 Dduw ei ofod ef i fod yn ddiwrnod ar yr hwn, trwy en-
 au ei Weinidogion, y bendiga ef ei bobl y rhai a wran-
 dawant ei Air, ac a ogoneddant ei enw. Canys er nad
 yw dydd Sabboth ynddo ei hun, yn fwy bendigedig na'r
 chwe diwrnod eraill, etto o herwydd i'r Arglwydd ei
 ordeinio i arferion sanctaidd uwchlaw eraill, y mae yn
 rhagori cym helled ar ddyddiau eraill, ac y mae bara
 cyff-gredig (yr hwn yr ydym ni yn ei dderbyn ar Fwrdd
 yr Arglwydd,) yn rhagori ar y bara cyffredinol, yr hwn
 yr ydym ni yn ei fwyta ar ein byrddau ein hunain.

2. Os dydd i Gymmuno a fydd, pwysa i synu at fwrdd
 yr Arglwydd, mewn gwisg priodas o galon ffyddlon ed-
 lfeiriol, i fod yn gyfrannog o'r cyfryw wledd sancteidd-
 iol.

Ar pryd y byddont yn bedyddio, aros i wrando mewn
 hall ddisdawrwydd anrhydeddus, megis y gellych di
 felly; yn gyntaf, ddangos dy barch i ordeinhad Duw; yn
 ail, fely gellych ystyried yn well dy impiad dy hun yn
 gorph gweledig Eglwys Grist, a pha ddelw y cyflaw-
 naist addunedau dy gyfammod newydd: yn drydydd, me-
 gis y gellych dalu yn ol y dyledion yn gweddio tros y
 plant yn a fedyddir (megis y darfu i Gristianogion er-
 all yn yr un achos trosor tithau) ar i Dduw roddi iddo
 ef y ffurwythau ysprydol o'i Fedydd, trwy ei waed a'i ys-
 pryd.

Yn bedwerydd, fel y b ddych yn cynnorthwyo'r Eg-
 lws ym molliannu Duw, am iddo Impio aelod arall yn
 ei gorph dirgeledig.

Yn bumed, fel y gellych di wyboda fyddo effeithiau
 marwolaeth Crist yn lladd pechod ynnot ti, ac a ydwyd
 di wedi ymgysodi i newydd deb buchedd, trwy rinwedd
 diadgyfodiad ef; ac felly i fod yn oftyngedig o achos dy
 ddisfygion, ac yn ddiolchgar am ei rad ef.

Yn chweched, i ddangos dy fod dy hunan yn wr rhydd
 o ddinasyddiaeth Crist, ac yn gallael rhoi dy laser-
 ydd gyfundeb i ethol eraill i'r gymdeithas sanctaidd.

3. Os bydd yno un gasol i'r tlawd, dod dy elusen yn rhwydd, ac yn ddirwgnach, megis y bendithiodd Dduw dy ailu, 1 Cor 9. 5, 6, 7.

A hyn am y dyledion sydd i'w cyflawni yn y gynulleidfa sanctaidd.

Pr awrhon am y trydydd math ar ddyledion y ol dyfod o'r gynulleidfa sanctaidd.

WRth ddychwelyd tuag adref, neu wedi yr eilych i'th tŷ, myfyria ychydig ar y pethau a gylwaist. Ac megis yr anifail glân yr hwn sydd yn enol ei gil, *Lewis* 11 3. Felly rhaid i tithau ddwyn i'th côf drachefn, yr hyn a gylwaist ti yn yr Eglwys. Ac yno gan lyled i lawr ar dy liniau, tro'r cwbl yn weddi, gan attolygu i Dduw roddi y cyfryw fendith ar y pethau a gylwaist, fel y byddont yn gyfarwyddid. Fch fywyd, ac yn ddiddanwch i'th enaid; *Psal* 119 11. Canys nes i'r Gair fal hyn fod wedi ei wneuthur yn eiddom ni, ac megis yn guddiedig yn ein calonnau, yr ydym mewn perigl rhag i Satan ei ledratta ef ymmaith, ac na chaffom ni na budd na lles oddwiwrtho. A phan fyddych yn myned i'th giniaw yn y modd diolchgar anrhydeddus a adroddwyd o'r blaen, cofia yn ol dy alln fod gyda thi un neu ychwaneg o dlodion Cristionogawl yn derbyn gennit ymborth i'w coluddion newynog: gan wneuthur ar ol Job yr hwn sydd yn mynegi na fwytaodd ef erioed *moi fwyd yn unig*, heb fod yr ymddisad, a'r tlawd yn bwyta o bonaw, *Job* 42 17, 18. Dyna orchymmyn Crist ein Harglwydd. *Luc* 14 13. Neu o'r hyn lleiaf danfon beth i'th giniaw i'r tlawd, yr hwn sydd yn gorwedd yn glaf yn un o'r bythod o'r tu ôl, heb ddim llyniaeth yn ei seddiant. Oblegid hyn a ddwg fendith ar dy holl lafur a'th weithredon, ac a wnaiff mwy o orfod i'th enaid ti rŷw ddydd, nag y mae yr awrhon yn wneuthur o les cyflarol i'w gorph ef, y pryd y byddo Crist yn dywedid wrthit: *Mat.* 25. 35, 40. *fendigedig blentyn i Dduw, bum newynog a thi a roddais i mi fwyd; bu arnaf sybed a thi roddais i mi ddiod*.

*In gymmaine a'i wneuthur i un o'r rhai hyn sy
modyr lleiaf, i mi a gwnaethost: sef yr hyn a wnaeth-
ost sy mwy i, yr wyf yn ei gymmeryd un agwedd
a'i gwnaeth i mi sy hun medd yr Arglwydd Jeshu.*

Pan ddarfyddo cinlaw, a mollannur Arglwydd,
galw dy deuleu ynghyd, hola a hwynt pa beth a
dyscafant yn y bregeth; canmola y rhai sydd yn
gwnethur yn dda, ac na ddigalonna mor rhai sydd
a'i cof neu a'i dealltwriaeth yn wannach, eithr yn
hytrach hoffordda hwynt: canys fe ddichon eu he-
wyllys a'u meddylliau fod yn gyftal a'r lleill. Tro at
y tyfiliolaethau Scrythyrol yr oedd y pregethwyr yn
eu hadrodd, ac argrapha y pethau da hynny ar eu
coffadwriaethau hwynt drachefn yn ddwysach. *Deut.*
6. 7. 20. 21. / Yno can Psalm, neu ychwaneg. Os
bydd yr amser yn cynnwys di elli eu haddysgu, au holi
mewn rhyw fannau o'u Catechism, gan gydlynnied
pob dosparth ac athrawiaeth yr Scrythur sanctaidd.
Hyn a chwanega ein gwybodaeth ni, ac a flaen llyn-
ma ein coffadwriaeth: gan weled beunydd mai y rhai
sydd fynychaf arferol ymmhob celyddydd, sydd fwyaf
bydedr, ac odiaethol, Eithr er dim cona drefnu yr
aterion neillduol hyn megis y gellych dy fod yn y
gosber gyda rhai cyntaf, lle y mae yn rhaid i ti dy
ydmyn dy hun yn yr unrhyw anrhydedd, a duwiol-
lyd ac a adroddwyd i ti yn y Foreuol orchwylwaith
sanctaidd.

Ar ôl prydawnol weddi, ac ar dy Swpper ymddug
dy hun yn yr unrhyw sanctaidd a chrefyddol ymarfer
ag a draddodwyd o'r blaen. Ac naill a'i o flaen, a'i
ar ôl Swpper, os bydd yr amser ar y flwyddyn a'r ty-
mor yn gwa'anaethu:

*1. Rhodia i'r cauau a myfyria ar weithredoedd
Duw: Canys ymmhob creadur y gelli di ddarlain
megis mewn llyfr agored, ddoethineb, gallu, rhag-
luniath, a daloni yr Hollalluog Dduw. Ac fel na
ddichon neb wneuthur yr holl bethau hyn mewn am-
ryw ddull, rhinwedd, glendid, bywyd, cyanyrhiad, cyn-
achau, oddielthyr ein Duw ni yn unig [Prasman*

narrat quolibet herba Deum. Yn y maes mae pob lly-
lieny yn dangos fod nerth Duw gyferbyn.] *Psal. 8.*

1. 3. *Rhuf. 1. 19. 20.*

2. Ystyria mor ralusawl yw efe, yr hwn a wnaeth
yr holl bethau hyn i'n gwafanaethu ni.

3. Bydded hyn yn achos i'th annog, a'th cynhyrfu
di ac eraill i ryfeddu, ac i anrhydeddu ei allu ei ddoeth-
neb, a'i ddaioni, ac i feddwl y iath drueiniaid anniolch-
gar ydym ni, oddieithr i ni mewn oll ufydd-dod ei waf-
anaethu a'i addoli ef.

4. Os bydd un cymmydog yn glaf, neu mewn
rhyw orthrymder, dos i ymweled ag ef : O bydd rhai
gwedi ymrfaelio, gwna di dy oreu ar wneuthur undeb
rhyngddynt, *Ag 5. 14.*

Iddiweddu, tri math ar weithredoedd a ellir eu
gwneuthur yn gyfreithlawn ar y dydd Sabboth.

1. Gweithredoedd Duwioldeb, y rhai sydd, naill
ai yn union yd perthynu at wafanaeth Duw, er eu
bod i'w gwneuthur trwy lasur corphorol : megis tan
y gyfraith, yr oedd yr offeiriadau yn cymmeryd poen
i ladd ac i barotoi yr aberthau, au llosgi hwynt ar yr
allor. *Mat. 12. 5.* A Christianogion tan yr Efyngyl
pan ymdeithiont i bell fannau i addoli Duw, eithr nid
yw hyn ond taith diwrnod Sabboth. *Act. 1. 12.* Me-
gis y gwnaeth y *Sunamites*, yr hon a drafaeliodd oddio-
artrel i wrando gwr Duw ar y dydd Sabboth, am nad
oedd iddi ddim addysc i'w gael yn agos at ei thrigfa,
2 Bren. 4. 22, 23. Ar Pregethwr er ei fod yn poenl,
ar chwys ar ei dalcen ac yn blino ei gorph, etto nid
yw yn gwneuthur ond gwaith diwrnod Sabboth. Ca-
nys y diwedd sanctaidd sydd yn sancteiddio y weithred,
megis yr oedd y Deml yn sancteiddio yr aur, a'r
allor yr offwrwm a roddid arni, *Mat. 23. 17. 19.* Neu
y cytrw lasur corphorol trwy'r hwn yr ymgynnullu
pobl Dduw ynghyd, i'r addoli ef : Megis canu yr ud-
cyrn tan y ddeddf, neu ganu y clych tan yr Efyngyl,
Num. 10. 2, 3.

2. Gweithredoedd cariad perffaith, megis achub
modd dyn, neu anisail, porthi, ihol dwfr, neu dris
anisail.

anifeiliaid: gwneuthur arlwy gweddaiéd o fwyd neu ddiod, i faethu ein cyrph ein hunain, ac i lonni y clawd: ymweled a'r claf, gwneuthur cascladau i'r clawd, a'r cyfryw bethau, *Marc. 3, 4, 5. Mat. 12. 1. 13.*

3. Gweithredoedd *angenrhaid*, nid *escusol*, eithr cyfryw sydd raid eu gwneuthur yn bresennol, ac ni ellid mo'u gwneuthur o'r blaen, neu hoedi hyd amser arall. *Megis* gwrthsefyll rhuthur gelynnion, neu yspall lladron, diffoddi tân drychinebus, ac i Phyllygwyr attal neu ollwng gwaed neu iacha unrhyw ddolur heintus marwol arall: Ac i Fydwragedd gynnorthwyr gwraig wrth escor: Mordwywyr allant drin eu gwaith: Milwyr a gwilwyr o cynnygir gosod arnynt allant ymladd: cennadau a allant farchogaeth er mwyn daloni cyffredinol, a'r cyffelib. Yn y cyfryw achosion a hyn y geill dyn weithio yn gyfreithlawn: Ie a phryd y'gelwyr hwynt, hwy a allant a y fath achosion a hyd fyned allan o'r Eglwys, a oddiar arferion sanctaidd Cair Duw a'i Sacramenta eithr ymddarparant bob amser i fod yn ddarostyngedig, o ran i'r cyfryw achosion ddigwyddo ar y ddiwrnod hwnnw a'r amser; ac na chymmerant ddiarian am eu poen, oddieithr am eu *cyffyrion*, a hynny yn ofn yr Arglwydd trwy wneuthur cydwybod o orchymmyn ef.

Pan fyddo amser goryhywys yn nesau, tyn o'r neiddu i ryw lê cyfleus, a chan ystyried na ddichon dyn byw mewn cyflwr llygredigol, sancteiddo y fath both yn y modd ysprydol y dyleu, eithr ei fod yn ei droseddu ac yn ei dorri mewn amryw foddau, yn ei feddyliau, geiriau, a gweithredoedd, ersyn y llyngedig faddeuant am dy wendid a'th ddifffygion a gwna dy undeb dy hun a Duw, fel hyn, neu a cyfryw aberth brydnawnol

Pryduhawinol weddi neilltuol ar ddydd y pr Arglwydd.

O Sanct, Sanct, Sanct, Arglwydd Dduw'r Sabba
Cynnwys i mi er nad wyt ond llwch a llwch

Iesaru wrth dy Fawrhydi tra-gogoneddus. (*Esa. 43*) Mi a wn dy fod i yn *dân yffol*, yr wyf yn cydnabod nad wyf fi ond fel sofr wedi gwywo. Y mae fy mhechodau o'th *flaen di*, ac y mae Satan yn sefyll ar *sgyllaw dlebau i'm cyhuddo i am danynt*. Nid wyf yn dyfod i'm hescusodi, eithr i'm barnu fy hun yn euog o'r holl farnedigaethau, yr hyn a all i dy gyfiawnder di yn drachyfiawn roddi yn gof i'nnaf fi bechadur truan, am fy mhechodau am hanwireddau. Eu *rhif* hwynt sydd mor aneirif, eu naturiaeth sydd mor ofidus, fel y maint yn *peri i mi* ymddangos yn wael yn fyngolwg fy hun, pa faint mwy ffaidd yn dy olwg di? Yr wyf yn cyffesu eu bod hwy yn fyngwneuthur i cŷn belled oddiwrth fod yn deilwng i'm galw yn *Fâh i ti*, onid ydwyf ollaw yn anheilwng i gael enw o fod yn wasanaethydd gwaelaf i ti, *A pha telit ti mi yn ôl fy haeddedigaeth*, se ddylai y ddaiar (megis yn *flin* o ddwyn y fâth fauch pechadurus) agori ei safn am llyngcu megis un o dylwyth *Dathan*, i hwyll diwaelod uffern. Canys gan na ddarfu i ti arbed y canghennau naturiol, fel yr Angelion *gogoneddus* eu godidawgrwydd, eithr eu hergydio hwynt allan o'th trigfa nesol, i boenau tywyllwch uffernol. I'w cystuddio yn dragywydd, pryd na phech-
 ent ond unwaith yn erhyn dy *Fawrshyd*, ac a fwr-
 aist ein *bonafaid cyntaf* allan o beradwys am drof-
 eddu un o'th gyfreithau, och fi, pa ddial a ddylwn i
 i ddisgwyl? yr hwn ni throfeddais mewn un pechod
 yn unig, eithr pentyrrais bechod ar bechod, heb ddim
 gwir edifeirwch, gan yfed anwiredd fel dwfr a bw-
 r i mewn bob amser, heb fwrw dim budreddi allan
 yn amser, (*Gen. 18-27. Heb. 12. 29 Job. 21. 18*)
 a chwedi trofeddu nid un, eithr dy holl gyfreithiau
 o'th orchymynnion sanctaidd. Ie y dydd presennol,
 yr hwn a orchymynnait i mi yn ddyfal ei gadw yn
 sanctaidd i'th soli a'th addoli, ni ddarfu i mi moi gadw,
 na gynnal mor grefydol, na pharoti fy enaid yn y
 sancteiddrwydd a diweirdeb calon, ac oedd gym-
 ys i gyfarfod dy Fawrhy i bendigedig ynghynulleid-
 fa

in sanctaidd dy Steinétiau. Ni ddarfu i mi mor ddyfai
wrandu, a dal sulw ar bregethiaddy air, ac argyfrannu
dy Sacramentau, a'r cyfrýw ohyngeddwydd, a pharch
crefyddol fel y dylafwn, Canys er bod synghoriph yn
brefennol wrth wneuthur yr arferion sanctaidd hyn-
ny, etto O Arglwydd *fe* ddarfu i lawer o syrthni syng-
oddiwes; ac er *fy* mod yn effro, yr oedd *fy* meddwl yn
gwibio yma a thraw, yn llawn o wagedd a meddyliau
bydol, *fel* yr oedd *fy* enaid megis yn absennol, ac heb
fod yn yr Eglwys. Ni ddarfu i mi (*fel* y dylafwn) sy-
stio wrthif *fy* hunan, na son, na chrybwyll wrth *fy*
nheulu am yr addysg-dda a glowfwn, ac a dderbymialwn
ni allan o'th Air sanctaidd, gan dy weininog flyddlawn.
O herwydd hynny, *fe* ddarfu i Satan ledratta y rhan
fuyaf o'r athrawiaethau hynny allan o'm calon, a min-
nau greadur truan a'i gollyngais tros gof megis pe buaf
wneioed heb *ei* clywed. Ac nid yw *fy* nhylwyth yn
myned rhagddynt mewn gwybodaeth, a sancteiddrwydd
fel y dylent. Ac er i mi wybod lle mae llawer o'm
brodyr tlodion yn byw mewn eisiau, a rhai mewn
dolur yn ddi-gynnorthwy; etto ni chofiais i synnied ar
y naill am helusenau, nae a'r lleill am cyffurau; ei-
thr ymwledda *fy* hun, a phorthi *fy* nhrachwantau.
Mi dreillais y rhan fwyaf o'r diwrnod, mewn siarad
ofer, chwaryddiaeth ddiles, ac arferion coeglyd. Ie
Arglwydd *fe* ddarfu, &c. (*Tma y gelli gyfaddaf pa
sai bynnag a wnaethost y dwthwn hwnnw, ac a dwg
achenaidd dywedyd.*) Ac am yr holl bechodau hyn, y
mae synghydwybod yn llefain *fy* mod yn euog; dy
gyfraith yn *fy* nghondemnio; ac yr wyf yn sefyll tan
dy law i dderbyn y tarn, a'r selldith ddyledus, am
dorri yn ewyllyscar y fath orchymmyn sanctaidd. Ei-
thr beth er *fy* mod gwedi *fy* euog farnu wrth dy gyf-
raith? Etto Arglwydd y mae dy efengyl i'm sicce-
than fod dy drugaredd uchlaw dy holl weithredodd: a
bod dy *râs* yn myned tu hwnt i'r gyfraith, a bod
dy *llaw* yn hoffi aros i lywodraethu, lle yr oedd
pechodau yn amibau. San hynny yn amldes dy dru-
gareddau, ac yn haeddedigaethau Jesu Grist, *fy* Iach-
awdw

awdwr, yr wyt yn attolwg i ti O Arglwydd (yr hwn
 wyt yn dlystyru calon orthrymedig, nac yn delfysu
 marwolaeth pechadur edifeiriol) maddau, a gollwg
 tros gof, fy holl bechodau am beiau y dydd hwn, a phob
 dydd o'm bywyd, a rhyddhau fy enaid oddiwrth y farf
 a'r *felldir* syddoddyledusi mi am danynt. Tydi yr hwn
 a gyfiawnheuaist y Publican drylliedig ei galon am chw
 air o gyffes, ac a dderbynniaist y *Mâb afradlon*, (wedi
 darfu iddo ddifa ei holl gynhyfsgaeth o'th râd ti) i
 ffaf drachefn, ar ei edifeirych: maddau fy mhechodau
 i minau'r un agwedd, O Arglwydd, ac na chynnwys
 mi fod yn golledig am fy anwireddau. Oh arbed fi
 derbyn ti i'th drugaredd drachefn. A wrthodi di fi
 O Arglwydd yr hwn wyt yn derbyn yr holl *Publicanod*,
Puteiniaid, a *pechaduriaid*, ar a edifarhao ac a erfynnio
 nawdd ar dy law di; A'i fi yn unig a geuir ac a drose
 wyddir allan oddiwrth dy drugaredd? bydded ymmhell
 oddiwrthi fi dybied hynny, Canys yr un Duw'r drug
 aredd dydyti mi ac a fuost iddynt hwythau, a'th drug
 areddau byth ni phallant, (Rhu 5. 20. Eze. 33. 11. Luc
 14. 13. Mat. 21. 31. 32. Gal. 3. 22) Am hynny na thal
 i mi yn ol fy haeddiant, eithr yn ol dy dramawr drug
 aredd di. Naddangos mo'th gyfiawnder toft yn fy er
 yn i bechadur; eithr ymarfer a'th hir ymaros i gyf
 ddwyn i myf greadur truan o'th eiddaw di. Nid
 oes gennif ddim i'w anhegu i ti yn iawn trosol
 ond yn unig yr archollion gwaedlyd, a chwerw an
 geu, a'r dioddefaint, yr hyn a ddarfu i'th Fab ben
 digedig, fy lachawdwr unig ei oddef trosol. Efe
 (yn yr hwn yn unig i'w fodlonir) yr myf yn ei gyf
 wyno i ti tros fy holl bechodau yn y rhai i'th an
 fodlonir. Efe fy nghyfyngwr, erfyniad gwaed yr
 hwn sydd yn dywedyd pethau gwell nac eiddo
 all, ni ddichon dy drugaredd byth mol neccau
 Golena fy nealltwriaeth, a *sanctreiddia* fy nghalon, a'th
 Yspryd glân, fel y del i'm cof yr holl athrawiaeth, a
 pethau daionus a ddyscwyd i mi allan o'th air sanctaidd
 megis y gallwys gofio dy orchymynion i'w cadw, a
 farnedigaeithau i'w gochelyd, a'th addewidion byhyd

hyder am goglyd arnynt, yn amser trallod a
 ac yr awrhon O Arglwydd yr wyf yn fy
 i'th ferch a'th ffaf, a deua fi felly *trwy dy râd* attad
 megis y gallwyf fod yn eiddo ti, yn gyntaf *trwy*
 a thebygoliaeth. a thrwy alwedigaeth a chread-
 A dôd i mi râd felly i gadw yn sanctaidd y
 othau yn y bywyd hwn, fel y gallwyf (pau ddi-
 o y bywyd hwn) gadw yn anrhydeddus y Sab-
tragwyddol foliant a gorfoledd, ymmhlith dy
 ffau a'th Angelion, i *glodfori* dy enw bendige-
 ya dy deyrnas nefol yn dragywydd. *Amen. Hebe*

do yno gan alw dy deulu ynghyd, gorphen y Sab-
 a'r mytyriadau, ac a'r *gpeddian* a bennodwyd o'r
 i'r teulu. Ac fe rydd yr Arglwydd y nos hon-
ti bun falusach ac *esmwythach* nac amser arall,
 lwydda yn well i ti dy holl orchwyliadau a'th am-
 yn yr wythnos yn ôl hynny.

Hys ymma am y gyffredin ymarfer o Dduwi-
oldeb, yn gystal yn neilltuoel ac yn gyboeddus.

ma y canlyn yr ymarfer anghyffredin ac
 namil o Dduwioldeb, trwy'r hyn y
 gogoneddit Dduw yn ein bywyd.

Yr arfer anghyffredin ar Dduwioldeb fydd yn sefyll,
 naill ai yn *ymprydio*, ai yn gwneuthur gwleddau.

1. Am arfer o Dduwioldeb yn *ymprydio*.

Y mae amryw fâth ar ymprydio : yn gyntaf *ym-*
 o *anfodâ*, naill a'i pryd na byddo gan ddynlon
 iwyta, megis yn y *newyn* yn *Samaria* 1. 2. *Bren-*
 neu pan fo *lluniaeth* ganddynt ac nis gallant ei
 gan *glefydd* neu *gystydd*, megis y digwyddodd i'r
 gyda St. Paul yn y llong. *Act.* 27 33. Ne-
 yn hytrach nac ympryd yw hynny.

2. Yn all, ympryd naturiol, yr hwn yr ydym ni yn
 o ran phyfygwriaeth, neu ischyd i'n cyrph.

3. Yn drydydd, ymptyd dinasol, yr hwn y mae y lwyddog yn ei ofod o ran gwell cynhaliaeth i'w llad: megis i arfer pylcod yn gyftal a chig, fel y gall fod mwy llawnder o'r ddau.

4. Yn bedwerydd, ymptyd rhyfeddol, megis ymptyd *Mōses* ac *Elias*, yr *armyddion*, ac *Grist*, y sylwedd, a ddeugain uhiwrnod: Hwn sydd yn hytrach i'w rhyfedd nac i'w wneuthur drachefn.

5. Yn bumed, ymptyd beunyddiol, pan fyddo yn ofalus i arfer o ymborthi ar greaduriad Duw yn gymhedrol, megis na byddo hynny yn ei wneuthur drymach, eithr yn fwy hyfforddus i wasanaethu Duw ac i'w wneuthur y pethau a berthyn i'w alwedigaeth. Hwn yn enwedig a ddyleu Weinidogion y gal, Barnwyr ei gadw yn ddyfal. 1 Tim 3. 3. *Dibar*.

4. 5.

6. Yn chweched ymptyd duwiol neu grefyddol, yr hwn y mae dŷn yn ei gadw yn ewyllyscar, i'w wneuthur ei gorph a'i enaid yn gymhesurach, ac yn fwy awchus i weddio at Dduw, o ran rhyw achos hynod. Ac am yr ymptyd hwn yn unig i'r adroddwr.

Ymptyd *Duwiol* sydd o ddau fath, naill a'i neill tuol, a'i cyhoedd.

1. Am ymptyd neilltuol.

MEgis y gallom ni yn union gyflawni ymptyd neilltuol, y mae i ni bedwar peth i'w ystyried yn gyntaf, yr *Amgylch* i yn ail, yr *amser* a'r *achos* yn drydydd y môd, yn bedwerydd, y diben, fel i ddefnydd y mae ymptyd neilltuol.

1. Am yr *Amgylch*.

Y cyntaf a ordeiniodd ac a drefnodd ymptyd, o'r Dduw ei hun ym mharadwys, a'r gyfraith gyntaf a wnaeth Duw ydoedd hi, sef, gorchymmyn i'r *Amgylch* i'w gadw oddiwrth y ffrwyth gwahaddedig. Ni adroddir, ac ni scrifennir Duw ei gyfraith heb ymptyd yn ei gyfraith y mae ef yn gorchymmyn i'r holl ymptydio: felly y mae ein Jachawdwr *Crist* i'w chrawiaethu i'r holl ddiscyolion, yntau tan y

newydd 'r un agwedd. Matth. 6 17. Ym prydio
yn dawiol ydyw'r modd nefaf a bar i ddyn ymddangos
yn debyg i Angylion, a gwneuthur ewyllys Duw ar y
daiar, megis y gwneir yn y nesoedd. Ie y mae natur
hogis yn dysgu i ddyn y deled hon, gan roddi iddo *safn*
fyddan, a gwddaf *cyfyngach*: o ran *fe* fodlonir natur ag
ychydig, a grâs a llai. Ac nid yw natur a grâs yn cyt-
uno yn well mewn un weithred nac yn ymarfer o ym-
pryd dawiol, canys y mae yn cryfhau y cof, yn goleuo
ymeddwl, yn llewyrchu y dealltwriaeth, yn ffrwyno y-
strachwantau, yn marwhau y cnawd, yn ymddiffyn
dweirdeb, yn achub rhag clefyd, yn cynnal yr iechyd,
yn gwaredu rhag drygan, ac yn peri pob math ar fend-
ichlon.

Torri'r ympryd hwn a wnaeth i'r Saph gael y llaw
achafar *Adda* gyntaf, oni cholodd ef ei lê ym *mbara-*
dwys.

Quam diu jejunauit Adam in Paradiso fuit, comedit, &
ipſus est, Hieron.

Tra'r ymprydiodd yr hên *Adda*

Ymheradwys 'r oedd ei drigfa,

Und pan aeth i fwyta i'r berllan

Tros y drws y bwrlwyd allan.

Elthr wrth gadw ympryd y darfu i'r Ail *Adda* orch-
lygu'r Saph, a'n hadferu ni i'r Nesoedd. Ympryd o-
edd yn cuddio *Noah* yn ddiogel yn yr Arch, yr hwn y
daru i anghymedroldeb ei anghuddio, a'i ado yn noeth
hwy yn y *winllan*. Trwy ympryd y darfu i *Lot* ddif-
fodi iſtam *Sodom*, yr hwn y darfu i *ſe ddwdd* ei ddelfo
athan *ymloſcâch*. Ympryd trefyddol, ac ymddiddan a
llw, a wnaeth i wyneb *Moses* ddifcleirio o flaen dyn-
ion; pryd yr oedd bwyta ac yfed yn ddelfw addoladd, yn
peri'r *Israeliaid* ymddangos yn ſiaidd yngolwg Duw.
Dyma'r peth a gippiodd *Elias* yn ei gerbyd *Angeladd*
ſeſſoedd, pryd yr oedd *Ahab* drachwantus wedi ei
ddefn mewn cerbyd gwaeltyd i *uſſern*. Dyma'r peth a
barodd i *Herod* gredu a byddeu *Joan ſeſyddiwr* fyw yn
ei marwolaeth, trwy adcyfodiad bendigedig; pryd ar
ympryd anghymhedrol, nid allu ef addo iddo ei hun
P ddim

ddim ond dinistr ac anghau tragywyddol. *O Dduw
ordinad gan dduwiol Awdwr!*

2 *Am yr amser.*

Nid yw'r Scrythur sanctaidd yn pennodi un amser i ymrydion tan y Testament newydd; eithr gadael i Gristionogion yn ydewis eu hunain, ymrydion pan fydd achos. *Rhuf. 14, 4 1 Cor, 7. 5. Mat. 9. 15.* Megis pan ddelo dyn yn ymbiliwr taer a gofyingedig at Dduw, an gael maddeuant am ryw bechod gorthrwm; neu o ran ymgadw oddiwrth ryw bechod i'r hwn y mae dyn yn gwybod fod Satan yn ei ddenu, neu er mwyn cael maddiannu rhyw fendith bynnodol, yr hon fydd ddiffygioliddo, neu i droi beibio ryw farn, yr hon y mae dyn yn ei ofni, neu fydd wedi digwyddo yn barod iddo ef neu eraill; neu yn ddiweddaff i ofiwng ei gorph at ei yspryd megis y gallo ef yn fwy cyffurus dywallt allan ei enaid ger bron Duw mewn gweddi. Ar yr achosion hyn y geill dyn ymrydion diwrnod neu yn hwy, megis y bydd o'r achos yn gofyn, a rhymur ei gorph, ac angenrheidiol eraill yn rhoi cennad *Lev. 23. 32. Esth. 4. 16.*

3 *Am y modd i arfer ymrydion neillduol.*

Yr union fodd i gyflawni ymrydion neillduol, fydd yn sefyll mewn gweithredoedd oddiallan, a gweithredoedd oddi fewn.

Y gweithredoedd oddiallan ydynt, dirwest, neu ymgadw tros yr amser yr ymrydion: yn gyntaf, oddiwrth bob trafferth a gorchwyl bydol, gan wneuthur y dydd ymrydion megis yn ddydd Sabboth, *Levit. 23. 28* Canys y mae matnach fyddol yn dwyn ymmaith ein meddyli i'r aw oddiwrth sanctaidd addoliad.

Yn ail; oddiwrth bob math ar ymborth, ie oddiwrth fara a dwfr, cyn belled ac y byddo iechyd yn cynnwys *2 Sam. 3. 35, Ezra. 10. 6. Aet. 9, 9* i Fel y byddom felly yn cydnabod ein anhellyngdod ein hunain, megis naeddem na'n bywyd na'r moddion o'i gynhallaeth. Megis trwy gyfruddio y corph y gallo'r enaid, (yr hwn fydd yn dilyn ei naws ef) *fod yn fwy gofyingedig.* Megis y byddom ni felly yn dial yn dduwiol arnom ein hunain, am gamarferu ein rhydd-did yn arfer o gryn

mad Duw, 2 Cor. 7 11. 4. Megis wrth beri i'n cyrph newynu o eisiau da arol bethau, y gallo ein eneidlau ddyfscu newynu ac hiraethu am ysprydol a nefol borthnat. 5 I beri i ni feddwl, mai megis yr ydym ni yn ymgadw oddiwrth fwyd, yr hwn sydd gyfreithlawn, y dylennai yn hytrach ymgadw oddiwrth bechod, yr hwn sydd yn ollawl yn anghyfreithlawn.

Quid prodest vocare corpus ab escis, & animum replere putatis Aug. de Temp.

Beth a dal i'r corph yn fwrth
Ymgadw oddiwrth ei luniaeth,
A gado'r enaid bach i fod
Yn llawn o bechod diffaeth.

Yn drydydd oddiwrth bob gwisc drwyadl, a dillad gwychion : Canys megis y mae camarfer o'r rhain yn ein chwyddo ni a balchder, felly bwrw heibio eu harfer cyfreithlawn sydd yn tyfiolaethu ein gostyngeddwrwydd. *Eccl. 33. 5. 6. Hest. 4. 1. 2.* Ac i'r defnydd hwn yr arferent yn yr hên amser) yn enwedig mewn ymptyddau cyhoeddus) o wisco *sachliain*, neu ryw wisco falw-
tras arall. *Jonah. 3. 5. 6.* uniawnder yr hyn beth ly'n
porthau etto, yn enwedig mewn ymptyddiau cyffredinol:
oran dyfod ar y pryd hwnnw i'r gynnulleidfa a chole-
rau gwedi eu dyfal *stafiso*, a gwallt gwedi ei grychu a
haiarn golod, ac a gwisc brydferth, gwedi ei addurno
a llyffian ac a pher arogl, sydd yn arwyddocau enaid
a dyw na gostyngedig ger bron Duw, nac erioed yn
adnabodus a'r union arfer o'r cyfryw orchwyl sanctaidd.

Yn bedwerydd, oddiwrth gyflawn iefur o gynefin-
gwsc. Fel y gellych di y ffordd honno hesyd ostwng dy
corph: ac megis y gallo dy enaid *wilio a gweddio i fod*
gabarod erbyn dyfodiad *Crist. 2 Sam. 12. 16. Joel. 1. 13*
Hest. 4. 3. Ac o thorri di yn fynych ar dy gwsc, o ran
bydol neu ddifyrrwch, pa faint mwy y dylit ti w-
thur hynny o ran gwalanaeth i Dduw? Ac o dartu
er tebygu i'r duwiol, yn ei ymptyd orwedd mewn
ollwyl, i dorri ei gwsc y nos; i *Bren. 21. 27.* beth o
llawn ni am y rhai a ymroant eu hunain i gyscu ar
y ymptyd yn yr Eglwys?

Yn bumed ac yn olaf, oddiwrtb bob difyrwch i'n fyndu
 myrau oddiallan. Canys megis nad y gwddf yn unig
 oedd yn pechu fellŷ nis y gwddf yn unig lydd i'm gosbi.
 (*Si sola gula peccavit, sola jejunet, & sufficit. Si vero
 peccaverunt & cetera membra, cur non jejunent, et
 ipsa?* Bern. Os y gwddf ei hun sy'n pechu, ym-
 pryddied ef, mae'n ddigon hynny, ond os pechar holl
 aelodau, pan na chyd ymprydiant hwythau?) Ac am
 hynny y mae yn rhaid i ni ymegnio i beri i'n golygon
 (megis ar bob amser, fellŷ) yn enwedig ar y dydd
 hwnnw, ymprydio rhag canfod oleredd: a'n clustiau
 rhag clywed music neu gerddwriaeth, oddieithr y cyf-
 ryw a wnelo i'n alaru, ein ffroenau rhag pâr arogl, ein
 tafodau rhag celwydd, gweniaeth ac enllib, ie rhaid
 rhoi heibio, arfer y gwely priodas, er cretyddol anrhy-
 dedd i'r Mawredd galluocaf: megis na byddo fellŷ
 ddim yn rhwyftr eio gwir oftyngeddrwydd, eithr bod
 o'r cwbl yn argoelion ein bod yn ddifrifol oftyngedig.
 A hyn am y modd oddiallan.

2. Y modd ar ymprydio oddifewn fydd yn sefyll
 mewn dan beth.

1. Edifeirwch. 2. Gweddi

Edifeirwch fydd a dwy ran iddi.

1. Grefyndod am bechodau a aethant heibio.

2. Gwellbâd buchedd o'r amser hynny allan.

Y Grefyndod hwn, fydd yn sefyll mewn tri pheth.
 Yn gyntaf, yn cymmerŷd golwg ar dy bechod oddifewn
 ac yn ymwrando a'th trueni. Yn ail, yn cwyno dy
 gyflwr ffaidd. Yn drydydd, yn gwneuthur gofnyngedig
 neilliduoel gyffes o'th holl bechodau adnabyadus.

1. A'n gymmerŷd golwg a'r bechod oddifewn, ac ym-
 wrandaw a'th trueni.

Yr ymwrandoiad ar golygiad hwn a weithredir yn
 Yn gyntaf, wrth ystyried dy bechodau, yn enwedig dy
 bechodau mawrion, yn ol amgylchiadau y pryd ar am-
 ser, y fan a'r lle, y dull a'r modd, a chyda phwy y tro-
 eddwyd. Yn ail, Mawrhydi D U W yn erbyn yr hwn
 en gwnaethpwyd hwy, ac yn hytrach am i ti wneuthur
 y pethau hyn yn ei erbyn ef, ac ynteu wedi rhyng-

bodd iddo fod yn Dād i ti, a chaniachau i ti gynifer o leddithion diddanaidd, a rhadau daionus: Yn drydydd, wrth ystyried y melldithion a fygythiodd Duw am dy bechod; ac mor greulony dialodd Duw ar rai eraill am yr unrhyw fai, ac fel nad oes unrhyw foddion yn y nef, na'r ddaiar i'th achub di rhag bod yn golledig dragwyddol, onî buaseu i Fâb Duw mor paredig farw droiot. Yn olaf, meddwl os ydyw Duw yn dy garu, fod yn rhaid iddo ef dy geryddu cŷn y bo hir a rhyw gyffuddiau dwysion, odieithr i ti achub y blaen arno yn brysur a difrifol editeirwch. Gād i'r rhai hyn, a'r cyfryw ystyriaethau blgo dy galon a gofid; megis gan doddi ynot o wir resyndod, y gallo hi ymollwng a meirïoli i fod yn ffynnon o ddagrau beilldion, i ffrodio i lawr rhyd dy ruddiau galarus. Y galar hwn ydyw dechreuad gwir ymprŷd; ac am hynny yn fynych wedi droi ar lawr am ymprŷd, sef y rhan gyntaf neu'r brif ran am yr holl weithred Mat. 9. a 5. Psal. 6.

2. Am gwynfan dy gyffwr dy hun.

Gwynfan neu alarnad ydyw o beneidïo allan ruddfan y galon, trwy y llaferydd oddi allan, a dagrau y llygaid. Joel 2. 12. A'r cyfryw ddifrifol ymbil a thaerni ei blant mewn gweddi, y bodlonir ein Tād nefol. Jer. 31. 18. 19. 20. Neu, pryd y byddo yn ffrwythau ei Yspryd ef ac yn effeithiau o'n ffydd ni, ni all ef fod yn anfodlon iddo. Canys o clybu ef gwynfan Ismael a Hagar, yr hyn a barasai ing a gorthrymder iddynt ei adrodd. Gen. 21. 17. 18. Ac os clyw ef lais y cigfrain ieueinge, a rhwad y llewod; pa faint hytrach y gwrendy ef y gylarnad tosturus, yr hyn y mae ei blant ei hun yn ei wneuthur atto ef, yn eu gorthrymder?

3. Am yr ostyngedig gyffes o bechodau

Yn y weithred hon y mae'n rhaid i ti chwareu yn union ac yn ddi-hoeced a Duw, a chyfaddel yr holl bechodau a wyddost ti, nid yn unig yn gyffredinol, eithr yn neillduol hetyd, sef pob un gertydd ei ben. Hyn bodd arfer holl blant Duw yn eu hymprydian: i Sam. 7. 1. Dan 6. Neh. 1. yn gyntaf, o herwydd heb gyffwr nid oes i ti un addewid o drugaredd, neu faddeuant

am dy bechodau. Yn ail, megis y byddych di felly yn cydnabod fod Duw yn gyfiawn, a thithau dy hun yn anghyfiawn. Psal 51, 4. Yn drydydd, megis wrth rifo dy bechodau, y gellych di dynnu dy galon i lawr yn fwy gofyingedig. Yn bedwerydd, fel yr ymddanghofo dy fod di yn wir edifeiriol: Canys nes i Dduw roddi i ti rad i wellhau, se fydd cywilyddiach gennit gyfaddef dy fai, na gwneuthur y pechod. Pa deccaf ac unionaf y char-euych dia Duw yn hyn o beth, teccaf a thrugaroecaf y chwery Duw a thitheu: canys os cyfaddesti dy bechodau, fyddlon yw Duw a chyfiawn, fel y maddeno i ti dy bechodau: a gwaed Fesu Grift ei Fâb ef a'ib lânha di oddiwrth bob pechod i Joan. 1. 7. 9.

I' th cynnorthwyodi'n well i gyflawni y tri rhan hyn o edifeirwch, si a elli ddarllen yn ddyfal gyfryw fannau a rhannau o'r Scrythur sanctaidd ac a fyddo yn crybwyll pechodau cyffelyb i' th rai neillduol dithau: Megis y gellych di weled melliith Duw ai farnedigaethau ar rai eraill am yr unrhyw bechodau, ac wrth nynny dy wneuthur dy hun yn fwy gofyingedig.

Hyn yma am y rhan gyntaf o edifeirwch, yr hwn yw gresyddod am y pechodau a aethant heibio.

Yr rhan arall yr hwn yw Gwellhâd buchedd, sydd yn sefyll; yn gyntaf, mewn gweddi gresyddol; yn ail mewn gwellbredoedd bucheddol.

-Y weddi gresyddol, yr hon yr ydym ni yn ei wneuthur yn amser ympryd, ydyw naill a'i ymeirioli na ddelo y drwg, neu ymbil am bethau daionus angenrheidiol. Ymeirioli rhag y drwg yw, Pan fyddych di yn ersyn ar DDUW, er mwyn Fesu Grift dy gyfryngwr, am faddu i ti dy holl bechodau y rhai y ddarfu i ti eu cyfaddef; ac am droi heibio oddiwrthit y barnedig aethau hynny sydd ddyledus i ti am danŷnt. Ac iel Benbadad pan glybu ef fod brenin Israel yn drugarog, a ymoftyingodd ei hun iddo ef, wedi ei ymwregysu a saibllain, ac a rhiff am ei ben: i Bren 20. 31. 32 ielly gan dy fod ti yn gwybod fod Brenin Nef yn drugarog, talfydidi dy hun i lawr o'i flaen ef mewn amryw argoelion, ac arwyddion oofyingeiddrwydd: yn enwedig gan ei fod

yn galw arnat yn nydd dy drallod : Psal. 50 15 a
diamneu y cai di ef yn dra thrugarog ;

Tmbil am berthau daionus angenrheidiol yw, yn gyn-
taf, deisyfa yn flyddlawn ac yn wresog gan Dduw
fiethau yn dy galon di trwy ei Yspryd sanctaidd
faddeuant am dy holl bechodau, Yn ail, ar iddo ad-
newyddu dy galon trwy'r Yspryd glân, fel y byddo pec-
hodbeuydd yn diflannu, a chyfiawnder fwytwy yn cynn-
yddo ynot. Yn olaf, gan ddymuno cyfran o ffydd,
cwmynedd, a diweirdeb, a'r holl ddoniau eraill sydd
arnat eu heisiau : a rhâd a chynnydd ar yr holl ddoni-
au a ddarfu i Dduw o'i drugaredd eu canniadhau i ti yn
barod, Philip. 4 6. 1 Tim. 5 5.

A hyn am weddi mewn ymryd.

Tgweithredoedd crefyddol mewn ymyryd, ydynt ddwy
yn gyntaf, gochel y drwg, Yn ail, gwneuthur da.

1. Am ochel y drwg

Y Dirwest, neu yr ymgadw oddiwrth ddrwg ydyw
yr hyn a arwyddocceir yn bennaf wrth y dirwest oddi-
wrth fwyd. &c, Ac ydyw y prif ddiben er mwyn yr hyn
i'r ymrydir, megis y gwyddu y Ninifeiaid yn dda :
Jon. 3. 7. 8. Dydd o ymryd, ac heb ymrydio oddi-
wrth bechod y mae'r Arglwydd yn ei ffeiddio, Nid cylla
gwag elthr calon bur, sydd mewn cymmeriad ger bron
Duw : Os mynni di gan hynny i Dduw droi oddiwrth-
it ddrwg cystudd : rhaid i ti yn gyntaf droi oddiwrthit
dy hun ddrwg camwedd. Ac heb yr ymrydio hwn
oddiwrth ddrwg y mae dy ymyryd yn aroglu yn
wieth o flaen Duw nac yw dy na anadlo flaen dyn Hyn-
nya wnaeth i Dduw cyn lynyched wrthod ymryd yr
lodewon. Esa 1 13. 14 ar 58, 2. 3 Zech. 7 5. Ac
megis y mae yn rhaid i ti ymegnio i ochel pob rhyw
bechod, felly yn enwedig y pechod hwnnw, ar hwn y
darfu i ti ennyn digofaint Duw naill a'i iyscwyd ei
mlen arnat, neu i osod ei law i'th geryddu di eufysa
a gwna hyn trwy ymroad (gyda chynorthwy rhad
Duw) na wnelych di byth mor pechodau hynny drach-
efu. Canys pe lês iddyn ymostwng ei gorph trwy
it west, os bydd ei feddwlef yn chwyddo gan falchder

neu i beidio a gwin ac a diod gref, ac i feddwl gan hi a digofaint? neu i luddias i ddim cig fynedi'r bol, pryd y byddo celwyddau, enllib a fersbedd (yr hyn sydd waeth na byyd yn y byd) yn dytodd allan o'th enau? ymgadw oddiwrth fwyda gwneuthur mawrddrwg ydyw ymryd cythraul, yr hwn sydd yn gwneuthur drwg, ac yn newynog bob amser.

2. Am wneuthur gweithredoedd da.

(*Vis orationem tuam volare ad Cœlum? Fac illi duas alas, Jejunium et Eleemosynam Aug.* A syni di i'th weddi bedeg draw, i'r nef uwchlaw ffurfafen? dod ddwy aden iddi ynghyd, dy ympryd a'th elusen,)

Tgweithredoedd da, y rhai fel yr wyd yn Grifion sydd raid i ti eu gwneuthur bob ddydd, eithr yn enwedig ar dy ddydd ympryd, ydynt naill a'i gweithredoedd o dduwioldeb tuagat Dduw, neu weithredoedd cariad perffaith tuagat dy gydfrodŷr.

Yn gyntaf gweithredoedd o dduwioldeb tuagat Dduw, ydynt yr ymarter o'r holl ddyledion rhagddywededig, ym mhurdeb cydwŷbod dda, ac yngolwg Duw.

Yn ail, y gweithredoedd o gariad perffaith tuagat ein brodyr, ydyn, madden camau, a dyledion i'r rhai tlodion ni allont dalu; yn enwedig rhoddi eluseni i'r tlodion a fyddont mewn prinder ac eisieu, Esa. 58 6. Zech 7. 5. 9. 10. Onidê wrth wneuthur lliw o dduwioldeb, ni fyddwn yn arferu cybydd-dra, megis y rhai a walcant areu boliau eu hunain, i dwyllo eu gweision, a'i llafurwyr, am eu lluniaeth dyledus. Megis y darfu gan hynny i Grif gyllylltu ympryd, gweddi, ac elusen, ynghyd yn yr un gorchymmyn: felly y rhaddi tithen eu *pletha* hwynt ynghyd, megis Cornelius, mewn ymarfer, Matth. 6. Act. 10. 30. 31. Ac am hyant bydd sicr o roddi i'r tlawd ar dy ddydd ympryd o hyn lleiaf gymmaint ac a dreiliafit ti yn dy ymborth dy hun pe buafit heb ymprydio y dwthwn hwnnw. A chofia mai'r hwn sydd yn hau yn helaeth, a sed yn helaeth, ac mai pris ddiwrnod i hau yw hwn. 2 Cor. 9. 6. Byddo dy ympryd felly yn dy gyftuddio

6. megis y byddo yn llosgi Cristion tlawd arall: a gartolleda ddartod i ti giniawa a swpperu *newn un arall*, neu yn hytrach ddartod i ti borthi Crist newydd yn ei aelodau tlodion. Bendigedig yw'r hwn sy'n ymryddio fel y portho'r tlawd; Canys tebygai Grist, yr hwn a roddes ei enaid dros ei frodyr, Cyril in Levit.

Wrth roddi Elusenau, meddwl am ddau beth, yn gyntaf, y Rheoledigaethau; yn ail, y taledigaethau.

1. Rheoledigaethau wrth roddi elusenau, a gwneuthur gweithredoedd da.

1. Rhaid i'w eu gwneuthur yn usudd-dod i orchymyn Duw. Nid o herwydd ein bod ni yn tybied eu bod yn dda, eithr o herwydd fod Duw yn golyn y fith weithredoedd da ar ein dwylaw; a'r cyfryw usudd dod (1 Sam. 15. 22.) gan y gweithredydd, y mae Duw yn ei gymmeryd o flaen pob ebjrt, a'r gweithredoedd godidoccaf.

2 Rhaid iddynt fod yn deilliaw ac yn tyfu oddi-wrth ffydd, onidê ni ryngant fodd Duw; nagê heb ffydd nid yw y gweithredoedd teccaf ond pechodau disclaer, ac elusennau Phariseaidd. Rhuf. 14 23 Heb. 11. 3.

3. Ni wasanaetha i ti dybied y galli di haeddu y nefoedd o herwydd dy weithredoedd a'th elusenau; Canys fe ddarfuasai i Fab Duw dywallt ei waed yn ofer, pe galleid prynu y Nefoedd, am swyd new arian. Y mae'n rhaid i ti gan hynny geisio meddiant ar y Nefoedd trwy werthgwaed Crist, ac nid trwy haeddedigaeth dy weithredoedd dy hun. Caws dāwn Duw yw bywyd tragwyddol trwy Fesu Grist ein Harglwydd; Rhuf. 6. 23. Etto y mae'n rhaid i bob gwir Gristion, ffydd yn credu ei fod ei hun yn gadwedig, ac yn gobeithio myned i'r Nefoedd, wneuthur gweithredoedd da (megis y dywaid yr Apostol) i anghenrheidiau er mwyn pedwar achos.

Yn gyntaf, fel y gogonedder Daw, Philip. 1. 11. Yn ail, fel y byddych yn ymddangos yn ddioldebgar am dy Bynedigaeth.

dy Barnedigaeib. *Luc. 1. 74. 75.* Yn drydydd, fel y
nelych dy etholedigaeth yn ddiogel i ti dy hun, *2 Pet. 1. 10.*
Yn bedwerydd, fel y byddych yn ynnill eraill wrth we-
led dy dduwiolder bucheddol, i dybied yn well oth
grefydd Grifftianogawl, *Mat. 5. 16* Ac er mwyn yr ar-
ferion hyn y gelwir ni yn waith Duw, wedi ein creu yn-
brist Jesu i weithredoedd da, yrhai a rag-ddarparodd Duw
fel y rhodiem ni ynddynt *Ephes. 2. 10.*

4 Ni wasanaetha i ti roi mo'th elusen i fedlemmod
cryfion neu weftwyr digywilydd, y rhai ydynt yn byw
mewn ewyllyslawn seguryd ac aflendid, eithr i'r tiodi-
on crefyddol goneft, y rhai a fyddant naill a'i yn glaf,
a'i'n hen heb allael mor gweithio; neu i'r cyfryw rai
weithio, a'i gwaith heb allael moi cadw; cais asaelar y
rhain y tu cefn i'r hwylyfeydd, a dod gymmorth iddynt.
Eithr o chyfarfyddi di ag un a fynno gardod er mwyn
Jesu, a thi heb wybod ei fod yn anheilwng na nagca mo
hono ef, canys gwell i ti rododi i ddeg o Dwyllwyr, na
chynnwys i Grifft fyned yn ddiymwared, mewn un fard-
tawd. Nac edrych i ba ddynt. eithr dod ti dy elusend-
od megis pe halt yn ei roi i Grifft eu hunan.

2. Am daledigaeth elusennau, a gweithredoedd da

1. Elusennau ydyw'r moddion rhagorol i beri i Dduw
yn ei drugaredd droi ei farnedigaeithau amlerol oddi-
rthym, pan fyddom ni trwy wir ffydd (yr hon a'i deng-
ysel hun wrth y cyfryw ffrwythau) yn dychwelyd atto
ef. *Dan. 4. 24.*

2 Trugarog roddwyr echwyn ac Elusennau a fyddant
blant i'r goruchaf, *Luc. 6. 35. 36.* ac yn debyg i Dduw
eu Tâd, yr bwn ym Tâd y Trugareddau, *2 Cor 1. 3* Hwy a
gant fod yn oruwchwilwyr i gyfrannu ei dda, *Luc 16.*
2 a'i ddwyllaw i rododi ei Elusennau. Ac os ydyw gymm-
aint goruchafiaeth fod yn orchwiliwr elusennau'r Bren-
in, pa faint mwy ydyw bod yn oruchwiliwr, neu yn
rhannwr Elusennau tros Ffrenin y Brenhinoedd?

3. Pan fyddo'r holl fyd yn ein gadael ni, yno yn un-
ig gweithredoedd da, ac Angelion da a'n canlynant, y
naill i dderbyn eu gwobr, a'r lleill i gyflawni y gorch-
ymyn a roddwyd arnynt. *Datc. 13. 14. Luc 16. 22.*

Gal 9. 11. Heb 1. 14.

4. Haelioni mewn Elusenau ydyw y *sail gadarnaf*, y *canu yn y bryd* tragymddol wobr tra-helaeth, trwy drugaredd a haeddedigaethau Crist. 1 Tim. 6 19.

Yn ddiweddas, wrth roi Elusenau yrydym ni yn rhoi *ymwared i Grift*, ac yn *ei borthi of yn ei aelodau*; ac yn *dydd olaf* se gydaehydd Crist a'n cariad ni tuagatto, aca'n gwobrwy o'i drugaredd. Matth. 25. Ac yno ymddengys yn eglur, na chollwyd yr hyn a roddasom i'r tlawd, *eithr ei roi yn echwy i'r Anglwydd*. Dihar. 17. Pa resymmau gwell a all Cristion eu deisyf i'm gynhyrfu i fod yn hael i rod-di Elusenau?

Hyd yn hyn am y modd i ymprydio. Yma y canlyn y diben ar defnydd o ymprydio.

5. Am y diben neu'r defnydd o ympryd.

Y gwir ddiben neu'r defnydd er mwyn yr hyn i'r ymgyddir nid yw i *haeddu* cariad Duw, neu fywyd tragwymddol, canys hyany a gawn ni yn unig o Ddawn Duw trwy Grift; nac i ofod crefydd mewn *dirwest corphorol*, canys nid yw ympryd o honaw ei hun yn anrhydedd i Dduw, eithr yn gymmorth i'n hyfforddi ni i anrhydeddu Duw. Yr union ddefnyddiau o ympryd gan hyany ydynt dri;

Yn gyntaf, i ddarostwng y cnawdat yr yspryd: 1 Cor 12 7 *eithr nid i wanychu ein cyrph, fel yr elom yn anghymerf i wneuthur dyledus orchwylion ein galwedigaeth*. 1 Tim 5 23 *Y cyflawn medd Solomon a fydd ofidus am fywyd ei anifail*, Dihar, 12 10 mwy o lawer am ei gorph ei hun.

Yn ail, fel y gallom ni yn fwy defoesiorol synnied bendigedig ewyllys Duw, a hwrw allan ocheneidiau ysprydol mewn gweddi wresog ger ei fron ef; Luc 2 37. 1 Cor. 7 5 canys fel y mae rhyw fath ar Gythreuliaid, felly hefyd y mae rhyw fath ar bechodau, ni ellir mo'n gorseyn, ond *trwy ympryd a gweddi ynghyd*. Mat. 17 21.

Yn drydydd, megis trwy ein *gostyngeiddrwydd difrifol*, a thrwy ein *barnu ein hunain*, y gallom ochelyd barn yr Anglwydd, nid o ran haeddedigaeth ein hympryd (yr hyn nid yw ddim) eithr o ran drugaredd Dduw, yr hwn

dy Barnedigaeth. Luc. 1. 74. 75. Yn drydydd, fel ym-
nelych dy etholedigaeth yn ddiogel i ti dy hun, 2 Pet. 1. 10.
Yn bedwerydd, fel y byddych yn ynnill eraill wrth we-
led dy dduwiolder bucheddol, i dybied yn well o'n
grefydd Grifftianogawl, Mat. 5. 16. Ac er mwyn yr ar-
ferion hyn y gelwir ni yn waith Duw, wedi ein creu yn-
brist Jesu i weithredoedd da, yrhai a rag-ddarparodd Duw
fel y rhodiem ni ynddynt Ephes. 2. 10.

4 Ni wafanaetha i ti roi mo'th elusen i fedlemmod
cryfion neu weftwyr digywilydd, y rhai ydynt yn byw
mewn ewyllyslawn seguryd ac aflendid, eithr i'r tiodi-
on crefyddol goneft, y rhai a fyddant naill a'i yn glaf,
a'i'n hen heb allael mor gweithio; neu i'r cyfryw rai a
weithio, a'i gwaith heb allael moi cadw; cais afaelar y
rhain y tu cefn i'r hwylyfeydd, a dod gymmorth iddynt.
Eithr o chyfarfyddi di ag un a fynno gardod er mwyn
Jesu, a thi heb wybod ei fod yn anheilwng na nagca mo
hono ef, canys gwell i ti rododi ddeg o Dwyllwyr, na
chynnwys i Grift fyned yn ddiymwared, mewn un fand
tawd. Nac edrych i ba ddyn. eithr dod ti dy elusend-
od megis pe balt yn ei roi i Grift eu hunan.

2. Am daledigaeth elusennau, a gweithredoedd da

1. Elusennau ydyw'r moddion rhagorol i beri i Dduw
yn ei drugaredd droi ei farnedigaethau amlerol oddi-
rthym, pan fyddom ni trwy wir ffydd (yr hon a'i deng-
ys ei hun wrth y cyfryw ffrwythau) yn dychwelyd atto
ef. Dan. 4. 24.

2. Trugarog roddwyr echwyn ac. Elusennau a fyddant
blant i'r goruchaf, Luc. 6. 35. 36. ac yn debyg i Dduw
en Tâd, yr bwn yw Tâd y Trugaroddau, 2 Cor. 1. 3. Hwy a
gânt fod yn oruwchwilwyr i gyfrannu ei dda, Luc. 16.
2. a'i ddwylaw i rododi ei Elusennau. Ac os ydyw gym-
aint goruchafiaeth fod yn orchwiliwr elusennau'r Bren-
in, pa faint mwy ydyw bod yn oruchwiliwr, neu yn
rhannwr Elusennau tros Ffrenin y Brenhinoedd?

3. Pan fyddo'r holl fydd yn ein gadael ni, yno yn un-
ig gweithredoedd da, ac Angelion da a'n canlynant, y
naill i dderbyn eu gwobr, a'r lleill i gyflawni y gorch-
ymyn a roddwyd arnynt. Datc. 13. 14. Luc. 16. 22.

Gal 9. 11. Heb. 1. 14.

4 Haelioni mewn Elusenau ydyw y *sail gadarnaf*, y *canu yn y bwyd* tragymyddol wobr tra-helaeth, trwy drugaredd a haeddedigaethau Crist. 1 Tim. 6. 19.

Yn ddiweddas, wrth roi Elusenau yrydym ni yn rhoi ymared i Grift, ac yn ei borthi *of yn ei aelodau*; ac yn dydd olaf se gydnebydd Crist a'n cariad ni tuagatto, ac a'n gwobrwy a o'i drugaredd. Matth. 25. Ac yno ymddengys yn eglur, na chollwyd yr hyn a roddasom i'r tlawd, *eithr ei roi yn echwy i'r Arglwydd*. Dihar. 17. Pa resymmau gwell a all Critioneu deisyf i'w gynhyrfu i fod yn hael i roddi Elusenau?

Hyd yn hyn am y moddi ymprydio. Yma y canlyn ydiben ar defnydd o ymprydio.

5. Am y diben neu'r defnydd o ympryd.

Y gwir ddiben neu'r defnydd er mwyn yr hyn i'r ymgyddir nid yw i *haedducariad Duw*, neu fywyd tragwymyddol, canys hynny a gawn ni yn unig o Ddawn Duw trwy Grift; nac i ofod crefydd mewn *dirwest corphorol*, canys nid yw ympryd o honaw ei hun yn anrhydedd i Dduw, *eithr yn gymmorth i'n hyfforddi ni i anrhydeddu Duw*. Yr union ddefnyddiau o ympryd gan hynny ydynt dri;

Yn gyntaf, i ddarostwng y cnawdat yr yspryd: 1 Cor. 9. 27. *eithr nid i wanychu ein cyrph, fel yr elom yn anghymerfur i wneuthur dyledus orchwylion ein galwedigaeth*. 1 Tim. 5. 23. *Tecyfiawn medd Solomon a fydd offidus am fywyd ei anifail*, Dihar, 12. 10. mwy o lawer am ei gorff ei hun.

Yn ail, fel y gallom ni yn fwy defoesiorol synnied bendigedig ewylllys Duw, a hwrw allan ocheneidiau ysprydol mewn gweddi wresog ger ei fron ef; Luc. 2. 37. 1 Cor. 7. 5. canys fel y mae rhyw fath ar Gythreuliaid, *elly hefyd y mae rhyw fath ar bechodau*, ni ellir mo'u gorfycyn, ond *trwy ympryd a gweddi ynghyd*. Mat.

Yn drydydd, megis trwy ein *gostyngeiddrwydd difrifol*, a thrwy ein *barnu ein hunain*, y gallom ochelyd barn yr Arglwydd, nid o ran haeddedigaeth ein hympryd (yr ydym nid yw ddim) *eithr o ran drugaredd Dduw*, yr hwn

a addawodd symmud ei farnedigaethau oddiwrth y
 pan fyddom ni trwy ymryd yn ddiffuant yn ein hym
 yftwng ein hunain ger ei fron ef. Ac mewn gwirion
 edd ni arferodd un plentyn i Dduw, y gorchwyl fann
 aidd hwn yn gydwybodus, nas eze ef yn y diwedd gwa
 hau ei ddymuniad gan Ddau: yn gyfial yn derbyn y rha
 dau a fyddent ddiffygiol iddo, megis y mae'n eglur
 esamplau, *Hannab, jehosaphat, Nehemiah, Daniel, E
 ras, Hester*; 1 Sam. 1 2 Cron. 20. Nehem. 1. Dan
 Eld. 8 23. Hesi 9 Ac yn troi ymmaith y Barnedigaeth
 au bygythiol, neu ddigwyddedig arno ef, megis y gell
 gweled yn esamplau yr *Israeliaid, Ninifeaid, Reboba
 Ahab, Ezechias, Manasses*. 1 Sam. 7. 6 Jonah 3. 2 Cron
 12 5. 7. 1 Bren. 21. 1 Cron. 32 2 Cron. 33. 18. 19. E
 fe yr hwn a roddes ei anwyl Fab o'r nef i farwolaeth
 yn bridwerth trosom pryd yr oeddem ni yn elynlon
 o; ni thybla fod dim ar y ddalar yn rhy anwyl i w
 niadhu i ni, pan fyddom gwedi ein hymddarostw
 ein hunain, a'n cymmodi ag eise megis plant a chyfeil
 lon.

A hyn am yr ymryd neillduol;

2. Am yr ymryd cyhoeddus.

YMryd cyhoeddus ydyw, pan fyddo trwy Awdurd
 swyddog naill a'i'r holl Eglwys tan ei lywodraeth
 ef, neu ryw gynulleidfa hynod (i'r hon ei perthyn
 yn eu hymgynnull eu hunain ynghyd, i gyflawni
 rhagddywededig ddyledion o *Astyngeiddrwydd*; naill a
 er mwyn eael eu gwared oddiwrth ryw *gystudd* cyffwrdd
 din a fyddo yn eu bygwth hwynt, neu wedi eu taro h
 ynt eusur, megis y cleddyf dinistr, newyn, haint, a
 ryw fath arall ar glefyd ofnadwy; neu er mwyn
 derbyn rhyw fendith gyffredinol, o ran *daioni* i'r Eglwys
 1995; megis i ymbil am gynnorthwy ei *Tsryd* glân
 wrth Estol ac ordeinio *Bugeiliaid* cymhesur, &c. Neu
 ran chwilio am y *Gwirionedd* allan, a gwneuthur
 awnder mewn achosion anhawdd a phmysfawr, &c.
 Cron. 20. Act. 1. ar 13.

42)
syddo rhyw ddrwg iw symmud, y *Bigelliaid* a
gyhoeddi i'r bobl, trwy dyfodiolaeth Gair Duw
pechodau oedd achos y gorthrymder hwnnw; a ga-
rwynt i edifarhau, a dangos yn eglur iddy, de drugar-
du Duw Ynghrist, os edifarhant. Y mae'n rhaid
bobl wrando llaferydd Cenadau yr Arglwydd trwy
difwch *disfrisol* am eu pechodau; ac ersyn nawdd yn
wylfyr Ynghrist, ac addo yn ddi dwyllodrus well-
ad eu bucheddau. Pan fyddo rhyw *sendithi* i'w herfyn,
mae yn anghenrhaid i'r *Bigelliaid* ddangosar gyhoedd
bobl, reittied wrth y sendith honno a *Daioni* Duw,
hwn sydd yn rhoddi y cyfryw radau er daioni dynion.
mae'n rhaid i'r bobl weddio yn ddysal-aftud at Dduw,
ganniadhu y cyfryw rad iddynt, ac am fendithio
foddion ei hun i'w ogoniant ei hunan, ac i ddaioni ei
foddion. A phaa ddarfyddo y gorchwyl sanctaidd, cy-
mered pob Cristion yn ol ei allu *brisofal* am *gofio'r*
d. A phwy bynag (pan fyddo'r achos yn erchi)
darfero y gorchwyl sanctaidd hwn o ymptydio, efe a
dichon ammeu yn gyfiawn na chlybu ef erioed nerth
Cristionogaeth yn ei galon.

Hynny am ymptydiau; yma y canlyn yr arfer o wle-
dd yn sanctaidd.

Am yr Ymarfer o Dduwioedeb wrth Sanctaidd Wledda.

G Wledd sanctaidd yw *diolchgarwch* bynodol (gosodedig
trwy Awdurdod) iw chyssegru i Dduw ar ryw
dydd arbennig, am ryw fendithion neu ymwaredu o-
fethol a dderbynwyd, y cyfryw oedd wledd yr oen
ym mhlith yr Juddewon, i ddwyn ar gof foliannu
DUW am eu gwared hwy o gaethiwed yr *Aipht*, Exod.
15. neu wledd *Plurin*, i dalu diolch am eu gwared
hwy o *fradwriaeth* *Haman*, Hest. 9. 16 21. Y cyfryw
y caia plith ni ydyw y pummed o *Awst*, i glodfodi Duw
am waredu ein diweddar Frenin James y cyntaf oddiwrth
fradwaioeth Gowri. Ar pumed o *Dachwedd* am wa-
redu y Frenin a'r holl deyrnas oddiwrth *bahaid* bow-
fradwriaeth. Y cyfryw wleddoedd a ddylent gael
eu

eu cyssegru drwy egluro yn gyhoeddus yr hynodol drugareddau hynny, mewn *Psalmau ysprydol*, a dawnsiau : gan wahodd y naill y llall, a danfon anrhegion bob un i'w gymmydog : ac an enwedig danfon cardiau i'r tlodion.

Eithr yn gymmaint ac mae lleshâd ein Prynedigaeth oedd y peth angenrheidiol i ddyn ei gael ar law Duw neu ar aganniadhaodd Duw i ddyn, a gadael o'n Hia hawdwr ei *Swpper* sanctaidd, yn brif goffadwriaeth o'n prynedigaeth : se ddylai pob Cristion *gyfrif y Swpper sanctaidd* hwn yn *wledd bennaf* ac yn *hyfrydas* yn y byd yma. Ac megis y mae yn gweithredu yn y cyfrannogion teilwng y diogelwch mwyaf sydd iddynt o'n hiechydwrriaeth : felly y mae yn tynnu barnedigaeth amferol ar gyrph, (ac heb edifeirwch) cospedigaeth *tragnyddol* ar eneidiau y rhai a'i cymmerant yn anheilwng. Gadewch i ni weled pa fodd y mae i Grifion ei gymhwysio ei hun yn oreu, i fod yn gyfrannog o'r cyfryw wledd sanctaidd : ac yn westwr teilwng i fath *Swpper* bendigedig.

Myfyrdodau yn dangos yr union fodd o ymarfer Dulwioldeb wrth dderbyn Cymmun yr Arglwydd

ER na ddichon un dyn byw o hono ei hun *fod yn westwr* teilwng i'r cyfryw *Arlwy* sanctaidd : etto fr yngodd bodd i Dduw o'i ras, ei gymmeryd *ef* am dderbyn i'w teilwng, yr hwn a ymegalo i dderbyn y Dirgeledigaeth sanctaidd hwnnw, a'r cyfryw fesur addas o barch, ac a adroddodd *ef* yn ei Air. 2 Thef. i. 11.

Ta hwn a fynno dderbyn y Sacrament sanctaidd hon trwy barch anrhydeddus, rhaid iddo yn gydwbodus gwblhau tri math ddyledion. yn gyntaf y pethau sydd raid iddo eu gwneuthur cyn Cymuno : Ta ail, y pethau sydd i'w gwneuthur wrth Cymuno : Ta drydydd, y pethau sydd i'w gwneuthur gwedi Cymuno. Tgyntaf, a elwir *Parotoad*, yr ail *Myfyrdod*, y trydydd, *Gweithrediad*, neu *ymarfer*.

1. Am barotoad.

Od yn angenrhaid i Grifftion ei barotoi ei hun, cyn iddo ryfygu bod yn gyfrannog o'r Cymmun sanctaidd, a ymddengys yn eglur o herwydd pum achos.

Yn gyntaf, o herwydd ei fod yn orchymmyn DUW: Canys os gorchymynnodd ef tan boen marwolaeth, na chae yr un di enwaededig fwyta yr oen *Pasc*, nac yr enwaededig, nes iddynt fod bedwar *Diwrnod* yn ym. *Exod. 12, 48* Pa faint mwy parodrwydd y mae yn ei ddisgwyl gan yr hwn sydd yn dyfod i dderbyn Sacrament o'i gorph a'i waed? Yr hwn megis y mae dyfod yn lle'r llall, felly mewn llawer gradd y mae rhagori ar Sacrament yr oen *Pasc*.

Yn ail, o herwydd bod esampl Crist, yn dysgu i ni ym, *Joan 13, 5*. Canys efe a olchodd draud ei ddisgion, cyn iddo gynnwys iddynt fwyta o'i *Swper* ef. Parwyddocau y dylit ti roi heibio holl amburedd hon, ac afluidd huchedd, i'th addurno dy hun a *Gof*: *Widdrwydd*, ac a chariad perffaith, cyn i ti ryfygu i archwaethu o'i *Swper* sanctaidd.

Yn drydydd, am ei fod yn gyngor yr yspryd glan, Eiddoled dyn ef ei hun, ac felly bwytaed o'r bara, ac yd o'r gwppan &c. *1 Cor 11 28*. Ac os rhaid i ddyn pan eddo i fwyta gyda Thywysog daiarol, ystyrio yn dylal pa beth sydd o'i flaen, a bod yn well iddo osod ydell arei geg na bod yn anweddus, *Dihar, 23, 1, 2* pa mwy y dylit ti barotoi dy enaid, fel y gellych dy ddwyn dy hun mewn holl ofn ac anrhydedd, pan sydych i gael gwledd sanctaiddar Fwrdd Tywysog y tywylgion?

Yn bedwerydd, o herwydd ei fod yn ddefod erioed ym mllith holl Seintiau Duw, arfer o haroddrwydd Sanctaidd yn trinent y *Dirgeledigaethau nefol*, Nid ac *Dda* yn agos at *Allor Dduw*, nes iddo ef yngyn tafolchi *meuwlaw mewn dinwiedrwydd*. *Psal. 26. 6*. llawer dylit ti heb ymbarotoi, ryfygu myned yn agos

ac Ffwrdd yr Arglwydd. Ni roddai Abimelech,
fwytai Ddalydd a'i wŷr mor bara gosod, ond tan
mod fod eu llestri yn sanctaidd; i Sam. 21. 4. 5. pa
llai y dyllit ti ryfygu bwŷta bara yr Arglwydd, neu
hytrach y bara yr hwn yw'r Arglwydd, heb i lestr dyg
di yn gyntaf gael ei lanhau gan edifeirwch? Ac os
choddi Duw i Josua (fely paraseu i Moses o'r blaen) d
nod ei efridiau oddiam ei drac d, o ran aurhydedd i'n
fdeiddrwydd ef, yr hwn oedd bresennol yn y lle hwn
lle yr ymddangosodd ef a chleddyf yn ei law i ddinistrio
elypion. Jos. 5. 15. Exod 35. Pa faint hytrach y dyll
fwfw ymmaith holl serch dy ymarweddiad bydol, pa
fyddych yn dyfod i nesau at y fan lle mae Crist yn
ddangos i olwg dy ffydd, a'r briwiau yn ei ddwyllan
ysylls, er gwaredu ei gyfeillion? Ac er mwyn yrach
hwn y dywedir ddyfod priodas yr oen, a bod ei wr
wedi ei pharotoi ei bun. Dat 19 7, Parotoa gan h
dydi dy hun, os mynni yn y byd hwn dy ddyweddi
Christ trwy rās Sacramentaidd; neu yn y Nefoedd
briodi ag ef, trwy ogoniant tragwyddol.

Yn bumed, oblegid i Dduw bob amser daro a Bar
edigaethau ofnadwy, y rhai a feiddient arferu ei
aidd ordinhadau ef, heb ofn a pharodrwydd ef.
Fe a osododd Duw gleddyf tanlydd yn llaw C
i daro ein Hanafiaid, gwedi iddynt ymhalogi a ph
bod, os amcanent hwy fyned i Baradwys i fwyta y
crament o Bren y bywyd. Osna dithen gan hyn y
dy daro a chleddyf dialedd Duw, os rhyfygi di fyned
Eglwysa chalon ddiedifeiriol i fwyta Sacrament Ar
glwydd y bywyd. fe a darawodd Duw ddengmil a
gain o'r Bethshemitiaid, am iddynt hwy edrych
amharchus yn ei Arch ef. i Sam 6. 19. ac a laddo
Uzza a mawrolaeth ddiflymmwth am iddo gyffwr
a'r Arch yn Ehad. 2 Sam. 6. 6, 7 ac a darawodd Uzza
a gwahanglwyf, am fyned i drin lwydd yr offeiriad
hyn nid oedd yn perthynu iddo. Osna y fath ddym
a wnaeth i Ezechiah yn ei weddi ddifrifol ddeifysu
Dduw na thraweu efe mor hobl y rhai oedd ar
eiliau amser i ymbarotoi, fely perthynai iddynt cyn by

Pafc, ac yr ydis yn dywedyd i'r Arglwydd wran-
 Ez echiah, ac iachau'r bobl : gan roi ar ddeall,
 buafeu weddi Ezechiah, y tarawfeu'r Arglwydd
 boblo ran bod eu parodrwydd anghenrheidiol yn
 2 Cron. 30. 13. 19. 20, ar dyn a ddaeth i'r
 eithior heb ei wisc briodas am dano, na. i holi ei hun,
 osodd ei holi gan arall, ac yno rhwymo ei ddwylaw
 i draed a'i daflu i'r *tywyllwch* eithaf. Mat 22. 12, Ac
 mae St. Paul yn dywedyd i'r Corinthiaid, mae o
 rwydd eisien y parodrwydd hwn yn eu doli a'u bar-
 iu eu hunain cyn iddynt fwyta Swpper yr Arglwydd,
 ydarfuafeu i Dduw ddanfôn y cletyd ofnadwy hwn-
 yn eu plith, o'r hwn yr oedd rhai o *bonnynt y pryd*
 hwn yn gleifion eraill yn weintaid, a llawer wedi
 mued i *buno*. 1 Cor. 11. 29, hynny yw, wedi i Angen
 amferol eu cyrhaeddyd Yn gymmaint a bod yr A-
 mferol yn dywedyd : fod pob un sydd yn bwyta ac yn yfed
 anheilwng, yn bwyta ac yn yfed ei farnedigaeth ei
 hun : amferol osedifarha, tragwyddol os ef nid edifarha,
 i hynny mewn mesur mor echryslon, a phe bae yn
 euog o wir gorph agwaed yr Arglwydd, o'r hyn y mae
 sacrament hon yn fêl, ac yn arwydd sanctaidd : Ad-
 am 27. Felly y cospa Tywylogion y cam a wnelet
 eu fêl fawr hwynt, yn yr un ffurtydd a pha gwneid
 y cyrph hwynt eu hunain, yr hyn y mae eu fêl hwy
 iei arwyddocau. Mor drwm echryslon yw bod
 euog o waed Crist, y mae'n ymddangos yn eglur
 i'r drueni cyftuddiol yr Juddewon byth ar ol iddynt
 hymuned ei waed ef i fod arnynt hwy ac ar eu plant.
 Mat 27. 25. Eithr yno di a ddywedi, mai diogelaf,
 ymgadw a pheidio a dyfod un amser i fod yn gyt-
 annog o'r Cymmun Sanctaidd, Nid felly : canys y
 mae DUW yn addo tragwyddol gospedigaeth corph
 enaid, ar yr rhai o'u llawnfryd a withodant ei Sac-
 ramentau. A gorchymmyn Crist ydyw : *Cymmerwch,*
gomerwch, gwnerwch hyn er coffa am danaf : 1 Cor. 11.
 24. ac efe a syn i bawb ufuddhau iw orchymmyn ef
 i'w boen gospedigaeth ei feldith. A chan wled mae
 sacrament hwn oeddyr arwydd mwyaf o garlad
 Crist.

Crif, ar a adawodd ef yn ei ddydd diwedd iw gymdeithlon, y rhai a garodd ei hyd y diwedd, gan hynny esceuluso a gwrthod ei Sacrament, sydd raid iddo fod yn argoel o wrthod ac esceuluso ei gariad, a thywalltiad ei waed: ac ni ddichon bod pechod gorthrymmach ger bron Duw na hwnnw. Heb. 10. 29 Nid oes dîm a eill dy rwyfiro di i ddyfod yn rhwyddi Fwrdd yr Arglwydd, ond o ran bod yn well gefnït ymado a chariad Duw, nac ymado a'th bechodau budron. O tyred, eithr tyred yn wellwr parodi Fwrdd yr Arglwydd, gan welod eu bod hwy yn fendigedig y rhai a elwir i Swper neithiwr yr aen. Dat. 19. 9. O tyred! eithr tyred wedi dy ymbarotï, canys nerth y Sacrament hwn a dderbynniwr ynol cyfran fyddy Derbynniwr.

Y Parodrwydd hwn sydd yn sefyll, yn dyfal ystyried tri pheth cyn gyntaf *Teilyngdod y Sacrament*, yr hyn a elwir *ystyried corph yr Arglwydd*, yn ail, dy anheilyngdod dy hun, yr hyn yw dy *farnu dy hunan*. Yn drydydd, y moddion, trwy y rhai y gelli ddyfod yn Dderbynniwr teilwng; y elwir *cymmun ogorph yr Arglwydd*.

1. Am deilyngdod y Sacrament.

Teilyngdod y Sacrament hwn a ystyrir mewn tair ffordd; yn gyntaf, wrth *Famrhydi yr Awdwr* a hordeiniodd. Yn ail, wrth werthfawredd eu rhannau o'r rhai y defnyddiwyd. Yn drydydd, wrth odidawgwydd y *Diben* er mwyn yr hyn ei trefnwyd.

1. Am Awdwr y Sacrament.

Nid oedd yr Awdwr na *Sanct* nac Angel, eithr Arglwydd JESU, tragwyddol Fâb Duw, canys i *Crif* ynig tan y Testament newydd y perthyn ordelnio Sacrament; o herwydd efe yn ynig a ddichon addo a chyflawni y gras y mae hwn i'w *arwyddocau*. Ac yr ydychi gorchymmyn i ni na wrandawom ar *laserydd neb ond Insefydd ef yn ei Eglwys*. Mat. 17, 5. Oh mor fawr eiddiol y dylem ni gymmeryd yr ordinhâd a ddaeth i ni wrth y cyfryw Awdwr goruchel?

2. Am y rhannau o'r Sacrament.

Y Rhannau o'r Sacrament bendigedig ydynt dri: yn gyntaf, yr arwyddion daiarol yn arwyddocau; yn ail, y gair duwiol yn sancteiddio: yn drydydd, y rhadau a'r arwyldoctrin.

Yn gyntaf, yr arwyddion daiarol ydynt fara a gwin, 1 Cor. 11. 23. Ec Dihar. 9. 5. dau mewn rhif, eithr na mewn arfer.

Yn ail, y gair Duwiol ydyw'r gair o ordinhad Crist, troddedig gyda gweddiau a bendithion gan Eglwyswr ffreithlawn; Heb 5. 4. Num 1. 6. 40. 1 Cor 10. 16. Y bara a gwin heb y gair nid yw ddim, ond megis yr oeddynt blaen; eithr pan ddel y Gair at y defnyddiau hynny, mae y gwnelr yn Sacrament, ac y mae Duw yn bresenol gyda ei Ordinhad, ac yn barod i gyflawni pa beth mae a addawo ef, Nid yw y geiriau duwiol o fendith yn cyfnewid neu yn diddymu sylwedd y bara a'r gwin; oblegid oni bai fod eu sylwedd yn aros, nid allu fod Sacrament: eithr y mae yn eu cyfnewid mewn arfer new. Canys yr hwn nid ydoedd o'r blaen ond bara a gwin cyffredinol i faethu cyrph dynion, sydd yn ol y bendith wedi ei ddarparu i arfer sanctaidd, sef i borthlloedd Cristianogion. Ac lle yr oeddid o'r blaen yn gwlw yn fara a gwin; se'u gelwir hwynt yr awrhon wrth enw y pethau sanctaidd a arwyddocant, sef corph a gwedd Crist; i dynu ein meddyliau yn well oddiwrth Elementau hynny oddiallan at y rhadau nesol, yr alltrwy olygon ein cyrph y maent yn eu arwyddocau a'r ydyl olygon ein ffydd. Ni ddarfu chwraith i Crist oddi y geiriau hyn, sef, Hwn yw ffynghorh, Hwn yw gwedd, wrth y bara a'r gwin, eithr wrth ei ddiscyblu, megis y mae yn eglur yn y geiriau a ânt o'r blaen; wrth hwyteroch chwi. Mat 26. 26. Nid yw y bara yn gorph iddo ef chwaith ond yn yr un agwedd ac y cywppan yn Destament newydd, sef, trwy ddull a'r trawsenwad. Ac y mae Marcyn dangos yn eglur, i ddarfu i'r Iachawdwr adrodd y geiriau hyn, sef, hwn

yn syngwaed, nes darfod i'r holl ddifcyblion yfed o'r
 pan; Mar 14 23 24. Ac yn ol hynny o herwydd ei
 sylwedd naturol, y mae ef yn galw y peth yn ffrwyth
 y winwydden, yr hwn o herwydd ei ysprydol arwyddoedd
 cad, a alwaseu ef o'r blaen ei waed, Adnod 25. yn ol
 dull o gyfeawi sacramentau oll. Ac nid yw Crist yn
 erchi i ni ei wneuthur ef, ond gwneuthur hyn er cafi
 am danosac mae efe yn erchi i ni fwyta nid ei gorph yn
 syl, eithr ei gorph megis y torrwyd, a'i waed megis
 tywalltwyd: yr hyn y mae St. Paul yn ei ddeongli i
 yn Gymmun Corph Crist, ac yn Gymmun o'i waed ef.
 Cor 10 16 hynny yw gwyftl ffrwythlon ein bod ni yn
 gyfranhogion o Grist, ac o holl haedddegiaethau ei gorph
 a'i waed. A thrwy synych ymarter a'r Cymmun hwn
 y mŷn St. Paul i ni ddangos marwolaeth yr Arglwydd
 eiddysod o'r nef, i Cor. 11. 26, ac hyd oni chymereu ni
 fynu fel cryrod i'r awyr i'w gyfarfod ef, yr hwn yw
 beudigedig gelain, ac enioesein heneidiau ni. r The
 4. 17.

Yn drydydd, y rhadau ysprydol ydynt ddwy hefyd
 corph Crist megis yr oedd yn dioddes digofaint Dd
 dyledni i ni, yn groeshoeliedig, A'i waed megis yr oedd
 (yn yr un agwedd) wedi ei dywallt trosom er madden
 aht o'n pochodau. Y maent hwy hefyd yn ddau mewn
 rhif, eithr un mewn arfer, lef Crist cyfan, a'i holl ddo
 niau wedi ei ymgynnyg i bawb oll, eithr gwedi ei
 mewn gwirionedd i'r ffyddloniaid. Y rhai hyn ydynt
 y rai rhan cyfannol o'r Sacrament fendigedig hon, y
 yr Arwydd, y Gair, a'r Grâs. Yr Arwydd heb y Gair
 neu'r Gair heb yr arwydd, ni ddichon ddim a'r dda
 wedi eu cyffylltir ydynt anfuddiol heb y Grâs a
 ddoddeir, eithr y triynghyd a wnant Sacrament ffrwyth
 ol i'r Derbyniwr teilwng. Y mae rhai yn derbyn
 arwydd oddiallan heb y gras ysprydol, megis Judas
 hwn (fel y dywaid St. Awstin) a dderbynnodd fara
 Arglwydd, eithr nid y bara yr hwn oedd yr Arglwydd
 Y mae rhai yn derbyn y grâs ysprydol heb yr arwydd
 oddiallan, megis y lleidr-Sanct ar y groes: se ancrist
 ffyddloniaid, y cyfryw wrthfarw a fyddo yn dymun

AC

Ac y mae ef yn dywedyd, *hwn* (trwy y Sacrament hwn) a phrogethiad y gair y darfu i'w portreio Jezu Grist i'w fath i'w gair y Galatiaid, megis i'w croeshoeltiaid ef yn ei plith. Gal. 3: 1. Canys y mae'r weithred i gyd yn dangos marwolaeth Crist, torriadau bara bendigedig, croeshoeltiaid ei fendigedig gorph, a thywallt y Gwin Sanctoidd ef, tywalltiad ei fendigedig waed. Fe aberthodd Crist ei hun unwaith yn gorphorol, eithr cyn fynychedd ac y cyflegir y Sacrament hwn, cyn fynychedd hynny yr offrymmir ef gan y ffyddloniaid yn ysprydol. Oddiyma y gelwir Swpper yr Arglwydd yn aberth hedd, nid yn briodol, neu yn gorphorol, eithr trwy ddiull ar ymadrodd, sef o herwydd ei fod yn goffadwr i'w aberth hedd a offrymmodd Crist ar y Groes. At hiddangos rhagoriaeth rhyngddi a'r aberth gorphorol honno, y mae y Tadau yn ei galw yn aberth ddiweddol. Fe a'i gelwir hefyd Eucharist, o ran bod y Eglwys yn y weithred hon yn offrw m i Dduw aberth a tollant a ddiolch am eu Gwaredigaeth, yr hyn a weithredodd trwy'r unig Aberth Iesol o Grist ar y Groes. O ddiad y golungiad ar Frenin Moab, pryd yr oedd yn offrw ei fabar y mur, i gynhyrfu ei holl dduwiau i ddod i'w achub, 2 Bren 3: 27 heri i'r brenhiniaid ydoedd yn gosod arno, doffurio wrtho cymmhelled, y peldialant a'r ffrwydr, ac y cyfodasant y gwarchae. Ffodd y dylai y golwg ysprydolar Dduw Dad, yn aberth ei unig anedig Fab ar y Groes i waredu dy enaid ti, i gynhyrfu i garu Duw dy Brynwr, ac i ado pechod, trwy'r hwn mewn cyfiawnder ni wasanaethu priddferth i'w

Am yr ail Diben o Swpper yr Arglwydd

a I grysffhau ein ffydd, Canys y mae Duw wrth y Sacrament hwn yn arwyddocau, ac yn deliq i ni o'r holl mae yn ol yr addewid ar cysammod newydd ynaeth ofe a'nyni Ynghrist, y derbyn ef yn ddiogel i'w rad a'i drugaredd yr holl ddynion credidydd y dioddefaint, ar a dderbynnio ei Sacrament sanctoidd ef yn ddiyledus, Ac er mwyn haeddedigaeth y marwolaeth a dioddefaint Crist, ef a faddeuidd

en holl bechodau, mor ddiamau ag y maent yn gyfrannu o'r Sacrament hwn. O herwydd hyn y gelwir y Sacrament sanctaidd *Sêl y cyfammod newydd*, ac o fa-
dduant pechodau, Yn ein hameuon mwyaf gan hyny,
yn ol derbyn y Sacrament hwn ni a allwn ddywedyd yn
ddiau megis y dywedodd Mam Sampson; *Pe mynnasem*
Arglwydd ein lladd ni, ni dderbyniasem efe y poeth-offr-
wm a'r bwyd offrm o'n llaw ni, ac ni ddangosfem efe i
nir boll bethau hyn; ac ni Pharasem efe i ni y pryd hwn
glymed y fath bethau, Rhuf. 4. 11, Barn. 13, 23.

Am y trydydd Diben o Slipper yr Arglwydd.

3. I fod yn *wyfl* ac yn *arwydd ammod* o'r *Cymuned*
ffrwythlawn cyfagos, yr hwn sydd rhwng *Christianogion*
Christ Philol y iendith yr hon i fendigwa, onid cym-
un gwaed *Christ* ydyw? y bara yr ydym yn ei dorri, o-
n *Cymmun* corph *Christ* yw? 1 Cor 10. 16 hynny yw
arwydd a gwyfl *ffrwythlawn*af o'n *Cymmun* ni a *Chr-*
ist. Yr undeb hona elwir aros gyda *ni* cyfylltiad
o *Arglwydd*, trigfa yn ein calonau: *Joan. 14. 16. 1*
Cor. 6. 17. Ephes. 3. 17 Aca ofodir a lan yn yr *Sery-*
thor Sanctaidd mewn llawer o gyffelybiaethau. Y
gyntaf, trwy gyffelybiaethau o'r *winwydden* a'r *cang-*
hennau: yn ail, o'r *pen* o'r corph, yn drydydd, o'r *tan*
adeilad: yn bedwerydd, o'r *dorth* a *wneir* o *amr-*
yr onnynnau o yd: yn huned, o'r undeb *briodasawl*
rhwng gwr a'i wraig, a'r *cyfryw*. *Joan. 15. 12 1 Cor*
10 17 Col 1 18. Ephes. 5 31 32 Ac y mae yn dridyb-
ig rhwng *Christ* a *Christianogion*. Y gyntaf sydd an-
iannol, rhwng ein dynawl anian ni, a duwiol anian
Christ ym mherlon y gair: yr ail sydd *ddi-geledig*
rhwng ein personau ni yn absennol oddiwrth yr *Argl-*
wydd, a pherson *Christ* Duw a dyn, yn un corph *dirgel-*
edig. Y trydydd sydd *nefol*, rhwng ein personau ni
yn bresennol gyda'r *Arglwydd*, a pherson *Christ* mewn
corph *gogoneddus*, y tri o gyfylltiadau hyn sydd yngl
y naill yn y llall. Oni buaseu i'n hantian ni yn gyn-
ol gael ei huno megis yn un sylweddol ac Anian Duw.

yn yr ail person : ni allalem ni fyth gael ein huno a Christ mewn corph dirgeledig. Ac oni byddwn ni yn y bywyd hwn (er ein bod yn ablenol) gwedi ein huno at Grifft trwy *undeb Dirgeledig*, ni chawn ni fyth gymmuno ogoniant gydag ef yn *ei gyfannedd nesol*. Y Cymmun dirgeled (a grybwyllir yma yn bennaf, a weithredir rhwng Crist a nyni, trwy yspryd Crist yn *ein hymgyffred ni* : A thrwy *ein ffydd ni* (cynhyrfiedig trwy'r unthyw Ysryd) yn *ymaflyd* Ynghrist hefyd. Y ddau beth hyn y mae St. Paul yn eu olod ar lawr yn *lywiol; eithr dilyn yr wyf fel y gallwyf ymaflyd yn y peth hwn befyd, yr ymaflyd ynoſ gan Grifft Jesu*, Phil 3. 12. Pa fodd y dichen ef gwympo ymmaith yr hwn ffydd yn ymaflyd, ac y gynhelir mor nerthol ? Yr *undeb hon a geiffes ei deall yn oren yn ei Feddwyl*, yr hwn *a'i etymotwyaf yn ei Galon*. Eithr yn anad amser, goren y cawn ni deimlo a chryfhau yr undeb hon ynom, pan fyddom yn derbyn Swpper yr *Arglwydd* fel y dylem. Canys yno y cawn ni glywed ein calonau yn bywiol ymglymmu a Christ, a deifysiadau ein beneidiau wedi eu tynnu trwy *ffydd a'r Ysryd glân*, megis trwy *raffaelariad*, nes-nes at *ei sancteiddrwydd* ef.

Oddiwrth y Cymmun hwn a Christ, y mae yn digwyddio i'r ffyddloniaid lawer o ddoniau anthaethadwyr.

Megis yn gyntaf fe gymmerodd Crist eu holl bechodau hwynt arno ef i fodloni *cyfiawnder Duw* am danynt : ac y mae ef yn rhoddi i ni yn rhad megis yn ei ddom, ei holl gyfiawnder yn y bywyd hwn, a'i etifeddiaeth yn y bywyd tragywyddol pan ddarfyddo hwn, ac y mae ef yn cyfrif yr holl dda neu'r drwg a wneles i ni, megis pe gwneid iddo ei hunan, Phil 3. 9 i Pet. 2. 24. Zec. 2. 8. 25.

Yn ail, y mae oddiwrth *natur Crist* yn llifeirio i'r *natur ni*, gwedi ei huno ag ef, Ysryd bywiol ac *anadlus*, yr hyn a'n hadnewyddda i fywyd ysrydol, Ac i sancteiddia ein meddyliau, ein hamcanion, a'n serch megis y byddom beunydd yn cynnyddu ar agwedd *Delp Crist*, Ephel. 4. 23. 24 Rhuf. 8. 29,

Yn drydd y mae ef yn canniadhau iddynt holl
 cadwedigol, a'r fydd angenrhaid er mwyn ca-
 nnyddau bywyd tragwyddol; megis teimlad o gar-
 dan, *diogelwch o'n Esholedigaeth, ein badgenedliad.*
Yn ymhad, a gras i wneuthur gweithredodd da;
 i ddolom i wladychu gydag ef yn ei deyrnas nefol.
 Cor. 3. 18 Joan. 15. 5. ac i 16. Hyn a ddyleu ddy-
 holl wir Grifftianogion i'w cadw eu hunain me-
 ielodau dihalogedig o sanctaidd gorph Crist, ac i
 hedyd pob afluidd a budreddi; gan wybod eu bod
 i'w Yngbrifft, neu yn hytrach fod Crist yn byw
 i'w bwy. Oddiwrth yr undeb hon a Chriſt (fe-
 lly i ni yn Swpper yr Arglwydd) y mae St Paul,
 i'w ddaflu i dynnu'r Corinthiaid oddiwrth halog-
 wedd eulyn-addoliaeth, i Corin. 10. 14. a godineb,
 Corin. 10. 8,
 i'w diweddat, oddiwrth y Cymmun rhag-ddywededig
 yng Crist a Chriſtianogion, y mae Cymmun arall yn
 i'w rhwng Chriſtianogion yn eu plith eu hunain.
 i'w hwn hedyd a ddanghofir yn fywiol with gyfran-
 iad Sacrament Swpper yr Arglwydd, gan fod yr
 oll Eglwys, er eu bod yn llawer, yn cymmun o oll
 i'w bara yn y weithred sanctaidd honno. Nyni yn
 i'w gylm un bara, ac un corph; canys yr ydym ni
 i'w gyfrannogion or un bara. i Cor 10. 17. Megis ac
 i'w'r bara yr hwn a fwydawn ni yn y Sacrament,
 i'w, er ei wneuthur o lawer o ronynnau, felly yr
 i'w fydlloniaid, er eu byd yn llawer, etto nid ydynt
 i'w corph dirgeledig, tan yr un pen yr hwn yw
 i'w. Fe a weddiodd ein Iachawdwr bum gwaith yn
 i'w yd di yr hon a wnaeth yn ôl ei Swpper diweddat,
 i'w i'w ddiscyblion ef yn un, Joan 17. 2. 11. 21. 22. 23
 i'w i'w ddiscu i ni ar unwaith fel y mae yr undeb hon yn
 i'w bodd iddo ef, Y mae'r undeb rhwng y fyd-
 i'w mor chang, nas gall pellder lleoedd ei gwaha-
 i'w mor gadarn, na eill marwolaeth beri iddi ymoll-
 i'w mor barhaus. na ddichon amser moigwisco hi
 i'w mor ffrwythlawn ac y maga gariad twymyn,
 i'w rhai ni wellant wnebau eu gilydd erioed. A'r
 cyflylli ad

cysylltiad hwn ar eneidiau a gylenwir Cymmun Sanct, yr hyn y mae Crist yn ei weithredu trwy chwerau o foddion hynodol. Yn gyntaf, wrth eu llywodraethu hwynt oll ag un Yspryd sanctaidd. Yn ail, trwy eu cynnylcaeddu hwynt oll o'r un ffydd. Ephel. 4. 4. Yn drydydd trwy dymallt ei gariad ei hun i'w boll gonnau hwynt. Rhuf. 5. 5. Yn bedwerydd, trwy eu goneddu hwynt ag un Bedydd. Tit. 3. 5. Yn bum trwy eu porthi hwynt a'r un ymborth ysprydol. 1 Cor. 12. 33. Yn chweched, trwy fod yn un pen bywiol i'r corph o'r Eglwys, yr hon a gymmododd ef a Duw i'w bonph ei gnawd ef. Col. 1. 18. 22. O hyn y digwyddodd fod yn lliaws o'r rhai a gredasant yn yr Eglwys o'r ffydd un galon, ac un enaid, mewn gwirionedd, ffaith i'w rhugaredd, Aet. 4. 32. A hyn a ddylai ddysgu i'r Cristionogion garu y naill y llall, gan weled eu bod oll aelodau o'r un sanctaidd a'r dirgeledig gorph, o'r hyn y mae Crist yn Ben. Ac am hynny fe ddyleu fod rhwydddynt oll gyd ddioddef Cristionogawl, a chyd teimlo i orfoleddu y naill yngorfoledd y llall, i resynuynt i'w tros y llall, i gyd ddwyn y naill a gwendid y llall, yn gyfnewidiol y naill i borthi angen y llall.

Am y pedwerydd Diben o Swpper yr Arglwydd.

4. I borthi eneidiau y ffyddloniaid, yn niogel obediol i'w ffydd tragwyddol. Canys y Sacrament hwn fydd arwydd ac yn wyfthi gynnifer ag a'i derbyniol yn golodiad Crist, y portha ef yn ôl ei addewid (trwy weld ei gorph croeshoeliedig, a'i waed tywalldedig i'w heneidiau i'w ffydd tragwyddol, cyn siccedu i'w maethir ein cyrph gan Fara a Gwin i'w ffydd amgylchedig. Ac i'r diben hwn y mae Crist ynghweithred y Sacrament, yn rhoddi ei wir gorph a'i waed mewn gwirionedd i'w Derbynniwr ffyddlawn. Am hynny gellwir y Sacrament Cymmun corph a gwaed yr Arglwydd. A Chymuned ni ddichon fod o bethau absenol o'r oithr o bethau presenol; ac ni byddau yn Swpper yr Arglwydd, oni bae fod corph a gwaed yr Arglwydd yno. Y mae Crist yn wir bresennol yn y Sacrament, trwy undeb ddeublyg; yn gyntaf, sydd i'w ffyddol rhwng Crist a'r Derbynniwr teilwng. Yn

Sacramentaidd rhwng corph a gwaed Crist, a'i
 ddiadod oddiallan yn y Sacrament. Y gyntaf, a
 credir trwy waith bod yr un Ysryd glân wrth
 meddu Ynghrist ac yn y ffyddloniaid, yn corpho-
 niu y ffyddloniaid megis yn aelodau i Grifft eu Pen,
 felly eu gwneuthur yn un a Christ, ac yn gyfranno-
 i o'r holl Radau, *Santkeiddrwydd*, a'r Gogoniant
 i'r ffyddol y rhai ydynt ynddo ef; a hynny mor ddio-
 fficer ac y maent yn clywed geiriau yr addewid;
 yn gyfrannogion o'r arwyddion oddiallan yn y Sa-
 crament fendigedig. Oddiwrth hyn y deiliaw bod
 ffylls Crist yn ewylls gwir Grifftion, a bywyd Crist-
 ianeg, yr hwn fydd yn byw ynddo Gal. 2 20. Os
 chwch chwi ar y pethau a unir, yr undeb hon fydd
 ffyddol; os at wirionedd yr undeb hon, y mae'n gywir.
 Yr ydych chi y gweithredir, y mae'n ysprydol. Nid
 fydd ni fydd yn peri i gorph a gwaed Crist fod yn
 ffennol, eithr Ysryd Crist yr hwn fydd yn trigo
 i'r ffyddol a ninnau. Nid yw ein ffydd ni ond dderbyn
 i'r ffyddol at ein heneidiau y rhadau nesol hynny a gy-
 nhyr i ni yn y sacrament hwn.

Yr undeb arall sef, y *Sacramentaidd*, nid yw natur-
 enny ffleol, eithr cysylltiad yspredol rhwng yr ar-
 ddiadod ddiadrol y rhai ydynt Fara a Gwin, a'r rha-
 i nesol, y rhai ydynt Gorph a gwaed Crist, wrth
 dderbyn: megis trwy berthynas i'w gilidd na bydd-
 i'r ffyddol yr un ar unrhyw beth. O hyn y digwydd,
 y byddo'r Derbynnaiwr teilwng yn bwyta a'i enau
 a gwin yr Arglwyd: ei fod ef hefyd ar yr un am-
 yn bwyta a genen ei ffydd wir Gorph a Gwaed
 Crist. Nid o ran fod Crist yn dyfod i lawr o'r Nefoedd
 i'r sacrament, eithr o ran bod yr Ysryd glân trwy y
 sacrament yn derchafu ei feddwl ef at Grifft, nid trwy
 i'r ffyddol ffleol, eithr trwy ferch defohionol; onid yw
 y ffyddol ffleol ffyddol y ffydd yn bresenol y pryd
 y gyda Christ, a Christ gydag ef. Ac fel hyn gan-
 i'r ffyddol a chredu y modd y croeshoelwyd corph Crist,
 y galltwyd ei werthfawroccaf waed er maddeuant
 i'r ffyddol ef, ac er mwyn cymmodi ei enaid ef a

Duw; y mae ei enaid ef wrth hyn yn cael ei faethu
 ffwrthblonach a diogelwch o fywyd tragymyddol, nae
 eill y bara a'r gwin borthi ei gorph ifywyd amserol,
 mae'n angenrhaid fod yn y Sacrament gan hynny, y
 gyftal yr arwyddion oddiallan iw canfod yn amlwg a lly-
 gaid y corph; a chorph a Gwaed Crist, iw canfod yn
 ysprydol a golwg ffydd. Eithr y modd paddelw y ma-
 e'r Yspryd glân yn gwneuthur i gorph Crist, (gan
 fod mewn lle ablennol oddirithym) fod yn bresennol
 da ngni trwy ein hundeb, y mae St. Paul yn ei alw y
 ddiogelwch mawr, y cyfryw na ddichon ein deallw-
 moi ddirnad. Ephes. 5. 23. Nid arwyddion noethion y
 arwyddocau gan hynny ydyw y bara a'r Gwin Sacra-
 mentaidd, eithr y cyfryw ac y mae Crist gyda hwynt y
 rhoddi, ac yn trefnu i hob derbynniwr teilwng, nid y-
 tunig ei rinwedd a'i nerth duwiol, eithr belyd ei wir Gor-
 ph a'i waed, cyn wired ac y rhoes ef i'w ddiscyblion.
 Yspryd glân wrth arwydd ei anadl bendigedig; neu
 chyd i'r clwyfus a gair o'i eneu, neu gyffwrdd o'i law
 neu ei wisc. Ac y mae ymestiad ffydd yn nertholac
 nagamgyffred craffaf y synhwyrâu corphorol, neu re-
 wm. I ddiweddu'r pwngc hwn, y Sacrament lanciaid
 ydy'r bara bendigedig hwnnw, yr hwn wedi ei swyta
 agorodd lygaid y discyblion oeddynt yn myned i Ema-
 aus fel yr adnabuont Crist. Luc. 24 30 31. Dyma
 cwppan Ardderchawga'r hon y diodwyd ni oli i un y-
 pryd. 1 Cor 12, 13. Dyma'r Graig honno sydd yn
 eirio o fel, yr hon sydd yn bywhau enaid blinenig po-
 gwir Jonathan a'i harchwaetho a geneu ffydd. Dyma
 y dorth o fara haid a ymdreigiodd odduchod i dda-
 lawr hebyll y Midianiaid o'r tywyllwch uffernol. Bar-
 7 13. Y deilen ar dw'r Angylaidd a borthodd Eli-
 ddeugain niwrnod ym mynydd Horeb, 1 Bren 19. 8.
 8. y Manna (lluniaeth Angyllion) a borthodd yr Iff-
 liaid ddeugain mlynedd yn yr anialwch, eithr hwn y
 gwir fara, y bywyd a'r manna nefol, yr hwn os by-
 wn fel y dylem, a bortha ein heneidiau i fywyd tra-
 gymyddol. Pa fodd gan hynny y dyleu ein heneidiau
 gwneuthur yr ersynniad at Crist oddiwrth ddelfy-
 yspryd

...dol, y wnaeth gwy'r Capernaum o'u chwant cna-
...Arglwydd dyro i ni y bara hwn yn oestadol. Joān
12. 34. 50. 51. 58.

Trpumed Diben o Swpper yr Arglwydd.

1. I fod yn wyfl diogel i ni o'n hadgyfodiad. Ar ad-
...fodiad fydd o ddaufath : yn gyntaf ysprydol adgyfo-
...ein heneidiau yn y bywyd hwn o farwolaeth pech-
...hyn a elwir yr adgyfodiad cyntaf; Oblegid gan ud-
...leferydd Crist, ym mhregethiad yr Efengyl, y co-
...io farwolaeth pechod i fywyd y grās Bendigedig,
...staid yw efi medd St. Joan, Dat. 20. 6.) yr hwn
...arban iddo yn yr adgyfodiad cyntaf, canys nid oes gan
...farwolaeth awdurdod ar y cyfryw. Y mae Swpper
...Arglwydd yn gyflai yn fodd ac yn wyfl i ni o'r ysp-
...dol adgyfodiad cyntaf yma, yr hwn am bwytui, ynt-
...fydd hyw trwot fi. Joan 6. 57. Ag yno y byddwn
...wahoddedigion gweddus i eistedd ar y bwrdd gyda
...Crist, pan fom ni (fel *Lazarus*) wedi ein cyfodi o far-
...laeth pechod i newydd-deb buchedd. Joan, 12. 2.

Cywirdeb y cyfodiad hwn a ymddengys yn y deisyfi-
...cydhyrfiedig o'i mewn : canys pan fyddir yn goi yn
...ddyledion crefydd, ac arferion duwioldeb, os dy ga-
...a'th ettyb gyda *Samuel* : Dyma fi, llefara Arglw-
...canys y mae dy was yn clywed. 1 Sam. 3. 10. A
...da Dafydd, o Dduw mae fynghalon yn barod. Psal.
...1. A chyda Paul, Arglwydd beth a synni di i mi ei
...neuthur ? Act 9. 6. Yno yn ddiu fe a'th cyfodwyd ti
...farwolaeth pechod, ac y mae i ti ran yn y cyfodiad
...ntaf, eithr os wyt ti etto yn anhysbys mewn gwir
...llau crefydd dda, ac wyt yn deall ynot dy hun
...fath ar wrthwyneb cyfrinachol i arferion du-
...bl fydd, ac yn rhaid dy dynnu megis yn erbyn
...foddwl, i wneuthur gweithredoedd duwioldeb, &c.
...yn ddiammeu nid oes i ti ond enw o fod yn fyw,
...eithr yr wyt yn farw, fel y dywedodd Crist i An-
...Egwysfardis, Dat 3. 1. ac nid yw dy enaid ond
...halen gadw dy gorph rhag drewi.

Yn ail, adgyfodiad corphorol ein cyrph ni yn y dydd diweddf, fel yr ailgyfodiad, yr hon fydd yn ein rhydd-
hau ni oddiwrth y farwolaeth gyntaf: yr hwn a fwyd
fyngbrawd, ac a yfo syngwaed, a geiff fywyd tragwyddol
ac mi a'i cyfodafes yn y dydd diweddf. Canys y mae
Sacrament hwn yn felio ac yn arwyddocau i ni, farn
Griff, a chodi o hono ef drachefn trosom ni, a bod
gnaid ef yn ein maethu a'n bymbau ni i fywyd tragwy-
ddol, ac am hynny y caiff ein cyrph ni yn ddiogel ei
cyfodi i fywyd tragwyddol yn y dydd olaf. Joan. 6. 51
54. canys gan weled cyfodi ein pen, holl aelodau y
corph a godant'r unffuafyd yn ddiamau Oblegit pa foch
y geill y cyrph-hynny (gan eu bod yn arfau cyfiaw-
der. Rhuf. 6. 13. 19. temlau i'r Tŷpryd glân. 1 Cor.
6. 19 ac aelodau o Griff) y rhai a gawiant eu maethu
a'u porthia a chorpha gwaed Arglwydd y bywyd, na
chant eu cyfodi drachefn yn y dydd diweddf? A
fel dyma'r achos y byddis, yn claddu cyrph y saind
ol eu marw mor anrhydeddus, gan eu rhoi hwynti bwr-
y yn yr Arglwydd. A'u beddrod hwy a elwir gwelad
a bwrddai y Sainidiau. Esa. 26. 19, 20. Y colledig-
ion a godant yn y dydd diweddf, eithr trwy alluog-
nerth Crist, fel y mae yn farnwr, yn eu dwyn hwynt
megis drwy-weithredwyr allan a'r carchar, i dder-
byn eu barn a'u gwobr haeddedigol; eithr yr Ebo-
ledigion a godant trwy rinwedd adgyfodiad Crist, a'r
bymundeb fydd iddynt ag ef, fel y mae yn ben iddynt.
A'i adgyfodiad ef ydyw'r achos a'r sicrhâd
o'n hun ni. Cyfodiad Crist ydyw ffydd neilltuo
Griffion: adgyfodiad y meirw ydyw prif obaith plen-
tyn Duw. Am hynny y byddau y cristionogion yn
y brif Eglwys, yn arfer o gyfarch eu gilidd yn
boreu a'r ymadroddion hyn, fe gyfododd yr Argl-
wydd, ar llall a atebai, gwir, fe gyfododd yr Argl-
wydd yn ddiau.

Tchweched Diben o Supper yr Arglwydd.

6. I feilio i niddiogelrwydd o'r bywyd tragwyddol.
Oh pa beth fydd swyddymunol neu gariadol na

Yn fha beth y mae yr holl ddynion yn naturiol
neu im gafau, yn fwy na *marwolaeth*? etto nid
farwolaeth gyntaf yma ddim i son am dani wrth
ffelybu i'r ail farwolaeth, ac ni thal y bywyd y-
ddim chwaith wrth ei gystadlu ar bywyd sydd i
fod. Os dymuni di gan hynny fod yn ddiogel o'r
wyd tragwyddol, ym barotoa dy hun i fod yn dder-
niwr teilwng o'r *sendigedig Sacrament* yma. ca-
y mae ein iachawdwr yn ein sicrhau ni, *Os bwy-*
neb o'r bara. hwn, efe a fydd byw yn dragwydd: a'r
gr hwn a roddaf si ym fynghawd i, yr hwn a roddaf
fywyd y byd. Joan. 6 51. Yr hwn gan hynny fydd
bwyta y sacrament sanctaidd hwn yn ddyledus, a
ddywedyd mewn gwirionedd, nid yn unig *credu*
am aeternam, yr wyf yn credu y bywyd tragwyddol;
hefyd *Edo Vitam aeternam*, yr wyf yn bwyta y by-
wyd tragwyddol. Ac mewn gwirionedd dyma bur bren
bywyd, yr hwn a blannod Duw ynghanol Paradwys
Eglwys: Ac o'r hwn y mae ef yn addo rhoi i bob
achfygwr, i w fwyta. Dat 2 7. Ar pren hwn o'r by-
wyd, mewn aneirif raddau, fydd yn rhagori ar bren y
wyd oedd yn tyfu ymharadwys *Eden*, canys yr oedd
hwnw a'i wreiddin o'r ddalar, hwn o'r Nefoedd; hwn-
w a'i roddeu ond bywyd i'r corph, hwn a rydd fywyd
aeternid, nid oedd hwnnw ond cynnal bywyd y rhai
y mae hwn yn adferu-bywyd i'r rhai meirwon.
Y pren hwn a iacha y cenedloedd credadwy, ac
y mae yn dwyn ffrwyth newydd bob mis, Dat 22. 6,
hwn fydd yn eu porthi hwynt i fywyd tragwyddol.
Bendigedig ydynt hwy, y rhai fydd yn bwyta yn
ach o'r sacrament hwn! o'r lleiaf fydd unwaith bob
yn archwaethu o newydd o'r ffrwyth adnewydd-
y, yr hwn a barotodd Crift i ni ar ei Fwrdd ei
i iachau ein gwendid, ac i gryfhau ein credi-
fywyd tragwyddol.

Y feithfed Diben o *Smapper* yr *Anglwydd*

Yn Rwymy holl Gristianogion, megis trwy lwfo
llondeb, i wasanaethu yr unig Dduw, ac heb
gynnwys

244
 gynnwys yr un *aberth* arall *gr iawn* am bechodau
 yr un *wir aberth*, yr hon trwy ei farwolaeth a
 odd *Crist unwaith*, a thrwy yr hon y gorphennodd ei
berthau y ddeddf, ac y gweithredodd prynedig
 tragwyddol, a chyhawnder i'r holl rai credadwy.
 felly i fod fyth yn brif-nod cyhoedd o broffess, i ddan
 rhagor rhwng cristianogion a phob sanctau a gau
 fyddau. A chan weled fod yn yr hen *offeren* bap
 aidd ryw ddiethr fath ar *Crist yn cael ei addoll*,
 yr hwn a aned o'r Fair Forwyn, eithr un a wneir
 deisen afillad: a bod yr offrymriad o'r bara-Dd
 hwn wedi ei wthio ar yr Eglwys, megis *aberth* be
 lonol dros y byw a'r marw; y mae holl wir *Griff*
 ogion dan boen a pherigl, anudon ewyllysgar ger br
 yt *Arglwydd prif Farnwr* nes a ddiar, i ffeiddio yr
 fferen, megis *delwy* y digofaint, yr hon tydd yn dldd
 mu ac yn tynnu ymaith oll-alluogrwydd haeddedig
 marwolaetha dloddesaint lachawdwr y byd. ca
 wrth dderbyn y sacrament o swpper yr *Arglwydd*,
 ydym ni oll yn tyngu fod yr holl *aberthau* corpho
 wedi tersynu ym marwolaeth ein *Harglwydd*; a
 eigorph ef a'i waed unwaith gwedi ei groeshoellio
 dywallt, yn dragwyddol faeth ac ymborth i'n ben
 dian ni.

2. *P* modd i ystyried dy anheilyngod hunan.

G Oreu moddiddyn i ddeall ei anheilyngod ei
 ydŷw holi eifuchedd ei hun, yn ol *ddeg gorchymyn*
 yr holl-Alluog Dduw, chwilia gan hyunny par
 ddyledion a adewiaist di heb wneuthur, a pha gam
 ddau a wnaethost di, yn erbyn pob un o'r gorchymyn
 gan gosio osbyddi heb edifeirwch a thrugaredd D
 Ynghrist, fod melldith Dduw (yr hwn sydd yn cym
 oll drueni y bywyd hwn, ar poenau tragwyddol
 nhau uffern pan ddarfyddo hwn) yn ddyledus
 dorri y lleiaf o orchymynion Duw *Deut. 27.26*, Ga
 10, A chwedl cymmeryd cyflawn olygiad yn gyf

bechodau, a'th drueni, dychwell i ryw le dirgel, ac
 gan dy ofod dy hun yngolwg y Barnwr, megis
 drag weithredwr euog yn sefyll o flaen yr orseddfainge
 derbyn ei farne lligaeth, gan blygu dy liniau hyd y
 ddalaren, a ehuro dy ddwyfron a'th ddyrnau, a galli-
 tho dy ddeurydd a'th ddagrau, cyfadder dy bechodau,
 ac yn oftyngedig ersyn ei nawdd a'i drugarodd yn y
 gelriou hyn neu'r cytryw.

**Cyffes oftyngedig am bechodau, iſo
 gwneuthur at Dduw o flaen derbyn y
 cymmun sanctaidd**

O Dduw dâd nesol, pan yffyrîwŷf y daioni a ddan-
 gosaist di i mi beunydd, a'r anwiredd a wneuthym
 derbyn y Nefoedd ac o'th flaen di, y mae arnaf fi gy-
 wilydd o'm plegit fy hun, a gwarth fy'n cuddio fy wy-
 heb megis llen. (Luc. 15 (Y gorchymmyn gyntaf.)
 Deut. 6. 5. Mat. 12 37 38. Lev. 19 14. Psal. 22. 5. d.
 Mal. 38. 8.) canŷ pa un o'th Orchymynion na throais?
 O Arglwydd yr wyf yn sefyll yma yn euog o drosedd
 dy holl gyfreithiau sanctaidd; canŷ ni buierch syng-
 halon mor awyddus yn glynw wrth dy Fawrhydi di, me-
 gis wrth ofer a bydol bethau; Nid ofnais i moth far-
 nallgaethau di; i'm dychrynu oddiwrth bechodau, ni
 rhoellais i'th addewid, i'm cadw rhag ammau o'm am-
 mwl, neu rhag anobeithio o'm tragwyddol gyflwr. Mi
 wneuthur reol dy dduwiol addoliad, i fod fel y gwe-
 nnydd meddwl yn gymhelur, nid fel y gosododd dy air di
 i lawr, gan fod yn haws gan synghalon gofio fy lach-
 wedd hendigedig mewn llûn cerfiedig o waith dyn, nac
 dycharno ef yn groeshoeliedig ya ei air a'i sacramentau,
 iol ei drefnedigaeth ei hun. Lle ni ddylaswn i e-
 mmed arferu dy enw (i'r hwn y mae pob aglin yn plygu)
 i lleithr ac anrhydedd crefyddol, nac un rhan o'th
 ddiolhad heb zêl a pharodrwydd dyledus; fe ddarfu i
 ni gaelu a chamarferu dy enw sanctaidd mewn arferol
 rhan bythwyl; fe fe ddarfu i mi arferu llyson i'r enw
 hendigedig, megis yn fantellau i guddio fy mbechodau
 iſon. Ac mi sum yn fynych yn bresenol yn dy

wasanaeth, mwy o ran defod ac arfer, nac o ran cywybod, a mwy o ran rhyngu bodd dynion, nac o ran rhyngu bodd *i ti*, fy Nuw graffusol.

Lledylaswn *i* sancteiddio dy ddýdd Sabbath, trwy fod yn gyd edrychiol wrth gyhoeddys orchwylion yr Eglwys, a thrwy fyfyrrio yn ddirgel ar air a gweithredoedd Duw, a thrwy ymweled a'r clas, a rhoi ymwared *i'm* brodyr tlodion; Och, yr oeddwn *ni* yn tybied y gorchwylion sanctaidd hynny yn *faich gormod*, o herwydd eu bod yn rhwyfiro fy nifyrrwch oter; lefe ddarfu *i mi* dreilio llawer o'th sabbothau yn *fy* nrachwantau halogedig fy hunan, heb fod yn bresennol wrth un rhan o'th addoliad gogoneddus. (Yr 2 gorchbymmyn, Deut 12. 32. Mat. 15. 9. Gal 3. 1. Y 3 gorchbymmyn, Phil 2. 10 Eccl. 4. 17. 1. Bren 19. 10. Jer. 5. 2. Y 4 Gorchbymmyn.)

Lle dylaswn *i roi* pob dyledus anrhydedd *i'm* Naturiol Eglwysig a dinafol dadau, *ni* ddarfu *i mi* ddangos mor fath ddyledus barch a thrasferch *i'm* rhieni tel yr oedd eu gofala'u mwyneidd-dra hwynt yn haeddu.

Nid oeddwn *i* yn hoffi mo'th Weinidogion di fel y dylaswn er mwyn eu llafur, eithr yr oeddwn yn *beir* ar eu buchedd, ac yn eu cashau am iddynt fy argyoeidd *i* yn gyfiawn. Ac fe ddarfu *i mi* fy ymddwýn fy hunan yn wrthnyfig ac yn ddiysfur yn erbyn dy fwyddogion a'th weinidogion, er *i mi* wybod mae dy ordinhad *ni* ydyw, y dylwn *i* fod yn ufuddgar iddynt.

Lle y dylaswn *fod yn* bwysfrydig *i* lid, ac yn dosturiol *faddeu camweddu*, heb gynnwys *i'r* hant-fyned *i* lawr *fy* digofaint; Eithr gwneuthur da dros ddwrwg a charn *ngelynion er dy fwyn di*; fy fi, och fi, am yr un gair *ffraith* a dorrais allan mewn llid, gan achlesu a llettyburiadau niweidiol yn fy nghalon, fel y dewisais *i* yn borthi ar fy malais fy hun, o flaen bwyta dy swpp sanctaidd.

Lledylaswn *i* gadw fy meddwl oddiwrth drachwant budron, am corph oddiwrth bob aflendid: O Arglwydd *mi* halogais, ac a ddiwýnais y ddau, gan gwned *thur* fy nghalon yn gawell *i* feddyliau diffaith, meddyliau

ddwyfryd yn gut i'r ysbryd aflan. Ie yr ymwarded an
gnorthwy, yr hŷn a roddaiſt ti (Arglwydd) er mwyn
mgadw oddiwrth drachwant, ni allai mom cadw i o
ewn terfynau Diweirdeb; canys gan flysio, ac ewyll-
thio glendid, sail yr hwn nid yw ond pridd, fe ddarfu i
ſatan roi ſwyn gyfaredd i'm cnawd i drachwantauar ol
cnawd dieithr. (Y 6 Gorchymmyn. Diha, 19. Eph
4. 31. Y 7 Gorchymmyn. 1 Theſſ 4. 3 Rhuf. 6. 13. Yr 8
Gorchymmyn. Eph. 4. 28, Luc 6. 34. Levit. 25.
25.)

Lle dylafwn fyw mewn uniondeb, gan roddi i bawb
deiddo, a bod yn fodlon i'm cyflwr fy hun, a chan fyw
yn gydwŷbodus yn fy ngbaldwedigaeth gyfreithlawn, dy-
lafwn fod yn barod (yn ol fy ngallu) i gyfranu ac i roi
chwŷn i'r anghênog, O Arglwydd fe ddarfu i mi trwy
mbymmu, gwaſcu, a gwobrau, ymgeccri, a'r cyfryw
gymgreth, trwy liw o'm Galwedigaeth am Strydd,
ſpellio a darn guddio oddiar fy nghyd Gristianogion :
fe fe ddarfu i mi fionmi a chynnwŷs Crift lawer am-
ſer yn ei aelodau tlodion, i ſefyll yn newŷnog, yn an-
wŷdog, ac yn noeth wrth fy nrws : ac yn newŷnog
methlwm i fyned ymaith yn ddi-ymwarded fel y daeth :
pryd yr oedd culni ei ruddiau yn erfŷn am drugar-
dd, ni adawai galedwch fy nghalon i mi ddangos dim
ſſuri.

Lle y dylafwn i wneuthur cydwŷbod i ddywedŷd y
tionedd mewn diniweidrwydd heb dwyll, mewn call-
b ganfarnu yn union, ac yn gariadus gan gymmerŷd
peth ar y goreu : a lle y dylafwn i ymddiffyn enw
a chredŷt fy nghymydog : och fi (wael-ddyn truan)
ac allibiais ac a wradwyddais fy nghyd-frawd, a chyn-
wŷted ac y clywn chwedl diffaith, mi wneuthum fy
fod yn offerŷn i'r cythraul i'm gyhoeddi i eraill, cyn
fod y gwrlionedd o hono fy hun. (Y 9. Gorchym-
yn. Zac. 8. 16. Mat. 10. 16. 1 Cor. 13. 7, Mat. 11.
19, Pſal. 50. 20 Pſal. 15. 3 Tit 1. 12 Y 10 Gorch-
ymmyn. Yr oeddwn cŷn belled oddiwrth ddywedŷd un
lŷrda, er ymddiffyn ei enw da ef, megis yr oedd yn
argel chwerthiniad yn fy nghalon glywed anair i un

yr oeddwn yn ei gynfigennu, er i mi wyhod heblu hynny fod rhadau Duw yn llewyrchu ynddo ef mewn meir cyflawn. Mi wneuthum ddigrifwch o wenhelthiau, a buddo ddrygfawr gelwyddau yn hyn o beth sy nangos fy hun yn un o'r *Cretiaid* ac nid yn wr Grifion.

Ac yn ddiweddas (*O Arglwydd*) lle y dylaswn i fy yn gwbl sodlon i'r cyfran a ganniadodd dy fawrhyddia mi yn y pŕerindod hwn; a gorfoleddu mewn daion un arall megis yn ty naioni ty hunan; och, ni wneuthum i swydd ond chwennychu a blyfio ty y cymydog yma, a thir y cymydog draw; le gan ddymuned cyfryw ddŷn yn iarw, tel y gallwn i gael ei swydd ac ei etifeddiaeth; gan chwennychu yn hytrach y peth a ganniadaist di i rai eraill, o flaen bod yn ddiolchgar am y pethau a roddaist di i mi fy hunan. Fel hyn *Arglwydd* y darfu i mi, yr hwn wyf bechadur enawd gwedi *yngwerthu tan bechod*, droseddau dy holl fafard aidd a'th ysbrydol orchymynnion o'r *cyntaf i'r olaf*, o'r *mwyaſ i'r lleiaſ*, ac yma yr wyf yn sefyll yn euog o flaen dy Ofseddtaingc di, am dori dy holl gyfreithiau ac am hynny yr wyf yn haedludy felldith, a'r holl drueni a eill cyfiawnder ei dywalltallan ar y fath gurdur melltigedig. Ac i ba le yr af siam ymwared i mi y trueni hwn? Y mae Angelion yn cywilyddio i mi fy gwrthryfel, ac ni wnant ddim ymwared i mi, Y gwyr yn euog o'r unrhyw drosedd, ac ni allant gynnorthwyo eu hunan. Am hynny a anobeithia gyda *Chain*, neu wneuthur am danaf fy hun gyda *Chain* das? Na wnaſ *Arglwydd*, canŷs ni byddeu hynny dibennu trueni y bywyd hwn, a dechreu poenau rangcedig uffern i mi *appellaf* yn hytrach at onoffaingc dy rŷd, lle y mae trugaredd yn rheoli, i fadaml bechdau a throfeddu, ac allan o ddyfnder fy trueni, mi leſaf gyda *Dafydd* am ddyfnder dy drugeddau, (*Heb. 13. 5. 1 Tim. 6. 6. Phil. 4. 11. Heb. 4. Psal. 130. 1. Job. 13. 12.* Pe lleddit blinderan, etto myfimal Job a ymddiriedas ynol

bae i ti fy moddi ynghanol cefnfor dy anafodlonr-
 ydd gyda Jonas, etto mi ddaliaf y fâth afael yn dy
 trugaredd, fel y gellir synghodi i fynu yn farw, a'm
 dylaw am dani hi. A pha teflit ti fi i waelodion uffern,
 na! Jonas i fol y Pyscodŷn : Etto oddiyno y llefwn ar-
 nys : O Dduw Tâd o'r nef, o Iesu Grist Prynwyr y byd,
 o ybyrd glân ty Sancteiddiwr, tri pherson ac un Duw
 trugwyddol, trugarha wrthif, bechadur truan. A
 chan weled mae daioni dy anian dy hun a barodd i ti
 anfon dy unig anedig Fabi farw dros fy mhechodau,
 i trwy ei farwolaeth ef y gallwn gael synghymmod
 yn dy Fawrhydi ; O na thaf ymaith ac na wrthod
 enaid edifeiriol, yr hon gan ei bod yn anafodlon iddo
 hun am bechod, sydd yn ewyllysio dychwelŷd i'th
 wanaethu, a'th fodloni, mewn newydd-deb buch-
 edd ; Ac estŷn dylaw ymwardol o'r nef i achub dy
 datlawd, yr hwn ŷydd (megis Peter) yn barod i suddo
 y cefnfor pechodau a thrueni, Golch ymaith liaws
 mwiredau a haeddeditigaethau y gwaed, yr hwn yr
 wŷf yn ei Gredu ddarfod i ti ei dywallt yn helaeth
 i bechaduriaid edifeiriol

Ac yn awr gan fy mod i dderbyn y dŷdd hwn y
 sacrament sendigedig o'th werthfawrocaf gorph a
 bled ; O Arglwydd, yr wŷf yn attolygu i ti gâd i'th
 dydd glân drwy dy Sacrament selio i'm henald, fod
 i'm holl bechodau trwy dy farwolaeth a'th ddiodde-
 t yn cael eu cyflawn taddeu a'i gollwng dros gof,
 na ddêl y mellothiau a'r Barneditigaethau, y
 mae fy mhechodau yn eu haeddu, fyth i'm gw-
 yddo yn y byd hwn, nac i'm heuog farnu yn y byd
 i ddŷfod, Canŷ fy ffydd ddisigl ŷw, ddarfod i ti
 dros fy mhechodau, a chysodi eilwaith er mwyn
 nghyfiawnhâd. (Jonah. 2. 2. Rhuf. 4 ar olaf,) Hyn
 wŷf yn ei gredu, O Arglwydd cynnorthwya fy an-
 afoniaeth. Gweithreda yn of hedyd yr wŷf yn atto-
 lygu i ti edifeirwch ddisrifol, megis y gallwys o eigiawn
 ffon, ofidio tros fy mhechodau a aethant beibio, a'i
 buddio, a'th wasanaethu ohyn allan mewn newydd-
 dechedd a mwy mesur o sancteiddrwydd crefyddol.

na ad i'm henaidd i fyth anghofio aneirif gariad y cy-
ryw iachawdwr anwyl, yr hwn a roddes i lawr ei fywyd
i waredu pechadur cyn waelled. A channiadha, O Arg-
lwydd, yn oli mi dderbyn y felau a'r arwyddion hyn
o'm Cymmun i rhyngof a thi, fti fod o hyn allan yn
anneddu trwy dy ysbryd glân o'm mewn, a minnau
felly i fyw mewn hydd ynot ti, fel y gallwyf rodio holl
ddyddiau fy mywyd mewn duwioldeb tu agattat ti, Ac
mewn brawdol gariad perffaith tuagat synghymydo-
gion; megis gan fyw yn dy ofn, y gallwyf tarw yn dy
ffatr, ac ar ol marwolaeth, bod yn gyfrannog o fy-
wyd tragwyddol, trwy Jesu Grist fy Arglwydd am
hunig iachawdwr. Amen.

3. Am y moddion trwy ba rai y gelli di- ddysfod yn Dderbynniwr teistwng.

Y Moddion hyn ydynt ddyledion o ddau fath : y cyn-
tat tuagat, *Dduw* : yr olaf, tuagat ein cymydog. Y
rhai ydynt tuagat Dduwydynt dri : yn gyntaf, gwybodaeth
iachus, yn ail, gwir ffydd, yn drydydd editeirwch
disrifol, yr hyn tuagat ein cymydog nid yw ond un, sef
diambur gariad perffaith.

1. Am wybodaeth iachus, yr tyn a ddylai fod mewn
Cymunwr teistwng Gwybodaeth iachus ydyw dealltwriaeth
sanctiddiedig am brif seiliau crefydd. Heb. 6. 1 2. Joan
17. 3. 1 Tim. 2 4. 1 Cor. 12. 29. 2 Cor 13. 5. Me-
gis yn gyntaf, am Drindod y personau yn undod y Ddu-
dab. Yn ail, am greadigaeth dyn a'i gwmp. Yn dry-
dydd, am y fellydd a'r trueni dyledus i bechod, Yn bed-
werydd, am naturiau a Swyddau Crist, ac am brynedi-
gaeth y byd trwy ffwydd yn ei farwolaeth ef : yn enwedig,
am athrawiaeth y Sacramentau, yr hyn fydd yn sic-
hau ac yn felio y prynedig. hwnnw i ni. Canys
fel na ellir adelladu ty, oni roir y sail ar lawr yn gyntaf :
felly ni ell crefydd chwaith mor sefyll, oni byddi
bi gwedi ei seilio ar wybodaeth diogel o air Duw. Yn
ail, oni wyddom ni ewyllys Duw, ni allwn ni. nai gre-
du, nai wneuthur. Canys megis na ddichon ni
wneuthur gorchwylion bydol, ond y rhai fydd a gwy-
bodaeth

Am wir ffydd, yr bon a ddyleu fod mewn Cymunwr tei-
lwg.

3. Am edifeirwch dihrifol, yr byn a ddyleu fod
mewn Cymmunwr teilwng.

R 4

na ad i'm henaidd i fych anghofio aneirif gariad y cy-
ryw iachawdwr anwyl, yr hwn a roddes i lawr ei fywyl
i waredu pechadur cyn waelled. A channiadha, O Arg-
lwydd, yn oli mi dderbyn y felau a'r arwyddion hyn
o'm Cymmun i rhyngof a thi, fti fod o hyn allan yn
anneddu trwy dy ysbryd glân o'm mewn, a minben
felly i fyw mewn ffydd ynot ti, fel y gallwyf rodio holl
ddyddiau fy mywyd mewn duwioldeb tu agattat ti, ac
mewn brawdol gariad perffaith tuagat fynchymydo-
gion; megis gan fyw yn dy ofn, y gallwyf farw yn dy
ffatr, ac ar ol marwolaeth, bod yn gyfrannog o fy-
wyd tragwyddol, trwy Jesu Grist fy Arglwydd am
hunig iachawdwr. Amen.

3. Am y moddion trwy ba rai y gelli di- ddysfod yn Dderbynniwr teiſwng.

Y Moddion hyn ydynt ddyledion o ddau fâth : y cyn-
tat tuagat, Dduw : yr olaf, tuagat ein cymydog. Y
rhai ydynt tuagat Dduwydynt dri : yn gyntaf, gwybodaeth
iachus, yn ail, gwir ffydd, yn drydydd editeirwch
difrifol, yr hyn tuagat ein cymydog nid yw ond un, sef
diamburgariad perffaith.

1. Am wybodaeth iachus, yr tyn a ddylai fod mem-
Cymunwr teiſwng Gwybodaeth iachus ydym dealltwriant
sanctoiddiedig am brif seiliau crefydd. Heb. 6. 1 2. Joan
17. 3. 1 Tim. 2 4. 1 Cor. 12. 29. 2 Cor 13. 5. Me-
gis yn gyntaf, am Drindod y personau yn undod y Ddu-
dab. Yn ail, am greadigaeth dyn a'i gwymp. Yn dry-
dydd, am y felldith a'r trueni dyledus i bechod, Yn bed-
werdydd, am naturiau a Smyddau Crist, ac am brynedi-
gaeth y byd trwy ffwydd yn ei farwolaeth ef : yn enwedig,
am athrawiaeth y Sacramentau, yr hyn fydd yn sic-
hau ac yn selio y prynedig. hwnnw i ni. Canys
fel na ellir adelladu tŷ, oni roir y sail ar lawr yn gyn-
taf : felly ni eill crefydd chwaith mor sefyll, oni bydd
hi gwedi ei seilio ar wybodaeth diogel o air Duw. Yn
ail, oni wyddom ni ewyllŷ Duw, ni allwn ni. nai gro-
du, nai wneuthur. Canys megis na ddichon neb
wneuthur gorchwylion bydol, ond y rhai fydd a gwy-
bodaeth.

adeth celfyddgar ganthŷnt i'w gwneuthur ; felly
heb wybodaeth, rhaid yw i ddynion fod yn fwy aneall-
gar ac anwybodus mewn ysbrydol a goruchel bethau,
Ac etto mewn pethau amserol se ddichon dŷn wne-
uth llawer trwy oleuni naturiaeth : Eithr mewn dir-
geddigaethau crefyddol, pa fwyaf y bôrn ni yn hyderu
mewn rheswm naturiol, bellach bell y byddwn ni oddi-
uth ddirnad yr ysbrydol wirionedd. 1 Cor 2. 14.
Rhu. 8. 7. Yr hŷn beth sydd yn eglurhau fod cyflwr
ofnadwy i'r rhai sydd ynderbyn heb wybodaeth, a chyfl-
wr mwŷ ofnadwy i'r Bugeilliaid hynny y rhai ydynt
yn gweinidogaethau iddynt heb eu Cateceisio na'u
lathrawiaethu.

2. *Am wir ffydd, yr hon a ddyleu fod mewn Cymunwr teil-
lwg.*

Nid y gwybodaeth noeth o'r Sergythrau, a'r seiliau
antaf o grefydd, ydyw gwir ffydd, (canys mae y cyth-
reuliaid, a'r gwrthodedigion mewn mesur tragodidawg
yn credu ac yn cynu, Jag. 3. 19) eithr gwir gredini-
aeth o'r holl bethau ar a ddarfu i'r Arglwydd eu datcu-
llio yn ei Air : ac befyd neilltuol ofodiad at enaid dyn
ei hun o'r holl addewidion o drugaredd, yr rhai a wnaeth
Duw Yngbrist i bechaduriaid credadwy. Ac yn ddilyn-
iwl fod Crist a'i holl haeddedigaethau, yn perthyn i'ddo
i yn gyystal ag i un arall. Canys yn gyntag, oni bydd
gennym nigysfawnder y ffydd nid yw y Sacrament yn
fello dim i ni ; Ac y mae pob dyn yn Swpper yr Arglwydd
ynderbyn cymmaint ag y mae yn ei gredu, Rhuf. 4. 11.
Yn ail, Oblegid heb ffydd na allwn ni y rhai ydynt yn
Cymuno ar y ddaiar ymgyffred Crist yn y Nefoedd.
Canys fel y mae ef yn trigo ynom ni trwy ffydd. Eph.
3. 17. felly trwy ffydd'r un agwedd y rhaid i ni ei fwy-
uef. Yn drydydd, oblegid heb ffydd ni allwnni fodloni
na herfswadio ein cydwybod ein bod yn Cymuno yn
fimmeradwy ger bron Duw. Heb. 11. 6 Rhuf. 14. 23.

3. *Am edifeirwch difrifol, yr hyn a ddyleu fod
mewn Cymmunwr teillwg.*

Gwir edifeirwch ydyw fapeteiddiol gyfnewid meddwl

pan fyddo dyn yn ol iddo gymmeryd golwg teimladwy ar
 drugaredd Duw, a'i drueni ei hun, yn troi oddiwrtb ei holl
 bechodau amlwg a dirgeledig, i wasanaethu Duw mewn
 sancteiddrwydd a chyfiawnder yr holl ddarn arall o'i enioes.
 Esa. 55. 7. Ezech. 33. 11. Act. 3. 19. ar 26. 29, Luc. 1.
 74. 75. Canys fel y mae un glwth a fyddo wedi ym-
 lenwi a bywyd, yn anghymmecsur i fwyta bara: felly
 yr hwn fydd a'i gonglau yn llawn o bechodau, nid yw
 weddaidd i dderbyn Crist. A chydwybod gwedi ei ym-
 ddiwyno gan furdreddi ewyllysgar, fydd yn gwneuthur
 yr arfer or holl bethau sanctaidd yn ansancteiddiol i
 ni. Heb. 2. 13. 14. Tit. 1. 13. Ni ellir bwyta mor
 offrymmedig di-frycheulyd oen Pasc, gyda lefain malis
 a drygioni, medd Paul, 1 Cor. 5. 8. Ac ni eill hŷn
 gofretau ein llygredig a'n hamhur gydwybod ni, ga-
 dw y gwir newydd o werthfawr waed Crist, fel y dy-
 waid ein lachwdwr, Marc 2. 22. Y mae'n rhaid i ni
 gan hynny wir edifarhau, os mynnwn ni fod yn gyfran-
 nogion teilwng.

24 T dyled fydd raid i ni ei gyflawni tuagat ein
 cymydog ydyw cariad perffaith.

Cariad perffaith ydyw maddeu yn ewyllys-gari rat
 oraill a wnaethant i'n herbŷn, ac arol cyfundeb rystio-
 leth ddifffuant oddiallan, o draferch ein calonau oddi-
 fwrn, trwy ymddygiad, geiriau, a gweithredoedd, cyn sy-
 nyched ac ir ymgysarsfyddom ni, neu y byddo yr achos yn
 gosyn. Canys yn gyntaf, heb gariad tuagat ein cy-
 mydog, nid oes un aberth yn gymeradwy gan Dduw.
 Mat. 5. 23. 24. Yn ail, o herwydd mae un brisae-
 hos neu'r diben, er mwyn yr hyn yr ordeiniwyd Swp-
 per yr Arglwydd, ydyw cryfhau cariad Cristion-
 ion y naill tuagat y llall. Joa. 13. 14. 34. 35. Yn
 dryydd, ni eill un dyn moi sicrhau ei hun o ffo-
 wedi cael maddeuant am ei bechodau gan Dduw, os
 bydd ei galon ef yn ymroi i fadden i ddynion y beir
 a wnaethant yn ei erbŷn ef. Mat. 18. 35. Hyn y
 ma am y dyledion cyntaf, fydd raid i ni eu cyflawni
 cyn dyfod i Fwrdd yr Arglwydd, yr hyn a elwir Pa-
 rtydd neu ymbarotodad.

Am yr ail fath ar ddyledion, y rhai sydd
raid i Gynmunder teilwng eu cyflawni
wrth dderbyn Swpper yr Arglwydd,
fel Dyfyrddodau.

Gorchwyl hwn o fyfyrddod ysprydol sydd yn ym-
gynnwys mewn llawer o hyngciau.

Yn gyntaf, pan fyddo y bregeth gwedi darfod, a gw-
eddi Swpper yr Arglwydd i ddechreu ei chyffegru :
yngylia wrthit dy hunan fel y mae Crist yn dy wahodd
i fod yn gyfrannog ar ei fwrdd sanctaidd, ac mor gar-
u y mae yn dy wahodd di : O deuwch i'r dyfroedd bob
mae fyched arno, &c. deuwch prynwch win a llaeth
arian, ac bech werth ; bwytenwch yr llyn sydd dda, ac
bwytydd eich enaid mewn brasder. Cymmerwch, bwy-
tenwch chwi, hwn yw fyingborph, yr hwn a dorriwyd tros och,
fych o hwn eu gyd : Canys hwn yw fyingwaed yr hwn a
ynalltwyd er mwyn maddeuant o'ch pechodau chwi.
Matth. 22 ar 26, 26. 27. 28. i Pet. 1. Esay. 55. 1. 2.
a swy o anrhydedd a ellir ei ganniadhau na chael cyn-
wyliad i eistedd ar fwrdd yr Arglwydd ei hun ? pa
rell lluniaeth a ellir ei roi, nac ymborthi ar gorph a
wared yr Arglwydd ei hunan ? Os oedd Dafydd yn ty-
niad mae mwyaf ffafr a alleu ef ei wneuthur i Barzilai
thionus, am yr holl garedigrwydd a ddangosafen ef iddo
nteu yn ei orthrymderau, oedd gynnig iddo, y cae ef
yngylia ar ei fwrdd ef gydag ef yn Jerusalem ; 2 Sam. 19.
Yn ba faint mwy o ffafr y dylem ni ei gyfrif, pan
iddo Crist mewn gwirionedd yn ein porthi ni yn ei
glwys ar ei fwrdd ei hun, a bynny a'i dra sanctaidd
orph ai waed ei hunan ?

2. Fel y darfu i Abraham pan aeth ef i fynu i'r myn-
ddi aberthu Isaac ei fâb, adel ei weision i wared yn y
wastadedd, Gen. 22. 5. felly pan ddelych di at ysbrydol
berthiad Swpper yr Arglwydd, gosod heibio holl fedd-
au ac amcanion bydol ; fel y gellych di yn gwbl fedd-
o, a myfyrio am Grift, ac aberthu i fynu dy enaid
Iddo.

iddo ef, yr hwn a aberthodd ei enaid ai gorph drosot.

Yn drydydd, myfyria wrthit dy hun, mor werthfawr ac anrhydeddus iw corph agwaed *Mâb Duw*, yr hwn yn *llgwodraethwr nef a daiar*. Yr Arglwydd, wrth amnaid yr hwn y mae yr *Angellion* yn crynu, a chan yr hwn a caiff y byw ar marw eu barnu yn y dydd diweddaſ, a rhithieu yn eu plith. Ac mae hwn yw ef, yr hwn gwedi ei groeshoelio am dy bechodau, sydd yr awrhon yn ymgynig i'w enaid i'w dderbyn trwy ffydd. Or tu arall, ystyria pa fath greadur pechadurus ydwyd ti; ac fel y wyt ti yn gwblanheilwng o'r fath *Ieteuwyr Sanctaidd*. A chynndrwg yr wyt ti yn haeddu archwaethu y fath ymborth hendigedig? Gwedi dy gael mewn budredd, a byth o hynny allan yn ymdrobaeddu mewn budr byllau a thyllau anwiredd, yn dwyn enw Cristion, eithr yn gwneuthur gweithredoedd y cythraul; yn addoli Crist, gan ddywedyd *Ave Rex*, *Henffych well frenin a'th enau*, eithr *poerillysfau yn ei wyneb*, ai groeshoelio ef o newydd a'th orchwylion anraiflon.

Yn bedwerydd, cydsynia gan hynny, a meddwl a phwynebydd y beiddi di gynnyg cyffwrdd corph mor sanctaidd a dwylaw mor aſlan? neu i yfed y fath werthfawr waed, a'r fath eneu celwyddog drygfawr? Neu i lenwua y fath fendigedig *westwr mewn stafell mor fudr*? Canys os lladdwyd y *Bethsbemitiad*, am edrych yn amharchus yn *Arch yr bôn Deſtament*, pa farnedigaeith a olli di ei ddisgwyl yn gyfion, yr hwn a'r cyfryw amburolygon a chalon, wyt wedi dyfodi edrych a derbyn *Arch y Testament newydd*, yn yr hon y mae *cyflawnder y Duw* yn preſfwyllo yn gorphorol? Col. 2 3. 9.

Os trawyd *Uzzah a marwolaeth ddisymmwrth*, a gyffwrdd *Arch y cyfammod*, er nad oedd heb zêl? 2 Sam. 6. 7. Pa farn oruchel a ddylit ti ei ofni, yr hwn yw mor hy a hyll ac a dwylaw aſlan ryfygu teimlo *Arch y Testament tragwyddol*, yn yr hon y cuddiwyd boll *Arffwylau doethlneb a gwybodaeth*?

Os bedd *Joan fedyddiwr* (y gwr duwiolaſ ar a aned i wraig erioed) yn ei dybied ei hun yn anheilwng i ddiol yn ei eſcidiau ef; O Arglwydd mor anheilwng yw

h bridodyn halogedig ac wyl fi, i fwyta ei gnawd fan-
fodd, ac i yfed ei werthfawroccaſwaed? Mat. 3. 11.

O oedd y hendigedig Apostol St. Peter, wrth weled
h ond llewyrch ollalluog nerth Crist, yn ei dybied ei
h yn anheilwng i sefyll yn yr un casn ag eſe; oh, mor
heilwng wyt ti i eistedd gyda Christ ar yr un bwrdd,
le y gelli di ganſod ei aneirif râd a'i drugaredd yn ty-
nyddu?

O oedd y Canwriad yn tybied nad oedd cronglwyd
ddi ef yn deilwng i groesawu y fâth letteywr gogon-
ddus; pa le a ddichon fod yn gymmwys dan dy alenn-
dd, i sancteiddrwydd Crist i anneddu ynddo? Mat.
1. 8.

O oedd y wraig glwyfus o'r diferlif gwaed, yn ofn
fwrdd ag ymyl ei wisc ef, pa fodd y dyllit ti gryn-
u fwyta ei gnawd ac yted ei oll iachusawl waed ef?

Etto os ydwyt ti yn dyfod yn oftyngedig mewn fydd,
elleirwch a chariad perffaith, gan ffeiddio dy bechod-
au a achant heibio, a bwriadu yn ddi-fluant wellhau
d fuchedd o hyn allan; Na fydded dy bechodau a ae-
tant o'r blaen i'ch ofni, o ran ni rôddir mo honynt fyth
dy faich di; ac le fydd y Sacrament hwn yn felio
d enaid ti, fod dy holl bechodau a'r barnedigaethau
dyledus iddynt wedi cael eu cyflawn faddeu a'u golchi
ymmaith yn lan trwy waed Crist. Canys nid ordeiniw-
d mor Sacrament hwn i'r rhai ydynt berffaith, ond
gynnorthwyo pechaduriaid edifeiriol i berffeithr-
dd; Ni ddaeth Crist i alw y rhai cyfion onid pechad-
uriaid i edifeirwch, Mat. 9. 12. 13. Ac y mae ef yn dy-
wedyd, nad rhaid i'r iach wrth phylgywr ond i'r clwyf.
y rheini a alwodd Crist, a phan ddenent, v rheini e-
dded a gynnorthwyen ef. Matth. 11, 28. Bydded yr
Elegyl yn dyftiolaeth na ddaeth yr un pechadur er-
dd i'r Crist am drugaredd, a myned ymaith heb ei
ges Trocha d'r un agwedd dy enaid clwyfus yn y
fyon hon o waed Crist: ac yn ddi-ammeu yn ol ei
dlewid ef, di a gai dy iachau o'th holl bechodau a'th
dendid. Zach. 13. 1 Nid pechaduriaid gan hynny ond
d rhai fydd yn anewyllysgar i edifarhau am eu pechodau
d herddir oddiwrth y Sacrament hwn.

Yn bumed, myfyria ddariod i Grift adael y Sacrament hwn i ni yn *brif* arwydd a gwyftl o'i gariad *est* nid pan oeddynt yn amcanu eu wneuthur *ef* yn Frenin. *Joan* 6. 15. (yr hyn a allaseu *fod* megis yn dal am eu hewyllys da) ond pan oedd Judas a'r Arch offeiriaid yn gwneuthur ei *frâd ef*, am hynny yn gwbl o'i wir gariad. Pryd yr oedd *Nathan* yn dangos i *Ddasydd* ddaued oedd gan y dyn tlawd ei oenig *fe chan* a laddaseu y gwr cyfoethog; Yr oedd *ef* yn rhoi iddi meddeu *ef*, o'i damaid ei hun iw *fwyta*, ac o'i gwppan ei hun iw *yfed*. 2. Sam. 12 3. a. onid yw cariad Crist gan hynny iw Eglwys yn anghaethadwy, pan *fyddo ef* yn rhoddi iddi ei gnawd ei hun iw *fwyta*, ei waed ei hun iw *yfed*, yn horthiant yspordol a thragwyddol iddi? Os oes gan hynny ddim cariad yn dy galon *di*, cymer *phiol* iechydwrïaeth yn dy law, a pharcha ei gariad *ef* a chariad am dano, Psal. 116 11.

Yn chweched pan *fyddo* y Gweinidog yn dechreu cyflegru y Sacrament sanctaidd, yno dod heibio dy holl weddiau, dy ddarllain, a tholl *fyfyr* dodau craill pa rai bynac: a gosod dy *feddylfryd* yn unig ar y gweithredon a'r arferion sanctaidd hynny, y rhai yn ol trefnadigaeth Crist a arferir o fewn ac ynghylch y Sacrament sanctaidd; Canys *fe* ryngodd bodd i Dduw (gan ystyrid ein gwendid ni) osod y trefnadigaethau hynny, yn gyfryngau i gyfodi ein meddyliau i ddyfrifol fyfyrïo ar ei radau nesol.

Pan tych *di* gan hynny yn gweled y Gweinidog yn gosod oddiwrtho y bara ar gwin ar Fwrdd yr Arglwydd ac yn eu cyflegru hwynt trwy weddi a thrwy ordeinad Grift, i *fod* yn Sacrament sanctaidd o fendigedig corph a gwæd Crist; yno myfyria, fel y *darsu* i Dduw *Dad* o'i wir *pariad* i ddynol ryw neilltuol, a selio ei unig anedig *Fath*, i *fod* yn foddion oll ddigonol ac unig gyfryngwr, i'n gwaredu ni oddiwrth bechod, ac i'n cymmoldu ni e'i *râd ef*, ac i'n dwyn ni i'w ogoniant.

Pan fyddych *di* yn gweled y Gweinidog yn torri y bara *wedi* ei fendigo, y mae'n rhaid i ti fyfyrïo, ddarfu rhoi Iesu Grift. tragwyddol fab Duw i farwolaeth,

ni sendigedig Enaid a'i gorph (gan deimlad o ddi-
gofaint Duw) wedi eu torri a'u gwahanu am dy bech-
odau di, cyn wiled ag y gweli di yr awrhon dori y Sac-
rament sanctaidd o flaen dy lygaid : a chyda hyny galw
i'r gôf faint yw euogrwydd dy bechodau, a maintiola-
eth digofaint Duw i'w herbyn hwynt, gan weled na fo-
llonid cyfiawnder Duw, ond a'r cyfryw aberth.

Pan fyddo y gweinidog gwedi bendigo a thorri y Sa-
crament, ac yn ei ymbarotoi ei hunan i'w chyfrannu i
ymyfyria, fod y brenin yr hwn fydd feistr o'r wledd
yn sefyll wrth y bwrdd i weled ei wahoddedigion, ac
yn edrych arnat i a ydyw dy wile briodas am danat y
Mat. 22. i 1. Dat. 19. 8. Tybia hefyd fod yr holl Angel-
ion sanctaidd, y rhai ydynt yngwilio ar yr etholedigion
yn yr Eglwys, ac ydynt yn chwennych gwled arferu y
angeledigaethau sanctaidd hynny, yn dal sulw ar dy off-
yngaidrwydd a'th ymddygiad, 1 Cor. 11. 10 Eph. 1,
i 10. i 12. gâd i'th enaid gan hynny, yn y cyf-
amser y byddo'r gweinidog yn dwyn y Sacrament attat
i aberthu hon, neu'r cyfryw unig adroddiad at Grifft.

**Deilltuol draethawd ddiddanaisd i'w ad-
rodd yn ol cyflegriad, a chyn derbyn y
Sacrament.**

A I gwi'r yw y preswylia Duw ar y ddaiar ? wele y Ne-
foedd; a nefoedd y netoedd ni allant dy gynnwys di,
faint llai y diebon enaid y fath ddibir yn pobadurus ac
ni fi dy dderbyn di !

Eithr gan weled fod dy ewyllys bendigedig i ddyfod
i hyn i Swpperu gyda mi, ac i breswylia ynot ni allaf
i lawenydd na ddywedwyf beth yw dyn pan gydnaby-
ddu ac ef ? neu fab dyn pan wnait gyfrifo honaw ? Pa
chad bynnac a fu gwin gennit i ddangos i mi o gyflaw-
ndy ras, yr wyf yn cyfaddef yn rhwydd na beth yd-
di yn nhrucni fy natur.

Yr wyf (i ddywedyd ar unwaith) yn greadur ca-
dol, am henaidd wedi ei gwerthu tan bechod; dyn tan-
gwedi ei amgylchu a chorph marwolaeth. Etto Arglwydd
gan dy fod ti yn galw, wele fi yn dyfod, a chan
dy fod ti yn galw pechaduriaid, (e ddarfu i mi fyngwth
io fy hunan i mewn ymmhlith eraill; a chan weled dy
fod ti yn galw yr holl rai fydd yn flinderog ac yn llwy-
thog, ni welai ddim achos i mi i aros yn ôl. O Arglwydd
yr wyf fi yn glaf, ac i ba le yr âf ond attad ti phy-
lygwr fy enaid? Tydi a iachauaist lawer, ond erioed a
threwaist di wrth yr un mor drwm glwyfus; Canys yr
wyf yn fwy gwahanglwyfus nac oedd Gehazi, yn fwy
afan na Magdalen, yn ddallach yn fy enaid nac oedd
Bartimeus yn ôl gorph, (Psal. 144 3. Rhuf. 7. 14 24.)
Canys myfia fum fyw hyd yn hyn, ac erioed heb weled
gwir lewyrch dy air. Y mae yn rhedeg o'm henaidd
fwy llif o bechod, nac oedd diserli gwaed y wraig dda
o'r gwaedlif. Nid oedd Mephibosheth yn gloffach
gerdded, nac yw fy enaid i rodio ar dy ol di mewn ca-
lad. Ni bu fraich Jeroboam yn fwy gwywedig i dda
y prophwyd, nac yw fy llaw anafus i, i roi ymwared i
flawd. Iachafio Arglwydd, ac ti a wnei gymmaid
gweithred a'i iachau hwynt oll. Ac er bod ynof fi
holl bechodau a'u hanafau hwynt; etto Arglwydd, mo-
gyfoethog yw dy radd ti, mor fawr yw dy gelfyddyd, me-
gis os myni, y gelli di ag un gair faddeu y naill, ac i
chân'r llall. A phaham y dylwn i ammen dy ewylly-
da di. pryd na chyst i ti yr awrhon er fyngwaredu, ond
un wen gariadus, yr hwn a ymddangolaist dy hun mewn
ewyllysgar i'm prynu, er i ti golli holl waed dy galon.
Ac yr awrhon wyt yn cynnwg mor rasusol i mi arwydd
diogel om prynedigaeith trwy dy waed? Pwy wyf fi
Arglwydd Dduw? a pha haedddegaeith sydd ynof, i
prynu ar fâth bris gwerthfawr? Nid yw ond dy wind-
garedd, ac nid wyf (o Arglwydd) deilwng o'r llaw
o'th holl drugareddau di; llai o lawer i fod yn gyfrannwr
o'r Sacrament sanctaidd hwn, yr arwydd mwyaf ar
ganniad henaist i seibion dynion y rhai a geri. Pa fodd
y dylwn ni o herwydd fy anheilyngdod fy hun lefa-
allu

rhag ofn, wrth weled dy Sacrament sanctaidd,
y dartsu i'r *Pbilistiaid* pan wellant arch yr Arglwydd
yn dyfod i'r gynulleidfa : *gmae fi yr awrhon bech-*
Oni hae foddy Angel di yn rhoi cysur ynof me-
yn y gwagedd, nac ofnwch, canys mi wn mae ceisio
ydych yr Iesu yr hwn a groeshoelwyd. (2 Sam 7. 11.
Sam. 5. 7. Mat 28. 5. Luc 2. 43. 44.) Tydi yn wir y
mae fy enaid yn ei geisio. Ac yma yr wyt ti yn dy Sac-
rament fendigedig. Os oedd *Elisabeth* gan hypny yn
bied dy bresennoldeb di ynghroth dy fendigedig sam,
gymmaint anrhydedd iddi oni lammodd y plentyn
ei chroth hio lawenydd : pa fodd y dyleu fy enaid i
dio ynof o lawenydd, gan dy fod ti yr awrhon trwy
Sacrament sanctaidd, yn dyfod i drigo yn fynghalon
dragwyddol : O pa fath anrhydedd yw hwn, nid bod
am fy Arglwydd, eithr bod fy Arglwydd ei hunan yn
fod fel hyn i ymweled a myfi? Mewn gwirionedd Ar-
wydd yr ydwyf yn cyfaddef gyda'r Canwriad ffyddla-
nad wyf deilwng i ddyfod o honot dan fy nghrong-
wyd : ac fel nad rhaid i ti onddywedyd y gair yn unig,
henaidd a fydd cadwedig : Etto gan ryngubodd i lu-
grwydd dy râd, er mwyn cryfhau yn hytrach fy
wendid i, selio dy drugaredd i mi trwy yr arwydd-
weledig, yn gyftal a thrwy y gair gweledig, mewn
oll offyngyddrwydd diolchgar y mae fy enaid yn tre-
u wrthit gyda'r Forwyn fendigedig : wle wafana-
yddes yr Arglwydd, bydded i mi yn ol dy air, Cura
Arglwydd a'th air ath Sacramentau wrth ddor fying-
alon, a minneu megis y Pwblcan a guras fy nwyfron
adau ddwrn, cyn gynted ac y gallwyf fel y delech i
ewn : ac onid egyr y ddor yn ddigon buan, tor hi i
ro Arglwydd a'th nerth ollalluog, ac yno tyred i
ewn a phresswylia ynof yn dragywydd, fel y caswyf
os gyda Zacheus i gydnabod, heddyw y daeth iechy-
daeth o fewn fy nhy. (Mat. 8. 8. Luc. 138. Dat. 3
Luc. 18. 23. Luc. 19. 9.) A thafi o honof fi allan
peth a fyddo yn wrthwynebus i ti : Canys yr wyf
rhoddi y cwbl feddiant o'm calon i'th Fawrhyddi-
digedig, gan ymbil na byddwyf byw o hyn allan,
hebot

hebot ti yn byw yno, yn dywedyd yno, yn rhodio
ac felly i'm llywodraethu a'th lan ysbryd, megis na
ddo dim i'm bodloni ond y peth a fyddo cymeradwy
dy fron di. Megis gan ddibenu gyrfa fy mywyd yn
râd, y gallwyf yn olhynny fyw gyda thlyn dragwyddol
yn dy deyrnas o ogoniant. Caniadaha o Arglwydd
Jesu, er mwyn haeddedigaethau dy farwolaeth a'th waed
tywailtedig. *Amen.*

Pan fyddo y *Gweinidog* yn dwyn y bara wedi ei fend
go a'i dorri tuagattat ti, achan ei gynnig i ti, y dywe
do wrthit *Cymer. bwyta, &c.* Yno mytyria fod Crist
hunan yn dyfod attat ti: ac yn cynnig ac yn rhoi mewn
gwirionedd i'th ffydd ei wir gorph a'i waed, gyda holl
haeddedigaethau ei farwolaeth a'i ddio defaint, i borthi
thi dy enaid i fywyd tragwyddol: Cyn sicced a bod
y *Gweinidog* yn cynnig ac yn rhoi yr arwyddion oddia
an i borthi dy gorph i *fymyl* amferol. Bara yr Argl
ydd y mae y *Gweinidog* yn ei roddi, eithr y bara
hwn yw'r Arglwydd y mae Crist ei hun yn ei roddi.

Pan fyddych di yn Cymmeryd y bara o law y *Gweinidog*
i'w fwyta, yno cyffroa dy enaid i amgyffred ac
ymaflyd am Grift trwy ffydd: ac i olod ei haeddediga
ethau ef i lachau dy drueni di. Cofleidia ef mor gy
es a'th ffydd yn y Sacrament, ac y darfu i Simeon
ei wascu a'i goffleidiu yn ei freichiau pan ydoedd yn
rwymyn. Pan fyddych yn bwyta y bara, tybla fod
gweled Crist yn crogi ar y groes, a thrwy ei boen
anrhaethadwy, yn cyflawn fodloni cyfiawnder Duw
dy bechodau di, ac ymegnia i fod yn wir gyfrannog
rhad ysbrydol, megis o'r arwyddion defnyddiol. Ca
nys nid yw'r gwir yn absennol oddiwrth yr arwydd,
nid yw Crist chwaith yn siommi pan yw ef yn dywedyd
hwn yw fy nghorph, eithr y mae ef yn ei roddi ei hun
mewn gwirionedd i bob enaid a'i derbynnio ef yn yr
rydol trwy ffydd. Canys megis y mae y *Swpper*
arferodd neu a welnidogaethodd Crist yn eiddom
felly y mae yr unrhw Grift yn wir bresennol yn
y *Swpper* ei hun, nid trwy drawsylweddiad pabaidd, ei
trwy gyfrannogaidd sacramentaidd, trwy'r hyn y

gwir borthi y ffyddloniaid i fywyd tragwyddol; gan ddysfod i lawr o'r Nefoedd attat ti, eithr trwy dderchafu di oddiar y ddaiar atto ef, yn ol yr hân ymrodd, *furfum corda: derchafwch eich calonau i Canys* i bynnac y byddo y gelain yno i'r ymgafel yr eigrdd, Mat. 24. 28.

Pan fych di yn canfod y Gwin wedi ei ddwŷn attat o'r neilltuo oddiwrth y Bera: yno cofia fod gwaed Jeſu Grist; wedi ei neilltuo mewn gwirionedd oddiwrth ei gorph ar y groes er mwyn cael o honot i'i faddeuant am dy bechodau; Ac mae hwn yw fel y cyfammod newydd, yr hwn a wnaeth Duw o ran maddeu holl bechodau oll bechaduriaid edifeiriol, ar a gredent yn haeddigaethau ei waed tywalltedig. Canys nid yw y Gwin y Sacrament o waed Crist cynnwysedig yn ei withi, eithr megis y darfu ei dywallt o'i gorph ar y groes er maddeuant o'u pechadurir rhai agredant ynddo ef, Mat. 26. 28.

Pan fyddych yn yfed y Gwin a phryd y bwrir ef allan o'r ffiol i'rh Ddwyfion, myfyria a choelia mae trwy haeddigaethau y gwaed, yr hwn a dywalltodd Crist ar y groes, y cai di-faddeuant o'th holl bechodau cynnted ac a darfu i ti yfed yr awrhen y Gwin Sacramentaidd, yr hwn sydd o fewn dy ddwyfion. Ar pryd fyddych yn yfed, gosod dy ffyrdod ar Grist, megis troedd ef yn crogi ar y groes; fel pe bait ti megis Iſir ac Joan yn ei weled ef yn hoelliedig, a'i waed yn ſeirio i lawr rhyd ei yſflŷs bendigedig allan o'r briw uchill, yr hwn a wnaethy waiwffon yn ei Galon ddiniwdd i gan ddymuned fod dy eneu yn dynu wrth ei yſflŷs megis y gellit ti dderbyn y gwerthfawroccaf waed hwnnw cyn ei syrthio i'r ddalaren lychly. Ac yfed y gwaed hwnnw yn gorphorol a'th eneu, ni dddeu debŷg mor ffrwythlon, ag yfed y Sacrament o'r gwaed hwnnw yn ysbrydol trwy ffydd. Canys se allaseu un o'r Milwyr yfed hwnnw, a hod yn gollodig er hynny: eithr pwy bynnac a'i byſo yn ysbrydol trwy ffydd yn y Sacrament, a fydd diogel o gael maddant am ei pechodau, a bywyd tragwyddol. (Pa

buafeu faddentant pechodau, neu fywyd tragwyddol
a yfeu yn gorphorol, diameu y buafeu Mair ac Joan yn
ysed, ond mae Joan yn dangos fod y rhinwedd yn y cre
niaeth o'i dywalltiad ef)

Fel y byddych di ymwrandaw ar gwin Sacrament
aidd, yr hwn a yfaist, yn cynhelu dy ddwyfron, fel
ymegnia i glywed yr Yspryd glân yn cyffuro dy enaid
a gobaith hyfryd o faddeuant o'th holl bechodau, trwy
y haeddedigaethau gwaed Crist. Ac i'r diben hwn
y mae Duw yn rhoi i bob enaid ffyddlon yr Yspryd
glân ynghyd a gwad Sacramentaidd yfed, ac ni a ddiod
dwyd oll i un yspryd, 1 Cor. 12. 13. Ac telly i adgyfod
dy feddwl i fynu oadiwrth fyfyrrio am Crist fel y cre
eshoelwyd ef ar y groes, i ystyried fel y mae ef yn eistedd
mewn gogoniant ar ddebeulaw ei Dâd, i wneuthur cry
ryngdod drofot ti, gan anrhegu ei Dâd ag anrhaetho
dwy bae dedigaeth ei farwolaeth, yr hon a oddefodd ei
unwaith drofot ti i fodloni ei gyfiawnder ef, am y pec
hodau a wnaethost ti beunydd yn ei erbyn. Rhuf. 8. 3.
Heb. 7, 25. ar 9. 24.

Yn ol i ti fwyta ac yfed y Bara ar Gwin, gwna dy
oreu felly trwy weithrediad ffydd, a'r Ysryd glân
fod yn un a Christ, a Christ a thitheu; megis ag
mae yr armyddon Sacramentaidd bynny yn troi yn faeth
i'th gorph, a thrwy draul y gwres yn dysod yn un at
fylwedd di: ac felly y cei di gryfhau a chynnyddu dy
Gymmun a Christ fwyfwy. Ac megis y mae yn am
hossibl gwanhanu y Bara a'r Gwin gwedi y treulio
gan y cylla, ac y troer i waed a fylwedd dy gorph; felly
y mae yn fwy amhossibl tynnu Crist oddiwrth dy enaid
ti, neu dy enaid oddiwrth Crist. 1 Cor. 1. 17.

Yn ddiweddas megis nad yw bara y Sacrament,
el wneuthur o lawer o ronnau yd ond un bara: fel
ly rhaid i ti gofio er bod yr holl ffyddlonaid yn llawer
etto nid ydynt ond un corph dirgeledig, o'r hwn y mae
Crist un ben. Ac am hynny y mae'n rhaid i ti garu pob
Cristion fel dydi dy hun, ac megis aelod o'th gorph.

Hyd yn hyn am y dyledion sydd i'w cyflawni wrth dde
byn y Sacrament sanctaidd, yr hyn a elwir rhag fyfyr

Am y dyledion sydd raid i ni eu cyflawni yn ol derbyn y *Cyrrumun* sanctafod, yr hyn a elwir gweithrediad neu ymarfer.

Y Ddylêd yr hon sydd raid ei chyflawni yn ol derbyn Swpper yr Arglwydd, a elwir gweithredoed neu Arferiad, heb yr hyn nid yw yr holl bethau eraill yn gwneuthur i ni ronyn llês na chyffur.

Y gweithrediad hwn sydd i gyflawni dau fâth ar dyledion: Yn gyntaf, y pethau sydd raid i ni eu cyflawni yn yr Eglwys; neu ar ôl i ni fyned adref.

Y pethau sydd raid i ni eu cyflawni yn yr Eglwys ydynt, un a'i neilltuol i ni o'n heneidiau ein hunain, neu gyfylltedig, a'r gynulleidfa.

Y neilltuol ddyledion y rhai sydd raid i ni eu cyflawni o'th enaid dy hun ydynt ddi: yn gyntaf rhaid i ti fod yn ofalus (yn gymmaint a bod Crist yn trigo ynt i yr awrhon) iw groesawu ef gan hynny a chalon lân, ac a serch pur am y mân y sancteddiolaf fod yn sanctaidd gyda'r Sanctaidd: Plâl, 18. 26. Canys os darfu i Joseph o Arimathea pan gafodd ef ei gorph arw ef gan Pilat, i'w gladdu, ei droi a'i amdoi ef mewn main main ac aroglau pêr, a'i osod mewn bêdd newydd pa faint mwy y dylit ti lettyfa Crist mewn calon newydd, a phereiddio ei stafelloedd ef a phêr arogl darthrediau, ac oll bur dralerch? Os darfu i Dduw orchymyn i Fofes geisio crochdan o aur pur i gadw y man a syrthiodd yn yr anialwch? pa fâth galon bur a dylit ti ei pharotoi i dderbyn y Manna sanctaidd, yr hwna ddaeth i lawr o'r Nefoedd?

Ac megis y daethost di tan alaru fel Joseph a Maïr geisio Crist i'r deml, felly yr awrhon wedi i ti ei gadw ef ynghalon ei air a'i Sacramentau, bydd ofalus trwy orfoledd i'w ddwyn ef adref gyda thydi, fel y gwnaethon hwythau; Luc. 2 46.

Ac os ddarfu i'r dyn, yr hwn a gafodd ei ddasod goll-orfoleddu cymaint, pa fodd y gelli di wedi i ti gael

Jachawdwr y bŷd na orfoleddych fwy o lawer?

Yn ail mae yn rhaid i ti offrymmu aberth o neilltuol ddiolch i Dduw am y rhad ar drugaredd anrhaethadwy hon : Canys fei y mae y weithred hon yn gyffredin i'r holl Eglwys, felly y cymhwysir yn neilltuol i bob un o'r ffyddloniaid yn yr Eglwys, ac am y neilltuol drugaredd hwn, y mae'n rhai i bob enaid offrwrm i fynu yn llawen neilltuol *aberrth o roddi diolch*, Canys os dartu i'r doethion lawengochu cymaint pan welant y *Seren*, yr hon oedd yn eu tywys at hwynt *Grist*, a'i addoli ef mor grefyddol, pryd yr oedd ef yn blentyn yn gorwedd yn y presbwr ac offrymu iddo ef aur, myrb, a thus, pa faint mwy y dylit ti orfoddu yr awrhon ddafod i ti yn gyftal welled, a derbyn y *Sacrament hwn*, yr hwn sydd yn arwain dy enaid di atto ef, lle mae yn *cistedd* ar ddeheulaw ei Dad mewn gogoniant? a chan dderchafu dy galon hyd yno, addola ef, ac abertha iddo fe yr *aur* o wir bur ffydd, a myth o galon farweiddiol, a'r thus hwn neu'r cyfrifw felus a roglarth o wedi a diolch.

Sweddi t'w dylweddyd yn ol derbyn y Cymun Sanctaidd.

PA beth a roddaf i ti (O Jachawdwr bendigedig) am yr holl fendithion, y rhain mor rasusol a dywell-daist di ar fy enaid? Pa fodd y gallaf fi roi diolch cymmhesur i ti, pryd na allaf fi ond prin eu mynegi? Lle gallest ti fy ngwneuthur i yn anifail, ti am gwnaethost i yn ddyn ar dy lûn dy hunan: pryd yr oeddwn i trwy bechod wedi colli dy lûn, a myfi fy hunan helyd i di adnewyddast dy lûn trwy dy lûn Yspryd yno, ac a waredast fy enaid trwy dy waed drachefn: ac yn awr di roddast i mi dy sêl a'th arwydd o'm prynedigath; le di a'th roddast dy hun i mi O Jachawdwr bendigedig; Oh pa fath drysor o gyfoeth anrhaethadwy, a ffynon lawnlifeiriol o *radau* a ynnillodd yr hwn a'th ynnillodd di! Ni chyffyrddodd un dŷn a thi trwy ffydd, nasdarfu i ti ei iachau ef trwy *râs*, oblegid tydi yw Awdwr *iechyduriaeth*, yr ymddiffynfa rhag pob drwg, meddiginiaeth y claf, bywyd y rhai byw, ac at gyfodiad

gyfodiad y meirw. Oedd ond matter bychan gennit ti orchy mmyn i'th Angelion sanctaidd wilio ar gread-
 yr mor wael ac wyf fi, eithr myau o honot ti dy hun
 ddyfod i mewn i'm henaidd, yno i'm ymddiffyn,
 i'm maethu, a'm cyffuro i fywyd tragywyddol ?
 Ogallodd corphilyn y prophwyd marw adtywhau dyn
 marw a roesid i gyffwrdd ag ef. Pa faint mwy y geill
 corph bywiol Arglwyd y prophwyd fywhau y ffyddlon,
 ynghanol yr hwn y mae ef yn preswyllo ? Ac os cyf-
 odi di fynghorph i yn y dydd olaf allan o'r pridd : pa
 faint mwy a bywhei di fy enaid yr awrhon, yr hwn a
 sancteiddaist dra'th lân Tŷpryd, aca bureiddiaist dra'th
 waed ? O Arglwydd pa beth mwy a allafwn i ei ddym-
 mo, neu pa beth mwy a allafit i ei ganniadhau i mi,
 a rhoddi dy gorph i mi yn fwyd, a'th waed yn ddiod,
 a rhoi dy enaid ar lawr yn bridwerth o'm gwaredi-
 gaeth ? Tydi Arglwydd a ddioddefaist y boen, a minneu
 agefais y bûdd myfi a gefais faddeuant, a thithen a
 oddefaist y gospedigaeth : dy ddaagrau di oedd fy ym-
 odhiad i, dy archollion di fy iechyd i, a'r anghyfiawnd-
 der a wnaethpwyd i ti oedd yn bodloni am y farnedi-
 gaeth ddyledus i mi. Fel hyn drwy dy enedigaeth di
 a ddenuaist yn frawd i mi, drwy dy farwolaeth yn brid-
 werth i mi, drwy dy Drugaredd yn wobr, drwy dy Sac-
 rament yn ymborth i mi. O luniaeth nefol ! trwy'r
 hwn y cyfnewidir meibion dynion yn feibion i Dduw :
 negisy byddo anian ddynol yn marwau, ac anian Duw
 yn bywhau, ac yn rheoli ynom. Mewn gwirionedd yr
 oedd i'r holl greaduriaid le i ryfeddu, fynnu o'r creaw-
 dreigau naw mis yngroth y Forwyn, (er i'w chrôth hi
 yn ôl ei lenwi o'r Yŷpryd glân,) fod yn fwy disclaer
 a'r ffurfafen olau serenog.) Eithr darfod i ti fel
 hyn yma dy ymoftwng di hun i fyw yn fynghalon yn
 effadrol, yr hun a gefaist di yn fwy arian na thommen.
 (2 Breni. 13. 21.) hyn a ddichon beri i holl
 greaduriaid nef a daiar tefyll yn llyn ac yn fud.
 Fod gan weled mae dy wir ewyllys a'th râd nefol, y dyf-
 od fel hyn i gyfanneddu yn fynghalon, mi ddymunwn ar
 Dduw fod gennif galon mor bŵr ag y dymunau fy nghalon i

bod i'th croesawu di : a phwy sydd weddol i groesawu Crist ? A phwy er cael ei wahodd ni ddewiseu gyda Fair, yn hytrach fyned ar ei liniau wrth dy draed o flaen rhyfygu eistedd gyda thi ar dy Fwrdd ? Er bod arnaf fi eisien calon bur i'ti i'aros o'i mewn, etto ni bydd bŷth arnaf eisien llygaid llawn o ddagrau i olchi dy fendigedig draed, ac i alaru o herwydd fy nghamweddau budron. Acer na allaf fi wylu cynifer o ddagrau a gwasanaethu i olchi dy fendigedig draed, etto fe wasanaetha ddarfod i ti dywallt digon o waed i lanhau fy enaid pechadurus. Ac yr wyf o Arglwydd yn ffyddio yn ollaw, na allu yr holl ddanteithion melyswedd, a'r rhai y darfu i'r *Pharisead* coegtalch dy groesawu, ryngu bodd i ti gyftal a'r dagrau hynny a ddarfu i Fair editarus eu tywallt tan dy fwrdd. Mi fyanwn gan hynny gyda *Jeremi* y bac fy mhên yn *ffynnon o ddagrau*, megis gan weled na allaf fi mewn un modd dalu cwbl ddiolch am dy gariad i mi. etto fel y gallwn trwy wylfain beunyddiol dyfolaethu fy nghariad i ti, ac er nad oes neb yn deilwng o'r fath râd ancirif : etto hyn yw fy nghyfrif, ei fod ef yn deilwng yr hwn yr wyt ti o'th gariad yn ei gyfrif yn deilwng. A chan i ti yn awr oth wir râd fy nghyfrif (ymhlith dewisedigion eraill) yn deilwng o'r hastranrhaetha dwy yma, a felio trwy dy Sacrament hyspysrwydd o'th gariad, a maddeuant o'm pechodau : O Arglwydd sicrhâ dy gariad i'th wâs, a dywaid am danaf fi megis y dywedodd Isaac am Jacob, (Gen. 27, 33.) *myfi a'i bendithiais ef, am hynny bendigedig sydd ef.* Ac fel y gallwyl fi ddywedŷd wrthit ti gyda Dasydd : *Tydi O Arglwydd, yn awr a fendigaist fy enaid, ac a'i gwnaethost yn dy i ti, ac ef a sydd yn fendigedig ger dy fron di yn dragywydd.* A chan weled ryngu bodd i ti fendigo *Obed Edom, a'i holl dy, tra yr oedd* Arch yr Arglwydd yn aros yn ei dy ; Nid wyf yn ammu na fendithi di fy enaid i am corph yn fwy o lawer, a chubli sydd yn perthyn imi, gan ryngu bodd i'th farchydi o'th wir ewyllys da dy hun, fyned tan y groglwyd i aros yn gyfannedd yn fy mythan tlawd i fendiga fi o Arglwydd, fel y byddo i'm pechodau

o fanteiddio trwy dylân Ysryd, a'm meddwl
 oleuo trwy dy wirionedd, am calon ei harwain
 a dy Ysryd, am hewyllys ymhob peth fod wedi ei
 olwg i wneuthur yn ol dy fendigedig air a'th ewyllys
 di. Bendithia fi a'r holl radau fydd yn ddiffygiol i mi, a
 chwanea ynof yr holl ddoniau a'r rhai y darfu i ti fy
 nghynyscoeddu yn barod. A chan weled fy mod yn
 dyddal di, nid gerfydd y breichiau, fel Jacob yn amdr-
 echu oddiallan, eithr oddisewn yn cyfanneddu ynof
 drwy ffydd; Yn ddiau Arglwydd, niadawai i ti fyth fy-
 dd ymaith oddieithr i ti fy mendithio, a rhoi i mi enw
 newydd, *calon newydd*, ac Ysryd newydd. a nerth trw-
 yallu Duw i orchfygu y byd, y cnawd ar cythraul. Ac
 yr wyf yn deisyfu arnat ti o Arglwydd, na chais mor
 smadel a myfi fel y ceisiaist di oddiwrth Jacob, o ran
 bod y dydd yn nesfau, a'th rad ditheu yn dechreu gwa-
 rtoac ymddangos. Canys yr wyf i o eigion fy enaid,
 yn oftyngedig yn ymbil gyda'r Emmanihad arnat ti O
 Iesu hyfryd, am drigo gyda myfi o ran bod y nos yn tyn-
 u yn agos. (1 Cron, 17. 27. 2 Sam 6. 11. Gen. 32. 24)
 Canys y mae nŷs profedigaeth, nŷs gorthrymder, i e fy
 alnos olaf o farwolaeth yn nesfau. O fendigedig
 iachwdr aros gyda myfi yr awrhon ac yn dragywydd.
 Aeonid aiff dy wyneb di gyda myfi, nac arwain ni i synu
 oddiyma. Tyred gyda myfi, a hŷdd fyw gyd myfi, a nŷd
 nŷlanguen, nac i fywyd fy neilltuo i oddiwrthit. Gyr fi
 oddiwrthif fy hunan, a thynn fi attat ti. Gad i mi fod
 yn glaf, eithr yn iach ynott ti, ac ymddangoset dy nerth
 i mi yn fy ngwendid. Gad i mi fod i'm gweled megis yn
 llw, fel y byddych di yn unig i'th weled yn byw
 yn of fi, fel na byddo fy holl aelodau ddim ond o-
 lrau i weithredu dy gynhyrifiadau di. Gosod fi me-
 gis fel ar dy Galon. a gad i'th Zêl di fod wedi ei
 gosod ar fy nghalon *ineu*, megis y bwyf allan o gar-
 u a chwbl oll, fel y gallwyf yn unig fod mewn
 iad a thydi. A chaniadha O Arglwydd, fel y
 ngodd bodd i ti yn awr dddangos y ffatr hon i
 gael eistedd ar dy Fwrdd i dderbyn y Sacra-
 ment hwn yn dy dy o rad i allael o honof yn

byn trwy dy drugaredd, gael fy nerbyn i fwyta ac i ystod
ar dy Ewdd yn dy deyrnas o ogoniant. Ac am dy drug-
aredd, yr wyf fi yma gyda'r pedwar anifail ar 24
benuriaid yn syrthio ger bron dy Orseddfaingc o rad,
gan gydnabod mae dydi a'm gwaredaist a'ib waed, a
bod iechydwrriaeth yn unig yn dylod oddiwrthit ti.
Ac am hynny i ti yr wyf yn rhoddi y fendith a'r gogon-
iant, a doethineb, a diolch, a'r anrhydedd, a'r gallu, a'r
nerth ar Mawrbydi, a fy Arglwydd, a'm Duw, yn
dragymydd. Amen.

Yn drydydd, gan weled fod Christ wedi ei aber-
thu ei hunan drosot ti (a bod y cwbl ar a ellych di
ei roddi yn rhy fychan) am hynny mae'n rhaid i ti
dy offrymmu dy hun i fod yn aberth bywiol, sancti-
aidd, a chymmeradwy gan Dduw, gan ei wasanaethu
ef mewn cyflawnder, a sancteiddrwydd yn dy holl ddydd-
iau, Rhuf. 12. 1. Fel hyn y mae Tertullian yn tyf-
iolaethu, yr adwaenid Cristion rhagor dŷn arall yn
ei amser ef, yn unig wrth ei sancteiddrwydd a'i g-
arweddiad bucheddol.

2. Am y Dyledion rheidiol i'w gwnenthu ac ol y Cymun, yn gysylltedig ac g- mulleidfa

Y Dyledion i'w cyflawni yn gysylltedig a'r Eglwys
ydynt dri. Yn gyntaf, diolch cyhoeddus, yn gy-
al trwy meddiau a chanu Psalmau; fel hyn y gwnaeth
Crist ei hunan, a'i Apostolion. Yn ail, uno a'r E-
glwys, i roddi (bawb yn ol ei allu) elusen i'r tlawd. Hy-
pedd ddesod ac arfer y brif Eglwys, i'f, gwnenthu
caisglu, a gwleddau o gariad, yn ol derbyn Swpper
Arglwydd, i borthi angen eu cydfrodyr tlodion.
Yn drydydd pan ddiweddir rhoddi diolch a mollant, yno
i synnu gydag oll anrhydedd, i dderbyn Bendith Duw
o eneu ei Weinidog, ef, ac i'w derbyn yn yr un modd
pha balt ti yn clywed Duw ei hun or Nefoeddyn
hadrodd wrthit. Canys trwy eu bendith hwynt y m-
Duw yn bendithio ei bobl. Num. 6. 23. 27.

Hyn am y dyledion sydd iw hymarferu yn yr Eglwys.
Y dyledion y rhai sydd raid i ti eu hymarfer ar ol dy
mediad adref, ydynt dri; yn gyntaf, ystyried yn ddyfal
darfu i ti dderbyn Crist yn union yn y Sacrament,
rhyn a elli di yn y modd yma ei ddeall yn hawdd; ca-
nys gan weled fod eignawd ef yn wir fwyd, ai waed yn
irddiod Joan. 6. 56. a'i fod ef mor llawn o ras, na
chfyfrrddodd neb ag ef erioed drwy ffydd, ond a dderb-
niodd rinwedd oddiwrtho: nid possibl fod amgen, os
darfu i ti fwyta ei gnawd ac yfed ei waed, nas derbynni
irdd a nerth i ymlanhau oddiwrth dy holl bechodau
rth fudreddi. Canys os darfu i'r wraig ni chfyfrrddodd
adai wisc ef, yn y man gael gan ei diserlif gwaed fychu,
Marc. 5. 29. pa faint mwy y fych diserlif gwaed dy be-
chod di, os byddi di yno gwedi gwir fwyta ac yfed gwir
gnawd a gwaed Crist? Ond os bydd dy ddiserlif yn rhe-
g etto, y mae i ti lei dybied yn union, na wir gyffyr-
nhaist di erioed a Christ.

Yn ail, gan weled ddarfod i ti dy gymmodi dy hun a
Dduw, ac adnewyddu dy gyfammod, ac addunedu gwell-
iad a newydddeb buchedd; y mae yn rhaid i ti gan
hynny gymmeryd prif olaf, nad ymroddych di i wneu-
ar y cyffelyb bechodau ond hynny: gan wybod am yr
spryd aflan, o chaiff ef byth fyned i fewn i'r enaid ti
drachefn, yn ol ei lanbau ai gscubo, ef a aiff i mewn i
ymeryd meddiant cadarn gryf, a saith o gythreuliaid er-
all gwaethnag ef, ei hun gydag ef, ac yno diwedd y dyn
a fydd gwaith na'i dechreuad. Matth. 12. 44.
fydd gan hynny yn debyg i'r ci a ddychwelodd at ei
nydfa ei hun, non i'r hwch wedi ei golchi, yr hon a ym-
ingla yn y dom drachefn 2 Pet. 2. 22. Ac na ymch-
at dy lid maly wiber, yr hon fydd yn rhoi ei gwe-
yn heibio tra byddo yn yfed, ac ai cymer i fynu dra-
chefn pan ddarffo id li. Eithr pan fyddo, naill a'i diafol
dy gnawd yn cynnyg dy hudo, neu rol codwm i
dy bechodau arferedig; Atteb hwynt mal y mae'r
glwys ynghaniadau Solomon, dioscais fy mhais (o'm
arferedig aeth arferol) pa fodd y gwiscaf hi, golchais fy
ad, pa fodd y diwynaf hwynt Can. 5. 2.

Yn olaf, o cefaisst di erioed na gorfoledd na chyffwrth dderbyn y *Sacrament sanctaidd*, ymddanghof hynny yn dy ddeisyfiad chwannog i'w derbyn drachefn *Canyr corph Crist, fel yr eneiniwyd ag olew llawenydd i fwy nai gyfeillion*, felly y mae'n rhoddi arogl pereiddiaid na'r holl ennaint yn y byd: *Psal. 45. 7. Heb. 1. 9.* Mae ei arogl melysber yn denu yr holl encidiau a'r harchwaethodd, byth ar ol hynny i ddymunio yn tynych ach brofi ei felysdra drachefn. *O herwydd arogl dy ennaint daionus, am hynny yllancesau a'th garant.* Can. 1. 3. *O profwch a gwelwch gan hynny yn fynych mor ddyw'r Arglwydd, medd Dafydd, Psal. 34. 8.* Dyma o'r chymmyd Crist ei hun; *Gwnewch byn er coffa am dany ac wrth wneuthur hyn di fyddi yn dy ddangos dy hun yn fwy meddylgar a diolchgar am ei farwolaeth ef.* Can. 4. 16. nys cyn fynyched ag y bwytaoch y bara, ac yr yfychoch cwpan hon, y dangoswch farwolaeth yr Arglwydd ei ddyfod. A bydded hyn yn brif ddiben o'r Gymmuniaid ac o'r fywolaeth, *sef i fod o honot ti yn Cristion sanctaidd, yn amyddus i weithredoedd da, wedi ymlanhau i ddiwrth bechod, i fyw yn sobr ac yn gyfiawn, ac yn dduwiol yn y byd fydd yr awrhon; Tit. 2. 12. 14.* fely bych gymradwy gan Dduw, buddiol i'r frodyr, ac yn ddiddan aidd i'r enaid dy hun, byn yma am y modd i ogoneddu Duw yn dy fywyd.

Pma y canlyn yr arfer o dduwioldeb i ogoneddu Duw yn amser clefyd, y pryd y galwer arnat ti i farw yn yr Arglwydd.

CY N gynted ag y deallych di fod rhyw glefyd ymweled a thydi, myfyria wrthit dy hunan:

1. *Naddwystudd allan o'r priidd, ac na flugura goffallan o'r ddaiar, Job. 5. 6.* Nid yw clefyd yn digwydd o ddamwain neu dramgwydd. (megis yr oedd y *Philistiaid* yn cybied fod eu *Llygod*, a chlwyf y marchogion yn dyddod, i *Sam. 6. 9.*) eithr oddiwrth anwiredd dyn, yr bydd yr allan fel gwreicbion. T mae dyn (medd *Jerem. 17. 9.*) yn dioddef am ei bechod. Tnsydion (medd *Dafydd*) *chleisio eu camweddau ac a herwydd eu hanwireddau* gyfudd.

ffuddir. Galarnad 3. 39. Psal. 107. 17. Megis gaa
ny y mae Solomon yn cynghori gŵr i'w ymddwyn
hun tuag at dywysog daiarol; Pan gysfodo yspryd pen-
dur yn dy erbyn, nac ymad a'th le; canys ymostwng a
lloega bechodau mawrion; Pre. 10. 4. felly yr wyf fi yn
gyngghori di i wneuthur a Thywysog y tywysogion.
Bydd yspryd yr hwn sydd yn llywodraethu nef a dai-
ar yn cyfodi yn dy erbyn; na an-obeithied dy galon;
Canys y mae edifeirwch yn heddychu am bechodau
mawrion. A phwy bynnag a ddychwelo yn ei gyfyngdra
ddat, Arglwydd Dduw Israel, ac a'i ceisio ef, ete a'i caiff, 2
or Ion. 15. 4.

2. Cae ddrws dy stafell, hola dy galon ar dy wely, ac
phycha, praw a chwilia dy ffyrdd. Mat. 6. 6. Galar-nad

40 Chwilia mor ddyfal am dy bechod marwol, ag
chwiliodd Joshua am Achan nes i ti ei gael. Canys
erbod Duw pan fyddo yn ceryddu ei blant yn crastuar
holl anwiredd, etto y mae ef yn cymeryd achos yn
ennaf i'w ceryddu, ac i fyned a hwynt i'r farn am ryw
bechod gofidus, yn yr hwn y buont fyw heb edifeirwch.

3. Pan fyddych di fel hyn wedi ystyried dy holl bech-
odau, ymbod dy hun ger bron Gorseddfaingc Duw,
megis lleidr neu lofrudd yn sefyll o flaen Barnwr dai-
arol: a thrwy gur a gofid calon cyfaddef wrth Dduw
holl bechodau adnabyddus, yn enwedig dy seiau
marwol, y rhai sydd fwyaf yn anfodloni Duw. Hyspysa
hwynt yn eglur, a dangos y pryd, y lle, a'r modd y gw-
ethpwyd hwynt; megis y perthyn i ddatcan creulon-
wydd dy bechodau, a maint yw dy edifeirwch am da-

nt. Cyfod dy law, a chydabyddu ger bron Barn-
cyfiawn nef a daiar dy fod yn euog o farwolaeth, a
annedigaeth dragwyddol, am yr echryslon bechodau
anwireddau hynny. A chweddi i ti fel hyn dy gyhu-
ath farnu dy hunan: Ymddarostwng dy hun ger
gorseiddfaingc ei râd, gan dy sicrhau dy hun pa
ld bynnac yw brenhinoedd, Israel etto fod Duw Israel
Dduw trugarog. A llefain wrtho ef o galon ffyddl-
edifeiriol, am drugaredd a maddeuant mor daer a
erllyg, ac y clywaist tiddrwg weithredwr a fac parod

i ddorbyn ei farn yn lletain wrth yr *uſdus* am rās a thrugaredd; gan addunedu gwellhad buchedd a thrwy gy northwyad ei rad ef i ochel byth y cyfryw bechod hynny, yr hyn oll a elli di ei wneuthur yn y geiriau ganlyn neu'r cyfryw.

Gweddï pan ddechreuo un fyned yn glaf

O Farnwr tra chyſion, etto yn enw Jezu Grift nad graſuſol: myfi bechadur truan ydwyf yma dychwelyd attat ti, (er fy nygru gan ddygyn boen gofid) megis y Mab afrodlon gan newyn ac eſieu. Ydwyf yn cydnabod nad yw y dolur ar penyd hwn yn digwyddo o *ddamwein* dall neu o *dynged*, eithr trwy dymrwyl gymweliad *neſol*, a'th *brif* ragluniaeth. Dyrnododd law drom ydyw yr hyn y mae fy mhechod yn ei gyflwyno haeddu; a'r byn a arſwydais a ddigwyddodd i mi; Eithr yr wyf yn deall dy fod ti yn dy lid yn cofio trugaredd, ystyriwyf amled ac erchylled yw fy mhechodau, ac mae'n anaml ac eſmwyth yw dy goſpedigaethau di. Di a allaf fy nharo i a rhyw farwolaeth ofnadwy ddisymmwth, megis na allafwn i gael nac ennyd nac amſer i alw am am rās a thrugaredd; Ac felly y darſuafau am danaf fy mhechodau, ac y buafwn golledig yn uffern byth. Eithr yr wyt ti o Arglwydd ymweled a myfi cyfryw gerydd tadol, ac a arſeri wrth ymweled a'th blant *anwylaf*: gan roddi i mi) trwy'r clefyd hwn) gyſtal rybydd ac amſer i edifarhau ac i ymbil a thydiadau rāda maddeuant. Nid wyf yn cymmeryd gan hynny dy Arglwydd moth ymweliad hyn, yn arwydd o ddigofnawd, na chafineb, eithr megis yn ddiogelaf argoel ac arwydd o'th ffaſr a'th rywlogrwydd cariadol, trwy'r hyn yr wyt ti a'th Farnedigaethau amſerol yn fy nhynnu i a barnu fy bunan, ac i edifarhau o'm buchedd anwireduſ, mal na byddwn gwedi fy mwrw helblo i ddan yrnedigaeth gyda'r byd annuwiol diedifeiriol, Canys y mae dy air ſanētaidd yn fy ſicrhau mae'r byd a geri yr wyt ti fel byn yn ei goſpi, a'th fod ſangellu pob mab a dderbynni; ac os goddeſaf fy goſp, dy fod yn ymgynnig dy bun i mi megis

273
bod yr holl rai a barhant i bechu, ac er bynnŷ a ddi-
yn ddi-gerydd (o'r byn y mae dy holl blant yngyf-
gion) yn ordderchiaid, ac nid yn feibion, ath fod ti
yngberyddu o ran fy lles, megis y gallwn fod yn gyfr.
o'th sancteiddrwydd O Arglwydd mor llawn o
loni yw dy anian, mor rasuŷol y gwnaethofst di a myfi
ymfer fy iechyd am helaethrwydd ? ac yr awrhon
ddi dy gyffroi o herwydd fy mhechodau am haniol-
wch, fy gennit y cyfryw dadol a buddiol ddiben-
iogofod y dolura'r cerydd hwn, arnaf.
O'r wyf yn cyfaddef, Arglwydd, dy fod ti yn dra chy-
yn cyftuddio fy nghorph i a chlefyd; Canys yr oedd
aid yn glâf o'r blaen gan hir hawddfŷd, ac yn rhy
o esmwythdra, tangnheddyf, helaethrwydd, a di-
edd bara. Ac yr awrhon, O Arglwydd, yr wyf yn
aruac yn alaethu am fy mhechodau : yr wyf yn cyd-
fy anwired, am pechodaufydd yn oestad ger fy mron
fâth bechadur truan wyf fi, gwag o bob daioni
natur, a llawn o bob drygioni wrth ymarfer pech-
as ! Oh pa fâth aneirif liaws o bechodau a wneuth-
d' erbyn di, tra'r oedd dy hir ymaros yn diŷgwyl
fy nbriod, a'th fendithiau yn fy nenu i edifeirwch !
O'r wyf yn Nuw, gan weled fod yn briodoldeb i ti, edrych
fy ar dy anian dy hun, nac ar haeddedigaethau pe-
uriaid ; yr wyf yn attolygu i ti o Dâd, er mwyn dy
Jesu Grist, acer mwyn haeddedigaethau ei holl wa-
lwi farwolaeth, yr hon yn ewyllysgar a oddefodd ef
bawb a gredant ynddo Trugarba wrthif yn ol lli-
dy drugareddau, iro dy wyneb heibio oddiwrth fy mbe-
dau, a deleua fy holl anwiredau : na fwrw fi ymmaith
ger dy fron di, ac na thal i mi yn ol fy haeddedigaeth.
Canys os gwrthodi di fi pwy am derbyn ? neu
a rydd i mi achles os bwri di fi ymmaith ? eithr
O Arglwydd ydwyt ymwared y diymwared, ca-
ynot ti y caiff yr ymddifad drugaredd. Obleg-
bot fy mhechodau yn dramawrion, etto y
dy drugaredd O Arglwydd yn fwy nag hwynt oll.

Ac ni allaf fi droseddu cymmaint ag a eill dy rād
ollwng, a'i taddeu: Golch gan hynny, o Crist, fy
chodau a rhinwedd dy werthfawroccaf waed, yn en
dig y pechodau y rhai o gâlön edifeiriol a gyfadde
wrthit. Yn Bendisaddeu o Arglwydd er mwyn
Crist maddëu i mi * (*Tma benwa'r pechod fydd yn p*
fwyafar dy gydwybod.) A chan weled mae o'th gari
dodaist i lawr dy enioes yn bridwerth drosod, pryd
oeddwn yn elyn i ti; O gwared yn awr werth dy w
dy hun, pryd na chist i ti ddim ond un wen gari
tuagattaf, neu ymddangos yn rasulol yngolwg dy
trosod fi. Gwna fy undeb i unwaith drachefn a' th
O Gyfryngwr trugarog; canys er nad oes dim yno
a eill ryngu hodd jddo ef, etto mi wn mae ynot ti, ac
dy fwyn di, y bydd ef bodlon i bawb ar a dderbynn
aca gerych di. Ac os dy ewyllys bendigedig yw
mud y clefyd hwn oddiwrthif, ac adferaf fi i'm hiech
cynefin drachefn; fel y gallwyf fyw yn hwy i ofod all
dy ogoniant di, ac ifod yn ddiddanwch im cyfnedaf
rhaf fydd a'i goglyd arnaf, ac i geisio i mi fy hunan
diogelrhwydd am yr etifeddiaeth nefol, yr hon a bar
oaiſt di i mi. Ac yno, Arglwydd, y cai di weled
gall a chrefyddol y prynaf h'r amfer, yr hwn or bla
ddarfu i mi dreillio mor ddifffafn ac mor halogaidd.
er mwyn caffael o honof fi yn gynt ac yn haws ym
a'r penyd, ac ar clefyd hwn, cyfarwydda fi O Arglw
yr wyf yn attolwg i'th o'th ragluniaeth goruchel, a
fath physygwr neu feddig, megis y gallwyf (drwy
fendith ar dy foddion) gael fy nghynefin iechyd
hefmwythder drachefn megis or blaen. A chan
Arglwydd daionus, megis y danfonaiſt y clwyf hwn
taf, felly ryngu hodd i ti ddanfon dy Yspryd glân
calon, trwy'r hwn y gallo y clefyd hwn fod wedi ei
fleidio i mi; fel y gallwyf ei arfer megis dy yfcol
yn yr hon y gallwyf ddyſeu adnabod mawredd fy
eni, a galluogrwydd dy drugaredd; fel y byddwyf
offyngedig o rſa y naill, megis na anobeithiwyf
llaf; ac fel y gallwyf felly ymwrthod a phob rhyf
gyanorthwy yno fy hun, neu mewn rhyw greadur ar

gallwyf yn unig ofod yr holl hyder o'm hlechydw-
n yn dy holl-ddigonol haeddedigaethau. Ac yn
maint a'th fodt yn gwybod O Arglwydd, y fath leffr
yn wyf fi, liawn o lefcrwydd ac amherffeithrwydd,
bodd wrth natur yn ddiglon ac yn amhwyllog i oddef
erthwyneb a chyftudd. O Arglwydd yr hwn wyt ro-
pob dawns daionus arfoga fi ag ammynedd i oddef
lloerbyn dy fendigedig ewyllys a'th ymweliad; ac
drugaredd na ofodfwy arnaf, nag a allwyf fi ei o-
fod a'i gynnwys. Dod i mi ras i'm ymddwyn fy hun
oll ammynedd, cariad, a gweddeidd-dra, tuag at
erhai a ddelont i ymweled a myfi, fel y gallwyf
erbyn yn ddiolchgar, ac yn ewyllysgar gogleidio yr
grynghorion, ar cyffurau daionus a ddel oddiwrthynt
megis y gallont hwy'r un-agwedd weled ynof fi y
cyfryw siamplau daionus o ddioddefgarwch, a chlywed
allf y cyfryw addysc dduwiol o ddiddanwch, ac a fy-
n dyfiolaeth, neu hysbyrwydd eglur o'm ffydd am
ffydd grifftionogawl. Ac yn athrawiaeth iddynt hwy
fodd i'w hymddwyn eu hunain, pan ryngo bodd i
weled a hwynt ar cyfryw gyftudd neu glefyd. Mi
O Arglwydd fy mod yn haeddu marwolaeth, ac nid
yn dymuned byw ddim hwy nac y byddwyf i well-
fy muchedd anwireddus, ac mewn mesur gwell i
allan dy ogoniant. Gan hynny o Arglwydd, os dy-
gedig ewyllys yw, dyro i-mi fy nghynefin iechyd
cheffn, a channiadha i mi hoedl hwy. Ond os darfu
yn ol dy ragluniaeth dragwyddol, bennodi y clefyd
i'm galw allan o'r bywyd darodedig yma, yr wyf
fy ymroi fy hunan i'th law di: gwneler dy ewyllys
ddigedig, pa un bynnac a'i trwy fywyd a'i marwola-
th yn unig yr wyf yn atrolwg i't o'th drugaredd fa-
i mi fy holl bechodau, a pharotol fy enaid truan,
a trwy wir ffydd a diffuant edifeirwch y gallo ef
yn barod erbyn yr amser y gelwyd di arno allan
corph clwyfedig pechadurus. O Arglwydd Dâd,
hwn a wrendewi weddi, clyw yn y Neofedd y weddi
nawneuthum, ac yn y cyfyngder hyn canniadha i mi
ymuniad, nid er mwyn unrhyw deilyngdod fydd
ynof

ynof fi, ond er mwyn haeddedigaethau dy anwyl
Jesu, sy unig iachawdwr am cytryngwr, er mwyn
hwn i'r addewaist di wrando arnom, a channiadha
pa beth bynnac a ofynnem yn ei enw ef. Yn ei enw
gan hynny, ac yn ei eiriau ei hun, y terfynaf fi sy am
erffaith weddi hon, gan ddywedyd.

Ein Tâd yr hwn wyt yn y Nefoedd; &c.

Gwedi i tîfel hyn dy gymmodi dy hun a Duw Tngbr

1. Bydded dy ofal nefaf di i ofod dy dŷ mewn trefn
llywodraeth, yn ol cyngor *Eesai i'r Brenin Ezechias*; *2y. 38.* 1. Gan wneuthur dy ewyllys olaf, a'th lythyr
Cymmun, (onis bydd gwedi ei wneuthur eisoes,) bydd wedi ei wneuthur, yno edrych arno yn fanwl,
sicrha ef, ac er mwyn gochelyd pob ammheuan ac ymr
rafaelion, cyhoedda ef ger bron tyftion mál; (os gell
Duw arnat ti allan o'r byd hwn) y gallŷ fod mewn
ffrwyth ac yn ddigytnewidiol, megis dy wir feddwl a'th
ewyllys olaf; ac yno traddoda ef gwedi clai arno new
selio mewn rhyw *stoch*, i gadwraeth rhyw gyfaill ffyd
lon, yngwydd tyftion goneft bucheddol.

2. Eithr wrth wneuthur dy lythyr Cymmun, cym
er addysc Eglwyswr duwfol, am y modd i gyfrannu
elusen; a chyngor gwr o gyfraith uniawn ddoeth, i
dynnu yn ol cyfraith.

Pryffura i wneuthur hyn cyn i'th glesyd gymydd
a'th gofddisflannu, rhag i'th lythyr Cymmun brisio i
yn lledwyredd, ac felly wrth fodd un arall yn hytra
nac yn ewyllys i ti.

3. I ragflaenu amryw ymrfaelion, mi a ewyllyf
i ti feddwl am ddau beth.

1. Os bydd Duw wedi dy fendithio di a golud bydd
gwna dy ewyllys yn amser dy iechyd; ni wna hyn na
bellau di oddiwrth dy dda, na'th yrru di yn gynt i farw
eithr fe fydd hyn yn fwy esmwythder i'th feddwl, i
ryddhau di oddiwrth drafferth a blinder mawr, y pr
y byddo arnat ti fwyaf eisieu llonyddwch. Canys p
fyddo dy di wedi ei ofod mewn trefn, di a fyddi yn g
ael yn haws ofod dy enaid mewn trefn, a darparu
daith tuagat y Goruchaf Dduw,

Os bydd i ti blant, dodi bod un o honynt gyfran
ol dy ailu, yn amser dy tywyd, megis y byddo dy
wyd yn ymddangos yn esmwythder, ac nid yn iau
mynt; etto ddi felly, tel y byddo dy blant yn oest-
hol yn rhwymedig i ti, ac nid tydi iddynt hwy. Ei-
r os cedwi di y cwbl yn dy ddwylaw tra byddych yn
yw, hwynt hwy a allant ddiolch i farwolaeth, ac nid
am y cyfran a adewiaist ar dy ol iddynt. Os byddi
yn ddi blant, a Duw wedi dy fendithio a chryn gy-
eth o'r byd hwn, ac o meddyl i di eu rhoddi tuag at
bendod neu dduwiol weithred, na throslwydda mor
waith hwnnw i ymddiried rhai eraill, gan weled cyn-
ifer sydd o secutorion dynion eraill yn prifio i fod yn
adwyr. Ac os yw cyfeillion mor anfyddlon ym
tywyd dyn, pa faint mwŷ o achos sydd i ti i anghoellio
i ffyddlondeb hwynt ar ôl dy farwolaeth.

Y mae siamplau galarus yn ddangos pa gynifer o ewyll-
ian r'r meirwon yn hwyr o amser, naill ai a guddiwyd,
a lwyr ddifethwyd, neu trwy ddichellion ac atcaf-
wydd cyfraith a ddifuddiwyd ac a newidwyd; lle na
dylid wrth gyfraith Dduw dori ewyllys y marw a
bod ei holl amcanion duwiol gwedi eu gwneuth-
uri i ben, a'i cyflawni yn gydwybodus, megis yn-
glwg Duw, yr hwn yn nydd yr *adgyfodiad*, a *sgdd*
amwr cyfion i'r byw a'r marw, Gal. 3, 15. Heb 9 17,
1 Cor. 5, 10. Rhuf. 2. 15 1 Cor. 4. 5. Act. 7. 31 32.
Ac os digwydda i ddim yn ei ewyllys *ef sed* yn *fwysaidd*
eu yn *ambenus*, se ddyled ei ddirnad y ffordd oreu,
megis y byddo yn dyfod nesaaf at anrhydedd Duw,
meddwl gonest y *testamentwr*, sef y marw. Eithr
escynned y dial dyledus i'r cyfryw weithredoedd
aghrifionogawl, ar ben y rhai a'u gwnelant; ac
ar y deyrnas lle'r ydis yn cynnwys en gwneuth-
ur. Cymered gwyr cyfoethogion eraill, rybydd oddi-
rth y cyfryw siamplau gresynaid, i beidio a phri-
di eu meddyliau a'u harian fel na wnelont ddim
ioni a'u da, nes i farwolaeth eu hysgar hwynt,
[*Dedwydd yw, a chall ei rol, a diangol yn y derfysc,*

yr hwn a gymer rhag bod gwall, o berigl arall addyst,]
Matrimonium inter Aurum & Arcam, divorcium inter
Deum & Animam, Aug.

sef

Priodas rhwng yr aur a'r gŵst,
Mae'n chweddi trist go arw,
Yfear fudd, sydd ryw-ddydd raid,
Rhwng Duw ar endid bwnnw.]

Wrth hynny gan ystyried fyrrer yw dy enioes dy
 hun ac anficered wyti y gwneist eraill yn gyfiawn ar ol
 dy farwolaeth, yn y dyddiau ahghyfiawn hŷn; gād
 mi dy gynghori di (yr hwn a fendithiodd Duw a gall
 uogrwydd, ac a meddwl i wneuthur daioni) i fod yn dy
 fywyd yn *administrator* neu yn weinidogaethydd i ti dy
 hunan, gan wneuthur dy ddwyllaw dy hun ya secutor
 ion, a'th lygaid dy hunan yn olygwyr; pâr i'th *luser*
 raigoleuni o'th flaen, ac nid o'th ci, dōd i Dduw
 gogoniant, ac dia gel ganddo ef mewn amser dyled
 dderbyn dy wob'r a'th daledigaeth, yr hyn o'i rās
 drugaredd a addawodd ef i'th weithredoedd da. *Gal.*
 9. *Luc.* 18. 22. *Dat.* 14. 13.

4 Gwedi i ti fel hŷn ofod dy dŷ a'th enaid mewn
 trefa, (o bydd rhif golodedig dy ddyddiau heb der
 fynu) naill a'i fe gymmer Duw drugaredd arnat
 ac a ddywaid; *Arbed* (o ddolur angheuol) rhag dysgu
 honaw i'r clawdd, *mysi a gefais iawn, Job* 14. 5. *Job* 33.
 24. Neu ei dadol ragluniaeth a'th gyfarwyddiaeth
 y fâth foddion, megis trwy ei fendith ef ar eu gwaith
 y cefŷch gynefin iechyd drachefn 2 *Bren.* 20. 7. 2 *Bren.*
 5. 7. 8. 10. Eithr mewn un modd gochel di na
 trolot, ddanfon at *swynyr*, *dewiniaid*, neu *gonfurwyr*,
 ymwared: Canys hyn a tyddau adael Duw *Israel*
 myned at *Baalzebub* Duw *Ecron*, am gynnorthwyo
 megis y gwnaeth *Abaziah* felldigedig, 2 *Bren.* 1. 2. 3.
 thorri yr adduned yr hon a wnaethot di a'r bendi
 dig *Drindod* yn y *bedydd*: a bydd ddiogel na ry
 Duw ei fendith ar y *moddion* a felldigodd ef; O
 os cynnwys ef *Satan* i iachau dy gorph di, ofna
 hynny yn tueddu at ddamnedigaeth dy enaid.

yt ti yn cael dy droh *Deut. 13. 3. ar 8: 10, Lev. 24, 16.*

5, Pan fych di wedi danfon am y *Phyfygwr*, gochel oddi dy ymddiriad yn y *Phyfygwr* yn hytrach nag yn y *Arglwydd* megis ygwnaeth *Azah*, am yr hwn y dywedir nad oedd ef yn ymgeisio a'r *Arglwydd* yn ei ddor, onid a'r *Phyfygwr* : 2 Cron. 16. 12 yr hyn fydd i'r ar ddelw-addoliad, ac a ennyn *lidiawgrwydd* yr *Arglwydd*, ac a wnaiti y *phyfygwriaeth* a gymmerer an fuddiawl ac anffrwythlawn. Arfer gan hynny *Phyfygwr* megis o offeryn Duw, a *phyfygwriaeth* megis o foddion Duw. Achan weled nad yw gyfreithlon heb weddi dderbyn lluniaeth cyffredinol, i *Tim. 4. 1* llai o lawer *phyfygwriaeth* anghyffredinol (ffwrch daionus yr hwn fydd yn sefyll ar law Dduw ;) cynmeryd *phyfygwriaeth* gan hynny gweddia yn galon-gat Dduw am ei fendithio ef i'th leshad, yn y geiriau hyn neu'r cyfryw.

Weddï o flaen cymmeryd phyfygwriaeth

Dad trugarog, yr hwn wyt *Arglwydd* yr iechyd ar clefyd, y bywyd a'r farwolaeth, yr hwn wyt yn ddad ac yn gwnenthur yn fyw, yr hwn wyt yn dwyn i'r bedd, ac yn dwyn i lynu. Yr wyf yn dyfod i'th, megis at yr unig *phyfygwr*, yr hwn a ddichon i'r hwn fy enaid oddiwrth bechod, am corph oddiwrth clefyd. Nid wyf yn deisyfu na bywyd na marwolaeth, na fy ymroi fy hun i'th ewyllys bendigedig. Canys bod yn rhaid i ni farw, a chwedi ein marw, bod o'n bywyd megis dwf a denid ar y ddaiar, yr hwn niellir i'r galclu drachefn : etto se ddarfu i'th rasulol raglwydd (tra byddo bywyd yn parhau) ddarparu a thremoddion, y rhain a fynni di i'th blant eu harferu, a wy arfer cyfreithlon o honynt, i ddisgwyl dy fennydd ar dy foddion, er mwyn iachad o'u clefydau ac ardded o'u hiechyd iddynt. Ac yrawir hon o *Arglwydd* yn angenoetid hyn, se ddarfu i mi yn oldy drefnath ddanfod am dy was, (y *phyfygwr*) yr hwn a

barotoadd i mi y physygywriaeth yma, yr hwn yr wy
 yn ei dderbyn megis moddion gwedi eu danfon o'r
 dadol a'th gariadol lawr : (1 Sam. 2. 6. 2 Sam. 14.) yr wyf yn attolwg i ti gan hynny, megistr
 y dy fendith ar y swp o ffigus y meddiginiaethaitt gor
 nwyd Ezechiâs fel yr iachauwyd ef; A thr wy ymolch
 faith waith yn afon yr Jorrdonen y glanhaist Naama
 y Sriad o'i wahanglwyf; ac y rhoddaist ei olwg i'r dy
 oedd ddall o'i anedigaeth, wrth iro ei lygaid a'r claf
 a'r poerjn, a'i ddanfon ef i ymolchi i lŷn Siloam; a
 wrth gyffwrdd a'th law a mam gwraig Petr, yr iach
 uaiſt hi o'r Cryd : ac yr iachauaiſt y wraig a gyfyr
 ddodd ag ymyl dywisc oddiwrth y diferlif gwaed : ſell
 rhynged bodd i't o'th aneirif ddawn a'th drugaredd
 ſancteiddio y physygywriaeth hwn fod i yn fuddiol i mi,
 rhoi y cyfryw fendith arno fel y gallo (os dy ewyll
 /bendigedig ſyw) ſymmud y clefyd hwn a'r boen oddi
 wrthif, am badferu i'm hiechyd am nerth drachef.
 Ond os yw rhif y dyddiau, y rhai a ofodaist i mi ſy
 yn y dyffrym hwn o drueni yn tynnu at eu diben,
 darſod i ti ddanfon y clefyd hwn megis yn gennad
 galw i allan o'r bywyd marwol hwn, yno Arglwydd
 gwneler dy ewyllys bendigedig. Canys yr wyf yn
 ymddarostwng fy hunan i'th ragluniaeth bendigedig.
 Yn unig yr wyf yn deifysu arnat chawnegu fy
 am hamynedd, ac na âd i'th râd a'th drugaredd
 bych yn ddiffygion i mi, eithr ymhlith fy holl ge
 yngderau, cynnorthwya fi a'th lân Yſpryd, fel y ge
 wyf yn ewyllſgar ac ya gyfurlan roddi i ſynu fy en
 (gwerth dy waed ti) i'th rafusol ddwylo a'th g
 wriaeth. Canniadha hyn O Arglwydd er mwyn
 ſu Grist, i'r hwn gyda thi a'r Yſpryd glân, y byddo
 anrhydedd a gogoniant, yr awr hon ac yn oes
 oedd. Amen.

Pŷfyrdod i'r claf

TRa byddo dy glefyd yn parhau, arfer yn ſynych
 mwyn dy ddiddanwch) yr ychydig Pŷfyrdodau
 ynghylch y dibennau, o herwydd pi rai y mae Du
 danfon cyſtuddiau i'w blant; ſef y rhai hyn. 1. M

1. Megis trwy gyfuddiau y gallo Duw (nid yn unig geryddu ein pechodau a aethant heibio, eithr hefyd weithredu ynom gasineb dyfnach i'n hanianol lyg-
 edigaeth, ac felly achub y blaen arnom ni rhag i ni
 orthio i lawer o bechodau eraill, i'r rhai oni bae hyn-
 ny rhedem ni. Megis tād da yr hwn sydd yn cyn-
 yn i'w blentyn losci ei fŷs yn y ganwyll, fel y gallo
 yn hytrach ddysgu gochelyd cwŷmpo mewn tan
 dyddo mwy. Felly y gall plentyn Duw ddywedyd
 yda *Dafydd*: da i mi fod wedi fy nghystuddio, fel y gall-
 ddysgu dy gyfreithiau. Canys cyn fy nghystuddio mi
 feillionals, ond yr awr hon mi gadwyf dy air Psal. 119
 71. Ac medd St. Paul, yr ydym ni yn cael ein ceryddu
 yr Arglwydd rhagein damnio gyda'r byd. 1 Cor. 11.
 Ac un groes y mae Duw yn gwneuthur dau feddigin-
 eth, cerydd am bechodau a wnawd eisoes, ac achub y
 blaen ar y pechod iddyfod. Canys er bod tragwyddol
 feddigaeth am bechod (fel y mae yn deilliaw oddi-
 orth gyfiawnder) yn cael ei gyflawn *faddeuant yn ab-
 imiant Crist* etto nid ydym ni (heb ein difrifol farnu
 ein hunain) wedi ein rhyddhau oddiwrth amserol
 cerydd am bechod. Canys y mae hyn yn unig yn de-
 illaw oddiwrth gariad Duw er daioni i ni. A hyn
 y'r achos a'r rhefwm, pan ddywedodd *Nathan* i
 Dafydd oddiwrth yr Arglwydd, fod ei bechod ef
 wedi ei faddeu; etto nad ymadaweu cleddyf colpedig-
 eth a'i dy ef; ac y cae ei fâb effarw yn ddiau. 2 Sam
 13. Canys Duw megis physygwr celfyddgar, yn
 weled yr enaid wedi ei wenwyno gan anwiredl cyf-
 maddol, ac yn gwybod mae llywodraeth y cnawd a
 ynnau ddinistr i'r yspryd, sydd yn trefnu i ni chwer-
 taid hellenigau o gyfudd, trwy'r hyn y mae gwedd-
 llion pechod yn cael eu puro, a'r enaid yn cael ei
 achau yn bureiddiach, y cnawd ei ymddarostwng, a'r
 yspryd ei sancteiddio; Oatcafrwydd pechod, yr hwn
 sydd yn peri i Dduw geryddu ei blant mor drwm, yr
 hwn oni bae hynny a gâr ef yr anwyl.

2. Y mae Duw yn dantfon gorthrymder i felio i ni

ein mabwysiad : Canys y neb y mae'r Arglwydd yn ei
 ru, y mae ef yn ei gospi : ac nid yw ond mab ordderch,
 hwn nid yw yn cael ei geryddu. Heb, 12, 6, 7, 8,
 phrif nŏd diammeu yw, lle mae Duw yn gweled pe
 bod, ac heb ffiamgellu, yno y mae ei gâs ac nid ei gariad.
 Am hynny y dywedir, iddo ef gynnwys meibion anwre
 ddus Eli i barhau yn eu pechodau yn ddi-golp ; am
 mynneu'r Arglwydd eulladd hwynt, 1 Sam. 2. 25 O
 tu arall nid oes un arwydd nac argoel hynodach o de
 dol gariad Duw a'i ofal, na chael cerydd neu ry
 wrthwyneb cyn fynyched ac y gwnelom ni un bai pec
 hadurus. Gorthrymder gan hynny ydyw ief o fabw
 siad, ac nid arwydd o felldigedigrwydd ; Canys yr
 puraa nithir yn lanaf ; yr aur goreu a goethir yn tya
 ychaf, y grawnwin melysaf a wescir yn dynnaf, a
 Cristion unionaf a wrthwynebir yn drymmaf.

3. Y mae Duw yn danton gorthrymder i ddiddysu
 ein calonau ni oddiwrth ormod serch i'r byd hwn,
 gwagedd bydol : ac i beri i ni yn fwy difrifol ddymuno
 a hiraethu am fywyd tragwyddol. Canys megis
 buaseu plant yr Israel (oni buaseu iddynt gael caethi
 wed a drygfyd yn yr Aipht) fyth mor ewyllysgar i fy
 ned tua gwlad Canaan : Felly oni bae y gwrthwyne
 bion ar gorthrymderau yn y bywyd hwn, ni bydder
 blant Duw morewyllysgar yn dymuno, ac mor gal
 onnog yn hiraethu am deyrnas nef. Canys yr ydy
 ni yn gweled llawer o Epicuriaid (sef gwyr masweddu
 a glythion) a fyddent fodlon i ado'r Nefoedd, tan am
 mod y caent hwy yn oestad feddianu eu difyrrwch,
 dol a'u trachwantau cnawdol, ac o ran na ddar
 iddynt archwaethu erioed lawenydd un gwell, mor
 anewyllysgar ac anhawdd yw ganddynt ymadel ar
 byd hwn ? Lle mae'r Apostol (yr hwn a welodd go
 iant y nef, 2 Cor, 12.) yn dywedyd i ni nad oes m
 cyffelybiaeth rhwng gorfoledd y bywyd tragwyddol
 llawenydd y byd hwn, nac fydd rhwng y domfudraf,
 bywyd blasusaf. Phil. 3. 8, neu rhwng y dommen frynt
 a'r ystafell degcaf. Megis gan hynny y mae'r fammae
 gariadus yn rhoi wermud neu fwsdard ar ei mynwe

ei gari i'r plentyn yn hytrach gashau y fron : Felly y mae
 Duw yn cymysgu gorthrymder weithiau ynghyd a lla-
 wenydd a hawddfyd y byd hwn, rag iddynt (fel plant y
 genhedlaeth hon,) anghofio Duw, a syrthio mewn gor-
 od cariad a'r byd presenol anwireddus hwn : ac felly
 wined yn falch o ran eu cyfoeth, o ran eu geirda yn
 uchel, o ran eu rhydd-did yn afiaethus; a gwingo eu fod-
 o du yn erbyn yr Arglwydd pan elont yn freision, Deut. 32.
 Canys os bydd plant Duw yn caru y byd hwn cy-
 rydal, pan fyddo ef (megis llysfam felldigedig) yn gwn-
 euthur cam a ni, ac yn ein curo; pa fodd y carem ni
 Butain hon, pe byddeu yn gwenu arnom, ac yn ein
 llochi ni, megis y gwna hi a'i chywion bydol? Fel hyn
 y mae Duw (mal Tâd cariadus tra-doeth) yn cymmy-
 scu llawenydd y bywyd hwn i'w blanta cherwedd gwr-
 thwynebion : megis (gan weled nad oes dim gwir a
 thrigiannolorfoledd yn y cyflwr bydol hwn) y gallont
 achencidio a hiraethu am fywyd tragwyddol : lle mae
 diogel a gwaftadol dragwyddol orfoledd i'w gael a'i
 lediannu. 1 Pet 5. 6.

4. Trwy gyftudd a chlesyd, y mae Duw yn rhoddi
 i'w blant, a'r rhadau y mae ef yn eu ganniadhau iddynt
 ymarfer. Mae ef yn pureiddio ac yn profi eu ffydd
 dwynt, megis y mae y Gôf aur am ei aur yn y pair, i'w
 wneuthur i ddiscleirio yn loiwach ac yn oleuach: y mae
 ef yn ein cynhyrfu ni i weiddio yn fwy dyfal a difrifol, a
 phroffif pr ammynedd a ddyfcafon yn ei ysgol ef. Yr un-
 hyw brofedigaeth y mae ef yn ei wneuthur o'n ffydd ni,
 i'n cariad, a'r holl gwbl o'n rinweddau cristionogawl, yr
 main heb y profiad hwn, a rydeu megis haiarn allan o
 waith neu a lygra fel dyfroedd safedig, yr rhai ydynt
 all a'i heb redfa, neu heb eu tywallt o lestr i lestr,
 rhwmaeth y rhai a erys, a'u harogl ni chyfnewid Jer. 48.
 1. Aphwy ni ddymuneu gael ei gyfnewid o gyflwr i
 gyflwr, trwy wrthwynebion a doluriau i iechydwrïaeth,
 i hytrach na dal arogl ei anian llygredigol i dda-
 medigaeth? Canys megis y mae y Camomil a
 ethrir yn tyfu yn oreu, ac yn bereiddiaf ei arogl,
 neu fel y mae y pyscodyn yn felysaf, yr hwn sydd

yn byw yn y dwfr halldat, felly yr eneidiau hyny ynt werthtawroccat gan Grift y rhai a adterir ac orthrymmir fwyaf a'i groes ef.

5. Y mae Duw yn danfon cyfuddian, i ddangos i'r byd ffyddlondeb cariad a gwafanaeth ei blant ef. Pob rhagrithwr a wafanaetha Dduw tra byddo ef yn ei lwyddo, ac yn ei fendithio ef, megis yr oedd Satan yn teurn ar gam fod Job yn gwneuthur. *Job. 1. 9. 10.* Eithr pwy (ondei Fab anwyl) a'i câr a'i gwafanaetha ef mewn adfyd, pan fyddo Duw yn ymddangos megis yn ddigllon ac yn anfodlon wrtho? Ie ac a lyna wrtho ef yn dynn ac yn ddiwahanol, pryd y tebygidei fod ef (a'r guwch erwinaf a gwarth) yn gwrthod dyn, neu yn ei dafu allan o'i ffafr; ie pryd y byddo ef yn briwo, ac yn lladd, megis pe bae elyn; ie yno dywedgyda Job, *Pelleddit ti fi o Arglwydd mi a o-beithiaf ynot ti, Job. 13. 15.* Caru a gwafanaethu Duw, a gobeithio yn ei drugaredd yn amser ein cerydd a'n trueni, ydyw y nôd gwiraf ar wafanaethydd, a phlentyn diffuant i'r Arglwydd.

6. Cyfudd sancteiddiedig fydd gynnorthwy odiaethol, i hyfforddi ein gwir droiad, ac i'n gyru ni adref trwy edifeirwch at ein Tâd nesol, yn eu hadfyd (medd yr Arglwydd) i'm borau geisiant, *Hos. 5. 15.* Beichiau yr Aipht oedd yn peri i Israel weddi ar Dduw. Cyfyngder oedd yn pori i Ddafydd weddio *Clefyd Hezechias* a wnaith iddo ef wylo. A thrueni a wnaeth i'r Mâl afradlon ddychweleŷd ac ymbil a'i Dâd am ras a thrugaredd. (*Exod. 3. 7 Psal. 86. 7. Ela. 38. Luc. 11. 16.*) Hefyd yr ydym ni yn darllain am lawer (yniant yr Efengyl,) a yrrwyd trwy glefydau a gosidiau i'w ddyfod at Grift, y rhai pe cawsent iechyd a hawddwyd fel eraill a fuasent yn ei geuluso, neu fel eraill yn diystyru eu Hiachawdwr, ac ni chyrchasant fyth ar atto ef, am ei iechyd cadwedigol a'i râd. Canys chysel Arch Noah, pa uchaf y teflid gan y llifeiriant angelic, nallas yr oedd ef yn ymgyfodi tuagat y Nefoedd, felly y yr enaid sancteiddiedig, pa fwyaf ycurir ef a gollodd, nagoflach y mae yn ymdderchafu tuagat Dduw.

Oh bendigedig ydyw y gofid neu'r gwrthwyneb
hwnnw, yr hwn sydd yn tynnu pechadur o eigion
galon i ddyfod ar ei luniau at Grist, i gyfaddef
drueni ei hun, ac i ddeilytu ei drugaredd anher-
bol ef! Oh bendigedig, ie tra bendigedig fyth a
yddo'r Crist hwnnw, yr hwn nid yw un amser yn
gwrthod y pechadur addel atto ef, er ei fod yn dy-
gwedi i gurfu o gawodydd, gofid a thrueni ei yrru.
7. Y mae cyftudd yn gweithredu ynom ni drug-
aredd a thosturi tuagat ein cyd frodyr, y rhai sydd
a newn ing a thrueni: drwy'r hyn y dysgwn, ni fe-
dlwl, a chyd ymwrando a'i gofidiau hwynt: ac i
dylunu eu cyflwr hwynt, megis pe byddem ni yn
ddioddef gyda hwynt. Heb. 13. 3. Ac er mwyn
achos hon y mynneu Grist ei hun ddioddef, a
drael ei demptio ymhob peth fel ninnau, (eithr heb
mod) fel y gallu fod yn Archbysseiriad trugarog,
a mlaadwy o'n gwendid ni. Heb. 4. 15. ar 2. 18.
Canys ni eill neb mor galonnog dosturio wrth dru-
eni arall, ar hwn a ddioddefodde ei hun yr unrhyw
cyftudd. Ar hyn a geill pechadur yn ei drueni yn
ddywedyd wrth Grist.

Non ignare mali miseris succurrere Christo.

Nid yw ddieithr i ti g'ledi.

O Grist ymwel a thrueni.

8. Y mae Duw yr arfer ein clwyfau a'n cyflu-
ddiau ni, megis yn foddion a siamplau i egluro i
ni eraill y ffydd a'r rhinweddau a ganniadhaodd
ef i ni; ac hefyd i nerthu y rhai ni dderbynni-
ant gymmaint mesur o ffydd ag a gawtom ni. O-
legit ni eill fod mwy cyflur i Gristlon gwan, na
weled yn union ei grefydd yn hrymder dolur ei
morph, yn cael ei ymgynnal trwy ammynedd a chy-
nnnyddiol yn ei enaid. Ymadawiad bendigedig
y cyffurus y cyfryw ddyn, a'i harfoga ef yn erbyn o'n
Angeu, ac a'i siccrha, fod gobaith y duwiol yn fwy gm-
bafwr o lawer nac y geill cig a gwaed ei ddeall,
eu lygaid marwol ei weled yn y dyffryn hwn o drueni.
Ac oni, buaseu weled o honom ni lawer o rai a
byddem ni eu bod yn blant i Dduw yn ddiammeu

yn dioddef y cyfryw gyftuddiau a gofidiau o'n blaen ni; gorthrymder y trueni ar gwrthwyneblon yr ydym ni yn fynych yn eu dioddef, a wnai i ni ammerpa una wnawn ni a'i bod yn blant i Dduw, a'i nad ydym. Ac i'r defnydd hwn, y mae St. Jaco yn dywedyd; *Duw a wnaeth Job a'r prophwydi yn siamplau o ddi-dddef blinder, ac o bir ymaros, Jac. 5. 10. 11.*

9. Trwy gyftuddiau y mae Duw yn ein gwneuthur yn debyg i ddelw Crist ei Fâb, yr hwn gan ei fod yn flaenor o'n iechydwr iaeth ni, a berffeithorwyd trwy ei ddi-dddef faint. *Heb. 2 7. 10.* Ac am hynny efe a ddyg y grocs yn gyntaf mewn cywilydd, cyn iddo ef gael ei goroni mewn gogoniant; ac a archwaethodd y bufl yn gyntaf, cyn iddo effwyt y diliau mel, *Matth. 27. 34.* *Luce 24. 42* Efe a watworwyd yn gyntaf, dan ei alw Brwn yn Iddewon gan y milwyr yn neuadd yr Arch offriad, o flaen iddo gaeleigysarchyn Frenin y gogoniaut, gan yr Angelion yn llys ei Dâd. *Psal. 24 7.* A pha mwyaf bywiol y byddo ein Tâd nesol yn canfod llun ei Fâb anafol yn ymddangos ynom ni, mwyaf oll y car ef nyni. Ac wedi i ni dros amser ddwyn ei agweddef yn ei ddi-dddef faint, ac ymdrech, a gorchfygu; ni a gawn ein coron gan Grift, ac eistedd gyda Christ yn ei orseddfaingc ef, ac a gawn dderbyn gan Grift y werthfawr garreg wen a seren y dydd, i beri i ni lewyrchu yn debyg i Grift yn dragywydd yn ei ogoniant. *Rhuf. 8 18. 2. Tim. 4 8. Phil. 3 21. Dat. 2 17. 18 ar 3. 21.*

10. Yn olaf, fel y byddo y duwiol yn ymofwng o herwydd eu cyflwr a'u trueni; a chael o Dduw ei ogoneddu am eu gwaredu hwynt o'u blinderau a'u cyftuddiau, pryd y galwont arno am eu gynnorthwy a'i ymwared. Canyser nad oes un dyn mor bur a'r nas caiff yr Arglwydd (os craffa ef ar anwireddau,) achos gyfion i'w gospi am ei bechod; etto nid yw yr Arglwydd trugarog bob amser ynghystudd ei blant yn edrych ar eu pechodau; eithr weithiau y mae ef yn trefnu blinderau a gwrthwynedion arnynt er mwyn ei ogoniant i hunan. Fel hyn y dywedodd ein Iachawdwr Crist i'w ddifgyblion, *na enefid mor dyn yn ddall am bechu o bob*

*na'i rieni, eithr fel i'r amlygid gweithredoedd Duw yn-
do ef. Joan. 9. 3. Felly y dywedodd ef iddynt un ag-
edd, nad oedd clesyd Lazarus i farwolaeth, ond er go-
niant i Dduw Joan. 11. 4. O Anrhaethadwy ddawn
Duw, yr hwn sydd yn troi y cyfuddiau, y rhai ydynt
arth a chospedigaeth dyledus i'n pechodau ni. i fod
yn sail o'i anrhydedd a'i ogoniant et.*

*Y rhai hyn yw'r buddiol ar bendigedig ddefnyddiau,
mwyn yr hyn y mae Duw yn danfon clesyd a chyft-
dd ar ei blant, wrth yr hyn y mae yn eglur i'w weled,
ad yw cyfuddiau yn arwyddion nac o gasineb Duw,
nac o'n colledigaeth ninnau; Eithr yn hytrach arwy-
ddion oi dadol serch i'w blant, y rhai y mae ef yn eu
ara: ac am hynny y cerydda hwynt yn y bywyd hwn,
lle ar eu hedifeirwch y mae iddynt obaith o faddeuant:
hynny sydd well iddynt nagoedi eu cospedigaeth i'r
bywyd hwnnw, lle nad oes dim gobaith o faddeuant, na
iben ar boenedigaeth. Canys am yr achos hwn y by-
ddu y Cristionogion yn y brif Eglwys yn rhoi mawr
ddiolch i Dduw am eu cyfuddio hwynt yn y bywyd
hwn. Pan ofdier ac y gorthrymmer ni, rhoddwn dra-
mawr ddiolch i'n tyneraf Dâd, am nas goddef i'n llyg-
edigaeth ni tynd ymbellach, eithr ei ddiwygio a ffrew-
llau a gwialennodau. Lactant, li. 5. pen. 23. Felly yr
oedd yr Apostolion yn gorfoleddu am eu cyfrif hwynt yn
lellwng i ddwyn ammarch o achos enw'r Jesu Act. 5. 41.
A'r Hebreaid Cristionogawl agymmerasant yn llawen
eu byspeilio am y pethau oedd ganddynt: gan wybod fod
ddynt eu hunain olud gwell yn y Nefoedd, ac un parhaus
Heb. 10. 34. Aco herwydd y dibennau sanctaidd hyn, y
mae'r Apostol yn dywedyd, na welir un cerydd tros yr
amser presennol hyn hyfryd, eithr yn anhyfryd; ond gwe-
di hynny y mae yn rhoi beddychol ffrwyth cyfiawnder i'r
rhai sy wedi eu profi drwyddo ef Heb. 12. 11. Gwedd-
ha gan hynny yn ewyllysgar galonnog, ar i Dduw fel
yranfonodd ef y clesyd hwn attat ti, fod yn wiw gan-
ddo ddyfod ei hunan i ymweled a thydi yn dy-
dolur: gan dy ddyfod di i wneuthur y defnyddiau
sanctaidd o hono, er mwyn pa rai i'th gyfuddiwyd.
Myfyrdod*

Myfyrdod i un a elo yn iach o glefyd.

O S darfu i Dduw o'i drugaredd wrando dy weddian a'th adferu di i'th iechyd drachefn; ystyria wrthid dy hun.

1. Ddarfod i ti yr awrhon dderbyn gan Dduw megis bywyd arall. Treilia ef gan hynny i anrhydedd Duw mewn newydd-deb buchedd. Gad i'th bechod farw o'th glefyd, eithr bydd di fyw trwy ras i sancteiddrwydd.

2. Na fydd yn fwy diosaf, o ran caelo honot dy iechyd, ac nac ymorfoledda ynot dy hun am ddarfod i ti ddianger rhag marwolaeth; Eithr tybia yn hytrach, ddarfod i Dduw (gan weled mor amharod oedd it) o'i drugaredd wrando dy weddi a'th arbed, a rhoi i ti ychydig ysbaid hwy, fel y gellych di wellhau dy fuchedd; a'th ofod dy hun mewn trefn a pharodrwydd gwell, erbyn yr amser y galwo ef arnat ti yn ddiymaros allan or byd hwn. Canys er darfod i ti ddianger rhag hwn, fe alleu na ddiengl di rhag y clefyd nessaf.

3 Ystyria pa fath gyfrif ofnadwy a wnaethit ti ger bron gorseddfaing Crist erbyn hyn o amser, pe buafit ti yn marw or clefyd hwn. Treilia gan hynny yr amser fydd yn ol, fel y gellych di roi cyfrif mwy cyffurus o'th fywyd, pryd y rhaid iddo derfynu yn ddiau.

4. Na ofod mo ddydd marwolaeth ymhell oddiwrthit; ni wyddost ti er hyn i gyd agosfed ydyw garllaw; a chan i ti gael rhybudd cyn degced bydd gallach. Canys os delir dydi yn amharod yr amser nessaf, fe fydd dy efus yn llai, a'th farnedigaeth yn fwy.

5. Cofia ddarfod i ti addunedu gwellkâd a newydd-deb buchedd. Tydi a addunedaiſt adduned i Dduw, na oeddi i'th alu; canys nid oes ganddo flâs ar rai ynfyd, am hynny tal y peth a addunedaiſt. Pre. 5. 4. Yr Yfpryd aſt i'n a ddaſwyd allan: Ohna ad iddo fyned i mewn eilwaith a ſaitbo raigwaeth nâg ef ei hun gydag ef, Mat. 12, 43. Tydi a ocheneidiaiſt ruddfanau triftweh, ti a wylaiſt ddagrau edifeirweh: fe a'th olchwyd ti yn llyn Beith 44, yr hwn oedd yn llifeirio o bum archoll gwaedlyd nid o eiddo Angel yn cynhyrfu, eithr o Angel cydryd.

Dduw Duw, cythryblyedig gan ddigofaint dyledus i'rh bechodau; yr hwn a ddesynnodd i uffern er mwyn rhoi i ti y Nefoedd ac iechydwriaeth gadwedigol, *Psal.* 63. 9. Na ddychwel yn awr gyda'r ei at dy chwydion dy hwn, neu fel yr *bwch newydd olchi*, i ymdrobaeddu drachod ym mudreddi dy hên bechodau a'th aflendid: rhag irol i ti gael dy rwyftroa'th orchfygu eilwaith gan fryni dy bechodau, (yr hyn yr awrhon a ddarfu i ti ei ochlyd) i'th ddiwedd di fod yn waeth nath ddechreuad. *1 Pet.* 2. 20. 21. Dwywaith gan hynny, y mae ein Iachawdwr Crist yn rhoi dyfal rybudd i bechaduriaid iachauol. Yn gyntaf, i'r dyn a fuafen yn glaf namyn dwy llynedd deugain; *mele ti wnaethpwyd yn iach, na phecha mwyach, rhag digwyddo i ti beth y fyddo gwaeth.* *Joan.* 8. 14. Yn ail, i'r wraig a ddaliwyd mewn godineb; *nid wyf finneu yn dy gondegnodi, dos ac na phecha mwyach,* *Joan.* 8. 12. Gan ddysgu i ni mor beryglus yw ail gwmp, neu syrthio drachefn i'r unrhyw ormod Trosedd. *1 Pet.* 4. 4. Gochel gan hynny ar dy lwybrau, a gweddia am ras, fel y gellych ofod dy galon at ddechneib, tra parhao y rhif bychan o ddyddiau lydd etto yn anorphen. Ac am y trugaredd presennol, a'r iechyd a dderbynniaist, bydd gyffelyb i'r gwahanglwyfus diolchgar, a dyro i Dduw hyn yma, neu'r cyfryw ddiolchgarwch,

Diolch i'w adrodd gan un a el yn iach o glefyd.

O Rasulol a thrugarog Dâd, yr hwn wyt Arglwydd yr iechyda'r clefyd, y bywyd a'r farwolaeth; ar hwn wyt yn lladd ac yn bywhau, yr hwn wyt yn dwyn i wared i'r bedd ac yn dwyn i fynu; yr hwn wyt unig ymddiffynwr pawb a ymddiriedo ynot, syfidi was tlawd ac anheilwng, yr awrhon (trwy brofiad o'm clefyd poenus) wedi teimlo trymder y trueai dyledus i bechod, a gweled mawredd dy drugaredd yn rhoi maddauant i bechaduriaid, a chan ystyried a pha ryw dadol dofturi y gwrandewaist fy ngweddiau, ac yr adseraist fi i'm hiechyd am nerth drachefn ydwy.

290
ydwyf yma o eigiawn calon offyngedig yn dychwelyd
(gydar gwabanglwyfus diolchgar) i gydnabod, mae ti
di yn unig ydyw Duw fy iechyd am cadwedigaeth a
i roi i ti foliant a gogoniant am fy nerth am hymwaredd
oddiwrth y clefyd ar gosid trwm hwnnw; ac am dro
fel hyn fy ngalar yn llawenydd, fy nghlefyd yn iechyd
am marwolaeth yn fywyd. Yr oedd fy mhechodau yn
haeddu cospedigaeth, a thydi am ceryddais, ac ni roddais
ti i mi honof fi i fynu i angyr: myfi oeddwn yn disg
wyl o ddydd byd nos, pa bryd y gwneit ben am danaf; yr
oeddwn megis garan neu wennol yn trydar, griddfennaf
megis colommen pan oedd chwervder y clefyd im gorib
ymu, fy llygaid a dderchefais i'r uchelder attat ti o Arglwydd
a thi am ddiddanais: canys ti a deffais fy boll
chodau o'r tu ol i'r threfn, ac a waredais fy enaid o broll lly
gredigaeth; a phan oeddwn heb gynnorthwyo yn of fy hun nac
mewn un creadur arall, (yn dywedyd difawyd fi o wedd-
ill fy mhlwynyddoedd, ni chanfyddaf ddyn mwyach ymysg
trigolion y byd) yno yr adferais fi i iechyd drachefn, ac a
roddais fywyd i mi; O Arglwydd mi a'th gefais di yn bar-
od im gwaredu.

Ac yr awrhon Arglwydd, yr wyf yn cyfaddef nad all-
ai dau lu mor cyfryw fesur o ddiolch am y dawn hwn a
haeddit ar fy llaw. A chan weled nad allaf fi byth da-
lu i ti drachefn dy ddaioni a gweithredoedd cymmerad-
wy, Oh na allwn i gyda Mair Fagdelen dyftiolaethu ca-
riad a diolchgarwch fy nghalon ag aml ddagrau! Oh
pa beth a allaf fi roi i ti o Arglwydd am yr holl bethau
da hyn a roddais im henaid. Yn siccr megis yn fy ng-
hlefyd, pryd nad oedd gennif fi ddim arall i wroi i ti, yr
offrymais Grist a'i haeddedigaethau i ti, megis yn brid-
werth dros fy mhechodau, felly yr awrhon wedi fy ad-
feru trwy dy radd i'm hiechyd am nerth, ac heb fod gen-
nif ddim gwell i wroddi, (Esa 38. 9. 10.) welo o Arglwydd
yr wyf yn fy offrymu fy hun i fynu i ti, gan at-
olygu i ti felly fy nghynorthwyo a'th lan Yfryd, me-
gis y byddo hynny sydd yn ol o'm henioes wedi ei dre-
lio yn ollawl yn gosod a' lan dy foliant a'th ogoniant, O
Arglwydd maddeu fy ynfydrwydd am hanniolchgarwch
gynat.

am na bum yn fwy gofalus i'th garu di yn ol dy
loni, nac i'th wafanaethu di yn ol dy ewyllys, nac i
ddhau i ti yn ol dy orchymynion, nac i ddiolch i ti
dy roddion. A chan weled dy fod ti yn gwybod nad
o honof fy hun, gymmaint a meddyllo un meddwl
llai o lawer gwneuthur y peth sydd dda a chymerad-
yn dy olwg di, cynorthwa ti a'th râs ac ath lan Ysp-
d, fel y gallwyf yn fy hawddfyd dreilio fy iechyd mor
fyddol yn dy wafanaeth, megis yr oeddwn yn fy ng-
fyd yn daerllyd i ymbil am dano ar dyddwylo di. Ac
ad i mi tyth anghosio, nath drugaredd hyn yn fy
yn fy iechyd drachefn, na'r addunedau a'r addewi-
hynny. y rhai a wneuthum a thydi yn fy nghlesyd.
da'm hiechyd newydd, adnewyddda ynof fi O Arglw-
d Yspryd union yr hwn am rhyddhao i oddiwrth ga-
niwed pechod, ac a ffurfio fy nghalon yngwafanaeth
iad. Gweithreda ynof fwy casineb a glanastra i'r
all bechodau, y rhai oeddynt achosion o'th lid ti, ac
naclesyd inneu, A chwanega fy ffydd Ynghrist Jesu,
hwn yw'r Awdwr o'm hiechyd, ac o'm cadwedigaeth.
ad i'th lan Yspryd fy nhywys am cynnal i yn y ffordd
dylwn i rodio, a dysc i mi wadu pob annuwioldeb a
chwantau bydol, i fyw yn gyfiawn, yn iöbr, ac yn dduwi-
yn y byd sydd yr awrhon: Fel y gallo eraill wrth gy-
meryd siampl oddiwrthif, dybio yn well o'th wirionedd
di. A chan nad yw'r amser (sydd i mi etto i fyw) ond
said byrr, ac ychydig rifo ddyddiau, y rhain ni eill hir-
rhau: Dysc i mi o ffr Nuw felly gyfrif fy nyddiau fel y
gwysf fy nghalon i ddoethineb ysprydol, (Tit. 2, 12, Psal-
m 12.) yr hwn sydd yn arwain i iechydwriaeth. Ac er
hyn hyn gwna fi yn fryttach, ac yn fwy tanbaid yn ly-
ghesfydd, yn fwy crefyddol yn fy ngweddi, yn wresog-
ach yn yr Yspryd, yn fwy gafalus i wrando, ac i gael
odd oddiwrth bregethiad dy *Efengyl*, Yn fwy ymwar-
dolaid i'm Brodyr Tlodion. yn fwy gwiliadwrys ar fy
fydd, yn fwy ffyddlon yn fy ngalwedigaeth, ac ym
mhob ffordd yn amlhau ym mhob gweithred dda. Byd-
ded i mi yn amser helaethrwydd hyfryd osni y dydd
wg o gerydd, yn amser iechyd feddwl am glesyd, yn
amser

amser clefyd sy ngwneuthur fy hun yn barod i farw-
 erh, a phan fyddo marwolaeth yn neshau, fy mharo
 fy hun i'r farn. Bydded fy holl fywyd yn ddiolchgar
 wech cyhoeddus i ti, am dy rad a'th drugaredd. Ac
 hynny O Arglwydd, yr wyf yma o wir ddyfnder fy
 halon, ynghyd a mil Miliwn o Angelion, y pedwar anife-
 arpedwar banuriaid ar hugain, ar holl greaduriaid yn
 Nef ar ddaiar, yn cydnabod fod yn deitwng i ti o Dâd
 hwnsydd yn eistedd ar yr orsedd faingc, ac i'r oen dy
 yr hwn sydd yn eistedd ar dy ddeheulaw, ac i'r Yspry-
 glân, yr hwn sydd yn deillaw oddiwrth y ddau, Trindod
 lân o bersonau mewn undeb sylwedd, (*Dat. 5. 11.*) ho-
 foliant, anrhydedd, gogoniant, a gallu, o'r pryd hyn,
 dragywydd. Amen.

Mysfyrdod i un a fyddo ymmiron mact

OS bydd dy glefyd di yn debyg i gynnyddu i farw-
 aeth, yno Mysfyria ar dri pheth, yn gyntaf, m-
 rasusol y mae Duw yn gwneuthur a thydi, yn ail, od-
 wrth ba ddrygau y mae marwolaeth yn dy ryddhau
 yn drydydd, pa ddaioni y mae marwolaeth yn eiddo
 i ti.

Yn gyntaf, am drugarog ymwelediad Duw a thy-
 1. Mysfyria nad yw Duw yn arfer or gosodigaeth h-
 ar dy gorph, er mwyn dim ond o ran meddyginia-
 ieth enaid, gan dy dynnu di yr hwn wyt glâf mewn p-
 chod, i ddyfod trwy edifeirwch at Grifft, (dy phyl-
 wr) i gael iachau dy enaid. *Mat. 9. 12.*

2. Nad yw y dolur trymmaf, na'r clefyd toftaf, a-
 eilli di ei ddioddef, ddim i'w gyffelybu i'r gosidiau
 poenau, y rhain a ddarfu i Grifft Jesu dy iachawdwr
 dioddef drosot ti: Pryd yr oedd efe mewn chwys gw-
 dlyd yn dioddef digllonedd Duw, poenau uffern, a'r
 mlaeth fellidgedig, yr hon oedd ddyledus i'th becho-
 di. (*Luc. 22. 24 Psal 88. 7. Esay 53. 4 Heb. 5. 7.*)
Gal. 2. 13.) Am hynny fe a eill efe yn gyfiawn ar-
 geiriau Joremi. Edrychwch, a gwelwch a oes un cyst-
 yn debyg i'm cystudd i, yr hwn a wnawd i mi, a'r hwn
 darfu i'r Arglwydd fy ngofidio yn nydd ei ddigofa-

aid **Galar-nad**, a Jer. 1. 12. *A ddarfu i Fâb Duw* oeddef cymmaint er mwyn dy brynu di, ac oni ddi-
lefi di (ddyn pechadurus) ychydig er mwyn rhyn-
bodd iddo ef, yn enwedig pan fyddo hynny er mwyn
ddaioni di?

3. *Pan fo dy glefyd ath ddolur yn y fan drymmaf,*
mo mae'n llai, ac yn esmwythach nag y mae dy bech-
oddi yn haeddu. **Gâd i'th gydwybod dy hun** *jar-*
gan hynny onid wyt ti yn haeddu gwaeth nag yr
wtyn ei ddioddef.

Na rwgnach gan hynny, eithr wedi *i ti* ystyried dy
a'th orthrymmion bechodau, diolch *i Dduw* na
ystuddiwyd mo honot ti a phoenedigaeithau a fae
ymmach o lawer. Meddylia mor ewyllsgar y diodd-
au y rhai fydd boenedig yn uffern, dy boenau trym-
af di fil o flynyddoedd, dan ammod y caent obaith o
dyn gadwedig, ac yn ol hynny (o flynyddoedd) ga-
esmwythder o'u pennydiau tragwyddol. A chan
led mae trugaredd yr Arglwydd yw na ddarfu am
at ti. **Galarnad. 3. 2.** Pa fodd y gelli di na ddiodde-
ch yn amyneddgar ei gerydd amferol ef, gan we-
l mae y diben yw dy waredu di oddiwrth ddamnedi-
eth dragwyddol. **1 Cor. 11. 23.**

4. Nad oes dim yn digwyddo nac yn damwain yn y
olwr hwn *i ti*, ond y cyfryw beth ac a ddigwyddodd *i*
naill o'th frodyr di yn gyffredinol, y rhai gan eu bod
ddi-amheus garedig weision *i Dduw* pan oeddynt
hyw ar y ddaiar, ydynt yn awr yn ogoneddus fend-
edig Seintïau gyda *Christ* yn y Nefoedd, mal *Job,*
sydd, Lazarus, &c. **1 Pet. 5. 9.** Yr oeddynt hwy
gruddfan dros amser dan yr unrhyw fath faich, ond
maent hwy yr awrhon wedi cael eu gwaredu oddi-
th eu holl ofidiau, eu trueni, a'u cyfyngderau. Ac
y'r un agwedd cyn bo y hir (os arhosi di yn amyn-
eddgar am amser amddenol yr Arglwydd) y caiditheu
dy dy waredu oddiwrth dy *glefyd* a'th boen; naill a'i
wy *adferiad i'th* gynefin iechyd gyda *Job,* neu (yr hyn
well o lawer) trwy gael dy dderbyn *i'r* orphwysfa
fol gyda *Lazarus.*

5. Yn olaf, na roes Duw mo honot ti *i synu i ddwyf-*

dy elyn i'th cospi ath wradwyddo, eithr gan fod
 Dad caredig, y mae efe yndy gospi di a'i law dro
 arog ei hun. Pan gafodd Dasydd ei ddymunaid, llo
 wis ei gospi ei hun, ~~efe~~ a ddewisodd gael ei gosbi
 law Duw, yn hytrach na thrwy unrhyw fodd arall.
Bydded i mi syrthio yn awr yn llaw yr Arglwydd, Can
aml yw ei drugareddau ef, ac na chwmpwyf yn llaw dy
 2 Sam. 24. 14. Pwy ni chymmer bob cystudd me
 flodd dda, pan fyddo yn dyfod oddiwrth law Ddu
 oddiwrth yr hwn (er nad oes un gospedigaeth yn by
 ryd dros yr amser presennol. Heb 12. 11.) ni wyl
 om na ddaw dim ond fydd dda? ystyried yr hyn be
 a wnaeth i Ddasydd ddirodded melldigedig regiad Sben
 trwy lawrjammynedd; 2 Sam. 16. 6. 10. a'i geryddu
 hun amser arall am ei anniodd ef garwch. *Aethum yn*
ac nid agorais fy ngenau, canys ti a wnaethost hyn. Ps
 39. 9. A Job i argoeddi ymadrodd yn fydd ei wr
 llefaraist fel y llefareu un o'r rhai ynfydlon, a dderby
 nion ni gan Ddaw yr kyn fydd dda, ac oni dderbynnion
 hyn fydd ddrwg Job. 2. 10. Ac er bod phiol digofa
 Duw yn ddyledus i'n pechodau ni, yn beth arfwyl
 i anian ddynol ein lachawdwr, fel y gweddiodd efe
 ddisrifol, ar iddi syned helbio oddiwrtho. Mat. 26.
 Etto pan ystyriodd efe ei fod wedi ei effyn iddo tr
 law ar ewyllys ei Dad, efe a ymoftyngodd ei hun
 ewyllysar i yfed y gwaelodion o honi adnod 42. N
 oes dim well i'th crythau di, ac i'th nerthu yn dy gl
 yd, na gweled ei fod yn dyfod oddiwrth law Du
 dy Dad nesol i'r hwn ni ddanfoneu mo honaw by
 oni bae ei fod efe yn ei weled yn fuddiol ac yn ang
 rheidiol i ti.

Pr ail fath ar fyfyrddodau ydyw yst
 ied oddiwrth baryw ddrygau y m
 marwolaeth yn dy ryddhau di.

Y Mae yn dy ryddhau di oddiwrth gorph llygre
 yr hwn a ynnillwŷd yngwynder y cnawd, ym m
 ethineb chwant, a ffeiddid pechod, ac a aned mo
 gw

gwydd budreddi: carchar bywiol i'r enaid, offer sy-
 lol i bechod, sachlen o dom drewllyd; amhuredd
 roenau yr hwn ai glifiau, ei yngorau, a'i manau
 trall (wedi eu lawn hyftryied) a ymddengys yn fry-
 ach ac yn ffeiddiach na'r pwll budraf, neu y gau-
 rffanaf. Yn gymmaint a bod prenau a phlanhigion
 i ddwyn dail, blodau, a ffrwythau a phêr arogiau; a
 morph dyn heb ddwyn dimond llau prysed, pyredd, a
 wyr drewllyd. *Ei serch fydd lygredig hollawl, a holl*
ariad meddylsfrydd ei galon fydd yn unig yn ddrygio-
us bob amser. Gen 6. 5. O hyn y digwydd na chaiff
 annuwiol fyth ei ddigoni ag annuwioldeb, na'r
 iaethus a thrythyllwch, na'r balch a mawredd, na'r
 uchlyn a rhodres, na'r maleisys a dial, na'r putteiniwr
 aflendid, na'r cybydd ag eiw, na'r meddwyn ag yfed.
 derau a gwyniau newyddion ydynt beunydd yn cynn-
 du; ofnau newyddion a gosidiau ydynt yn cyfodi beu-
 d. Yma y mae digofaint yn gorwedd mewn cynllw-
 n; accw y mae gwag-ogoniant yn ddrwg wrthynt; y-
 mae balchder yn cyfodi, accw y mae gwradwydd
 i bwrw i lawr: a phob un yn gwilio pa un a gai ym-
 odi wrth gwmp y llall. Yn awr y brethir dyn
 ddirgel gan hyfingwr ac enllibwyr, fel seirph tan-
 yd: yn y man y mae ef mewn perigl o gael ei ddifa
 yr amlwg gan ei elynion, ofâth llewod *Daniel*.
 dyn duwiol ymmha i bynnac ybyddo fyw a gaiff
 orthrymmu yn oestad, mal Lot gan aflendid Sod-

2. Y mae marwolaeth yn dwyn i'r duwiol ddiben
 bechu, ac at yr holl drueni dyledus i bechod: *Rhuf*
 7. megis yn ol marwolaeth, na byddo na thrifwch,
 allefain, na dim poen mwy Canys te a fych Duw y
 grau oddiwrth ein llygaid. *Mat 21. 4.* Ie trwy farw-
 aeth yr ydym ni yn cael ein ailltuo oddiwrth gym-
 eithas gweithredwyr anwiredd. ac y mae Duw yn
 dyn ymmaith y gwyr cyfion trugarog oddiwrth y drwg
 iddyfod *Esa. 57. 1.* Felly y gwnaeth eie a ho-
 ni, *wela mi a'th gomeraf di at dy dadau; a thi a ddy-*
ymmaith i'f sedd mewn heddwch, iel na welo dy lygaid

yr holl ddrwg yr ydwyf fi yn ei ddwyn i'r fan hon. 2. 22. 20. A Duw a'r cuddia hwynt megis ennvd yn y bedd, byd onid elo y llid heibio. Efa., 26, 20. Fel y fel y mae paradwys yn borthladd o lawenydd i eneidiau felly y galwn y bedd yn borthladd o orpwysfa i'r cyrph.

3. Lle y mae y corph anwireddus hwn yn byw mewn byd o anwiredd, fel na eill yr enaid truan edrych allan a'i llygaid heb gael ei glwyfo, na gwranddo trwy'r glwyf heb gael ei anhymheru, nac aroglu trwy'r ffroen heb gael dryglawyr; nac archwaethu a'r tafod heb gael ei hudo; na theimlo a'r llaw heb ymhalogi; phob llynwyr ymhob profedigaeth fydd yn barod i'r dychu yr enaid: eithr trwy farwolaeth y caiff yr enaid ei ryddhau, a'i waredu o'r caethiwed hwn; a'r corph hygradwy hwn a wisc anllygredigaeth, a'r marwol hwn a farwolaeth. 1 Cor. 15. 53. Oh bealligedig, triphlyg tra-bendigedig a fyddo y farwolaeth honno yn y Arglwydd, yr hon fydd yn ein gwaredu ni allan o fath fydd drygionus, ac fydd yn ein rhyddhau ni oddi wrth y fath gorph o gaethiwed a llygredigaeth dda arol.

P cryddodd math ac fyfyrddod yw ystyried pa ddaioni y mae marwolaeth yn ddwyn i ti.

1. **Y** Mae marwolaeth yn dwyn enaid y duwioli i ddiannu digyfrwng gymmun a'r bendigedig Drindod, mewn hyfrydwch a gogoniant tragwyddol.

2. Y mae yn troi yr enaid o drueni y byd hwn, yn glwyf pechod, ac o gymdeithas pechaduriaid, i ddinw Duw bym, i Ierusalem nesol, ac at fyrddiwn o Angelia i gysmanfa a chynulleidfya y rhai cyntaf-anedig y rhai scrifennwyd yn y Nefoedd, ac at Dduw barnwr pawb, at ysfrydoedd y cyfiawn y rhai a berffeithiwyd, ac at Jefferfyngwr y Testament newydd. Heb. 12. 22. 23,

3. Y mae marwolaeth yn gosod yr enaid mewn cawen bresennol seddiant o'r holl etifeddiaeth ar deddf ddwy

dwch yr hyn a addawodd Crist i ti yn ei air, neu a
ynodd efe i ti trwy ei waed.

Hyn yw'r daioni ar dedwyddwch, i'r hyn y mae
arwolaeth fendigedig yn dy ddwyn di, a pha wir
dawiol Grifion, ar fydd yn ieuangc ni ddymunau ei
yn yn hên, fel y galleu ei amser gosodedig nesau, i
ned i mewn i baradwys nefol? Lle y gelli di gysne-
ddy efydd am aur : dy wagedd am happusrwydd : dy
nelder am anrhydedd : dy gaethiwed am rydd-ddid :
yr feddiant am etifeddiaeth dragwyddol ; dy gyflwr
arwol am anfarwol fywyd. Yr hwn nid yw beunydd
dymuno y dedwyddwch hyn o flaen pob peth, o'r
oll rhai eraill y mae efe yn annheilyngat iw fe-
diannu.

Os darfu i *Cato uticensis*, a *Chelembrotus*, dau ŵr ce-
ddlig (wrth ddarllain llyfr *Plato* am anfarwoldeb
renaid) yn ewylligar, y naill dori ei wddf, a'r llall
deg ar flaen ei gleddyf, fel y gallent [yn oleu tyby-
oliaeth hwynt] gael meddiannu y gorfoledd hwn-
w. Pa gywilydd yw i Grifionogion [yrhai fydd yn
wybod y pethau hynny mewn mesur mwy odiaethol,
modd cyflawnach allan o lyfr Duw ei hun] na by-
ent ewylligar i fyned i'r gorfoledd nefol hwnnw?
Enwedig pan fo eu Harglwydd yn galw am dan-
t yno. Os bydd gan hynny ynot ti ddim cariad i
Dduw, na dymuniad o gael dedwyddwch, neu iechyd-
iaeth i't dy hun ; pan fyddo amser dy ymadawiad yn
essau, yr amser hynny meddaf, ar modd ar farwol-
eth, yr hon a ddarfu i Dduw yn ei gyngor digysne-
dol ei raglunio, a'i ragddarparu i ti er cyn dy eni :
ro a thraddoda i fynu dy enaid yn ewyllgar, ac yn
awen i law drugarog Jesu Crist dy lachawdwr. Ac
mwyn y diben hyn, pan fyddo yr amser yn dyfod,
i'r ymdderchafodd yr Angel yngolwg Manoa,
wraig oddiwrth yr allor ifynu i'r Nefoedd yn fflam
aberth ; felly ymegnia. ditheu fel y gallo dy enaid
agwydd dy gysnefeifiad ymdderchafu oddi ar allor ca-
ddrygllledig yn y bêr aroglarth hon, neu yn y
yrrw aberth ysprydol o weddi.

Gwedd i ddyn claf, wedi dywedyd iddo
nad yw efe ddyn i'r byd hwn, ond bod
yn rhaid iddo ei barotoi ei hun i fy-
ned at Dduw.

O Dd a nefol, yr hwn wyt Ddau ysprydion pob cna-
wd, yr hwn a wnaethof yr eneidiau hyn i ni, ac
a ragluniaist i ni yr amser, megis iddyfod i'r byd hwn,
felly gwedi gorphen ein gyrfa i fyned allan o honaw,
Rhif, fy dyddiau a osodai i mi ydynt yr awrhon yn
darfod mi a ddaethym i'r tersyn eithaf a osodai i mi,
tu hwnt i'r hwn ni allaf si fyned. Mi a wn O Argl-
wydd, osaei di i'r farn nad byw un cnawd gyfiawn yn
dy olwg di. A myh (O Arglwydd) er holl rai eraill
a ymddengys yn fwyaf am-mhur ac anghyfiawn: Ca-
nys nid ymleddais i mor ymladdiad da, er mwyn ym-
ddiffyn dy ffydd a'th grefydd, mor frwda difiglag y
dylaswn i (Num. 16, 22 Jer. 38. 16 Luc. 22. 53 Psa-
l. 143. 2,) ond rhag ofn anfodloni y byd, mi a roddais
forddi bechodau a beiau; ac er mwyn rhyngu bodd i'm
cnawd, mi a dorais dy holl orchymynnion, mewn me-
ddwl, gair, a gweithred: Fel y mae fy mbechodau yn dal
y fath asael yn of, nad wyf yn meiddio mor edrych i fynu
ac y maent yn fwy o rifedi nac yw gwallt fy mhen. Os
tydi O Arglwydd a greffi ar fy anwireddau, pa le y fal-
af. Os tydi am pwyfi i yn y clorian fe am ceir i yn
rhy yscafn. Canys yr wyf yn wag o holl gyfiawnder
i haeddu dy drugaredd: Ac yn llwythog o bob anwir-
edd, a gyfion haeddu dy ddigofaint trymddwys. Ond
o fy Arglwydd a'm Duw er mwyn Iesu Grist dy Fâb,
yn yr hwn yu unig l'th fodlonir ag oll edifeiriol bech-
aduriaid credadwy; cymmer dosturi a thrugaredd ar-
naf, yr hwn wyf bennaf pechadur. Bwrw fy holl
bechodau i allan o'th gôf, a golch ymmaith fy holl
anwireddau allan o'th olwg di a gwerthfawrocaf waed
dy Fâb, yr hwn yr wyf yn ei gredu iddo ei dywallt
(mae Oen difrycheulŷd) i lanhau fy mbechodau. Yn
ffydd hon y bum fŷw, yn y ffydd hon y byddaf farw

gan gredni i Iesu Grifff farw dros fy mhechodau, a chyfodi
 trachefn er mwyn i y nghyfiawnhâd. A chan weled
 i do ef ddioddef y farwolaeth, a dwyn pwys y gospedi-
 gaeth, yr hon oedd ddyledus i'm pechodau i: O Dâd,
 er mwyn ei farwolaeth a'i ddioddefaint ef, yn awr (a
 myfia yn dyfod i ymddangos ger bron dy orseddfaingc
 di) rhyddha a gwared fi oddiwrth y farnediggaeth of-
 nadwy, yr hon y mac fy mhechodau yn ei gyfiawn
 haeddu. A chyfiawna a myfi y rasulol a'i gyflurus
 addewid, yr hon a wnaethoff yn dy Efengyl: sef pwy
 bynnac a gredo ynot ti a gaiff fy myd tragwyddol, ac ni
 ddaw i farn, eithr efe a aiff trwoddod farwolaeth i fywyd.
 (Pfal 41. 22. Pfal. 130. 3. Dan. 5. 27. Mat 3. 17. Eze.
 18. 22. i Pet. 1. 19. Rhut. 4, 25. i Cor 15. 3. 4) Cryfha
 O Grifff fy ffydd, fel y gallwyt ofod oll hyder om ie-
 chydwrriaeth yn haeddedigaethau dy usydd-dod, a'th
 waed Chwanega O Ysryd glân fy nioddefgarwch;
 Na olod fwy arnaf fi nag a allwyf ei ddwyn, a gwna fi
 i allael dwyn cymmaint ac a ryngo bodd i'th fendi-
 gedig ewyllys di. Ofendigedig Drindod yn undod,
 Creawdwr, Iachawdwr. a Sancteiddiwr, canniadha
 fel y byddo fy nŷn oddiallan yn diffanu, felly fod o'm
 dŷn oddisewn fwyfwy trwy dy râd a'th ddiddanwch yn
 cryfhau ac yn cynnyddu. O Iachawdwr, dodfy enaid
 i mewn parodrwydd i fod (megis morwyn gall wedi
 cael y wisc briodas o'th gyfiawnder a'th sancteiddrwy-
 ydd) yn barod i'th gyfarfod di, ag olew yne lusern.
 Prioda di fi a thydi dy hun, fel y gallwif fod yn un a
 thydi mewn tragwyddol gariada chymdeithas. O
 Arglwydd argyoedda Satan ac ymlid ef ymmaith:
 gwared fy enaid oddiwrth allu y ci, cadw fi rhag safn
 y llew. Yr wyf yndiolch i ti O Arglwydd am dy holl
 fendithion ysprydol a bydol a ganniadheiaist di i mi
 yn enwedig am fy mhrynedigaeth trwy farwolaeth fy
 Iachawdwr Crist. Yr wyf yn diolch i ti am ddarfu
 i'th fy ymddiffyn a'th Angelion Sanctaidd o'm ieue-
 ngtid hyd yrawr hon. Arglwydd yr wyf yn atto-
 lwg i ti, dod orchymmyn iddynt i wilio arnaf neu
 tialw am fy enaid: ag yn ei ddwyn (fel y gwnaethau)

ag enaid *Lazarus*) i'th deyrnas nefol. Ac fely byddo amser fy ymadawiad yn pwylo nef-nes attat; felly canniadha o Dduw i'm henaid dynu nef-nes attat: Ac fely gallwyf yn llawen orchymmyn fy enaid i'th ddwylo, megis iddwyllo Tadanwyl, ac iachawdw trugarog i'r pryd hwnnw, (Mat. 25. 4. Dat. 19. 7. Psal. 12. 10, 11. Luc. 16. 22. Mat. 8. 11. Luc. 13. 10. Act. 7. 59.) O *Arglwydd grasusol derbyn fy Tjpryd*. Felly gallwyf wneuthur hyn oll, cynnorthwya fi a'th radd a gâd i'th Yspryd glân fod gyda myfi hyd y diwedd; ac yn y diwedd, er mwyn Jesu Crist dy Fab, fy *Arglwydd* am hunig iachawdwr. Yn enw yr hwn, yr wyf yn rhoi i ti dy ogoniant, ac yn ersyn yr holl bethau hynar dy law, yn y weddi yr hona ddyscodd Crist ei hun i mi gan ddywedyd;

Ein Tâd yr hwn wyt yn y nefoedd, &c.

Myfyrdod yn erbyn anobaith, neu ammau trugaredd Duw.

YR ydys yn gweled trwy oestadol brawf, pan fo plant Duw yn wannaf, yn agos i amser eu marwolaeth, mae yno y dengys *Satan* ei nerth swyal, ac a esyd arnynt ei profedigaethau cryfaf; Canys efe a wŷr mae'r awrhon y mae iddo gael y fuddugoliaeth neu ni chaff ef fyth. Oblegit os eu heneidiau a ânt i'r Nefoedd, ni cheiff efe mol gorthrymmu nai blino hwynt byth ond hynny. Ac am hynny efe a gymmer gymmaint ac a allo o boen, ac a ddengys o flaen eu golygon hwynt yr holl fawrion bechodau a wnaethant, a barnedigaethau Duw dyledus am danynt, felly iwygyrru hwynt (os efe a gill) i annobeithio: yr hwn fydd bechod gorthrymach na'r holl bechodau a wnaethant, neu ar a alleu efe eu cyhuddo hwy o honnynt.

Os bydd Satan gan hynny yn cythryblu dy gŵdwybod yn fwy tuagat dy farwolaeth, nag yn amser dy fywyd.

1. Cyfaddef dy bechodau i Dduw; nid yn unig yn gyffredinol, eithr hefyd yn neilltuol.

2. Gwna iawn a thâl i'r gwyr hynny y rhai y gwnaethost

hofft ti gamwedda hwynt, os byddi yn gallael. Ac
wyt ti yn draws neu yn dwyllodrus yn dal, neu yn
dw yn dy feddiant, na thiroedd, na da, y rhai lydd o
fiawnder yn perthynu i un wraig weddw, neu i blen-
a ymddisad, na ryfoga [fel yr wyt yn disgwyl am i-
chydwrfaeth dy enaid,] edrych yn wyneb Crist y bar-
ercyfiawn : nes i ti eu rhoi yn ol i'r cywir berchenn-
glon drachefn. Canys y mae cyfraith Dduw dan bo-
drei selldith, yn dy orchymmyn di i rod-di yn ei ol pa-
eth bynnac a rodde attat ti i w gadw, neu yr hyn y
hoddaist di dy law am dano, neu yr hyn trwy ladrad a
yrrawfder a ddygaist di, ac yr wyt yn ei gam attal oddi-
au dy gymydog, tal hynny erbyn ei ben, a chwanega ei
umed ran atto, Lev. 5. 6 7. 8. Ac oni rod-di di yn ol
Zacheus y cyfryw dda a thiroedd, ni ell-i di fyth wir
edifarhau, ac heb wir edifeirwch ni elli di fyth fod yn
adwedig. Luc 13. ar 19 8. Eithr er trwy brofediga-
th y cythraul i ti wneuthur trais a chamwedd, etto os
wyt ti yn gwir edifarhau, ac i'th allu yn rhoddi yn ol, y
mae'r Arglwydd gwedi addo bod yn drugarog wrthyt
a gwrando ar weddiau ei weinldogion ffyddlon drosot
i faddau i ti dy ddyledion ath bechod, ac i dderbyn
y enaid yn haeddedigaethau gwaed Crist, megis oen
sifrycheulyd. Gen 20. 7. Jag. 5.

3. Gofyn i Dduw nawdd a meddeuant er mwyn Crist.
Ac yno nid yw y blinderau hyn o'r meddwl ddim angh-
ondid eithr cyffur, profiadau, ac nid yn gospedigaeth-
u. Y maent yn hysbyrwyddi ti dy fod ar yr union
ffordd, Canys y ffordd i'r nefoedd sydd heibio i byrth u-
ern, hynny yw, trwy ddiodes poenau yn dy gorph, a'r
fryw amheuon yn dy feddylfryd. Megis trwy fod dy
fwr di yn y bywyd hwn bob modd yn chwerw, y ga-
eth di archwaethu llawenydd bywyd tragwyddol yn
fysach.

Os bydd Satan yn dyweddd i ti nad oes gennit ti ddim
all, am nad oes mo honot yn ei theimlaw, myfyria.

Fod y ffydd unionaf yn fynych a'r teimlad lleiaf,
am hieuon mwyaf ; eithr cyhyd ac y bych yn cash-
y cyfryw amheuon, ni roddir mo honynt yn dy faich ;

Canys

Canys y maentyn perthynu i'r cnawd, oddiwrth yr hwn y darfu dy yscar. Pan ddiflanno dy gnawd, dy ddyn gwan oddifewn yr hwn sydd yn eu caschau hwynt, ac yn caru yr Arglwydd Jesu, a fydd cadwedig. *Marc. 9. 24. Matth. 14. 31.*

2. Al bod yn well ffydd gredn heb deimlad na thryddo. Y ffydd leiaf sef *cymaint a gronyn o bôd mwstard*, neu gymaint ac fydd mewn plentyn newydd feddyddlo, sydd ddigon i gadw'r enaid a garo Grift, ac a gredo ynddo ef. *Job. 13. 15. Matth. 17. 30.*

3. Fod plentyn Duw, yr hwn sydd yn dymuno teimlad diogel ysbyirwydd o ffafwr Duw, yn cael ei ddymuniad pan welo Duw fod hynny yn ddaioni iddo: canys eise a'r addawodd Duw roi *dwfr y bywyd i'r sawl a sychedant anaf dano.* *Mat. 21. 6. Esay. 55. 1.* Y mae i ni siampl o'r teimlad Mr. Glover, merthyr sanctaidd, yr hwn ni alleu gael diogel teimlad cyffurus o'i ffydd nes ei ddyfod yngolwg y poen g i w losci, ac yno fe gurodd eiddwylo ynghyd o wir lawr enydd gan ddywedyd wrth ei gyfeillion: *O Awstin, esia a ddaeth, gan feddwl llawenydd teimladwy ffydd a'r Yspid y ryd glân.* Disgwyl gan hynny wrth yr Arglwydd, *ymunydd ola, ac eise a nertha dy galon Psa 27. 14.*

Os Satan a tanwl ddengys i ti faintioli lliaws a gorhuan ymder dy bechodau, myfyria.

1. Bod ar wir edifeirwch morhawdd gan Dduw faddu Ddieu y pechodau mwyaf a'r rhai lleiaf, a'i fod eise mor eiddo mae yllyscar i fadden llawer ac i bardynu un. A'i drugaredd ni eddes a ddiscleiria fwy wrth fadden i bechaduriaid mwy wr, nag wrth fadden i droseddwy'r bychain: fel y mae yn yneglur yn siamplau Manasses, Magdalen, Peter, Paul, &c. Ac lle yr amlbawyd pechod yno yr ymhyfyda eise a'r efi amlbau yn fwy o lawer Rhuf. 5. 20.

2. Na wrthododd Duw un dyn erioed, nes i ddyn wrthod Duw yn gyntaf: megis y mae yn eglur yn siamplau, Cain, Saul, Achitophel, Abaziah, Judas, &c.

3. Fod Duw yn galw pawb, ie y bechaduriaid ydynt drwm lwythog o bechod. *Mat. 11. 28.* nad yw eise yn nagcau mo'i drugaredd i un bechadur a ofynno ei drugaredd ef a chalon edifeiriol. Hy

e histori yr Eſengyl yn ei dyfiolaethu ; ſe ddaethat
 iſt bob math ar bechaduriaid *clwyfus, dall, cloff, cloff*
ſydd, gwaban glwyfus, a chyfryw ac oeddynt yn glaſ
 i parlas, diſerlif gwaed, a'r cyfryw ac oeddynt loerig.
 eu gwedi eu meddiannu ag yſpyrdion aſlan, neu gyth-
 uliaid : etto or rhain eu gyd, nid aeth un ar a ofynn-
 id ei drugaredda'i gynorthwy, ymaith heb gael ei ne-
 es. Os trugaredd a ofyneu, trugaredd a gae er ma-
 t a fyddau ei bechod, er trymmed a fyddau ei ddolur.
 hefyd eſe a gynygiodd, ac a roddodd ei drugaredd i
 wer o rhai ni ofynafant mono erioed (gwedi ei gyn-
 ſe arſu yn unig gan ymyſcaroedd ei doſturi wrth weled
 a trueni hwynt) mal i'r wraig o *Samarita*, i'r wraig
 o *ſyddw* o naim, ac i'r claſ oedd yn gorwedd wrth lynn
herbeſda, yr hwn a fuafeu namyn dwy flynedd deugain
 oſt glaf, Joan 4. ar 5 5. 6 7 *Luc.* 7. 13. Os darſu iddo
 yn ewyllyſgar fel hyn roddi ei drugaredd iddynt hwy,
 o rhai nid oeddynt yn gofyn, ac os caed ef (fel y dyw-
 ydd y prophwyd) gan y rhai ni cheiſiaſant mohono ef, a
 ydd eſe nag o'i drugaredd i ti yr hwn wyt mor daer
 nymbil am dano trwy ddagrau ? ac wyt fel y *Publican*
 uan yn curo mor ddiſrifol a dyrnau yſig, ar galon ddr-
 ylliedig edifeiriol. Yn enwedig pan weddiech di at
 Dd yn enw ac ynghyfyngdod Jeſu, er mwyn yr hwn
 e mae ef yn addaw canniattau pa beth bynnac a ofynn-
 gan ni iddo ef; Joan 14 14. Cyn wired a bod Duw yn
 wir ni rydd eſe nag i ti. Er i bechodau y *Niniſeaid*
 nyn llied yr Arglwydd i roi y farn yn eu herbyn, etto
 eu heddirwch hwy, eſe a'i galwodd hi yn ol drachefo,
 iſta arbedodd y *ddinas* ; pa faint mwy os tydi a edifar-
 ei, un agwedd i'r arbeda eſe dydi, gan weled nad yw
 farn et etto *wediei* hadrodd yn dy erbyn ? Os oeddodd
 y farn oll ddyddiau *Ahab*, yn unig er mwyn y llun
 eu'r ymddan hofiad oddiallan a wnaethu eſe o ofſyn-
 eiddrwydd, pa faint mwy y trſ eſe yn lán *beibio ei ddi-*
 os tydi yn ddiſſuant a edifarhei o'th bechod, a dych-
 elyd atto ef am ras a thrugaredd ?
 Eſe a gynnygiodd ei drugaredd i Cain (yr hwn a la-
 ſe ei frawd gwirion) Os gwnei yn dda oni chei di or-
 uchafiaeth ?

uchafiaeth ? Gen. 4. 7. Fel pe buaseu efe yn dywedyd, os gadewl di dy lid a'th genfigen, ac aberthu i mi o galon ffyddlon *edifeiriol*, tydi a'th aberth a fydd cymmeradwy gennif. Ac i *Judas* (yr hwn a'i bradychodd ef mor dwyllodrus) gan ei alw ef yn gyfaill, enw *cariad* ol; Mat. 26. 50. A phan gynnygiodd *Judas*, efe yn ewyllygar a fodlonodd a'r *genau*) yn yr hwn ni buaseu dwyllerioed,) i *gusanu* y *gwesfusa*u *gwenieuthus*, dan y rhai yr oedd *gwenwyn* *aspiad* yn godachu i Pet. 2. 22; Psal. 140. 3. Pa buaseu *Judas* yn dirnad y gair hwn *cyfaill* allan o enau *Crist*, megis y gwnaeth gwir *Benbadad* y gair *Brawd* o enau *Achab*, diammau y buaseu *Judas* yn cael *Duw Israel* yn fwy trugarog, nag y cafodd *Benbadad* *Frenin Israel*, i Bren 20. 31. 32. 33. Ond yr oedd *Duw* yn anfodlonach wrth *Cain* am anobeithio o drugaredd, nac am ladd ei frawd; ac wrth *Judas* am ei grogiei hun, nac am fradychu ei *Arglwydd*. Yn gymaint ac y mynnent hwy wneuthur pechodau dynion marwol, yn fwy nag anfeidrol ac anherfynol drugaredd y tragwyddol *Dduw*; neu fel pe gallasent hwy fod yn llawnach o bechodau, nag oedd *Duw* o drugaredd. Lle y mae yn defnyddio lleiaf waed *Crist* a mwy naeddedig i eth ynddo, i ynnill trugaredd *Dduw* er mwyn dy *ied* *ydwr*iaeth di, nag a eill yz holl bechodau (a'r a wnaeth ystod) fod o nerth i ennyn ei ddigofaint, i'th fwrw i ddaos. *ymmedigaeth*

Os bydd *Satan* yn sifial, fod hyn yn wir am drugaredd *Dduw*, eithr nad oes mo bynnny yn perthyn i ti, am fod y bechodau di yn fwy na phechodau dynion eraill, megis y bechodau o wybodaeth, ac yn parhau er ystalm o flynyddedd, a'r eysfryw ag y darfu am rai eraill o'u plegit: a chunat bl o'i (gan mwyaf) wedi eu gwneuthur o'th wirfodd, a gada yn rhyfgyus yn erbyn *Duw* a'th gydwybod. Ac am hynny dyli i'r iddo ef fod yn trugarog wrth rai eraill, etto ni fydd i'r drugaredd wrthit ti: myfyria.

1. Fod llawer (o'r rhai ydynt yr awrhon yn ogoneg) *adus* ac yn fendigedig *Sein*iau yn y *Nefoedd*) wneuthur yn yr un ffynyd (pan oeddynt yn byw ar y *ddalar*) gymmaint pechodau, a mwy nac a wnaeth

derloed, ac a barhaufant (cyn iddynt edifarhau) yn
 pechodau hynny cyhyd yn helaeth ac y gwnaethost
 theu. Megis gan hynny na allen eu holl bechodau
 hwy, a'r hir aros ynddynt, Rwyfiro i drugared Dduw,
 i eu hediseirwch hwynt, faddau iddynt eu pechodau a'r
 derbyn i'w rād drachefn: Ni ddichon chwaith dy bech-
 odau dithau a'th barhad ynddynt, mo'i rwyfiro ef i fod
 yn drugarog wrthit ti, *os edifarheu di fel y gwnaethont*
hwythau; ie ar dy ediseirwch y mae siampl pob un o
 honynt hwy, yn atgoel y gwnaiff ef yr un peth i ti ac a
 gwnaeth iddynt hwythau. **1 Tim 1 16.** Canysfel y mae
 y pechod lleiaf yn gyfiawnder Duw heb ediseirwch yn
 digon i wneuthur un yn golledig; felly y pechod mw-
 yaf ar ediseirwch yn ei drugaredd ef sydd i gael madd-
 eiant dy bechodau mwyaf ac hynaf, nid ydynt ond pe-
 chodau dyn; eithr y lleiaf o'i drugareddau ef ydyw tru-
 garedd Duw. Am dy fod di yn adnabod dy bechodau dy
 hun, yr wyt ti yn ammeu na ellir eu maddeu hwynt.
 Gwel fel y mae Duw ei hunan yn gollwng yn rhydd y
 culwm amheus hwn. Yr oedd llawer yn nyddiau Ef-
 ay yn tybied (fel yr wyt ti haw) iddynt hwy barhau
 cyhyd mewn pechod, fel yr aetheu yn rhy hwyr iddynt
 hwy geisio dychwelyd at Dduw am ras a thrugaredd,
 Eithr y mae Duw yn eu hatteb hwynt, *Ceisiwch yr Ar-
 glwydd tra y galler ei gael ef, gelwch arno tra fyddo yn at-
 teb.* **Esa. 55 6. 7. 8.** Fel pe dywedafu efe, *tra byddo y*
bywyd yn parhau, am gair i'w bregethu, yr wyf yn agos
 i'm cael gan bawb oll a'r am ceisiant, ac a weddiant at-
 ef. Y mae'r bobl yn ail-atteb; eithr nyni (O Argl-
 wydd) ydym bechadurlaid anafus, ac am hynny ni fel-
 iwn ni ryfygugallw ar dy enw, neu ddyfod yn agos i'th
 bwrdd iddrwydd. Y mae'r Arglwydd yn atteb i hynny
 i, *Gadawed y drygionus ei lwybr ar dyn ar wireddus ei fe-
 lylliau: a dychweled attaf fi, ac myfi a gymeraf drug-
 aredd arno ef, ac a fyddaf yn Dduw iddo ef, ac myfi a*
fyddaf nawdd iddo ef yn dra-aml. Eithr nyni a dybi-
 em (medd y bobl) pe buaseu ein pechadau ni ond pe-
 chodau cyffredinol, y galleu yr addewid hon o drugar-
 aredd berthyn i ni.

Ond gan fod ein pechodau cymaint, ac yn parhau cyhyd, am hynny, yr ydym *ni yn ofni* pan elom *ni i ymddangos* ger bron Duw, y bwrw *efe ny ni heibio*. Y mae DUW yn ateb i hyn drachefn; *Ey myddyliau i* (O drugaredd) *nid yw eich meddyliau chwi; nid eich ffyrdd chwi* (o faddau) *ydym fy ffyrdd i; canys megis y mae'r Nefoedd uwchlaw'r ddaiar, felly y mae fy ffyrdd i yn uwch na'ch ffyrdd chwi, am meddyliau i yn uwch na'ch meddyliau chwi*. Pe bae gan hynny bob pechadur yn y byd, yn fydd o gyfryw bechaduriaid ac ydwyf ti; etto bydded i *wnenuthur* y peth y mae Duw yn ei erchi i ti, sef edifarhau a chredu, a gwaed Iesu Grist gan ei fod yn wadu Duw, a'th lanha di anwythau oddiwrth eich holl bechodau, Act 20. 28. i Joan. 1. 7.

2. Megis y rhagwelodd Duw yr holl bechodau ar wnae'r byd, ac etto na alleu yr holl rai hynny ei rwyfiro ef rhag caru y byd, fel y rhoddes ef *ei unig-anedig Eâb i farwolaeth, i waredu cynifer o'r byd ac a gredant a edifarhaent*. Joan 3. 16. Llai o lawer y geill bechodau di (gan eu bod yn bechodau yr aelod lleiaf o'r byd) fod o nerth i rwyfiro Duw rhag caru dy enaid, a maddeu dy bechodau, os tydi a edifarhai a chredai.

3. Os darfu iddo ef dy garu di cyn gued (pryd yr oddit ti yn elyn iddo ef) fel y talodd ef drosot ti bris mawr werthfawr a thywalltiad gwaed ei galon; pa fodd gall ef yr awrhon na byddo yn rasulol wrthit, pryd mairaid iddo er dy waredu ond bwrw un golwg yn rasulol arnat? Nac edrych di gan hynny ar faintiolaeth dy bechodau, ond ar anfeidroldeb ei drugaredd ef, yr hysydd felly yn swy na mwy, fel pe rhoit ti dy holl orthymion bechodau ynghyd, a rhoi attynt bechodau Caia a Judas, a rhoi attynt hwythau holl bechodau yr holl rai *meddigidigion* o'r byd; (diamen y byddeu yn bechodau mawr) etto cyffelyba y pentwr mawr hwn, ag anferfynol drugaredd Dduw ac ni bydd mwy cyffelybiaeth rhyngddynt, na rhwng y twmpath lleiaf o bridd y wna'r mynydd mwyaf yn y wlad, Ni alleu gwaedd y pechodau gorthrymmaf a'r a ddarfu i ni ddarllain am ddiwedd, gytraedd ddim uwch na'r Nefoedd, megis gwaedd bechodau.

chodau Sodome. Gen. 19 13. Ond trugaredd Duw
medd Dafydd) sydd oddiar y Nefoedd. Psal. 108. 4.
effelly uwchlaw ein holl bechodau. Ac os yw ei dru-
redd ef yn fwy na'i holl weithredoedd, y mae yn rh-
iddo fod yn fwy nath holl bechodau di. A thra bo
drugaredd ef yn fwy na phechodau yr holl syd, edifi-
tha, ac nid oes ammau o faddeuant.

Os bydd Satan yn taeruddarfod i ti yn fynych o amser
mewthur adduned o edifeirwch, a gwneuthur llun o edifi-
rwyd dros amser, ac etto cwmpo i'r unrhyw bechodau
rachefn a thrachefn, ac nad oedd dy holl edifeirwch ond
i'w twyllodrus, a gwaith Duw, a chan weled ddarfod
dimor fynych dorri dy adduned, am hynny se dynnodd
Duw ymmaith ei drugaredd, ac a newidiodd ei gariad,
i'r myfyria :

1. Pe bae bod o hyn yn wir, (yr hyn mewn gwirion-
dd sydd anafus) etto nid yw achos gymheffur o her-
ydd yr hon y dylit anobeithio ; gan weled mae dyma
yflwr cyffredin holl blant Duw yn y bywyd hwn, y
hai sydd yn addunedu cyn fynyched y gadawant ymm-
ith ryw bechod, nes iddynt ddeall eu gwendid i gyfla-
ni hynny, yr addunedant i heidio ag addunedu. Y
mae eu haddunedau yn dangos deisyfiadau eu dyn Ysp-
dol ; eu gwaith yn eu torri sy'n dangos gwendid eu
fawd llygredig. A'n mynych lithro i'r unrhyw be-
chodau yr ydoedd Crist yn ei ragweled, pan ddyscodd
i ni weddio heunydd, O Dad maddeu i ni ein dyledi-
n. A pha ham y mae Crist yn gorchymmyn i ti, (yr
yn nid wyt ond dyn pechadurus) faddeu i'th frawd
i'th waith vn y dydd, os dychwel ef saithwaith yn y
dydd, a dywedyd, Y mae'n edifar gennif ? Luc. 17. 34.
i'th siccrhau di, y maddeu ef (gan ei fod ef yn
Duw'r drugaredd, ac yn ddadioni ei hun) i ti dy dden-
waith a thrugain saithwaith bechodau yn y dydd, y
ai a wnaethoff yn ei erbyn ef, os dychwelli di atto ef
y wir edifeirwch. Matth. 18. 21 22. Fe iachaw-
yr Israeliad wrthedrych [a golygon gweiniaid] ar
Saph bres, cyn fynyched ac y bratheu y seirph tant-
d hwynt yn yr anialwch Num. 21. 9. I'th siccrhau di
mae

mae ar dy ddagrau o edifeirwch, y cei di dy iachau trwy ffydd Ynghrist, cyn fynyched ac i'th frethir di i farwolaeth gan bechod.

2. Fod dy iechydwriaeth gwedi ei seillo nid ar ddlysgogrwydd dy ufydd-dod ; eithr ar nerth disigl cyfammmod Duw. Er dy fod di yn anwadal a Duw, a bod y cyfammmod wedi ei dorri o'th du di, etto y mae yn gyfar o'i du ef: ac am hynny y mae pob peth yn ei le os tydi a ddychweli: Canys nid oes na chysnewidiad na chysgod o droledigaeth gydag ef. Jag. 1. 17. Rhuf. 9. 11. Efe a glodd i fynu dy iechydwriaeth, ac a'i gwnaeth ef yn ddilogel yn ei arfaeth digysnewidiol ei hun, ac a draddododd i'th gadwraeth di yr agoriadau, y rhai ydynt ffydd ac edifeirwch ; a thra fyddont yn dy eiddo, di a elli dy berswadio dy hun fod dy iechydwriaeth yn siccer ac yn ddilogel : Canys yr hwn y mae Duw yn ei garu, y mae efe yn ei garu ef hyd y diwedd, ac nid edifarha efe byth am fwrw ei ferch ar y rhai a edifarhant ac a gredant. Rhuf. 8, 39 ar 11: 19, Ioan. 13, 1.

Tro-laf, o bydd Satan yn dwyn ar ddeall i ti dy fod yn ammau yn hir o amser, a bod yn orau i ti yr awrbon anobeithio, gan weled fod dy bechodau yn cynnyddu, a'th farwolaeth yn tynnu yn agos, myfyria.

1. Naddyleu un pechod (er maint a fae) fod yn achos i beri i Gristlon anobeithio, tra byddo trugaredd Duw o lawer myrddiwn o raddau yn fwy: a bod pob rhyw bechadur edifeiriol credadwy yn cael maddeuant o'i holl bechodau, wedi ei siccerhau trwy air a llwy Duw ; dau beth di anwadal, yn y rhai y mae yn amhosibl i Dduw fod yn gelwyddog. Eze. 18. 22. Heb. 6. 18. Efe air yw, pa bryd bynnac y byddo pechadur pwy bynac yn edifarhau o'i bechod beth bynac [canys yr amser y pechodau, a'r pechaduriaid ydynt anherfynedig] o eigion ei galon, efe a ollwng Duw dros gof yr holl anwired ar a wnaeth ef, fel na edliwir mo honynt idd ef mwyach. Oni chymernwn ni ei air ef [yr hwn a atto Duw i ni ei ammau] efe a roes ei lwf i ni, fel na byf byw, nid wyf yn dymuno mo marwolaeth yr anniwol ond troi o'r annuwol oddiwrth ei ffordd a bydd

ze 33:21. Fel pe dywedafeu, oni choeliwch i'm gair?
wyf yn tyngu myn fy mywyd, nâd wyf yn ymddigrifo
rhôl un pechadur yn y byd i farwolaeth am eibech-
au, ond yn hytrach yn chwennych ei waredu ar ei
broad a'i edifeirwch.

Myfyrïo yr hyn beth a barodd i Tertullian lefain :
dledwyddol ydym, er mwyn y rhai y mae Duw yn tyn-
n, nad yw yn ewyllysio ein rhoi i farwolaeth. O pa fâth
ueiniaid, enbydusydym ni oni choeliwn i Duw pan fydd-
o ef yn tyngu y gwirionedd bwn i ni Eurglyw o yspryd
efwmluog, enaid yr hwn a orthryblir gan donneu ano-
aith anffyddlaw ; mor ddedwydd a fyddau weled lla-
nter o'th fâth di a Hezechias ? (yr rhai a ruddfana me-
t clomennod gan orthrymder pechod, ac a fyddau yn ury-
ce megis gwenboliaid rhag ofn digofaint Duw,) yn hyt-
ch na gweled llawer o rai a fyddant marw megis ani-
oliaid, heb ddym ystyriaeth o'i cyflwr eu hunain, na
im ofn digofaint Duw, neu'r orfeddffaingc, o flaen yr
on y maent i ymddangos ? Siria a chyffura dy di dy
nau o enaid gofidus, canys os oes ar y ddaiar hon, yr
y darfu i Grift dywallt ei waed trosto ar y groes, dydi
dra-diogel ydwyf un. Diddana gan hynny dydi
hun yn yr oll-ddigonawl aberth o waed yr Oen,
hwn fydd yn dywedyd pethau gwell na'r eiddo A-
Heb. 12. 14. A gweddïa dros y cyfryw na chaw-
at erioed etto räs i ystyried a chashau pechod.
dydi yn wir ydwyf un tros yr hwn y bÿ Grift farw ;
oddiwrth yr hwn y bÿ i yspryd drylliedig (yn
amu wrth ei deimlad yn hytrach nai'r ffydd)
Ehain allan lef alarus ein Harglwydd Grift : Matth.
46. fef, Fy Nuw, Fy Nuw, pa ham im gade-
aist ? Ac nac ammeu cyn bo hir na chae di deyrnau
m sicced gydag ef, ac yr wyt ti yr a'r hon yn
ddes gydag ef : Canys ie, ac Amen a ddywedodd
hynny. 2 Tim. 2. 11. 2 Cor. 1. 20. Dat. 2. 14 Nid
un pechod yn attal dyn rhag iechydwrïaeth,
yn ynig anobaith a diedifeirwch ; Nid oes
a ddichon wneuthur y pechod yn erbyn yr Ysp-
glân yn ddifaddeuol ond eisiau edifeirwch.

Y mae dy ddeisyfiad chwannog i edifarhau mor gymmeradwy gan Dduw, ac yw yr edifeirwchperffeithiaf a a ddymunir ti ei gyflawni iddo.

Myfyria ar y cyffurau Efangylaidd hyn, ac ti a gaweled mae yn y loes drangcedig olaf wrth farw, y cynorthwya Duw dydi a'i lan Yspryd, megis pan fyddo *Satan* yn edrych am yr oruchafiaeth fwyaf, y caiff ef orchfygu yn llwyr. Ie pan fyddo llinynnau dylygaid gwedi torri, megis na ellych weled mor goleuni Iesu Grift a ymddengys i ti i gyffuro dy enaid, a'i Angelion sanctaidd a'th ddygant di iw deyrnas nefol. Luc 16. 22. Yno y caiff dy gyfeillion di dy ganfod, megis Angel Manoah, yn gwneuthur gwir ryfeddodau; pan welont ddyn diffrwyth yn ei wendid mwyaf [trwy gynorthwyad Yspryd Duw] yn gorchfygu cryfder pechod, chwerwder angau, a holl egni a gallu *Satan*, ac ynnhau dydd, ac aroglarth gweddi, yn ymdderchafu i fynu gydag Angelion, yn orcheftol i'r Nefoedd.

Addysc i'r rhai a ddelont i ymweled a'r Claf.

Y Sawl a ddelont i ymweled a'r claf, y mae'n rhaid iddynt gymmeryd prif ofal na safant yn fud i lygaid rythu yn wyneb y dyn clwyfus i'w aflonyddu ac na siaradant yn ofer, i ofyn rhesymmau neu ofynion anfuddiol, fel y gwna llawer.

Os gwelant hwy gan hynny fod y dyn clwyfus yn debyg i farw, mogelant ei dwyllo ef, eithr yn gariadu ac yn weddus, rhybuddiant ef o'i wendid a'i lescrwydd a pharant iddo ymbarotol i fywyd tragwyddol. Un awr wedi ei threilio yn dda pan fyddo enioes dyn agos wedi ei threilio allan, a eill ynnill i ddyn ddiogel rwydd o fywyd tragwyddol. Na wenheithia ef a'r ofer obaith o'r bywyd hwn, i fradychu ei enaid i'r twolaeth dragwyddol. Rhybuddia ef yn ddi ragrit o'i gyflwr, a gosyn iddo ar fyrr, yr rhai hyn, neu cyfryw gwestiwanau.

Gofynio

Sofynion i holi'r dyn claf a fyddo tebyg i farw

WYt ti yn credu mae'r Hollalluog Dduw, Trindod o berlonau mewn undod o sylwedd, a wnaeth Nefoedd a daiar, a chwbl oll ar fydd ynddynt trwy ei allu ei hunan? Ai fod ef yn oestadol trwy ei ddurwiol ragluniaeth yn eu llywodraethu hwylt? Fel nad oes dim yn digwyddo yn y byd, nac i tithau, ond yr hyn a ddarfu i'w nerth goruchel a'i ddurwiol ddogebineb ei ragddarparu o'r blaen i'w wneuthur?

2. Wyt ti yn cyfaddef, ddarfod i ti droieddu a thorri lloctaidd orchymynnion yr ollalluog Dduw, mewn meddwl, gair, agweithred; A haeddu o honot am dorri ei gyfreithiau bendigedig felldith Duw, yr hwn a gynnwys oll drueni y byd hwn, a phoenau tragwyddol yn nhau uffern, pan ddiweddo y bywyd hwn pegwna'r Dduw a thydi yn oldy haeddedigaethau?

3. Onid yw yn ddurwg gennit yn dy galon ddarfod i ti dorri ei gyfreithiau, ac esceuluso ei wasanaeth a'i ddoliad, a chanlyn y byd a'th trachwantau ofer dy hunor ddyfal? Ac onid arweinir ei fywyd fandeiddiolach i byddit i ddechreu byw drachefn?

4. Onid wyt ti o'th galon yn deisyfu dy fod gweddi i'w uno a Duw yn Jesu Crist ei Ffah bendigedig i gyfryngwr, yr hwn fydd ar ddeheulaw Duw yn Nefoedd, yn awr yn ymddangos drosot yngolwg Duw, yn gwneuthur ei erfynniad atto ef dros dy enaid? Ius, 8. 24. Heb. 9. 24.

5. Wyt ti yn gwadu ac yn ffeiddio pob hyder a crediniaeth mewn cyfryngwyr neu ddadleuwyr eraill, i'w enidiau neu Angelion, gan gredu fod Jesu Crist yr unig gyfryngwr o'r Testament newydd yn dychon i'w bereddu waredu y sawl a ddelont at Dduw trwyddo ef, i'w weled ei fod ef yn byw yn oestadol i wneuthur cyfryngol trostgnt? Ac a ddywedi di gyda Dafydd wrth Crist: Pwy fydd gennif fi yn y Nefoedd onid tydi? ac ni all yfiais ar y ddaiar neb gyda thydi? 1 Tim. 2. 5 Heb. 1. 3. Psal. 73. 25.

6. Wyt ti yn hyderus, yn credu, ac yn gobeithlo bod yn gadwedig, trwy unig haeddedigaeth y farwol-aeth waedlyd a ddiodesfodd Iesu Grift trofot ti? heb ofod dim hyder o'th iechydwriaeth yn dy hoeddedigaethau dy hun, nac mewn unrhyw gyfryngau, na chreaduriaid eraill? gan dy sicrhau dy hun yn ddiogel nad oes iechydwriaeth yn neb arall: ac nad oes un enw arall dan y nef, drwy'r hwn y mae yn rhaid i't fod yn gadwedig. Act. 4. 12. Act. 10. 43.

7. Wyt ti yn ewyllscar yn maddeu pob trais a chamwedd ar a wnaethpwyd neu a gynnygiwyd i ti gan bod m'ath ar ddyn pwy bynnac? Ac wyt ti mor ewyllscar o'th calon, yn gofyn maddeuant i bawb, ar y gwnaethost di gamwedd a hwynthwy mewn gair neu weithred? ac wyt ti yn taslu allan o'th galon bob llied a chafineb oedd yn ot ti? Fel y gellych di ymddangos ger bron wyneb Crist (tywylog tanghneddyl) mewn cariad perffaith? Heb. 12. 14.

8. Ydyw dy gydwybod yn cystuddio i ti ddwyn dim ar gam, neu fod yn dal dim wrth nerth brauch oddi wrth un wraig weddw, na phlentyn ymddifad, neu oddiwrth neb arall pwy bynnac? Bydd siccr a diogel onis teli di yn ôl fel *Zacheus*, y da neu y tiroedd hynny, (o byddi di yn gallael) na elli di mor gwir edifarhan, ac heb wir edifeirwch nielli di mor bod yn gadwedig, nac edrych yn wyneb Crist pan fyddych i ymddangos ger bron ei orseddfaingc ef.

9. Wyt ti hollawl yn credu y cyfodir dy gorph di allan o'r bedd, ar lais yr udcorn diwedda? ac y caiff dy gorph ath enaid eu cysylltu yn un drachefn, yn nydd yr adgyfodiad i ateb ger bron yr Arglwydd Iesu Grift: ac oddiyno i fyned gydag ef i ddernas Nefoedd, i fyw mewn tragwyddol hyfrydwch a gogoniat?

Os y dyn clwyfus a ettyb i'r holl ofynion hynny megis Cristion ffyddlawn, yno gadewch i bawb ar fyddo yn bresennol uno ynghyd i weddio trofot ef, i hyn, neu mewn geiriau orcyffelyb;

Gweddi iſu dywedodd dros y Claf, gan y
rhai a ddelont i ymwelw ag eſe.

O Drugarog Dâd, yr hwn wyt Arglwydd a
rhoddwr y bywyd, i'r hwn y perthbyndiangfau
rhag marwolaeth; Nyni dy blant fydd yma gw-
edi ein ymgynnull, ydym yn cydnabod, nad ydym
ni o herwydd amltra ein pechodau deilwng i ofyn
un fendith i ni ein hunain ar dy ddwyllaw di;
llai a lawer i fod yn negeſſwyr at dy Fawrhydi dros er-
aill; etto o herwydd i ti ein gorchymmyn i weddio y
naill dros y llall, yn enwedig dros y claf, ac a ddywed-
aſt mae llawer a ddichon gweddi ycyfiawn gyda thi
gan hynny yn ufydd dod dy orchymyn, ac mewn hy-
der o'th addewid graſuſol, yr ydym ni môr hyf a dyfod
yn oftyngedig ymbilwyr at dy dduwiol Fawrhydi, dros
ein hanwyl frawd (neu ein chwaer,) a'r hwn yr ym-
welaſt di o cherydd dy law dadol dy hun. Nid ddy-
munem o ewyllys ein calonau iddo eſ gael ei iechyd
drachefn, a chael ei grifftionogawl gymdeithas yn
hwy yn ein plith; Eithr yn gymmaint ac yr ymdden-
gys (cyn belled ac y gallwn ddirnad) ddarfod i ti rag-
lunio trwy yr ymweliad hyn, i alw arno eſ allan o'r
bywyd marwol hwn; yr ydym ni yn daroftwng ein
deifybiadau i'th fendigedig ewyllys, ac yn ymbil yn
oftyngedig er mwyn Jeſu Grift, a haeddedigathau ei
chwerw-angau a'i ddioddefaint, (yr hyn a ddioddefodd
eſ troſto eſ) (ari ti faddeu a gollwng tros gôf ei holl
pechodau; yn gyſtal y pechod yn yr hwn yr ynnillwyd,
ac y ganwyd, a'r holl feſian ar troſeddau eraill hefyd, ar
wnaeth eſe o'r pryd hynny hyd y dydd a'r awr hon,
mewn meddwl, gair a gweithred, yr erbyn dy dduwiol
Fawrhydi. Taſi hwynty tu ôl i'th ceſn; ſymmud hwynt
ym belled o'th wydd di, ac yw y dwyrain oddiwrth y gorlle-
win. Gollwng hwynt dros gôf, na ddôd mo honynt yn ei
lauch eſ: golch hwynt ymmaith a Gwaed Crift, ſel na
byddo mwyach hanes am danynt; a gwared eſe oddi-

wrth yr holl farnedigaethau, y rhai ydynt ddyledus
iddo am ei bechodau, fel na allont fyth bwylo ar ei
gydwybod na chyfodi yn erbyn ei enaid, *Ddydd y Farn,*
a chyfrif iddo ef gyfiawnder Iesu Grist, Megis y byddo
yn gyhiawn yn dy olwg di. Ac yn ei gyfyngdra y pryd
hyn, ni attolygwn i ti edrych i lawr o'r Nefoedd arno
ef a'r cyfryw olygiado ras a thosturi ac y byddi arfer o
edrych ar dy blant yn eu gorthrymder a'u trueni.
Trugarha wrth dy *mâs clwyfus*, megis y *Samaritan* da,
Canys y mae yma enaid clwyfus ac eisiau cynnorth-
wy y fâth *physygwr nefol*. O Arglwydd chwanega ei
ffydd, fel y byddo'n credu farw o Grist trosto ef, a
bod ei waed ef yn ei lanhau ef oddiwrth ei holl becho-
dau: ac naill a'i esmwytha ei boen, a'i chwanega ei
ammynedd i oddef dy fendigedig ewyllys. Ac na osod
Arglwydd daionus, ddim mwy arno ef, naca wnelych
di iddo allael ei ddwyn: cyfod ef i synu attat ti, gyd-
a'r ocheneidiau a'r gruddfanau, y rhai ni ellir mo'u
badrodd. Gwna iddo ef yr awrhon glywed beth yw go-
haiib ei alwedigaeth, a pha beth yw tra odidawg sawredd
dy drugaredd, a'ith allu turgat y rhai a gredant gyno ni.
Ac yn ei wendid o Arglwydd dangos di dy nerth ym-
ddiffyn ef rhag oll ddrwg feddyliau a phrosedigaethau
Satan; yr hwn (megis y gwnaeth bob amser oi fywyd)
sydd yr awrhon yn enwedig yn ei wendid yn gosod ar-
no, ac yn ceisio ei ddifa ef. Oh achub ei enaid, ac ar-
gyodda Satan, a gorchymmyn i'ith Angelion Sanctaidd
fod o'i amgylchiw ddiddanu, ac i ymlid ymaith holl
yspydion drygfwyr maleusys ymhelloddiwrtho. Gwna
iddo ef fwyfwy ffielddio y byd hwn, a dymuno ei ym-
ddattodiad, a'i fod gyda Christ. A phan ddelo yr awr
dda a'r amser (ym mha un y rhagluniaist ei alw ef
allan o'r byd presennol hwn) dōd iddo ras yn dang-
nhelysus ac yn orfoleddus, i roddi itynnu ei enaid i'ith
ddwyllaw trugarog di. Derbyn di ef i'ith drugaredd
gad i'ith Angelion sanctaidd ei ddwyn i'ith dragwyddo-
deyras. Gwna ei awr olaf yn awr orau, ei eiriau bla-
u i'ith gorau, ei feddyliau olaf yn feddyliau gorau.
A phan fyddo llewyrch ei sgaid yn methu, a'i dafod yn

allu yn ei lwydd : canniadbâ (o Arglwydd) im enaid
 allael (gyda Stephen) gantod Iesu Grist yn y Nefoedd
 yn barod i'w dderbyn ef : Ac i'th yspryd o'i fewn ef
 aneuthur ersyn trôsto ef ag oeheneidiau anrhaethadwy.
 Wyfsc ninnau ynddo ef i weled ein diwedd ein hunain,
 a'n marmoldeb. Ac am hynny i fod yn ofalus i'n pa-
 totai ein hunain erbyn ein dyddiau diweddaſ, a'n go-
 dd ein hunain mewn trefn a pharodrwydd erbyn yr
 amser y galwëch di am danom yn yr un agwedd. Fel
 hyn o Arglwydd yr ydym ni yn gorchymmyn ein han-
 wyl frawd (neu ein chwaer) dy wasanaethydd elwy-
 fus, i'th dragwyddol râd a'th drugaredd, yn y weddi a
 ddyſcodd Crist i ni, gan ddywedyd.

Ein Tâd yr hwn wyt yn y Nefoedd, &c.

*Dy râd, o Arglwydd Iesu, dy serch onefol Dâd, dy gym-
 deitbas a'th ddiddanwch o'r spryd sanctaidd a fyddo gyda
 hyni oll, ac yn enwedig gyda'th wasanaethydd elwyfus
 hwn, hyd y diwedd ac yn y diwedd Amen:*

Darlennant yn fynych i'r clâf rai pennodau hyno-
 dol o'r Scrythyrau sanctaidd : megis,

Y tri phennod gyntaf, ar 14, ar 19. o lyfr Job.

Y 34 bennod o Deuteronomi.

Y Ddwy bennod olaf o Josuah.

Y 17 bennod o'r cyntaf o'r Brenbinoedd.

Yr 2, 4, ar 12, pennodau, o ail llyfr y Brenbinoedd.

Y 38, 40. 65. pennodau o Esay.

Histori dioddefaint Crist.

Yr 8 bennod at y Rhufeiniaid.

Y 15 bennod or llythyr cyntaf at y Corinthiaid.

Y 4 bennod or llythyr cyntaf at y Theſſalonïaid.

Y 5 bennod o ail lythyw Paul at y Corinthiaid.

Y bennod gyntaf ar olaf o St. Iaco.

Yr 11. a'r 12 at yr Hebreaid.

Llythyr cyntaf Peter.

Y tri phennod gyntaf, neu y tri olaf o'r Datcudd-
 iad, neu rai 6'r rhain.

Ac felly gan athrawiaethua chynghori y dda glwyfus
 i'w lled ac i ddisgwyl wrth Dduw trwy ffydd ac am-
 mynedd, nes iddo efe ddanfôn am dano a chan weddio

ar yr Arglwydd am roi iddynt gyfarfod llawen yn nheyrnas Nefoedd, ac adgyfodiad beudigedig yn y dydd diweddar: hwy a allant ymadael pan tynnont yn nhanghneddyf Duw.

Amryw o gyfsurau diddanaid, yn erbyn annoddefgarwch mewn cletyd.

OS yn dy gleiyd o herwydd trymder dy boen, y byddi yn annoddefgar, myfyria;

1. Fod dy bechodau yn haeddu poenau uffern, am hyny di a elli trwy fwyamynedd oddef y colpedigaethau tadol hyn.

2. Mae y rhain yw gwialenodau dy Dâd nefol, a bod y wialen yn ei law et. Os dioddefaist di trwy ufuddod gerydd dy *rieni daiarol* pan oedditi yn *blentyn*: pa faint mwy y dylit ti yr awrhon dy ddaroftwng dy hun (a thitheu yn *blentyn* i Dduw) i gof dy Dâd nefol; gan weled ei fod er tragwyddol ddaioni i ti?

3. Ddarfodi Grift oddef yn ei enaid a'i gorph boenau mwy gofidus drosot ti: am hynny di a ddylit fod yn fodlonach i ddioddef ei fendigedig ewyllys er mwyn dy ddaioni dy hun. Am hynny medd *Peter*, *Crist* a ddioddefodd drosoch chi, gan adel i chi siampl, fel y chanlynech ei ol ef 1 Pet. 2. 21. Agadewch i ni (medd *St. Paul*) redeg mewn ammyneddyr yrfa a osodwyd on blaen ni, gan edrych ar Iesu pen tywyfog, a pherffeithydd ein ffydd ni, yr hwn yn lle y llawenydd a osodwyd o'i flaen a ddioddefodd y groes, Ec. Heb. 12, 1. 2.

4. Nad yw y gofidiau yr ydych chi yr awrhon yn eu dioddef, ddim ond y cyfryw a gyflawnir yn eich brodyr, y rhai ydynt yn y byd fel y tyfiolaetha *Peter*. 1 Pet. 5. 9. Ie cyfuddiau Job oeddynt o lawer yn fwy gofidus. Nid oes yr un or Seintiau, y rhai ydynt yr awrhon yn yr orphwysfa nefol, na oddefodd gymmaint ac yr ydych chi yn ei oddef cyn iddynt fyned yno: Ie llawer o honynt a ddioddefodd yn ewyllyscar, yr holl boenau ar dialeddau ar a allen Orthechwyr neu wyr creulon eu gosod arnynt, fel y gallent fyned i'r llawenydd nefol, i'r hwn i'ch gelwir chi'r awrhon.

y mae i chwi addewid, y bydd i Dduw pob gras wedi
chwi oddef ychydig eich perffeithio chwi, ach cadarnbau
ich cryfhau ach sefydlu. Ar Duw hwnnw o'i ffyddlon-
ni ad eich temtio' uwchlaw yr hyn a alloch, eithr gyda'r
fantasiwn y gwna efe ddiangfa fel y galloch ei ddwyn. 1
11. 5. 10. 1 Cor. 10. 13.

5. Ddarfod i Dduw rag-ddarparu yr amser y caiff dy
ffudd di ddiben, yn gyffal ar amser y cafodd ddech-
red. Na myn dwy flynedd deugain oedd wedi i ordeinio
dyn clwyfus wrth lynn Bethesda Joan. 5. 5. Daudd-
mlynedd i'r wraig ar dferlif gwaed. Mat. 9. 20.
Ii mis i Moses Exod 2. 2 deng nhwyrnod o gyffudd i'r
Angelo Eglwys Smyrna. Dat. 2. 10 Tridiau obla baint
Ddafydd 2 Sam. 24. 13. Ie y mae rhif dagrau y daw-
lgwedi eurboi ar lawr yn llyfr Duw, a'u maintioli yn
adwedig yn ei gofreil ef. Psal. 56. 8. Amser ein
blinderau (medd Crist) nid yw ond ychydig; Joan. 16.
16. Nid yw digofaint Duw (medd Dafydd Psal. 30. 5.
yn para ond tros amrantyn, ychydig amser medd yr Ar-
chwyydd, ac am hyny nid yw yn galw holl amser ein blin-
der, ond awr o gyffudd. Dat. 6. 11. Joan. 16. Dafydd
ydd yn cyffelybu ein cyffudd i gornant. O ran ei ch-
wyrned. Psal 110 7. Ac Athanasius i gawod. Cyff-
lybwch y trueni hwyaf ar a ddioddeso dyn yn y byd
hwn, i dragwyddoldeb y llawenydd nefol, ac nid yw ddim
yn ei herwydd. Ac fel y mae y golwg ar Faba enir yn
ach ddianaf yn peri i'r fam anghofio ei llafurus boen o'r
blen: Joan 16. 21. felly y golwg ar Grift yn y Nefoedd,
(yr hwn a aned er dy fwyn di,) a wna i ti anghofio yr
holl ofidiau angeu hyn, fel pe buafent erioed heb fod;
Megis Stephen Act 7. yr hwn cyn gynted ac y gwel-
odd efe Grift a anghofiodd ei archollion ei hun, a dych-
yn y bedd, ac ofn y cerrig; ac yn ddiddanus a orchym-
nodd ei enaid i ddwylaw ei lachawdwr. Anghofia dy
boen dy hun, meddwl am friwiau Crist; Bydd ffy-
dlawn hyd farwolaeth, ac efe a rydd i ti goron byw-
dtragwyddol. Dat. 2. 104

6. Eich bod chwi yr awrhon wedi eich galw i'ch ail-

holl i ysgol Crist, i weled pa fainto ffydd, ammynnedd a duwioldeb a ddyscassoch chwi hyd yn hyn; ac a wnech chwi fel Job a'i gallel derbyn peth drwg ar law Duw, yn gyftal ac y darfu i chwi hyd yn hyn dderbyn llawer o ddaloni. Job. 2. 10. Megis gan hynny y gweddiasoch bob amser, byddeddy ewyllys, felly na fydd yn awr yn anfodlon o herwydd yr hyn y mae ei ewyllys bendigedig yn ei wneuthur.

7. Fod pob pethyn chyd-weithio er daioni i'r rhai a gartant Dduw; yn gymmaint nad oes nac anghen, nac einioes, nac Angelion, na thywysogaethau, na galluoedd. &c. A eill eingwahanu ni oddiwrth gariad Duw, yr hwn sydd Trugrist Iesu ein Harglwydd Rhuf. 8. 28. 38. 39. Byddwch chwi ddiogel fod pob gwaiwloes yn achub rhag poenau uffern; a phob yspaid esmwyth yn argoel o'r orphwysfa nesol; a pha gynnifer o ffonnodiau dybygech chwi a dal y Nesuedd? fel yr oedd eich bywyd yn ddiddanwch i eraill; felly rhowch i'ch cyfeillion siampl gristionogawl i farw, a siomwch y cythraul fel y gwnaeth Job.

Nid yw ond croes Crist wedi ei danfon o'r blaen i groeshoelio cariad y byd ynot ti; Megis y gellych ddfyned yn dragwyddol i fyw gyda Christ, yr hwn a groeshoeliwyd trosot ti. Fel yr wyt ti gan hynny yn wir Gristion, cymmer i'fynu (fel Simon o Cirene) a'th ddwy law ei groes sanctaidd ef, dwg hi ar ei ol ef, iddo ef; dy boenau ar fyrr a ant heibio, dy lawenydd byth ni dderfydd.

Cyflurau yn erbyn ofn marwolaeth.

OS byddi di yn dy glefyd yn dy glywed dy hun yn ofnus gennyt farw; myfyria.

1. Fod hynny yn arwyddocau meddwl llwfr aruthro osai y peth nid ydyw. Oblegit yn Eglwys Duw nid oes un farwolaeth, Esay, 25. 7. 8. A phwy bynnac sydd yn fyw, ac yn credu ynghrist ni fydd marw byth. Joan. 11. 26. Gadewch i'r rhai a fyddo byw heb Grist ofn marwolaeth. Nid yw Cristionogion yn marw, ond parhryngont fodd Duw, maent hwy (fel Enoch) yn cael eu cymmeryd at Dduw, Gen. 5. 24. Nid yw eu poenau ond cerbydau y

bydan tanllyd Elias, iw dwyn ir Nefoedd ; 1 *Bren 2*
 neu megis cornwydydd *Lazarus* i'w danfon i synwes
Abraham. *Luc 16. 23.* I fod yn fyrr, os wyt ti un or
 leni sydd fel *Lazarus* yn caru Crïst, nid yw dy glefyd
 na farwolaeth, ond er gogoniant i Dduw, yr hwn o'i
 riad a gyfnewid dy farwolaeth fywiol i fywyd tragw-
 yddol. Ac os darfu i lawer o'r gwyr ceñhedlig sef, *So-*
crates, Curtius, Seneca &c. Farw yn ewyllyscau (pryd
 gallasent fyw) mewn gobaith o anfarwoldeb yr en-
 id; a fyddi di wedi cael dy ddygiad i fynu cyhyd yn yf-
 iol Crïst, (ac yr awrhon wedi dy alw i *wledd briodas* y
ndigedig Oen, Dat 19. 7.) yn un o'r gwahoddedigion
 ynny a naccant ddyfod i'r *wledd orfoledaus honno* ? Na
 to Duw.

2 Cofia nad yw dy drigfa di yma, ond ail radd o'th
 wyd : oblegit wedi i ti fyw yn gyntaf naw-mis yng-
 roth dy fam, yr oedd yn anghenrhaid dy yrru oddiyno
 fyw yma mewn ail-radd ar fywyd. A phan ddarfyddo
 rhif or misoedd a osododd Duw i ti i fyw yn y bywyd
 un, y mae'n rhaid i ti 'run flunydd adel hwn, a myned
 trydydd radd yn y byd arall, yr hwn ni ddiwedda
 yth. Yr hwn, i'r rhai sydd yn byw ac yn marw yn yr
 arglwydd, sydd yn rhagori cyn belled ar y fath syd a
 hwn, ac y mae hwn yn rhagori ar fywyd un a fae yn
 yw ynghroth ei fam. I'r bywydolaf ar godidocaf hwn,
 rwy y drws hwn yr aeth Crïst ei hun, a'r holl Sain-
 na fuont o'th flaen di; ac felly yr aiff y cwbl o'r lleill
 i eu hol hwynt a thitheu. Paham y dylit ti ofni y
 eth sydd gyffredin i holl etholedigion Duw ? Paham y
 bydd hynny mor anfodlon gennit ti, yr hyn a gafodd
 goesaw ganddynt hwy oll ? Nac ofna farwolaeth, can-
 fel y mae hi yn *Exodus* o'r byd drwg, felly y mae hi
 yn *Genesis* o un gwell : diwedd yr amserol ond dechr-
 eidd bywyd tragwyddol.

3. Ystyria nad oes ond tri pheth a eill beri marwol-
 aeth mor ofnadwy i ti : yn gyntaf, y golled sydd i ti o'i
 phlegit : yn ail y boen sydd ynddi : yn drydydd, y dig-
 wyddiadau echryslon sydd yn canlyn ar ei hol. Nid
 rwy rhai hyn eu gyd ond megis gwreichion o dan eil-
 yth.

yll, ac ofn diachos. Canys am y cyntaf, os wyt ti gadel yma dda darfodedig, y rhai a eill *lladron en lladada*, di gai yn y Nefoedd *wir drysfawr*, yr hwn ni ell *byth moi ddwyn oddiarnat*. *Matth. 6. 9. 10.* Nid oes y rhai hyn ond benthg i ti, megis i orchwiliwr dangrif; Y rhai hynny a roddir yn wobwr tragwyddol i ti. Os wyt ti yn gadel *gwraig gariadus*, di gai dy briodi *Christ*. yr hwn sydd *gariadusach*. Os wyt ti yn gadel *plant a chyfeillion*, di gai weled yno dy holl *benafaid* *miol*, ar plant a ymadawfiant; Ie Crist a'i holl *Sainetiaid* a'i *Angelion* a chynifer o'th blant *ti* ac ydynt blant *Dduw*, a ddaw yno ar dy ol *di*, yr ydwyt ti yn gadel *mddeuant* *daiarol*, a *Thy o glai*; a thi a gai *feddu* etife *ddiaeth* *nefol*, ac eisteddle *gogoniant*, yr hon a brynwyd, a barotowyd, ac a gadwyd i ti. *Joan. 14. 1. 2 Cor. 5. 1.* A pha golled sydd i ti? onid yw *marwolaeth* yn elw i ti? Dos adref, dos adref, a nynt a galynwn ar dy ol *di*.

Yn ail, am y boen ym *marwolaeth*; y mae ofn *marwolaeth* yn poeni llawer yn fwy na gloes angen; Canys y mae llawer Cristion yn *marw* heb *nemawr o loes* na *phoen*. Plannu Angor dy obalth ar y sail gadarn o *Dduw*, yr hwn a addawodd *berffeithio ei nerth* yn dy *wendid di*, ac ni chynnwys dy *demtio di* *uwchlaw* yn hyn a ellych ei *ddwyn*. *2 Cor. 12. 9. 1. Cor. 10. 13.*

Yn olaf, am y digwyddiadau *echryslon*, y rhai a gallynant arol *marwolaeth*, nid ydynt, yn perthynu i ti yr hwn wyt aelodo *Grift*; Canys *fe ddaru i Grift* trwy ei *farwolaeth*, dynnu ymmaith golyn *Angeu i'r ffyddlonaid*: *Fel nad oes yr awrbon ddim damnedigaeth i rhai sydd yngbrist Iesu*. *Rhuf. 8. 1.* Ac y mae *Crist* wedi rhag-dyfiolaethu, fod yr hwn a gredo ynddo ef i gael bywyd tragwyddol, ac nad eiff i *ddamnedigaeth*, eitha ei *fynd ef* trwodd o *farwolaeth* i fywyd. *Joan. 5. 24.* I'r perwyl hyn, y mae yr *Yspryd glan* o'r *Nefoedd* yn dywedyd, *Bendigedig yw'r meirw y rhai sydd yn marw yn yr Arglwydd*; A'u bod o hynny allan yn gorphwysio oddiwrth eu *blinderau*; a'u gweithredoedd a'u canlynant, *Gan hynny er mwyn y ffyddloniaid y llyngewyd*.

ngwyd anghen mewn buddugoliaeth, a'i gelyn yr hwn
 pechod, a'r cyflog am dano a dynnodd Crist
 maith yn ollawl, 1 Cor. 15. Oddiyma y gelwir
 farwolaeth o herwydd *ein* cyrph ni, yn hun-gwic,
 yn orphwysfa; Esay. 26. Dat 14. O herwydd *ein*
 eneidiau, ymadawiad mewn heddwch, a myned at
 Tâd nefol; symudiad oddiwrth y corph hwn i
 med at yr Arglwydd, ymddattodiad yr enaid a'r
 corph i fod gyda Crist. 2 Cor 5. Beth a ddwe-
 d? gwerthfawr yngolwg yr Arglwydd yw marwol-
 eth ei Seinctiau *of*. Nid yw y poenau hyn i ti
 id llafur a gwewyr i elcor ar fywyd tragwyddol.
 phwy *nid* ae trwy uffern i baradwys, yn enwe-
 g trwy farwolaeth? Nid oes dim sydd *raid* i ti ei
 oi yn ol marwolaeth: *nid rhaid* i ti *ofni* mo'th
 echodau oblegit i Grift dalu dy bridwerth: na'r
 arnwr oblegit efe yw dy Frawd cariadol; na'r
 edd oblegit gwely yr Arglwydd yw. Nac uffern
 oblegit dy lachawdwr sydd yn cadw yr agoriadau;
 a'r cythraul oblegit mae Angelion sanctaidd Duw
 yn gwersyllu o'th amgylch, ac *nid* amadawant a
 rhydi nes dy ddwyn i'r Nefoedd. Ni buost erioed
 egoffach i fywyd tragwyddol; gan hynny gogone-
 da Grift drwy farwolaeth fendigedig. Dywaid
 yn gyflur-lawn, *tyred Arglwydd Iesu*, Canys y mae
 dy was yn dyfod attat; yr wyf yn ewyllyscar, Arg-
 lwydd Cynnorthwya fy ngwendid.

**Saith o feddylliau sancteiddiol, ac och-
 eneidiau galarus un clas Iesu yn ba-
 rod i farw.**

YR awrhon yn gymmaint a bod Duw o'i anseidrol
 drugaredd, felly yn tymheru ein poen a'n clesyd,
 iad nad ydym ni orthrymmedig bob amser gan eitha go-
 fida: eithr weithiau ynghanol ein trymgur a'n cyfudd
 y mae yn cennadu i ni beth esmwythder a llonyddwch,
 i'n cyffuro a'n dadebru ein hunain: y mae'n rhaid i ti
 gymmeryd prif ofal (gan ystyried mor tyrr yw'r amser
 lydd

322
 sydd i ti, naill a'i i ynnill, a'i i golli y Nefoedd yn dr
 gwyddol) i wneuthur y gorau a bobamser a roddo Du
 i ti i gymmeryd anadl; a thra fo yr ychydig amser
 esmwythder, i gasglu nerth yn erbyn gofidiau mw
 Gan hynny yn y prydiau hyn o esmwythad, arfer o
 or meddyliau ar ocheneidiau bŷrrion sydd yn canlyn.

Pr meddwl Cyntaf

GAn weled fod pob dyn yn dysodi'r byd hwn mew
 dagrau, yn myned trwyddo mewn chwys, ac yn e
 derfynu mewn galar; Och pa beth sydd ynddo, i ber
 ddyn ddymuno byw yn hwy ynddo: Oh pa ynfydrwy
 yw, lle mae y *Mordwyr* yn rhwyfo a'i holl nerth i fyn
 ed i'r hafn dymunol, ac lle mae'r ymdeithydd byth he
 orphywys nes myned i *Ben ei daith*; *ein bod ni yn ofni* ca
 el golwg ar yr hafn, ac am hynny yn chwennych bw
 rw *ein llestr yn ol, i gael ei churo gan dymheffloed*
beunyddiol? Yr ydym ni yn wylo wrth weled pen ei
taith, ac am hynny yn dymuno *ein siwrneu yn hwy*, fel
 y gallem ni fod yn flinach wrth ymdeithio rhyd coeg lw
 ybr rhwyffrus.

Pr ysprydol Ochenaid ar hynny.

O Arglwydd *nid yw y bywyd hwn ond pererindod*
trafferthus, o ychydig ddyddiau a llawn drŷgioni
Gen. 47 9. Ac yr wyf wedi blino arno o herwydd fy m-
echodau. Gad i mi gan hynny (O Arglwydd) ddell
yfu ar dy Fawrhydi yn fy nghlaf wely hwn, fel y gwn
aeth Elias dan y ferywen yn ei gystudd: digon yw O Ar
glwydd ddarfod i mi fyw cyhyd a hyn, yn y dyffryn hwn
o drueni: Cymerer fy enaid i'th law drugarog, canys nid
wyf well na'm Tadau. 1 Bren, 19 4.

Pr ail Feddwl.

MEddwl a pha ryw fath gorph o bechod i'th lwyth
 wyd, *Ruf. 7. 24. pa fath rŷfel cartrefol a gyn*
hwysir yn y byd bychan: y cnawd yn gwerthryfely yn
erbyn yr yspryd; anwydau yn erbyn rheswm, daiar yn
erbyn y Nefoedd, ar fath fyd. o'th fenn am y byd o'th
 amgylch

Ddiwedd, *Fac. 4 1. Gal. 5, 17.* ac heb fod ond un modd
Ddibennu yr ymrylon hwn, *sef* marwolaeth,
hon) yn yr amser a bennododd Duw) a neilldua dy
spryd oddiwrth dy gnawd yr rhan bur adgenhedledig
th enaid, oddiwrth y rhan fydd amhur a di-adgened-
dig.

Pr Ochenaid ysprydol ar yr ail Feddwl.

OS truan o ddyn wyf fi, pwy am gwared i oddiwrth
gorph y farwolaeth hon? O fy anwyll iachawdwr Iesu
Grist, ti am prynaisst i a'th werthfawr waed, Ac oblegit i
iachub fy enaid rhag pechodau, fy llygaid rhag dagrau, am
maed rhag llithro, yr ydwysf yma o eigion fy nghalon, yn
rhoddi yr holl sawl argogoniant o'm iechydwriaeth i'th
enig ras a'th drugaredd, gan ddywedyd (gyda'r Apost-
ol Sanctaidd) i Dduw y bo'r diolch, yr hwn a roddodd i
mi suddugoliaeth trwy Iesu Grist ein Arglwydd, Rhu 7.
1 Pet. 2, Dat. 5. 9. Psal. 116. 8. 1 Cor. 15. 57. Psal
45. 9.

P Crydydd meddwl

MEddwl mor rheidiol i ti fod yn ddiogel mae eidd-
aw Crist yw dy enaid : Canysy mae angeu wedi
symmeryd gwyflon digonol i'w sicrau ei hunan o'th
gorph di, gan weled fod dy holl synhwyrâu yn dechrau
marw yn barod, oddieithr yn unig y synwyr i glywed
poen, eithr gan fod dechreuad dy sylweddiad wedi dech-
rau mewn poen, rhysedda lai os dy ddiben a derfyna
mewn gruddfanau. Ond os yw y cyfuddiau amserol
yn) yr rhai ydynt yn unig yn dolurio dy gorph) mor
poenus ; O Arglwydd, pwy a ddichon oddef tan yffol ?
pwy a eill bresswyllo yn y llofcteydd tragwyddol. *Esfay*
33. 14.

Pr Ochenaid ysprydol ar y trydydd Meddwl.

O Arglwydd Iesu Grist Mâby Duw byw, yr hwn
wyt yr unig physygwr a ddichon esmwythau y
dolur ar fy nghorph, ac adferu fy enaid i fywyd trag-
wyddol :

wyddol; gosod dy ddioddefaint, dy Groes a'th Ar
rhwng fy enaid a'th Farnedigaeithau di; a gad i haed
digaethau dy ufudd-dod sefyll rhwng cyfiawnder dy
am hannydd-dod inneu: ac oddiwrth y poenau corph
ol hyn, derbyn fy enaid i'tb dragwyddol dangnheddy.
Canys yr wyf yn llefain arnat gyda Stephen, Arglwy
Jesu derbyn fy yspryd. Aet 7. 59.

P pedwareddo Meddwl.

Meddwl nad yw yr hyn gwaethaf a eill marwolaeth
ei wneuthur, ond anfon dy enaid yn gynt nac
mynnu dy gnawd, at Grift a'i lawenydd neso!; cof
mae'r hyn gwaethaf hwnnw yw dy obaith goreu.
gwaethaf gan hynny o farwolaeth, sydd yn gynnorthw
yn hytrach nag yn niweid.

Pr Dchenaid ysprydol ar y pedwareddo Meddwl.

O Arglwydd Jesu Grift, iachawdwr pawb oll a
ymddiriedant ynot ti; na thro heibio mor h
sydd yn rhedeg ynei drueni at dy Râs, am ymwared
thrugaredd. Udatcan y lleferydd melys ynghlufstia
enaid, yr hyn a adroddaisf wrth y lleidr edifeiriol a
groes; sef, y dydd hwn y byddi gyda myfi ymmharadw
Canys yr wyfi (gyda'r Apostol) am henaidd yn dywe
yd wrthit ti, yr wyf yn deilys fy ymddattodiad a
gyda Christ Luc 23. 43. Phil 1 23.

P pummed Meddwl.

Meddwl (os wyt ti yn ofni marw) nad oes ym m
nudd Sion un farwolaeth: Canys yr hwn l
credu ynghrist ni fydd marw byth. Joan. 11. 25.
os wyt ti yn dymuno byw, yn ddiammeu y mae y by
yd tragwyddol (i'r hwn y mae y farwolaeth hon yn
ddwyn) yn orau o'r cwbl. Yno y mae yr holl ffyd
oniaid a ymadawfant (gwedi gwneuthur diben ar
trueni) yn byw gyda Christ mewn hyfrydwch; ac y
yr holl rai duwiol ydynt yn fyw a gant eu casclu all
o'u blinderau, i feddiannu yr orphwysfa dragwyddol
dag of.

Yr Ochenaid ysprydol ar y pumed Meddml.

O Arglwydd, di a weili lid a malais *Satan*, yr hwn nid yw ddigon ganddo megis llew rhoadwy rod-
 oddiamgylch i geisio ein difa hoil ddyddiau a nolwei-
 thiau ein bywyd, eitr y mae et yn ei ddangos ei hun
 bryffuraf, pan lo dy blant ti yn wannaf, ac yn tynnu
 yn *nessaf* i'w diben. O Arglwydd cerydda et, ac ym-
 addiffyn fy enaid. Y mae efyn ceisio f nychrynu i a
 marwolaeth, yr hon y mae fy mhechodau yn eu gwbl
 haeddu. Ond gâd ti i'th Ysp. y gâd ddi danu ty en-
 aid a diogelrwydd o fywyd tragwyddol, yr hwn a
 brynodd dy werthfawr waed. Esmwytha ar fy mhoen,
 hwanega fy ammynedd, ac (os dy fendigedig ewy-
 s yw) dibenna fy mlinderau; Canys y mae fy en-
 aid yn deifysu arnat gyda'r hen *Simeon* fendigedig;
 a'r hon Arglwydd gollwng fi dy was i ymadel mewn
 angnbeddyf yn ol dy air. Luc. 2. 29

Y chweched Meddml.

M Eddyllia, wrthyt dy hun, pa fath fendith a rodd-
 odd Duw i ti uwchlaw llawer miloedd o'r byd, lle
 maent hwy naill ai yn baganiad, yr rhaid nid ydynt
 addoli'r gwir Dduw, neu yn ddelw-addolwyr y rhai
 dynt yn gau addoli y gwir Dduw; Tydi a fuost fyw
 mewn Eglwys wir Grifftionogawl, ac a gosaiſt rad i
 yr yngwir ffydd Grist, aci gael dy gladdau ym medd
 weision Duw, y rhai oll a wliant am obaith *Israel*.
 fodiad eu cnawd yn Argyfodiad y cyfiawn. Act 26 6 7.
 Luc. 14. 14.

Yr ochenaid ysprydol ar y chweched Meddml.

O Arglwydd Iesu Grist, yr hwn wrt yr adgyfodiad
 a'r bymyd, yn yr hwn pwy bynnac a gredo a fydd
 er iddo farw: yr wyf fi yn credu pwy bynnac fydd
 ac yn credu ynot ti, na fydd ef byth farw. mafi a
 y caf gyfodi yn adgyfodiad y dydd olaf: o ran yr wyf
 diogel dy fod diſt mbynnwr yn fawr, ac er i bryfed yn ol
 wolaeth ddifa y corph hwn, etto mi a gaf dy weled
 O Arglwydd, am Duw yn y cnawd hwn.

Y

Canniadha

Pr ymmarter

Canniadhâ gan hynny o Grift, er mwyn dy chwern
angen a'th ddioddesaint, i mi fod y dydd hwnnw yn un
o'r rhieni wrth ba rai yr adroddi di y farn hyfryd ho-
no, sef, Dewwch chwi fendigedig blant fy nhad, medd-
iennwch y deyrnas a barotowyd i chwi cyn seiliady
byd. *Mat. 25. 34. Joan. 11. 25. 26. Job. 29. 25. 26.*

P seithfed meddwl

MEddylia wrthit dy hun, fely dioddesodd Crift
drosot ti farwolaeth *feildigedig a digofaint Duw*,
yr hyn oedd ddyledus i'th bechodau di, *Gal. 3. 13.* a pha
fath boen ofnadwy, a dialledau creulon a ddioddesodd
yr Apostolion, a'r Merthyron yn ewyllysgar er mwyn
ymddiffyn ffydd Crift, pryd a gallasent gael byw pe-
bualent yn rhagrithio neu yn eu wadu ef, pa faint
mwy ewyllysgar y dylit ti fod i ymadel yn ffydd Crift,
gan fod i ti lai o boenau i'th pennydio, a mwy o fodd-
lon i'th ddid annu?

Pr ochenaidd ysprydol ar y seithfed meddwl

O Arglwydd y mae fy mbechodau yn haeddu poe-
nau uffern, a marwolaeth dragwyddol, chwalth-
ach y cospedigaethau tadol hyn, a'r rhai i'm cystudd,
Eithr o fendigedig oen Duw yr bwn wyt yn tynnu ym-
maith bechodau y byd trugarcha wrthif, a golch ymmaith
fy bost anwiredd, a'th werthfawrocaf waed, a derbyn fy-
enaid i'th deyrnas Nesol, canys i'th law di (o Dad) y
wys yn gorchymyn i y ffryd, a thydi am prynafst i,
Arglwydd, tydi Duw y gwirionedd. Joan 1. 29. Dat. 5.
1. *Psal. 31. 5.*

Pr alwrhon fe ddyleu y clwyfus ddanfon amrywio Fugail duwiol dyscedig.

ER dim ar a fo cofia (os bydd i ti fodd yn y byd)
ddanfon am ryw Fugail duwiol bucheddol, yn
gyftal i weddio drosot ti yn dy farwolaeth,) canys
Duw yn y cyfrywachos a ddawodd wrando gweddiau
graphwydi cyflawn, a Henuriaid yr Eglwys. *Gen 20.*
Jer. 18. 20. Jag 5. 14. 15. 16) ac hefyd ar dy gyffes a'th
ddisgrwch ddirifol, i'th ryddhau di oddiwrth dy bechodau
Canys

Canys felly rhoes Crist iddo et alwedigaeth i'th fellyddio di i edifeirwch, er mwyn maddeuant pechodau. Mar. 1. 4, Act, 19, 4, Felly y rhoes ef belyd iddo alwedigaeth a gallu ac awdurdod ar dy edifeirwch i'th ryddbau di oddi wrth dy bechodau. 1 Cor. 5. 4. 2 Cor. 10. 8. mi a rof i ti agoriadau Teyrnas Nefoedd, a pha beth bynnac a rwynech di ar y ddaiar, a fydd yn rhwym yn y nefoedd, a pha beth bynnac a ryddbaech di ar y ddaiar, a ryddheur yn y nefoedd. A thrachefn, yn wir meddaf i chi, y peth a rwynech ar y ddaiar a rwynech yn y nefoedd, a pha beth bynnac a ryddbaech ar y ddaiar a ryddbeir yn y nefoedd. Mat. 16. 19, ar 18, 18.

A thrachefn, derbynniwb yr Ysryd glân, pechodau pwy bynnac a ollyngoch a ollyngir, a phechodau pwy bynnac a attalioc a attelir. Joan 20. 21. 23. Yr oedd yr athrawiaeth hon cyn hyned yn Eglwys Duw ac oedd Job, canys y mae Elibu yn dywedyd iddo, pan fyddo Duw yn taro dyn a dolur ar ei wely, fel y byddo ei enaid yn neshau i'r bedd, a'i fwyd i'r dinistrwyr: os bydd gydag ef gennad o ladmerydd un o fil i ddangos i ddyn ei uniondeb yna efe a drugarha wrtho, Ec Job, 33. 23. 24. Ac yn cydattab i hun medd St. Jaco. os gwnaeth y clas bechodau (ar ei edifeirwch a gweddi yr Henuriaid) bwy a faddeuir iddo. Jag. 5, 15. T mae i'r rhain awdurdod i gau y nefoedd, ac i draddodi (y pechadur a flaen di-edifeiriol) i Satan. Dat, 11. 6, 1 Cor, 5, 5. Canys nid yw arfau eu milwriaeth hwynt yn gnawdol, ei thr galluog trwy Dduw i dafn i lawr, Ec. Ac i fod a dial mewn parodrwydd yn erbyn anafuddod. 2. Cor, 4. 6; T mae iddynt yr agoriad i ryddbau, am hynny y gallu i roddi gollyngodod.

Nid yw yr Escobion, a Bugeiliaid yr Eglwys yn maddeu pechod trwy unrhyw gyflawn awdurdod o honynt eu hunain, (cany felly yn unig y mae eu Meistr Crist yn maddeu pechodau) eithr yn weinidogawl, megis gweision i Grift a'i orchwiliwyr. oherwydd ddarfod i'r Harglwydda'u Meistr roddi ei agoriadau yn eu hysbried ffyddlawn hwynt: a hynny yw, pan fyddont yn mynegi neu yn adrodd, naill al yn gyhoeddus, a'i

ddirgel trwy air Duw y peth a rwymo, neu y peth a
 ryddhau; a thrugareddau Duw i bechaduriaid edifeiri-
 ol, neu ei Farn i bechaduriaid stylnig di-edifeiriol;
 ac felly yn cymhwyso yr addewidion cyffredinol, neu
 fygythiau i'r edifeiriol, neu i'r di-edifeiriol. Canys y
 mae Crist o'r Nefoedd trwyddynt hwy (megis trwy ei
 weinidogion dafarol) yn adrodd pwy y mae ef yn ei
 rhyddhau a'i rwymo, aci byw i'r egyr ef byrth y nefoedd,
 ac yn erbyn pa rai y caua efe hwynt. Ac am hynny
 nid ydis yn dywedyd, pechodau pa rai bynnac a ar-
 wyddoeddech chiwi eu bod yn cael eu rhyddhau; eithr pech-
 odau yr hwn y rhyddhauoch chiwi. Y maent hwy gan hyn-
 ny yn rhyddhau pechodau, oblegit fod Crist trwy eu
 gweinidogaeth hwynt yn rhyddhau pechodau, megis
 y darfu i Grifft trwy ei ddyscyblion ollwng Lazarus yn
 rhydd, Joan. 11. 44. Ac fel na alleu un dwfr arall
 olchi ymmaith wahanglwyf Naaman, ond 'dwfr yr
 Jorddonen,) er bod afonydd eraill mor louwon) oble-
 git bod yr addewid wedi ei gysylltu at 'dwfr yr Jordd-
 onen, ac nid at afonydd eraill; felly er gallaelo ddyn arall
 adrodd yr un geiriau, etto nid oes iddynt mor cyffelyb
 nerth i weithio yn y gydwybod, megis y mae pan fydd-
 ont wedi eu hadrodd o eneu Gweinidogion Duw;
 oblegit bod yr addewid gwedi ei gysylltu at air Duw
 yn eu genau hwynt: Joan. 20. 22. 23. Canys hwynt
 hwy a eitholodd efe, a alwodd, ac a neillduodd efe i'r gorch-
 wyl hwn, ac iddynt hwy a gorchymynnodd ete weinidoga-
 eth y Cymmod. Trwy eu sanctaidd alwedigzeth a'u
 hordeintad hwy, a dderbynniafant yr Yspryd glân, a'r
 gallu gweinidogawl o rwymo a rhyddhau. Hwynt hwy
 ddanfonwyd allan gan yr Yspryd glân, i'r gorch-
 wyl hwn, i'r hwn y galwyd hwynt. Act. 1. 24. Rhus. 1.
 2 Cor. 5. 18. Act. 13. 2. 24. Tit. 1. 5.
 Ac y mae Crist yn rhoi gallu iw weinidogion i fadd-
 eu pechodau i'r edifeiriol, ynyr unrhyw eiriau ac a mae
 ef yn dyscu i ni yngweddi yr Arglwydd ddymuno ar
 duw faddeu i nlein pechodau: i siccrhau holl bech-
 aduriaid edifeiriol, fod Duw wrth ryddhâ ei weinid-
 ogion trwy haeddédigaethau Crist yn cyflawn faddeu
 iddynt

iddynteu holl bechodau. Felly pa beth bynnae y mae Crist yn ei ofod ar lawr yn y nef, in foro iudicij, yn llŷs y farn, yr un peth y mae ef yn ei adrodd ar yddaiar, trwy weinidogion ei gymmod, in foro penitentia, yn llŷs edifeirwch. Megis y cymododd Duw y byd ac ef ei hun trwy Iesu Crist, felly y darfu iddo ei (medd yr Apostol) roddi i ni weinidogaeth y cymmod hwn. 2 Cor 5. 18.

Yr hwn a'u danfonodd hwynt i fedyddio gan ddywedyd; ewch a dyswch yr holl genhedloedd, gan eu bedyddio hwynt &c. A'u, ddanfonodd hwynt hefyd i ryddhau pechodau gan ddywedyd, fel y danfonodd fy nhad fi, felly, yr wyf fineu yn eich danfon chwithbau; pechodau pry bynnag a ryddhaoch a ryddbeuir iddynt. Joan. 20 22, 23. Megis gan hynny na ddichon neb fedyddio (er iddo arfer yr un dwsr a'r geiriau (ond yn unig y gweinidog cyfreithlawn, yr hwn a alwodd Crist yr swydd dduwiol hon, ac y rhoddodd iddo awdurdod ynddi: Heb. 5. 4 Felly er gallu o eraill gyffuro a geiriau da, ettoni eill yr un ryddhau oddiwrth bechod, ond yn unig y rhai y gorchymynnodd Crist y Weinidogaeth sanctaidd, a'i air o gymmod iddynt. 2 Cor. 2. 10 ar 5. 18. Ac am eu Habsolutïon hwynt, y mae Crist yn dywedyd, yr hwn ach gwrandawo chwi am gwrendy inneu; Luc 10 16. Mewn achos amheus di a ofyni gyngor i gyfreithiwr doeth: ymherygl clefyd di a ofyni gyfarwyddyd dy physygwr dyscedig: a onid oes dim perygl mewn ofn damnedigaeth i bechadur fod yn farnwr iddo ei hun?

Caluin ddyscedig sydd yn dangos y pwynt hwn yn dra-eglur; *Etsi omnes mutuo nos debeamus consolari, &c.* Medd ef, er bod yn ddyledus i ni gyffuro a nerthu y naill y llall yn kyder trugaredd Duw, etto yr ydym ni yn gwled fod y gweinidogion gwedi ei gorchymyn a'u hordeinio megis yn dystion, ac yn feichiau i sicrhau ein cydwybodaeth o faddeuant bechodzu: yn gymmaint ac y dywedir eu bod hwy yn rhyddhau pechodau, ac yn gollwng eneidiau yn rhyddion. Cofied pob dyn ffyddlawn gan hynt, y dyleu ef (os bydd efe oddifewn wedi ei oribrymu a'i gystuddu gan hwy ei bechod) nad esgeuluso y cymmorith a'i gymwaru.

Y mae'r Arglwydd yn ei gynnwys iddo ef, sef yw hynny w. nenthur o bonaw (er mwyn esmwythau ei gydwybod) gyffes neillduol o'i bechodau wrth ei Fugail a deisyfu ei neillduol gynnorthwy ef, yn gyffur a diddanwch iw enaid ; swydd yr hwn yw (yn gyhoeddus ac yn neillduol) weidogaethau diddanwch Efengylaidd i bobl Dduw.

Y mae Beza yn mawr gamol yr arfer hon, A Luther yn dywedyd, mae gwell oedd ganddo ef golli miloedd o fydoedd na chynnwys taslu cyffes neillduol allan o'r Eglwys. Yr oedd ein heglwys nierioed yn llwyr ymddiffyn y gwirionedd o'r athrawiaeth hon, ond yn drachy fion a ddiddymmodd yr Anghristionogawl gamarfer o'r babeidd glust gyffes, yr hon y maent hwy yn ei gymmell ar eneidiau Cristionogion, megis aberth dyhuddol, a thal haeddedigol am bechod ; gan waelu eu cydwybodau i gyffesu, pryd y byddont heb deimlad o gleddi, ac i rifo eu holl bechodau, yr hyn sydd amhosibl ; megis y gallont hwy yn y modd hyn wybod dirgelion pawb, yr hyn yn fynych sydd yn digwydd i fod yn beryglus, nid yn unig i'r gwerin, eithr i awdurdodau cyffredinol hefyd. Eithr gwirionedd gair Duw yw, na ddichon un dyn a gafodd urddau yn Eglwys rufain rhyddhau pechadur yn union, Oblegit agoriadau rhyddhad neu absolution ydynt ddau, un ydyw agoriad yr Awdurdod, a hwnnw yn unig sydd eiddaw Crist, Dat. 3. 7. Marc. 2. 7 Luc. 5. 21. Y llall ydyw agoriad y weidogaeth, a hwn y mae ef yn ei roddi iw weinidogion ei hun, y rhai am hynny a elwir yn weinidogion Crist, Goruchwllwyr Dirgeledigaethau Duw, cennadu y Cyfnod, Escobion, Bugelliaid, Henuriaid, &c. Mat. 16. 19. 1. Cor. 4. 1. 2. Cor. 5. 20 1. Cor 12. 13 1 Joan. 4. 1. Jer. 25. 19. Joan. 20. Mat. 27. 4. Eithr nid ordeinodd Duw erioed yn y Testament newydd, un offeiriadaeth i aberthi, ac nid yw yr enw Hiereus yr hyn yn briodol a arwyddoca Sacerdos sef offeiriad i aberthu, wedi ei roi ar un swyddog i Grifft yn yr holl Testament Newydd. Ac nid ydym ni yn darllain am yr un a gyfeiriodd wrth offeiriad yn yr holl Testament Newydd, ond un a hwnwoedd Judas. Ac nid oes yr un gwir offeiriad

ariad yn y Testament newydd, ond Grift yn unig. Ac nid oes un rhan o'i offeiriadaeth ef i'w chwblhau ar y ddaiar, ond yr hyn y mae ef yn'ei gyflawni yn y Nefoedd. trwy wneuthur cyfryngdod-trolo m. *Heb. 7. 15* 24. 27 *Heb. 8. 4.* Wrth weled gan hynny nad ordeiniodd Crist un drefn ar offeiriadau i aberthu: a bod yr offeiriadau pabaidd yn goeg ganddynt gael eu galw yn *weinidogion* yr *Efengyl*, i'r rha! yn unig y gor chymynnodd Crist ei agoriadau, y mae yn digwydd yn anghenrheidiol na eill un offeiriad pabaidd nac escymuno na ryddhau na pechadur yn union, ac nad oes iddynt ddim cyfiawnder cyfreithlawn i ymmyrryd ag agoriadau Crist. Ethr nid y camarfer Anghristionogawl o'r ordeinhad oruchel hon, a ddylai fwrw i lawr yr arfer gyfreithlawn o honi rhwng *Cristionogion* a'u Bugeiliaid mewn cyflwrau o gyftudd cydwybod, o herwydd yr hyn yr ordeiniwyd hi yn bennaf.

Ac mewn gwirionedd nid oes unrhyw foddion mor o diaethol i ostwng calon falch neu i adgyfodi yspryd gofngedig ac ydyw yr ymddiddan ysprydol hwn rhwng y Bugeiliaid a'r bobl ofodedig tan eu dwylaw hwynt. O oes gan hynny un pechod yn pwyso ar dy gydwybod cyfaddef ef wrth weinidog Duw: gofyn ei gyngor ef ac os gwir edefarhei, derbyn ei ryddhad ef. Ac yno nac ammeu, *in foro conscientie*, *sef yn llys dy gydwybod*, na bydd dy bechodau wedi eu maddeu yn ollawl ar y ddaiar cyfial a phe bait ti yn clywed Crist ei hun *in foro iudicij* *sef yn llys y farn yn adrodd maddeuant am danynt yn y Nefoedd.* *Qui vos audit me audit: yr hwn ach gwrandawo chi, am gwrendy i.* *Luc. 10. 16* Prawf hyn, dy waid i mi oni chei di fwy o esmwythder yn dy gydwybod, nac a ellir ei adrodd mewn geiriau. Pe bae ddynion halogedig yn ystyried Teilyngdod y galwedigaeth tra uchel hwn, hwy a barchent y galwedigaeth yn fwy ac a anrhyddent y gwir fydd ynddo.

Pe wnae'r elwysus yn dda (wedi esmwythau ei gydwybod a derbyn ei ryddhad a chael rhif addas o Griftionogion ffyddlawn i uno ag ef) derbyn y Sacrament sanctaidd o Swpper yr Arglwydd, i'w gyffuro ef yn

Pr Pmarfer

fydd, ac i ddigalonni y cytneul yn ei ymgrychau. O
 herwydd hyn y mae y gymanfa *O Nice*, yn galw y Sac-
 rament hwn viaticum, sef llynaeth yr enaid iw daith.
 Ac er bod Swpper yr Arglwydd yn orchwyl eglwysig,
 etto yn gymmainta darfod i'r Arglwydd (yr ordeinwyr
 cyntaf) ei g flegumewn tŷ neillduol, Math. 16. 18 a
 bod St. Paul yn galw tai Cristionogion yn Eglwys i
 Grift, a bod Crist ei hun wedi addo fod ynghanol y
 ffyddloniaid, lle byddo dau neu dri wedi ymgynnull yn
 ei enw ef Rhuf. 16. 5. Philem. 2. Mat. 18. 20. Ni
 welaffi reswm, O bydd Cristionogion yn deisyfu (pan
 fyddont mor glafna allant ddyfod i'r Eglwys) Na all-
 ant dderbyn, ac na ddyleu y Bugeiliaid weinidogaethu y
 Sacramentau iddynt gartref. Y mae ef yn dangos mwy
 o aneallgarwch na gwybodaeth, yr hwn fdd yn tybied
 fod hyn yn archwaethu o'r offeren neillduol; canys yr
 offeren a elwir yn neillduol, nid o ran ei dywedyd
 mewn ty neillduol, ond oblegit (sef y mae Escob *Jewel*
 yn dylcu allan o *Aquinas*) bod yr offeiriad yn derbyn y
 Sacrament ei hun heb ei gyfrannu i eraill, ac yno y
 mae yn neillduol, er bod yr holl blwyfollon yn bresen-
 nol, ac yn edrych arno. Y mae cymmaint o ragoria-
 eth rhwng y Cymmun hwn, a'r eulun *Anghristionogawl*
 o'r offeren neillduol ac fydd rhwng nef ac uffern. O-
 blegit yn y Cymmun mewn neillduol deulu ar y cyfryw
 achos digwyddedig, yr ydis yn dilyn ordinhad *Crist*: y
 mae llawer o'r brodyr ffyddlawn yn ymgysarfod, yn ar-
 os y naill am y llall; yr ydis yn cosio marwolaeth *Crist*, ac
 yn ei dangos, ac y mae y Gweinidog gyda'r ffyddloniaid
 a'r dyn clwyfus yn Cymmuno. Mae yr athro *Caluin*
 yn dywedyd, ei fod ef o ewyllys ei galon yn canniadbau rha-
 id i'r Cymmun i'r rhai clwyfus pan fyddo'r achos yn gosyn.
 Epist 51. Ac mewn man arall y mae ef yn dywedyd,
 fod llawer o resymmau trymmion yn ei gymell ef, fel na al-
 leu nacau Swpper yr Arglwydd i'r claf. Epist 36. Et-
 to mi a ddymunwn ar yr holl Grifionogion ei dderbyn
 yn tynych yn eu hiechyd, yn enwedig unwaith bob
 mis, ef o'r holl Eglwys. Canys yno ni fydd rhaid i-
 ddynt hwy gasclu eu cyfeillion ar y fath achos,
na

na bod eu hunain mor gythrybledig elfiau y Cymmun. Canys fel y mae'r Athro Perkins yn dywedyd yn rhagoriol, nidyw ffrwyth a nerth y Sacrament i'w rwymo wrth yr amser y derbynier ef ynddo: eithr y mae yn ymestyn at yr holl amser o fywyd dyn a'r y fo yn ol; nerth yr hwn, pe bae ddynion yn ei gwbl ddeall, ni byddau raid mo'u mynych gynggori hwynt i'w dderbyn.

Pastores omnes hic exoratos vellem, ut in hujus controversie statum penitius introspeciant: nec fideles ex hac vita migrantes, & panem vite petentes, viatico suo fraudari sinant, ne lugubris in ijs adimpleatur lamentatio: Parum est panem petunt, et non sit qui frangat eis. Lamentation.

4. 4. *Admonitio ad pastores.*

Yn gymraeg fel hyn: *Mi a ddymunwn ar yr koll sug-eiliaid edrych yn ystyriol i'r ddadl hon, ac na adawont i'r rhai ffyddlon a fyddo yn myned o'r bywyd hwn, ac yn ceisio bara y bywyd, gael eu siommi am eu llyniaeth, rhag o'n i'r galarnad trist hwnw gael ei gyflawni ynddynt hwy; sef y plant a ofynnant fara, ond nid oedd a dorreu iddynt, Galarn 4. 4.*

Felly pan fyddo dyn o fuchedd drygionus yn marw, se a eill ddywedyd wrth Angeu, fel y dywedoedd *Ahab* wrth *Eliab*, *A gefaisst di fi o fy ngelyn?* 2 Bren. 22/20. Ac o'r tu arall pan fyddis yn dywedyd i'r pechadur edifeiriol fod Angeu yn curo wrth ei ddrws, ac yn dechreu edrych yn ei wyneb: ese a eill ddywedyd am angeu fel y dywedodd *Dafydd* am *Akimaz*, *Deled a chroesaw wrtho, oblegit y mae ef yn wr da, ac yn dysod a newyddion da; ese yw cennad Crist, ac sydd yn dwyn i mi newyddion llawen o fywyd tragwyddol.* Ac megis yr oedd y mor coch yn annoddyn i lyngcu yr Aiphtwyr i ddinistr, yn llwybr i'r Israeliaid i'w tywys i feddiant gwlad *Canaan*. Felly y mae marwolaeth i'r drygionus yn geuffos i fyned i uffern a damnedigaeth; ond i'r duwiol yn borth o fywyd tragwyddol, ac i iechydwrriaeth. Ac un dydd o farwolaeth fendigedig, a wna iawn am holl flinderau bywyd chwerw.

Pan fych digan hynny yn deall fod dy enaid yn ym-

adel a'th gorph, gweddia a'th dasod os gelli, ac onid
lli gweddia yn dy galon a'th feddwl y geiriau hyn, g
osod golygon dy enaid ar Iesu Grist dy Iachawdwr.

Gweddï wrth roddi pr Yspryd i fynu.

O *Oen Duw*, yr hwn trwy dy waed a dynnizist yma
th bechodau y byd, trugarha wrthif bechadur. *Argl
wydd Iesu derbyn fy Yspryd, Amen. Joan. 1. 29. Act. 7. 55.*
*Pan fyddo y dyn clwysus yn amadel a'r byd, yma
eled y ffyddloniaid a fyddo yn bresennol i lawr a
eu gliniau, i orchymyn ei enaid i Dduw yn
geiriau hyn, neu'r cyfryw.*

O *Rafusol Dduw a thrugarocaf Dad*, yr hwn wyt y
noddfa a nerth i ni, a chymmorth hawdd ei gae
mewn cyfyngder: derchafa lewyrch dy wyneb yn gar
adol yn hyn o bryd ar dy was, yr hwn sydd yn dyfod y
awrhon i ymddangos yn dy wydd di: Golch ymaith An
glwydd daionus, ei holl bechodau ef trwy haeddediga
thau gwaed *Crist*, fel na rodder hwynt fyth yn ei fau
ef. Chwanega ei ffydd, ymddiffyn a chadw ei enaid y
ddiogel rhag diafolai holl Angelion diffaith, Didda
efa'th lân yspryd, par iddo ef yn awr wybod mae dy
ydyw ei Dad cariadol, ai fod ef yn fâb i ti trwy Fabw
a Rhad, Gwared o Grist Iesu, wrth dy waed dy hun
a nad iddo ef fod yn golledig, yr hwn a brynaist di m
werthfawr, Derbyn ei enaid, fel y derbynniaist di y
idr edifeiriol i'th baradwys nefol, Gad i'th Angeli
sanctaidd ei ddwyn ef yn megis y dygasant enaid *Lar
rus*: a channiadha iddo adgyfodiad llawen yn y dydd
wedda, O Dad, eurglyw arnem trosto ef, a chlyw
Fab dy hun ein hunig Gyfryngwr, yr hwn sydd yn
edd ar dy ddeheulaw trosto ei a ninnau oll: er mw
haeddedigaethau y chwerw angen a'r ddioddefaint,
hyn a oddefodd ef drosom ni, Mewn diogel obaith
hyn ni orchymmynnwn ei enaid ef i'th ddwyllaw ta
yn y weddi fendigedig, yr hon a ddyscodd ein Iachaw
wr yn holl amser ein trallodau i ddywedyd wrthit.

Ein Tâd yr hwn, &c.

Hyn yma am arfer duwioldeb wrth farw yn yr Arglw

na y canlyn yr arfer o dduwiolddeb wrth farw tros yr Arglwydd, neu o achos yr Arglwydd.

YR Arfer o dduwiolddeb wrth farw tros yr Arglwydd a elwir Merthyrdod.

Merthyrdod ydyw y dystiolaeth, yr hon y mae Crist yn ei ddwyn i athrawiaeth yr Efyngyl, trwy ddiiodd pob math ar farwolaeth; i wahodd llaweroedd, i merw a chyd ffurfio pawb i gotieidio eu gwirionedd. I'r blymmydd a'r farwolaeth y mae Crist yn addo coron, sydd di ffyddlon hyd y diwedd ac mi a roddaf i ti goron y gwyl. Dat, 2, 10, Yr addewid hon yr oedd yr Eglwys yn credu iddi gystal, megis y galwasant Ferthyrdod hun yn Goron. A Duw, i annog Cristionogion i fydd yn galonnog am y gynglwyst hon, a fynneu trwy ragwybodaeth i Stephen y Merthyr cyntaf gael ei gwallan or gair Coron, [yn Roeg]

Y mae tri thywogaeth ar Ferthyrdod.

1 *Sola voluntate*, mewn ewylllys yn unig, megis Joan Efyngylwr, yr hwn (wedi ei ferwi mewn pair llawn o olw) a ddaeth allan wedi ei eneinio yn hytrach nai ferwi, ac a fu farw o henaaint yn Ephesus.

2 *So lo opere*, mewn gweithred yn unig, megis y gwirionedd o Betlehem. Mat 2.

3 *Voluntate & opere*, yn gystal mewn ewylllys, a gweithred, megis yn y Brif-Eglwys, Stephen, Polycarpus, Ignatius, Laurentius, Romanus, Antiochanus, a miloedd. yn ein dyddiau ninau Cranmer, Latimer, Hooper, Ridley, Farrar, Bradford. Philpot Sanders, Glover, Taylor, ac aneirif o rai eraill, zel cynes y rhai hynny i wirionedd Duw, a'u dygodd i elriai-dan Merthyrdod, i sefyll Crist. 1 Pet 2, 19. Nid creulondeb y farwolaeth, eithr gwiriondeb, dinimiedrwydd, a sancteiddrwydd yr achos sydd yn gwnenthar Merthyr. Ac nid ydwybod gyfeiliornus yn ddiagon o achos i oddef Merthyrdod, oblegit gwybodath yng-Air Duw sydd raid hyfforddi cydwybod ynghalon dyn. Canys yr rhai addasant yr Apostolion, yn eu cydwybodaeth cyfeiliornus oeddynt yn tybied fod yn gwnenthar gwasanaeth da i

Dduw ; A phaul o Zel, oedd yn cwytbu bygythiau, a ch
anedd yn erbyn Seintiau yr Arglwydd. Joan 16. 2
9 1. Phil. 3. 6. Yr awrhon pa un a wna achos ein O
eiriald a'n myneich Rufeiniaid, a'i bod mor sanctaidd
union a diniweidiol, ac y gallo ddiofalhau a ficerhau
cydwybodau i ddioddef marwolaeth, ac i roddi pwys
goglyd eu tragwyddol iechydwriaeth arni ; Bydded
pistol St. Paul at yr hen Rufeiniaid (eithr yn erbyn ei
Rhufeiniaid newyddion Anghristionogawl) yn farnw
Ac fe ymddengys yn eglur, fod yr athrawiaeth yr hon
a ddyscodd St. Paul i'r hen Eglwys o Rufain yn union
yn y gwrthwyneb mewn 26 O seilfaenol byngciau gw
grefydd, i'r hon y mae'r Eglwys newydd o Rufain y
ei ddyscu a'i maentumio : Canys yr oedd St. Paul y
dyscu y brif Eglwys o Rufain.

1. Mae o ras Duw y mae ein hetholedigaeth ni, a
nid ex premissis operibus, sef o'n gweithredoedd rhagwel
dig. Rhuf. 9 11- Rhuf 11. 5 6.

2 Ein bod ni yn cael ein cyfiawnhau o flaen Duw tr
wy ffydd yn unig heb weithredoedd da. Rhuf. 3. 2
28. Rhuf 4 2 &c. Rhuf 1. 17.

3 Nad yw gweithredoedd da yr adgenhedledig o
teilyngdod eu hunain yn haeddedigol, sef yn gyfrywa
a ddichon haeddu y Nefoedd. Rhuf. 8 18 Rhuf. 11,
Rhuf. 6 23.

4. Mae y llyfrau hynny yn unig ydynt ymadroddio
Duw, a'r Scrythur Awdurdodol y rhai a draddodasid
gadwraeth ac i ymddiried yr Juddewon. Rhuf 3 2
1. 2 ar 16, 16. yr Apocrypha nid ydoedd gyfryw.

5 Fod yr Scrythyrau Sanctaidd gyda'g Awdurda
Duw. Rhuf 9 17 ar 24 ar 11 32, yn cyttuno a Gal.
22. Am hynny uwchlaw Awdurdod yr Eglwys.

6 Fod yn rhaid i bawb, yn gyftal gwyr llyg a gw
llen, ar a fynno fod yn gadwedig, fynych ddarllain
gwybod yr Scrythyrau Sanctaidd yn hyspys; Rhuf. 15
ar 10 1 2 8. ar 16 26.

7 Fod yr holl Liniau a wneler o'r gwir Dduw,
ddelwau llygredig. Rhuf 1 23 ar 2 22 i'w cydsynni

8 Nad yw plygu y glyn yn grefyddol o flaen delw,

1. holi un creadur ond gwir ddelw-addoliaeth, *Rbaf* 11.
2. gwasanaeth celwyddog. *Rbaf* 1 25.

3. Na ddylem *ni* weddioat neb ond at Dduw yn un-
4. yn yr hwn yr ydym *ni'n* Credu. *Rbaf* 10 13 14 ar
5. 27. Am hynny *nid* at Seintiau nag Angelion.

6. Mae Crist ydyw ein hunig Gyfryngwr yn y Ne-
7. dd. *Rbaf* 8 34 ar 5, 2 ar 16, 27.

8. Nad yw aberth Cristionogion *ddim* arall ond yf-
9. ydol aberthau eu heneidiau a'u cyrph i wasanaethu
10. Duw, mewn sancteiddrwydd a chyfiawnder. *Rbaf* 12
11. ar 15 16. Am hynny *nid* oes *wir* aberthiad o Crist
12. yr Offeren

13. Fod yr addoliad duwiol yr hwn a *elwir* *dulia* yn
14. ffala latria yn perthynu i Dduw yn *unig*, *Rbaf* 1 9
15. 12, 11, ar 16, 18, *im* cydsynnied.

16. Fod yr holl Cristionogion *ni* weddio at Dduw yn
17. *Tafodiaith* ei hun, *Rbaf* 14, 11

18. Nad oes gennym *ni* o honom *ein* *hunain* mewn cy-
19. r llygredigaeth, ewyllys rhydd at *ddaioni*, *Rbaf* 7 18
20. ar 9, 16

21. Fod trachwant yn yr adgenhedledig yn bechod
22. *Rbaf* 7, 7 8 10

23. Nad yw y Sacramentau yn rhoddi gras, *ex opere o-*
24. *mnio* o'r gwaith gwneuthuredig, eithr maent yn arw-
25. dac yn fêl fod y gras *wedi* *ei* *roddi* yn barod i *ni*. *Rbaf*
26. 11, 12 ar 2, 28, 29.

27. Y dichon pob Cristion union gredadwy yn y byd
28. fod yn ddiogel o'i iechydwriaeth *Rbaf* 8 9 16 25

29. Na ddichon un dyn yn y bywyd hwn yn ol cwmp
30. *da*, berffaith gyflawni gorchymynnion Duw, *Rbaf*
31. o &c, ar 3 19 &c, ar 11 32

32. Fod golod crefydd mewn rhagoriaeth a'r fwydydd
33. addyddiau yn ddelw addoliaeth, *Rbaf* 14 3 5, 6, 17

34. Mae cyfiawnder cyfrifol Crist, ydyw yr unig beth
35. dyn ein gwneuthyd ni yn gyflawn o flaen Duw.
36. 4, 9, 17 23.

21. Fod enawd Crist wedi ei wneuthur o hâd Dafydd nid o afarlladen trwy drawf ſylweddïad. *Rbuf.* 1. 3.

22. Fod yr holl wir Grifonogion yn Seintïau, nid yr rhai y mae'r Pâb yn eu cyfflegru, *Rbuf.* 1. 7. ar 8. 27. ar 15. 31. ar 16. 2. ar 15. 25.

23. Mae *ipſe*, Crist Duw y dangnheddyf; ac nid *ipſe* y Forwyn a yſſigeu ben y Saph. *Rbuf.* 16. 20.

24. Fod yn rhaid i bob enaid o gydwybod, fod yn oftyngedig, a thalu teyrnged i'r Awdurdodau goruchud hynny ſw i'r ſwyddogion yr rhai ſydd yn dwyn y cleddeu yf, *Rbuf.* 13. 1. 2 &c. Ac am hynny mae'n rhaid i'r Pâb, ac i'r holl Breladiaid, fod yn oftyngedig i'w Emeron a drwyr, Brenhinoedd a'u Penaethiaid, onis mynnant ddwyn damnedigaeth a'r eu heneidiau, megis Bradyddol hwy'r y rhai a wrthwynebant Dduw a'i Ordeinhâd eiddo *Rbuf.* 13. 1.

25. Mae Paul (ac nid Peter) a ordeiniwyd trwy'r rân Duw i fod yn brif Apostol i'r cenhedloedd, ac felly yn ddigwyddedig i rufain prif Ddinas y cenhedloedd *Rbuf.* 15. 15. 16. 19. 20. &c. ar 11. 14. ar 16. 4.

26. Y dichon Eglwys rufain gyfeiliorni, a chwymp A ymmaith oddiwrth y gwirionedd, cyſtal ac Eglwys y Jeruſalem, neu un Eglwys neillduol arall. *Rbuf.* 11. 21. 22.

A chan weled fod yr Eglwys newydd-godiad o rufain yn y rhain acmewn aneirif o byngclau eraill yn dymun, eu y gwrthwyneb yn union i'r hyn a ddycodd yr Apostol i'r Eglwys gyntaf o rufain; Banned Duw ar llythgeithi hwn rhyngddynt hwy a ninnau, pwy o honom ſydddynt ſefyll yn y wir hên ffydd Catholic, yr hon a ddyscedd yr Apostol i'r hên rufeiniaid. Ac oni wnaethom niros y dda ymadel a hwyntwy, cŷn belled ac y darfu i'r hên ynt hwythau ymadel ag at arawiaeth yr Apostol? ydd i'r pha un oreu ai dychwelyd at wirionedd St. Paul, aros yn oesdadol yn ymryſſedd rufain? acos yw hwynt yn wir, yna cymeryd y mynachod a'r offeiriaid pabduwidd ofal, ac arlwydant, rhag ofn nadyw hi ydd, a'kar. cyndrhwydd, na gwirionedd, ond bradwriaeth, na chryſ ffydd, ond gwrthryfel, (yn dechreu wrth yr afon Tiber a'r M

diweddu wrth y pren teircaleg a elwir *Tibwrn*)
 hyn yw achos eu marwolaeth hwynt. A chwedi eu
 anfon o ymrysongar sangre gwrthgiliog, yn hytrach
 o eisteddle Apostolaidd tanghnedderus; o ran nas
 allant hwy gael eu cynnwys i hudo *deiliaid* i dorri
 llyfau, a thynnu eu hufudd dod oddiwrth eu Brenin,
 gyfodi gwrthryfel, i ennyn difrodiaeth, i frathu ac i
 ynwyno Brenhinesau, i ladd ac i lofruddio Brenhin-
 udd, i chwythu i entrych awyr holl Bennaethiaid y
 dderynas a Phowdwr gwn: Y maent hwy yn taslu eu
 llyfrph eu hunain yn debrisiw crogi, ac iw dihenyddio
 o aelodau; (au heneidiau yn gadwedig, os perthyn-
 ant i Dduw,) yr wyf yn dymuno y cyfryw anrhydedd
 y holl Seintiau y neb fydd yn eu hanfon hwynt, Ac y
 eua i mi achos gyfiawn iofni, na ddichon gwrthiau
 hwy Arglwyddes *Lyffius*, Bachgen *Blunston*, gwellt
 y barnet ar phedog danllyd y Morwynion, gadw mor
 ellywyr hyn yn ddiangol, ac yn ddi-euog o fod yn llof-
 ddiad iddynt eu hunain, yn hytrach nac yn Ferth-
 yon i Grift.

A pha fath ar gydwybod y gall un pabist alw Gar-
 wpet yn Ferthyr, pryd yr oedd ei gydwybod ei hun
 yn ei drechu ef i gyfaddef, mae am fradwriaeth ac
 i ddadwriaeth am gresydd yr oedd efe yn marw? Ond os yw
 ffaithiadau y fath Efengyl Bowdwr gwn yn Ferthy-
 dyon, y mae yn rhyfodd gennif fi pwy a ddichon fod yn
 lofruddion? Os ydynt hwy yn Seintiau, pwy ydynt
 theithiaid? A pha rai ydynt Ganibaliaid, oshwynt hwy
 ydynt Gatholliciaid?

Ond gan adael y rhain, os mynnent fod yn fudr, i
 iros yn ei budreddi yn oesdadol, gadewch i ni (i ffydd-
 ioldeb yr rhai y gorchymynnodd yr Arglwydd ei wir
 ? ydd megis *depositum*, sef tryfawr gwerthfawr, i *Tim*
 1, 20.) weddio ar Dduw ar allael o honom ni arwain
 hwyd sanctaidd, cyfatebol i'n ffydd sanctaidd, mewn
 ddewlodeb tua at Grift, ac ufudd-dod at ein Brenin;
 ehar. 24. 21. i Pet. 2. 17. Fel os ein lachwdwr a'n
 chrisif ni fyth yn deilwng o'r anrhydedd honno, iddio-
 er i Merthyrdod ei mwyn yr Efengyl, pa un byn-

nag a'i trwy losci yn gyhoeddus, megis yn nyddiau y Frenhines Mari, a'i trwy gael ein llofruddio yn ddirgel, megis yn nhy'r Irqifition sef yr holiad, neu i odd-ef ein cigyddio yn gelaneddau megis yn y gosper ym Mharis; neu i gael ein chwythu i fynu gan bowdr gwn, megis i'r amcanwyd i lŷs y Parliament, y gallwn ni gael y grasi weddio am gynnorthwy eilân Ysryd i nerthu ein gwendid, ac i ymddiffyn ei achos ef; megis y bôm ni yn felio a'n marwolaethau y gwirionedd Efangylaidd, yr hwn yr ydym ni yn ei addef yn ein bywyd. Megis y byddom holl ddyddiau ein bywyd yn fendigedig trwy ei air ef, yn nyddiau ein marwolaeth yn fendigedig yn yr Arglwydd; ac yn nydd y farn yn fendigedig gan ei Dâd ef, Caniadhâ hynny Arglwydd Jesa. Amen. Luc. 11. 28. Dat. 14. 34. Mat. 25. 34. Dat. 22. 20.

Ymddiddan bysrydrhwng yr enaid ai lachwdwr, ynghylch haeddedigaethau ffrwythlawr ei ddioddejaint cystuddiol ef.

Yr Enaid.

A Rglwydd pa bam y golchaisst di draed dy ddyfscyb-
lion.

Cri. I ddyfscui ti pa fodd y mae iti dy barotol dy hun i ddyfod i'm Swpper i.

En. Arglwydd pa bam y golchbit ti bwynt dy hunain?
Joan. 13. 14.

Cri. I ddyfscui i ti oftyngeiddrwydd os myni di fod yn ddyfscybl i mi.

En. Arglwydd pa bam y darfu iti oflaen dy farwolaeth osod allan dy Swpper diweddas? Luc. 22. 19.

Cri. Fely gellit ti gofio yn well fy marwolaeth i, a bod yn ddiogel fod yr holl haeddedigaethau a darddod o honi yn eiddot ti.

En. Arglwydd pa bam yr a'nti i'r fâtblê ac y gallen Judas gael gafael arnat? Joan. 18. 4.

Cri. Fely gellych ti wybod fyned o honoffi mor ewyllysgar i ddioddef am dy bechod di, ac yr aeth olt ti erioed i gyfle yn y byd i wneuthur pechod.

En. Arglwydd pa bam y dechenaist di dy ddiioddefaint i'r Gardd? Joan. 18. 1.

Cri. Oblegit mae mewn Gardd y cafodd dy bechod ei ddechreuad gyntaf, *Gen. 3. 3.*

En. Arglwydd pa ham y darfu i'th dri etboledig ddyscy-
llion gwympto yn eu trwm gwsc, pan oedditi yn dechreu
wyned i'th lychwys a'th boen? *Mat. 26. 40.*

Cri. I ddangos mae fy fi fy hunan a weithredoedd or-
pwydyl dy Brynedigaeth di. *Esay. 63. 5.*

En. O Arglwydd pa ham yr ydoedd cynifer o ddichellion,
o faglau weddiengosod am danant ti? *Mat. 26. 4.*

Cri. Fely gallwn ni dy waredu di o holl faglau yr
oliwr ysprydol, *Psal. 92. 3.*

En. Arglwydd pa ham y gydwit ti i Judas (oedd yn dy
gadychu) dy gusanu? *Mat. 26. 40.*

Cri. Megis trwy oddef geiriau o wesusau tywyllodrus,
gallwn yno dechreu talu iawn am bechod, lle y dyga-
u Satan ef gyntaf i'r byd, *Gen. 3. 4. 5.*

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti dy werthu am 30 o
darnau arian? *Mat. 27. 3.*

Cri. Fel y gallwn ni dy ryddhau di o gaethiwed tra-
wyddol.

En. Arglwydd pa ham y gwaeddaist di trwy y fâth le-
in cryf, a dagrau? *Mat. 26. 39.*

Cri. Fel y gallwn ni ddiffoddyd crenlondeb cyfiawn-
er Duw, yr hwn oedd mor danbaid wedi ei ennyn yn
y erbyn di.

En. O Arglwydd pa ham yr oedditi mor ofnus, ac i'th
astwdd i'r fâth chwys o ddefnynnau gwaedllyd?

Cri. Fel gan ddioddef y digofaint dyledus i'th bech-
dau di, y gellit ti fod yn fwy ddiol yn dy farwolaeth,
mwy o gyffur yn dy wrthwynebion.

En. Arglwydd pa ham y gweddiaist di mor fynych ac
mor ddisfrisol, am fyned o'r Cwpan honno oddiwrthit?
Mat. 26. 39. 42. 44.

Cri. Fel y gellit ti ddeall echryslonrhwydd y felldith
honno a'r digofaint, yr hon er ei bob yn ddyledus i'th
echodau di, yr oeddwn i y pryd hynny yn ei yfed, ac
ei oddef trofot, *Gal. 3. 13.*

En. Arglwydd pa ham y darfu i ti ar ol dy ddymuniad,
dy ewylllys dy hun at ewyllwys dy Dâd?

Cri. I ddyscu i ti pa beth a odyllit ti ei wneuthur yn
dy

dy holl flinderau : ac mor fodlon y dylit ti ymroi i o
ef trwy amynedd y gwrthwyneb, yr hyn a weli di ei f
yn dyfod oddiwrth law gyfawn dy Dād nefol.

En. O Arglwydd i ba beth y chwysaist di dda gran
ddyfr a gwaed ? Luc, 24. 44.

Cri. Fel y gallwn i dy lanhau di oddiwrth dy fe
duon a'th anafau gwaedlyd.

En. O Arglwydd pa bam y mynnit ti dyddal, pryd
gallest ti ddiangc oddiwrth dy elynion ? Luc 22. 51.

Cri. Fel na chae dy elynion ysprydol moth ddal d
a'th dastu i garchar i'r tywyllwch eithaf. Mat. 5. 25.

En. Arglwydd pa bam y mynnit ti i'th holl ddyscybl
on dy adael, a ffoi ymaith ? Mat. 26. 56.

Cri. Fel y gallwn ni dy gymmodi di a Duw, gan
hwn yr oedditi rieu yn cael dy adael am dy bechod.

En. Arglwydd pabam yr oeddyt ti yn sefyll dy hunan
gael dy ddal ? Joan 18. 8

Cri. I ddangos i ti fod ynghariad i i'th iechydwriae
di, yn fwy na chariad fy holl ddyscyblion.

En. Arglwydd pabam y cafodd y gwr ieuangc ei dd
gan y milwyr, ai ddiofc o'i liain yr hwn a ddaetheu o'i m
lly wrth glywed y trwsf oedd wrth dy ddal a'th ddwyn
yr Archoffeiriad ? Mar. 24, 51, 52.

Cri. I ddangos eu creulondeb hwy yn fy llandagu
am gallu inneu yn gwaredu fy holl ddyscyblion all
o'u dwylaw creulon hwynt, yr rhai oni buaseu hynn
a gawasent eu trin yn waeth ganddynt hwy, nag y t
nwyd y gwr ieuangc hwnnw.

En. Arglwydd pabam y mynnit ti dgrwymo ? Mat. 27.

Cri. Fel y gallwn ddattod rhaffau dy anwireddau

En. Arglwydd pabam y gwadodd Peter dy di ? Luc. 22.

Cri. Fel y gallwn dy gyfaddef di o flaen fy Nhād,
fel y gellit ti ddyscu nad oes dim ymddixied mewn dy
a bod iechydwriaeth yndeilliaw yn unig o'm trugaredd.

En. Arglwydd pabam y dygaist di Beter i edifeirm
trwy ganiad y ceiliog ? Luc, 22. 60

Cri. Fel na hyddu i neb ddirmygu y moddlon a o
einiwyd iw troiad, er gwaeled y byddont iw gweled.

En. Arglwydd pabam y darfu i ti ar ganiad y ceili
droi ac edrych ar Beter ? Luc. 22. 62.

Cri. Fel y gellŷch di wybod, heb gynnorthw

D Dduwfoldeb

343

fy ngrâs i, na ddichon unrhyw toddion droi pechadur at Dduw wedi iddo ei unwaith gwympo oddiwrtho ef.

En. Arglwydd paham yr oeddyt ti wedi dy ymwisco mewn gwisc o borphor? Joan, 19. 5.

Cri. Fel y gellych di ddeall mae fy fi a'th lanhaodd di oddiwrth dy bechodau gwaedlŷd. Esay, 1, 8,

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy goroni a drain? Mat. 27. 29,

Cri. Fel gan wisco drain, blaen ffrwythau y felldith, y byddeu yn eglur, mae fy fi fydd yn tynnu ymmaith y pechodau a'r felldith o'r byd, acyn dy goroni dia choron y bywyd a'r gogoniant. Dat. 2. 10. i Pet. 5.

En, Arglwydd paham y rhoddwyd corfen yn dylaw di? Mat. 27, 29,

Cri. Fel y byddeu yn eglur na ddaethym i dorri y gorfen yffig Mat. 12. 20.

En. Arglwydd paham y gwatworwyd dydi gan yr Idde-won? Mat, 27. 29.

Cri. Fel gellit ti orfoleddu ar gythreuliaid, y rhai onai bae hynny a fuasent yn dy watwor di, megis y dar-fu i'r Phillistiaid a Sampson. Barn. 16. 25,

En. Arglwydd pa ham y mynnit ti balogi dy fendigedig wyneb a phoerion? Mat. 26. 67.

Cri. Fel y gallwn lanhau dy wyneb di oddiwrth gyw-ilydd pechod.

En. Arglwydd paham y cuddiwyd dy wyneb di a goch-gudd? Mar. 14. 65,

Cri. Fel, gan ddwyn ymmaith dy ddallineb ysprydol di, y gellit ti ganfod wyneb fy Nhâd, yn y Nefoedd.

En. Arglwydd paham i'th darawsant di a dyrnau, ac i'th bwysant ti a ffynn? Mat, 27. 30.

*Cri. Fel y gellit ti fod yn ddiangol oddiwrth ddyrnod-ia, a rhwygiadau yr ysprydion uffernol.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy gablu? mat. 27. 39

Cri. Fel y gallu Dduw adrodd tanghedyf wrth ti trwy ei air a'i yspryd.

En Arglwydd paham y rhoddod cleisiau ar dy wyneb a chernodiau gwaedlŷd. Joan, 19. 3. Esay, 53, 2.

Cri. Fel y tynneu dy wyneb di yn ogoneddus, megis Angel yn y Nefoedd, Mat. 13, 13. ar 22, 30.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy fflangellu mor greulon? Joan. 19. 1.

Cri. fel y gellit tifod yn ddiangol oddiwrth frâth cydwybod, ac oddiwrth fflangellau poenau tragwyddol.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy ddwyn yn rbwym i'th gybuddo ger bron Brawdle Pilat. mat. 27. 12

Cri. fel y gellit ti yn y dyddolaf gael dy ryddhau ger bron fy ngorffeddfaingc i.

En. Argiwyde paham y mynnit ti dy gybuddo ar gam? Luc. 23. 3,

Cri. fel na chait ti moth euog farnu yn gyfiawnu

En. Arglwydd paham y traddodid dydi i'th ewog farnugan Farnw dieithr. Mat. 27. 13.

Cri. fel y gellit ti wedi dy waredu o gaethiwed y gormes deirn uffernol, gael dy roi yn ol i Dduw, eiddaw yr hwn oedditi o gyfiawnder.

En. Paham y darfu i ti gydnabod, fod awdurdod i Pilat arnat ti wedi ei ddodi oddi uchod? Joan. 19. 11.

Cri. fel na chae yr Anghrist trwy liw o'i fod yn Ficar i mi, ei ddechafu ei hunan uwchlaw pob gallu, a thywysogaethau Tit. 3. 1, 1 Pet. 2. 13. 14, Rbaf 13. 16

En. Arglwydd paham y dioddefaist di dy archollion dan Pontius Pilatus, yr hwn ydoedd bennaeth o Rufeiniwr dan Cæsar o Rufain? Luc. 23. 1, 2.

Cri. I ddangos mae dichellgar lywodraeth y Cæsar-iaid a'r Efcobion o Rufain, a brif erlidieu fy eglwys, ac am croeshoelieu i yn fy aelodau. Dat 11. 8. ar 17. 5, 6. 24.

En. Eiithr paham o Arglwydd y mynnit ti dy gondemnio? Joan. 19. 16 Luc. 23. 23.

Cri. megis y byddeu y gyfraith wedi ei chondemnio yn of fi, fel na ellid mo'th condemnio di trwyddi hi. Rbaf 8. 3.

En. Ond paham y mynnit ti dy gondemnio, pryd na all-ent brofi dim yn dy etbyn di? Joan. 19. 6. matth. 27. 24.

Cri. fel y gellit ti wybod nad am fy meiau fy hun, ei-thr am dy seiau di y ddioddefais i.

En. Arglwydd paham i'th arweiniwyd ti allan o'r ddi-nas i ddioddef? mat. 27. 33. Heb. 13. 12.

Cri. fel y gallwn i dy ddwyn di i'r ddinas nesol i orp-hywys,

En.

En. Arglwydd, paham y darfu i'r Iddemon beri i Simon o Cirene yr hwn oedd yn dyfod o'r maes, ddwyn dy groes di? Luc, 23. 26.

Cri. I ddangos y gwendid i'r hwn y darfu i bwys dy bechodau di fy nwyn i: a pha ryw gyflwr fydd i bob Grifftion, yr hwn fydd yn myned allan o'r byd yma tua-gat Jeruſalem nefol

En. Arglwydd paham i'th ddinoethwyd o'th ddillad? Joan. 19, 23.

Cri. fel y gellych di weled fel y darfu i mi ymadael ar cwbl i'th brynu di.

En. Arglwydd paham y mynnit ti dy godi ar Groes? Luc. 23.

Cri. fel y gallwn dy gyfodi di gyda myfi i'r nef.

En. Arglwydd paham y mynnyt ti dy grogi ar bren melldigedig?

Cri. fel y gallwn dalu iawn am y pechod a wneuthid ti wrth fwyta ffrwyth y pren gwaharddedig: Gen. 2 17.

En. Arglwydd paham y mynnit ti grogi rhwng dau o ladron? Luc. 23 53.

Cri. fel y gellit ti (fy anwyl enaid) gael lle ymmhith yr Angelion sanctaidd.

En. Arglwydd paham yr boeliwyd dy draed a'th ddwylaw wrth y groes? Pſal. 22. 16. Joan, 20, 25.

Cri. I roi rhydd-did i'th ddwylaw di i wneuthur gweithredoedd cyhawnder, ac i roi dy draed yn rhydd i roddio mewn ffyrdd tanghneddyf.

En. Arglwydd paham y darfu dy groeshoelio yn Golgotha, lle'r oedd panglogau y gwyr meirwon? mat. 27. 33.

Cri. Ith sicrhau di fod fy marwolaeth i yn fywyd i'r marw.

En. Arglwydd paham na rannau y milwyr dy bais ddiwniad? Joan. 19, 24.

Cri. I ddangos mae un yw fy eglwys kebrwyg angbydsod

En. Arglwydd paham y darfu i ti archwaethu finegr yn gymyscedig a buſtl? mat, 27, 34,

Cri. fel y gellit ti gael bwyta bara Angelion, ac yfed dwir y bywyd?

En. Arglwydd paham y dywedaisst di ar y groes fo a gorphenwyd? Joan, 19, 30,

Cri. fel y gellit ti wybod, tod y gyfraith wedi ei chyflawni trwy fy marwolaeth i, a'th iechydwrriaeth dithau wedie'i weithredu. *Rhuf. 10, 4, 2 Cor 3 13.*

En. Arglwydd pabam y darfu i ti lesfain allan ar y groes, fy Nuw fy Nuw, pabam i'm gadewiaist? *mat. 27, 46.*

Cri. Rhag i ti wedi dy wrthod gan Dduw, gael dy fwrw allan i lesfain ym mhoenau uffern gwae ac och yn dragwyddol.

En. Arglwydd pabam yr oedd y fath dywyllwch mawr cyffredinol, pryd yr oedditi yn dioddef ac yn llefain ar y groes? *mat 27, 45.*

Cri. fel y gellit ti weled cyffelybiaeth o'r poenau uffernol, a ddioddefais i i'th waredu di o boenau didrangcedig uffern, ac o gadwynau tywyllwch tragwyddol. *2 Pet 2. 4. Jude, 4*

En. Arglwydd pabam y mynnit ti boelio dy freichiau ar led?

Cri. fel y gallwn dy gofleidio di yn garedigcach, fy enaid anwyl.

En. Arglwydd pa fodd y darfu i'r lleidr ni mnaethau ddaioni erioed o'r blaen, ynnill paradwys ar y cyfryw edifirweh byr! *Luc. 23, 43,*

Cri. fel y gellych di weled gallu fy marwolaeth i, yn maddeu i'r rhai a edifarhao, megis na byddo rhaid i un pechadur anobeithio.

En. Arglwydd pabam na chae y lleidr arall, yr hwn oedd yn crogi cyn agosfed ac ynteu attat seddiannu yr unrhwyw drugaredd. *Luc. 23. 39.*

Cri. Am fy mod i yn gadael y rhai a fynnwyl fi i waledu eu hunain yn eu drygioni i ddinistr, fel y byddo i bawb ofni, ac na ryfyo go neb, *Rhuf. 9, 18, 22.*

En. Arglwydd pabam y darfu i ti lesfain a'r fath lesfauhel, yn rhoddi yr yspryd i fynnu *Mat 26 50.*

Cri. fel i'r ymddangoseu na ddygodd neb mom heinloes i oddiarnaf, eithr rhoddi o honof fi hon ar lawr o honof fy hunan. *Joan. 10. 18.*

En. Arglwydd pabam y darfu i ti orchymyn dy enaid i ddynlawn dy Dâd. *Luc 23. 49 Joan. 13. 1.*

Cri. Iddyfscu i tkheu pa betha ddylit ti ei wneuthur i'rth ymadel ar bywyd hwn.

En.

En. Arglwydd pabam y rhwygwyd llenn y deml ynddwy wrth dy farwolaeth. mat. 27 ; 51.

Cri. I ddangos na chae ddeddf y Lefitiaid fod mwyach yn derfyn rhwng yr Iddewon a'r cenhedloedd ; a body ffordd i'r Nefoedd yr owrhon yn agored i bawba gredant Eph 2. 14. Heb. 10. 19. 20.

En. Arglwydd pabam y crynnodd y ddaiar, ac yr holl dodd y meini wrth dy farwolaeth di.

Cri. O arfwdd iddi ddal ei Harglwydd iw farwolaeth, ac i annod creulon galedwch calonau pechaduriaid.

En. Arglwydd pabam na thoreu y milwyr dy esgeiriau, fel y gwnaethant i'r lladron, yr rhai oeddynt yncrogi o'th ddeutu.

Cri. Fel y gellit ti wybod nad oedd iddynt allu i wneuthur dim ychwaneg i mi, nac a rag-ddywedaseu yr Scrithur y gwnaent, aca ddioddefwn inneu, i'th waredu dit Exod. 12. 46. Psal. 34. 21 Zech. 12. 10.

En. Arglwydd pabam y gwahanwyd dy fydlys agwairffon?

Cri. Fel y gellit ti gael ffordd i ddyfod yn Agoflach at fy nghalon.

En. Arglwydd i ba beth y rhedodd y dwfr ar gwaed allan o'th fendigedig ystlys ? Joan. 19 34.

Cri. I ficerhau i ti fy llâdd i, mewn gwirionedd, gan fod gwaed fy nghalon yn ffrydio allan, a'r dwfr yr hwn oedd o amgylch fy nghalon yn pistyllioar ei ol : ar hwn pan y tywallterun waith, y mae'n anghenrhaid i ddyn farw

En. Arglwydd pabam y rhedodd y gwaed o'r neilltu y gŷntaf, ar dwfr a'r ol hyn y neilltu ynteu, allan o'th fendigedig archoll.

Cri. I'th ficerhau di o ddau beth ; i mae trwy dywalltiaid fy ngwaed i, y gweithredwyd cyfiawnhâd a sarsteiddiaid i'th waredu di. 2 mae fy yipryd i, trwy gydwybod arfer o'r dwfr yn y Bedydd, ar gwaed yn y Cymmuniad weithreda vnot ti gyfiawnder a sarsteiddrwydd, trwy hyn y cai di fy ngogoneddu i. 1 Joan. 5. 6.

En. Arglwydd pabam y darfu i'r beddau agori wrth dy farwolaeth Mat. 27. 52.

Cri. I arwyddocau, fod Angeu trwy fy marwolaeth i, wedi gael ei friw angauol, ai orchfygu.

Yr Emarter.

En Arglwydd pabam y mynnit ti gael dy gladdu? *Mat. 27, 60.*

Cri. Fel na alleu dy bechodau di fyth gyfodi i fynu yn y farn yn dy erbyn di

En Arglwydd pabam y mynnit ti y fath ddau Henuriaid anrbyddeddus, sef, Nicodemus, a Joseph o Arimathea i'th gladdu? *Joan 19. 40.*

Cri. Fel y byddeu y gwirionedd o'm marwolaeth i (yr achosoth fywyd di) yn eglurach yn ymddangosi bawb oll.

En. Arglwydd pabam i'th claddwyd mewn bedd newydd, yn yr hwn ni roddafid dyn erioed or blaen? *Joan. 18. 41.*

Cri. fel y byddeu yn eglur, mae fy fi ac nid neb arall a gyfododd; ac mae trwy fy nerth fy hun, ac nid trwy rinwedd neb arall, fel yr hwn a adfywiodd wrth gyffwrdd ag elscyrn *Elisha.*

En. Arglwydd pabam y darfu i ti gyfodi dy gorph draefn? *Mat. 28. 6.*

Cri. fel y gellit ti fod yn ddiogel o fod dy bechodau gwedi eu rhyddhau, a'th fod ditheu wedi dy gyfiawnhau. *Rhu. 4, 25.*

En. Arglwydd pabam y darfu i gynnifer o gyrph y Sain yr rhai a hunassent, gyfodi wrth dy adgyfodiad di? *Mat. 27. 52.*

Cri. I roddi ysbyrwydd yr adgyfoda holl gyrph y Sain, trwy rinwedd fy adgyfodiad i yn y dydd diweddaf. *Aët. 17. 31.*

En. Arglwydd pa beth a roddaf i ti am dy holl ddoniau hyn? *Psal. 116. 11.*

Cri. Car dy greawdr, a bydd yn greadur newydd. *Gal. 2. 17.*

Enaid yn draferchog wrth fxfyrio ar ddioddefaint ei Arglwydd, yn treuthu wrtho ei hunan.

O A beth a wnaethost di, O fy Iachawdwr hyfryd, am tra-sendigedig waredydd? pryd y bradychodd Judas dydi, i'r werthwyd i'r Iddewon, i'th ddaliwyd, megls drwg weithredwr, ac i'th arweiniwyd yn rhym fel Oen i'r lladdfa? Pa ddrygioni a wnaeth ti, y byddeu raid i ti fel hyn yn gyhoeddus.

oeddu, gael dy farnu, a'th cyhuddo ar gam, a'th euog
farnu i farw yn anghyfiawn ger bron Annas a Chaiaph-
as, Offeiriadau Iddewaidd, a cher bron brawdle Pilat
Peanaeth o rufeinydd? Pa beth oedd dy fai? neu i bwy
rioed y cynnygiaist di gam? fel y byddeu raid i ti fel
dyn yn doffurus gael dy guro a fflangellau, dy gyroni
drain, dy fngamu a gwatworgerdd, dy gablu a geiri-
u, dy gernodio a dyrnau, dy bwyo a ffynn? O Arglw-
ydd pa wedd yr haeddaist di gael dy fendigedig wyneb
wedi ei boeri trosto, ac megis wedi ei guddio a chywil-
ydd? cael rhannu dy ddillad, a'th ddwylaw a'th draed
wedi ei hoelio wrth y groes? a'th cyfodi i fynnu ar y
oren melldigedig, i'th croeshoelio ym mhlith lladron, a
gwneuthur i ti archwaethu *Finegr a buſſi*? ac yn dy an-
gennid ath orthrymder marwol, goddef y fath lifeiri-
nt anfeidrawl o ddigllonrhwydd Duw, yr hyn a wna-
th i ti lefain allan, megis pe buafit ti ar wrthod gan
Dduw dy Ddâd? Ie i gael dy galon ddiniwaid wedi ei
gwanu a gwaiwffon felldigedig, a thywallt allan dy wer-
thfawr waed o flaen llygaid dy fam fendigedig? Oh la-
thawdwr anwyl, pa fath greulondeb ar gyftudda gefaist
i yn goddef hyn oll, gan weled fy mod i yn synnu cyn
balled wrth feddwl am dano. Yr wyf fi yn gofyn am
dy fai, ac ni fedrai glywed son am yr un ynot ti, na ch-
ymmaint a chael twyll yn dy eneu. 2 Pet. 2. 22: Yr
ydys yn holi dy elynion, ac ni feiddiodd yr un o honynt
dy argyoddi di o bechod: y cyhuddwyr (a gyffogefid)
nid oeddynt yn medru cyttuno yn eu tyſtiolaeth; y
Barnwr oedd i'th fwrw, oedd yn egluro dy ddiniweidr-
wydd ar gyhoedd: yr oedd ei wraig ef wedi danfon gair
ddo ei bod hi wedi cael ei rhybuddio mewn breuddwyd,
i'th fod di yn wr unlon; ac am hynny y dylafen ef gy-
neryd gofal, rhag gwneuthur anghyfiawnder a thydi.
Canwriad yr hwn oedd i'th ddihenyddio di, oedd yn
cyfaddef am wirionedd dy fod ti yn wr cyfiawn, ac yn
fir fab i Dduw. Yr oedd y lleidr yr hwn oedd yn cro-
gyda thydi, yn dy gyfiawnhau di, gan ddywedyd na
gwneuthit ti ddim ar fai.

Gan hynny o Arglwydd, pa beth ydyw yr achos o'th
trawdyddcreulon a'th ddioddefaint aruthrol? fy fi o
Arglwydd.

Arglwydd, fy fi ydyw yr achos o'th ofdiau hyn : fy mhechodau i a weithredoedd dy gywilydd, fy anwired i oedd yr achosion o'th gamau di, myfi a wneuthum y bai a thitheu a bennydiwyd am y camwedd : fy fi ydyw dwyf euog, a thitheu a gyhuddwyd : myfi a wneuthum y pechod, a thitheu a ddioddefaist y farwolaeth : myfi a wneuthum y bai, a thitheu a grogwyd ar y Groes. O ddyfnder cariad Duw ! O ddull ryfeddol nesol rŵd ! O anesfuro! fefur o dra-uchel drugaredd ! Y mae y drygionus yn troseddu, ar cyfiawn yn cael ei gospi, yr euog yn diange, ar gwirion yn cael ei fwrw. Y drwgweithredwyr yn cael ei ryddhau, ar *di niwaid ei gondemniol* : yr hyn yr oedd y dyn drwg yn ei haeddu, yr oedd y dyn da yn ei ddioddef, y gwas a wna'i'r camwedd, a'r *Meistr* a gai'r cerydd. Pa beth a ddywedai ? Dyn bechodd, a Duw a fu farw. O Fâb Duw pwy a ddichon gyflawn adrodd dy gariad ? neu ganmol dy drugaredd grwydd ? neu dderchafu dy foliant ? yr oeddwn i yn falch, a thitheu yn oftyngedig, yr oeddwn i yn anafusod a thitheu a fuost ufudd. Myfi a fwyteis o'r pren gwa hardfedig, a thitheu a grogwyd ar y pren melldigedig. Myfi a fum ddyn glwth, a thitheu a ymprydiaist. Chwant diffaith am arweiniodd i fwyta'r afal melus, a chariad tra-pherffaith a'th dywyfodd *di i* yfed o'r cwppa chwerw : myfi a brofais flafusaf ffrwyth yr aerion, ditha a archwaethaist chwerwdod y buſt. Efa ynfyd oedd yn gwenu, pryd yr oeddwn i yn chwerthin, eithr yr oedd *Mair* fendigedig yn wlo, pryd yr oedd dy galon yn gwaredu, ac yn marw. O fy Nuw, yma yr wyt y gweled dy ddaioni di, am drygioni inneu : dy gyfiawnder di a'm anghyfiawnder ineu ; annwioledeb fy nghnaw i, a duwioledeb dy anian di. Ac yr awrhon o Arglwydd bendigedig, gan ddarfod i ti ddioddef hyn oll er fy myny i ; *pa beth a roddaf i ti am yr holl ddoniau a gannia beust di i mi*, enai i truan ? mewn gwirionedd Arglwydd yr wyf yn cyfaddef fy mod i yn dy ddyled ti yn barod a fy ngbreadigaeth, yn fwy nag yw bosibl i mi *allael ei dlu* ; Canys o herwydd hynny yr wyf yn rhwymedig a holl allu, ewyllys, a thraferch, i'th garu, a'th a rhydeddudi. Os wyf i yn fy nylu fy hunan i

i ti fy rhoddi fy hunan i mi yn fy nghreadigaeth; beth yr awrhon a roddaf fi i ti, am dy roddi dy hunan os fi i'r fath farwolaeth echryslon, er mwyn *fy mhr-edigaeth?* Mawr oedd y dawn, oedd i ti fy nghreu o'm, ond pa dasod a ddichon ddatcan yn uniawn fawr y rhad hwn, ddarfod i ti fy mhrynu am bris mor gorthfawr, pryd yr oeddwn i yn waeth na dim; yn wir arglwydd, oni allaf fi dalu y diolch a ddylwn *i ti;* (a wy a eill dalu i ti, yr hwn wyt yn rhoddi dy radau b synnied haeddedigaeth nacedrych ar *faintiolaeth?*) Alder dy fendithiau lydd yn *fy ngwneuthur i mor ddy-dus;* fel yr aethum cyn belled oddiwrth allael talu *ph yr bawl,* fel nad yw bosibl i mi dalu cymmaint a'r og o'th gariad.

Eithr o Arglwydd dydi a wyddost er pan gollais i dy na di (o waith codwm fy henafiaid anedwydd) na allaf fi moth garu di am holl allu, ac am holl feddwl, fel ddylwn ; Am hynny megis y darfu i ti yn gyntaf dafnu y serch arnaf fi, pryd yr oeddwn i yn blentyn y digofaint, ac yn delpyn or byd colledig; felly yr awrhon yr yst yn attolygu i ti dywallt dy gariad trwy dy lan ysp-ryd, i'm holl gyneddfau am serch, fel er nas gallaf fi gorth dalu i ti yn y fath *sesur* ar gariad, ac a haeddaist ; etto y gallwyf ymegnio i dalu i ti yn y cyfryw *fodd,* a fyddo yn gymmeradwy gennit ti yn dy drugaredd ; *el y biddwyf* mewn uniondeb calon, i garu *fy nghymylog* er dy *fwyn* di, a'th garu di uwchlaw pob dim er dy *fwyn* dy hunan. Na ad i ddim *fod* yn ddifyr gennif, ond i hyn a *fyddo* yn ddifyr ger dy *fron* di. Ac o lachaw-yr anwyl, na chynwys i mi *fyth fod* yn golledig, neu wedi *fy* nhafu ymmaith, yr hwn a brynaist ti cyn ddr-otted a'th werthfawr waed dy hun. ○ Arglwydd na ad i mi *fyth* anghosio dy ansefurool gariad hwn, a'th dd-awn anrhaethadwy o'm prynedigaethi, heb yr hyn beth, a fuafen well i mi na buafwn erioed, na chael bod.

A chan weled dy *fod* ti yn canniadhau i mi gynnorth- wy dy lan Ysp-ryd ; Dod gennad i mi o Dâd nefol (yr hwn wyt Dâd yr ysp-rydau) ynghyfyngdod dy Fab i sef-aru-ychydig eiriau ynghlustiau fy Arglwydd. Os y- dywyt ti o Arglwydd yn fy nirmysgu am gwrthod am fy awireddau, fel yr haeddwn, etto bydd drugarog wrthi

fi er mwyn haeddedigaethau dy fâb, yr hwn a ddiodde
 odd gymmaint trosol fi, Beth er nad wyt ti yn gy-
 led ynof fi ddim ond trueni, yr hyn a ddichon ennyn
 ddigter a'th ddigofaint? etto edrych ar haeddediga-
 ethau dy fâb, ac di a gai weled digon i'th anog i drug-
 redd a thofuria: Gwel ddirgelwch ei gnawdoliaeth
 a gollwng dros gof drueni fy nhrofeddau i. A chyn-
 nyched ac y byddo archollion dy fâb yn ymddangos
 dy olwg, gâd im pechodau i fod yn guddiedig oth wyt
 di, Cyn fynyched ac y byddo cochni ei waed yn discle-
 rio yn dyolygon: Oh gâd i euogrwydd fy mhechoda-
 gael ei dynnu allan o'th lyfr di. Afaeth fy nghnawd
 i a enynodd dy ddigofaint ti: Oh gâd i ddiweirdeb
 gnawd ef dy berfwadïo di i drugarhau: megisag y da-
 fu im cnawd i fy nenu i bechu, felly y gallo ei gnawd
 ef fy nattroi i'th ffafor di. Fy anufudd-dod i a haed-
 odd ddial mawr, ond ei ufudd-dod ef a haeddu ddau
 mmaint o drugaredd; Canys pa gof a ddichon dyn
 haeddu ar nas dichon Duw, yr hwn a wnaed yn ddy-
 haeddu cael maddeuant amdani? pan ystyriwyf faint
 olaeth dy ddioddefaint, yno yr wyf yn gweled wiried
 dywedir, *Ddyfod o Iesu Grist i'r byd i iachau'r pechoda-
 iaid pennaf.* A feiddi di gan hynny *o Cain ddywed-
 fod dy bechodau yn fwy nag a ellir eu madden?* Yr wyt
 yn dywedyd celwydd fel Llofruddiwr. Trugareddau
 un Crist a ddichon saddeu i lonaid yr hollsyd o fat
Cain, os credant ac edifarbau, Pechodau yr holl bechod-
 uriadydynt o fewn rhif, trugareddau Duw ydynt anei-
 if, Am hynny O Dâd er mwyn angeu chwerw, a ddi-
 ddefaint gwâedlyd dy fâb Iesu Grist, yr hyn a ddiodde
 fodd trosol fi, y rhai a gofiais i yr awrhon wrthit, mae
 eu a phardyna i mi fy holl bechodau, a gwared fi odd
 wrth y felldith ar ddial, y rhai y maent hwy yn eu cyf-
 awn haeddu; a thrwy ei haeddedigaethu ef, gwna fi
 Arglwydd yn gyfranog o'th drugaredd di, Dydrugar-
 edd di ydyw y peth, am yr hwn yr ydwyf fi mor ddis-
 ol yn euro amdano, Ac ni chalff fy nhaerder ball-
 galw, a churo megis y dyn oedd yn ceisio y torthau ym-
 menthig nes i ti godiac agori pyrth dy rad i mi, A
 oel channiadhei di i mi y torthau, O Arglwydd

sea mo honnof fi o friwſion o'th drugaredd, a hynny
aiff wafanaethu i'th lawſerwyn newynllyd.

A chan weled nad wyt ti yn goſyn dim am dy holl
oniau, ond i mi dy garu yngwirionedd fy nghalon
diſfewn (o'r hyn y mae *Creadur newydd* yn unionaf
ſiolaeth oddiallan, (a bod cyn hawſed gyda thydi, fy
wneuthur i yn *creadur newydd*, a gorchymyn i mi ſod
gyfryw : Crea galon lan ynoſ o Crift, ac adnewyddu
pryd union o'm mewn, ac yno y cei di weled fel (gan
rhau yr hên Adda ai drachwantau llygredig) y gw-
naethaf dydi fel *creadur newydd*, mewn buchedd ne-
ydd, rhyd llwybr newydd, a thaſod newydd, a moddi-
newydd, a geiriau newyddion, a gweithredoedd ne-
yddion, er gogoniant i'th enw, ac i ynnill encidiau pe-
adurus eraill i'th ffydd di, trwy fy ſiampl bucheddol,
Cadw fi yn dragywydd o fy lachawdwr oddiwrth bo-
au uffern a chreulondeb y cythraul. A phan fydd-
yf i ymadelar bywyd hwn, danſon dy Angelion ſanct-
idd im dwyn i fel y dygaſant enaid *Lazarus* i'th deyr-
as nefol. Derbyn fi y pryd hynny i'th hyfrydol bar-
ſws, yr hwn a addewaiſt ti i'r lleidr edifeiriol, yr
wn ar ei ddiben diweddaſ ar y groes, oedd mor ddeſo-
nol yn erfyn dy drugaredd a lle yn dy deyrnas. Ca-
ſiadha hyn, o Crift er mwyn dy enw dy hun; i'r hwn
egis y mae'n gyfiawn ddyledus y byddo holl ogoniant,
anrhydedd, mawl, a brenhiniaeth yr awr hon, ac yn
oſoedd, *Amen.*

T E R F T N

Galarnad Pechadur. Iw ganu fel y chweched Psalm.

A thro D' wyneb Arglwydd glan
oddiwrth un truan agwedd
dd o flaen dy borth yn awr
mewn cſtudd mawr yn gorwedd.
r wyf yn gorwedd wrth dy ddor
attolwg egor i mi;
a bod fy muchedd yn ddi rol
rwy'n edifeiriol, gweli.
a alw mono fi gar bron
i roddi union gyfriſt;

Yr wy'n cydnabod fy Naw hael
 y bywyd gwael oedd gennaf.
 Nid rhaid i mi addef chalth
 bob cawir waith fu rŷ-dôst,
 Yr futt ar môd yr oedd fy nghlwyf,
 ac fel yr wyf di wyddost,
 Ti wyddost fydd yn awr Dduw cu
 ar hyn a fu yn fanwl,
 Ti wyddost beth beth a ddaw
 mae ar dy law di'r cwbl.
 Ti wnaethost Nefoedd yn un man
 a daiar tan wybrennau :
 Ti wyddost beth fydd wedi hyn
 a pheth oedd cyn y dechren,
 Felly fy holl seian i
 byth rhagot ti ni chuddiwyd,
 Oh di gwyddost hwynt eu gyd
 y lle ar pryd y gwnaethwyd,
 Trwy ddeigr hallt y dof am hyn
 i erfyn a dymuno,
 Megis bachgen a wnae ddrwg
 yn ofnigwg iw guro,
 Felly deufaf at dy borth
 i ddifgwyl gymmorth ddigon.
 Sef dy drugaredd i lanhau
 fy holl weliau budron.
 Y peth a geisfist fydd rodd wych
 nid rhaid moi mynych henwi,
 Yr hyn di gwyddost fy Naw gwyn
 cyn darfod gofyn i ti.
 Trugaredd f' Arglwydd heb ddim mwy
 yw'r cwbl 'rwy'n ei geisio,
 Trugaredd yw fy newis lwydd,
 trugaredd f' Arglwydd dyro.

T Pader ar gân.

Ein Tâd nefol or uchelder
 d' enw grasol a sancteiddier,
 Bydded d' ewyllys ar ddaiaren
 fel y mae'n y Nefoedd lawen.
 Dyro heddyw wir Jehofa
 i ni ein beunyddiol fara,
 Dod faddeuant o'n dyledich

fel y rhown in eyd grimonoglon.
demtâfiwn paid am twyfo,
gwared ni rhag drwg in hudo,
Canys eiddot yw teyrnastu,
nerth, gogoniant oll, a gallu.
Yn oes oesoedd wrth yfyrrio,
yn dragwydd felly y byddo.

Amen.

*r Anwyl Urddafol wraig, Margred, unig etifeddes Syr
John Lloyd, Marchog a Serfiant or gyfraith, a chywely
John Lloyd o Riwedog Esq. Gras a thangnbeddyf yn y
byd bwn, a Gorfoledd tragwyddol yn y byd a ddaw a
ddeisys, R.V.*

FFl na byddwn yn euog oanair ac anufydd-dod (y w-
ir dduwiolfryd tenyw) ni allwn lai na gwneuthur
fy ngoreu ar gyflawni eich dymuniad : ief, cyfieuthu y
llyfr hwn yn y dasodiaith arferedig i ni ym mro Gwy-
nedd : megis trwy hyn o beth, y byddwn yn dangos ew-
yllysgarwch rhwymedig i dalu diolch i chwi am eich
aml ddaioni, a'ch boneddigeidd-dra tuag attaf fi am he-
liddo. Gwelwch mae hynny yw'r achos a barodd i mi
anghoshio fy ngwëndid am hanneallgarwch yn yr iaith,
cyn belled, ag y bum mor dra-gwrol om bryd (dau hy-
deru yn fy egni bychan fy hun) a bras bwytho trwsiad
newydd ir etifedd hwn, or wisg gymreig oreu ar a fed-
rais i ei llunio, ai anfon yr wyf attoch megis at famma-
eth ddiwyd, yr hon o etifeddiaeth sy'n dwyn parch a
mawl am ymgeleddu eich iaithyddion. Pa wedd byn-
nac y darfu i mi ei osod allan, yr oedd fy ewyllys yn dda,
a hynny yw'r cwbl a geiff ateb trolof, pe tynnafid hw-
nnw oddiwrthbif se fuaseu fy mauch yn fymhwyso i yn
fuan ir ddaiar. Canys wrth yfyrried y fath fydd yr hwn,
ar fath gyfoethogrwydd o leithoedd fydd yr awr hon oi
fewn, y fath ddyfnder o ddysceidiaeth, y fath glustian
moethus, a chyda hynny amled yw Cenawon *Momus*
wenwynllyd, ni buaseu neb doeth yn rhyfeddu i hynny
dagu fy amcanion gweiniaid yn eu dechreuad.
Eithr ni wnaethym i gyfrif yn y byd or fath
beth, gan fod gennif ewyllys da yn lle tarian :
Oblegid

Oblegid pa beth a dery mor ffyrnig na eill ewyllys
 ei dderbyn, pa beth fydd cyn anhawfed nas gwna ewyllys
 da ef yn hawdd? pa beth fydd cyfuwch na chyrraedd
 ewyllys da ef? Pe beth fydd mor haeddedigol, na
 ynniill ewyllys da ef? ewyllys da yw cariad, gwirionedd,
 awdur yr holl gelfyddydau, a goriad pob tryfoniad
 medd *Demothenes*. Iddiweddu, nid oes dim cyfuwch
 yn y nefuwch ben, na dim cyn ised yngwaelod y ddall
 iâr, nid oes dim mor ddyfn yn eigion perfedd celfyddyd
 na dim mor guddiedig yn dirgelwch natur, ar nas geir
 ewyllys da, ei amgylchu, ei agori, ei ddeongli, ai ddad
 cuddio. Pa wedd bynnac y darfu i egni fy ewyllys
 ddwyn hyn o orchwyl ir lan, yr wyf yn diogel obeith
 y byddwch chiwi a phawb duwiol yn ei glodfori, ac ni
 yn crastu i feio ar fy anwybodaeth. Er i migymmer
 arnaf yn awr fod yn *gyfeithydd*, yr wyf yn cydnabod
 ddaethym erioed i radd i fod yn *areithydd* parabl bē
 i harddu fy mysfyrdod ag ymadroddion cymmen, ac
 chwenychwn gael fy nghryfrif yn *weniteithydd* i mi f
 hun nac i neb arall; am hynny i fod yn fyrr, yr wyf
 delfyl arnoch dderbyn fy nghariad, fy ewyllys, a hyn
 dyfiolaetho honaw, wrth eich meddwl, eich gwasan
 aeth, aeth gorchymyn, minau a orchymynnaf eich holl was
 anaeth aeth meddylliau, i fod yn aroglarth cydwed
 megis olew mormwyn gall o flaen y goruchel oruchaf, y
 y goruchafiaeth pennaf.

Eich câr aeth câr, gorchymynwch o mynnwch

R O W. V A U G H A N

At y Darllenydd.

FY anwyl gyd-wladwr deallgar, dyma fi yn bwrw f
 mauch oddiarnaf, eithr nid hwyrach cyn gynted a
 y delo yn dy olwg di, mae fy nhrwmlwytho a belau y
 fy ngwobr am dano: gâd iddo, os fy nhynged yw hyn
 ny, mae'n rhaid ei chroesawu; a gwrando dithen y
 hun wyt yn edrych ar wisgoedd fy mab maeth hwn,
 ran cael tyllau yn ei ddillad: bydd di dy hun (pw
 bynnac wyt) yn wniedydd iddo neu ir cyfryw yr am
 fer naffaf, a thro, a thrin yn oreu ac y medrych, ac o
 yddaf fi yn talu y nechwynadref i ti, se fydd rhyw

ai gwaa yn ddiarmeeu. Nid wyf yn adrodd mo hyn er
wydwyn elwi gwag foliant i'mi fy hun; eithr i ddwyn ar
deall i ti fy mod i yn ddibris am air y byd, pryd yr ae-
thum i ddinoethify nysceidiaeth egwan iddo; ac er
mwyn rhoddi i ti argoel fy mod i yn cydnabod nad wyf
ond megis march bychan a anturieu fyned tan bwn
mwy nac a alleu ei ddwyn, yr wyf yma o eigion calon
dditrifol yn fy ymddarostwng fy hunger bron Duw a
dynion, i erfyn nawdd am fy melau; gan orchymmyn
fy ngwaith at ein *Leuiaid* dyscedig, iw gyweirio ai ddi-
felo megis y gwelont hwy fod yn oreu,

Am y llyfr hwn, a sail yr athrawiaeth sydd ynddo, nid
yw ond goleu canwyll yngoleuni yr *Haul i mi ei* glod-
fori; bydded y pedwerydd waith ar hugain y printiwyd
yn *Saesnaeg*, yn dyflolaeth oi odidawgrwydd. Am yr
iaith a arferais i iw gyfieuthu; yr ydwyf fi yn gweled
cymmaint o ragor rhyngddi ac iaith y *Saeslon*, ag sydd
rhwng cochol newydd a *Gerpyn* clyt tiog; ac etto nid
oes un sail o athrawiaeth yn y iaith gelfyddyd, nad yw
wedi ei addurno yn eu *hiaith* hwy. Oh *Frutaniaid*
gwaedol, cymmerwch chwithau beth poen a thraul, i
fod allan eich tafodiaith gyfoethog; oddieithr i chw-
fod or un feddwl a'r cymru seisnigaidd, y rhai sydd yn
tybied yn oreu ddeleu a diffoddi ein hiaith ni; fel y
byddau yr holl ynys hon yn llefaru yn iaith y *Saeslon*;
eithr beth yw hyn ond meddylfryd anghristlonogawl,
ac adeiladu cestill yn yrawyr, a dymuno i lawero enei-
diau yn y cyfamfer, newynu am fara y bywyd.

Mwyaf peth sydd yn dyfod yn erbyn ein hiaith ni yd-
yw, anhawfed gan y cymru roddi eu plant i ddyscu, fel
y mae'n well gan lawer dyn fod ei etifedd yn fuwch ei
fyw, na threilio gwerth buwch i ddyscu iddo ddarllain;
ac ni cheir yn lloegr nemmawr o eurych, neu scubwr
simneuau na fedro ddarllain, ac na byddo a'i lyfr tan ei
geffel yn yr Eglws, neu yn ei ddarllain pan fyddo'r
achos. O dyfawn ninnau gydfrodyr eu dilyn hwy yn
hyn o beth, megis yr ydym ni yn ddigon parod i ddil-
ys eu harfer mewn pethau eraill. Yr ydym ni yn me-
dliannu yr ynys hon oi blaen hwy, er bod *Camden* ai
gau athrawiaeth ddyscedig, a llawer o ddysceyblyon iddo

At y Darllenydd.

yn gwadu Brutus, ac yn taeru mae Jeffrey o fynwy
 iscrifennodd o honaw gyntaf. A chan i migrybwyll hyn
 ny, dyma ddychymyg Camden i chwi i'w ddarllain
 Britania (medd efe) o Britsef, Pistus, a tania y gal
 groeg, yr hwn a arwyddocca gwlad ; ergo Britania ; a
 felly rhoddi Brutus i gŵc mewn ogof anghoffadwriaeth
 trawyddol. Cwse ditheu mewn heddwch Camden ly
 thrennog o'm rhan i, canys nid yw ran i Grifion lygr
 enwda y marw. Eithr am dy ddyscyblion, er nad wy
 o ddysceidiaeth iw hatteb, mi allaf adroddty meddw
 iddynt sely gallasant chwythan, sef, fy mod i yn ty
 bied mae mwy o ran cael mawl ac anrhydedd gan Sae
 son ardderchawg, nag o ran dosparthu'r gwirionedd
 faethasant eu geiriau anguriol cywilyddus. Eithr ni
 wyf i yn ammeu na chant hwy eu hatteb gan ryw Fry
 twn calonnog, fel nad ei eu dychymygion yn gredadwy
 yn yr oesoedd neflaf. Ac rhag ofn i ti dybied fy mod
 yn myned o amgylch y llwybr, sef i adrodd peth am he
 rthynol i ymarfer Duwioldeb, middychwelaf at f
 nheftyn drachefn.

Pe alleu y tybia llawer i mi gymmeryd mwy o rydd
 did yn scrifennu'r iaith hon, nag yr oedd tadogaeth
 geiriau yn canniadhau. Eithr deall, mae wrth fwrw f
 lereh ar gywyddau cymraeg, y cefais i y gyfrwydd
 wan sydd genif, ac yr wyf yn gobeithio i mi arfer y ge
 riau fathredig a arferodd hên Athrawon o'm blaen i, a
 na chyfeillornais o athrawiaeth Doctor Davis ynghy
 fieuthad y Bibl. yr hwn yw'r unig Plato ardderchawg
 o'n blaith ni. Os darfu i mi ddychymyg ymbell air e
 mwyn eglurhan pyngciau celfyddgar : y mae'r hên
 Fardd Hora. Yn ateb trosos yn y geiriau hyn ; sef,

-----Licuit, semperq ; licebit

Signatum presente nota producere nomen :

Ut si lue solij pronos mutantur i annos,

Prima cadunt, ita verborum vetus interit atas.

Ac nidoes gennif fi ond hyn iw ddywedyd wrthit,
 dloi ar y cwbl. Edrych a ddichon y llyfr hwn rodd
 meddygliniaeth i'th enaid, neu lyfrau eraill oi gvffelyb
 megis y llyfr odiaethol a gyfenwir llwybr byffordd i'r Ne
 fodd o gyfieuthad y llênwr dyscedig, am hanwyd athro

At y Ddarllenwdd

Ro. Lloyd Ficar y waen, neu bregeth am edifeir
 o wirth yr unrhyw gymreigydd rhagorol; ac oni
 hys hynny beri i ti wellhau dy fuchedd, ni byddic
 di ddi gwell pa cafodeu un oddiwrth y meirw i'th
 wiaethu. Eithros cei di ddaioni oddiwrth y llyfr
 meddwl yn dy weddi am un a fydd rhwym i wne-
 ri'w iaith a'i wlâd y gwafanaeth a'r ufudd-dod go-
 ar a fedro, tra byddo ei enw

Row. Vaughan.

Digwyn i'w gennif yn y deg iaith bêr.
 Dangyn y boen yn hirfaith,
 Os byddi was mybydd-iaith,
 Yn fwy i gyd ddwyn am gwaith.

R. V.

CAROL TRIBAN, o Destyn Duwiol,

Fi sy'n dechrau'r awrhon
 Yn ail i'r Mâb asradlon,
 Trwy nerth Jesu y Mâb rhâd,
 Mi af at fy nhâd yn union.
 Mi bechais mi gyffessaf,
 O flaen y Nefoedd uchaf,
 Im galw mwy nid teilwng fi
 Yn Fâb i ti'r goruchaf.
 Mi dorrais bob gorchymmyn
 A roddais im i'w ganlyn,
 Llawn o bechod wyf erioed,
 O fawd fy nhroed im coryn.
 Mewn pechod darfu yngeni
 Ac rwy'n ymdroi mewn drysni;
 Fel y ddafad yn y llwyn
 Ynghanol twyn mieri.
 Myn i'w fum mor ddiffaith
 (Heb wneuthur pris o'th gyfraith)
 A myned fel yr hwch neu'r ei
 Ynghyd am bryntni ganwaith.
 Mi wn i'm bechu yn oestad
 Na haeddwn gaffael cennad,
 O ran Giaidd fywyd drwg
 I godi ngolwg attad.
 Ond etto rydwy'n gwybod,

Y modd i gaer gollyngdod,
Er bod cyfiawnder i't Dduw'r hêdd
Mae mwy trugaredd ynodd,
Mi wn ddiddanwch hawddgar,
Llawenydd mawr di gymmar,
Fod maddeuant am bob tro.
I'r neb a fo'n edifar.
Rwy'n edifeiriol bellach,
Attolwg i ti eiriach
Dywald Crist un gair o'th ras
Ac fe â dy was yn holliach;
Rwy'n meddwl gadael pechu
Yn llwythog yn trafaelu,
Er mwyn caffael esmwythad
Yn dyfod attad Jêsu
Er bod fy aniweirdra,
Mor goch â'r scarlat cocha,
Tydi ddichon fy Nawgwyn
Fy rhoi mor wyn ar eira;
O cladd yr ydwy'n ersyn
Ym medd dy Grift anwyl-ddyn
Cladd o cladd nas gallont hwy,
Fyth godi mwy i'm herbyn.
Duw crea i mi lân galon
I fod ith garu yn ffyddlon,
'Adnewyddâ ddull fy mryd
O'm mewn a' th y'pryd union.
Dodi mi bur ammynedd
Tra byddwy'n dwyn fy muchedd
Yn fy mywyd ym mhob cam
I feddwl am fy niwedd,
Dysc i mi heddyw fedru
Fyw trwy lawr hyderu,
Fel pe byddeu siwr fy ngwedd
O fynd i'r bedd y foru.
Na roddwyf bwys na hyder,
Mewn da na dyn a fager,
Nac mewn dim ond ynot ti
Un Duw a Thri bob amfer.
Dodi mi rās i edrych
A gwenthur a orchmynnych

gorchymmyn y Duw gwyn
I'm yneuthur hyn a ty'nnych.
od rŷs i'm i Ddiystyrn,
Y byd, a gallael trechu,
cnawd brwnt, a gochel gwall,
Rhag cael or fall fy maglu.
od i mi'n hyn o fywyd
Ddiogel obaith hyfryd,
swiol ffydd i fynd i'r daith
A chariad perffaith hefyd.
thyred y *Messias*
Fei dyna ngwysc briodas,
yred chwyppyn hyn yw nghân
I gael dy lan gymdeithas,

..... *Olim hec meminisse jervabit.*
R. V.

*Dauddyritriban a adowsid allan y waithggntaf, y mae
yn dangos lle deuant i fenn yn y llyfr,*

I ddiolch am gael meddu
dy ddonniau Arglwydd Jesu,
In enwedig fy Nuw ner
am amser edifaru.
A hefyd fy Nuw cyfion
i ddiolch am y moddion,
Oh nad eled byth om gwydd
moth garedigrwydd tirion.

Hawl ir Cyfieithydd, o waith **HUGH LLOYD.**

Id bychan Vychan, mawr a fu, dy enw.

Er daori i gymru
Dwynar fyr, dyn i arferu
Duwiolder, drwy Gamber gu,
Er fy lle darfu holl derfyn dy boen,
Dibennaist waith dichlyn,
I'r fydd, fei cynnydd cannyn
Dy glôd, tra fo tafoddyn.

Interpretis de seipso Epigramma.

G Waith yw hwn a haeddu ei wneuthur
Gan un a fac a mwy o synwyr.

O

A scrifedais, a scrifedais
 Mae'n dea gonnif druan ienthydd
 Ynall carlad y darllennydd,
 A buddfilyg yn cyfieithu,
 Cymred wilya yn lle gallu.
 Mi wn nad yw fy ngwaith anhymmig
 Ond gwael iawn ac annyscedig,
 Felly mae yn rhodi cymmerwch,
 Oni wnewch chwi well, canmolweh.

Chronogramma,

Arter Duwioldeb a Lafuriais i, yn oed Jesu.
 Neu 1620.

Englynion i mythnos y Diodde saint.

A I rhwng Iddewon wyr rhy	drygionus
F ^r al droganwyd felly,	
Dydd mercher heawer bynny	
Y gwnaed ei frad yn guawd fry.	
Ar ddydd Jou, golen guelwog	anrheg,
Unrhyw oll-alluog,	
Da Grift darparwyd i grob	
Cabled Jesu cawl Dywysog.	
Ar ddydd gwener, Ner ddi-anwiredd	hwyl
Croethoellwyd ei sawredd,	
Iawn gos, yno'n gyfannedd	
Y rhad Fab ei rhoed iw fedd.	
Sadwrn ddydd cynnydd oeiawyw	goreuddawn
Gorweddodd Oen glan-ryw,	
A'r trydydd y dydd od yw	
Y cyfoda cof ydyw.	
Mab Duw gwiwrad o goll	a gododd
Gwedi dwyn ei archoll;	
Dyna'r anrheg deg digoll	
A'i dros ddyn ai drawsedd oll.	

